ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(CHAMBER OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS OF ANKARA)

ASMMMO

2013 YILI FAALİYET RAPORU

Oda Başkanı'nın Mesajı

Hızla büyüyen ancak hala kırılgan ekonomiler arasında yer alan ülkemiz bu ""Kırılgan Ekonomi" ünvanını daha ne kadar taşı bilinmez ama yakıştırılan bu ünvanın ekonomik verilerden çok siyasal tavırlardan kaynakladığı gün gibi ortadadır.

Merkezi yönetim bütçesi 2012 yılı Ocak-Aralık dönemi 29.4 milyar açık verirken 2013 yılında bu açık 18.4 milyar liraya düşmüştür.2012 yılında bütçe gelirleri 332.5 milyar lira iken 2013 yılında %17.1 artışla 389.4 milyar olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında vergi dışı diğer gelirler de %19.7 artışla 49,9 TL olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılında vergi türleri itibarıyla vergi tahsilatı bir önceki yıla göre: Harçlarda %33.4, Damga vergisinde%27.9 İthalde alınan KDV de %20.3, Özel Tüketim Vergisinde %19.2,Gelir Vergisinde%12.6, ve diğer vergi tahsilatında % 7 oranında artış gözlenmiştir.. Diğer taraftan 2013 sonu itibarıyla 6111 sayılı Kanun kapsamında yapılan tahsilatlar ile faiz, ceza ve mülkiyet gelirlerinden 24,9 Milyar gelir elde edilmiştir. Görüldüğü gibi ekonomik veriler sağlıklı bir büyümenin gerçekleştiğini göstermektedir. Kırılganlık siyasal olarak geleceğin net görülememesinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda kırılganlığın giderilmesi ise doğrudan siyasetçilerin tavırları ile aşılabilecek bir durumdur. Toplumu kutuplaştırmadan, İnsanları ötekileştirmeden atılacak her adım bu amaca hizmet edecek davranış olarak kabul edilecektir.

Meslek mensupları yukarıdaki rakamların, büyümenin ve bütçe gelirlerinin oluşmasında, en fazla katkı sunan ancak milli gelirden en az pay alan kesimi oluşturmaktadır. Biz meslek mensupları olarak bu yargıyı gelişigüzel ya da abartarak oluşturmuyoruz. Gelir İdaresince yayınlanan istatistiklere göre Türkiye genelinde 1.789.000 Gelir vergisi mükellefi bulunmaktadır. Bu toplam içinde 41.124 meslek mensubu bulunmakta olup gelir vergisi mükelleflerinin %2.7 sini oluşturmasına rağmen ödenen gelir vergisinin %5.7 si meslek mensupları tarafından ödenmektedir. Yani meslek mensupları ortalama mükellefin ödemesi gereken vergini iki katından fazla vergi ödemektedir. Ancak Meslek mensuplarının merkezi yönetim tarafından mesleki sorunlarının çözümü bir yana, her gün angaryalarının arttığı da bir gerçektir. Çözümü çabuklaştırmak ve gerçekleştirmek bizim dinamizmimizle gerçekleşecektir. Buna inanıyoruz. Ancak bu çözümde kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli ve uyumlu çalışmanın payını da göz ardı etmemek gerekir. Nitekim koordineli ve uyumlu çalışmalar sonucu Vergi Dairelerinde, sosyal Güvenlik Kuruluşları ve Ticaret odasında üyelerimiz için gerekli çağdaş araç ve gereçlerle donatılmış odalar üyelerimiz için tahsis edilmiştir. Biz bir yandan eleştirilerimizi yaparken bir yandan da koordineli çalışmanın sonuç almak için en geçerli yöntem olduğuna inanıyoruz.

2014 yılının sorunlarımızın çözüm yılı olması için elimizden gelen çaba, gayret ve dialog çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam etmekte olup, sizlerden aldığımız destek ve güç ile başaracağımıza inancımız tamdır.

Saygılarımla.

Mehmet OKKALI

ASMMMO Başkanı

Genel Başkan'ın Mesajı

Dünyanın en sorunlu bölgesinde yer alan Türkiye, bulunduğu coğrafyanın sorunlarını her geçen gün daha fazla hissediyor. Irak, Suriye, Mısır, Lübnan adeta kan gölüne döndü. Bu kan yer yer ülkemize de sıçrıyor. Görünen o ki Ortadoğu bataklığı daha çok can, daha çok kan alacak. Türkiye'nin bu bataklığa girmemesi, bu kan gölüne düşmemesi en önemli beklentimiz. Bölgede akan kardeş kanının biran önce durması, bölgeye demokratik yönetim anlayışının egemen olması sorunların çözümünün de temelini oluşturacak.

Son yıllara damgasını vuran küresel ekonomik ökrize karşı alınan önlemlerden para politikası uygulamasının sonuna yaklaşıldığının sinyalleri gelmeye başladı. Bu sinyaller başta Türkiye olmak üzere gelişmekte olan bazı ülkeler için tehlike sinyali niteliğinde.

Amerikan Merkez Bankası FED'in yıllardır uygulamakta olduğu, ayda 85 milyar dolarlık tahvil alım programlarıyla piyasayı fonlama politikasından vazgeçeceğine yönelik açıklaması, ülkemiz piyasalarında önemli dalgalanmalar yaşanmasına sebep oldu.

Küresel piyasada dolaşan bol miktardaki para, reel faiz oranlarının yüksek olmasından dolayı yılardır ülkemize akmaktaydı. Bu akışın durma ihtimalinin beliriyor olması dalgalanmayı beraberinde getirdi. Bu nedenle Türkiye'nin yüksek dış borcu ekonominin zayıf noktasını oluşturuyor. TL'nin hızlı değer kaybı, yıllardır çözülemeyen yapısal sorunlarımızla birlikte hız kazandı. Yaşanan siyasi tartışmalarla birlikte belirsizlik ortamı ekonomide dalga boyutunu daha da artırdı.

Türkiye ekonomisinin sağlam bir zemine oturmasının yolu, giderlerini kendi gelirleri ile finanse edebilmesinden geçmektedir. Devlet giderlerini finanse etmenin tek sağlam yolu ve kaynağı ise vergilerdir.

Meslek örgütü olarak, ülkemizin daha demokratik, daha özgürlükçü bir hukuksal zemine sahip olması her zaman talebimiz olmuştur.

Bir toplumun gelişmesini güçlenmesini sağlayan en önemli mekanizma demokrasi ve özgürlüklerdir. Baskıyla hiçbir sorunu çözemeyiz. Sorunları çözmenin yolu demokrasiden, özgürlükleri genişletmekten ve katılımcılıktan geçiyor.

Sivil toplumun olmadığı, sivil toplum kuruluşlarının katılım ve katkısının sağlanmadığı bir ülkede, katılımcı demokrasiden söz etmek mümkün değildir.

Türkiye'de demokrasiyi geliştirmek istiyorsak, sivil toplum kuruluşlarını, meslek örgütlerini, bırakın güçsüzleştirmeye yönelik düzenlemeler yapmayı, daha çok katkılarını almak zorundayız.

Küresel gelişmeler tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de muhasebe mesleğinde bir değişim ve yeniden yapılanma sürecini zorunlu kıldı. Uluslararası arenada yaşanan mesleki gelişmeler yakından takip edilerek mesleğimizin bu sürece sağlıklı bir şekilde uyumunu sağlamak için gerekli düzenlemeler ve eğitimler yapılmıştır.

1992 yılından bu yana TÜRMOB Yönetimi olarak savunduğumuz muhasebe mesleğinin denetim boyutuna talebi; sistemli ve özenli olarak yürüttüğümüz uğraşılarımız sonucunda 6102 Sayılı Türk

Ticaret Kanunu'nda yer almasını sağladık. Avrupa Birliği'nde muhasebe mesleğini düzenleyen 8 nci direktife uyumlu "yasal denetim" zorunluluğunun ilk kez yasal dayanağa kavuşmasını sağladık. Bu nedenle geride bıraktığımız üç yıl içinde muhasebe mesleğini ilgilendiren yoğun bir düzenleme (regulasyon) dönemini birlikte yaşadık.

Kasım 2011'de muhasebe mesleğinin denetim boyutunu düzenlemek, Türkiye Finansal Raporlama ve Muhasebe Standartları ile Türkiye Denetim Standartlarını yayınlamak üzere Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK) oluştu. Bu gelişme ile birlikte yönetimimiz muhasebe mesleğinin denetim boyutunun gereklerini karşılamak amacıyla, kalite güvence sistemi ve kalite kontrol, denetim sicili, mesleki gelişim eğitimi, denetim uygulama eğitimi ve denetim mevzuatı eğitimi ile muhasebe meslek etiği, soruşturma ve disiplin konularında örgütsel hazırlığımızı tamamladı. 42 bin 93 adet meslek mensubuna finansal raporlama ve muhasebe standartları ile denetim ve denetim mevzuatı eğitimi verildi. Meslek mensuplarımızın yararlanması için "Muhasebe Meslek Mensupları için Uluslararası Etik Kurallarının 2010 ve 2012 versiyonları ile "Uluslararası Denetim ve Güvence Standartlarının 2004-2008 ve 2012 ile 2013 versiyonlarının, Uluslararası Eğitim Bildirileri ve Standartlarının 2010 versiyonunun tercümesi yaptırıldı. Bu tercümeler elektronik ortamda ve/veya kitap olarak yayınlandı. Ayrıca "Türkiye Finansal Raporlama ve Muhasebe Standartları" uygulama kitabı hazırlattı.

Yönetimimiz dünya'daki bağımsız denetim uygulamaları ile Kamu Gözetim Kurumu uygulamalarını yukarıda sözü edilen Avrupa Birliği 8 nci direktifi incelenerek meslek mensuplarımızın kazanılmış haklarını korumak amacıyla belirlediğimiz isteklerimizi yazılı ve sözlü olarak defalarca KGK'ya iletmiş olmamıza rağmen, meslek mensuplarının kazanılmış hakları ile Birliğimizin ve Odaların denetim düzenlemelerindeki fonksiyonlarına ilişkin isteklerimiz ve beklentilerimiz maalesef halen karşılanmadı.

Gelinen aşamada, Birliğimiz ve Odalarımız yetkilendirilmediği için bağımsız denetime beklenen uygulama talebi doğmamış aksine başta işlem denetimi olmak üzere yasal düzenlemede geriye gidilmiştir. TÜRMOB'un önerisi uluslararası uygulamaların özellikle ABD ve Avrupa Birliği uygulamaları örnek alınarak ülkemiz uygulamasının da bu yönde oluşturulmasıdır. TÜRMOB'un bu önerisi ülke ekonomisi içinde büyük önem taşımaktadır.

Bağımsız denetimin önemi kavranarak, biran önce uzlaşı ve işbirliği içinde, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de meslek örgütünün hazırlamış olduğu zeminde bağımsız denetim bayrağını elbirliğiyle yükseltmeliyiz.

Avrupa Muhasebeciler Federasyonu'na tam üye olduk. Meslek mensuplarımız bu üyelikle birlikte, AB ülkelerindeki meslektaşları ile aynı statüye sahip oldular. TÜRMOB kendi alanında adeta Avrupa Birliği'ne dahil olmuştur.

Dünya her geçen gün küçük bir köy haline geliyor. İletişim olanaklarının artması, yeni bilgi iletim ve işletim sistemleri ile ulusal sınırlar ve duvarlar aşılıyor, küresel iş olanakları genişliyor. Bu süreç içinde mesleğimiz artık uluslararası niteliklere sahiptir. Global muhasebe mesleğinin bir parçası olabilmenin ön koşulu ise şirketleşmekten geçiyor. Muhasebe mesleğinde şirketleşmek sürekliliğe ve kurumsal değerlere sahip olmaktır. Standartlaşmayı, süreklilik ortamı oluşturmayı ve muhasebe mesleğinin etik davranış kurallarını benimsemektir. Bu yaklaşım ve şirketleşme yönetim tarzına da yansımalı ve kurumsal yönetişim anlayışı benimsenmeli; hesap verilebilirlik ve şeffaflık esas alınmalıdır.

Mesleğimizin yasal alt yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımızda devam etmektedir. Genel Kurulumuzda kabul edilen yönetmeliklerimizi yayınlanması için Maliye Bakanlığına gönderdik. İki Mecburi Meslek Kararımızı ise Resmi Gazete'de yayınladık.

Muhasebe firmalarımız ve bürolarımız ile meslek mensuplarımız uluslararası standartlaşma

ve şirketleşme olgularına uyum sağlamak durumundalar. Bu yeni düzen içinde meslektaşlarımız; bağımsız denetim boyutunda kaliteli hizmet sunmaları için gerekli alt yapılarıyla, bilgi ve birikimleri ile verilen mesleki gelişme eğitimleriyle bağımsız denetim uygulamalarına hazırdır.

TÜRMOB'un geliştirdiği alt yapı ile meslek mensuplarımızın başarılı çalışmalarının üstü örtülemeyecek ve kapatılamayacak kadar yüksek seviyelere ulaşmıştır. Bu amaçla TÜRMOB yönetimi olarak uluslararası düzeyde muhasebe dünyasındaki yeniliklerden, sosyal sorumluluk projelerine; mesleki eğitimden, mevzuat kazanımlarına, temsil ve saygınlıktan, liderlik ve öncülük etmeye kadar binlerce konuda mesleğin bayrağını hep yukarılara taşıdık ve taşımaya devam ediyoruz. Önümüze çıkarılan tüm engellere rağmen başardık ve başarmaya devam edeceğiz.

Birlikteliğin, dayanışmanın verdiği güçle mesleğimizi yarınlara güvenle taşımanın gayreti içindeyiz. Elbette hedeflerimize ulaşmamızı istemeyenler olacaktır. Elbette kazanımlarımızı gölgelemek ve dayanışmamızı bozmak isteyenler olacaktır. Unutulmamalı ki, güneş balçıkla sıvanmaz.

Birliğimizi, beraberliğimizi ve dayanışmamızı koruyarak, hep birlikte mesleğimizi yarınlara daha güçlü bir şekilde taşıyacağız.

Mesleğimizin geleceğini ve yarınları elbirliğiyle şekillendireceğiz.

Nail SANLI

TÜRMOB Genel Başkanı

ODA TARİHÇESİ

Ankara SMMM Odası'nın Tarihçesi

01 Haziran 1989 tarihinde kabul edilerek, 13 Haziran 1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik,Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre Geçici Kurul oluşturuldu. Kurul kararları gereğince 13 Ocak 1990 günü yapılan Genel Kurulda Ankara Odası Kurucu Yönetim Kurulu seçimleri yapıldı.

Seçimler sonucunda Kurucu Yönetim Kuruluna;

1. SMMM Turan Veldet VELİDEDEOĞLU,
2. SMMM Ali Rıza YURTSEVER,
3. SMMM Mehmet ÇELİK,
4. SM Ali Rıza KAYBAKİ ve
5. SM Orhan KARAHASANOĞLU seçildiler.

13 Ocak 1990 günü Odamız açısından tarihi bir gün olmuştur. Türkiye'de ilk kurulan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası unvanını, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası aldı.

Kurucu Yönetim kurulu 09/02/1991 tarihinde, Konur Sokak No:32/9 Kızılay-ANKARA adresindeki binanın 3. Ve 4. Katlarını üyelerinin katkıları ile satın alarak faaliyetini devam ettirdi.

ODA BRİFİNG KARTI

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI BRİFİNG KARTI

Tüzel Kişilik

Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Odası

Kuruluş

13 Ocak 1990

Hukuki Dayanak

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Yasası (R.G. Tarihi 13/06/1989 Sayı: 20194)

Görevleri

Kanunda yazılı esaslar uyarınca meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak,bu mesleklerin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak.

Bağlı Olduğu Üst Birlik

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)

Organlar

Genel Kurul

Odaya kayıtlı tüm meslek mensuplarının katılımıyla

meydana gelir, üç yılda bir seçimli olarak toplanır.

Yönetim Kurulu

9 asıl ve 9 yedek üyeden oluşur.

Denetim Kurulu

3 asıl ve 2 yedek üyeden oluşur.

Disiplin Kurulu

5 asıl ve 3 yedek üyeden oluşur.

Üye Bilgileri

Üye Dağılımı		
A- SM-SMMM		
SM	**1488**	
SMMM	**9604**	
	TOPLAM	**11092**
B-KADIN ERKEK SMMM		
Kadın	**2478**	
Erkek	**7126**	
	TOPLAM	**9604**
C-KADIN ERKEK SM		
Kadın	**228**	
Erkek	**1260**	
	TOPLAM	**1488**
D- ÇALIŞMA BİÇİMİNE GÖRE SMMM		
Serbest	**3702**	
Özel	**3399**	
Kamu	**892**	
Diğer	**1611**	
	TOPLAM	**9604**
E- ÇALIŞMA BİÇİMİNE GÖRE SM		
Serbest	**447**	
Özel	**443**	
Kamu	**72**	
Diğer	**526**	
	TOPLAM	**1488**
F- KADIN-ERKEK		
Kadın	**2706**	
Erkek	**8386**	
	TOPLAM	**11092**

Bağlı Kuruluşlar

TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Ankara Şubesi Aday Meslek Mensuplarının eğitilmesini sağlamak üzere mesleki staj programlarının uygulanması ile görevlidir.

Stajyer Bilgileri Ocak 2013-Aralık 2013 arası

Erkek:1124 Kadın:841 Toplam:1965

Lisans : 1918

Önlisans : 2

Lise : 45

MİSYONUMUZ

- Üyelerimizin görevlerini, yasalar ve etik kurallar çerçevesinde yerine getirmelerini sağlamak,
- Meslektaşların bilgi birikimlerini güncelleştirerek arttırmak,
- İş alanlarının genişletilmesi amacıyla meslektaşların uzmanlaşmalarına yönelik alt yapıları oluşturmak,
- Meslektaşlarımızın teknolojik gelişmelerden azami ölçülerde yararlanmalarını sağlayacak eğitim programlarını oluşturmak ve hayata geçirmek,
- Meslektaşlarımızın uluslar arası rekabet gücü kazanabilmesi ve dünyadaki diğer meslektaşları ile aynı dili konuşmalarına yönelik gerekli çalışmaları yapmak,
- Dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederek, uluslar arası denetim ve muhasebe standartlarının ülkemiz koşullarına uygun uygulanmasına yönelik programlar oluşturmak ve üyelerimizin bu yöndeki donanımlarını artırmak,* Toplumsal sorumluluğumuzun bir gereği olarak ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlara ilişkin karar mekanizmalarına yön verecek politikalar oluşturarak, mesleki örgütümüzün kamuoyundaki güç ve etkinliğini arttırmak,
- Mesleki sorunların ülke sorunlarının ayrılmaz parçası olduğu bilinciyle üyelerimizi ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelere ilişkin bilgilendirmek,
- Toplumun refahı ve sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması için, ülkemizde demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesine katkıda bulunmak, evrensel insani değerlere sahip çıkmak,

Her zaman vazgeçilmez görevimiz olmuştur.

VİZYONUMUZ

Denetim görevini yerine getirerek ekonominin sağlıklı işleyişinde önemli bir rol üstlenen meslektaşlarımızın, geleceğe hazırlanmasını ilke edinen Ankara SMMM Odası, mesleğimizin ülkemizde ve uluslararası düzeyde saygınlığının ve etkinliğinin artırılmasını hedeflemiştir.

ODA ORGANİZASYON YAPISI

YÖNETİM KURULU

Mehmet OKKALI
Başkan

1964 yılında Ankara Yenimahalle'de doğdu. Sırasıyla Ankara Ticaret Lisesi'ni, Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu'nu ve Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. 27 yıldır serbest olarak S.M.M.M mesleğini icra etmektedir. Çeşitli Radyo ve TV programlarında konuşmacı olarak katılmıştır. Gazete ve Dergilerde mesleki konularda makaleleri yayımlanmıştır. İngilizce bilmektedir.

Ankara Meslekte Birlik Derneği Kurucu Yönetim Kurulu Üyeliği, İki dönem TÜRMOB Delegeliği, Üç dönem Oda Meclis Üyeliği, ASMMMO Eğitim Komisyon Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi, ASMMMO Mesleki Mevzuat Komisyon Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi, 2000/2002 dönemi ASMMMO Başkan Yardımcılığı, 2010/2013 Asmmmo Yönetim Kurulu Üyeliği, Kızılay Derneği Yenimahalle Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

1966 yılında Ankara Ayaş'ta doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Ayaş'ta tamamladıktan sonra, 1988 yılında Anadolu Üniversitesi İİBF İşletme Bölümünden mezun oldu.1994 yılından bu yana Sincan'da SMMM olarak faaliyet göstermektedir.

ASMMMO 2010 yılı seçimlerinde Meslekte Birlik Grubunun Disiplin Kurulu Başkan Adayı olmuş ve seçilmiştir. 2010-2013 tarihleri arasında ASMMMO Disiplin Kurulu Üyeliği görevinde bulundu. Halen Ankara Meslekte Birlik Derneğinin Yüksek İstişare Konseyi ve Onur Kurulu üyesidir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Oğuz Nihat ALKAN-Başkan Yardımcısı

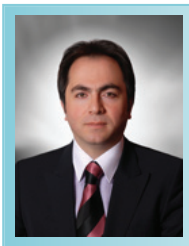
1973 Ankara doğumlu olup, Kırşehir/Kaman'lıdır. 1999 yılından beri Serbest olarak çalışmaktadır. Çeşitli gazete,dergi ve mesleki sitelerde yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

Ankara Meslekte Birlik Derneğinde; 2000 yılında Sandık Görevlisi olarak başladığı görevlerine, 2002 Delege Adaylığı, 2004 yılı 3,5 sene Dernek Genel Sekreterliği, 2007 yılı Dernek Başkanlığı görevleriyle devam etmiş olup, Derneğin Yüksek İstişare Konseyi ve Onur Kurulu üyeliği görevlerini halen yürütmektedir.

ASMMMO Yönetim Kurulu üyeliği, Asgari Ücret Tespit Komisyonundan Sorumlu Yönetim Kurulu üyeliği, ASMMMO Danışma Meclisi Üyeliği görevlerini halen yürütmektedir. TÜRMOB Üst Birlik Delegesidir. Türkiye Meslekte Birlik Platformu Kurucusu üyesi olup, halen Türkiye Meslekte Birlik Platformu Yürütme Kurulu Y.Üyesidir. Vergi Bilincini Yayma ve Geliştirme Derneği Genel Başkanı, Kır-Der E.Genel Başkan Yardımcısı, Ankara Seymenler, Türk Hava Kurumu, Ankara Veremle Savaş Dernekleri aktif üyesidir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Nevzat AKKAYA-Oda Sekreteri

28.10.1972 Ankara doğumlu olan Osman VURAL'ın memleketi Çankırı'dır. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü mezunu olan VURAL 1999 yılında Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayında vatani görevini tamamladı. 1992-1997 ve 1999-2006 yılları arasında özel sektörde daha sonra ise serbest olarak mesleki faaliyetine devam etmektedir. Halen ASMMM Meslekte Birlik Derneği Yönetim Kurulu üyeliği, Çankırı Dernekler Federasyonu Genel Başkan danışmanlığı görevlerini de sürdürmekte olan VURAL evli ve üç çocuk babasıdır.

Osman VURAL-Başkan Yardımcısı

01.03.1968 Tokat doğumludur. 1985 Ankara Ticaret Lisesi ve 1990 Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunudur.

1998 yılı Meslekte Birlik Grubu ASMMMO Disiplin Kurulu adayı, 2000 yılında ASMMMO Yönetim Kurulu adayı olmuştur. 2000 yılında yapılan ASMMMO seçimlerini kazanan Meslekte Birlik Grubunun Oda Yönetim Kurulu Sayman Üyesi olarak görev yapmıştır. 2004 yılında yapılan ASMMMO seçimlerinde tekrar Meslekte Birlik Grubu Yönetim Kurulu adayı olmuştur. TÜRMOB Delegeliği devam etmektedir.

2011 yılında yapılan Meslekte Birlik Derneği (Seçimli) Genel Kurulu'nda Yönetim Kurulu Üyesi seçilmiş halen Meslekte Birlik Derneği Başkan Vekilliği görevini yürütmektedir. Derneğin Onur Kurulu ve Yüksek İstişare Konseyi Üyesidir. TOKAVDE Başkan Yardımcısı ve ATEDAV (Ankara Ticaret Lisesi Eğitim Dayanışma Vakfı) üyesidir. Çeşitli dergilerde mesleki konularda makaleleri yayımlanmış, Evli ve üç çocuk babasıdır.

Arif ÇAĞLAR-Sayman

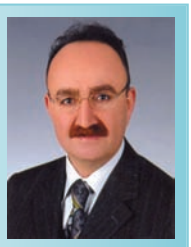
1956 yılında Çankırı Ilgaz'da doğdu. AİTİA İşletme Fakültesinden 1980 yılında mezun oldu. 1983 yılından itibaren mesleki faaliyetini serbest olarak sürdürmektedir. 1988-2000 yılları arasında çeşitli defalar Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şubesinde Başkan ve yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. 2002-2006 ve 2010-2013 dönemlerinde ASMMMO Başkanlığı yapmış olup halen bir bağımsız denetim şirketinde Sorumlu Ortak Baş denetçi unvanıyla Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Evli, iki çocuk babasıdır.

Mehmet KOÇ-Üye

1964 yılında Tunceli'de doğdu.Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden mezun oldu. 1998 yılında Halkevleri kuruculuğu; Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şube Yönetim Kurulu Üyeliği, ÇDMG Yürütme Kurulu Üyeliği, 2002-2004 döneminde ASMMMO Yönetim Kurulu üyeliği 2010-2013 döneminde ASMMMO Oda Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Mesleki faaliyetini SMMM olarak sürdürmekte olup, fotoğraf sanatıyla ilgilenmektedir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Hasan YILDIRIM-Üye

1954 yılında Trabzon'da doğdu.1992-1994 MMM Birliği Derneği Genel Merkez Saymanlığı, 1994-1998 ASMMMO Saymanlığı, 1998-2000 yılları arasında ise ASMMMO Başkan Yardımcılığı görevini yaptı. 2008-2010 yılları arasında ise ASMMMO Saymanlığı ve 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Oda Sekreterliği görevini yaptı.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Necmettin KELEŞ-Üye

1971 yılında Artvin'de doğdu.Dumlupınar Üniversitesi İİBF'den mezun oldu. 1999-2005 yılları arasında Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şube yöneticiliği, Denetim Kurulu başkanlığı görevlerinde bulundu. 2003-2005 yıllarında Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Genel Merkez Genel Başkan Yardımcılığı görevini yürüttü. 2008-2010 yılları arasında ASMMMO Disiplin Kurulu üyeliği 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Saymanlığı görevlerini yaptı.1997 yılından itibaren mesleki faaliyetini sürdürmekte olup, bir bağımsız denetim şirketinde kıdemli denetçidir.

Evli ve bir çocuk babasıdır.

Naci ALKAN-Üye

DİSİPLİN KURULU

1972 Ankara Bala'da doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Bala Lisesinde tamamladı. Gazi Üniversitesi Kırşehir Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü ve Anadolu Üniversitesi Muhasebe Finansman Bölümü'nden mezun oldu. 1998 yılında stajını tamamlayarak SMMM olarak mesleki faaliyetini sürdürmektedir. 2007-2011 yılları arasında AN-MES-BİR derneğinde Başkan Yardımcılığı ve Saymanlık görevlerini yürütmüştür. 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Disiplin Kurulu Üyeliği yapmıştır.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

Mustafa ÖNDER-Başkan

1970 Eskişehir-Mahmudiye doğumludur. İlk Okulu Kütahya, Orta Okulu ve Liseyi Eskişehir'de tamamladı. 1992 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünden mezun oldu. 1998 yılından beri mesleki faaliyetine serbest olarak devam etmektedir.

2008 ASMMM Odası seçimlerinde Yönetim Kurulu Adayı oldu. Halen ASMMM Odası delegesi, Oda Meclis Üyesi ve ASMMM Meslekte Birlik Derneği İstişare Konseyi üyesidir.

Evli ve bir çocuk annesidir.

Nevin ÇİMEN-Başkan Yardımcısı

1982 Sorgun/Yozgat'ta doğdu. Sırasıyla Altıoğlu İlkokulu, Mamak İHL, Ankara Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümünden mezun oldu.

1999 dan bu yana mesleğin içinde olup 2009 yılından itibaren serbest olarak muhasebe ve müşavirlik faaliyetini yürütmektedir. ASMMM Meslekte Birlik Derneği Üyesi ve TÜRMOB delegesidir. Ayrıca Balkan Ekonomik ve Kültürel İş Birliği Derneği Genel Başkan Yardımcılığı, Mamak Çevre Eğitim Kültür Dernek Başkanlığı, TBMM Milletvekili Özel Danışmanlığı gibi faaliyetlerde de bulunmuştur.

Orta Düzeyde İngilizce Bilmekte Olan Altunok Evli ve İki çocuk babasıdır.

Mücahit ALTUNOK-Üye

1971 Ankara Doğumludur.1998 Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Önlisans ve 2001 Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden mezun oldu.2006-2010 yılları arasında ASMMMO Tesmer komisyon üyeliği yapmıştır. Mesleki faaliyetini serbest olarak sürdürmektedir.

Kezban KELEŞ-Üye

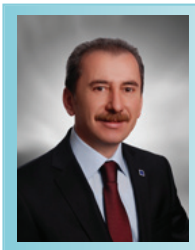

1964 yılında Ankara - Çubuk'ta doğdu.Mesleğe 1988 yılında bağımlı çalışarak başlamış, 1995 tarihinden itibaren serbest çalışmakta olup, 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Disiplin Kurulu Üyeliği yapmıştır.SMMM olarak mesleği sürdürmektedir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Hayrettin ÇELİK-Üye

DENETLEME KURULU

1963 Bolu-Mengen doğumludur. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme bölümü mezunudur.Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Meslekte Birlik Derneğinin 7 yıl sekreterliği yapmış ve halen bu göreve devam etmektedir.Bolu Mengen Fakülte Yaptırma Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevi devam etmektedir.Türkiye Meslekte Birlik Platformu Dönem Başkanlığı süresinde Platform sekreterliği yapmıştır.

ASMMMO TÜRMOB Delegesi, Bolu Mengen Karaşehler Köyü Yardımlaşma Derneği 4 Dönem Saymanlık, 2 Dönem Sekreterlik, 4 Dönem Başkan Yardımcılığı, 3 Dönem Başkanlık görevinde bulunmuştur.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

Halit YILDIZ-Başkan

1974 Kırşehir doğumludur. Aydınlıkevler Ticaret Lisesi 1992 yılı mezunudur. 1990 yılında mesleğe başlamış olup; 2001 yılından itibaren ise mesleki faaliyetine serbest olarak devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Bülent KAPLAN - Üye

1966 yılında Mersin - Silifke'de doğdu. Atatürk Üniversitesi Erzincan Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümünü ve Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. 1999 yılından beri mesleki faaliyetini sürdürmekte ve bir bağımsız denetim şirketinde denetçidir. 2005-2007 yılları arasında Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şubesi'nde Başkan Yardımcılığı 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Denetleme Kurulu Üyeliği görevini yapmıştır.

Evli ve bir çocuk babasıdır.

Kadir TONBUL - Üye

DELEGASYON

MEHMET OKKALI
OĞUZ NİHAT ALKAN
OSMAN VURAL
NEVZAT AKKAYA
ARİF ÇAĞLAR
MEHMET KOÇ
NECMETTİN KELEŞ
NACİ ALKAN
ABDULLAH ÇAVUŞ
ABDULLAH ÇETİNKAYA
ABDULLAH KUŞ
ABDULVAHAP COŞKUN
ADNAN DUMAN
AHMET AKBABA
AHMET ARSLANOĞLU
AHMET BABUŞÇU
AHMET ÇETİN
AHMET ÇITAK
AHMET ELBAŞI
AHMET TEKİN
AHMET UÇAR
AHMET DOĞAN ÜNAL
ALİ ESENDEMİR
ALİ GÖZEN
ALİ ŞAHİN
ALİ ŞENER
ALİ İRFAN YILMAZ
ALİ METİN POLAT
ALİ RIZA AKDORA
ALİ RIZA KAYBAKİ
ALİYE ATAÇ
ALPASLAN KOÇAK
AYHAN KARAGÖZ
AYHAN KARAYAĞLI

AYSUN KÖYKOLU
BAHATTİN SUNAL
BAYRAM DUMAN
BAYRAM ÖNAL
BEKİR SITKI KOCAMAN
BİROL ATMACA
BİRSEL ERDAL
BÜLENT KAPLAN
CAHİT ATMAN
COŞKUN KIRCA
DAVUT ÖZDEMİR
EBUBEKİR KİPEL
ENGİN AKYILDIZ
ERDAL KALKAN
ERDİNÇ CANDEMİR
EROL ÇARDAK
EROL ÖZTÜRK
EROL SÖNMEZOCAK
ERTAN AKKUŞ
EVRİM VURAL
FATİH ÇALIK
FERAMUZ ÜSTÜN
GÜLAHMET DOĞRUYOL
HALİT YILDIZ
HASAN BİRDOĞAN
HASAN KILIÇ
HASAN PEKER
HATİCE YILMAZ
HAYDAR EDE
HIDIR KÖSE
HİKMET ALTUNTOP
HÜSEYİN KARAGÖZ
HÜSEYİN SAPAZ
HÜSEYİN ZORLU

İBRAHİM DİKTAŞ
İBRAHİM ULUSOY
İLKER ÜST
KAAN DEMİROĞLU
KADİR KARAKUŞ
KAYA GÜLPINAR
KEMAL KAYAOĞLU
KEMAL ŞAHBAZ
KEZBAN KELEŞ
KORKUT ŞEŞENOĞLU
LATİF TAŞ
LÜTFİ GÜMÜŞ
MAHİR YALÇINKAYA
MEHMET NACİ HARMANCI
MELEK DEMİRTAŞ
METİN BAŞ
METİN TÜRKMEN
MEVLÜT DİLAVER
MEVLÜT SARITAŞ
MUHARREM TURGAY KIZILAY
MURAT SEVÜK
MUSA ÇAKIR
MUSA GÜZEL
MUSA ÖZDEMİR
MUSTAFA ÖNDER
MUSTAFA CENK ALTINTAŞ
MUSTAFA NECATİ BALCI
MÜCAHİT ALTUNOK
MÜCAHİT YILDIRIM
MÜSLİM YILDIRIM
NAFİZ BAYSAL
NAİME SARICA
NAZMİ ARDAHANLI
NECATİ TEKİN
NECMİYE ÇÖLAŞAN
NEŞET ŞAHİN
NEVİN ÇİMEN
NİHAT GÜNER
NURALİ KELEŞ
NUSRET FİLİZ

NUSRET KURDOĞLU
ORHAN KARAHASANOĞLU
OSMAN KILIÇ
OZAN YALÇIN
RAMAZAN ACAR
RAMAZAN ALBAYRAK
RECEP RECAİ ÇİFTCİ
RIFAT İLHAN
SALİM AYDOĞAN
SAMİ YÜCELOĞLU
SEBAHATTİN PALABIYIK
SELAHATTİN BALTA
SELAHATTİN ÖZER
SELÇUK GÜLTEN
SERAP GÜLENÇ
SERPİL OĞUZLAR
SIDDIK MERMERCİ
SİNAN CEVHER
SİNAN GÜNDEMİR
SÜLEYMAN AKŞİT
SÜLEYMAN ÖZŞEKER
SÜLEYMAN SAVAT
SÜLEYMAN ALPER İNCEÖZ
ŞENER ATASAĞUN
ŞEVKİ KESKİN
ŞÜKRÜ ÖZÇETİN
ŞÜKRÜ ÖZEK
TALİP ŞAHİNER
TAMER DAĞKIRAN
TEMEL ŞENER
TURGUT BAHADIR
ÜMİT ŞAFAK
ÜNAL GÜL
ÜZEYİR TUNÇ
VOLKAN DURMUŞOĞLU
YILMAZ YEŞİLKAYA
YUNUS ÇETİNKAYA
YUSUF ETLACAKUŞ
ZEKERİYA BEKAR
ZÜLKÜF SALEPCİ

TEMSİLCİLİKLER

BEYPAZARI
TEMSL : KASIM SAKARYA
YRD : SİNAN ARSLAN
YRD : AYDIN SEVİMLİ

ÇUBUK
TEMSL: ABDULHAMİT ATEŞ
YRD : EBRU KAYHAN
YRD : ERHAN KUŞCU

ELMADAĞ
TEMSL : IŞIN YALÇINKAYA
YRD : SALİH KEMAL TENDİRİŞ
YRD : ALİ OSMAN KAYA

ETİMESGUT
TEMSL : EKREM BULUT
YRD : RAMAZAN ACAR
YRD : MAHMUT ÇALIŞKAN

GÖLBAŞI
TEMSL : KAYA GÜLPINAR
YRD : AHMET ÇELİK
YRD : SELMA PEHLİVAN

KAZAN
TEMSL. : ALİ ESENDEMİR

KIZILCAHAMAM
TEMSL. : UĞUR TEKİN

NALLIHAN
TEMSL. : ABDULLAH ÇETİNKAYA

OSTİM
TEMSL: VEDAT DEMİREL ŞANALDI
YRD : SEVGİ ERZAYIM
YRD : ALPER ERDEM

POLATLI
TEMSL: SERPİL OĞUZLAR
YRD : ÖZLEM KOCABAŞAKLI
YRD : ÖZGÜR YAMAN

SİTELER
TEMSL: NUH ÖZDEMİR
YRD : YAVUZ ÜNSAL
YRD : İSMAİL ÖZÇALIK
YRD : AKIN YILMAZ
YRD : HARUN KAHRAMAN

SİNCAN
TEMSL : SAMİ YÜCELOĞLU
YRD : MERVA ALTINDAĞ
YRD : ABİDİN UZ
YRD : HARUN GÜVEN

ŞEREFLİKOÇHİSAR
TEMSL : HALİL MUTLU

ULUS
TEMSL : ALİ AHMET GÖKMEN
YRD : ARİF AKSU
YRD : YAŞAR SARICI

YENİMAHALLE
TEMSL : İLHAMİ SAYIN
YRD : FERAMİS BAŞARAN

ODA DANIŞMA MECLİSİ

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
1	BAŞKAN	MEHMET OKKALI
2	BŞK. YRD.	İBRAHİM ULUSOY
3	SEKRETER	İDRİS AKÇELİK
4	ÜYE	ABDULHAMİT ATEŞ
5	ÜYE	ABDULLAH ÇAVUŞ
6	ÜYE	ABDULLAH ÇETİNKAYA
7	ÜYE	ABDULLAH ELMADAĞLI
8	ÜYE	ABDULLAH KUŞ
9	ÜYE	ABDULVAHAP COŞKUN
10	ÜYE	ABDURRAHİM KURUCU
11	ÜYE	ABİDİN UZ
12	ÜYE	ADEM KANDEMİR
13	ÜYE	ADEM KİSECİK
14	ÜYE	ADNAN ÇELİKKAYA
15	ÜYE	ADNAN DİNLER
16	ÜYE	ADNAN DUMAN
17	ÜYE	AHMET AĞAR
18	ÜYE	AHMET AKBABA
19	ÜYE	AHMET AKIN
20	ÜYE	AHMET ARSLANOĞLU
21	ÜYE	AHMET ATEŞ YILDIRIM
22	ÜYE	AHMET BABUŞCU
23	ÜYE	AHMET BOZKURT
24	ÜYE	AHMET ÇELİK
25	ÜYE	AHMET ÇETİN
26	ÜYE	AHMET ÇITAK
27	ÜYE	AHMET DOĞAN ÜNAL
28	ÜYE	AHMET ELBAŞI
29	ÜYE	AHMET NURİ BAŞHELVACI
30	ÜYE	AHMET TEKİN
31	ÜYE	AHMET UÇAR
32	ÜYE	AKIN YILMAZ
33	ÜYE	ALİ AHMET GÖKMEN
34	ÜYE	ALİ AKSÖZ
35	ÜYE	ALİ AYAR
36	ÜYE	ALİ ESENDEMİR

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
37	ÜYE	ALİ GÖZEN
38	ÜYE	ALİ ILGAZ
39	ÜYE	ALİ İHSAN BAKİ
40	ÜYE	ALİ İRFAN YILMAZ
41	ÜYE	ALİ METİN POLAT
42	ÜYE	ALİ OKKALI
43	ÜYE	ALİ OSMAN KAYA
44	ÜYE	ALİ RIZA AKDORA
45	ÜYE	ALİ RIZA KAYBAKİ
46	ÜYE	ALİ ŞAHİN
47	ÜYE	ALİ ŞENER
48	ÜYE	ALİYE ATAÇ
49	ÜYE	ALPASLAN KOÇAK
50	ÜYE	ALPER ERDEM
51	ÜYE	ARİF AKSU
52	ÜYE	ARİF ÇAĞLAR
53	ÜYE	ASİYE AYGÜL TÜZÜN
54	ÜYE	AŞIR ALTUĞ
55	ÜYE	AYDIN KARAPINAR
56	ÜYE	AYDIN SEVİMLİ
57	ÜYE	AYHAN KARAGÖZ
58	ÜYE	AYHAN KARAYAĞLI
59	ÜYE	AYKUT EKİYOR
60	ÜYE	AYSUN KÖYKOLU
61	ÜYE	BAHATTİN SUNAL
62	ÜYE	BAYRAM DUMAN
63	ÜYE	BAYRAM GÜNER
64	ÜYE	BAYRAM ÖNAL
65	ÜYE	BEKİR ÖZÇALIK
66	ÜYE	BEKİR SITKI KOCAMAN
67	ÜYE	BİROL ATMACA
68	ÜYE	BİRSEL ERDAL
69	ÜYE	BÜLENT KAPLAN
70	ÜYE	CAHİT ATMAN
71	ÜYE	CEMALETTİN KAYA
72	ÜYE	COŞKUN KIRCA

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
73	ÜYE	DAVUT ÖZDEMİR
74	ÜYE	EBRU KAYHAN
75	ÜYE	EBUBEKİR KİPEL
76	ÜYE	EKREM BULUT
77	ÜYE	ELİF AKKAYA
78	ÜYE	EMİN DEMİRBAŞ
79	ÜYE	ENGİN AKYILDIZ
80	ÜYE	ENVER AKÖZ
81	ÜYE	ERCAN AKIN
82	ÜYE	ERDAL KALKAN
83	ÜYE	ERDİNÇ CANDEMİR
84	ÜYE	ERHAN KUŞCU
85	ÜYE	EROL ÇARDAK
86	ÜYE	EROL ÖZTÜRK
87	ÜYE	EROL SÖNMEZOCAK
88	ÜYE	ERSUN DEMİRCİOĞLU
89	ÜYE	ERTAN AKKUŞ
90	ÜYE	ERTUĞRUL İPEK
91	ÜYE	EVRİM VURAL
92	ÜYE	FAHRETTİN CANBOLAT
93	ÜYE	FARUK KURU
94	ÜYE	FATİH ÇALIK
95	ÜYE	FATMA SUNA ALTINTAŞ
96	ÜYE	FERAMİS BAŞARAN
97	ÜYE	FERAMUZ ÜSTÜN
98	ÜYE	FERHAT GÜL
99	ÜYE	FERHAT MENEVŞE
100	ÜYE	GAZİ ŞAHİN
101	ÜYE	GÜLAHMET DOĞRUYOL
102	ÜYE	GÜRKAN BÜYÜKKARALI
103	ÜYE	HACI ALİ ORTAKCI
104	ÜYE	HAKAN ÖZGÜR
105	ÜYE	HALİL MUTLU
106	ÜYE	HALİT YILDIZ
107	ÜYE	HAMDİ ÇETİNKAYA
108	ÜYE	HARUN GÜVEN
109	ÜYE	HARUN KAHRAMAN
110	ÜYE	HASAN BİRDOĞAN
111	ÜYE	HASAN ÇAYLAK
112	ÜYE	HASAN KILIÇ
113	ÜYE	HASAN PEKER
114	ÜYE	HASAN SALUR
115	ÜYE	HASAN TAHSİN TÜRKAY

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
116	ÜYE	HASAN VOLKAN ÇEVİK
117	ÜYE	HASAN YILDIRIM
118	ÜYE	HATİCE BAŞIBÜYÜK
119	ÜYE	HATİCE YILMAZ
120	ÜYE	HAYDAR AFŞİN
121	ÜYE	HAYDAR EDE
122	ÜYE	HAYRETTİN ÇELİK
123	ÜYE	HAYRİ ATASOY
124	ÜYE	HIDIR KÖSE
125	ÜYE	HİKMET ALTINTOP
126	ÜYE	HÜLYA SARI
127	ÜYE	HÜSEYİN KARAGÖZ
128	ÜYE	HÜSEYİN KUVANDIK
129	ÜYE	HÜSEYİN SAPAZ
130	ÜYE	HÜSEYİN ZORLU
131	ÜYE	HÜSNÜ ZENGİN
132	ÜYE	IŞIN YALÇINKAYA
133	ÜYE	İBRAHİM DİKTAŞ
134	ÜYE	İLHAMİ SAYIN
135	ÜYE	İLKER ÜST
136	ÜYE	İSMAİL ÖZÇALIK
137	ÜYE	İSMAİL TAVUKCU
138	ÜYE	KAAN DEMİROĞLU
139	ÜYE	KADİR KARAKUŞ
140	ÜYE	KADİR ŞAHİN
141	ÜYE	KADİR TONBUL
142	ÜYE	KAMİL TÜRKER ÇİMEN
143	ÜYE	KASIM SAKARYA
144	ÜYE	KAYA GÜLPINAR
145	ÜYE	KAYHAN GİRİTLİOĞLU
146	ÜYE	KEMAL BABUCCU
147	ÜYE	KEMAL KAYAOĞLU
148	ÜYE	KEMAL ŞAHBAZ
149	ÜYE	KENAN DEMİRTAŞ
150	ÜYE	KENAN KATAR
151	ÜYE	KEZBAN KELEŞ
152	ÜYE	KORKUT ŞEŞENOĞLU
153	ÜYE	KÜRŞAT TOPKAYA
154	ÜYE	LATİF TAŞ
155	ÜYE	LÜTFİ GÜMÜŞ
156	ÜYE	M. TURGAY KIZILAY
157	ÜYE	MAHİR YALÇINKAYA
158	ÜYE	MAHMUT BAŞARAN

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
159	ÜYE	MAHMUT ÇALIŞKAN
160	ÜYE	MEHMET ALİ ÖNER
161	ÜYE	MEHMET ÇALIŞKAN
162	ÜYE	MEHMET ERTÜRK
163	ÜYE	MEHMET KAPLAN
164	ÜYE	MEHMET KOÇ
165	ÜYE	MEHMET NACİ HARMANCI
166	ÜYE	MEHMET SALİH ACET
167	ÜYE	MEHMET TAŞKIN
168	ÜYE	MEHTAP ÖZER
169	ÜYE	MELEK DEMİRTAŞ
170	ÜYE	MERVA ALTINDAĞ
171	ÜYE	METİN BAŞ
172	ÜYE	METİN PİLE
173	ÜYE	METİN TÜRKMEN
174	ÜYE	MEVLÜT DİLAVER
175	ÜYE	MEVLÜT SARITAŞ
176	ÜYE	MURAT GÜLMEZ
177	ÜYE	MURAT SEVÜK
178	ÜYE	MURAT USTA
179	ÜYE	MUSA ÇAKIR
180	ÜYE	MUSA GÜZEL
181	ÜYE	MUSA ÖZDEMİR
182	ÜYE	MUSTAFA CENK ALTINTAŞ
183	ÜYE	MUSTAFA DURAN
184	ÜYE	MUSTAFA NECATİ BALCI
185	ÜYE	MUSTAFA ORMAN
186	ÜYE	MUSTAFA ÖNDER
187	ÜYE	MÜCAHİT ALTUNOK
188	ÜYE	MÜCAHİT YILDIRIM
189	ÜYE	MÜRSEL KESKİN
190	ÜYE	MÜSLİM YILDIRIM
191	ÜYE	NACİ ALKAN
192	ÜYE	NAFİZ BAYSAL
193	ÜYE	NAFİZ ÇALIK
194	ÜYE	NAİME SARICA
195	ÜYE	NAZİRE AKŞİT
196	ÜYE	NAZMİ ARDAHANLI
197	ÜYE	NEBİL KOÇAK
198	ÜYE	NECATİ KARAKUŞ
199	ÜYE	NECATİ TEKİN
200	ÜYE	NECLA KÜTÜK
201	ÜYE	NECMETTİN KELEŞ

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
202	ÜYE	NECMİYE ÇÖLAŞAN
203	ÜYE	NEŞET ŞAHİN
204	ÜYE	NEVİN ÇİMEN
205	ÜYE	NEVZAT AKKAYA
206	ÜYE	NİHAT ACET
207	ÜYE	NİHAT GÜNER
208	ÜYE	NİMET ŞAHİN
209	ÜYE	NİZAMETTİN BOZKURT
210	ÜYE	NUH ÖZDEMİR
211	ÜYE	NURALİ KELEŞ
212	ÜYE	NURULLAH ÇELEBİ
213	ÜYE	NURULLAH DENİZ
214	ÜYE	NUSRET KURDOĞLU
215	ÜYE	OĞUZ NİHAT ALKAN
216	ÜYE	ONUR BOYNUKISA
217	ÜYE	ORHAN KARAHASANOĞLU
218	ÜYE	OSMAN KILIÇ
219	ÜYE	OSMAN VURAL
220	ÜYE	OZAN YALÇIN
221	ÜYE	ÖMER FARUK İNCEÖZ
222	ÜYE	ÖNDER ERGİN
223	ÜYE	ÖZGÜR EKİM
224	ÜYE	ÖZGÜR YAMAN
225	ÜYE	ÖZLEM KOCABAŞAKLI
226	ÜYE	RAMAZAN ACAR
227	ÜYE	RAMAZAN ALBAYRAK
228	ÜYE	RECEP CEYLAN
229	ÜYE	RECEP RECAİ ÇİFTÇİ
230	ÜYE	RIFAT İLHAN
231	ÜYE	RÜŞTÜ BİÇER
232	ÜYE	SACİT BAYKARA
233	ÜYE	SAHİR KESKİN
234	ÜYE	SAHİR OLTULU
235	ÜYE	SALİH ARSLAN
236	ÜYE	SALİH KEMAL TENDİRİŞ
237	ÜYE	SALİH YAYLA
238	ÜYE	SALİM AYDOĞAN
239	ÜYE	SALİM GÖNÇ
240	ÜYE	SAMET KAPTAN
241	ÜYE	SAMİ YÜCELOĞLU
242	ÜYE	SARASET NAVRUZ
243	ÜYE	SEBAHATTİN PALABIYIK
244	ÜYE	SELAHATTİN ACAROĞLU

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
245	ÜYE	SELAHATTİN BALTA
246	ÜYE	SELAHATTİN ÖZER
247	ÜYE	SELÇUK GÜLTEN
248	ÜYE	SELMA GÜÇLÜ
249	ÜYE	SELMA PEHLİVAN
250	ÜYE	SERAP GÜLENÇ
251	ÜYE	SERPİL OĞUZLAR
252	ÜYE	SEVGİ ERZAYIM
253	ÜYE	SIDDIK MERMERCİ
254	ÜYE	SİNAN ARSLAN
255	ÜYE	SİNAN CEVHER
256	ÜYE	SİNAN GÜNDEMİR
257	ÜYE	SONGÜL DÜZGÜN ÇAKIR
258	ÜYE	SÜLEYMAN AKŞİT
259	ÜYE	SÜLEYMAN ALPER İNCEÖZ
260	ÜYE	SÜLEYMAN DANACI
261	ÜYE	SÜLEYMAN ÖZŞEKER
262	ÜYE	SÜLEYMAN SAVAT
263	ÜYE	ŞAMİL ŞAHİN
264	ÜYE	ŞENER ATASAĞUN
265	ÜYE	ŞEVKİ KESKİN
266	ÜYE	ŞÜKRÜ ÖZÇETİN
267	ÜYE	ŞÜKRÜ ÖZEK
268	ÜYE	TACETTİN KAYTAR
269	ÜYE	TALİP ŞAHİNER
270	ÜYE	TAMER AKSOY

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
271	ÜYE	TAMER DAĞKIRAN
272	ÜYE	TEMEL ŞENER
273	ÜYE	TURGUT BAHADIR
274	ÜYE	UĞUR ŞİMŞEK
275	ÜYE	UĞUR TEKİN
276	ÜYE	ÜMİT ŞAFAK
277	ÜYE	ÜMRAN KALINSAZLIOĞLU
278	ÜYE	ÜZEYİR TUNÇ
279	ÜYE	VEDAT DEMİREL ŞANALDI
280	ÜYE	VEYSEL MURAT YİĞİTTOP
281	ÜYE	VOLKAN DURMUŞOĞLU
282	ÜYE	YAŞAR ALTUN
283	ÜYE	YAŞAR SARICI
284	ÜYE	YAVUZ ÇALIŞKAN
285	ÜYE	YAVUZ ÜNSAL
286	ÜYE	YILMAZ DOĞAN
287	ÜYE	YILMAZ YEŞİLKAYA
288	ÜYE	YUNUS ÇETİNKAYA
289	ÜYE	YUSUF ETLACAKUŞ
290	ÜYE	YUSUF TIRAŞ
291	ÜYE	ZAFER ALTUNTAŞ
292	ÜYE	ZEKARİYA BEKAR
293	ÜYE	ZEYNEL TEK
294	ÜYE	ZEYNEP YAĞMUR COŞKUNDENİZ
295	ÜYE	ZÜBEYİR ÜLGER
296	ÜYE	ZÜLKÜF SALEPÇİ

KOMİSYONLAR

AR-GE KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ADNAN	DİNLER
YRD	OĞUZ	TURHAN
YRD	ÖZLEM	ERGEZER
YRD	ÖZLEM	ÖZTÜRK YILDIZ
YRD	SERKAN	KARATOSUN
YRD	SEVDA	ÇALIŞ
YRD	ŞENAY	ÇİÇEK
RPT	BURAKHAN	GÜL
ÜYE	AYHAN	URAZ
ÜYE	BARBAROS	DOĞAN
ÜYE	BÜLENT	ÇİMEN
ÜYE	EBRU	BAŞAK
ÜYE	EMİNE	SÖĞÜT
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	KENAN	DEMİRTAŞ
ÜYE	ÖZLEM	ENGİNYURT
ÜYE	SADIK	ŞAHİN
ÜYE	SEDAT	ŞİMŞEK
ÜYE	VOLKAN	KOÇ

MESLEKİ AR-GE KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	SELAHATTİN	ACAROĞLU
YRD	MEHTAP	AÇIKGÖZ
RPT	SİNAN	GÜNDEMİR
ÜYE	ALİ	OKKALI
ÜYE	SELMAN	DURSUN
ÜYE	ÜMRAN	KALINSAZLIOĞLU
ÜYE	TURGUT	ORDU

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ÜMRAN	KALINSAZLIOĞLU
YRD	DURAN	YOLDAŞ
YRD	ERDAL	ALTINGÖZ
YRD	ÜFTADE	KURNAZ
RPT	MELEK	DEMİRTAŞ

ÜYE	AHMET	AKIN
ÜYE	AHMET	BEYAZTAŞ
ÜYE	AHMET	GÜLŞEN
ÜYE	AHMET	KAĞITOĞLU
ÜYE	ALAATTİN	KÜREN
ÜYE	ALİ	AŞKIN
ÜYE	ALİ	ERBİR
ÜYE	ALİ	ÖZEN
ÜYE	ALİ	YILDIRIM
ÜYE	ASLI	SEREN
ÜYE	ASLIHAN	GÖREN
ÜYE	AYLA	YANAZ
ÜYE	BİLAL	YILDIZ
ÜYE	CANAN	YILMAZ
ÜYE	CUMA	YILMAZ
ÜYE	DEMET	EMSAL
ÜYE	DİLEK	KOÇAKOĞLU
ÜYE	ELİF	ASLAN
ÜYE	EMİR	TAŞAR
ÜYE	EMRE	AKGÜN
ÜYE	ERDAL	YAVUZ
ÜYE	FATİH	SÜLAHİ
ÜYE	FATMA	KOCAALİ
ÜYE	FATMA SERAP	ŞAHİN
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	FİKRET	GÜRASLAN
ÜYE	FİKRİ	ÜNAL
ÜYE	FUNDA	ÖMÜRBEK
ÜYE	HALİM	ÖVET
ÜYE	HASGÜL METİN	YILMAZ
ÜYE	HAYATİ	KÖRPE
ÜYE	HAYDAR	EDE
ÜYE	HAZBETULLAH	AKYÜZ
ÜYE	KEVSER	CENGİZ
ÜYE	MUSA	ÖZDEMİR
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	MUSTAFA	YÜKSEL
ÜYE	NİMET	ŞAHİN
ÜYE	OĞUZHAN	SÖNMEZ

ÜYE	OSMAN ZEKİ	GENÇ
ÜYE	REZZAN	KÖKSAL
ÜYE	SAFFET ARAS	UYGUR
ÜYE	SALİHA	GÖKKAYA
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	SERKAN	DUMAN
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	ŞEHRİBAN	UTKU
ÜYE	ŞEREF	EMREBAŞ
ÜYE	ŞERİFE	DOĞAN
ÜYE	ŞÜKRİYE	ŞAFAK
ÜYE	TAYFUN	KARACAN

BAĞIMSIZ DENETİM KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	FERHAT	GÜL
YRD	DİLEK	KOÇAKOĞLU
YRD	EMİR	TAŞAR
YRD	KEVSER	CENGİZ
YRD	MEHMET MUSTAFA	ÇINKI
YRD	YAKUP	DEMİRKAPI
RPT	EMİN	DEMİRBAŞ
ÜYE	ABBAS	TOPAL
ÜYE	ABDÜLKADİR	BALCI
ÜYE	AHMET	AKIN
ÜYE	AHMET	KAĞITOĞLU
ÜYE	AHMET DOĞAN	ÜNAL
ÜYE	AKIN	AKBAŞ
ÜYE	ALAATTİN	KÜREN
ÜYE	ALİ	DEMİR
ÜYE	ALPER OSMAN	AVCI
ÜYE	ASİYE	ERYILMAZ
ÜYE	AYŞEGÜL	SATIOĞLU
ÜYE	BANU	KILINÇARSLAN
ÜYE	BURCU	AKBAL
ÜYE	BAŞAK	UZMAN ŞAGAR
ÜYE	BAYRAM	MUSLUOĞLU
ÜYE	BEKİR	ÖZÇALIK
ÜYE	BÜLENT	ÇİMEN
ÜYE	DAVUT	ASAN
ÜYE	DERYA	KAVAKLI
ÜYE	DERYA BAYLAN	TURHAN
ÜYE	DURAN	YOLDAŞ
ÜYE	ERDAL	ALTINGÖZ
ÜYE	ERDAL	YAVUZ
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	EROL	DEMİR
ÜYE	EROL	GÖKTÜRK

ÜYE	ERSAN	BOZDOĞAN
ÜYE	ERSİN	TAŞ
ÜYE	ESENGÜL	ORHAN
ÜYE	EŞREF	DİKMEN
ÜYE	ETHEM	GÜRBÜYÜK
ÜYE	FATİH MURAT	BOZKURT
ÜYE	FATMA	AKGÜL
ÜYE	FATMA	YAYLA
ÜYE	FERDİ	KARABOĞAZ
ÜYE	FERİDE	EREN
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	GÖKHAN	GÜLBEK
ÜYE	GÖKHAN	KAYA
ÜYE	GÜLTEN	SAPMAZ
ÜYE	HABİL	İNAN
ÜYE	HAKAN	DEMİR
ÜYE	HAKAN	SAĞ
ÜYE	HALE	BÜYÜKÖZ DAMGACI
ÜYE	HALİT	KÜÇÜKÇELİK
ÜYE	HAMDİ	ŞABANOĞLU
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	HÜLYA	GÖKGÖZ
ÜYE	HÜSEYİN	VURGUN
ÜYE	İBRAHİM	ÖZCAN
ÜYE	İBRAHİM	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	İBRAHİM	ŞENOL
ÜYE	İLHAMİ	SAYIN
ÜYE	İSMAİL	KORKMAZ
ÜYE	KAMİL	YILMAZ
ÜYE	KORAY	ONURSOY
ÜYE	LATİFE	YALÇINKAYA
ÜYE	MEHMET	KIZILARSLAN
ÜYE	MEHMET ENES	ALPER
ÜYE	MEHMET NACİ	HARMANCI
ÜYE	MEMET	DİLSİZ
ÜYE	METİN	AKDEMİR
ÜYE	MUSA	ÇITIR
ÜYE	MUSTAFA	KURAN
ÜYE	MUSTAFA	KÜÇÜKKARA
ÜYE	MUSTAFA	TAŞKIN
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	MÜCAHİT	KOCA
ÜYE	NACİ	BOLAT
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	NECDET	ÖNDER
ÜYE	NİHAT	ACET
ÜYE	NİMET	OKUSAL
ÜYE	NİMET	ŞAHİN

ÜYE	NİZAMETTİN	AYDOĞDU
ÜYE	NURHAN	OĞUZ
ÜYE	OĞUZ	TURHAN
ÜYE	OĞUZHAN	SÖNMEZ
ÜYE	OKTAY	BAYRAKTAR
ÜYE	OSMAN	YAYLI
ÜYE	ÖNDER	ÖZTÜRK
ÜYE	ÖZLEM	ENGİNYURT
ÜYE	REMZİYE GÜL	EKİCİ
ÜYE	SELAHATTİN	DONAN
ÜYE	SELÇUK	DEMİRTAŞ
ÜYE	SELÇUK	KARATAŞ
ÜYE	SERAP	ÇITAK CİMBAR
ÜYE	SERDAL	KAYA
ÜYE	SERKAN	AY
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SEVDA	ÇALIŞ
ÜYE	SEVGİ	ÇATALTEPE
ÜYE	SONER	GÜRBULAK
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SONGÜL	TAMER
ÜYE	SUNA	BAYDOĞAN TÜRE
ÜYE	ŞEREF	EMREBAŞ
ÜYE	ŞÜKRİYE	ŞAFAK
ÜYE	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	TUNCAY	BAŞER
ÜYE	TUNCAY	DURUSOY
ÜYE	ÜMİT	GÜLCEMAL
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	YASEMİN	KIZILKAYA
ÜYE	ZELİHA	ÖZBAY
ÜYE	ZEYNEP	BİLGİN
ÜYE	ZEYNEP	KULA SÜNGEÇ

BASINLA İLİŞKİLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	MUSTAFA	DURAN
YRD	ÖZLEM	ERGEZER
RPT	FİGEN	CELEP
ÜYE	ASLIHAN	GÖREN
ÜYE	SELEN	ŞENVER
ÜYE	ŞEYHMUS SOMER	KILIÇER
ÜYE	ZEKERİYA	GÜLTEKİN

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	MEHMET	TAŞKIN
YRD	BATUR ALP	AKGÜL
YRD	GÖKHAN	KAYA
YRD	İRFAN	ÜNVER
YRD	METİN	OYMACI
RPT	MEHMET	ÖREN
ÜYE	ALİ	YILDIZ
ÜYE	DERYA	CİCİ
ÜYE	FATMA	YAN
ÜYE	KEMAL	ÖZDEMİR
ÜYE	MEHMET	KESKİNOĞLU

DEMOKRATİK KİTLE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	İBRAHİM	ULUSOY
YRD	ŞENİZ	EŞKİN
RPT	ASLI	SEREN
ÜYE	EBRU	BAŞAK
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	İSMAİL	TAVUKCU
ÜYE	MAHMUT	AYBAL
ÜYE	MEHMET	GÜNDOĞDU
ÜYE	NUROL	ERDEM
ÜYE	ÖZGÜR	BALBAŞI
ÜYE	REZZAN	KÖKSAL
ÜYE	SEÇMEN	BAŞAĞAÇ

DENETİM STANDARTLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	TAMER	AKSOY
YRD	TURGUT	ATILGAN
RPT	SELMA	GÜÇLÜ
ÜYE	AHMET	ARSLAN
ÜYE	ALİ	AYAR
ÜYE	ALİ	ÖZEN
ÜYE	BEHİYE	AKÇAY
ÜYE	BEKİR	ÖZÇALIK
ÜYE	DİLEK	KOÇAKOĞLU
ÜYE	ERGUN	TOPRAKMAN
ÜYE	EMEL	SARAÇ
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	KORAY	ONURSOY
ÜYE	MEHMET SALİH	ACET
ÜYE	MUSA	ÇITIR
ÜYE	ORHAN	KÜLÜK
ÜYE	ÖZNUR	ASLAN
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	YASEMİN	ASLAN

DOĞAL AFETLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AHMET NURİ	BAŞHELVACI
YRD	MUHSİN	ERSUNGUR
RPT	UĞUR	AYDIN
ÜYE	ENGİN	VAR
ÜYE	HAMDİ	ŞABANOĞLU
ÜYE	ÖMER	MAZIOĞLU
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SÜLEYMAN	AKŞİT
ÜYE	TURGAY	DAŞ
ÜYE	YASİN	AYDINSOY

İNSAN KAYNAKLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AHMET	AKIN
YRD	MUHARREM	DURAN
YRD	FATİH	GENÇ
RPT	TAHSİN	HAKTANIYAN
ÜYE	ABDULLAH	KAYA
ÜYE	AYHAN	URAZ
ÜYE	CENGİZ	ÜNSAL
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	HALİT	KÜÇÜKÇELİK
ÜYE	KADİR	YENER
ÜYE	MÜCAHİT	SELÇUK
ÜYE	MÜKREMİN	ALTIN
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	NUH	ERGÜN
ÜYE	OĞUZ	TURHAN
ÜYE	ŞEFİK	ORMAN
ÜYE	TARIK	ÖZDEMİR

KADIN MESLEKTAŞ SORUNLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ZEYNEP YAĞMUR	COŞKUNDENİZ
YRD	HATİCE YELİZ	TUNCER
YRD	HÜLYA	SARI
YRD	NURCAN	SARI
YRD	REMZİYE GÜL	EKİCİ
YRD	SAKİNE	AŞILI
YRD	SERAP	ÖKMEN
YRD	ZEYNEP	SARI
RPT	GÜLBAĞ	ÖZTÜRK
ÜYE	AYSEL	AKKUZU
ÜYE	ELİF	MUSLUOĞLU
ÜYE	HAVVA	ÇALI
ÜYE	İLKNUR	TURAKOĞLU
ÜYE	KEVSER	CENGİZ
ÜYE	MUSTAFA	KÜÇÜKKARA
ÜYE	NAZİK	AKIN
ÜYE	NURAY	ÖZKAN
ÜYE	ÖZLEM	ERGEZER
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SONGÜL	DÜZGÜN ÇAKIR
ÜYE	ŞULE	YAMAN

KAMU VE ÖZEL KESİMDE ÇALIŞANLAR KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	MEHMET NACİ	HARMANCI
YRD	CANAN	CAN
YRD	CUMHUR	MANDALOĞLU
YRD	DAVUT	ASAN
YRD	ERDAL	ÖNAL
YRD	SERTAÇ	GÜLAPOĞLU
RPT	REŞAT EMRE	DÜNDAR
ÜYE	AHMET	ÜNKAZAN
ÜYE	ALİ	KARAKAYA
ÜYE	BEKİR SITKI	KOCAMAN
ÜYE	DİLEK	AKBAY
ÜYE	EROL	DEMİR
ÜYE	FİKRET	KOYUNCU
ÜYE	GÖKHAN	AKIN
ÜYE	HASAN	AKSOY
ÜYE	İDRİS	AKÇELİK
ÜYE	İSA	ÇAVUŞ
ÜYE	SEDAT	OKUR
ÜYE	SELAMİ	ÇELİK
ÜYE	SÜLEYMAN	İLHAN
ÜYE	ŞENER	ÇIRAK

MESLEK İÇİ EĞİTİM KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ZÜBEYİR	ÜLGER
YRD	ASLIHAN	ERSAN
YRD	AYKUT	EKİYOR
YRD	SELÇUK	GÜLTEN
YRD	TAYFUN	KARACAN
YRD	VEYSEL MURAT	YİĞİTTOP
RPT	FATİH	EROĞLU
ÜYE	AGAH	DANACI
ÜYE	AHMET	GÜLŞEN
ÜYE	AHMET	TANRIKULU
ÜYE	ARKIN HAMİT	BAKMAK
ÜYE	AYDIN	GÜRBÜZ
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ

ÜYE	AYŞE	IŞIK
ÜYE	AZMİ	GÖZEL
ÜYE	BAŞAK	UZMAN ŞAGAR
ÜYE	BAYRAM	MUSLUOĞLU
ÜYE	BEKİR	ÖZÇALIK
ÜYE	BİRSEL	YEŞİL
ÜYE	BURCU	AKBAL
ÜYE	BÜLENT	IŞIK
ÜYE	BÜNYAMİN	ARSLAN
ÜYE	EMEL	SARAÇ
ÜYE	EMİN	DEMİRBAŞ
ÜYE	EMİNE	USTA
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	ERSAL	SARIOĞLU
ÜYE	ERSUN	DEMİRCİOĞLU
ÜYE	EŞREF	DİKMEN
ÜYE	ETHEM	GÜRBÜYÜK
ÜYE	FAİK	ATSÜREN
ÜYE	FATİH	GENÇ
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	FATMA	YILDIRIM
ÜYE	FERAMUZ	BAŞ
ÜYE	FEVZA	AYHAN
ÜYE	GÜLCAN	ŞİMŞEK
ÜYE	GÜLTEKİN ÇAĞRI	KARAPINAR
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	HALE	BAYRAKTAR
ÜYE	HASAN	KILINÇ
ÜYE	HAYDAR	EDE
ÜYE	HÜLYA	GÖKGÖZ
ÜYE	KADİR	YENER
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KENAN	KATAR
ÜYE	MAHMUT	KOÇAK
ÜYE	MEHMET ALİ	ORAL
ÜYE	MEHTAP	BOLAT
ÜYE	MEVLÜT	AKDAŞ
ÜYE	MUHAMMET FERDİ	AKSOY
ÜYE	MURAT	AKAR
ÜYE	MURAT	KALKAN
ÜYE	MURAT	TÜRE
ÜYE	MUSTAFA	MERAL
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	MUSTAFA KEMAL	COŞKUN
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	NURALİ	KELEŞ
ÜYE	NURDAN	TURGUT ŞİMŞEK
ÜYE	ÖNDER	ERGİN
ÜYE	POLAT	EROL
ÜYE	RAMAZAN	YEĞENOĞLU
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	SALİH	TEKİNTAŞ
ÜYE	SALİHA	GÖKKAYA
ÜYE	SELEN	ŞENVER
ÜYE	SELİM	KOYUNCU
ÜYE	SEMRA	UYAN
ÜYE	SENEM SEMA	DÖLEK
ÜYE	SEVDA	ÇALIŞ
ÜYE	SEYLİN	BALCI
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	SÜLEYMAN	DEMİR
ÜYE	ŞÜKRİYE	ŞAFAK
ÜYE	TALİP	ÖZÇALIK
ÜYE	TUNCER ÇETİN ERCAN	KİP
ÜYE	YAŞAR	DEMİRCİ
ÜYE	ZAFER	BİLİR

MESLEKİ DENETİM KOMİSYONU

unvan	adi	soyadi
BŞK	NİHAT	GÜNER
YRD	EROL	ÇAĞLAR
YRD	ERSİN	TAŞ
YRD	MUSTAFA	ORMAN
YRD	NAİL	ŞAHİN
YRD	NUMAN	ÇOBAN
YRD	SAMİ	YÜCELOĞLU
YRD	YAKUP	ALTINBİLEK
RPT	ALİ	PİLEKOĞLU
ÜYE	ABDUL TANER	KIRAL
ÜYE	ABDULLAH	ELMADAĞLI
ÜYE	ABDÜLKADİR	BALCI
ÜYE	ABİDİN	UZ
ÜYE	ADEM	KAYMAKOĞLU
ÜYE	AHMET	AKIN
ÜYE	AHMET	GÜLŞEN
ÜYE	AHMET	KAPLAN
ÜYE	AHMET	TANRIKULU
ÜYE	AHMET	TÜFEK
ÜYE	AHMET	ÜSTÜN
ÜYE	AHMET LOKMAN	GÜLOĞLU
ÜYE	AKIN	YILMAZ
ÜYE	ALİ	BAYDAN
ÜYE	ALİ	EMEKCİ
ÜYE	ALİ	TOP
ÜYE	ALİ FUAT	ÖKTEM
ÜYE	ALPASLAN	PEKİN
ÜYE	ALPER	ABRA
ÜYE	ALPER	ERDEM

ÜYE	ALTAN	KULTUFAN
ÜYE	ARİF	ÇETİNTAŞ
ÜYE	ARİFE	EVCİ
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ
ÜYE	AYHAN	URAZ
ÜYE	AYSEL	ARKCI
ÜYE	BAHTIŞEN	TAŞKENT
ÜYE	BEDRETTİN	ESMERTAŞ
ÜYE	BİNNUR	HAZARGÜLHAN
ÜYE	BÜLENT	BALGA
ÜYE	BÜLENT	ÖZCAN
ÜYE	CELAL	BARIŞ
ÜYE	CEYHAN	KAYA
ÜYE	CİHAN	UYSAL
ÜYE	DAVUT	ÖZTÜRK
ÜYE	DİLEK	KOÇAKOĞLU
ÜYE	EKREM	BULUT
ÜYE	ELİF	AKKAYA
ÜYE	ELVAN	AY
ÜYE	ENGİN	ERTÜRK
ÜYE	ENGİN	ŞİMŞEK
ÜYE	ERTAN	PEKAYDIN
ÜYE	FATİH	ERTUĞRUL
ÜYE	FATİH	OTÇU
ÜYE	FATİH	ÖZDEMİR
ÜYE	FATİH	SÜLAHİ
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	FATMA	AKGÜL
ÜYE	FATMA	ERGELDİ KULTUFAN
ÜYE	FATMA	ŞİBİL
ÜYE	FATMA	YAYLA
ÜYE	FİKRET	GÜRASLAN
ÜYE	FİLİZ	EĞRİ
ÜYE	GÖKHAN	IŞIK
ÜYE	GÜLAY	DOĞDU
ÜYE	GÜLCAN	ŞİMŞEK
ÜYE	GÜLSEREN	GÖKKAYA
ÜYE	GÜLTEN	AKBABA
ÜYE	GÜNAY	BALCI
ÜYE	GÜNGÖR	KARAKAYA
ÜYE	HACI MUSTAFA	GÜL
ÜYE	HAKAN	GÜDEK
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	HAKKI	ŞANLI
ÜYE	HALE	BAYRAKTAR
ÜYE	HALİL	CEYLAN
ÜYE	HALÜK	ERDOĞAN
ÜYE	HAMDİ	ŞABANOĞLU
ÜYE	HARUN	AÇIKGÖZ

ÜYE	HARUN	GÜVEN
ÜYE	HARUN	İNAN
ÜYE	HARUN LEVENT	ÜSTÜNEL
ÜYE	HASAN	ALTIN
ÜYE	HASAN	ÇAYLAK
ÜYE	HASAN	ERSOY
ÜYE	HASAN	KARADAVUT
ÜYE	HATİCE	YILMAZ
ÜYE	HAYRİ	ATAOL
ÜYE	HÜLYA	SARI
ÜYE	HÜSEYİN	DÜLGAR
ÜYE	HÜSEYİN	ERDURAN
ÜYE	HÜSEYİN	GERÇEKCİOĞLU
ÜYE	HÜSEYİN	KUVANDIK
ÜYE	HÜSEYİN	ÖZSOY
ÜYE	İBRAHİM	DELİER
ÜYE	İBRAHİM	ÖZCAN
ÜYE	İBRAHİM	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	İLHAN	KÖSE
ÜYE	İLKNUR	TURAKOĞLU
ÜYE	İSMAİL	DEMİR
ÜYE	İSMET	LALELİ
ÜYE	KADİR	KARAKUŞ
ÜYE	KADİR	KOÇ
ÜYE	KADİR	ÖCALAN
ÜYE	KADİR	YENER
ÜYE	KAMİL	KARAİBİŞ
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KEMAL CİHANGİR	AKBEY
ÜYE	KEVSER	CENGİZ
ÜYE	KUTAY	GENÇTÜRK
ÜYE	LEYLA	KOCAER
ÜYE	MAHMUT NACİ	GÖKÇE
ÜYE	MEHMET	BAŞARAN
ÜYE	MEHMET	ERDOĞAN
ÜYE	MEHMET	ÖREN
ÜYE	MEHMET ALİ	ÖNER
ÜYE	MEHTAP	AÇIKGÖZ
ÜYE	MEHTAP	ÖZER
ÜYE	MELEK	DEMİRTAŞ
ÜYE	MELTEM	ESER
ÜYE	MESUT	KARAGÜDEKOĞLU
ÜYE	MESUT	YAVUZ
ÜYE	MİKAİL	ÜLGER
ÜYE	MİNE	ÖZÇINAR
ÜYE	MUHAMMED MUSTAFA	ÇELİK
ÜYE	MURAT	ALTINTOP
ÜYE	MURAT	ÇARDAKKAYA
ÜYE	MURAT	ÇİÇEK

ÜYE	MURAT	GÖKMEN
ÜYE	MURAT	İNAN
ÜYE	MURAT	KALKAN
ÜYE	MURAT	ÖZTEKİN
ÜYE	MURAT	SAAT
ÜYE	MURAT	TÜRE
ÜYE	MURAT	USTA
ÜYE	MURAT	YALÇIN
ÜYE	MURAT	YILMAZ
ÜYE	MUSA	ÇAKIR
ÜYE	MUSTAFA	AYVAZ
ÜYE	MUSTAFA	CEYLAN
ÜYE	MUSTAFA	ÇOLAKOĞLU
ÜYE	MUSTAFA	KURAN
ÜYE	MUSTAFA	MERAL
ÜYE	MUSTAFA	NAZLI
ÜYE	MUSTAFA DURSUN	ŞENTÜRK
ÜYE	MUTLU	İPEK
ÜYE	MUZAFFER	SEFEROĞLU
ÜYE	MUZAFFER	YAŞRİN
ÜYE	MÜZEYYEN UMAY	SAT
ÜYE	NARİN	TOL
ÜYE	NAZİFE	AYTEKİN
ÜYE	NAZMİ	İNCE
ÜYE	NECİP	ERCAN
ÜYE	NEDİM	YAZICI
ÜYE	NEDİME	ÖZDAMAR
ÜYE	NUH	TÜZÜN
ÜYE	NURDAN	TURGUT ŞİMŞEK
ÜYE	NURİ	DERE
ÜYE	OĞUZ	TURHAN
ÜYE	OKTAY	BAYRAKTAR
ÜYE	OLCAY	ÖZTÜRK
ÜYE	ÖMER	ERBAŞI
ÜYE	ÖZCAN	DEMİRTAŞ
ÜYE	ÖZER	DURAN
ÜYE	ÖZGÜR	EKİM
ÜYE	ÖZKAN	DEMİR
ÜYE	RAMAZAN	ACAR
ÜYE	RECEP	AKKAYA
ÜYE	RECEP	ALDEMİR
ÜYE	REŞİT	KILINÇARSLAN
ÜYE	RIDVAN	YILDIRIM
ÜYE	SAİM	KARIŞ
ÜYE	SELAHATTİN	DOĞAN
ÜYE	SELAMİ	ÇELİK
ÜYE	SELİM	KOYUNCU
ÜYE	SERAP	ÖKMEN
ÜYE	SERDAR	SAYĞI
ÜYE	SERKAN	BALTACI
ÜYE	SERKAN	KILIÇ
ÜYE	SERKAN	TAVŞAN
ÜYE	SERTAÇ	GÜLAPOĞLU
ÜYE	SEVDA	ÇALIŞ
ÜYE	SEVDA	SARICA
ÜYE	SEVGİ	ERZAYIM
ÜYE	SEVİM	AYDIN
ÜYE	SEVİM	TOPCU
ÜYE	SEYFULLAH	DURMAZ
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	SONGÜL	AKSOY EYÜPOĞLU
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SONGÜL	KULAK
ÜYE	SUAT	GENÇALP
ÜYE	SÜLEYMAN	ÇİMEN
ÜYE	SÜLEYMAN	DANACI
ÜYE	SÜRMELİ	KIRBAŞ
ÜYE	ŞAMİL	ŞAHİN
ÜYE	ŞENER	MERGEN
ÜYE	ŞEREF	EMREBAŞ
ÜYE	ŞERİFE	MECLİS
ÜYE	ŞÜKRİYE	GÖLVEREN YARDAK
ÜYE	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	TURGUT	TUNA
ÜYE	TURHAN	ALTUNTAŞ
ÜYE	UFUK	SERBES
ÜYE	UĞUR	HAKVERİR
ÜYE	ÜFTADE	KURNAZ
ÜYE	ÜMİT	DAŞDEMİR
ÜYE	VEFA	DUYGULU
ÜYE	YAHYA	TUYAN
ÜYE	YAKUP	LAZ
ÜYE	YALÇIN	YÜCEL
ÜYE	YEKTA	GÜNHAN
ÜYE	YUNUS	DEMİR
ÜYE	YUNUS	YURT
ÜYE	YÜCETÜRK	GÜÇ
ÜYE	ZAFER	BİLİR
ÜYE	ZEKİ	DEMİR
ÜYE	ZEYNEP YAĞMUR	COŞKUNDENİZ

MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ABDURRAHİM	KURUCU
YRD	NAME	YILMAZ
YRD	SEHER	ÇELİK
RPT	KADİR	AYBOĞA
ÜYE	ALİ	AYAR

ÜYE	EMRE	YOLDAŞ
ÜYE	EYYÜP	ÖZTÜRK
ÜYE	HALİL	YILDIRIM
ÜYE	KAMİL	YILMAZ
ÜYE	LEVENT	PEKİNCE
ÜYE	NACİ	TATLIEŞME
ÜYE	SERKAN	BALTACI
ÜYE	TURGUT	ORDU
ÜYE	ÜNAL	YILDIRIM

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ERCAN	AKIN
YRD	ÖZLEM	ERGEZER
YRD	UĞUR	YURT
RPT	SATILMIŞ	ARISOY
ÜYE	ABDULLAH	KAYA
ÜYE	ALİ	AFŞAR
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ
ÜYE	AYHAN	ŞENGÜN
ÜYE	AYTEKİN	ŞAHİN
ÜYE	BAKİ	DEMİR
ÜYE	BÜNYAMİN	ARSLAN
ÜYE	CENGİZ	GİRGİN
ÜYE	ÇAĞRI	KORKMAZ
ÜYE	EMRE	YOLDAŞ
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	GÖKHAN	AKIN
ÜYE	HAKKI	GÜMÜŞ
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	HARUN	ARSLAN
ÜYE	HARUN	KAHRAMAN
ÜYE	HULUSİ	TAŞCI
ÜYE	İBRAHİM ARMAĞAN	CÖNGER
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KEMAL	BIYIKLI
ÜYE	MEHTAP	BOLAT
ÜYE	MELTEM	OTLU
ÜYE	MEVLÜT	DİLAVER
ÜYE	NURAY	URAL
ÜYE	ORHAN	SALMAN
ÜYE	OSMAN	BAHAR
ÜYE	ÖZKAN	UZEL
ÜYE	SALİH	TEKİNTAŞ
ÜYE	SALİH	YAYLA
ÜYE	SEBAHATTİN	TUTAR
ÜYE	SELAHATTİN	ACAROĞLU
ÜYE	SERKAN	KABAÇAM
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	YAKUP	KARA
ÜYE	ZİYA	YAZICI

MESLEKTAŞLARARASI HAKSIZ REKABETİ ÖNLEME VE ETİK KURALLAR KOM.		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	SELMA	GÜÇLÜ
YRD	BEDRETTİN	ALTUN
YRD	MUSTAFA	DEVELİOĞLU
YRD	SADIK	ŞİMŞEK
YRD	SAFFET	UZUN
YRD	SEBAHATTİN	GÜL
RPT	HALÜK	ERDOĞAN
ÜYE	ABDÜLKADİR	BALCI
ÜYE	ALPER	ERDEM
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ
ÜYE	BİRİM	PERÇİNEL
ÜYE	BİRSEL	YEŞİL
ÜYE	BÜNYAMİN	ARSLAN
ÜYE	CELALETTİN	GÖKMEN
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	FATİH	ÜRÜN
ÜYE	FATMA	YAYLA
ÜYE	GÖKHAN	AKIN
ÜYE	GÜNSUN	GÜNGÖR
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KEMAL	BIYIKLI
ÜYE	LEVENT	ÜNVER
ÜYE	MEHMET ALİ	ÖNER
ÜYE	MELTEM	OTLU
ÜYE	MUSTAFA	GÖKDOĞAN
ÜYE	MUZAFFER	YAŞRİN
ÜYE	NAİL	ÇETİNKAYA
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	ÖMER	ERBAŞI
ÜYE	REMZİYE GÜL	EKİCİ
ÜYE	SADIK	ÖZCAN
ÜYE	SELAMİ	GENÇ
ÜYE	SERDAR	SAYĞI
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	ŞADUMAN	YAVUZ KAYNAR
ÜYE	TUNCAY	BAŞER
ÜYE	VEFA	DUYGULU

MUHASEBE STANDARTLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AYDIN	KARAPINAR
YRD	KENAN	KATAR
YRD	SALİHA	GÖKKAYA

RPT	MEHTAP	BOLAT
ÜYE	ALAATTİN	KÜREN
ÜYE	BANU	KILINÇARSLAN
ÜYE	HALİT	KÜÇÜKÇELİK
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	MEHMET	ÇEVİK
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	SELAHATTİN	DONAN
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	SERAP	ÇITAK CİMBAR
ÜYE	SERKAN	AY
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SONER	GÜRBULAK
ÜYE	SONGÜL	TAMER
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	UYGAR	BALCI
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	ZÜBEYİR	ÜLGER

SOSYAL DAYANIŞMA VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	METİN	PİLE
YRD	ABDUL TANER	KIRAL
YRD	ALEV	ŞAHİNER
YRD	ALİ	ERBİR
YRD	ARSLAN	ÖZER
YRD	EMRAH	AKYILDIZ
YRD	HÜSEYİN	TÜRKEŞ
YRD	MUSTAFA	CEYLAN
YRD	PINAR	AKTAŞ
RPT	AYTEKİN	ŞAHİN
ÜYE	ADİL	CİNOĞLU
ÜYE	ASLI	SEREN
ÜYE	ASLIHAN	GÖREN
ÜYE	BEHZAT	ÇİÇEK
ÜYE	BEYZA NUR	ÖZTÜRK
ÜYE	CENGİZ	GİRGİN
ÜYE	EKREM	ALPASLAN
ÜYE	ERDAL	YILDIZ
ÜYE	EROL	BEKTAŞ
ÜYE	FAHRETTİN	CANBOLAT
ÜYE	FATMA	KOCAALİ
ÜYE	FİKRİ	ÜNAL
ÜYE	GÜNGÖR	ÇABUK
ÜYE	HÜSEYİN	İSAKOCA
ÜYE	HÜSEYİN	ŞİMŞEK
ÜYE	KORHAN	YALÇIN
ÜYE	MAHMUT	BAŞARAN
ÜYE	MUSTAFA CENK	ALTINTAŞ
ÜYE	NİHAT	ERYILMAZ
ÜYE	RAMAZAN ŞERİF	ŞEKERCİ
ÜYE	RECEP	AKYÜZ
ÜYE	RECEP	CEYLAN
ÜYE	REMZİYE GÜL	EKİCİ
ÜYE	REZZAN	KÖKSAL
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	SEMRA	UYAN
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SİBEL	YILDIRIM
ÜYE	ŞEHRİBAN	UTKU
ÜYE	ŞENAY	GÖÇTÜRK
ÜYE	VEDAT DEMİREL	ŞANALDI
ÜYE	VEFA	DUYGULU

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AHMET	UÇAR
YRD	ALİ	ÖZEN
YRD	HAYATİ	KÖRPE
RPT	MUSTAFA	MERAL
ÜYE	ALİ HAYDAR	KİTİŞ
ÜYE	AYKIN	SOYGÜR
ÜYE	BARIŞ	ILGAZ
ÜYE	BASET	DEMİRBUĞA
ÜYE	BEKİR	ÇİĞNİTAŞ
ÜYE	BİRSEL	YEŞİL
ÜYE	BURCU	EROL
ÜYE	DURSUN LÜTFİ	DİNÇ
ÜYE	EMİN	KÜÇÜK
ÜYE	FATMA	SARI
ÜYE	HATİCE	AĞA
ÜYE	İSA	BOZKURT
ÜYE	KAMİLE	YALÇIN
ÜYE	MEHMET	KIZILARSLAN
ÜYE	MEHMET ALİ	TAŞDEMİR
ÜYE	MEHMET İSMET	ALPSOYLU
ÜYE	MELİH HÜSEYİN	HARMAN
ÜYE	MERAL	IŞIK
ÜYE	MUHAMMED	BİLİCİ
ÜYE	MUSTAFA	ARDA
ÜYE	MUSTAFA	POLAT
ÜYE	MÜFİT	ÖZDEMİR
ÜYE	OSMAN	MANAV
ÜYE	ÖZKAN	UZEL
ÜYE	ÖZLEM	POLAT
ÜYE	SELMA	EROL

ÜYE	SERAP	ÇITAK CİMBAR
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	ŞERİFE	DOĞAN
ÜYE	VELİ	KAPLAN
ÜYE	YAKUP	ASLAN
ÜYE	YUSUF	UCARI
ÜYE	ZEYNEP	KANDEMİROĞLU

SPOR ETKİNLİKLERİ KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	NEBİL	KOÇAK
YRD	BAŞAK	GÜLLÜ
YRD	ERCAN	KARAHAN
YRD	ERDEM	SOYDEMİR
YRD	SEBAHATTİN	GÜL
YRD	TURHAN	ERDOĞAN
RPT	AHMET	KAPLAN
ÜYE	ADEM	GÜÇLÜ
ÜYE	AYHAN	KARAYAĞLI
ÜYE	DERYA	ALGÜL
ÜYE	KAZIM	ÜNEŞ
ÜYE	MEHMET YUSUF	KÜRÜM
ÜYE	MİKAİL	ÜLGER
ÜYE	MURAT	ÇAKIR
ÜYE	MUSTAFA	AKDOĞAN
ÜYE	ÖZCAN	BİLİM
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ

STAJYERLERİ İZLEME KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ADEM	KİSECİK
	ABDÜLKADİR	BALCI
	ADEM	AKKUŞ
	ADEM	ÖZTÜRK
	ADNAN	ŞAHANLAR
	AHMET	BOZKURT
	AHMET	ÇETİN
	AHMET	KAPLAN
	AHMET	TANRIKULU
	AHMET	ÜSTÜN
	AHMET ÇAĞLAR	SERTATAŞ
	AHMET HAMDİ	BAŞÖNER
	AHMET ÜMİT	KAYA
	AKIN	YILMAZ
	ALİ	ATEŞ
	ALİ	ERBİR
	ALİ	GÜDAY
	ALİ	YILDIZ
	ALİ OSMAN	TEKİN
	ALİ RIZA	ÇUĞ
	ALPARSLAN	ÖZÇALIK
	ALPASLAN	PEKİN
	ALPER	ERDEM
	ALTAN	KULTUFAN
	ARİF	CEVHER
	ARİF	ÇETİNTAŞ
	ASLIHAN	ERSAN
	ASLIHAN	GÖREN
	ATAKAN	ÇELİK
	ATALAY	BAŞKESEN
	AYDIN	ŞENTÜRK
	AYGÜN	SALMAN
	AYHAN	MUTLU
	AYHAN	TÜRKMEN
	AYLA	KARA
	AYSUN	KÖYKOLU
	AYŞE	ALTINTAŞ
	AYŞE	ÖREN
	AYŞE	SOYSAL
	AYŞEGÜL	ASLAN
	BANU	KILINÇARSLAN
	BARIŞ	ÇELİKEL
	BARIŞ	ŞAHİN
	BAYRAM	ALKAN
	BAYRAM	MUSLUOĞLU
	BAYRAM	SANLI
	BEHZAT	UYAR
	BEKİR	GÜL
	BEYTULLAH	BAŞOL
	BİLSAY	ÖZDEMİR
	BİRSEL	YEŞİL
	BURAK	YURDASAHİP
	CANAN	YILMAZ
	CANER	GÖZÜBÜYÜK
	CEMAL	DÜZELTEN
	CİHAN	UYSAL
	COŞKUN	GÜLEÇYÜZ
	CUMA	ÖZKARA
	DENİZ	MUTLU
	DERYA	KAVAKLI
	DERYA BAYLAN	TURHAN
	DİLEK	ACAR KAYA
	DİLEK	BAKIR
	DURAN MEHMET	YÜCEL
	EFRAİM	GEDİK
	ELİF	MUSLUOĞLU

	EMİN	DEMİRBAŞ
	EMİNE	ARDIÇ
	ENVER	KARAKUŞ
	ERCAN	KARAHAN
	ERDİNÇ	AKGÜL
	ERKAN	ILIK
	EROL	PEKTAŞ
	ERSİN	TAŞ
	ERTAN	PEKAYDIN
	ETHEM	GÜRBÜYÜK
	EYÜP	ERBAY
	FATİH	ERTUĞRUL
	FATİH	GENÇ
	FATİH	ÖZDEMİR
	FATİH	ŞENEL
	FATİH	TOPÇU
	FATİH MURAT	BOZKURT
	FATMA	ERGELDİ KULTUFAN
	FATMA	KOCAALİ
	FATMA	YAYLA
	FEHMİ	ZAMBAK
	FERDİ	KARABOĞAZ
	FERİT	ERDEM
	FİKRİ	ÜNAL
	GAZİ	BAHADIR
	GÖKHAN	AKIN
	GÖKHAN	GÜLBEK
	GÖKHAN	IŞIK
	GÖKHAN	ÖZKAN
	GÜLCAN	ÖZBEK
	GÜLTEN	AKBABA
	GÜLTEN	SAPMAZ
	GÜNAY	BALCI
	HAKAN	DAVETCİ
	HAKAN	METİN
	HAKAN	ÖZGÜR
	HAKKI	AKDEMİR
	HAKKI	GÜMÜŞ
	HALE	BÜYÜKÖZ DAMGACI
	HALİL	ARSLAN
	HALİL	PARMAKSIZ
	HALUK	ÖCAL
	HARUN	METİN
	HARUN	ÖZÇUBUK
	HASAN	ÇAYLAK
	HASAN	TOPRAK
	HASAN	YILMAZ
	HASAN VOLKAN	ÇEVİK
	HASGÜL METİN	YILMAZ

	HATİCE	BAŞIBÜYÜK
	HATİCE	ÇAKIRALP
	HATİCE	GÜLCAN
	HATİCE	YILMAZ
	HAVVA	ÇALI
	HAYDAR	YILMAZ
	HAYRİ	ATAOL
	HÜLYA	BAL
	HÜLYA	GÖKGÖZ
	HÜSEYİN	ERDURAN
	HÜSEYİN	KUVANDIK
	HÜSNÜ	DOYUM
	İBRAHİM	ÖZCAN
	İLKNUR	ÇOBAN
	İRFAN	ÇELİK
	İRFAN	DENİZ
	İSHAK	KILIÇ
	İSMAİL	KIZILIRMAK
	İSMAİL	KORKMAZ
	İSMAİL	ÖZÇALIK
	JEHAT	KUTLAY
	KADİR	YAVUZ
	KADİR TUNCAY	KÖSEOĞLU
	KAMİL	GÖKSU
	KAMİL TÜRKER	ÇİMEN
	KEMAL	BIYIKLI
	KENAN	DEMİRTAŞ
	KEVSER	CENGİZ
	KORAY	ONURSOY
	KURTULUŞ	BALCI
	LEVENT	BEZAZ
	LEVENT	ÜNVER
	LEYLA	KOCAER
	MAHMUT	KOÇAK
	MEHMET	ATASEVEN
	MEHMET	ERDOĞAN
	MEHMET	KAPLAN
	MEHMET	KAPLAN
	MEHMET	KOŞ
	MEHMET	ÖZTÜRK
	MEHMET	SÜZER
	MEHMET	TALU
	MEHMET ALİ	ÇELİK
	MEHMET METİN	YİĞİT
	MEHTAP	AÇIKGÖZ
	MEHTAP	BOLAT
	MEHTAP	ÜNLÜ ZEYTİN
	MELEK	GÜZEL
	MELTEM	OTLU

	MERVA	ALTINDAĞ
	MESUT	KILIÇ
	MEVLÜT	AKDAŞ
	MİKAİL	ÜLGER
	MİNE	YILDIRIM
	MUHAMMED ALİ	ERKEK
	MUHAMMED SERDAR	TIRAŞ
	MURAT	ABANOZ
	MURAT	AKBABA
	MURAT	ERDOĞAN
	MURAT	KALKAN
	MURAT	KURNAZ
	MURAT	KUTLUCA
	MURAT	SAAT
	MURAT	TÜRE
	MURAT	YILMAZ
	MURAT DOĞAN	DÖNMEZBİLEK
	MUSA	ÇAKIR
	MUSA	ERDOĞAN
	MUSA	ÖZDEMİR
	MUSTAFA	AKSAKAL
	MUSTAFA	AKTAŞ
	MUSTAFA	CEYLAN
	MUSTAFA	DEVELİOĞLU
	MUSTAFA	KAHRAMAN
	MUSTAFA	KAHRİMAN
	MUSTAFA	MERAL
	MUSTAFA	NAZLI
	MUSTAFA	TAŞKIN
	MUSTAFA	YILMAZ
	MUSTAFA DURSUN	ŞENTÜRK
	MÜCAHİT	KOCA
	MÜZEYYEN	ÜNAL UÇAR
	NADİR	DALLI
	NAZİK	AKIN
	NEDİM	YAZICI
	NESRİN	GÜN
	NİHAT	ERYILMAZ
	NİMET	OKUSAL
	NUH	ÖZDEMİR
	NUH	TÜZÜN
	NUMAN	TEKCAN
	NUR	ALÇAY
	NURAY	GÜN
	NURCAN	SARI
	NURDAN	TURGUT ŞİMŞEK
	NURTAÇ	HASALTUNTAŞ
	NURULLAH	ÇELEBİ
	OĞUZ	SELİM

	OKTAY	BAYRAKTAR
	OLCAY	AYDIN
	ORHAN	ÇELİK
	OSMAN	KILIÇ
	OSMAN	MANAV
	OZAN	ÖZGÖREN
	ÖMER	DEDE
	ÖMER	BAŞ
	ÖMER	ÖNER
	ÖNDER	ERGİN
	ÖNDER	ÖZTÜRK
	ÖZGÜR	ÇETİNDAĞ
	ÖZGÜR	ÇINAR
	ÖZGÜR	ERÇİN
	ÖZGÜR	KAPLAN
	ÖZKAN	DEMİR
	ÖZKAN	KILIÇ
	ÖZLEM	TANAÇAN
	ÖZNUR	ORAK
	PERİZE	MERAKLI YILDIZ
	RABİA	ÇELİK BİLGİ
	RECEP	ŞİMŞEK
	REMZİYE GÜL	EKİCİ
	RIZA	AYDIN
	SAKİNE	AŞILI
	SALİH	ARSLAN
	SALİH	GÜLDEMİR
	SALİH	YOLDAŞ
	SEBAHATTİN	BASMACI
	SEBAHATTİN	GÜL
	SEFER	ÇAVUŞ
	SEHER	ERYÜKSEL
	SELAHATTİN	ACAROĞLU
	SELAMİ	GENÇ
	SERAP	ÖKMEN
	SERDAL	BEŞTEPE
	SERDAL	KAYA
	SERKAN	BEKAR
	SERKAN	TAVŞAN
	SEVDA	SARICA
	SEYİT ALİ	CAN
	SEYLİN	BALCI
	SİBEL	YILDIRIM
	SONER	ATEŞOĞLU
	SONGÜL	AKSOY EYÜPOĞLU
	SONGÜL	ÇEMREK
	SONGÜL	KULAK
	SULTAN	BULDUKOĞLU
	SULTAN	ŞAHBAZ

	SÜEDA	YALÇIN
	SÜLEYMAN	ÇİMEN
	ŞEHRİBAN	UTKU
	ŞENAY	ÇİÇEK
	ŞENAY	GÖÇTÜRK
	ŞERİFE	DOĞAN
	ŞEYDA	ŞAHVERDİ
	ŞUAYİP ALPER	TUNA
	ŞÜKRİYE	GÖLVEREN YARDAK
	TAHİR	ASLAN
	TAŞKIN	ÇINAR
	TAYFUN	KARACAN
	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ
	TUNCAY	BAŞER
	TURGUT	YILDIZ
	UĞUR	AYDIN
	UĞUR	HAKVERİR
	UĞUR	KÖKSAL
	UĞUR	ÖZBEK
	UĞUR	YURT
	ÜFTADE	KURNAZ
	ÜMİT	DAŞDEMİR
	ÜMİT	KUTLUBAY
	ÜMİT	SARIOĞLU
	ÜNAL	ERGÜN
	VEFA	DUYGULU
	VEYSEL MURAT	YİĞİTTOP
	VOLKAN	DÖNMEZ
	VOLKAN	EROL
	YAHYA	TUYAN
	YASEMİN	KIZILKAYA
	YASİN	ŞAHİNOL
	YASİN	ŞENGÜL
	YAŞAR	BARAL
	YAŞAR	DEMİREL
	YAŞAR	YILMAZ
	YAVUZ	ÜNSAL
	YILMAZ	BİNGÖL
	YUSUF	ATASEVEN
	YÜKSEL	OKKALI
	ZAFER ŞÜKRÜ	GÜRSOY
	ZEHRA	YÜCEL
	ZEHRA NEŞE	DEMİRER
	ZENNURE	SARISAKALOĞLU
	ZİKRİ	İŞYAPAN
	ZÜLKÜF	SALEPCİ

TÜRK TİCARET KANUNU VE DİĞER MEVZUAT KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ALİ	AYAR
YRD	ALİ	ÖZEN
YRD	SÜLEYMAN	İLHAN
YRD	UYGAR	BALCI
RPT	MEHMET	TAYFUR
ÜYE	AHMET	ARSLAN
ÜYE	CUMA	YILMAZ
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	ERHAN	EROĞLU
ÜYE	FERHAT	GÜL
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HASAN	GÜNGÖR
ÜYE	HATİCE	AĞA
ÜYE	KAMİL	YILMAZ
ÜYE	MUALLA	ÖZTÜRK
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	SERKAN	AY
ÜYE	SERPİL	BAHADIR
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SEVGİ	ÇATALTEPE
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SUNA	BAYDOĞAN TÜRE
ÜYE	TAHİR	BAYINDIR

ÜCRET TESPİT KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ENVER	AKÖZ
YRD	SELİM	DEMİRCİ
RPT	MUSTAFA	AKSAKAL
ÜYE	ERSEN	SELİMOĞLU
ÜYE	KEMAL	BIYIKLI
ÜYE	SEFER	ÇAVUŞ

VERGİ MEVZUATI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ALİ	ILGAZ
YRD	BEKİR SITKI	KOCAMAN
RPT	SELÇUK	GÜLTEN
ÜYE	ADEM	ÖZTÜRK
ÜYE	BARIŞ	ÖZCENGİZ
ÜYE	BELMA	GÜNEY
ÜYE	BURAKHAN	GÜL
ÜYE	BÜLENT	NAMLI
ÜYE	CEMİLE EBRU	EKEN
ÜYE	DEMET	EMSAL
ÜYE	ELİF	MUSLUOĞLU

ÜYE	EMİNE YAĞMUR	YILDIRIM ERTUĞAY
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	ETHEM	GÜRBÜYÜK
ÜYE	FERİT	KARACA
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	GÜLAY	GÜNGÖRMEZ
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HATİCE	AĞA
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	KADİR	DODİ
ÜYE	KADİR	ŞAHİN
ÜYE	KEMAL	ÖZDEMİR
ÜYE	MEHMET	KIZILARSLAN
ÜYE	MELİH HÜSEYİN	HARMAN
ÜYE	OĞUZ	TURHAN

ÜYE	ÖZLEM	ÖZTÜRK YILDIZ
ÜYE	RAFET	GÜRASLAN
ÜYE	SADIK	ŞAHİN
ÜYE	SELİM	TORUN
ÜYE	SERTAÇ	GÜLAPOĞLU
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	SUNA	BAYDOĞAN TÜRE
ÜYE	UĞUR	ÖZGEN
ÜYE	UĞUR	YURT
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	VELİ	KAPLAN
ÜYE	YAKUP	DEMİR
ÜYE	ZEYNEP	KANDEMİROĞLU

DÜNYA ve TÜRKİYE EKONOMİSİ

I. DÜNYA EKONOMİSİ

2011 yılı sonlarında küresel ekonomide gözlemlenmekte olan kırılganlıkların, Euro bölgesindeki krizin daha da derinleşmesi ve piyasa ekonomilerinin birçoğunda beklentilerin üzerinde derinlikte karşı karşıya kalınan yavaşlamanın etkisiyle derinleşmesi 2012 yılında küresel büyümenin önceki yıla göre daha da yavaşlaması sonucunu doğurmuştur. Bu olumsuz gelişmelerin arkasında, Euro bölgesindeki krizin küresel ekonomi ve güven duygusu üzerindeki yansımaları ile 2008 yılı finansal krizi ertesinde yaygın biçimde başvurulan deleveraging – kredi/öz sermaye oranının düşürülmesi – girişimlerinin beklenenden daha uzun süre devam etmesi önde gelen unsurlar olarak yer almıştır. Bunlara ek olarak daha önceleri uygulamaya konulmuş olan sıkılaştırıcı politikaların etkilerinin beklenenden daha derin biçimde hissedilmesi ve sadece uygulamaya konulacak olan mali politika değil aynı zamanda bazı OECD üyesi olmayan ülkelerin ekonomik büyüme hızlarındaki yavaşlamanın gelecekte göstereceği seyir üzerindeki belirsizlik de başta gelen diğer faktörler olarak not edilmelidir. Küresel ekonomide halen gözlemlenmekte olan bu olumsuz gelişmede rol oynayan başlıca unsurlar şu şekilde özetlenebilir;

Başta OECD üyesi ülkelerde olmak üzere iş aleminin ve tüketici kesimin güven duygusu zayıftır, Bu durum dayanıklı tüketim ve sermaye malları için talebi ve dolayısıyla ekonomik faaliyet hacmini düşürmektedir. Euro bölgesinde mali yapıyı güçlendirmek için uygulamaya konulan sıkılaştırıcı önlemler ve piyasa ekonomilerinde daha önce başvurulmuş olan parasal sıkılaştırma politikaları da ekonomik faaliyet hacmini baskılayan diğer faktörler olmuştur. Küresel efektif talepteki durgunluk ticaret hacmi üzerinde ciddi olumsuz etkide bulunmuştur. Bu durum gıda dışı emtia fiyatlarını gevşetici etkide bulunurken petrol fiyatları daha oynak bir görünüm kazanmıştır. Hane halklarının bilanço düzeltme – toplam borçluluk/gelir ve servet düzeyi oranının iyileştirilmesi – çabaları özel tüketim ve yatırım harcamalarını daraltıcı etkide bulunmaktadır.

I. 1. Genel Ekonomik Durum

Dünya genelinde küresel krizin etkileri halen belirgin biçimde sürmektedir. Gelişmiş ülkelerde ekonomik faaliyet hacmi, büyüme ve işsizlik oranları kriz öncesinde gözlemlenen değerlerinin altında seyretmektedir. Uluslararası mal ve hizmet ticareti ile finansal piyasaların ulaştığı derinlik ve hacmin, başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere gelişmiş ekonomilerde yaşanan ciddi ekonomik sorunların ilişkide bulundukları ülkelerde ekonomik büyüme ve istikrar alanındaki riskleri artırdığı gözlemlenmektedir. 2012 yılı bahar aylarından itibaren geçen sürede küresel ekonomiye ilişkin aşağı yönlü riskler daha da ağırlaşmış bulunmaktadır. Ekonomik faaliyet hacmine ve işsizlik düzeylerine ilişkin göstergeler, 2012 yılının ilk yarısı için daha da durgunlaşmış bir ekonomik görünüme ve üçüncü çeyrek dönem için de henüz durumda kayda değer bir iyileşme olmadığı hususlarına işaret etmektedir. Euro bölgesi, ekonomik faaliyet hacminde, kamu borçlanması faiz farklarında yaşanan keskin yükselişle açıkça kendini belli eden bir finansal krizin yol açtığı ve derinleştirdiği bir yavaşlama ve daralma yaşamaktadır. A.B.D. ve İngiltere'de daha dikkati çekecek biçimde olmak üzere diğer ekonomilerde de gelişmeler beklentilerin altında kalmış ve umut kırıcı olmuştur. Gelişmiş ekonomilerde yaşanan bu olumsuz durumun yansımaları ve kendilerine has sorunları yeni yükselen piyasa ekonomileri ile diğer gelişmekte olan ülkelerde de ekonomik faaliyet hacmini olumsuz etkilemiştir. Küresel ekonomik faaliyet hacminde yaşanan durgunluk, emtia fiyatları üzerinde aşağı yönlü baskı yaratmak suretiyle emtia ihracatçısı ülkelerde görünümün zayıflaması sonucunu doğurmuştur.

Euro bölgesinde yaşanan krizin beklenenin aksine giderek daha da ciddi bir görünüm kazanmasının yanı sıra, finansal kurumların içinde bulunduğu güç durum ve kredi hacmi daralmaları ile politik karar verme durumunda olan kurumların gevşek ve gecikmeli önlemlere yol açan tutumları da küresel ekonomik görünümün zayıflamasında rol oynayan başlıca faktörler olmuştur. Diğer taraftan yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümelerinde gözlemlenen yavaşlamanın önemli nedenlerinden birisi de, bu ülkelerin yakın geçmiş dönemde sergilediği sürdürülemez boyuttaki büyüme hızlarının yarattığı makroekonomik hareket alanı daralmaları ile finansal denge bozulmaları olmuştur. Buna ek olarak kamu mali

yapılarının güçlendirilmesine yönelik olarak uygulamaya konulan kamu harcama kesintileri, beklentilerin üzerinde bir 'çarpan etkisi' yaratarak ulusal hasıla düzeylerinde daha büyük düşüşlere yol açmışlardır.

I. 2. Küresel Ekonominin 2012 Yılı Ekonomik Görünümü

Dünya ekonomisinde 2012 yılı boyunca bu güne kadar yaşanan gelişmeler aşağıdaki bölümlerde daha geniş biçimde verilmektedir.

Euro Bölgesinde Kriz Daha da Derinleşmiştir

Hafifletilmesi ve kısa sürede geçiştirilmesi yönünde alınmış olan önlemlere rağmen kriz daha da derinleşmiş ve sorunların daha da ağırlaşmamasını sağlamak üzere yeni müdahalelerin yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bankalar, sigorta şirketleri ve firmalar nakit varlıklarını Güneydeki sorunlu ülkelerden Euro bölgesinin merkez ekonomilerine çekmişler İspanya kamu borçlanma faiz farkları rekor düzeylere yükselirken İtalyan borçlanma faiz hadleri keskin bir tırmanış göstermiştir. Güneydeki ülkelerin gerekli mali ve yapısal düzenlemeleri yapıp, yapamayacakları konusundaki endişeler ve kurumsal yapının bunları gerçekleştirip, gerçekleştiremeyeceği konusundaki kaygılar durumu daha da ağırlaştırmıştır. Bu olumsuz gelişmeler Euro bölgesinin yaşayabilirliği konusunda soru işaretleri doğmasına yol açmış ve bölge genelinde gerekli politikaların oluşturulması ve uygulamaya konulması alanında çabaları yoğunlaştırmıştır. Haziran ayı Liderler Zirvesinde Avrupa İstikrar Mekanizması'nın (ESM) İspanya'ya borç vermesi konusundaki yetkisi müzakere edilmiş, İspanya sorunların giderek daha da ağırlaşması üzerine bankacılık kesimine 100 milyar Avro'luk bir finansman sağlama konusunda diğer ilgili üye ülkelerle anlaşmaya varmıştır. Liderler bir bankalar birliği kurulması yolunda çalışma başlatmışlar, Avrupa Komisyonu bir ortak nezaret, denetleme mekanizması kurulması yönünde teklifte bulunmuştur. Kurulduğunda bu mekanizmanın, ESM'nin bankalardan doğrudan hisse senedi alabilmesi yolunu açabileceği üzerinde anlaşmaya varmışlardır. Buna ek olarak Avrupa Merkez Bankası (ECB) Eylül ayı başlarında ESM ile birlikte gerekli makroekonomik düzenlemeler yapılması ve ön uyarı sistemi kurulması koşuluna bağlı olarak 'Doğrudan Parasal İşlemler 'de bulunma konusunu mütalaa edeceğini duyurmuştur. Bu işlemler kısa vadeli kamu kâğıtları alımını içerecektir.

Krizin hafifletilmesi için alınan bu önlemler piyasalarda bir ferahlama yaratmışsa da bu durum kısa sürmüş ve çevre ülkelerindeki –güney kuşağındaki- zayıflığın Almanya dâhil bölgenin diğer ülkelerine yayılmakta olduğu şeklindeki kaygılar derinleşmiştir. OECD -Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü – 27 Kasım 2012 tarihinde yayınlamış olduğu Ekonomik Görünüm Raporunda bu yıl 0.4 oranında küçülmesi tahmininde bulunduğu Euro bölgesinin 2013 yıllında da durgunluk yaşayacağı öngörüsünde bulunmakta ve gerekli politika kararlarının alınmaması durumunda 'parasal birlik 'in çözülebileceği uyarısında bulunmaktadır. OECD bölgede ek parasal genişletici önlemlerin alınması tavsiyesinde bulunurken, Avrupa Merkez Bankasınca faiz oranlarının 25 baz puan düşürülmesi -FED'i izler biçimde – önerisini dile getirmektedir.

A.B.D.'de GSYİH Büyümesi ve İstihdam Durumu Yeniden Güç Kaybetmiştir

2012 yılı başlarında beklentilerin üzerinde bir hızla büyüme sergileyen Amerikan ekonomisi daha sonraları zayıflamaya yüz tutmuştur. Yılın ikinci çeyrek döneminde büyüme hızı yıllık bazda % 1.7'ye gerilemiş bunun yanı sıra istihdam ve tüketim hacimlerinde gözlemlenen gelişmeler fazla güçlü olmamıştır. Ekonominin sergilediği güçsüz görünüm Amerikan Merkez Bankası'nı (FED) üçüncü yüksek hacimli genişleme programını uygulamaya koymaya yöneltmiştir. Seçimler öncesi halledilemeyen 'mali uçurum' ekonomi üzerinde halen kaygı verici bir unsur olma niteliğini korumaktadır. Olumlu gelişmeler olarak konut sektörünün fazla güçlü olmasa da istikrar kazanması ve Euro bölgesi bankalarından kaynaklanan kredi arzı kısıtlarına rağmen hane halklarına ilişkin kredi hacminde gözlemlenen büyümenin devam ediyor olması dikkat çekmektedir.

Yükselen Piyasa Ekonomilerinde İç Talep Genişlemesi Güç Kaybetmeye Devam Etmiştir

Enflasyon riskine karşı arz –kapasite - kısıtları nedeniyle uygulamaya konulan sıkılaştırıcı politikalar, bankacılık sektöründe geri dönmeyen kredilerden dolayı oluşabilecek risklerin doğurduğu kaygılar, gelişmiş ülkeler kaynaklı dış talepteki daralma ve ekonomilerin kendilerine has sorunları, yeni yükselen piyasa ekonomilerinde ve gelişmekte olan ekonomilerde büyüme hızının 2009 yılı sonlarındaki % 9 oranından son

zamanlarda % 5 ¼'de gerilemesi sonucunu doğurmuştur. İmalat sanayi faaliyet hacmine ilişkin göstergeler zayıflama sergilemektedir.

– Konut sektöründe oluşan balondan dolayı kredi hacminde başvurulan sıkılaştırma, kamu yatırım harcamalarının sürdürülebilir bir düzeye geri çekilmesi ve daha zayıf dış talep nedeniyle Çin'in büyüme hızında keskin bir düşüş gerçekleşmesi sonucu gelişmekte olan Asya ekonomilerinde büyüme hızı ciddi biçimde güç kaybederek 2012 yılı ilk yarısında % 7.0'nin altına gerilemiştir.

– Özellikle Brezilya kaynaklı olmak üzere Latin Amerika'da da ekonomik büyüme hızı gerilemiş ve 2012 yılı ilk yarısı itibariyle yaklaşık % 3.0 düzeyine düşmüştür. Bu durum enflasyon riskine karşı yakın geçmiş dönemde alınan sıkılaştırıcı önlemlerin, bazı sektörlerde başvurulan kredi hacmi daraltıcı uygulamaların ve küresel ekonomideki olumsuz gelişmelerin etkilerini yansıtmaktadır.

– Avrupa'daki yükselen piyasa ekonomilerinin, yaşadıkları kredi hacmi yetersizliği krizinin ardından gerçekleştirdikleri güçlü büyüme Euro bölgesine yönelik ihracat hacimlerinde meydana gelen keskin daralmadan şiddetli biçimde etkilenmiş ve neredeyse durma noktasına gelmiştir. Türkiye'de ise büyümede gözlenen yavaşlama süreci, alınan sıkılaştırıcı politikaların ve güven duygusundaki zayıflamanın ortaya çıkardığı iç talep daralmasından kaynaklanmıştır. Bununla birlikte 2008 yılının aksine bölgeye ilişkin genel risk algılaması artık önemli bir risk oluşturmamaktadır. Rusya'da ise bölge ülkelerinin bazıları üzerinde destekleyici etki yaratmış olan ekonomik faaliyet hacmi son zamanlarda biraz yavaşlamaya yüz tutmuştur.

Küresel Ekonomide Geleceğe İlişkin Beklentiler Yavaş ve Durağan Bir Büyümeye

İşaret Etmektedir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2012 yılı Ekim ayında yayınlanmış olan 'Dünya Ekonomik Görünümü' Raporuna göre gelecek döneme bakıldığında önemli bir iyileşmenin olacağına ilişkin bir belirti görülmemektedir. Euro bölgesinde ve A.B.D.'de alınması beklenen politika kararları üzerindeki belirsizliğin azalmasına, para politikası alanında alınmasına devam edilen genişletici nitelikteki kararlara ve mali koşulların giderek daha rahatlamasına bağlı olarak küresel ekonomik faaliyet hacminde yeniden ılımlı bir hızlanma beklenmektedir. Şirketlerin finansal olmayan bilançolarının güçlü konumu, bankaların ve hane halklarının süregelen borç yükü azaltma çabaları sermaye stokunun yeniden tesisini olanaklı kılacak, bu gelişme dayanıklı tüketim mallarına olan talebi yükseltecektir. Yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olanlarda ise para ve maliye politikalarının gevşetilmesi büyümeyi güçlendirici etkide bulunacaktır.

Gelişmiş ülkelerle piyasa ekonomileri ve gelişmekte olanlar hakkında yukarıda temel senaryo olarak ortaya konulan gelişmelerden birinin ya da ikisinin de gerçekleşmemesi küresel ekonomik faaliyet hacminde keskin bir daralmayı beraberinde getirecektir. Dünya Ekonomik Görünümü Raporunda 2013 yılı için beklenen gelişmeler aşağıda ana çizgileriyle verilmektedir.

Kamu mali yapısının güçlendirilmesi alanındaki çalışmalar bazı ülkelerde ikinci plana atılırken diğer bazılarında sürdürülecektir. Gelişmiş ülkelerde yapısal bütçe dengesine göre 2011 ve 2012 yıllarında GSYİH'nın % ¾'ü oranında gerçekleştirilmiş olan sıkılaştırmanın 2013 yılında % 1.0 oranına yükselmesi beklenmektedir. Euro bölgesinde gerekli sıkılaştırmanın zaten büyük bir bölümü gerçekleştirilmiş olduğu cihetle bu süreç daha zayıf bir biçimde sürdürülecektir. A.B.D.'de vergi indirimlerinin sona erecek olması, otomatik harcama kısıntılarının devreye girmesi ve mali uçurum nedeniyle 2013 yılı bütçesi belirsizlik arz etmektedir. Piyasa ekonomilerinde ve gelişmekte olanlarda 2012 ve 2013 yılları için mali politikada belirgin bir değişiklik beklenmemektedir.

Başta A.B.D., Euro bölgesi ve İngiltere olmak üzere gelişmiş ekonomiler genelinde para politikalarının gevşetilmesi süreci devam etmektedir. Piyasa ekonomileri ile gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda ekonomik faaliyet hacminde yaşanan durgunluk ve enflasyondaki gerileme nedeniyle para politikalarının gevşetilmesine yönelik çeşitli önlemler devreye sokulmuştur.

2012 yılı yazında piyasalarda gözlenen olumlu hareketlenmeye rağmen finansal kesimin risklere karşı duyarlılığı bahar aylarına göre artmıştır ve küresel finansal sisteme olan güven duygusu halen istisnai biçim-

de kırılgan konumda bulunmaktadır. Gelişmiş ekonomilerde kredi hacmi gelişmeleri durgun bir görünüm arz etmekte olup, Euro bölgesinin güney ülkelerinde kredi hacmi sert bir daralma ve kredi faiz farkları önemli bir tırmanma göstermiştir. Yükselen risk algılaması piyasa ekonomilerine yönelik sermaye akımlarını daraltıcı bir etki doğurmuştur. Önümüzdeki dönemde finansal koşulların kırılgan durumunu muhafaza etmesi beklenmektedir. Temel makroekonomik göstergeler yakın gelecekte küresel faaliyet hacminde keskin bir iyileşme olacağı konusunda bir işaret vermemektedir.

Ekonomik faaliyet hacmine ilişkin devrevi –cyclical - göstergeler gelişmiş ülkelerde atıl kapasiteye işaret ederken piyasa ekonomilerinin bir çoğunda kapasite yetersizlikleri söz konusu olacaktır. Dünya Ekonomik Görünümü Raporu çalışmalarında elde edilen veriler gelişmiş ekonomilerde geniş hasıla açıkları bulunduğunu göstermektedir. Hasıla açıkları 2012 yılı için GSYİH'ya oran olarak Euro bölgesi ve Japonya için tahmin edilen % 2,5 ile A.B.D. için beklenen % 4.0 arasında değişmektedir. Bu açıklar kamu maliyesi alanındaki sıkışıklık ve bütçe açığını düşürmeye yönelik politikalar ile tutarlılık sergilemektedir. Buna karşılık krizden fazlaca etkilenmemiş olan çoğu yükselen piyasa ekonomisi ile gelişmekte olanlarda kapasite kullanımı kriz öncesi döneme göre daha yüksek düzeyde seyretmeye devam etmektedir.

Gelişmiş ülkeler, yükselen piyasa ekonomileri ve gelişmekte olan ekonomilerde gözlenen gelişmeler birbirinden çok farklı olmakla beraber dünyada 2012-2013 yıllarında işsizlik haddinin fazla değişmeyerek % 6 ¼ oranında seyretmesi beklenmektedir. Yükselen piyasa ekonomilerinde ortalama olarak işsizlik haddi 2008 yılı krizi öncesi değerlerinin altına düşmüşse de gelişmiş ekonomilerde kriz öncesine göre yükselmiş olup, 2012-2013 yıllarında önemli bir düşme göstermesi beklenmemektedir.

Küresel faaliyet hacmindeki yavaşlama ve gelişmiş ülkelerde gözlenen hacimli atıl kapasite genelde enflasyon haddinin gerilediği hususuna işaret etmektedir. Düşük emtia fiyatları gelişmiş ekonomilerde 2011 yılı sonlarında % 3.0 olan enflasyon oranının Temmuz 2012'de % 1 ½'ye düşmesini sağlamıştır. Çekirdek enflasyon % 1,5 dolayında sabit bir biçimde seyretmektedir. Yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olanlarda enflasyon haddi ortalama 2 puanlık bir düşüşle % 5 ½'nin hafifçe altına gerilemiştir. Daha ölçülü olmakla beraber çekirdek enflasyon haddi de gerilemiştir. Küresel makroekonomik görünüm daha belirsiz hale gelmiş ve küresel ekonomide ciddi boyutlu bir yavaşlama yaşanması riski alarm verici bir boyuta yükselmiştir. WEO 2012 ve 2013 yılları için küresel büyüme oranlarını, Nisan 2012'ye göre biraz aşağı çekerek, % 3.3 ve % 3.6 olarak tahmin etmektedir. Gelişmiş ekonomilerde resesyona ve yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olanlarda ciddi bir yavaşlamaya tekabül edecek şekilde küresel büyüme hızının 2013 yılında % 2.0'nin altına düşme olasılığı % 17 olarak belirlenmiştir.

Raporda OECD üyesi ülkeler genelinde 2000-2009 döneminde ortalama yıllık % 1.7 oranında reel anlamda büyüyen GSYİH'nın 2010 yılında, gelişmiş ülkeler ortalaması dikkate alındığında oldukça yüksek bir oranda, % 3.0 oranında büyüdüğü, özellikle Euro bölgesindeki krizin yansımasıyla 2011 yılından başlayarak keskin bir yavaşlama sürecine girdiği belirtilmektedir. OECD'ye göre bölge genelinde 2011 yılında 1.8 olarak gerçekleşmesi beklenen hasıla büyüme oranının, daha da yavaşlayarak 2012 ve 2013 yıllarında % 1.4'e gerilemesi ve toparlanmanın ancak 2014 yılından itibaren olanaklı hale geleceği öngörüsünde bulunulmaktadır.

Kasım ayında yayınlanmış olan OECD Ekonomik Görünüm raporunda bölge genelinde ekonomik büyümenin 2011 yılında keskin bir yavaşlama süreci içerisine girmiş olduğu ve bu durgunluğun yukarda verilen Tablodan izlenebileceği gibi uzunca bir süre etkisini sürdüreceği tahmininde bulunulmaktadır.

I. 3. Dünya Ekonomisinde Son Gelişmeler ve 2013 Yılı

Amerikan Merkez Bankası (FED) Aralık ayı ortasında üçüncü hacimli parasal gevşetme politikasını devreye sokmuştur. Yapılan açıklama ile FED ilk kez faiz hadleri ile işsizlik oranı arasında doğrudan bağ kuracağını ve işsizlik haddi % 6.5'in altına düşünceye kadar, enflasyon beklentisinin % 2.5'in üzerine çıkmaması koşuluyla, faiz haddini sıfıra yakın düzeyde sürdüreceğini açıklamıştır –Kasım ayı itibariyle işsizlik oranı % 7.7'dir -. Aynı politika demeti kapsamında üçüncü hacimli gevşetme paketi ile FED, daha önce taahhüt etmiş olduğu aylık 45 milyar Dolar tutarındaki konut ipoteğine dayalı (mortgage based) menkul kıymet alımlarına ek olarak aylık 40 milyar Dolar tutarında hazine menkul kıymeti alacağını beyan etmiştir. Toplam aylık

85 milyar Dolar tutarındaki bu parasal genişleme işgücü piyasasında esaslı bir iyileşme sağlanıncaya kadar devam ettirilecektir. Bu yeni parasal önlem paketi ile hane halkı ve iş dünyasının güven duygusunun pekiştirilmesi ve hane halkı harcamalarının özendirilmesi amaçlanmaktadır. Merkez bankacılığında ilk kez açıkça deklare edilen bu politika ile faiz hadleri doğrudan ekonominin içinde bulunduğu duruma bağlı kılınmaktadır.

Aralık ayının son iki gününde varılan siyasi uzlaşma ile "mali uçurum" tehlikesi kısmen giderilmiş ve kısmen ertelenmiştir. Varılan anlaşma sonuca yapılan yasal düzenleme ile aksi halde 1 Ocak tarihinde geçerli olacak şekilde devreye girecek ve ekonomi üzerinde ciddi yavaşlatıcı etkide bulunacak olan vergi artırımları, nüfusun çok zengin kesimini etkileyen bölümü haricinde kaldırılmıştır. Yıllık geliri 400 000 Dolara kadar olan kişiler ile 450 000 Dolara kadar olan aileler vergi artışlarının dışında tutulmuştur. Bu şekilde GSYİH üzerinde % 5 oranında daraltıcı etkide bulunacağı tahmin edilen "mali uçurum"un olumsuz etkisi yaklaşık % 1'e düşürülmüştür. Ancak devreye girecek olan otomatik harcama kesintileri ancak iki ay süreyle ertelenmiş olup, yeniden üzerinde anlaşmaya varılması ve 'borçlanma tavanı'nın yükseltilmesi gerekecektir. Diğer taraftan sürdürülemez boyuttaki emekli maaşları ve sağlık sigortası harcamaları, 1 trilyon Dolara ulaşan vergi indirim ve istisnalarını içeren 'vergi sistemi' ile büyük boyuttaki yapısal bütçe açığının daraltılması sorunlarının çözüme kavuşturulması başta gelen sorunlar olarak gündemde yerlerini muhafaza etmektedirler.

Euro Bölgesinde güney kuşağındaki üye ülkelerde yüksek kamu borçluluk oranları ve kamu kağıtlarını tutan bankacılık kesiminin bozulan bilançoları nedeniyle yaşanan ve 2012 yılı ortalarında 'para birliği'nin sürdürülebilirliği konusunda kaygı duyulmasına yol açacak boyuta ulaşan finansal krizin atlatılması alanında bu yılın başlarında olumlu gelişmeler olduğu gözlemlenmiştir. 10 Ocak 2013 tarihinde 10 yıl vadeli İspanyol kamu bonolarının faiz hadleri son bir yıllık dönemde ilk kez % 5'in altına düşmüştür. Bu faiz haddi geçen Temmuz ayında krizin zirve yaptığı dönemde İspanya hükümetinin borçlanabildiği faiz haddinin 2.5 puan altında bulunmaktadır. İtalya'da da benzer bir olumlu gelişme gözlemlenmektedir. İtalya'nın 10 yıllık kamu borç kâğıtları faiz haddi % 4'e gerilemiş olup, bu rakam yine krizin tavan yaptığı dönemde kamu borçlanma maliyetinin yükseldiği üst haddin yaklaşık 2.5 puan altındadır. Kamu borçlanma faizlerindeki gerileme borç stokunun sürdürülebilirliğini ve ekonomik büyümeyi olumlu biçimde etkileyecektir. Diğer taraftan finansal piyasalarda gözlemlenen bu iyileşme bankacılık kesimini de olumlu etkilemiş ve bankaların bağımlılığını bir ölçüde azaltmıştır. Euro Bölgesi ile 27 üyeli Birlik'te kamu borcunun GSYİH'ya olan oranı sırasıyla % 90.0 ve % 85.1 oranında istikrar kazanmıştır. Ancak Euro Bölgesi ile Birliğin tümü genelinde reel sektörde süregelen durgunluk ve daralma halen etkisini sürdürmektedir. Kasım 2012 ayında gerek Euro bölgesi gerek 27 üyeli AB'nde sınai üretim hacmi bir önceki yılın aynı ayına göre % 0.3 oranında daha düşük gerçekleşmişken, Kasım ayları sonu itibariyle son 12 aylık döneme ilişkin sınai üretim hacmi 2012 yılında bir önceki yıla göre Euro bölgesinde % 3.7 ve Birlik genelinde de % 3.3 oranında daralma göstermiştir. Ekim 2012 ayında önceki yılın aynı ayına göre sınai üretim düşüşü sırasıyla % 1.9 ve % 0.8 olmuştu. Uluslararası Para Fonu IMF 23 Ocak 2013 tarihinde Dünya Ekonomik Görünümü raporunun güncellemesini yayınlamış ve yukarda verilen ilgili Tablodan görüleceği üzere 2013 yılı büyüme tahminini dünya geneli ve belli başlı ekonomik bölgelerin hemen tümü için 0.1 puan düşürmüştür.

II. TÜRKİYE'DE GENEL EKONOMİK VE SOSYAL DURUM

II.1. GENEL EKONOMİK DURUM

2008 yılı Ağustos ayında Lehman Brothers yatırım bankasının iflas etmesiyle patlak veren küresel finansal kriz ve ertesinde küresel reel ekonomide yaşanan ve başta Euro Bölgesi ekonomileri olmak üzere önemli Avrupa ülkelerinde devreye giren ekonomik küçülme süreci, artan işsizlik düzeyleri, keskin bir düşüş sergileyen varlık fiyatlarının servet etkisi ve hane halkları ile iş dünyasındaki beklentilerindeki bozulmalar, farklılıklar göstermekle beraber, hemen tüm ülkelerde tüketim ve yatırım taleplerinde ciddi boyutta bir daralmayı beraberinde getirmiştir. Daralan dış talebe bağlı olarak Türkiye ihracatında keskin bir düşüş yaşanmış diğer taraftan dış finansman olanaklarında meydana gelen daralma, bankalar ve şirketlerin net dış borç ödeyicisi durumuna gelmeleri ve geleceğe ilişkin beklentilerdeki bozulma nedeniyle 2009 yılında tüketim ve yatırım talebinde ciddi boyutta daralma gözlenmiştir. Bu olumsuz konjonktür Türkiye'nin ekonomik hacminde 2008 yılının son çeyreği ile başlayan ve dört dönem boyunca devam eden keskin bir küçülmeyi

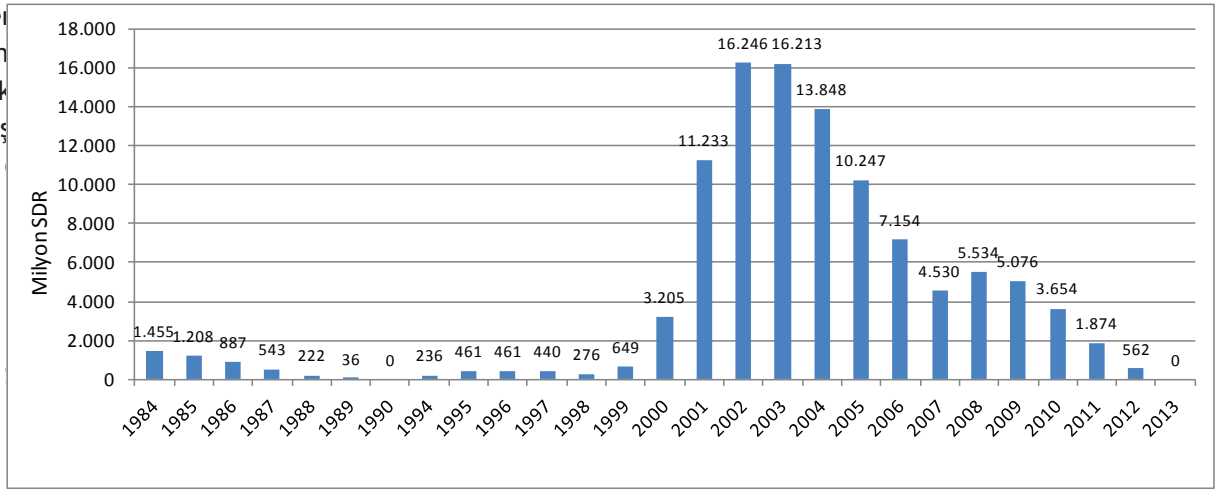
beraberinde getirmiştir. Küresel düzeyde toparlanma belirtilerinin ortaya çıkması ile birlikte yurtiçi talebi ve üretimi artırmaya yönelik olarak Hükümetçe alınan önlemlerin de katkısıyla, % 14,7 oranında rekor düzeyde bir küçülmenin yaşandığı 2009 yılı ilk çeyrek döneminin ardından ekonomide göreli iyileşme belirtileri ortaya çıkmış ve yılın son çeyrek döneminde yeniden büyüme süreci içerisine girilmiştir. Belirsizliklerin azalması, tüketici güven duygusunun pekişmesi ve kredi koşullarının iyileşmesi tüketim ve yatırım kararlarını olumlu biçimde etkileyerek yurtiçi talebi artırmıştır. 2009 yılının ilk yarısında % 11.1 oranında küçülen ekonomi 2010 yılının ilk yarısında % 11.0 oranında büyüme kaydetmiştir. Ekonomi yılın üçüncü ve dördüncü çeyrek dönemlerinde de sırasıyla % 5,3 ve 9,2 oranlarında büyüme göstererek bu eğilimini sürdürmüş ve yılın tamamı itibariyle GSYİH'daki büyüme önceki yıla göre % 9,0 oranında gerçekleşmiştir. Küresel kriz ertesinde ekonomik toparlanma ile birlikte 2009 yılının son çeyrek döneminde başlayan ve 2010 yılı boyunca gözlemlenen hızlı büyüme dalgalanmalar göstermekle beraber 2011 yılının ilk üççeyrek döneminde de yaklaşık aynı hızı koruyarak sürmüştür. İç dış talep ayrışmasının ve GSYİH'nın % 10'una tırmanan cari açığın makroekonomik istikrar üzerinde yarattığı ciddi riskin azaltılması amacıyla talebin frenlenmesi ve bu şekilde ekonominin soğutulması amacıyla alınan önlemlerin katkısıyla 2011 yılı son çeyreğinde ekonomik büyümede gözlemlenmeye başlanan yavaşlama dört dönem boyunca kesintisiz biçimde devam etmiştir. Bu yavaşlama sürecinde 2012 yılı üçüncü üç aylık dönemde büyüme hızı % 1,6'ya kadar gerilerken, yılın ilk dokuz aylık dönemi itibariyle % 2,6 olarak gerçekleşmiştir.

Aslında bugünkü ekonomi politikasının temelini, 1960-1980 arasında boyunca süren ve devletin öncülük ettiği ithal ikamesine dayalı büyüme stratejisinden sonra 1980'li yılların ikinci yarısından başlayarak kararlı ancak hazırlıksız biçimde benimsenen serbestleşme hareketi, özel sektörün öncülüğünde gerçekleşmesi öngörülen ve günümüze kadar uzanan bir büyüme stratejisi oluşturmuştur. 1989 yılında sermaye hareketlerine tam serbestleşme getirilmesinin ardından gecikmeyle de olsa yabancı sermaye akışı giderek güç kazanmış ve ekonomik büyümenin finansmanına katkı sağlamıştır. Ancak serbestleşme yolunda atılan bu aceleci adımlar makroekonomik politikaların uygulanması alanında yeteri kadar kurumsal ve yasal yeniden yapılandırmalarla desteklenmediğinden hem beklenilen büyüme hızının sağlanmasında hem ekonomik istikrarın korunmasında başlangıçta umulan başarı elde edilememiştir. Özel yatırım ve tüketim harcamaları kamu kesiminde yeterli tasarruf önlemleri alınmaksızın, borçlanmaya ve açık finansmana dayalı kamu açıklarıyla birlikte gerçekleştirilmiş ve giderek yükselen reel faizler özel sektör üzerinde yatırımları caydırıcı etki doğurmuş ve ekonomik büyüme ve istihdam derin iniş-çıkışlara maruz kalmıştır. Bu süreç doğal olarak etkisini enflasyon üzerinde de göstermiştir.

Yüksek enflasyon ve istikrarsız ekonomik konjonktür orta ve uzun vadeli ortalama ekonomik büyüme hızının da belirgin şekilde yavaşlaması sonucunu doğurmuştur. II. Dünya Savaşını izleyen dönemde, kişi başına GSYİH düzeyi düşük OECD üyesi ülkelerdeki büyüme hızının, genelde kişi başına gelir düzeyi yüksek olan üye ülkelerin ortalama büyüme hızından daha yüksek gerçekleşmiştir. Buna karşılık, 1980'li ve 1990'lı yıllar boyunca Türkiye bu genel kuralın dışında kalmış ve ekonomik büyüme performansı düşük düzeyde ve gelişmiş OECD üyesi ülkelerin altında seyretmiştir. Hatta bu nedenle 1990'lı yıllar Türkiye ekonomisi için "kayıp yıllar" olarak ifade edilmiştir. Bu dönemde işgücü katılım oranı gerilemiş ve işgücü verimliliği artış oranı düşmüştür. Türkiye'deki kişi başına gelir düzeyi OECD ülkelerindeki kişi başına gelir düzeylerine yaklaşacağı yerde aradaki fark bu iki on yıllık dönem boyunca büyümüştür.

Temelinde yüksek boyutlu kamu finansman açığının yattığı ısrarlı, dalgalanma gösteren yüksek enflasyon yatırımcıların ve tasarruf sahiplerinin ileriye dönük planlamalar yapabilmesi olanağını ortadan kaldırmış, ekonomi ve toplum üzerinde ağır bir yük oluşturmuştur. Söz konusu bu uzun dönem boyunca ülke ekonomisi sürekli olarak istikrar eksikliği ile yüz yüze olmuş, belirsizlik ortamının ve yüksek enflasyon düzeyinin neden olduğu aşırı yüksek reel faizler yerli ve yabancı sabit sermaye yatırımlarını ürkütmüş, sermaye birikim hızı önemli ölçüde yavaşlamış, yüksek reel faizler ve bu faizlerin özendirdiği kısa vadeli ve oynak yabancı portföy yatırımları nedeniyle ekonomi kan kaybederken, ani ve yüksek boyutlu sermaye hareketleri ekonomik krizlere yol açmıştır. İstikrar programlarının uygulamasında gösterilen kararlılık derecesine ve dışsal koşullardaki değişimlere bağlı olarak ekonomi salınımlar göstermiş olsa da, yüksek düzeyde bir kalıcılık kazanan enflasyon sürecinin altında yatan temel neden büyük boyutlu kamu açıkları olmuştur. Bu açıkların finansmanı

parasal tabanın büyüme hızını yükseltmiş ve kamunun finans ve sermaye piyasalarının hemen hemen tek müşter
hüküm
bir etk
geçmiş
etken

Kaynak:IMF

Söz konusu edilen bu iki on yılı aşkın sürede ekonominin istikrara kavuşturulması amacıyla Uluslararası Para Fonu ile dört Stand-By anlaşması yapılmıştır. Yukarıdaki grafikte IMF'ye olan borç stokunun gelişimi yer almaktadır. Şekilden görülebileceği gibi 2002 yılında zirveye ulaşan borç stoku 2013 yılında sıfırlanmıştır. Ancak, değişen dünya dengeleri içerisinde IMF'ye verilen artık değiştiğini, piyasada serbest dolaşan fonlar dolayısıyla devletlerin borç bulma yöntemlerini değiştirdiklerini, Brezilya, Endonezya gibi bir çok ülkenin artık IMF ile borç ilişkilerini sonlandırdığını dikkate almakta fayda bulunmaktadır. Türkiye açısından önemli bir konu da ileri de değinileceği üzere IMF'ye olan sonlandırılmakla birlikte gerek devletin gerekse de özel kesimin dış borçlarında görülen önemli bir artıştır. Olası bir döviz darboğazında ya da devalüasyon durumunda, dış borçlar önemli bir sorun olma potansiyeline sahiptir.

Türkiye 90'lı yıllarda ilk ciddi krizle 1994 yılında karşı karşıya kalmıştır. % 8.1 oranında yüksek oranlı bir ekonomik büyümenin gerçekleşmiş olduğu 1993 yılı sonlarında hükümetin, yüksek monetizasyon sağlayarak faiz hadlerini düşürme ve borç stoku büyümesini bu şekilde yavaşlatma politikası izlemeye başlaması, yüksek bütçe açığının azaltılması yönünde etkin bir çabanın ortaya konulmadığı ve Türk Lirasının aşırı değerlenmiş olduğu bir ortamda, var olan likiditenin dövize yönlendirilmesi sonucunu doğurmuş, bu durum 1994 başından itibaren mali ve döviz piyasalarında krize yol açmıştır. Ocak 1994'te TL'nin döviz kurunda meydana gelen erimenin sadece % 13'te kalmasına rağmen, bu gelişme bankaların bilançolarını bozmuş, bazı bankaların iflasına yol açmıştır. Nisan 1994 ayında Hükümet IMF ile bir istikrar anlaşması imzalamış, Türk Lirasını ek % 65 oranında devalüe etmiş ve bankacılık kesiminin açık pozisyonlarını kapattıktan sonra (ilerde yaşanacak bankacılık kesimi krizlerinin önemli nedenlerinden birisi olacak olan) mevduatlara % 100 güvence getirmiştir. Aşırı değerli Türk lirası ve devalüasyon beklentisi yüzünden yabancı sermayenin kaçması reel faiz hadlerinin aşırı tırmanması sonucunu getirmiş, -yıl ortalaması olarak % 140- bunu şiddetli bir ekonomik daralma süreci izlemiş ve bankacılık kesimi büyük boyutlu zararlarla, geri dönüşsüz kredilerle ve likidite sorunlarıyla karşılaşmıştır. Kamu bankaları net varlıklarının yaklaşık % 90'ını yitirmişler ve bu tarihten itibaren sürekli bir zayıflama dönemi içine girmişlerdir. Enflasyon oranında artışa yol açacağı bilinmekle beraber 1994 yılı sonbaharından itibaren alınan genişletici ekonomik politikalar iktisadi durgunluğun sona ermesini çabuklaştırmış ve ekonomi 1995 yılının ikinci yarısından itibaren, esas itibariyle iç talepteki canlanmadan kaynaklanan istikrarlı ve hızlı bir büyüme dönemi içine girmiştir. Devalüasyonun etkisiyle canlanan dışsatım ekonomik toparlanmaya katkıda bulunan bir diğer önemli etken olmuş ve istikrar programı gevşetilmiştir.

Türkiye ekonomisi 1994 yılında karşı karşıya kaldığı şiddetli daralmanın ertesinde 1995 yılında kazandığı canlılığı 1996 ve 1997 yıllarında da sürdürmüştür.1997 yılında gerçekleşen yüksek oranlı GSYİH büyümesi esas itibariyle özel tüketim harcamalarındaki canlılık ile genişletici maliye ve para politikaları ile arttırılan kamu cari ve yatırım harcamalarından kaynaklanmıştır. Yüksek reel faizlerin oluşumuna yol açan yüksek hacimli kamu borçlanması, arttırılan kamu cari ve yatırım harcamaları ile yüksek reel faizlerin gelir arttırıcı et-

kisi, 1997 yılında iç talepteki canlılığı yaratan başlıca etkenler olmuşlardır.1997 yılında kamu cari ve yatırım harcamalarındaki artış oranı, 1994-96 döneminden farklı olarak, faiz ödemelerindeki artıştan yüksek olmuş ve daha önceleri yavaşlamakla beraber artış gösteren faiz dışı bütçe dengesi, nominal bazda dahi anılan yıl içinde daralma göstermiştir.

Türkiye, mevcut makro ekonomik sorunlara doğrudan yönelik ve kararlı bir ekonomi politikası demetinin oluşturulduğu bir ortamda 1998 yılına girmiş ve enflasyonda kalıcı bir düşüşün sağlanması temel hedef olarak alınmıştır. Bu çerçevede; Konsolide Bütçe faiz dışı fazlasının arttırılması, kamu kesimi maaş ve ücretleri ile tarımsal destekleme fiyatlarının belirlenmesinde "Hedeflenen Enflasyon"un dikkate alınması, para politikasının, enflasyonda öngörülen düşmeyi destekleyici bir biçimde ve koordineli olarak uygulanması, kamu finansmanını güçlendirecek yapısal reformların gerçekleştirilmesi ile iç borçlanma ihtiyacının düşürülmesi ve ekonomide etkinliğin arttırılması amacıyla özelleştirmenin hızlandırılması, temel politikalar olarak alınmıştır. 1998 yılı Haziran ayı sonunda IMF ile bir "İzleme Anlaşması" - Staff Monitored Program - yapılarak, hükümetin IMF'ye karşı taahhütlerini ortaya koyan bir Ekonomik Politikalar Bildirgesi - Memorandum of Economic Policies - verilmiştir. 1998 yılının ilk yarısında belirlenen ve daha sonra üzerinde IMF ile mutabakata varılan ekonomik politikanın uygulamaya konulmasında gösterilen kararlı tutum ve alınan sonuçlar ekonominin geleceğine yönelik beklentileri olumlu biçimde etkilemiştir. Ne var ki, 1997 yılı ortalarında Tayland'da başlayıp sermaye ve mal hareketleri yoluyla dalga, dalga Güneydoğu Asya'yı etkisi altına alan ve 1998 yılında Rusya'nın borç erteleme (moratoryum) ilan etmesiyle hemen tüm dünya ekonomilerini sarsma boyutuna ulaşan kriz, gecikme ile de olsa Türkiye'yi de etkilemiş ve piyasalarda oluşmuş olan iyimser havanın kaybolmasına, belirsizlik ortamının derinleşmesine, sermaye çıkışlarına ve faiz hadlerinde sıçramalara neden olmuştur.

Türkiye ekonomisinde 1995-97 döneminde gerçekleşen ve büyük ölçüde hızlı iç talep genişlemesine dayalı yüksek büyüme hızı; 1998 yılı başında enflasyonu % 50'ye düşürme hedefi çerçevesinde alınan, daraltıcı olmasa da genişletici olmayan para ve maliye politikasının iç talepte ortaya çıkardığı daralma ve buna ek olarak dünyada yaşanan ekonomik krizin dış talepte meydana getirdiği azalma nedeniyle, 1998 yılının ikinci üç aylık döneminden itibaren yavaşlama süreci içine girmiştir. Türkiye 1999 yılına, hafiflemeye başlamakla beraber Uzak-Doğu Asya krizinin etkilerinin sürmekte olduğu, Rusya'daki krizin derinleştiği, küresel krizin özellikle Latin Amerika'dan kaynaklanan kaygılar nedeniyle yaygınlık kazanması beklentisinin bulunduğu ve erken seçim kararının getirdiği belirsizliğin hakim olduğu bir ortamda girmiştir. Bu olumsuz iç ve dış konjonktürde, 1998 yılının ikinci yarısından itibaren yavaşlama eğilimi içerisine giren ekonomik büyüme 1998 yılının son çeyreğinde sadece % 0,7 (yılın tümü için GSYİH büyüme oranı % 3,1) olarak gerçekleştikten sonra, 1999 yılının ilk çeyreği ile birlikte daralmaya dönüşmüş ve ekonomi, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin o güne kadar ki en şiddetli daralmasını yaşamış ve GSYİH bu dönemde, bir önceki yılın aynı dönemine göre, % 9.1 oranında daralmıştır. Yüksek reel faizlerin ve yılın ilk çeyreğindeki belirsizliğin olumsuz etkilerine yılın ikinci yarısında yaşanan iki şiddetli depremin maddi ve manevi yıkıntıları eklenmiştir. Yurtiçi talep yılın tamamı itibariyle % 4 oranında düşmüş, 1999 yılında yurtdışı talep de benzer bir seyir izlemiş, mal ve hizmet ihracatı bir önceki yıla göre % 1,4 oranında bir gerileme göstermiştir. İç ve dış koşullardaki bu olumsuz gelişmeler 1999 yılında, sabit fiyatlar üzerinden GSYİH'nın % 5 GSMH'nin ise % 6,4 oranında daralması sonucunu doğurmuştur.

Nisan ayında yapılan Genel seçimlerin ertesinde kurulan Hükümetçe Haziran 1999 ayında IMF ile yapılan görüşmelerde, daha önce, 26 Haziran 1998 tarihinde yine IMF ile yapılmış olan "Yakın İzleme Anlaşması"nın, süreli programlara bağlı ve mali destek içeren bir "Stand-By" anlaşması yolunda köprü görevi görmesi yolunda mutabakata varılmıştır. Türkiye temel amacı enflasyonun indirilmesi olan bir yeni ekonomik istikrar programına, 1999 yılı sonunda IMF ile yapılan üç yıl süreli Stand-By Anlaşmasının yürürlüğe konulmasıyla başlamıştır. Yeni istikrar programı esas itibariyle döviz çapası sistemine dayalı bir dezenflasyon ve Merkez Bankası bilançosunun "net varlıklar" kalemine tavan getiren bir parasal kontrol sürecine dayanmıştır. İstikrar programı ayrıntılı bir mali önlemler paketi içermekte ayrıca faiz dışı bütçe dengesi ile ilgili olarak performans kriterleri saptamakta idi. Ayrıca istikrar programı kapsamında önemli yapısal reform düzenlemelerinin uygulamaya konulması da Hükümetçe taahhüt edilmiştir. Öngörülen mali hedeflere ulaşılabilmesi için 2000 yılı programı, üçte ikisinden fazlası gelir arttırıcı ve kalanı harcama kısıtlamalarından oluşan ve toplam tu-

tarı GSYİH'nin % 7.5'i kadar tutan mali önlemler paketi öngörmüştür.

Para ve kur politikası çerçevesinde; kur politikasının, istikrar programı boyunca yalnızca enflasyon hedefine göre belirlenmesi, döviz kurları tespitinin, 2000 Ocak-2001 Haziran döneminde "enflasyon hedefine yönelik kur sepeti", izleyen dönemde ise "kademeli olarak genişleyen band" sistemine göre yapılması kararlaştırılmıştır. Para politikası ise, Merkez Bankası bilançosunun temel büyüklüklerinden olan "net iç varlıklar" kalemine getirilen "tavan" ve "net uluslararası rezervler" kalemine getirilen minimum seviye ile şekillendirilmiştir. Bu kapsamda kısa dönemli dalgalanmalar hariç, para tabanının genişlemesinin ödemeler dengesi hareketleriyle sağlanması, ulusal faiz hadlerinin serbest piyasa tarafından oluşturulması öngörülmüştür. Gelirler politikası kapsamında program süresince maaş ve ücret artışlarının hedeflenen enflasyon oranına göre belirlenmesi öngörülmüş ve istikrar programı geniş kapsamlı bir dizi yapısal reformla desteklenmiştir. 2000 yılında enflasyon düzeyinin düşürülmesi alanında başarılı olunmuş, yurt içi talepteki canlanma her ne kadar ithal talebinin hızla yükselmesi sonucunu doğurmuşsa da üretim artışına yol açmış, istihdam seviyesi yükselmiştir. Maliye politikası kapsamında belirlenmiş olan hedeflere ulaşılmış, kamu açıklarının azaltılması ve yapısal reformların gerçekleştirilmesi alanlarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Öngörülen para ve kur politikası çerçevesinde kur hadlerinin hedeflenen enflasyona göre belirlenmesi, gerçekleşen enflasyonun, hedeflenen enflasyonun üzerinde tahakkuk etmesi sonucu, Türk Lirası yıl içinde giderek reel değer kazanmaya başlamıştır.

IMF ile yapılan 17. Stand-By anlaşması ile omurgası şekillendirilen enflasyonu düşürme programının uygulanması sürecinde kamu açıklarının azaltılması ve yapısal reformlar alanında önemli adımlar atılmış, faiz oranları hızla düşmüş ve enflasyon haddinde, petrol fiyatlarındaki artışın olumsuz etkisine rağmen, 10 puanlık bir düşme gerçekleştirilmiştir. Faiz hadlerindeki hızlı ve çarpıcı gerileme ile TL'nin aşırı değerli hale gelmiş olması nedenleriyle 2000 yılında gerçekleştirilen GSMH büyümesi esas itibariyle iç talep genişlemesinden kaynaklanmıştır. Sonuçta 2000 yılında reel anlamda % 6,3 oranında genişleme gösteren GSMH, yine de sabit fiyatlar üzerinden 1998 yılı seviyesinin altında kalmıştır. 2000 yılında ekonomik büyümeyi destekleyen tüketim harcamaları genişlemesi kısa vadeli dış borçlanmaya dayalı olurken, dış satım yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korumuş, ithalat tutarında ise % 37 oranında önemli bir yükselme meydana gelmiştir. TL'nin giderek değer kazanması ile genişleyen ve doğrudan yatırımlarla değil de portföy yatırımları ve kısa vadeli sermaye hareketleri ile finanse edilen cari işlemler açığı, istikrar politikasının sürdürülebilirliği önündeki en önemli engel konumuna gelmiştir. Diğer taraftan, bankacılık kesiminin henüz algılayamamış olduğu, "döviz kuru çapasının" yeniden özendirdiği döviz açık pozisyonu riski ile vade uyumsuzluğu nedeniyle artan faiz riski - uzun vadeli plasmanların kısa vadeli fonlarla finanse edilmesi – istikrar programının başarısı üzerindeki iki önemli tehdidi oluşturmuştur.

2000 yılında TL'nin beklenenin üzerinde reel değer kazanması, yılın ilk yarısında faiz oranlarının beklentilerin üzerinde düşmesiyle ve aşırı değerli TL'nin ithal talebini arttırmasıyla birlikte iç talebin hızla artması, uluslararası petrol ve buna bağlı olarak enerji fiyatlarındaki artış ve Euro/Dolar paritesindeki gelişmeler cari işlemler açığının giderek yükselmesine ve sonbaharda söz konusu açığın GSMH'ya olan oranının % 5 mertebesine kadar çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler iç ve dış piyasalarda, uygulanmakta olan kur politikasının sürdürülebilirliği ve cari açığın dış finansmanı konusundaki endişeleri arttırmıştır. Uluslararası piyasalarda istikrar programına olan güven azalmış, Ağustos ayından sonra faiz oranlarının artış eğilimine girmiş olmasına rağmen yeterli sermaye girişi olmamış ve ciddi bir likidite sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır. Giderek etkisi derinleşen bu süreç Kasım ayının ikinci yarısında, bir şok halinde, kısa vadeli faizlerde hızlı bir yükselmeye ve menkul kıymet fiyatlarında düşmeye yol açmıştır. Yurt dışına önemli miktarda sermaye çıkışı olurken, döviz rezervleri azalmış, bu gelişmeler döviz kuru üzerinde baskı oluşturmuştur. Ancak bankacılık kesiminin yapısının zayıflığı ve Kasım 2000 krizinin bankaların özvarlığında meydana getirdiği erime, kur çapası politikasının korunması ile TL'nin aşırı değerli konumunu sürdürme konusundaki ısrar ve yıllar boyu kamu bankalarının bilançolarına gizlenmiş olan yüksek hacimli kamu finansman açığı, Şubat 2001 krizini kaçınılmaz kılan başlıca nedenler olmuşlardır.

Her iki krizin çıkmasında bankacılık kesiminin güçsüzlüğü ve taşıdığı döviz kuru, faiz ve geri dönmeyen

kredi riski birinci derecede rol oynarken, birincisinde yabancıları, ikincisinde yerli bankaları dövize yönlendiren olgu, aşırı değerli duruma gelmiş TL'nin zihinlere yerleştirdiği devalüasyon olasılığı olmuştur. Yine önemli boyuttaki bir sermaye kaçışının ardından Hükümet "döviz çapası" sisteminden vazgeçilerek dalgalı kur sistemine geçilmiş olduğunu deklare etmiş ve hızlı bir süreç içerisinde, makroekonomik dengelerin tekrar tesis edilmesi amacıyla yeni bir istikrar programının uygulamasına geçilmiş ve 15 Mart 2001 tarihinde Hükümet tarafından "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" (GEGP) yayınlanmıştır. Programın (GEGP) genel stratejisi üç aşamadan oluşturulmuştur. Birinci aşamada, bankacılık sektörüne ilişkin tedbirlerin süratle alınması, mali piyasalardaki belirsizliklerin azaltılması ve kriz ortamından süratle çıkılması, ikinci aşamada, faiz ve döviz kurunun belirli bir istikrar kazanmasının sağlanması, üçüncü aşamada ise makroekonomik dengelerin tesisi ile yılın ikinci yarısından itibaren istikrarlı bir büyüme ortamının sağlanması amaçlanmıştır. IMF ile yapılan ayrıntılı görüşme ve değerlendirmelerin ardından hazırlanarak 3 Mayıs 2001 tarihinde sunulan Niyet Mektubunun IMF tarafından onaylandığı 15 Mayıs 2001 tarihinde, Merkez Bankası'nca 2001 Yılı Para Programı yayınlanmıştır. Çok geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir Yapısal Politikalar Listesini de içeren Niyet Mektubunda "Dalgalı Döviz Kuru" esas alınmıştır. Yeni Stand-By düzenlemesi çerçevesinde IMF, Türkiye'ye ilave yaklaşık 8 milyar dolar kredi sağlamış ve öncelik, daha önce uygulanan programın aksine, enflasyonla mücadeleye değil, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına ve iç borç stokunun çevrilebilmesine verilmiştir. Hazine Müsteşarlığı Haziran 2001 ayı ortasında iç borçlanmanın vadesini uygun maliyetlerle uzatmak ve bankacılık kesiminin döviz riskini azaltmak amacıyla bir borç takası operasyonu gerçekleştirmiştir. Finansal piyasalarda olduğu gibi reel ekonomide de 2001 yılı, ülkemizde o yıla kadar yaşanmamış derinlikte bir kriz dönemi olmuştur. Faiz hadlerindeki hızlı yükselme, kredi olanaklarındaki daralma, piyasalara hakim olan güvensizlik nedeniyle tüketim ve yatırım kararlarının ertelenmesi, üretim, istihdam ve reel ücretlerde meydana gelen küçülme, toplam yurtiçi talepte önemli bir daralmaya neden olmuş ve GSMH'daki daralma tahminlerin üzerine çıkarak (-)% 9.4 olarak gerçekleşmiş ve Türkiye 2001 yılında, II. Dünya Savaşından sonraki en büyük ekonomik küçülmeyi yaşamıştır.

2000 yılında belirgin bir gerileme süreci içine giren enflasyon 2001 yılında tekrar önemli bir şekilde yükselmiştir. 2002 yılında güçlendirilmiş orta vadeli bir programı uygulamaya koymak amacıyla IMF'ye 18 Ocak 2002 tarihinde yeni bir Niyet mektubu sunulmuş ve IMF İcra Direktörleri Kurulu'nun 4 Şubat 2002 tarihinde Niyet Mektubunu onaylaması ile 3 yıllık bir dönemi kapsayan Stand-By düzenlemesi yürürlüğe girmiştir. Ancak yaşanan siyasi belirsizlik nedeniyle ve erken seçim sürecinde enflasyonla mücadelenin güçlendirilmesi amacıyla 30 Temmuz 2002 tarihinde IMF'ye verilmiş olan taahhütleri teyit eden Ek Niyet Mektubu verilmiştir. Stand-By düzenlemesi doğrultusunda hazırlanmış olan 2002 yılı Bütçesi borçların döndürülebilirliğinin sağlanmasını temel hedef olarak almış ve bu nedenle yüksek boyutta bir faiz dışı fazlanın sağlanmasını öngörmüş, bu amaçla sıkı bir maliye politikası uygulaması gözetilerek hazırlanmıştır. Bütçe hedefine ulaşılabilmesini sağlamak amacıyla yıl içinde bazı önemli gelir artırıcı önlemler alınmıştır. 2002 yılı Para Politikası parasal hedefleme çerçevesine dayandırılırken, kur politikası 'Dalgalı Kur Rejimi'nin sürdürülmesi esasına dayalı olmuştur. Seçim öncesi ve sonrası dönemde meydana gelen harcama artışlarının kamu mali dengesini olumsuz yönde etkilemiş olmasına rağmen, 2002 yılında ekonomik programın kararlılıkla uygulanması sonucu makroekonomik göstergelerde iyileşme süreci başlamıştır. Ekonominin büyüme sürecine girmesinde, uygulanmakta olan ekonomik politikalara duyulan güvenin artması ve iç talep canlanmasına ilişkin iyimser beklentiler etkili olmuştur. Ayrıca 2001 yılında iç pazar daralması ve TL'nin reel değerinde meydana gelen erime nedeniyle canlanma eğilimi içine giren ihracatın 2002 yılında artışını daha da hızlanarak sürdürmesi, sanayi üretimini olumlu etkilemiş ve ekonominin büyümesine katkıda bulunmuştur. Uygulanan ekonomik program mali piyasalarda istikrarın yeniden sağlanmasını olanaklı kılarken, iç borcun sürdürülebilirliğine ilişkin endişelerin azalması ekonomiye duyulan güvenin büyük ölçüde tesisine yardımcı olmuş, faiz hadleri bir önceki yıla göre düşmüş, ayrıca özel firmalar yurt dışı mali kaynaklardan daha uzun vadeli ve daha uygun koşullarla yararlanmaya başlamışlardır.

Diğer taraftan 2002 yılında ekonomik alanda meydana gelen hızlı büyümede, bir önceki yıl yaşanmış olan şiddetli daralmanın yarattığı ve GSMH'nın sabit fiyatlar üzerinden yaklaşık 1996 yılı düzeyine gerilemiş olduğu düşük baz değerinin de etkisi olmuştur. 2001 yılının son çeyreğinde yaşanan % 12,3 oranındaki da-

ralmadan sonra tekrar büyümeye başlayan GSMH, yılın tümü itibariyle, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden, öngörülen başlangıç ve revize hedefleri aşarak % 7,9 oranında büyüme sergilemiştir. GSYİH ise 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden 2003 yılında % 5,3 oranında büyüme sergilemiştir. Diğer taraftan gerçekleşen enflasyon da hedeflenen değerlerin altında kalmıştır. Yılsonuna göre 12 aylık % değişme TÜFE'de % 29,7, TEFE'de ise % 30,8 olmuştur. Uygulana gelmekte olan istikrar programı doğrultusunda 2003 yılı bütçesi de mali disiplinin sağlanmasını ve kamu borçlarının döndürülebilirliğini temel hedef olarak almış ve sıkı bir disiplin ile alınan uygulama sonuçları bu temel hedefler ile uyum içerisinde olmuştur. Gerek izlenen sıkı maliye politikası ve gerek faiz hadlerindeki belirgin düşüş sonucu 2003 yılında konsolide bütçe dengesindeki açık, cüzi bir azalışla, yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korumuş ve reel anlamda % 18,4 oranında önemli bir daralma göstermiştir. 2003 yılında faiz oranlarındaki gerilemenin etkisiyle faiz harcamalarının konsolide bütçe harcamalarına oranı bir önceki yıla ilişkin % 44,8 düzeyinden % 41.6'ya gerilemiştir. Merkez Bankası'nca 2003 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmış ve örtük enflasyon hedeflemesi stratejisine devam edilmiştir. Fiyat artışlarındaki yavaşlama eğilimi 2003 yılında da sürmüştür. 2003 yılında toptan eşya fiyatları endeksi bir önceki yıla göre 16,9 puan düşerek % 13,9'a gerilerken, öngörülen hedefin 2,6 puan altında gerçekleşmiştir. 2003 yılında tüketici fiyatlarındaki artış oranı ise bir önceki yıldaki % 29,7 oranından % 18,4'e gerilemiştir. Yıllık ortalama % değişme ise 2003 yılında bir önceki yıla göre TEFE'de % 50,1'den % 25,6'ya, TÜFE'de ise % 45'ten % 25,3'e düşmüştür.

2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ve daralmanın ardından 2002 yılının başından itibaren gözlemlenen ve giderek hızlanan ekonomik toparlanma ve büyüme eğilimi etkisini biraz yavaşlamış olmakla beraber 2003 yılı boyunca da kesintisiz bir biçimde sürdürmüştür. 2002 yılı sonbaharında başlayarak 2003 yılı ilk yarısında doruk noktasına ulaşan Irak krizi ekonomik büyümenin 2003 yılının birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde biraz düşük düzeyde gerçekleşmesinde etkili olmuştur. 2003 yılında GSMH büyüme hızının bir önceki yıla göre 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden 2 puan düşüşle % 5,9 olarak gerçekleşmesinde yılın geneli itibariyle tarım sektörü katma değerinin % 2,5 oranında daralması, inşaat sektöründeki daralmanın hızlanarak % 9 düzeyinde gerçekleşmesi ve mali kuruluşlar sektöründeki daralmanın yavaşlamış olmakla beraber (% 6,3) 2003 yılında da devam etmesi başta gelen unsurlar olmuştur. Buna karşılık 2003 yılında, sanayi sektöründe % 7,8, ticaret sektöründe % 8,1, ulaştırma ve haberleşme sektöründe ise % 8,4 oranında dikkate değer büyümeler gerçekleştirilmiştir. 2003 yılında GSYİH 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden % 5,3 oranında büyümüştür.

2004 yılı Bütçesi makroekonomik değişkenlerde bir değişiklik yapılmaksızın IMF ile yapılmış olan Stand – By Anlaşmasında öngörülen ekonomik programa uyumlu şekilde hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. 2004 yılında konsolide bütçe kapsamındaki kuruluşların tamamında, "Analitik Bütçe Sınıflandırması" (ABS) olarak adlandırılan yeni bütçe sınıflandırmasına geçilmiştir. Diğer taraftan Stand-By düzenlemesi kapsamında yürütülen 7. gözden geçirme çalışmaları çerçevesinde IMF'ye 2 Nisan 2004 tarihinde sunulan Niyet Mektubunda, kamu maliyesi alanında, GSYİH'nın % 6,5'i tutarındaki kamu sektörü faiz dışı fazla hedefinin programın temel taşı olmaya devam edeceği vurgulanmıştır. 2004 yılında faiz oranlarındaki gerilemenin etkisiyle faiz harcamalarının konsolide bütçe harcamalarına oranı bir önceki yıla ilişkin % 41,6 düzeyinden % 40,6'ya gerilemiştir.

IMF ile imzalanmış olan Stand-By Anlaşması çerçevesinde yürütülen istikrar programında önemli bir performans ölçütü olarak değerlendirilen Konsolide Bütçe faiz dışı fazlası, 2004 yılında bir önceki yıla göre % 42,2 oranında önemli bir artış göstermiştir. IMF ile imzalanmış olan Stand-By Anlaşması çerçevesinde yürütülen istikrar programında önemli bir performans ölçütü olarak değerlendirilen Konsolide Bütçe faiz dışı fazlasının GSMH'ya olan oranı 2004 yılında % 6,1 olmuş ve Bütçe ile öngörülmüş olan % 5.0 hedefinin belirgin ölçüde üstünde gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'nca 2004 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmış ve örtük enflasyon hedeflemesi stratejisine devam edilmiştir. Fiyat artışlarındaki yavaşlama eğilimi 2004 yılında da sürmüştür. 2004 yılında toptan eşya fiyatları endeksi % 13,8'e gerilerken, tüketici fiyatlarındaki artış oranı ise bir önceki yıldaki % 18,4 oranından % 9,3'e gerilemiştir.

GSMH 2004 yılında bir önceki yıla göre, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden % 9,9 oranında, cari fiyatlar üzerinden % 20,3 oranında büyümüştür. Gerçekleşen bu büyüme hızı, 1990 yılında gerçekleşen % 9,3 oranındaki büyüme hızından sonra, 1988-2004 döneminde tanık olunmuş olan ikinci en büyük büyüme hızı olmuştur. GSYİH 1998 sabit fiyatları üzerinden 2004 yılında % 9,4 oranında reel bir büyüme göstermiştir. Hafif şekilde yavaşlamış olsa da ekonomi 2005 yılında da hızlı büyümesini sürdürmüştür. 2005 Yılında, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden, GSMH % 7,6, GSYİH ise % 7,4 oranında dikkat çekici bir hızla büyümüştür. 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden ise GSYİH 2005 yılında % 8,4 oranında büyümüştür.

Ekonomik büyüme hızında 2005 yılında gözlemlenen düşme eğilimi 2006 yılında da devam etmiştir. 2006 yılında sabit fiyatlar üzerinden (1987 yılı fiyatları) GSMH % 6 oranında, GSYİH ise % 6,1 oranında büyüme kaydetmiştir. Bir önceki yıla göre hızlanarak 2006 yılının birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde sırasıyla % 6.7 ve % 8.3 oranında büyüyen GSYİH, Mayıs ve Haziran aylarında finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmanın olumsuz etkisiyle belirgin bir yavaşlama süreci içerisine girmiş ve sonraki iki dönemde büyüme hızı % 4.8 ve % 5.2'ye gerilemiştir. 2006 yılında bir önceki yıla göre, özel kesim tüketim ve özel kesim yatırım talebi artış hızlarının biraz yavaşladığı, buna karşılık kamu kesimi tüketim talebi artış hızında belirgin bir sıçrama meydana geldiği gözlemlenmektedir. Yine 2006 yılında mal ve hizmet ihracat talebi büyüme hızı % 8.5 ile bir önceki yıl düzeyini korurken, mal ve hizmet ithalatı talebi artışı 2005 yılındaki % 11.5 düzeyinden 2006 yılında % 7.1'e gerilemiştir. 2006 yılında GSYİH 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden % 6.9 oranında büyüme göstermiştir.

2006 yılı Merkezi Yönetim bütçe uygulama sonuçlarına bakıldığında izlenmekte olan istikrar programı çerçevesinde yakın geçmiş dönemde kamu maliyesi alanında gözlemlenmiş olan olumlu gelişmenin 2006 yılında da devam ettiği görülmektedir. Faiz dışı bütçe fazlasının GSYİH'ya (1998 bazlı) oranı bir önceki yıla göre % 6'dan % 5.4'e düşerken, bütçe dengesinin GSYİH'ya olan oranı % (-) 1.1'den % (-) 0.6'ya gerilemiştir. Merkez Bankası'nca 2006 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmış ve enflasyon hedeflemesi rejimi uygulamasına geçilmiştir. 2006 yılında bir dizi arz şokuyla karşılaşılmasının etkisiyle gerçekleşen enflasyon, enflasyon hedefi patikasının üzerinde gerçekleşmiştir.

2004 yılı sonrasında ekonomik büyüme hızında gözlemlenen yavaşlama eğilimi daha da belirgin hale gelerek 2007 yılında da devam etmiştir. 2007 yılında GSYİH sabit fiyatlar üzerinden % 4.7 oranında büyümüştür. Yılın ilk çeyrek döneminde % 8.1 oranında güçlü bir büyüme sergileyen GSYİH'deki büyüme daha sonraki dönemlerde yavaşlamaya yüz tutmuş ve çeyrek dönemler itibariyle GSYİH büyümesi sırasıyla % 3.8, % 3.2 ve % 4.2 olarak gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim bütçesi uygulamasında 2006 yılına göre belirgin bir bozulma meydana gelmiştir. 2007 yılında merkezi yönetim bütçe gelirleri bir önceki yıla göre % 9.3 oranında artarken, bütçe giderleri daha yüksek oranda, % 14.25 düzeyinde yükselmiştir. 2007 yılı merkezi bütçe harcamalarında 2007 yılında en hızlı artış, % 26.9 oranında yükselen ve toplam harcama bütçesi içerisinde % 31 oranında bir ağırlığa sahip olan cari transferlerde gerçekleşmiştir. Merkezi bütçe harcamalarında gözlemlenen bu hızlı yükselmede 2007 yılının seçim yılı olmasının da etkisi olmuştur. Bununla beraber yine de (-) 13.88 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi bütçe dengesi sonucunun, (-) 16.8 milyar TL olarak belirlenen hedefin altında tutturulmuş olması önem taşımaktadır. Bir önceki yıla göre 2007 yılında merkezi yönetim faiz harcamalarının GSYİH'ya olan oranının % 6,1'den % 5.7'ye ve kamu kesimi net borç stokunun GSYİH'ya olan oranının da % 34.1'den % 29.1'e düşmüş olması (258.2 milyar TL'den 248.4 milyar TL'ye) not edilmesi gereken olumlu gelişmelerdir. Merkez Bankasınca 2007 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmıştır. Enflasyondaki düşme eğilimi 2007 yılında da sürmüş ve 2006 yılına göre ÜFE artışı hızı % 11.58'den % 5.94'e düşerken, TÜFE artış hızı % 9.65'ten % 8.39'a gerilemiştir. 2007 yılı ortalarında ABD konut finansmanı (mortgage) piyasasında başlayıp 2008 yılı ortalarından itibaren küresel finans piyasalarını sarsıcı bir boyut kazanan ve giderek küresel ekonomide derin bir resesyona yol açan gelişmeler, 2008 yılı ortalarından itibaren Türkiye ekonomisini de gün geçtikçe şiddetlenen biçimde etkilemiştir.

Ekonomideki yavaşlama, yılın ilk çeyreğinde gerçekleşen % 7 oranındaki büyümenin ardından 2008 yılının ikinci üç aylık döneminde dikkat çekici bir hız kazanmış ve ikinci çeyrekte % 2.8'e ve üçüncü çeyrekte

de % 0.8'e gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin giderek derinlik kazanması, Türkiye'nin ticaret yaptığı ülkelerde tüketim ve yatırım talebinin düşmesi, küresel finansal piyasalarda hüküm süren kredi sıkışıklığının yol açtığı dış finansman sorunları ile tüketici ve özel kesim beklentilerindeki bozulma etkilerini 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren Türk ekonomisi üzerinde yıkıcı bir biçimde göstermeye başlamış ve bu süreç, yılın son çeyreğinde ekonominin, önceki yılın aynı dönemine göre, çarpıcı bir biçimde, % 7 oranında küçülmesi ile yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. 2008 yılında sabit fiyatlar üzerinden GSYİH büyüme oranı % 0.7 olarak gerçekleşmiştir. Gerçekten düşük düzeyde gerçekleşen 2008 yılı büyümesine talep yönünden göz atıldığında, özellikle not edilmesi gereken bir husus I. çeyrekte % 5.9, II. çeyrekte % 1.0 oranında büyüyen özel tüketim harcamalarının III. Çeyrekte % 1.6 ve yılın son çeyreğinde de % 4 oranında bir daralma göstermiş olması ve bu şekilde, toplam harcamalar (talep) içinde % 73 oranında bir ağırlığa sahip olan özel tüketim harcamalarının yılın tamamı itibariyle çok düşük düzeyde, % 0.1 oranında bir büyüme ortaya koymuş olmasıdır. Özel tüketim harcamalarındaki daralmayı, kamu nihai tüketim harcamalarındaki artış kısmen telafi etmiştir. Yılın son çeyreği itibariyle % 6.1 oranında büyüyen kamu tüketim harcamalarındaki yıllık artış % 1.8 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı son çeyreğinde küresel krizin yol açtığı talep daralması sonucu % 8.2 düzeyinde dikkat çekici bir daralma gösteren mal ve hizmet ihracatında yılın tamamı itibariyle % 2.6 oranında bir genişleme olurken, mal ve hizmet ithalatında önemli bir daralma yaşanmıştır. Yılın son çeyreğinde % 23 oranında daralan ithalat talebi yılın tamamı itibariyle % 3.1 oranında küçülmüş ve dış ticaretin büyümeye olan katkısı uzun bir aradan sonra tekrar pozitif bir değer almıştır. 2008 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri 227 milyar 031 milyon TL, bütçe gelirleri ise 209 milyar 598 milyon TL olarak gerçekleşmiş ve Bütçe açığı, hedeflenen düzeye göre % 5.3 oranında bir daralmayla 17 milyar 432 milyon TL düzeyinde kalmıştır. 2008 yılında Faiz Dışı Fazla ise 33 milyar 592 milyon TL olmuştur.

Bir önceki yıla göre 2008 yılında merkezi yönetim faiz harcamalarının GSYİH'ya olan oranının % 5.7'den % 5.3'e ve kamu kesimi net borç stokunun GSYİH'ya olan oranının da % 29.1'den % 28.2'ye (248.4 milyar TL'den 258 milyar TL'ye çıkmış olmakla beraber) düşmüş olması önem taşımaktadır. 2008 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSYİH'ya olan oranı tekrar yükselme eğilimi içine girmiş ve bir önceki yıla ilişkin % 0.19 düzeyinden, % 1.65'e çıkmıştır. Merkez Bankasınca 2008 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmıştır. Küresel krizin ekonomik faaliyet hacmi üzerindeki ciddi boyuttaki daraltıcı etkiyi ve kredi piyasalarındaki sıkışıklığı dikkate alarak Merkez Bankası Kasım 2008 ayından itibaren politika faiz oranlarında ısrarlı bir indirim sürecini başlatmıştır. Enflasyon haddi dışsal faktörlerin de etkisiyle 2008 yılında tekrar yükselmiştir. 2007 yılına göre ÜFE artışı hızı % 5.94'ten % 8.11'e yükselirken, TÜFE artış hızı % 8.39'dan % 10.06'ya çıkmıştır.

Küresel krizin etkilerini azaltmaya ve yurt içi talep ve üretimi artırmaya yönelik alınan önlemler sonucunda Türkiye ekonomisi, mevsimsel düzeltilmiş verilere göre 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren canlanma eğilimine girmiştir. Ekonomide başlayan canlanma eğilimi zamanında ve doğru politikalar uygulanarak desteklenmiştir. Krize karşı alınan mali ve parasal tedbirler sonucunda belirsizliklerin azalması, tüketici güveninin artması, kredi koşullarının iyileşmesi tüketim ve yatırım kararlarını olumlu yönde etkileyerek yurt içi talebi artırmıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde, 2009 yılının son çeyreğinde GSYİH % 6 oranında artmıştır. Böylece, 2009 yılının tamamında GSYİH'da daralma, beklentilerin altında kalarak %4,7 oranında gerçekleşmiştir. Ekonomideki canlanma 2010 yılının ilk yarısında artarak devam etmiştir. Bu dönemde, sanayi, inşaat, ticaret ve ulaştırma sektörlerinde yüksek oranda katma değer artışları kaydedilmiştir. Diğer taraftan talep yönünden canlanma, özel tüketim ve yatırımlardaki hızlı artıştan kaynaklanmıştır. Stoklardaki artış da büyümeye katkı sağlamıştır. Bunun sonucunda, yılın ilk yarısında GSYİH % 11 oranında artmıştır. 2009 yılında işsizlik oranı bir önceki yıla göre 3 puan artarak % 14'e yükselmiştir. İşsizlik oranındaki hızlı artışta, sanayi sektörü istihdamında gözlenen yüksek oranlı daralmanın yanı sıra, işgücüne katılım oranlarındaki yükselme neticesinde toplam işgücünün artması etkili olmuştur. Bu dönemde, tarım dışı istihdam % 1 oranında azalırken, tarım istihdamının % 4,5 oranında artması nedeniyle toplam istihdam % 0,4 oranında artış göstermiştir. 2010 yılının ilk yarısında ise ekonomik aktivitenin öngörülenin üzerinde artış göstermesi, belirsizliklerin azalması ve istihdamın artırılmasına yönelik alınan tedbirler istihdam olanaklarını artırmış ve işsizlik oranı

Temmuz dönemi itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,2 puan azalarak % 10,6 seviyesine gerilemiştir. İşsizlik oranındaki azalma, işgücüne katılma oranındaki artışa rağmen gerçekleşmiştir. 2010 yılı Temmuz dönemi itibarıyla, bir önceki yılın aynı dönemine göre, tarım dışı işsizlik oranı 2,7 puan azalarak % 13,6, genç nüfusta işsizlik oranı ise 3,7 puan azalarak % 19,5 olmuştur.

Mevsimsel düzeltilmiş verilerle analiz yapıldığında, küresel kriz öncesinde (2008 yılının ilk yarısında) yaklaşık % 10 seviyesinde olan işsizlik oranının % 14,8'le 2009 yılının Nisan ayında en yüksek seviyesine çıktığı görülmektedir. Ancak, yukarıda özetlenen nedenlerle işsizlik oranı bu zirve noktasından sonra sürekli bir düşüş göstererek 2010 yılının Temmuz ayında % 11,7'ye gerilemiştir. 2009 yılında, ekonomideki daralmaya paralel olarak cari açığın milli gelire oranı bir önceki yıla göre 3,4 puan azalarak % 2,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2010 yılının ilk aylarından itibaren yurt içi talep ve üretimdeki artışa paralel olarak ithalatın da hızlı bir artış eğilimine girdiği gözlenmiştir. İhracattaki artışın ise dış talepteki gelişmeler kapsamında sınırlı kalmasıyla cari açık artmaya başlamıştır. Uluslararası mal ve enerji fiyatlarındaki artış ve TL'nin reel olarak değerlenmesi de bu gelişmede etkili olmuştur. Ancak, bu dönemde cari açığın finansmanında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Ekonomideki canlanma, yurt dışı kaynaklı belirsizliklerin azalması ve güven ortamının tesisiyle 2009 yılının Mayıs ayından itibaren tekrar başlayan rezerv hariç sermaye girişi 2010 yılının ilk sekiz ayında mevduat ve portföy yatırımları ağırlıklı olmak üzere artarak sürmüştür. 2009 yılında TÜFE yıllık artış hızı, 2008 yıl sonuna göre yaklaşık 3,5 puan azalış kaydederek % 6,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, küresel krizin etkileriyle iktisadi faaliyetteki yavaşlamanın belirginleşmesi ve emtia fiyatlarındaki düşüş belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, vergi düzenlemelerinin oluşturduğu fiyat artışının yanı sıra, işlenmemiş gıda fiyatlarındaki yükseliş nedeniyle 2009 yılının son çeyreğinde enflasyonda artış eğilimi başlamıştır. Buna karşın, çekirdek enflasyon (I endeksi) Mayıs ayından itibaren azalma eğilimine girmiş ve Eylül ayı itibarıyla yıllık bazda % 3,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Küresel krizin ekonomi üzerindeki etkilerini azaltmak amacıyla uygulamaya konulan canlandırma paketlerinin de etkisiyle, 2007 yılında % 0,19 olan genel devlet açığının GSYİH'ya oranı 2009 yılında % 5,45'e yükselmiştir. 2008 yılına kadar sürekli düşüş gösteren kamu borç stokunun GSYİH'ya oranı, kamu açığındaki artışa ve büyümedeki daralmaya bağlı olarak, 2009 yılında artış göstermiştir. Bununla birlikte, küresel krize karşı alınan mali ve parasal tedbirler, atılan adımlar ve büyüme hızının son çeyrekte beklentilerin üzerinde gerçekleşmesi sonucunda, 2009 yılında hem kamu açığının hem de borç stokunun GSYİH'ya oranı öngörülenin altında kalmıştır. Bu kapsamda, 2009 yıl sonu itibarıyla % 6,6 olması beklenen genel devlet açığının GSYİH'ya oranı % 5,45 seviyesinde; % 47,3 olması beklenen AB tanımlı genel devlet borç stokunun GSYİH'ya oranı ise % 45,5 seviyesinde kalmıştır. Tedbirlerin kararlılıkla uygulanması ve ekonominin öngörülenden daha erken ve güçlü bir biçimde toparlanmasının da katkısıyla kamu maliyesi göstergelerindeki iyileşme 2010 yılında da sürmüştür. Ekonomik canlanmayla birlikte vergi gelirlerinin öngörülenin üzerinde artması, krize karşı alınan geçici tedbirlerin zamanında ve tedrici olarak kaldırılması sonucunda merkezi yönetim bütçesinde öngörülen iyileşmenin yansımasıyla genel devlet açığının GSYİH'ya oranı gerilemiştir. Yurt içi borçlanmada reel faizlerin % 1'ler seviyesine inmesiyle birlikte genel devlet borç stokunun GSYİH'ya oranı da 2010 yılında gerilemiştir. Küresel krize karşı izlenen politikalar ve ekonominin gösterdiği dayanıklılığın bir sonucu olarak, ülke kredi notu dört farklı kredi derecelendirme kuruluşu tarafından çok kısa aralıklarla artırılmıştır. Türkiye'nin risk primi göstergeleri bazı gelişmiş ekonomilerin de altına inmiş ve Türkiye, yatırımcıların daha az riskli kabul ettiği bir ülke olmuştur.

Türkiye ekonomisi, zamanında alınan ve kararlılıkla uygulanan politikalar sonucunda küresel krizin olumsuz etkilerinden hızla uzaklaşmış ve hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. Sağlam makroekonomik temeller ve sermaye girişinin devam etmesi, faiz oranlarının düşük seviyelerde kalması ve kredi genişlemesi sonucunda Türkiye ekonomisi 2010 yılında ve 2011 yılının ilk yarısında yüksek bir büyüme performansı yakalamıştır. 2010 yılında GSYİH % 9 oranında artış kaydetmiş ve Türkiye bu oranla dünyada büyüme hızı en yüksek ülkeler arasında ilk sıralarda yer almıştır. 2011 yılının ilk yarısında da ekonomideki canlanma devam etmiş ve GSYİH artış hızı % 10,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde; sanayi, inşaat, ticaret ve ulaştırma sektörlerinde yüksek katma değer artışları kaydedilmiştir. Özel tüketim ve yatırım harcamaları büyümenin kaynağını oluşturmuştur. İthalattaki hızlı artış nedeniyle net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı negatif 5,3 puan

olmuştur. Küresel ölçekte giderek artan belirsizlikler nedeniyle 2011 yılının ikinci yarısından itibaren büyüme hızının nispi olarak yavaşlamıştır. Bu yavaşlamaya rağmen 2011 yılının tamamında Türkiye ekonomisinin % 8,8 oranında büyümüştür. 2010 yılında küresel krizin etkilerinin azalması, ekonomik büyümenin yüksek olması ile istihdamın artırılmasına yönelik tedbirler istihdam imkânlarını artırmıştır. Böylece, 2009 yılında % 14 olan yıllık işsizlik oranı 2010 yılında % 11,9'a gerilemiştir. Aynı yıllar itibarıyla; tarım dışı işsizlik oranı % 17,4'ten % 14,8'e, genç nüfusta işsizlik oranı da % 25,3'ten % 21,7'ye gerilemiştir.

2011 yılının ilk yarısında hızlı büyümenin devam etmesiyle, işsizlik oranı azalmaya devam etmiş, 2011 yılı Temmuz dönemi itibarıyla % 9,1 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılma oranındaki artışa rağmen işsizlik oranında azalma kaydedilmiştir. Aynı dönemde; tarım dışı işsizlik oranı 1,8 puan azalarak % 11,8'e, genç nüfusta işsizlik oranı ise 1,2 puan azalarak % 18,3'e gerilemiştir. Mevsimsel düzeltilmiş seriler incelendiğinde; Nisan 2009 döneminde % 14,9'a kadar yükselen işsizlik oranı 2011 yılı Temmuz ayı itibarıyla % 10,1'e kadar gerilemiştir. Ayrıca, krizle birlikte % 40'a kadar düşen istihdam oranı, 2011 yılı Temmuz ayı itibarıyla % 45'e kadar yükselmiştir. Toplam istihdam, mevsimsel düzeltilmiş verilere göre, 2009 yılı Nisan döneminde 20,7 milyon kişi iken, 2011 yılı Temmuz dönemi itibarıyla 24,1 milyon kişiye yükselmiştir. Net olarak 3,4 milyon kişiye ilave istihdam sağlanmıştır.

Türkiye ekonomisi, krizde en hızlı daralan ekonomilerden biri olmasına karşın, kriz sonrası dönemde de en hızlı toparlanan ülkelerdendir. 2012 yılının ilk yarısını da kapsayan dönemde Euro Bölgesi'nde krizden çıkmak için alınan istikrar önlemleri, küresel risk iştahını yeniden artırırken, özellikle Haziran ayından itibaren küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere akışını hızlandırmıştır. Yılın ikinci çeyreğinden itibaren Merkez Bankası piyasaya verdiği likiditeyi artırmış, kredi maliyetlerini düşürmüş ve faiz oranlarının düşmesini sağlamıştır. Krizden bugüne dek uygulanan mali ve parasal politikalar, uzun vadeli kaynakların sermaye akımları içerisindeki payını artırmış ve ekonomi nispeten soğutulmuştur. 5 Kasım 2012 tarihinde Türkiye'nin kredi notu, 1994 yılından beri ilk kez yatırım yapılabilir seviyeye çıkartılmıştır. 2012 yılında GSYİH dolar cinsinden % 1,6'lık artışla 786 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. IMF tahminlerine göre 2011 yılında dünyanın 17. büyük ekonomisi olan Türkiye ekonomisi, GSYİH'de görülen artış ile 2012 yılında dünyanın en büyük 16. Ekonomisi haline gelmiştir. GSYİH'nin % 17,4'ü imalat sanayi, % 15,7'si ulaştırma, depolama ve haberleşme, % 13,7'si ise ticaret hizmetleri sektörü tarafından sağlanmıştır. 2012'de kişi başına GSYİH ise % 0,4'lük artışla 10.504 dolara çıkmıştır. 2012 yılında tarımsal ürünler dışındaki emtia fiyatlarının ılımlı seyri, döviz kurlarının istikrarlı seyri ve ekonomideki yavaşlama enflasyonu olumlu etkilerken, enerji fiyatlarına yönelik kamu ayarlamaları ise enflasyonu olumsuz etkilemiş, enflasyon son 44 yılın en düşük seviyesi olan %6,16'ya inmiştir. Kriz sonrası dönemde, üretim hızla artarken, ihracatta aynı artış oranı yakalanamamıştır. Türkiye kriz öncesi dönemdeki ihracat seviyesini ancak 2012 yılının ikinci çeyreğinde yakalayabilmiş, 2012 sonu itibarıyla ise kriz öncesine göre toplam ihracatını %15,5 oranında artırmıştır.

2012 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı bir önceki yıla göre % 13,1'lik artışla 152,6 milyar ABD doları-na çıkarken, ithalat ise % 1,8'lik düşüş ile 236,5 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. 2012 yılında dünya ekonomisinde görülen yavaşlama, Türkiye'nin en önemli pazarı konumundaki Avrupa Birliği'ni de etkilemiş ve bu pazarda yaşanan daralma Türk ihracatçıları için önemli bir sorun teşkil etmiştir. 2011 yılında AB üyesi 27 ülkeye yapılan toplam ihracat 62,3 milyar dolar iken, 2012 yılında bu tutar % 5 oranında bir azalmayla 59,2 milyar dolar seviyesine inmiştir. AB ülkelerinin Türkiye'nin ihracatındaki payı ise 2011'deki % 46,2 seviyesinden, 2012'de % 38,8 seviyesine inmiştir. AB'nin azalan payı Kuzey Afrika ve Ortadoğu pazarlarının artan payı ile kısmen telafi edilmiştir. 2011 yılında Kuzey Afrika ülkelerine 6,7 milyar dolar tutarında ihracat gerçekleştiren Türk ihracatçıları, 2012 yılında bu pazara yaptıkları ihracatı 9,4 milyar ABD doları seviyesine çıkartmışlardır. Aynı dönemde Yakın ve Orta Doğu'ya yapılan ihracat ise % 52,1'lik bir artışla 27,9 milyar dolar seviyesinden 42,5 milyar dolar seviyesine çıkmıştır.

Türkiye ekonomisi, kriz sonrası dönemde gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım girişlerinde de kriz öncesi dönemdeki performansına ulaşamamıştır. Doğrudan yabancı yatırım girişleri, sadece ekonomide canlanmayı ve olası nitelik artışını tetiklediği için değil, ayrıca cari açığın finansmanında uzun vadeli kaynakların oranını artırması açısından da ekonomi için önem arz etmektedir. Kriz sonrası dönemde Türkiye'de cari

açığın finansmanı ile ilgili ortaya çıkan endişelerin temelinde, uzun vadeli kaynakların finansmandaki payının azalması ve Türkiye'den sermaye çıkışı olması bulunmaktadır. 2012 yılında gelişmiş ülkelerde yaşanan mali sıkıntıların da etkisiyle doğrudan yabancı sermaye akımında % 22,8 oranında bir azalma yaşanmıştır. 2012 yılında Türkiye'de 12,4 milyar ABD doları tutarında uluslararası doğrudan yatırım yapılmıştır. Bu tutar, 2011'deki uluslararası doğrudan yatırımlara göre % 22,8 oranında daha düşüktür. Bu tutarın 9,8 milyar dolar uluslararası doğrudan sermaye iken, 2,6 milyar dolar ise gayrimenkul yatırımlarından sağlanmıştır. Net sermaye girişinin en yoğun görüldüğü sektör 4,3 milyar dolar ile imalat sanayi olmuş; imalat sanayi sektöründeki sermaye girişinin neredeyse yarısı ise gıda ürünleri, içecek ve tütün imalatı alanlarında görülmüştür. Net sermaye girişinin en yüksek olduğu ikinci sektör mali aracı kuruluşlar olurken, üçüncü en yüksek net sermaye girişi ise inşaat sektöründe gerçekleşmiştir.

II.1.1. ORTA VADELİ PROGRAM

Hükümet tarafından, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu doğrultusunda, ilki 2005 yılı içerisinde belirlenen ve 2006 – 2008 dönemini kapsayan "Orta Vadeli Program"ın sekizincisi 2013-2015 yıllarını kapsayacak şekilde 9 Ekim 2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Orta Vadeli Programda ekonomik ve mali alanda 2012 yılına ilişkin güncellenmiş tahminler de kamuoyuna duyurulmuştur.

Programda küresel krizin ortaya çıkışı, Türkiye ekonomisi üzerine olan etkileri ve krize karşı alınan önlemler kısaca ortaya konulduktan sonra program dönemi için öngörülen temel amaçlar ve reform alanları sıralanmıştır. 2013-2015 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programın temel amacı, küresel ekonomide devam eden sorunlara rağmen, büyümeyi potansiyel seviyesine çıkarmak, istihdamı artırmak, kamu dengelerini iyileştirmek, enflasyonla mücadeleye devam etmek, cari işlemler açığındaki düşüş eğilimini sürdürmek, yurtiçi tasarrufları artırmak ve bunların sonucunda makroekonomik istikrarı güçlendirmektir. Program döneminde maliye, para ve gelirler politikaları ile makro ihtiyati düzenlemeler, güven, istikrar ve öngörülebilirliği güçlendirecek ve ekonominin dış şoklara karşı dayanıklılığını artıracak bir çerçevede uygulanacaktır. Makro tedbirlerin yanı sıra cari açığın orta-uzun vadede kalıcı olarak düşürülmesi için yapısal reformlara ve sektörel bazda tedbirlerin alınmasına devam edilecektir. İstihdamı artırmak için istikrarlı büyüme ortamını sağlayacak politikaların yanı sıra işgücünün niteliğini, işgücü piyasasının esnekliğini ve işgücüne katılımı artıracak politikalara ağırlık verilecektir. Ekonominin rekabet gücü, kamu harcamalarında etkinlik, iyi yönetişim, eğitim sistemi, yargı sistemi, vergi sistemi, kayıt dışılık, yerel yönetimler, bölgesel gelişme ve sürdürülebilir kalkınma alanlarındaki yapısal dönüşümün devam ettirilmesi, kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi programın temel öncelikleri arasında yer almaktadır.

Programın makroekonomik çerçevesi oluşturulurken; dönem içerisinde, küresel büyümenin tedrici olarak artacağı, ticaret ortakların ise daha ılımlı büyüyeceği, yükselen piyasa ekonomilerine sermaye girişinin devam edeceği, ithalat ve ihracat fiyatların yatay bir seyir izleyeceği varsayılmıştır.

Programda AB ülkeleri başta olmak üzere dış pazarlarımızdaki talep belirsizliği nedeniyle 2013 yılında GSYİH büyümesi % 4 olarak öngörülmüştür. 2014 ve 2015 yıllarında ise büyümenin potansiyel seviyesine yakınsayarak % 5 seviyesinde gerçekleşmesi hedef alınmıştır. Bu dönemde büyümeye dış talebin katkısının sınırlı kalması, büyümenin esas itibarıyla yurtiçi talep kaynaklı olması öngörülmektedir.

Program döneminde reel olarak yıllık ortalamada, özel tüketim harcamalarının % 4,0, özel sabit sermaye yatırımlarının % 7,0, kamu tüketim harcamalarının % 3,4, kamu sabit sermaye yatırımlarının ise % 4,3 artması öngörülmektedir. Ayrıca son yıllarda önemli ölçüde düşen yurtiçi tasarrufların dönem boyunca artarak program dönemi sonunda % 16,7'ye ulaşması beklenmektedir. Bu gelişmede özel kesim tasarruflarındaki artış belirleyici olmaktadır.

Program döneminde ekonomik büyümeyle birlikte tarım dışında 1,6 milyon kişi ilave istihdam yaratılması beklenmektedir. Bu dönemde tarım istihdamında beklenen sınırlı gerilemenin etkisiyle toplam istihdam artışının 1,5 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir. Dönem sonunda işgücüne katılma oranının % 49,8, istihdam oranının % 45,5, işsizlik oranının ise % 8,7 olması beklenmektedir.

Program döneminde izlenecek maliye politikasının; makroekonomik istikrarın güçlendirilmesine, özel

sektör öncülüğünde bir büyüme sürecinin desteklenmesine, cari açıkla ve enflasyonla mücadeleye yardımcı olacak bir yaklaşımla yürütüleceği ile programda öngörülen gelir, harcama ve borçlanma büyüklükleri gözetileceği, programın mali hedeflerinden sapmaya yönelik güçlü emarelerin ortaya çıkması durumunda gerekli politika müdahaleleri yapılacağı ve mali disiplin korunacağı öngörülmüştür.

Programda; 2012 yılı sonunda % 1,7 olacağı tahmin edilen kamu kesimi açığının GSYİH'ya oranının, 2015 yılı sonunda % 0,9'a gerilemesi hedeflenmektedir. Aynı şekilde, 2015 yılı genel devlet açığının GSYİH'ya oranının da, 2012 yılında gerçekleşmesi beklenen % 1,6 seviyesinden % 0,9'a düşmesi hedeflenmektedir. 2012 yılında GSYİH'ya oran olarak % 0,5 düzeyinde olması beklenen program tanımlı kamu kesimi fazlasının sürekli artarak Program dönemi sonunda % 1,1'e yükselmesi öngörülmektedir. Ayrıca GSYİH'ya oran olarak, genel devlet harcama ve gelirlerinin son dönemde ulaştığı seviyelerde seyretmesi beklenmektedir. 2012 yılında % 27,2 olarak gerçekleşeceği tahmin edilen sosyal güvenlik primleri dahil vergi yükünün (vergi red ve iadeleri hariç) GSYİH'ya oranının, 2013 yılında % 28,2 olarak gerçekleşeceği ve Program dönemi sonunda % 27,5 seviyesine gerileyeceği öngörülmektedir. GSYİH'ya oran olarak, 2011 yılında % 39,2 düzeyinde gerçekleşen AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun 2012 yılında % 36,5 düzeyine gerilemesi beklenmektedir. Söz konusu oranın düzenli bir azalma eğilimi göstererek, Program dönemi sonunda % 31 düzeyinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Orta vadeli programda kamu harcama politikası için kamu idarelerinin, belirlenen politika ve öncelikler doğrultusunda kendilerine tahsis edilen ödenekleri etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanmaları ve çok yıllı bütçeleme yaklaşımıyla belirlenen kamu harcamalarında programlanan miktarın aşılmaması esası öngörülmüştür. Bu çerçevede, kamu idarelerinin karar verme süreçlerini güçlendirmek, mali saydamlık ve hesap verilebilirliği artırmak amacıyla uygulamaya konulan stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme anlayışı yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edileceği belirtilmektedir.

Orta Vadeli Program ile 2013 – 2015 döneminde de para politikası, enflasyon hedeflemesi çerçevesinde yürütülecek ve para politikasının temel amacını fiyat istikrarının sağlanması oluşturacaktır. Para politikası çerçevesinde kısa vadeli faiz oranlarının temel politika aracı olarak kullanımı devam edecek, enflasyon hedefleri Hükümet ve Merkez Bankası tarafından birlikte belirlenecek, dalgalı döviz kuru rejimi sürdürülecektir. Program enflasyondaki düşüş sürecinin devam edeceğini öngörmektedir.

Programda toplam talep koşullarının enflasyona düşüş yönünde yaptığı katkının Program döneminde devam edeceği ve emtia fiyatlarının istikrarlı seyredeceği öngörülmektedir. Gıda enflasyonunun % 7 civarında dalgalanması ve Brent tipi ham petrol fiyatlarının 110 dolar seviyesinde kalması beklenmektedir. Bu çerçevede, TÜFE yıllık artış hızının, % 5 seviyesine ineceği tahmin edilmektedir.

Orta Vadeli Programda ele alınan dönemde ticaret ortaklarımızın büyümesinin ılımlı seyredeceği, ihracatta pazar ve ürün çeşitlenmesinin artacağı tahmin edilmektedir. İhracat ve yakıt dışı ithalat fiyatlarının birbirine yakın seviyelerde ve düşük oranda artacağı ve böylece dış ticaret hadlerinde kayda değer bir değişim olmayacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede, Program döneminde yıllık ortalamada reel olarak ihracatın % 5,7, ithalatın ise % 5,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, dönem boyunca parasal olmayan altın ihracat ve ithalatının geçmiş yıllar seviyesine dönmesi beklenmektedir. Program döneminde yurtiçi tasarrufları artırmaya ve ekonominin üretim yapısının ithalata olan yüksek bağımlılığını azaltmaya yönelik politikalarında katkısıyla, 2012 yılı sonunda % 7,3 olarak gerçekleşmesi beklenen cari işlemler açığının GSYİH'ya oranının dönem sonunda % 6,5'e inmesi hedeflenmektedir.

2013 - 2015 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programla temel makroekonomik parametrelerde gerçekleşmesi öngörülen gelişmeler aşağıda verilmektedir:

Tablo 1 Orta Vadeli Program Temel Ekonomik Büyüklükler

	2012	2013	2014	2015
Büyüme ve İstihdam				
GSYİH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	1.435	1.571	1.740	1.933
GSYİH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	799	858	919	998
Kişi Başına Milli Gelir (GSYİH, Dolar)	10.673	11.318	11.982	12.859
GSYİH Büyümesi (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	3,2	4	5	5
Toplam Tüketim (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	1	3,1	4,3	4,3
Kamu	3,9	3,6	3,4	3,3
Özel	0,6	3,1	4,4	4,4
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	-0,5	6,8	6,7	6,2
Kamu	5,4	5,4	5,1	2,4
Özel	-1,7	7,1	7	7
Toplam Yurtiçi Tasarruf/ GSYİH (%)	14,3	15	15,7	16,7
Kamu	2,4	2	2,3	2,6
Özel	11,9	13	13,3	14
Toplam Nihai Yurtiçi Talep (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	0,6	4	4,9	4,8
Toplam Yurtiçi Talep (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	-0,1	3,9	5	5,1
Nüfus (yıl Ortası, Bin Kişi)	74.885	75.811	76.707	77.601
İşgücüne Katılma Oranı (%)	49,6	49,6	49,7	49,8
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	24.728	25.223	25.728	26.243
İstihdam oranı (%)	45,2	45,3	45,3	45,5
İşsizlik oranı (%)	9	8,9	8,8	8,7
Dış Ticaret				
İhracat (FOB) (Milyar Dolar)	149,5	158	172,3	187,1
İthalat (CIF) (Milyar Dolar)	-239,5	-253	-272,2	-291,2
Enerji İthalatı (27. Fasıl, Milyar Dolar)	59,1	59,6	62,6	65,4
Dış Ticaret Dengesi (Milyar TL)	-90	-95	-99,9	-104,1
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	23,5	25,4	27	28,4
Cari İşlemler Dengesi (Milyar TL)	-58,7	-60,7	-63,6	-64,7
Cari İşlemler Dengesi/ GSYİH (%)	-7,3	-7,1	-6,9	-6,5
Dış Ticaret Hacmi /GSYİH (%)	48,7	47,9	48,4	47,9
İhracat/ İthalat (%)	62,4	62,5	63,3	64,3
Ham Petrol Fiyatı-Brent (Dolar/varil)	112,1	110	110	110
Enflasyon				
GSYİH Deflatörü	7,1	5,3	5,5	5,8
TÜFE Yıl Sonu % Değişme	7,4	5,3	5	5
Kamu Finansmanı				
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi/ GSYİH (%)	-2,3	-2,2	-2	-1,8
Kamu Faiz Dışı Fazlası/ GSYİH (%)	1,8	2	2,2	2,2
Merkezi Yönetim Faiz Dışı Fazlası/ GSYİH (%)	1,1	1,2	1,1	1,2
AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku/ GSYİH (%)	36,5	35	33	31

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2012 yılında ve 2013 yılı ilk yarısında ekonomik alanda meydana gelen gelişmelere Ekonomik Raporun ileriki bölümlerinde ayrıntılı olarak yer verilmektedir.

II.2 SOSYO – EKONOMİK YAPI

II.2.1. NÜFUS

Türkiye'de sonuncusu 22 Ekim 2000 tarihinde olmak üzere 14 Genel Nüfus sayımı yapılmıştır. 25 Nisan 2006 tarihinde çıkarılmış olan 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile, ülke genelindeki tüm adres bilgilerinin tutulacağı bir Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT) oluşturulması, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile ülkemizde ikamet eden yabancıların ikamet adreslerinin belirlenmesi ve bu bilgilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C kimlik numarası kullanılarak MERNİS veri tabanındaki nüfus kütükleri ile eşleştirilmesi, yabancılar için ise pasaport numaraları kullanılarak ayrı bir kütükte tutulması suretiyle oluşan "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" (ADNKS) kurulması öngörülmüştür. Nüfus Hizmetleri Kanunu ile ADNKS'nin kurulması görevi Türkiye İstatistik Kurumu'na, sistemin güncelliğinin ve devamlılığının sağlanması görevi ise İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Sistemin kurulması çalışmalarına Mayıs 2006 ayında başlanılmış ve elde edilen nüfus bilgileri 21 Ocak 2008 tarihinde açıklanmıştır. ADNKS'nin kurulup, işler hale getirilmesiyle ülke nüfusuna ilişkin bilgilerin, sadece on yılda bir yapılan nüfus sayımları suretiyle değil de, 'de jure' yöntemi olarak bilinen ikamet adresine dayalı olarak her yıl TÜİK tarafından yayınlanmasına başlanmıştır.

Bu çerçevede 2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre ülkemizin toplam nüfusu 75.627 bin olup, bunun % 50,2'si olan 37.956 bini erkek, % 49,8'i olan 37.671 bini de kadın nüfustur. Ülkemizde Km2'ye düşen nüfus da 98'dir. Ülkemizde şehir nüfusu 2010 yılında yıllık % 25,5 oranında artış göstererek 56.222 bine, 2011 yılında da % 20,5 oranında artış göstererek 57.386 bine ulaşmıştır. 2012 yılında şehirlerin yıllık nüfus artış hızı 2,16 puanlık azalışla % 18,3'e gerilerken şehir nüfusu 58.448 bine ulaşmıştır. Köy nüfusu; 2010 yılında ‰14,4 oranında azalışla 17.501 bin, 2011 yılında % 9,3 oranında azalışla 17.339 bin ve 2012 yılında da % 9,3 oranında azalışla 17.179 bin olmuştur. 2010-2012 yılları arasında şehir nüfusu oranı sırasıyla; % 76,3, % 76,8 ve % 77,3 oranları ile artış eğilimini sürdürmüştür.

Sağlık alanında son yıllarda yürütülen çalışmaların ve Sağlıkta Dönüşüm Programının etkisiyle hizmet sunumu, hizmete erişim, temel sağlık göstergeleri ve sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyinde olumlu gelişmeler gerçekleşmiştir. Ancak, fiziki altyapı ve sağlık personelinin kent-kır ve bölgeler arası dağılımındaki farklılıklar ile sağlık hizmetlerinin finansmanın sürdürülebilirliğine ilişkin sorunlar önemini korumaktadır. Aşağıda yakın geçmiş dönemde demografik göstergelerde meydana gelen gelişmelere ilişkin göstergeler verilmektedir:

Tablo 2 Demografik Göstergelerdeki Gelişmeler (Yıl Ortası Değerleri Olarak)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	OECD (3)	AB-27 (4)
Nüfus Artış Hızı (Binde) (1)	11,8	11,5	11,3	11,0	10,8	12,5	-	-
Toplam Doğurganlık Hızı (1)	2,15	2,14	2,12	2,11	2,09	2,08	1,74	1,56
Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi (Yıl) (1)	73,6	73,8	74,0	74,3	74,5	74,6	79,5	80,0
Anne Ölüm Oranı (100.000 canlı Doğum) (2)	-	19,4	18,4	16,4	-	-	-	6,1

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

1) TNSA ve ADNKS sonuçlarına göre yapılmış TUİK tahminidir.

2) 2008 yılı TNSA-2008, diğer yıllar Sağlık Bakanlığı verisidir.

3) 2009 yılı verileridir (OECD Factbook 2011).

4) Health for All Database, 2010 yılı verileridir.

Bebek ölüm oranı, yıllar itibarıyla ciddi düşüş göstererek 2011 yılında bin canlı doğumda 7,7'ye gerilemiştir. Bu oran, 2009 yılında OECD'de binde 4,4, AB-27'de ise binde 4,2'dir. Bebek ölüm oranı, gelir seviyesi ve annenin eğitim düzeyiyle orantılı olarak azalmaktadır. Kırsaldaki ölüm oranları kentsele göre, doğu ve güney bölgelerdeki ölüm oranları ise diğer bölgelere göre daha yüksektir. Anne ve bebek sağlığı açısından

önemli olan doğum öncesi bakım alma ve doğumun bir sağlık kuruluşunda yapılma oranlarında, yürütülen çalışmaların da etkisiyle iyileşmeler görülmektedir. 2003 ve 2011 yılları arasında doğum öncesi bakım alma oranı % 81'den % 95'e, doğumun sağlık kuruluşunda yapılma oranı ise % 78'den % 94'e yükselmiştir.

2011 yılında toplam hekim sayısı 126.029, diş hekimi sayısı 21.099 ve hemşire sayısı ise 124.982'dir. Yüz bin kişiye düşen hekim sayısı 171 ve hemşire sayısı 170 iken AB-27'de bu sayılar sırasıyla 333 ve 834, OECD'de ise 310 ve 840'tır. Sağlık personeli ülke ortalaması, AB ve DSÖ ortalamasının gerisinde olup özellikle hemşire açığı daha belirgindir.

Sağlık hizmet altyapısında son yıllarda özellikle yatak kapasitesi açısından iyileşmeler görülmektedir. 2006-2011 döneminde yatak kapasitesinde % 17,7 oranında artış olmuştur. 2011 yılında yoğun bakım yatakları hariç yatak kapasitesinin % 57,6'sı Sağlık Bakanlığına, % 16,5'i üniversitelere, % 15'i özel sektöre ve % 10,8'i MSB'ye ve diğer kamu kurumlarına aittir. Tüm hastanelerdeki hasta odalarının içerisinde banyosu ve tuvaleti bulunan en fazla ikişer kişilik odalara dönüştürülmesine yönelik çalışmalara devam edilmektedir. Bu dönüşüm neticesinde nitelikli yatak sayısı 2002-2011 yılları arasında Sağlık Bakanlığına ait hastanelerde 6.839'dan 38.272'ye, üniversitelerde 6.402'den 14.292'ye ve özel sektörde ise 5.693'ten 23.542'ye yükselmiştir.

Tablo 3 Yıllar İtibariyle Hasta Yatağı Sayısı ve Doluluk Oranları

	2006	2007	2008	2009(2)	2010(3)	2011(4)	OECD (5)	AB-27 (6)
Yatak Sayısı (1) (Bin)	196,6	200,8	204,1	211,6	218,9	231,4	-	-
10.000 kişiye Düşen Yatak Sayısı	28,3	28,6	28,7	29,2	29,9	31,3	49	54,5
Yatak Doluluk Oranı (%)	64,4	61,7	63,8	62,9	63,9	65,6	76	75,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, DSÖ

(1) Yoğun bakım ve Milli Savunma Bakanlığı yatakları dahildir.

(2) Sağlık Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2009

(3) Sağlık Bakanlığı, Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Genel Bilgi Kitapçığı, Mart 2011 ve Sağlık Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2010.

(4) Sağlık Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2011

(5) OECD Health Data 2012

(6) DSÖ, Health for All Database, 2010

II.2.2. İSTİHDAM

Başta gelişmiş ekonomiler olmak üzere bazı yeni yükselen Asya ekonomileri dışında hemen tüm ülkelerde derin bir resesyona yol açan küresel finansal kriz daha sonra başta A.B.D. ve AB üyesi ülkeler olmak üzere dramatik bir işsizlik krizine dönüşmüştür. Ekonomik toparlanmanın yavaş seyretmesi ve kriz sürecinde meydana gelen bazı önemli yapısal değişimler nedeniyle küresel düzeyde işsizlik haddinde ancak uzun dönemde ve tedrici bir iyileşmenin olacağı tahmin edilmektedir. Küresel kriz istihdam hacmi üzerinde yol açtığı derin ve yapışkan daralma ve mavi yakalıların pazarlık gücünde neden olduğu erime ile en olumsuz ve tahrip edici etkisini çalışan kitleler üzerinde hissettirmiştir. 2008 yılı Ağustos ayında ABD'nde Lehman Brothers yatırım bankasının iflas etmesiyle patlak veren küresel finansal krizin yol açtığı likidite sıkışıklığı ile başta Euro Bölgesi ekonomileri olmak üzere gelişmiş ülkelerde neden olduğu ekonomik durgunluk, Türkiye üzerinde asıl etkisini sermaye çıkışı, likidite sıkışıklığı ile dış ve iç talep daralması yoluyla göstermiştir. Bu süreçte başta ihracat ağırlıklı sektörler olmak üzere üretim düzeylerinde önemli gerilemeler meydana gelmiştir. Bozulan beklentiler, azalan likidite ve risk primi ile faiz farklarının artışı, geçmiş yakın dönemde yoğun biçimde dış borçlanmaya gitmiş olan şirketleri olumsuz biçimde etkilerken, bankaların kredilendirmede daha seçici ve

ihtiyatlı bir tutum takınmaları, şirketleri azalan taleple birlikte üretim düzeylerini düşürmeye ve istihdam hacimlerini daraltmaya hatta iflasa zorlamıştır.

Bu gelişmeler sonucu TÜİK verilerine göre, Aralık 2007 dönemi itibariyle 2.436.000 kişi olan işsiz sayısı giderek yükselmiş ve 2008 yılı Aralık döneminde 2.995.000 bin kişiye, 2009 yılı genelinde de 3.471.000 kişiye kadar yükselmiştir. 2009 yılı son çeyrek döneminden itibaren güçlü bir biçimde başlayan ekonomik toparlanma olumlu etkisini istihdam hacmi ve işsizlik oranı üzerinde de göstermiştir. 2009 yılı Ekim ayı itibariyle 3.299.000 olan işsiz sayısı 2010 yılı Ekim ayında 2.901.000 kişiye gerilemiş, ekonomik toparlanmanın ivme kazanan bir şekilde devam etmesi, işsizlik haddindeki düşüşün hızlanarak sürmesini sağlamıştır.2010 yılı genelinde işsiz sayısı 3.410.000 kişi düzeyine gerilemiştir. 2011 yılında yaşanan ekonomik büyüme doğal olarak etkisini istihdam hacmi üzerinde de hissettirmiş ve 2011 yılı ilk dönem itibariyle 2 milyon 964 bin kişi olan işsiz sayısı yılın son üç aylık dönemi itibariyle 2.429.000 kişi düzeyine gerilemiştir. Ekim 2011 dönemi itibariyle 2.500.000kişi olan mevsim etkilerinden arındırılmış işsiz sayısındaki düşüş yavaşlamakla beraber gerilemeye devam etmiş ve 2012 yılı Ocak ayında 2.413.000'e kadar geriledikten sonra yükselme eğilimi içine girmiş ve bu yılın Ekim ayı itibariyle 2.585.000 kişiye tırmanmıştır. Ancak Ekim 2011 ayı itibariyle 26.796.000 kişi olan işgücü sayısının Ocak 2012'de 26.874.000 ve Ekim ayı itibariyle de 27.903.000'e çıkmış olduğu dikkate alınırsa istihdam hacmi ve işsizlik alanında yakın geçmiş dönemde olumlu bir gelişme sağlandığı sonucuna varılacaktır. Ekim dönemleri itibariyle son dört yıldaki işsizlik oranları sırasıyla % 13, % 11.2, % 9.3 ve % 9.3 olmuştur. 2011 ve 2012 yılları Ekim ayları itibariyle, işgücünde 1 milyon 107 bin kişilik bir artış olmasına rağmen, işsiz sayısında 85 bin kişi düzeyinde ılımlı bir artış meydana gelmiştir. Belirgin bir düşme eğilimi göstermekte ise de halen ülkemizde tarım sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içerisindeki payı gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında dikkat çekici oranda yüksektir ve düşük bir işgücü verimliliğine işaret etmektedir. Özellikle tarımsal istihdam açısından mevsimsel dalgalanmalar gösteriyorsa da, değişik sektörlerin toplam istihdam içerisindeki paylarında meydana gelen gelişmeler incelendiğinde, genelde tarım sektörü payında sürekli bir azalmanın, buna karşılık sanayi sektörü ve özellikle hizmetler sektörü payında belirgin bir yükselmenin olduğu görülmektedir.

Türkiye'de sivil işgücü arzı ve istihdam konularındaki verilerin elde edildiği " hane halkı İşgücü Araştırması" 1988 yılından bu yana düzenli olarak uygulanmakta olup, bu tarihten itibaren, Uluslararası Çalışma Örgütü'nce (ILO) benimsenen temel tanım ve kavramların kullanıldığı araştırma, 1988-1999 yılları arasında yılda iki kez, her yılın Nisan ve Ekim aylarının son haftaları itibariyle yapılmıştır. 2000 yılında hane halkı işgücü araştırmasının uygulama sıklığı, örnek büyüklüğü, tahmin boyutu ve soru kağıdı kapsamı gibi özelliklerinde değişikliğe gidilmiştir. 2000 yılında itibaren araştırma aylık olarak uygulanmakta olup, dönemsel (üç aylık) örnek büyüklüğü 23 000'e çıkarılmış ve her hane halkının toplam 18 aylık bir süreçte dört dönem boyunca takip edilmesi esasına dayalı yarı-panel sistemine geçilmiştir. 2004 yılından itibaren Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) talep ettiği ve tüm değişkenlerin kapsandığı daha ayrıntılı bir soru kağıdı uygulamaya konulmuş ayrıca hane halkı İşgücü Anketi sonuçlarından, istatistiksel amaçlı bölge sınıflaması Düzey 1 (12 bölge) için kent ve kır ayırımında; Düzey 2 (26 bölge) için ise toplam bazda genel tahminler vermek üzere, anketin yıllık örnek hacmi yaklaşık 148 bin hane halkına çıkarılmıştır. 2005 yılı başında, hane halkı İşgücü Anketi soru kağıdı Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin 2005 yılından itibaren derlenmesini öngördüğü yeni değişkenleri içerecek şekilde revize edilmiştir. Ayrıca, hane halkı İşgücü Araştırması sonuçları 2005 yılı başından itibaren hareketli üçer aylık dönemler esas alınarak her ay açıklanmaktadır.

2000-2013 döneminde Türkiye'de yaratılan istihdam, çalışma çağı nüfusu ve işgücü artışının gerisinde kalmıştır. 2001 yılında yaşanan krizin ardından daralan istihdam hacmi daha sonraki yıllarda artış eğilimi içine girmiştir. Bu çerçevede 2004 yılı itibariyle 19 632 bin olan sivil istihdam hacmi daha sonraki yıllarda sırasıyla 20 067 bin, 20 423 bin 20 738 bin ve 2008 yılı itibariyle de 21 194 bine ulaşmıştır. Ancak yaşanan ekonomik krizin etkisiyle Ocak 2009 ayından itibaren sivil istihdam hacminde belirgin bir daralma eğilimi gözlenmiştir. Krizin en şiddetli biçimde hissedildiği Şubat 2009 ayı itibariyle 19.779.000'e gerileyen istihdam hacmi daha sonra tedrici bir toparlanma süreci içerisine girmiş ve 2009 yılı itibariyle, önceki yıla göre 83 bin kişilik cüzi bir artışla 21.277.000 kişi olmuştur. Ülkemizde Mayıs 2010 ayı itibariyle kurumsal olmayan önceki yıla göre 804 bin kişi artışla 71.239.000 kişiye ulaşırken, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus

856 bin kişi artarak 52.431.000 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılında istihdam edilenlerin sayısı, bir önceki yıla göre 1.516.000 kişi artarak 24.110.000 kişiye ulaşmıştır. İstihdam edilenlerin sayısı 2012 yılında, geçen yıla göre 711 bin kişi artarak 24.821.000 kişiye yükselmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2013 yılı Mayıs döneminde ise, bir önceki yılın aynı dönemine göre 848 bin kişi artarak 26.130.000 kişiye yükselmiştir.

İstihdam artışının sınırlı kalmasının en önemli nedeni, ekonomideki yapısal dönüşüm sürecine bağlı olarak tarım sektöründe yaşanan istihdam azalışıdır. 2000-2010 döneminde tarım sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı % 36.0'dan, % 25.2'ye gerilemiş olup, bu sektördeki istihdam 2004 - 2009 döneminde 473 bin kişi azalmıştır. Tarım dışı sektörlerde ise özellikle 2003 yılı sonrasında önemli artışlar sağlanmıştır. Artan verimlilik, yoğunlaşan dış rekabet ve tarımsal sübvansiyonların azaltılması sonucu bazı endüstriyel tarım ürünlerinin üretiminde meydana gelen düşme, tarım kesiminde işgücüne katılım oranının giderek gerilemesine yol açmaktadır. Bu gelişme kentsel alanda işgücüne katılma oranının yükselmesi ile telafi olmaktadır.

2010 yılında kurumsal olmayan sivil nüfus 71 milyon 343 bin kişi olmuştur. Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 52.541.000 kişi olup, toplam nüfusun %73,6'sını oluşturmuştur. Toplam istihdam 2009 yılına göre 1.317.000 kişi artarak 22 milyon 594 bin olarak gerçekleşmiş; buna karşılık olarak işsiz sayısı 425 bin kişi azalarak 3.046.000'e çıkmıştır. Buna göre toplam istihdam oranı % 41,2'den % 43'e çıkmış, işsizlik oranı %14'ten % 11,9'a gerilemiştir. Tarım sektörü hariç tutulduğundaki işsizlik oranı 17,4'ten 14,8'e gerilerken, genç nüfustaki işsizlik oranı da % 25,3'ten % 21,7'ye inmiştir

2011 yılında Türkiye'de kurumsal olmayan nüfus bir önceki yıla göre 1.033.000 kişilik bir artış ile 72.376.000 kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 1.052.000 kişilik artış ile 53.593.000 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılında Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, bir önceki yıla göre 1,1 puanlık artışla % 49,9 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında istihdam edilenlerin sayısı, bir önceki yıla göre 1.516.000 kişi artarak 24.110.000 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılında tarım sektöründe çalışan sayısı 460 bin kişi, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise 1.056.000 kişi artmıştır. 2011 yılında Türkiye genelinde işsiz sayısı bir önceki yıla göre 431 bin kişi azalarak 2.615.000 kişiye düşmüştür. İşsizlik oranı ise 2,1 puanlık azalış ile % 9,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı bir önceki yıla göre 2,4 puanlık azalışla % 12,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2012 yılında bir önceki yıla göre 97 bin kişi azalarak 2.518.000 kişiye düşmüştür. İşsizlik oranı ise 0,6 puanlık azalış ile % 9,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı bir önceki yıla göre 0,9 puanlık azalışla % 11,5 seviyesinde, 15-24 yaş grubundaki genç nüfusta işsizlik oranı ise 0,9 puanlık azalışla % 17,5 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2012 yılında, geçen yıla göre 711 bin kişi artarak 24.821.000 kişiye yükselmiştir. Bu yıl, tarım sektöründe çalışan sayısı 46 bin kişi azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 757 bin kişi artmıştır. İstihdam edilenlerin oranı, bir önceki yıla göre 0,4 puanlık bir artış göstererek % 45'ten % 45,4'e yükselmiştir. Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,1 puan artarak %50 olmuştur.

Aşağıdaki tabloda Mayıs 2013 ayı itibariyle ülkemizdeki işgücü piyasasına ilişkin veriler yer almaktadır:

Tablo 4 2013 İşgücü Piyasası (Mayıs ayı itibariyle)

	Türkiye		Kent		Kır	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kurumsal olmayan nüfus	73.482	74.337	50.337	50.826	23.145	23.512
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	54.599	55.485	37.572	38.042	17.027	17.443
İşgücü	27.554	28.657	18.218	19.039	9.337	9.617
İstihdam edilenler	25.282	26.130	16.369	17.032	8.913	9.099
Zamana bağlı eksik istihdam	460	520	239	269	222	251
Yetersiz istihdam	350	466	223	351	127	115
İşsiz	2 272	2 526	1 849	2 008	424	518
İşgücüne katılma oranı (%)	50,5	51,6	48,5	50,0	54,8	55,1

İşsizlik oranı (%)	8,2	8,8	10,1	10,5	4,5	5,4
Tarım dışı işsizlik (%)	10,4	11,0	10,5	10,8	10,1	11,6
İstihdam oranı (%)	46,3	47,1	43,6	44,8	52,3	52,2
İşgücüne dahil olmayan nüfus	27.044	26.828	19.354	19.003	7.690	7.826
Kaynak: TÜİK						

Ülke genelinde kurumsal olmayan 15+ yaştaki nüfusun işgücüne katılım oranı 2010 yılında bir önceki yıla göre % 1,9 oranında artış yönünde değişim gösterirken, 2011 yılında artış %2,3'e yükselmiştir. Erkekler için işgücüne katılım oranı bir önceki yıla göre 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 6,2 ve % 4,3 oranlarında olmuş ve 2011 yılında erkeklerin işgücüne katılım oranı azalan oranda bir değişim göstermiştir. Kadınlar içinde tabloya bakıldığında sırasıyla % 4 ve % 1,3 oranında artış yönünde değişim olmuştur. İşsizlik oranı ülkemiz genelinde bir önceki yıla göre 2,1 puanlık azalışla %9,8'e, erkeklerde 2,2 puanlık azalışla % 9,2'ye, kadınlarda 1,7 puanlık azalışla % 11,3 seviyesine gerilemiştir. İşsizlik oranlarındaki 2011 yılında bir önceki yıla göre görülen değişim oranları erkek, kadın ve toplam bazında irdelendiğinde sırası ile %19,3, %13,1 ve %17,6 oranlarında azalış yönünde değişim göstermiştir. Bu sonuç aslında 2011 yılında erkek ve kadınların işgücüne katılım oranlarında gözlenen artışın da doğal bir sonucu olarak okunabilir. Tarım dışı işsizlik oranı ülkemiz genelinde bir önceki yıla göre 2,4 puanlık azalışla %12,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran, erkeklerde 2,5 puanlık azalışla %10,7, kadınlarda da yine 2,5 puanlık azalışla %17,7 olmuştur. İşsizlik oranlarında azalışın daha çok tarım dışında gerçekleşmiş olduğu da bu sonuçlardan çıkarılmaktadır.

2012 yılında kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus bir önceki yıla göre %2,1 oranında artışla 54.724 bin olmuştur. Bu nüfusun 26.951 binini erkek, 27.773 binini de kadın nüfusu oluşturmuştur. 2012 yılında işgücünde olan toplam nüfus bir önceki yıla göre 613 bin artarken, bunun 280 bini erkek, 333 bini de kadındır. 2011 yılında krizin etkilerinin azalmasıyla 1 milyon 515 bin kişiye ek istihdam sağlanmıştır. Ekonomideki yavaşlamaya bağlı olarak, 2012 yılında ek istihdam edilenlerin sayısı geçen yıla göre 711 bin düzeyinde kalırken toplam istihdam 24.821 bine ulaşmıştır. 2012 yılında yeni istihdam edilen 711 bin kişinin 375 binini erkekler, 336 binini de kadınlar oluşturmuştur. İstihdamda olan erkeklerin sayısı kadınlardan 2,4 kat kadar daha yüksektir. 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla istihdam oranı toplam düzeyde 0,4 puanlık artışla %45,4 olmuştur. İstihdam oranı bir önceki yıla göre erkeklerde 0,1 puanlık düşüşle %65,0 olurken, kadınlarda 0,7 puanlık artışla % 26,3'e ulaşmıştır.

2012 yılında işsiz sayısı toplamda bir önceki yıla göre 97 bin azalırken, işsiz erkek sayısı 95 bin azalmış, kadınlarda ise bu azalış sadece 2 binde kalmıştır. İşsizlik oranı ise 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,6 puan gerileyerek %9,2'ye düşmüştür. İşsizlik oranı 2012 yılında bir önceki yıla göre erkeklerde 0,7 puan azalış göstererek %8,5'e, kadınlarda 0,5 puan azalış göstererek %9,2'ye düşmüştür. Tarım dışı işsizlik oranı 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,9 puan azalarak %11,5 olmuştur. Tarım dışı işsizlik erkeklerde 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,8 puan, kadınlarda 1,3 puan azalmasına karşın, kadın ve erkek tarım dışı işsizlik oranları arasında 6,5 puanlık ciddi bir fark vardır.

2012 yılında genç işsizlik oranı bir önceki yıla göre 0,9 puan azalarak %17,5 oranına gerilemiştir. Erkeklerde genç işsizlik oranı 2012 yılında %16,3'tür ve bu oran bir önceki yıla göre 0,8 puanlık azalış göstermiş olmasına karşın, +15 yaştaki işsizlik oranının 1,9 katı kadar yüksektir. 2012 yılında genç kadın işsizlik oranı %19,9'dur ve bir önceki yıla göre 0,8 puanlık azalış göstermesine karşın, +15 yaştaki işsizlik oranının 1,8 katı kadar daha yüksektir. Ülkemiz genelinde kurumsal olmayan 15+ yaştaki nüfusun işgücüne katılım oranı, 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,1 puanlık artışla %50,0'a yükselirken, erkeklerde bu oran 0,7 puanlık düşüşle %71,0'a gerilemiş, kadınlarda 0,7 puanlık artışla %29,5'e yükselmiştir.

2013 Mayıs ayı dönemi " hane halkı İşgücü Araştırması" ile elde edilen istihdam, işsizlik ve işgücü hareketlerine ilişkin veriler aşağıda ana çizgileri ile verilmektedir.

İstihdam:

İstihdam edilenlerin sayısı 2013 yılı Mayıs döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 848 bin kişi artarak 26 milyon 130 bin kişiye yükselmiştir. Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 80 bin kişi

azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 928 bin kişi artmıştır. İstihdam edilenlerin % 24'ü tarım, % 19,3'ü sanayi, % 7,1'i inşaat, % 49,6'sı ise hizmetler sektöründe yer almıştır. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 0,8 puan, sanayi sektörünün payı 0,5 puan artarken, tarım sektörünün payı 1,2 puan, inşaat sektörünün payı 0,1 puan azalmıştır. İstihdam edilenlerin oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,8 puanlık artış göstererek % 46,3'den % 47,1'e yükselmiştir.

İşsizlik:

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2013 yılı Mayıs döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 254 bin kişi artarak 2 milyon 526 bin kişiye yükseldi. İşsizlik oranı ise 0,6 puanlık artış ile % 8,8 seviyesinde gerçekleşti. Tarım dışı işsizlik oranı 0,6 puanlık artış ile %11, 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı ise 0,7 puanlık artış ile % 16,6 oldu. Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, 2013 yılı Mayıs döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,1 puan artarak % 51,6 oldu. Aynı dönemler için yapılan kıyaslamalara göre; erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,6 puanlık artışla % 72, kadınlarda ise 1,6 puanlık artışla % 31,8 olarak gerçekleşmiştir. İşgücü dışında yer alanların % 48.4'ünü daha önce bir işte çalışmış olanlar oluşturmaktadır.

2012 yılı Ocak ayından itibaren temel işgücü göstergeleri Türkiye İstatistik Kurumu tarafından mevsim etkilerinden arındırılmış olarak da yayınlanmaktadır. Aşağıda "mevsim etkilerinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri" Tablo halinde verilmektedir.

Tablo 5 Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri

		İşgücü	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)	İstihdam	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)	İşsiz	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)	İşgücüne katılma oranı	İstihdam oranı	İşsizlik oranı	Tarım dışı işsizlik oranı	Genç nüfusta işsizlik oranı
2012	Ocak	26.891	2,4	24.459	4,2	2.432	-12,5	49,5	45,1	9,0	11,3	16,7
	Şubat	26.765	1,2	24.301	2,3	2.464	-8,1	49,2	44,7	9,2	11,4	16,6
	Mart	26.904	1,3	24.432	2,2	2.472	-7,1	49,4	44,9	9,2	11,4	16,8
	Nisan	27.102	1,8	24.647	2,9	2.456	-8,0	49,7	45,2	9,1	11,3	17,4
	Mayıs	27.242	2,2	24.795	3,7	2.448	-10,9	49,9	45,4	9,0	11,2	17,5
	Haziran	27.188	1,6	24.774	3,2	2.414	-12,2	49,7	45,3	8,9	11,1	17,1
	Temmuz	27.257	1,7	24.776	2,7	2.481	-7,4	49,8	45,2	9,1	11,4	17,4
	Ağustos	27.361	1,8	24.847	2,4	2.514	-3,0	49,9	45,3	9,2	11,5	17,7
	Eylül	27.654	3,2	25.044	3,0	2.610	5,8	50,3	45,6	9,4	11,9	18,3
	Ekim	27.797	3,8	25.199	3,9	2.597	3,5	50,5	45,8	9,3	11,7	18,1
	Kasım	27.950	4,2	25.308	3,8	2.642	8,2	50,7	45,9	9,5	11,8	18,5
	Aralık	28.021	4,7	25.358	4,3	2.664	8,2	50,8	46,0	9,5	11,9	18,6
2013	Ocak	28.082	4,4	25.446	4,0	2.636	8,4	50,9	46,1	9,4	11,7	18,8
	Şubat	28.173	5,3	25.564	5,2	2.609	5,9	51,0	46,3	9,3	11,6	18,5
	Mart	28.268	5,1	25.620	4,9	2.648	7,1	51,1	46,3	9,4	11,7	18,6
	Nisan	28.425	4,9	25.749	4,5	2.676	9,0	51,3	46,5	9,4	11,7	18,3
	Mayıs	28.399	4,2	25.678	3,6	2.721	11,2	51,2	46,3	9,6	11,8	18,3

Kaynak: TUİK

Mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam edilenlerin sayısında 2013 yılı Mayıs döneminde, bir önceki döneme göre 71 bin kişilik azalış, işsiz sayısında ise 45 bin kişilik artış meydana geldi. Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücüne katılma oranı bir önceki döneme göre 0,1 puanlık azalış ile %51,2, istihdam oranı 0,2 puanlık azalış ile %46,3 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı ise 0,2 puanlık artış ile %9,6 oldu. Ekonomik faaliyete göre istihdam edilenlerde en fazla artış 72 bin kişi ile hizmet sektöründe gerçekleşti.

II.2.3. ÇALIŞMA HAYATI VE SOSYAL GÜVENLİK

Sosyal sigorta sisteminde yaşanan sorunların giderilmesi, herkesi kapsayan adil bir sosyal güvenlik sisteminin kurulması ve tüm nüfusun sağlık güvencesi altına alınması, beş farklı sosyal sigorta rejiminin birleştirilmesi ve sistemde etkin bir bilgi işlem altyapısı kurulması amacıyla yürütülen reform çalışmaları kapsamında 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu 20 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Reform kapsamında 5510 Sayılı 'Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'da 16.06 2006 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak, 1 Ocak 2007 tarihinden yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Ancak Anayasa Mahkemesi, Kanunun bazı önemli hükümlerini 15 Aralık 2006 tarihli kararıyla iptal etmiştir. 5510 Sayılı Kanunun bazı

önemli maddelerinin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine, karar doğrultusunda gerekli yasal değişikliklerin yapılması alanında sürdürülen çalışmalar neticesinde hazırlanan "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 8 Mayıs 2008 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan zorunlu istihdam yüklerinin azaltılması, nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması, istihdamın teşvik edilmesi, işgücü maliyetlerinin düşürülmesi, kayıt dışı istihdamın azaltılmasına ilişkin yasal düzenlemeleri içeren 5763 Sayılı "İş Kanunu ve Bazı kanunlarda değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" da 15 Mayıs 2008 tarihinde yasalaşmıştır. 2008 yılı ikinci yarısından itibaren hissedilmeye başlanan ve giderek şiddetlenen ekonomik krizin işletmeler üzerindeki olumsuz etklerini azaltmak amacıyla 2009 yılında yürürlüğe giren 28.02.2010 gün ve 5838 Sayılı Kanun ile kısa çalışma ödeneğinin azami süresi 3 aydan 6 aya yükseltilmiştir.

2011 yılında 15+ yaşta kurumsal olmayan nüfusun Türkiye genelinde ve toplam bazda %61,7'si ücretli maaşlı, yevmiyeli olarak istihdam ederken, %24,6'sı müteşebbis olarak ve %13,7'si de ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. 2012 yılında 15+ yaşta kurumsal olmayan nüfusun 15.619 bini ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak istihdam edilirken, 5.933 bini işveren ve kendi hesabına müteşebbis olarak ve 3.268 bini de ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

2011 yılında işyeri sayısı ve yapılan sözleşme sayısında bir önceki yıla göre sırasıyla %55,7 ve %16,8 oranlarında artış kaydedilmiş, 14.061 işyerinde 1.942 toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır. Toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı toplam 422.554 işçinin; %33,5'i olan 141.709'u kamu kesiminde, %66,5'i olan 280.845'i ise özel sektörde çalışmaktadır. 2012 yılında toplu iş sözleşmesi ve bu sözleşmelerin kapsadığı işyeri ve işçi sayılarında bir önceki yıla göre sırası ile % 20,5, % 52,0 ve % 45,2 oranlarında düşüş kaydedilmiştir. Toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı toplam 231.872 işçinin; % 44,5'i olan 103.103'ü kamu kesiminde, % 55,5'i olan 128.769'u ise özel sektörde çalışmaktadır.

Tablo 6 Toplu İş Sözleşmeleri

		Sözleşme Sayısı	İşveren Sayısı	İşçi Sayısı
2007	**Kamu**	1.243	7.995	322.064
	Özel	732	1.743	144.365
	Toplam	1.975	9.738	466.429
2008	**Kamu**	1.190	3.328	107.258
	Özel	514	6.295	155.528
	Toplam	1.704	9.623	262.786
2009	**Kamu**	1.417	8.912	288.531
	Özel	578	2.632	216.265
	Toplam	1.995	11.544	504.796
2010	**Kamu**	1.219	4.528	166.294
	Özel	443	4.505	172.377
	Toplam	1.662	9.033	338.671
2011	**Kamu**	1.204	7.042	141.979
	Özel	735	7.015	280.823
	Toplam	1.939	14.057	422.802
Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı				

Diğer taraftan 2009 yılında tümü özel sektörde olmak üzere 13 grev uygulaması olmuştur. Özel sektörde çalışmakta olan toplam 3 101 işçinin katıldığı bu grevlerde 290 913 iş günü kaybedilmiştir. 2009 yılı içerisinde kamu sektöründe ve özel sektörde herhangi bir lokavt uygulaması olmamıştır. 2010 yılında grev uygulamaları incelendiğinde, kamu sektöründe 1, özel sektörde ise 10 adet olmak üzere toplam 11 grev yapılmıştır. Kamu sektöründe gerçekleştirilen grevde 406 işçi yer alırken, 2.030 işgünü kaybı söz konusu olmuş; özel sektördeki 10 greve ise 402 işçi katılmış ve 35.732 işgünü kaybı yaşanmıştır. Geçen yıl olduğu gibi 2010 yılında da herhangi bir lokavt uygulaması yapılmamıştır.

2010 yılında olduğu gibi 2011 yılında da herhangi bir lokavt uygulaması yapılmamıştır. 2011 yılında grev uygulamaları incelendiğinde, kamu sektöründe grev yapılmazken, özel sektörde ise 9 adet grev yapılmıştır. Özel sektördeki 9 greve ise 557 işçi katılmış ve 13.273 işgünü kaybı yaşanmıştır. 2011 yılında olduğu gibi 2012 yılında da herhangi bir lokavt uygulaması yapılmamıştır. 2012 yılında grev uygulamaları incelendiğinde, kamu sektöründe grev yapılmazken, özel sektörde ise 8 adet grev yapılmıştır. Özel sektördeki 8 greve 768 işçi katılmış ve 36.073 işgünü kaybı yaşanmıştır.

Aşağıdaki Tabloda ülkemizde 2005-2012 döneminde imalat sanayinde, birim ücret endeksinde meydana gelen gelişmeler verilmektedir.

Tablo 7 ÖZEL İMALAT SANAYİİNDE BİRİM ÜCRET ENDEKSİ (2005 = 100)

		İstihdam	Üretim	Üretkenlik [3]	Nominal	Nominal Birim Ücret	TÜFE [6]	Birim Ücret
		Endeksi [1]	Endeksi [2]		Ücret Endeksi [4]	Endeksi (TL) [5]		Endeksi [7]
2005		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2006		102,6	107,8	105,0	113,3	108,0	109,6	98,6
2007		106,7	115,3	108,0	130,1	120,4	119,2	101,0
2008		106,3	114,2	107,4	143,6	134,0	131,6	101,7
2009		96,2	103,0	107,0	140,9	132,2	139,9	94,6
2010		100,5	116,4	115,7	163,2	141,1	151,9	92,9
2011		105,9	126,8	119,7	187,6	156,7	161,7	97,0
2012	**I**	107,9	123,3	114,2	203,7	178,3	172,7	103,2
	II	109,8	130,9	119,2	211,3	177,2	175,5	101,0
	III	110,9	128,5	115,9	221,2	190,9	175,4	108,8
	IV	110,9	135,9	122,5	226,7	185,1	180,6	102,5
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Temel Ekonomik Göstergeler								
[1] TÜİK, Üç Aylık Sanayi İşgücü Girdi Göstergeleri.								
[2] TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi.								
[3] (2) /(1)								
[4] TÜİK, Üç Aylık Sanayi İşgücü Girdi Göstergeleri.								
[5] (4) /(3)								
[6] TÜİK, Tüketici Fiyatları Endeksi .								
[7] (5) /(6)								

Yukarıdaki Tablodan açık biçimde görüleceği üzere 2008 yılı son çeyrek döneminden itibaren ekonomik faaliyet hacminde yaşanan daralma ve işsizlik haddindeki yükselme çalışan kesimin reel ücret düzeyinde belirgin bir azalmayı beraberinde getirmiştir. Bu durum çalışan kesim için ancak 2012 yılında telafi edilmiş ve reel ücret düzeyi 2008 yılı seviyesinin üstüne çıkmıştır.

Günlük ve aylık asgari ücretlerde son sekiz yıllık dönemde meydana gelen gelişmeler ise aşağıdaki Tabloda verilmektedir.

Tablo 8 Günlük Ve Aylık Brüt Asgari Ücretler (16 Yaşını Dolduranlar İçin)

Yürürlük Tarihi	Günlük	Aylık	Artış Oranı (%)
01.01.2005- 31.12.2005	16,29	488,7	10
01.01.2006-31.12.2006	17,7	531	8,7
01.01.2007-30.06.2007	18,75	562,5	5,9
01.07.2007-31.12.2007	19,5	585	4
01.01.2008-30.06.2008	20,28	608,4	4
01.07.2008- 31.12.2008	21,29	638,7	5
01.01.2009-30.06.2009	22,2	666	4,3

01.07.2009-31.12.2009	23,1	693	4,1
01.01.2010-30.06.2010	24,3	729	5,2
01.07.2010-31.12.2010	25,35	760,5	4,3
01.01.2011-30.06.2011	26,55	796,5	4,7
01.07.2011-31.12.2011	27,9	837	5,1
01.01.2012-30.06.2012	29,55	886,5	5,9
01.07.2012-31.12.2012	31,35	940,5	6,1
Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı			

Aşağıdaki Tabloda 2004-2012 döneminde memur maaşlarında meydana gelen gelişme verilmektedir.

Tablo 9 İşgücü Maliyetlerinde ve Net Ele Geçen Ücretlerdeki Gelişmeler

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012(6)
	İŞGÜCÜ MALİYETİ (1)								
	Reel İşgücü Maliyeti Endeksi (1994=100)								
İşçi (3)									
Kamu	105,4	107,4	104,4	111,9	105,2	111,9	110,3	105,7	106,9
Özel	111,1	114,9	114	118,3	113,1	120,8	119,3	119,8	-
Memur	127,8	134,5	140,2	148,4	147	164,7	162,4	163,7	174,8
Asgari Ücret (4)	170,8	181,8	180,7	183,6	177,1	190,6	192,5	190	192,4
	Bir Önceki Yıla Göre Reel % Değişim								
İşçi (3)									
Kamu	3,1	1,9	-2,8	7,2	-6	6,4	-1,5	-4,2	1,2
Özel	4,5	3,4	-0,8	3,8	-4,4	6,8	-1,2	0,5	-
Memur	4,3	5,2	4,2	5,8	-0,9	12	-1,4	0,8	6,8
Asgari Ücret (4)	11	6,4	-0,6	1,6	-3,6	7,6	1	-1,3	1,3
	NET ELE GEÇEN ÜCRETLER (2)								
	Reel Net Ele Geçen Ücret Endeksi (1994=100)								
İşçi (3)									
Kamu	88,3	90,7	88,3	91,1	89,3	88,8	85,6	87,1	85,8
Özel	97,1	97,7	97	99,4	96,9	99,1	99,4	104,2	-
Memur	112,7	115,7	122,9	127,7	136	147,2	145,1	154,3	161,1
Asgari Ücret (5)	158,6	165,3	163,9	162,8	176,6	181,2	182,9	188,1	193,2
	Bir Önceki Yıla Göre Reel % Değişim								
İşçi (3)									
Kamu	1,7	2,7	-2,7	3,1	-1,9	-0,5	-3,6	1,7	-1,4
Özel	3,5	0,5	-0,7	2,5	-2,5	2,3	0,3	4,8	-
Memur	2,6	2,6	6,2	3,9	6,5	8,2	-1,4	6,3	4,5
Asgari Ücret (5)	24,3	4,2	-0,9	-0,7	8,5	2,6	0,9	2,9	2,7

Kaynak: 2013 Yıllık Plan, Kalkınma Bakanlığı

(1) Reel hesaplamalarda 1994-2004 yılları arasında TEFE (1994=100), 2005 yılından sonra ise ÜFE (2003=100) bazlı endeks kullanılmıştır. ÜFE 2012 yılı için tahmini % 5,91 alınmıştır.

(2) Reel hesaplamalarda 1994-2004 yılları arasında TÜFE (1994=100), 2005 yılından sonra ise TÜFE (2003=100) bazlı endeks kullanılmıştır. TÜFE 2012 yılı için tahmini % 8,89 alınmıştır.

(3) TİSK ve Kamu İşveren Sendikaları verilerinden hesaplanmıştır. 2011 yılı özel kesim işçi ücretleri tahmindir.

(4) 16 ve üstü yaş asgari ücretin işgücü maliyetinin yıllık ortalamaları esas alınmıştır.

(5) 16 ve üstü yaş net asgari ücretin yıllık ortalamaları esas alınmıştır.

(6) Gerçekleşme Tahmini

Not: 2008 yılından itibaren net ele geçen ücretlere bekar çalışan için asgari geçim indirimi dahildir.

Diğer taraftan ülkemizde aktif ve pasif olarak sigorta güvencesi altında bulunan nüfusun 'kamu çalışanları', 'hizmet akti ile çalışanlar', 'bağımsız çalışanlar' ve 'özel sandıklar' başlıkları altında 2009 – 2011 yılları itibariyle aşağıda Tablo halinde verilmektedir.

Tablo 10 Yıllar İtibariyle Sigortalı İstatistikleri

	2009	2010	2011
I. Kamu Çalışanlarının Sigortalı Sayıları	**9.028.211**	**9.191.803**	**9.998.872**
1. Aktif Sigortalılar [1]	2.241.418	2.282.511	2.554.200
2. Aylık Alanlar (kişi)	1.795.334	1.822.730	1.856.273
3. Bağımlılar [2]	4.991.459	5.086.562	5.588.399
4. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1)/(2)	1,3	1,3	1,4
5. Bağımlılık Oranı (3+2)/(1)	3,0	3,0	2,9
II. Hizmet Akdi İle Çalışanların Sigortalı Sayıları	**34.204.574**	**36.466.213**	**38.050.678**
1. Aktif Sigortalılar[3]	9.066.132	10.056.588	11.063.806
2. Kısmi Süreli Çalışan Sigortalılar	52.116	16.964	60.237
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	178.541	152.802	124.911
4. Aylık Alanlar (kişi)	5.290.270	5.535.411	5.777.300
5. Bağımlılar	19.617.515	20.704.448	21.024.424
6. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1+2+3)/(4)	1,8	1,9	2,0
7. Bağımlılık Oranı (5+4)/(3+2+1)	2,7	2,6	2,4
III. Bağımsız Çalışanların Sigortalı Sayıları	**14.705.935**	**15.177.791**	**15.390.199**
1. Aktif Sigortalılar [4]	1.832.133	1.862.192	1.880.740
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	389.791	374.535	270.780
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	1.014.948	1.101.131	1.121.777
4. Aylık Alanlar (kişi)	2.088.146	2.160.507	2.381.409
5. Bağımlılar [2]	9.380.917	9.679.426	9.735.493
6. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1+2+3)/(4)	1,6	1,5	1,4
7. Bağımlılık Oranı (5+4)/(3+2+1)	3,5	3,6	3,7
IV. Özel Sandıklar Toplamı	**331.205**	**341.103**	**350.890**
1. Aktif Sigortalılar	109.668	114.600	119.682
2. Aylık Alanlar	82.459	83.581	84.890
3. Bağımlılar [2]	139.078	142.922	146.318
4. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1)/(2)	1,3	1,4	1,4
5. Bağımlılık Oranı (3+2)/(1)	2,0	2,0	1,9
V. Genel Toplam	**58.217.809**	**61.176.910**	**63.790.639**
1. Aktif Sigortalılar	13.249.351	14.315.891	15.618.428
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	389.791	374.535	270.780
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	1.193.489	1.253.933	1.246.688
4. Kısmi Süreli Çalışan Sigortalılar	52.116	16.964	60.237
5. Aylık Alanlar	9.256.209	9.602.229	10.099.872
6. Bağımlılar [2]	34.128.969	35.613.358	36.494.634
7. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1+2+3+4)/(5)	1,6	1,7	1,7
8. Bağımlılık Oranı (5+6)/(1+2+3+4)	2,9	2,8	2,7
VI. Genel Nüfus Toplamı	**72.561.312**	**73.722.988**	**74.724.269**
VIII. Sigortalı Nüfus Oranı (%)	**80,2**	**83**	**85,4**

Kaynak: 2013 Yıllık Plan, Kalkınma Bakanlığı

1 Aktif sigortalı sayıları Nisan 2009 tarihinden itibaren kesenekleri Kuruma bildirilen kişi sayıları olarak verilmeye başlanmıştır.
Nisan 2009 tarihinden önce ise aktif sigortalı sayıları katsayı sistemine göre verildiğinden, kesenekleri Kuruma bildirilen kişi sayıları
2009 yılı Aralık ayına göre geçmişe yönelik olarak revize edilmiştir.

[2] Bağımlıların hesaplanmasında yeni katsayılar dikkate alınarak veriler geçmişe yönelik olarak revize edilmiştir.

[3] Zorunlu sigorta ve yurt dışı topluluk sigortasını kapsamaktadır.

[4] Muhtarlık ve zorunlu sigortayı kapsamaktadır.

II.2.4. GELİR DAĞILIMI

Türkiye İstatistik Kurumu 2002 yılında yapmış olduğu hane halkı Bütçe Anketi'ni daha sonraki yıllarda yıllık olarak yenileme uygulamasına geçmiş ve 2006 yılında yapılan araştırma metodolojisi değişikliğine kadar olan dönemde, sonuncusunu 2005 yılı itibariyle gerçekleştirerek, sonuçlarını 2006 yılı Aralık ayında yayımlamıştır. TUİK tarafından gerçekleştirilen Hane Halkı Bütçe Anketi sonuçlarına göre, Türkiye'de 2002 yılında gözlemlenen gelir dağılımı daha önceki anket yılı olan 1994 yılına göre az da olsa bir iyileşme ortaya koyarken, bu iyileşme süreci 2002-2005 döneminde de etkisini sürdürmüştür. Daha açık bir ifade ile her ne kadar ülkemizde gelir dağılımı A.B.D. dışında gelişmiş ülkelere, özellikle Kuzey Avrupa ve İskandinav ülkelerine göre belirgin şekilde bozuk, daha adaletsiz ise de, zaman içerisinde yavaş ta olsa bir düzelme eğilimi sergilemektedir. Örneğin hanelerin en fakir % 20'lik diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılındaki % 4.9 düzeyinden, 2002 yılında % 5.3'e ve 2003 yılında da % 6.0'ya yükselmiş ve 2004 yılında bu düzeyini korumuş, 2005 yılı itibariyle ise % 6.1'e çıkmıştır. Diğer taraftan hanelerin en zengin % 20'lik diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılında % 54.9 iken, bu oran 2002 yılında % 50.0'ye, 2003 yılında % 48.3'e, 2004 yılında da % 46.2'ye ve 2005 yılında da % 44.4'e gerilemiştir. Bu şekilde, en fakir % 20'lik nüfus dilimi ile en zengin % 20'lik nüfus dilimlerinin ulusal gelirden aldıkları paylar kıyaslandığında, 1994 yılında beşinci % 20'lik dilimde (en zengin) yer alan hane halkları, birinci % 20'lik dilimde (en fakir) yer alan hane halklarının yaklaşık 11.2 katı gelir elde ederken, bu oran 2002 yılında 9.4, 2003 yılında 8.05 ve 2004 yılında 7.7 ve 2005 yılında da 7.3 kata gerilemiştir.

Türkiye'de gelir dağılımı alanında, dağılımın daha az adaletsiz hale gelmesi yönünde 1994 – 2005 döneminde gözlemlenen bu olumlu sürece; hane kullanılabilir gelir dağılımına, % 10'luk gelir dilimlerinin toplam ülke gelirinden aldıkları paylar ve en yüksek gelir grubundaki hanelerin kullanılabilir gelirinin en fakir gelir grubundaki hanelerin gelirine olan oranı açısından yaklaşıldığında da tanık olunduğu görülmektedir. Nitekim hanelerin en fakir % 10'luk diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılındaki % 1.8 düzeyinden, 2002 yılında % 1.9'a ve 2003 yılında da % 2.26'ya yükselmiş, 2004 yılında % 2.25 ile bu düzeyini korumuş ancak 2005 yılında % 2.19'a gerilemiştir. Diğer taraftan hanelerin en zengin % 10'luk diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılında % 40.5 iken bu oran 2002 yılında % 34.6'ya, 2003 yılında % 33.2'ye ve 2004 yılında da % 30.9'a ve 2005 yılında da % 28.6'ya gerilemiştir. Daha açık bir deyişle en fakir % 10'luk nüfus dilimi ile en zengin % 10'luk nüfus dilimlerinin ulusal gelirden aldıkları paylar kıyaslandığında, 1994 yılında onuncu % 10'luk dilimde (en zengin) yer alan hane halkları, birinci % 10'luk dilimde (en fakir) yer alan hane halklarının yaklaşık 22.5 katı gelir elde ederken, bu oran 2002 yılında 18.2, 2003 yılında 14.4, 2004 yılında da 13.4 ve 2005 yılında da 13.1 kata gerilemiştir. 2006 yılı öncesi kullanılan araştırma metodolojisine göre gerçekleştirilen son hane halkı Gelir Anketi sonuçları, aşağıda verilen Tablodan görüleceği üzere, ülkemizde gelir dağılımının, adaletsiz yapısını sürdürmekle beraber, belirgin bir iyileşme süreci içinde olduğunu ve gelir dağılımının giderek daha az adaletsiz hale gelmekte olduğunu ortaya koymaktadır:

Tablo 11 Gelir Dağılımı

		1994	2002	2003	2004	2005
% 20'lik Dilimler						
Birinci % 20	(En Fakir)	4.9	5.3	6.0	6.0	6.1
İkinci % 20	(Fakir)	8.6	9.8	10.3	10.7	11.1
Üçüncü % 20	(Orta Halli)	12.6	14.0	14.5	15.2	15.8
Dördüncü % 20	(Zengin)	19.0	20.8	20.9	21.9	22.6
Beşinci % 20	(En Zengin)	54.9	50.0	48.3	46.2	44.4
Toplam		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Gini Katsayısı			**0.44**	**042**	**0.40**	**0.38**

Gelir dağılımındaki adaletsizliği ölçmekte kullanılan en önemli gösterge olan 'Gini Katsayısı'ndaki gelişmeler de, Türkiye'de gelir dağılımında zaman içinde gözlemlenen iyileşmeyi yansıtmaktadır. 2002 yılında 0.44 iken 2003 yılında 0.42'ye, 2004 yılında 0.40'a ve 2005 yılında yapılan son gelir dağılımı araştırmasında da 0.38'e gerilemiştir. Sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, 1'e yaklaştıkça bozuk bir gelir dağılımını yansıtan ve 2005 yılı " hane halkı Bütçe Araştırması" sonuçlarına göre Türkiye geneli için 0.38 olarak belirlenen 'gini katsayısı', kentsel yerleşim yerleri için 0.37 ve kırsal yerleşim yerleri için 0.38 olarak hesaplanmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nca yürütülmekte olan 'Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'nda 2006 yılında metodoloji değişikliğine gidilmiştir. Kurumca Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, 2006 yılında uygulanmasına başlanan araştırma ile Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırılabilir gelir dağılımı, göreli yoksulluk, yaşam koşulları ve sosyal dışlanma konularında veri üretilmesi amaçlanmıştır. Alan uygulamasının her yıl düzenli olarak gerçekleştirildiği ve panel anket yönteminin kullanıldığı araştırmada, örnek fertler dört yıl boyunca izlenmektedir. Araştırmadan kesit ve panel olmak üzere her yıl iki veri seti elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu yeni metodolojinin kullanılması suretiyle elde edilen gelir dağılımı araştırmasının ikincisi 2008 yılı için gerçekleştirilmiş ve 29 Temmuz 2010 tarihinde yayınlanmıştır. Söz konusu araştırmanın sonuçları 2007 yılına ilişkin araştırmanın sonuçlarıyla kıyaslamalı olarak aşağıda ana çizgileriyle verilmektedir. 2007 ve 2008 yıllarında yapılan gelir dağılımı araştırmalarında 'eşdeğer hane halkı kullanılabilir geliri'ne göre belirlenen sıralı % 20'lik gruplar şu şekildedir:

Tablo 12 %20'lik Dilimler İtibariyle Gelir Dağılımı

	% 20'lik fert grupları						
	Toplam	İlk % 20(*)	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	Son %20(*)	Gini Katsayısı
2006	100,0	5,1	9,9	14,8	21,9	48,4	0,4
2007	100,0	5,8	10,6	15,2	21,5	46,9	0,4
2008	100,0	5,8	10,4	15,2	21,9	46,7	0,4
2009	100,0	5,6	10,3	15,1	21,5	47,6	0,4
2010	100,0	5,8	10,6	15,3	21,9	46,4	0,4
2011	100,0	5,8	10,6	15,2	21,7	46,7	0,4
Kaynak: TUİK							

(*) Fertler eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak 5 gruba ayrıldığında; "İlk % 20'lik grup" geliri en düşük olan grubu, "Son % 20'lik grup" ise geliri en yüksek olan grubu tanımlamaktadır.

Gelir dağılımı adaletsizliği alanında önde gelen gösterge olan Gini Katsayısı 2008 yılı araştırma sonuçlarına göre 0.41 olarak belirlenmiş ve 2007 yılı araştırma sonuçlarına göre bir değişim göstermemiştir. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre oluşturulan % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46.7 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5.8 olarak belirlenmiştir. Bu durumda en zengin son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik en fakir grubun aldığı payın 8.1 katı olmaktadır ve bu göstergede 2007 yılına göre bir değişiklik gözlenmemiştir. En zengin % 20'lik grup, en fakir % 20'lik grup oranı 2008 yılı araştırmasında kentsel alanlar için 7.5 kırsal alanlar için 6.8 olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 19 328 TL olarak belirlenmiştir. Ortalama yıllık eşdeğer hane halkı geliri ise 8 372 TL'dir. Toplam gelir içinde en fazla pay % 41,9 ile maaş – ücret gelirlerine ait olup, bunu % 22,4 ile müteşebbislik gelirleri izlemektedir. 2007 yılı araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, 2008 yılında maaş – ücret gelirlerinin payında 2,1 puanlık artış gözlenirken, müteşebbislik gelirlerinin payında 0.8 puanlık bir azalma meydana gelmiştir. Sosyal transferlerin % 94,5'ini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim

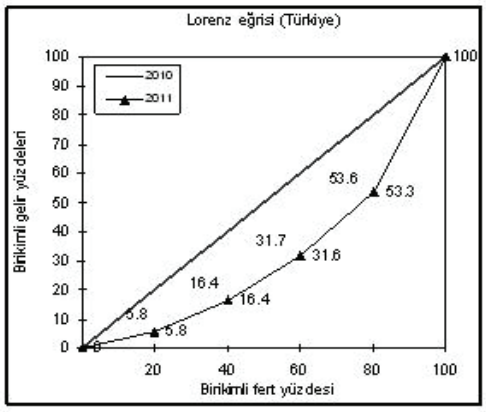
aylıkları toplam gelir içinde % 18.1 oranında bir paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1.1'dir. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre nüfusun % 16.7'si yoksulluk sınırının altında bulunmaktadır.

2009 yılı eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 47,6 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,6'dır. Buna göre, son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik gruba göre (P80/P20 göstergesi) 8,5 kattır. P80/P20 göstergesi kentsel yerler için 7,9, kırsal yerler için ise 7,2'dir. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 21.293 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 9.396 TL'dir. Maaş-ücret gelirleri % 42,9'luk oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu % 20,4 ile müteşebbis gelirleri izlemektedir. Müteşebbis gelirlerinin % 73,7'si tarım-dışı sektörden oluşmaktadır. Sosyal transferlerin % 93,6'sını emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 18,3'lük paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,3'tür. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre oluşturulan % 20'lik gruplardan ilk % 20'lik grupta sosyal transferlerin payı % 3,6, son % 20'lik grupta % 45,2 olarak tahmin edilmiştir. Emekli ve dul-yetim aylıkları hariç diğer sosyal transferlerin oranı aynı gruplarda sırasıyla % 24 ve % 21,2'dir.

2010 yılı eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46,4 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,8'dir. Buna göre, son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik gruba göre (P80/P20 göstergesi) 8 kattır. P80/P20 göstergesi kentsel yerler için 7,3, kırsal yerler için ise 7,1'dir. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 22 063 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 9 735 TL'dir. Maaş-ücret gelirleri % 43,7'lik oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu % 20,5 ile sosyal transferler ve % 20,2 ile müteşebbis gelirleri izlemektedir. Sosyal transferlerin % 91,1'ini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 18,6'lık paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,8'dir. Müteşebbis gelirlerinin ise % 68,5'i tarım-dışı sektörden oluşmaktadır.

2011 yılı araştırma sonuçlarına göre: % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46,7 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,8'dir. Buna göre, son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik gruba göre (P80/P20 göstergesi) 8 kattır. P80/P20 göstergesi kentsel ve kırsal yerler için 7,4'dür. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 24 343 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 10 774 TL'dir. Maaş-ücret gelirleri % 44,8'lik oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu % 21,4 ile müteşebbis gelirleri ve % 19,4 ile sosyal transferler izlemektedir. Sosyal transferlerin % 92'sini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 17,8'lik paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,5'dir. Müteşebbis gelirlerinin ise % 68,2'si tarım-dışı gelirlerden oluşmaktadır.

Şekil 2 Türkiye Lorenz Eğrisi (Eşdeğer hane halkı Kullanılabilir Gelirlerine Göre[1]

Kaynak: TÜİK Gelir Dağılımı İstatistikleri

(1) Gini Katsayısı Lorenz eğrisi ile köşegen arasında kalan alanın, köşegen altında kalan alana olan oranıdır. Oranın (Gini Katsayısının) büyümesi artan gelir adaletsizliğini yansıtmaktadır.

Gelir dağılımı eşitsizlik ölçütlerinden gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,002 puan artış ile 0,404 olarak tahmin edilmiştir. Katsayı, kentsel yerleşim yerleri için 0,394, kırsal yerleşim yerleri için ise 0,385 olarak tahmin edilmiştir. Gelirin nüfusa dağılımındaki eşitsizliğin grafik gösterimi olan Lorenz eğrisi de bir önceki yıla göre gelir dağılımında önemli bir değişim olmadığını eğrilerdeki çakışma ile göstermektedir. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir medyan gelirin % 50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre nüfusun % 16,1'i yoksulluk riski altındadır. Kentsel ve kırsal yerler için hesaplanan yoksulluk sınırlarına göre, kentsel yerlerde bu oran % 13,9 iken, kırsal yerlerde % 15,7'dir. Dört yıllık panel veri kullanılarak hesaplanan "sürekli yoksulluk" oranı, son yılda ve önceki üç yıldan en az ikisinde de yoksulluk riski altında olanlar olarak tanımlanmaktadır. Sürekli yoksulluğun hesaplanmasında eşdeğer hane halkı kullanılabilir medyan gelirin % 60'ı dikkate alınmaktadır. Buna göre, 2009 yılında sürekli yoksulluk riski altında olanların oranı % 17,3 iken 2010 yılında bu oran % 18,5'dir.

II.3. YURTİÇİ HASILA VE EKONOMİK BÜYÜME

II.3.1. YAKIN GEÇMİŞ DÖNEMDE YURTİÇİ HASILA GELİŞMELERİ VE EKONOMİK BÜYÜME

Türkiye'nin izlediği ekonomik politikada 80'li yılların başlamasıyla birlikte köklü değişimler yaşanmıştır. Ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesinde özel sektörün daha etkin bir rol alması hedeflenirken, kamu finansmanında borçlanmaya daha büyük bir ağırlık verilmiş, kambiyo rejiminde kısmi serbestleşmeye gidilmiş ve finans kesiminde sancılı başlayan bir deregulasyon dönemi başlatılmıştır. Geçen yüzyılın son 20 yıllık dönemine göz atıldığında; 1980 yılında dış finansman yetersizliği ve siyasi istikrarsızlık nedeniyle yaşanan küçülmenin ardından ekonominin, dalgalanmalar göstermekle beraber 1994 yılına kadar kesintisiz biçimde büyüme gösterdiği gözlenmiştir. Ancak daha sonra ekonominin, 1994, 1999 ve 2001 yıllarında finansal kesimde ve reel sektörde sarsıntılar yaratan derin krizlerle karşı, karşıya kaldığı ve 2001 yılında yaşanan son ekonomik kriz ertesinde, 2002 yılı ilk yarısında başlayan ekonomik büyümenin kesintisiz biçimde 2009 yılına kadar sürdüğü görülmektedir. Bu krizler ekonomik alanda o güne kadar sağlanmış olan geçmiş kazanımların büyük ölçüde kaybedilmesine neden olacak şekilde şiddetli seyretmiştir.

İran'daki rejim değişikliğinin tetiklediği yüksek petrol fiyatlarının yol açtığı dışsal şok, döviz darboğazı ve siyasi alandaki istikrarsızlık sonucu milli hasılanın % 2,8 oranında küçülmüş olduğu 1980 yılı göz ardı edilirse 80'li yıllar genelde Türk ekonomisinin istikrarlı ve göreli olarak hızlı bir büyüme performansı sergilediği bir dönem olmuştur. 1980 yılında göstermiş olduğu % 2,8 oranındaki küçülmenin ardından, dalgalanmalar göstermekle beraber, sürekli bir büyüme ortaya koyan ve 1981-1993 döneminde de yıllık ortalama % 5.2 oranında genişleme göstermiş olan Türkiye Gayrisafi Milli Hasılası bu uzun dönemli ve kesintisiz büyüme döneminin ardından ilk kez 1994 yılında derin bir daralma sergilemiştir. Finansal piyasalarda başlayan dalgalanma, daha sonra yapılan yüksek oranlı devalüasyonun yarattığı arz şoku sonucu, reel sektörü etkisi altına alan derin bir ekonomik krizi tetiklemiş ve ekonomi 1994 yılında % 6,1 oranında küçülmüştür. O yılın sonbaharından itibaren alınan genişletici mali ve parasal politikaların etkisiyle, ekonomi, yılın son çeyreğinden itibaren belirgin bir büyüme dönemi içine girmiş ve esas itibariyle iç talep genişlemesine bağlı bu eğilimini, güçlü bir şekilde 1998 yılının ikinci çeyreğine kadar sürdürmüştür.

Tablo 13 GSMH ve GSYİH Büyüme Hızları

(sabit Fiyatlarla % Olarak, 1987 Yılı Bazlı)

Yıl	GSMH	GSYİH	Yıl	GSMH	GSYİH	GSYİH*
1980	- 2.8	- 2.4	1997	8.3	7.5	
1981	4.8	4.9	1998	3.9	3.1	
1982	3.1	3.6	1999	-6.1	-4.7	-3.4
1983	4.2	5.0	2000	6.3	7.4	6.8
1984	7.1	6.7	2001	-9.5	-7.5	-5.7
1985	4.3	4.2	2002	7.9	7.8	6.2
1986	6.8	7.0	2003	5.9	5.8	5.3
1987	9.8	9.5	2004	9.9	8.9	9.4
1988	1.5	2.1	2005	7.6	7.4	8.4
1989	1.6	0.3	2006	6.0	6.1	6.9
1990	9.4	9.3	2007			4.7
1991	0.3	0.9	2008			0.7
1992	6.4	6.0	2009			-4.8
1993	8.1	8.6	2010			9.2
1994	-0.1	-5.5	2011			8.8
1995	8.0	7.2	2012			2.2
1996	7.1	7.0				

* 1998 Yılı Bazlı Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Değişim Oranları

1998 yılı başında Hükümet tarafından uygulamaya konulan enflasyonu düşürmeye yönelik para ve maliye politikaları, ayrıca vergi gelirlerinde sağlanan yüksek oranlı artış, özel sektör tüketim ve yatırım harcamaları üzerinde daraltıcı bir etki doğurmuş, bu durumun yanı sıra 1997 yılında başlayarak 1998 yılında daha da derinleşen ve yayılan Güney - Doğu Asya krizi ile Ağustos ayındaki Rusya krizi, neden oldukları yoğun sermaye kaçışı ve ihraç talebindeki gerilemeyle, bu olumsuz tabloyu daha da kötüleştirmiş ve neticede giderek yavaşlama süreci içine giren ekonomide, GSMH büyümesi, 1998 yılının tamamı itibariyle sadece % 3.9 olarak gerçekleşmiştir. Olumsuz iç ve dış etkenlerin yanı sıra yaşanan deprem felaketleri 1999 yılında özellikle yatırım harcamaları olmak üzere özel kesim talebinde önemli bir daralmaya yol açmış ve kamu tüketim harcamalarındaki genişlemeye rağmen, toplam iç talep % 4.0 oranında daralmış ve yılın tamamı itibariyle sabit fiyatlar üzerinden GSYİH % 4.7 oranında düşerken, Net Dış Alem Faktör Gelirlerindeki önemli küçülme, GSMH'daki daralmanın % 6.1 oranında gerçekleşmesi sonucunu doğurmuştur.

1999 yılının Aralık ayında IMF ile yapılan 17. Stand-By Anlaşması doğrultusunda 2000 yılı başında uygulanmasına geçilen ve kur çapasına dayalı enflasyon hedeflemesi sistemi, faiz hadlerinde çarpıcı bir gerilemenin meydana gelmesine olanak sağlamış, faizlerdeki bu düşme tüketim talebinde dikkat çekici bir sıçramaya neden olmuştur. Diğer taraftan, gerçek enflasyonun, hedeflenenin üstünde seyretmesi sonucu, hedeflenen enflasyona göre belirlenen kurların, TL'nın giderek aşırı değerli duruma gelmesine yol açması, ithal talebinde hızlı bir genişlemeye neden olmuştur. Sonuçta, 2000 yılında gerçekleştirilen GSMH büyümesi esas itibariyle iç talep genişlemesinden kaynaklanmıştır. 2000 yılında Gayrisafi Milli Hasıla cari fiyatlar üzerinden % 60.9 oranında, reel anlamda ise % 6.3 oranında (1998 baz yılına göre GSYİH büyümesi = % 6.8) bir büyüme ortaya koymuştur.

Bir likidite krizi şeklinde başlayıp bankacılık kesimini derinden sarsan ve yoğun bir sermaye kaçışına neden olan Kasım 2000 krizi ve ardından dalgalı kur rejimine geçilmesi ile ekonomik politikada önemli bir değişiklik yapılması zorunluluğunu ortaya çıkaran Şubat krizi, 2001 yılında para piyasalarındaki krizin hızla reel ekonomiye yansıması sonucunu getirmiştir. Faiz hadlerindeki hızlı yükselme, kredi olanaklarındaki

daralma, piyasalara hakim olan güvensizlik nedeniyle tüketim ve yatırım kararlarının ertelenmesi, üretim, istihdam ve reel ücretlerde meydana gelen küçülme toplam yurtiçi talepte önemli bir daralmaya neden olmuş ve GSMH'daki daralma tahminlerin üzerine çıkarak % - 9.5 olarak (1998 baz yılına göre GSYİH daralması = % 5.7) gerçekleşmiştir. Türkiye, II. Dünya Savaşından sonraki en büyük ekonomik küçülmeyi 2001 yılında yaşamıştır. 2001 yılında en dramatik talep daralması yatırım harcamalarında görülmüş ve kamu sektörü yatırımları % 22.0, özel sektör gayrisafi sabit sermaye oluşumu % 35.1 oranında gerilerken, toplam yatırım harcamalarındaki daralma % 31.7 olmuştur. Dalgalı kur rejimine geçilmesinin ardından, TL'nin değerinde, iktisat teorisinde atıfta bulunulduğu veçhile, olması gerekenin üstünde bir değer kaybı meydana gelmiştir. Bu gelişme sonucu TL'nin değerinde meydana gelen ciddi reel kayıp, dış rekabet gücünün artmasını sağlamış ve ayrıca iç talebin daralmış olmasının etkisiyle, 2001 yılında mal ve hizmetlere olan dış talep (ihracat) sabit fiyatlar üzerinden % 7.4 oranında bir büyüme göstermiştir.

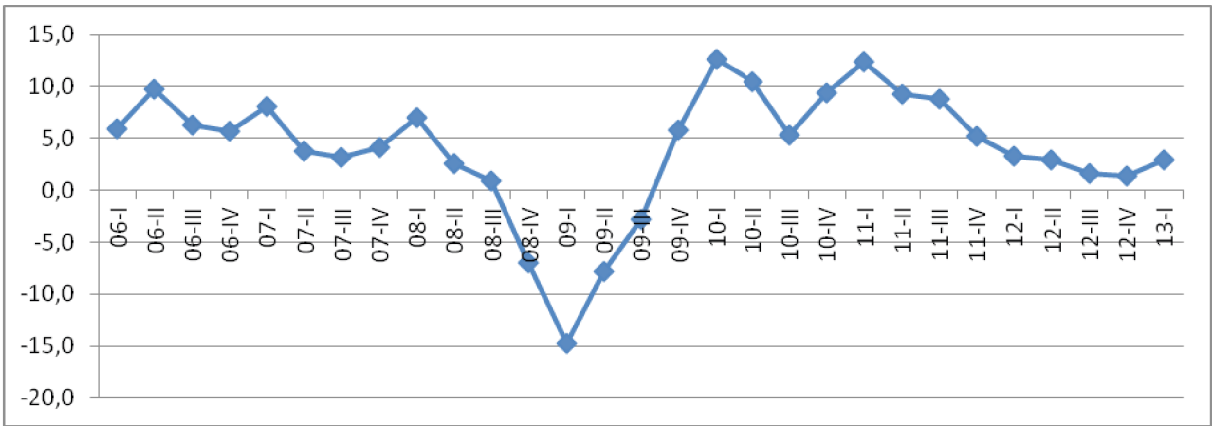
Türkiye ekonomisi, bir önceki yıl yaşanan şiddetli daralmanın ardından 2002 yılında yeniden ekonomik büyüme sürecine girmiştir. Ekonominin büyüme sürecine girmesinde, uygulanmakta olan ekonomik politikalara duyulan güvenin artması ve iç talep canlanmasına ilişkin iyimser beklentiler etkili olmuştur. Ayrıca 2001 yılında iç pazar daralması ve TL'nin reel değerinde meydana gelen erime nedeniyle canlanma eğilimi içine giren ihracatın 2002 yılında artışını daha da hızlanarak sürdürmesi, sanayi üretimini olumlu etkilemiş ve ekonominin büyümesine katkıda bulunmuştur. 2002 yılında GSMH büyümesi; özellikle tarım ve ticaret sektörlerinde gerçekleşen büyüme hızlarının beklenenin üstünde tutturulmuş olmaları nedeniyle, tahmin edilenden daha hızlı gerçekleşmiş ve % 7.9 oranına (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 6.2) ulaşmıştır. Şüphesiz 2002 yılında ekonomik alanda meydana gelen bu hızlı büyümede, bir önceki yıl yaşanmış olan şiddetli daralmanın yol açtığı ve GSMH'nın sabit fiyatlar üzerinden yaklaşık 1996 yılı düzeyine gerilemiş olduğu düşük baz değerinin de etkisi olmuştur. 2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ve daralmanın ardından, 2002 yılının başından itibaren gözlemlenen ve giderek hızlanan ekonomik toparlanma ve büyüme eğilimi etkisini, biraz yavaşlamış olmakla beraber, 2003 yılı boyunca da kesintisiz bir biçimde sürdürmüştür. 2002 yılı sonbaharında başlayarak 2003 yılı ilk yarısında doruk noktasına ulaşan Irak krizi, ekonomik büyümenin 2003 yılının birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde biraz düşük düzeyde gerçekleşmesinde etkili olmuştur.

GSMH 2003 yılında bir önceki yıla göre 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden % 5.9 oranında reel bir büyüme gösterirken, cari fiyatlar üzerinden % 29.7 oranında yükselmiştir. GSYİH değeri ise bir önceki yıla göre, sabit fiyatlar üzerinden % 5.9 (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 5.3), cari fiyatlar üzerinden % 29.6 oranında bir büyüme göstermiş, sektörler itibariyle en hızlı büyüme oranları, sırasıyla ithalat vergisinde, ulaştırma ve haberleşme sektöründe, ticaret sektöründe ve sanayi sektöründe gerçekleşmiştir. Irak savaşının olumsuz etkilerini geride bırakan Türkiye ekonomisi 2004 yılında çok hızlı bir büyüme sergilemiştir. GSMH 2004 yılında bir önceki yıla göre, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden % 9.9 oranında reel bir büyüme gösterirken, cari fiyatlar üzerinden % 20.3 oranında büyümüştür. 2004 yılı birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde, sırasıyla % 11.8 ve % 14.4 oranında büyüyen GSYİH, 2004 yılı mayıs ayından itibaren talebi kısıtlayıcı yönde alınan önlemlerin etkisiyle, üçüncü ve dördüncü üç aylık dönemlerde biraz yavaşlayarak, sırasıyla % 5.3 ve % 6.3 oranında büyümesini sürdürmüştür. Bu gelişmelerin sonucu olarak, yıllık bazda GSYİH büyümesi 2004 yılında % 8.9 olarak (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 9.4) (Harcamalar Yoluyla % 9.0) gerçekleşmiştir. Önceki üç yılda olduğu gibi 2004 yılında da "dış alem faktör gelirleri" negatif bakiye vermiş ve GSMH değeri GSYİH değerinin altında gerçekleşmiştir. 2004 yılında sektörler itibariyle en hızlı büyüme sırasıyla ithalat vergisi, ticaret, sanayi, serbest meslek hizmetleri ile ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde gerçekleşmiştir. 2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ertesinde 2002 yılı ilk çeyreğinde başlamış olan büyüme süreci 2005 yılında da kesintisiz biçimde sürmüştür. 2005 yılında sektörler itibariyle en hızlı büyüme sırasıyla inşaat, ulaştırma ve haberleşme, ticaret, serbest meslek ve hizmetler ile sanayi sektörlerinde gerçekleşmiştir. Gayrisafi milli hasıla (GSMH) 2005 yılında, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden, bir önceki yıla göre % 7.6 oranında reel bir büyüme göstermiştir. GSYİH'de ise % 7.4 oranında bir reel büyüme (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 8.4) gerçekleşmiştir. Geçmiş yakın dönemde gözlemlendiği gibi, net dış alem faktör gelirleri 2005 yılı genelinde de negatif bakiye vermiş ve GSMH, GSYİH'nın altında gerçekleşmiştir. 2005 yılı genelinde % 7.6 oranında (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 8.4) gerçekleşen GSYİH büyümesine, tarım sektörünün katkısı 0.7 puan,

sanayi sektörünün katkısı 1.9 puan ve hizmetler sektörünün katkısı 4.9 puan olmuştur. Önceki iki yıla göre biraz yavaşlamış olmakla beraber Türkiye ekonomisi hızlı büyümesini, 2006 yılında da sürdürmüş ve GSMH % 6.0 ve GSYİH % 6.1 oranında (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 6.9) büyüme göstermiştir.

Şekil Üçer Aylık Dönemler İtibariyle GSMH ve GSYİH Büyüme Hızları (%)

(1998 Fiyatlarıyla)

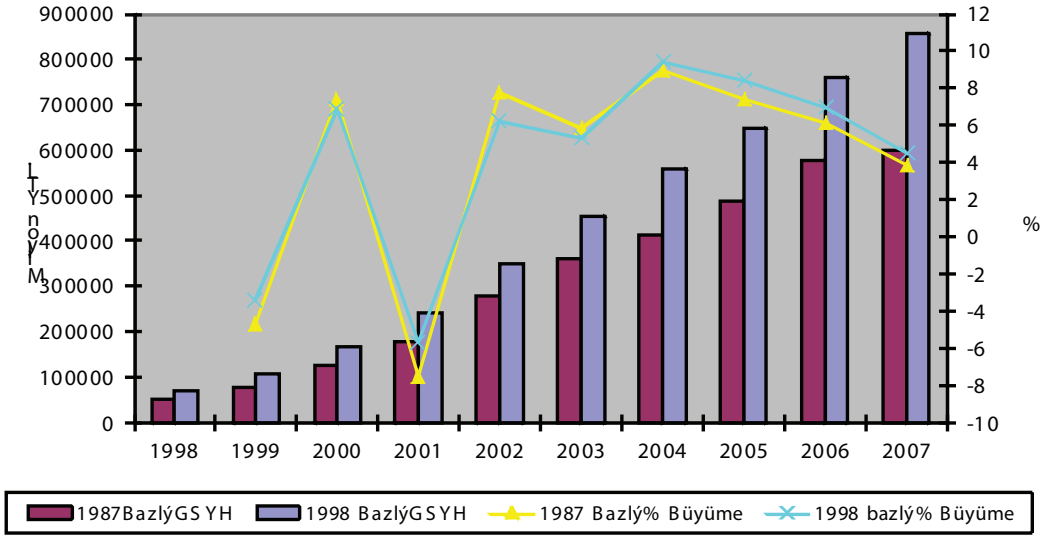

Kaynak TÜİK

Geçmiş yakın dönemde gözlemlenen durumun 2006 yılında da devam etmesiyle, net dış alem faktör gelirleri yine negatif bakiye vermiş ve GSMH, GSYİH'nin altında gerçekleşmiştir. 2006 yılı genelinde % 6.1 oranında (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 6.9) gerçekleşen GSYİH büyümesine, tarım sektörünün katkısı 0.3 puan, sanayi sektörünün katkısı 2.2 puan ve hizmetler sektörünün katkısı 3.6 puan olmuştur. 2006 yılı geneli itibariyle % 6.1 oranında bir genişleme gösteren GSYİH'nin büyümesinin kaynakları incelendiğinde, bu önemli orandaki büyümede, % 17.4 oranında büyüyen özel kesim sabit sermaye yatırımlarının, % 5.4 oranında artan özel tüketimin ve % 8.5 oranında büyüyen ihracat talebinin belirleyici bir etkide bulunduğu görülmektedir. 2006 yılında mal ve hizmet ihracatı % 8.5 oranında artarken, mal ve hizmet ithalatı daha yavaş bir şekilde % 6.1 oranında artış göstermiştir. 2004 yılında % - 4.9 puan ve 2005 yılında da % - 1.7 puan olarak gerçekleşen net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine olan katkısı, 2006 yılının ikinci yarısından itibaren olumlu bir seyir içine girerek pozitif nitelik kazanmış ve sonuçta 2006 yılı geneli itibariyle net mal ve hizmet ihracatı ekonomik büyümeye, dört yıllık bir dönemin ardından ilk kez pozitif katkıda bulunmuştur. 2006 yılında stok değişmelerinin büyümeye katkısı % - 2.1 puan olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında toplan yurtiçi tüketim talebi büyüme hızı, bir önceki yıla göre belirgin bir yavaşlama ile % 5.6 oranında gerçekleşirken, toplam yurtiçi talebin büyüme hızı ise % 8.0 olmuştur.

Yakın geçmiş dönemde milli gelir büyüme oranında tanık olunan yavaşlama 2007 yılında daha belirgin bir nitelik kazanmış ve GSYİH büyüme oranı % 4.7'ye gerilemiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun, 2007 yılının son çeyreğinden itibaren ulusal gelir hesaplama baz yılında ve yönteminde önemli değişiklikler yapmıştır. Söz konusu yeni düzenleme ile ulusal gelir hesaplamalarında önemli yöntem ve kapsam değişikliklerine gidilmiştir. Ayrıntıları 2007 Yılı Ekonomik Raporunda verilmiş olan bu 'Türk Milli Hesaplar Güncelleme Çalışması' beklendiği üzere hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla büyüme rakamlarında değişikliğe yol açmıştır. Baz yılının 1998 yılı olarak değiştiği bu yeni ulusal gelir hesaplama yöntemi ile 1987 yılı bazlı hesap yöntemi ile bulunan gayrisafi hasıla tutarları ve GSYİH büyüme oranları aşağıda grafik halinde verilmektedir.

Şekil 3 1987 ve 1998 Bazlı Hesap Sistemine Göre GSYİH ve Reel Büyüme Oranları

Kaynak: TÜİK

2002 yılının ilk çeyreğinde başlayan ekonomik büyüme süreci 2007 yılının son çeyreğinde de devam etmiş böylelikle, ekonomi 24 dönem boyunca kesintisiz ardarda büyüme sergilemiştir. Ancak 2007 yılının üçüncü çeyreğinde tanık olunan düşük oranlı büyüme dördüncü çeyrekte de devam etmiş ve söz konusu iki dönemdeki büyüme oranları, 2002 yılının ikinci çeyreğinden itibaren kaydedilen en düşük büyüme oranları olmuştur.

2007 yılında GSYİH'nin üçer aylık dönemler itibariyle gelişimine bakıldığında, imalat sanayindeki gelişmeler paralelinde yılın ilk çeyreğinde belirgin şekilde yüksek seyrettiği ancak ikinci çeyrekle beraber hızlı bir yavaşlama dönemine geçtiği ve bu seyrini yıl sonuna kadar koruduğu gözlemlenmiştir. Kuraklık ve olumsuz iklim şartları 2007 yılında tarım sektörünü ciddi biçimde olumsuz yönde etkilemiş ve önceki yıl % 1.4 oranında büyüme göstermiş olan tarım sektörü katma değeri 2007 yılında % 6.8 oranında daralmıştır. Reel ekonomide baş gösteren yavaşlama ve ABD'nde Ağustos ayında patlak veren Mortgage piyasası krizinin de etkisiyle finans sektöründe yaşanan olumsuz görünüm ile emlak piyasasının geleceği konusundaki beklentilerdeki değişim, inşaat sektörünü özellikle yılın ikinci yarısında olumsuz biçimde etkilemiş ve bu sektördeki büyüme, belirgin bir yavaşlamayla, 2007 yılında % 5.0'e gerilemiştir. 2007 yılında sektörel bazda en hızlı katma değer büyümesi mali aracı kuruluşlarda gerçekleşirken onu % 6,9 ile ulaştırma, % 5,8 ile hizmetler, % 5,5 ile sanayi sektörü, % 5,2 ile ticaret sektörü ve % 5,0 ile inşaat sektörü izlemiştir. 2007 yılı ekonomik gelişmelerine talep unsurlarındaki gelişmeler açısından bakıldığında, GSYİH büyümesinin, kamu sektörü tüketim ve özel sektör yatırım harcamalarında tanık olunan yavaşlama nedeniyle, bir önceki yıla göre belirgin bir yavaşlamayla, % 4.7 olarak gerçekleşmiş olduğu gözlemlenmiştir.

Yatırım harcamaları reel büyüme oranı 2002 yılından sonraki dönemde ilk kez 2007 yılında % 3.3 ile GSYİH büyüme oranının altında gerçekleşmiş ve yavaşlama yatırım talebinin büyümeye olan katkısını azaltmıştır. Harcamalar açısından GSYİH'nin en büyük bileşenini oluşturan hane halkı tüketim harcamaları 2007 yılında da güçlü konumunu sürdürmüş ve % 4,6 oranında büyümüştür. hane halkı tüketim harcamalarının 2007 yılı ekonomik büyümesine katkısı, bir önceki yıla göre sadece 0.1 puan azalmayla 3.2 puan olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında % 8,4 oranında büyüyen kamu kesimi tüketim harcamaları artış oranının keskin bir daralmayla 2007 yılında % 2,8'e gerilemesi kamu tüketim harcamalarının büyümeye olan katkısını düşürmüştür. 2007 yılında kamu kesimi tüketim harcamaları büyüme oranı bir önceki yıla göre çarpıcı bir düşüş sergilerken, yurtiçi tüketim artış hızı bir önceki yıla ilişkin % 4,6 düzeyinden, 2007 yılında % 3,8'e gerilemiştir. Yerleşik hane halkı tüketim artış hızı yaklaşık aynı düzeyini korurken yurtiçi tüketim artış hızının düşmesinde mal ve hizmet ithalatının, mal ve hizmet ihracatından daha hızlı büyümesi önemli rol oynamıştır. Bu olumsuz gelişme etkisini net ihracatın GSYİH büyümesi üzerine olan etkisinde de göstermiş ve net ihracatın büyümeye

olan olumsuz katkısı 2006 yılında (-) % 0,3 iken, 2007 yılında % - 1,5'e yükselmiştir.

Esas itibariyle dış borçlanmaya dayalı iç tüketim ve yatırım artışından güç alan ve uzun dönemde sürdürülebilirliği olmayan 2001 yılı sonrası büyüme süreci 2007 yılı II. çeyreğinden itibaren (2008 yılı I. çeyreğine ilişkin beklentilerin üzerindeki % 7.3 oranı hariç tutulursa) belirgin bir yavaşlama süreci içerisine girmiş, 2008 yılı son çeyreğinde ise ekonomi, 27 dönem süren bir büyüme döneminin ardından keskin bir küçülme sergilemiştir. 2001 yılında % 5.7 oranında küçülmesinin ardından hızlı bir büyüme süreci içerisine giren ve 2002 - 2006 döneminde sırasıyla yıllık % 6.2, % 5.3, % 9.4, % 8.4 ve % 6.9 oranında (1998 yılı bazlı GSYİH serisine göre) büyüme gösteren GSYİH'de 2007 yılında belirgin bir yavaşlama gözlemlenmiş ve büyüme hızı % 4.7'ye gerilemiştir. Ekonomideki yavaşlama, yılın ilk çeyreğinde gerçekleşen % 7.0 oranındaki büyümenin ardından 2008 yılının ikinci üç aylık döneminde dikkat çekici bir hız kazanmış ve ikinci çeyrekte % 2.6'ya ve üçüncü çeyrekte de % 0.9'a gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin giderek derinlik kazanması, ticaret ortağı olan ülkelerde tüketim ve yatırım talebinin düşmesi, küresel finansal piyasalarda hüküm süren kredi sıkışıklığının yol açtığı dış finansman sorunları ile tüketici ve özel kesim beklentilerindeki bozulma etkilerini 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren Türk ekonomisi üzerinde yıkıcı bir biçimde göstermeye başlamış ve bu süreç, yılın son çeyreğinde ekonominin, önceki yılın aynı dönemine göre, çarpıcı bir biçimde, % 7,0 oranında küçülmesi ile yeni bir fazın başlamasına neden olmuştur. 2008 yılının tamamında ise GSYİH büyüme oranı % 0,7 olarak gerçekleşmiştir.

Gerçekten düşük düzeyde gerçekleşen 2008 yılı büyümesine talep yönünden göz atıldığında, özellikle not edilmesi gereken bir husus I. Çeyrekte % 5,9, II. çeyrekte % 1,0 oranında büyüyen özel tüketim harcamalarının III. Çeyrekte % 1,6 ve yılın son çeyreğinde de % 4,0 oranında bir daralma göstermiş olması ve bu şekilde, toplam harcamalar (talep) içinde % 73,0 oranında bir ağırlığa sahip olan özel tüketim harcamalarının yılın tamamı itibariyle çok düşük düzeyde, % 0,1 oranında bir büyüme ortaya koymuş olmasıdır. Özel tüketim harcamalarındaki daralmayı, kamu nihai tüketim harcamalarındaki artış kısmen telafi etmiştir. Yılın son çeyreği itibariyle % 6.1 oranında büyüyen kamu tüketim harcamalarındaki yıllık artış % 1.8 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı son çeyreğinde küresel krizin yol açtığı talep daralması sonucu % 8.2 düzeyinde dikkat çekici bir daralma gösteren mal ve hizmet ihracatında yılın tamamı itibariyle % 2.6 oranında bir genişleme olurken, mal ve hizmet ithalatında önemli bir daralma yaşanmıştır. Yılın son çeyreğinde % 23.0 oranında daralan ithalat talebi yılın tamamı itibariyle % 3.1 oranında küçülmüş ve dış ticaretin büyümeye olan katkısı uzun bir aradan sonra tekrar pozitif bir değer almıştır. Talep açısından aynı olumsuz tablo yatırım harcamaları için de geçerli olmuştur. Yılın ilk çeyreğinde % 9.5 oranında büyüyen özel ve kamu kesimi toplam yatırım harcamaları ikinci çeyrek ile beraber, giderek derinleşen biçimde, küçülmeye başlamış ve sırasıyla, % 1.2, % 6.9 ve % 17.5 oranında daralma sergilemiştir. Toplam talep içinde % 20.3 oranında bir paya sahip olan gayrisafi sabit sermaye yatırımlarında 2008 yılında bir önceki yıla göre % 4.6 oranında bir küçülme meydana gelmiştir. Yılın son çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre % 23.5 düzeyinde dramatik bir daralma sergileyen özel sektör yatırımlarında yılın tamamı itibariyle küçülme % 7.3 olmuştur. Yine yılın son çeyreğinde % 15.9 oranında büyüyen ve toplam yatırım harcamaları içinde yaklaşık beşte bir oranında ağırlığa sahip olan kamu yatırımlarında 2008 yılında % 13.1 oranında genişleme gerçekleşmiştir.

Küresel krizin etkisini giderek daha ağırlaşan biçimde gösterdiği 2008 yılı son çeyreğinde özel tüketimdeki daralma ekonomik büyümeye negatif 3.2 puan, özel yatırımlardaki daralma da negatif 5.4 puan eklemiş, özel harcamalardaki küçülmenin etkisi toplam negatif 8.6 puan olmuştur. Son çeyrekte kamu tüketim ve yatırım harcamalarındaki genişleme büyümeye toplam 1.4 puan pozitif katkıda bulunmuş, bu şekilde nihai iç talebin büyümeye katkısı negatif 7.2 puana inmiştir. Dış talebe gelince, yılın son çeyreğinde mal ve hizmet ihracatında gözlemlenen % 6.2 oranındaki daralma büyümeye negatif 2.1 puan eklerken, mal ve hizmet ithalatında gerçekleşen % 23.0 oranındaki daralma, talepteki daralmanın üretim hacmine olan olumsuz etkisini hafifletmiş ve büyümeye 7.1 puan pozitif katkıda bulunmuştur. Ancak 2008 yılında stoklarda meydana gelen erime üretim faaliyeti hacminin daralmasını arttırıcı bir etkide bulunması nedeniyle büyümeye negatif 4 puan katkıda bulunmuştur. Bu şekilde 2008 yılı son çeyreği itibariyle GSYİH, 27 dönem sürmüş uzun bir büyüme döneminin ardından, % 7.0 oranında derin bir küçülme ortaya koymuştur. 2008 yılı ikinci ve özellikle üçüncü çeyreğinden itibaren talep ve harcama alanında gözlemlenmeye başlanan ve giderek keskinleşen

olumsuz gelişme doğal olarak etkisini ekonominin üretim sektörleri üzerinde de icra etmiştir. Üretim gelişmelerine göz atıldığında büyümenin yavaşlamasında en önemli etkenin, bir önceki yıla göre, sanayi, inşaat ve ticaret sektörlerindeki katma değer düşüşlerinin olduğu görülmektedir.

Keskin bir yavaşlama ile % 0.7 oranında gerçekleşen 2008 yılı büyümesine üretim açısından bakıldığında, yavaşlamada, özellikle son çeyrekte % 10.8 oranında küçülen imalat sanayinin yılın tamamı itibariyle sadece % 0.8 oranında büyüme göstermesi, son çeyrekte % 13.4 oranında daralan inşaat sektörünün yıllık bazda % 7.6 düzeyinde çarpıcı bir küçülme sergilemesi ile yine yılın son çeyreğinde % 15.4 oranında küçülen ticaret sektörü katma değerinin 2008 yılının tamamında % 0.9 oranında azalmasının ön planda etkili olduğu gözlemlenmektedir. Başta otomotiv ürünleri olmak üzere ihraç mallarına olan dış talebin keskin biçimde daralması imalat sanayisini olumsuz yönde etkilerken ihracat ve ithalat hacimlerinde tanık olunan önemli düşüşler ticaret sektörü katma değerinin düşüşünde etkin rol oynamıştır. 2008 yılının tamamı itibariyle toplam GSYİH içinde % 7.6 oranında paya sahip olan tarım sektöründe % 4.1, % 14.2 oranında bir paya sahip olan ulaştırma sektöründe % 1.6 ve % 11.2 oranında bir paya sahip olan konut sahipliğinde % 2.3 oranında büyüme gerçekleşmiştir.

2008 yılı dördüncü üç aylık dönemde ekonominin % 7.0 oranında önemli bir daralma sergilemesinde bu dönemde özellikle sanayi ve hizmetler sektörlerinde önceki yılın aynı dönemine göre meydana gelen keskin katma değer azalmaları etkili olmuştur. Yılın son çeyreğinde ekonomik büyümeye sanayi sektörü negatif 2.6 puan, hizmetler sektörü negatif 3.1 puan ve inşaat sektörü de negatif 0.9 puan katkıda bulunmuş, tarım sektörü ise 0.4 puan pozitif katkı ile son üç aya ilişkin küçülme oranının % 7.0'ye gerilemesini sağlamıştır. Yukarıda sıralanan gelişmeler çerçevesinde, 2008 yılında GSYİH büyümesine, - revizyon öncesi değerler üzerinden - özel tüketimin katkısı 0.2 puan, özel yatırımın katkısı – 1.6 puan, kamu tüketiminin katkısı 0.2 puan, kamu yatırımının katkısı 0.4 puan, net mal ve hizmet ihracatının katkısı 1.6 puan olmuştur. Stok değişiminin büyümeye katkısı ise 0.3 puan olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı, krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerinin derinleştiği bir yıl olmuştur. Krizin reel sektöre yansımasıyla iç ve dış talep daralmış, sanayi üretiminde büyük düşüşler gerçekleşmiştir. 2002-2008 döneminde yılda ortalama % 5,9 büyüyen Türkiye ekonomisi, 2009 yılında % 4,7 küçülmüştür. 2001 yılında yaşanan daralmanın ardından ilk kez 2009 yılında küçülen Türkiye ekonomisinin % 6 daralacağı tahmin edilirken, gerçekleşen oran beklentilerin altında kalmıştır. 2009 yılında kişi başına GSYİH değeri ise, geçen yıla göre 1.850 dolar kayıpla 8.590 dolar olarak hesaplanmıştır. Ana sektörlere göre büyüme hızlarındaki tek artış tarım sektöründe gerçekleşmiştir. 2009 yılında tarım sektörü, mevsim şartlarının elverişli olması nedeniyle % 3,6 oranında büyümüştür. Ancak tarımın milli gelir içindeki payı düşük olduğu için büyümeye katkısı fazla olmamıştır. Milli gelir içinde en büyük ağırlığa sahip olan ve büyümenin lokomotifi sayılan sanayi ve hizmetler sektörlerinin büyüme hızında, 2009 yılında büyük düşüşler meydana gelmiş, bu düşüşlere inşaat sektöründeki yüksek oranlı küçülme de eklenince GSYİH rekor seviyede daralmıştır. Harcamalar yönünden ise, krizin etkisiyle özel kesim sabit sermaye yatırımlarında ve özel tüketim harcamalarındaki düşüşler, GSYİH'nin daralmasında etkili olurken, kamu kesimi tüketim harcamaları GSYİH artışına olumlu etki yapmış, yatırımlar ise durma noktasına gelerek büyümeyi engellemiştir. Türkiye ekonomisi ekonomik krizin etkilerinin en yoğun olduğu 2009 yılı birinci döneminde % 14,5 daralarak, 1945 yılından sonraki en yüksek küçülmeyi yaşamıştır. Ekonomik daralma hız kesmeye başlayarak yılın ikinci döneminde % 7,7, üçüncü döneminde ise % 2,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2008 yılı son döneminden itibaren dört dönem üst üste küçülen ekonomi küresel krizin etkisiyle resesyona girmiş, ardından 2009 yılının son döneminde % 6'lık büyümeyle girdiği bu resesyondan çıkmıştır. Son dönemdeki büyümede arz yönünden imalat sanayindeki artış etkili olurken, talep yönünden ise özel kesim ve büyük ölçüde kamu kesimi tüketim harcamalarındaki artış etkili olmuştur. 2009 yılı genelinde GSYİH, 1998 temel fiyatlarına göre % 4,7'lik düşüşle 97.088 milyon TL'ye gerilemiştir. 2009 yılında iklim koşullarının uygun olması tarım sektörünü olumlu etkilemiştir. Tarım sektörünün alt sektörlerinden tarım, avcılık ve ormancılık sektörü % 3,3 ve balıkçılık sektörü % 10,8 büyümüştür. 2007 yılında kuraklık nedeniyle küçülen toplam tarım sektörü katma değeri, 2008 yılında % 4,3 ve 2009 yılında % 3,6 büyümüştür. Küresel mali krizin

iktisadi faaliyetleri yavaşlatması sonucu, sanayi sektörü alt dallarının tümünde büyüme hızı, bir önceki yıla göre gerilemiştir. Sanayi sektörü katma değeri, madencilik, imalat sanayi ve enerji sektörleri katma değerindeki gerilemeye bağlı olarak 7,2 puanlık düşüşle % 6,9 düzeyinde daralmıştır. Madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değeri % 6,7, imalat sanayi sektörü katma değeri % 7,2 ve enerji sektörü katma değeri % 3,5 azalmıştır.

Gayri safi yurtiçi hasılada 2009 yılında karşı karşıya kalınan ciddi boyuttaki daralmaya harcama bileşenleri açısından bakıldığında bu olumsuz gelişmede en büyük etkenin esasen 2008 yılından itibaren azalmaya yüz tutan yatırım harcamalarının 2009 yılı genelinde % 19.2 oranında küçülmesi olduğu görülmektedir. Kriz ortamının neden olduğu belirsizlik, dış kaynaklı doğrudan yatırımlardaki azalış, kapasite kullanım oranlarındaki ciddi gerileme ve yurt dışından uzun vadeli kaynak bulmakta karşılaşılan zorluklar özel sektör yatırım harcamalarının önemli ölçüde düşmesi sonucunu getirmiştir. Toplam tüketim harcamalarındaki daralma, kamu sektörünün krizin etkilerini azaltmak amacıyla yaptığı harcamaları 2009 yılı boyunca artırmış olması nedeniyle sınırlı kalmıştır. Bununla beraber toplam harcamalar içerisinde 2009 yılı itibariyle ¾ oranında temel bir ağırlığa sahip olan özel tüketim harcamalarının (yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurtiçi tüketimi) yıl genelinde % 2.0 oranında daralması 2009 yılındaki ekonomik küçülmenin bir diğer önemli nedeni olmuştur. GSYİH içindeki payının düşüklüğü nedeniyle (% 14,7) kamu sektörü nihai tüketim harcamalarının yıl içinde % 7.8 oranında artmış olması özel tüketim harcamalarındaki daralmayı telafi edememiştir.

2009 yılı genelinde ithalatın, ihracat hacminden daha hızlı daralma göstermiş olması sonucu, net ihracat ekonomideki küçülmenin daha küçük düzeyde gerçekleşmesine katkıda bulunmuştur, büyümeye pozitif katkı yapmıştır. 2009 yılı genelinde % 4.7 oranında daralan GSYİH'ya toplam tüketimin katkısı negatif % 0.8 puan, toplam sabit sermaye yatırımlarının katkısı negatif % 4.5 puan, stok değişiminin katkısı negatif % 2.1 puan olurken, net mal ve hizmet ihracatının katkısı pozitif % 2.7 puan olmuştur. Toplam yurtiçi nihai talepteki daralma (stoklar hariç) % 5.2 olarak gerçekleşmiştir.

II. 3.2. 2010 ve 2011 YILI GAYRİSAFİ YURTİÇİ HASILA GELİŞMELERİ

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), 2010 yılının ilk çeyreğinde % 12,0 oranında, ikinci çeyrekte %10,3 oranında, üçüncü çeyrekte % 5,2 oranında ve son çeyrekte ise %9,2 oranında artış göstermiştir. Son çeyrekteki % 9,2 oranındaki büyüme ile Türkiye, G-20 ülkeleri arasında Çin'den sonra en fazla büyüyen ikinci ülke olmuştur. Sabit fiyatlarla GSYİH, 2010 yılında ilk çeyrekteki seviyesinden 4.680 milyon lira artış göstererek son çeyreği 28.015 milyon lira seviyesinde kapatmıştır. Kişi başına GSYİH değeri cari fiyatlarla, yıllık olarak 10.079 dolardır. Ayrıca 2010 yılı büyüme oranları, öngörülen %6,8 oranının 2,1 puan üzerinde gerçekleşmiştir. Ana sektörler itibariyle sabit fiyatlarla GSYİH incelendiğinde; tüm sektörlerde pozitif büyüme gerçekleştiği görülmektedir. En fazla büyümenin gerçekleştiği sektör, % 17,1 ile inşaat sektörü olmuştur. 2009 yılında % 16,1 oranı ile en fazla daralan sektör konumunda olan inşaat sektörü, baz etkisi ile beraber 2010'u yüksek büyüme ile kapatmıştır. Ana sektörler içerisinde, büyüme oranının en düşük olduğu sektör ise mevsim koşullarının yıl içerisinde sert geçmesi nedeniyle tarım sektörü olmuştur. 2009 yılında daha elverişli mevsim koşullarının söz konusu olması nedeniyle % 3,9 büyüyen tarım sektörü 2010'u % 1,6'lık büyüme ile kapatmıştır. Büyüme oranları, sanayi sektöründe % 12,9 oranında, hizmetler sektöründe ise % 7,7 oranında gerçekleşmiştir.

Sabit fiyatlarla GSYİH iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde; 2009 yılında görülen küresel daralma sebebiyle balıkçılık, madencilik ve taşocakçılığı, imalat sanayi, elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı, inşaat, toptan ve perakende ticaret, ulaştırma, depolama ve haberleşme, diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri gibi birçok iktisadi faaliyet kolunda ekonomik küçülme söz konusu olmuş, 2010 yılında ise beklentilerin üstünde bir seyir izlemiş ve tüm faaliyet kollarında pozitif büyüme gerçekleşmiştir. Faaliyet kollarına göre; inşaatta gerçekleşen % 17,1 oranındaki büyümeyi, % 14,2 ile balıkçılık sektörü, % 13,6 ile imalat sanayi sektörü, % 13,3 ile toptan ve perakende ticaret, % 12,9 ile vergi-sübvansiyon, % 10,5 ile de ulaştırma ve haberleşme faaliyetleri izlemiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYİH, 2010 yılının ilk çeyreğinde 25,4 milyar lira ile olan GSYİH, ikinci çeyrekte 26,3 milyar liraya, üçüncü çeyrekte 26,6 milyar liraya ve son çeyrekte de 27,6 milyar liraya yükselmiştir. 2010 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre arındırılmamış GSYİH % 9,2 oranında artarak rekor seviyeye

çıkmış ancak bu oran mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH için sadece % 3,6 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında GSYİH, cari fiyatlarla % 16,0 oranında büyüyerek 1.105.101 milyon TL'ye ulaşmış ve bunun 92.804 milyon TL'si tarım, 211.998 milyon TL'si sanayi, 45.240 milyon TL'si inşaat ve 755.060 milyon TL'si de hizmetler sektörü tarafından sağlanmıştır.

Sabit fiyatlarla harcama yöntemiyle GSYİH'de 2010 yılında bir önceki yıla göre, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları % 6,6 oranında, kamu tüketim harcamaları % 2,0 oranında artmıştır. Ayrıca 2009 yılında %5,0 oranında düşüş gösteren mal ve hizmet ihracatı, 2010'da % 3,4 oranında artmıştır. Mal ve hizmet ithalatı ise 2010 yılında % 20,7 oranında artış göstermiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları; inşaat yatırımındaki % 17,0 ve makine-teçhizat yatırımlarındaki % 8,4 oranlarındaki artışın etkisi ile % 15,1 oranında yükselmiştir. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, makine-teçhizat yatırımındaki % 43,0 ve inşaat yatırımlarında %16,9 oranındaki artışlar sayesinde % 33,5 oranında yükselmiştir. Cari fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'de yerleşik hane halklarının tüketimi, 2010 yılında bir önceki yıla göre % 15,5 oranında artış göstermiştir. Bu tüketim kalemindeki büyümeye yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 14,5 oranında, yerleşik hane halklarının yurt dışı tüketimi % 13,1 oranında artış ile pozitif bir katkı sağlarken; yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 2,9 oranında azalma ile negatif bir katkı sağlamıştır. Kamu tüketim harcamaları, 2010 yılında bir önceki yıla göre % 12,4 oranında artarak 157.451 milyon liraya yükselmiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları % 20,4 oranında artarken bu artışa en önemli katkıyı % 24,1 oranı ile inşaat sektörü yatırımlarındaki artış yapmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları % 31,1 oranında artarken; bunun alt kalemlerinden makine-teçhizat yatırımları % 35,3 oranında, inşaat sektörü yatırımları ise % 23,4 oranında artmıştır. Sabit fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'nin büyümesine; yerleşik hane halklarının tüketimi 4,7 puan, devletin nihai tüketim harcamaları 0,2 puan, sabit sermaye yatırımları 6,0 puan, stoklardaki değişme 2,5 puan, ihracat 0,9 puan, ithalat ise 5,2 puanlık pozitif katkı sağlamıştır.

Türkiye ekonomisi, 2010 yılında yıllık % 9,2 oranında göstermiş olduğu büyümeyle son 6 yılın en yüksek oranlı büyümesini kaydetmiştir. Küresel ekonomik krizin etkilerinin sınırlı da olsa sürdüğü 2011 yılının ilk döneminde ekonominin büyüme trendi devam etmiştir. Türkiye, 2011 yılı ilk çeyreği itibariyle GSYİH'deki % 11,9 oranındaki artış ile dünyanın en hızlı büyüyen, aynı zamanda çift haneli büyüyen tek ekonomisi olmuştur. GSYİH'de ikinci çeyrekte % 9,1 oranında, üçüncü çeyrekte %8,4 oranında, son çeyrekte biraz hız keserek % 5,2 oranında büyüme olmuştur. Böylece Türkiye 2011 yılında yıllık olarak % 8,5 oranında büyüme göstererek Avrupa ülkeleri arasında birinci, dünyanın ekonomik olarak en gelişmiş G20 ülkeleri arasında ise üçüncü sırada yer almıştır. Sabit fiyatlarla GSYİH, 2011 yılında ilk çeyrekteki seviyesinden 3.264.000 artış göstererek son çeyreği 29.515.000 seviyesinde kapatmıştır. Kişi başına GSYİH değeri cari fiyatlarla, yıllık olarak 10.335 dolarıdır. Ana sektörler itibariyle sabit fiyatlarla GSYİH incelendiğinde; tüm sektörlerde pozitif büyüme gerçekleştiği görülmektedir. En fazla büyümenin gerçekleştiği sektör, % 11,2 oranı ile geçen yılda olduğu gibi inşaat sektörü olmuştur. Ana sektörler içerisinde, büyüme oranının en düşük olduğu sektör de yine iklim şartlarına bağlı olarak tarım sektörü olmuştur.

2010 yılında mevsim koşullarının oldukça kötü olması nedeniyle % 2,4 oranında büyüyen tarım sektörü, 2011 yılında yaklaşık iki katı artışla % 5,3 oranında büyümüştür. Büyüme oranları, sanayi sektöründe % 9,2 oranında, hizmet sektöründe ise % 8,4 oranında gerçekleşmiştir. Sabit fiyatlarla GSYİH iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde; 2009 yılında görülen küresel birçok iktisadi faaliyet kolunda küçülme olurken, 2010 yılında ise krizin etkilerinin azalması ve iktisadi faaliyetlerdeki toparlanmanın beklenenden çabuk olmasıyla tüm faaliyet kollarında pozitif büyüme gerçekleşmiştir. Ekonomideki beklentilerin üzerindeki büyüme 2011 yılında da devam etmiştir. Faaliyet kollarına göre; toptan ve perakende ticarette gerçekleşen % 11,4 oranındaki büyümeyi, % 11,2 oranı ile inşaat, % 10,8 ile ulaştırma, depolama ve haberleşme, % 9,6 ile mali aracı kuruluşların faaliyetleri, % 9,4 oranı ile de imalat sanayi izlemiştir.

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYİH, 2011 yılının ilk çeyreğinde 28,2 milyar liraya, ikinci çeyrekte 28,5 milyar liraya, üçüncü çeyrekte 28,9 milyar liraya ve son çeyrekte de 29,1 milyar liraya yükselmiştir. 2011 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre arındırılmamış GSYİH %

11,9 oranında artarak rekor seviyeye çıkmış ancak, bu oran mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH için sadece %1,6 oranında gerçekleşebilmiştir. 2011 yılında GSYİH, cari fiyatlarla % 17,8 oranında büyüyerek 1.294.893 milyon liraya ulaşmış ve bunun 105.099 milyon lirası tarım, 259.767 milyon lirası sanayi, 57.870 milyon lirası inşaat ve 725.048 milyon lirası da hizmetler sektörü tarafından sağlanmıştır. 2011 yılında GSYİH'deki % 8,5 oranındaki büyümeye, imalat sanayi sektörü 2,5 puan, tarım sektörü 0,1 puan, inşaat sektörü ise 0,7 puan değerinde katkı yapmıştır. Diğer önemli katkılar ise; 1,7 puan ile ulaştırma, depolama ve haberleşme; 1,6 puan ile toptan ve perakende ticaret; 1,2 puan ile mali aracı kuruluşlar; 0,4 puan ile gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri; 0,2 puan ile elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı faaliyetlerine aittir. Bir önceki yıla göre 2011 yılında cari fiyatlarla GSYİH içinde sanayi sektörünün payı 0,7 puan artarak % 20,1'e, inşaat sektörünün payı 0,3 puan artarak % 4,5'e yükselirken, tarım sektörünün payı 0,3 puan düşerek %8,1'e, hizmetler sektörünün payı 1,2 puan düşerek % 56,0'a gerilemiştir. Sabit fiyatlarla harcama yöntemiyle GSYİH'de 2011 yılında bir önceki yıla göre, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları % 7,7 oranında, kamu tüketim harcamaları %4,5 oranında artmıştır. Ayrıca mal ve hizmet ihracatı % 6,5 oranında, mal ve hizmet ithalatı ise %10,6 oranında artış göstermiştir. 2010 yılında % 30,5 oranında artış gösteren kamu sektörü sabit sermaye yatırımları; 2011 yılında inşaat yatırımındaki % 1,6 ve makine-teçhizat yatırımlarındaki %9,7 oranlarındaki düşüşün etkisiyle % 18,3 oranında artmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, makine-teçhizat yatırımındaki % 25,8 ve inşaat yatırımlarında % 16,4 oranındaki artışlar sayesinde % 22,8 oranında yükselmiştir.

Cari fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'de yerleşik hane halklarının tüketimi, 2011 yılında bir önceki yıla göre % 16,9 oranında artış göstermiştir. Bu tüketim kalemindeki büyümeye yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 17,1 oranında, yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 20,3 oranında, yerleşik hane halklarının yurt dışı tüketimi % 15,1 oranında artış ile pozitif bir katkı sağlamıştır. Kamu tüketim harcamaları, 2011 yılında bir önceki yıla göre % 14,7 oranında artarak 180.670 milyon liraya yükselmiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları % 11,9 oranında artarken, bu artışa en önemli katkıyı % 12,8 oranı ile inşaat sektörü yatırımlarındaki artış yapmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları % 42,7 oranında artarken; bunun alt kalemlerinden makine-teçhizat yatırımları % 45,4 oranında, inşaat sektörü yatırımları ise % 37,4 oranında artmıştır. GSYİH'de 2011 yılında sağlanan yüksek oranlı büyümeye en büyük katkıyı özel sektör yatırımları sağlamıştır. Sabit fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'nin büyümesine; yerleşik hane halklarının tüketimi 5,3 puan, devletin nihai tüketim harcamaları 0,5 puan, sabit sermaye yatırımları 4,4 puan, mal ve hizmet ihracatı 1,6 puan, mal ve hizmet ithalatı ise 3,0 puanlık pozitif katkı sağlamıştır. Kişi başına GSYİH, cari fiyatlarla 2011 yılında % 4,1 oranında artarak 10.335 Dolar'a, olarak da % 16,3 oranında artarak 17.329 liraya yükselmiştir. Sabit fiyatlarla kişi başına GSYİH ise 2011 yılında bir önceki yıla göre % 7,3 oranında artmış ve 1.433 liradan 1.537 liraya yükselmiştir.

II.3.3. 2012 YILI YURTİÇİ HASILA GELİŞMELERİ

Türkiye ekonomisi diğer ülke ekonomileri gibi hem küresel kriz sürecinde, hem de kriz sonrasında dünya ekonomisinde yaşanan gelişmelerden etkilenmiştir. Ancak, Türkiye ekonomisi krizden diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerine kıyasla, nispeten daha çabuk ve yüksek büyüme hızıyla çıkmıştır. Bunun en önemli nedeni Türkiye ekonomisinin temel dengelerinin genel olarak daha sağlam ve güçlü olmasıdır.

2012 yılında küresel ekonomideki yavaşlama eğilimine paralel olarak Türkiye ekonomisindeki yüksek büyüme hızı gerilemeye başlamıştır. Küresel ekonomideki olumsuz gelişmeler, Avrupa

Birliği'nde krizin derinleşmesi, bölgemizde artan jeopolitik gerginlikler ve yüksek seyreden petrol fiyatları ülkemiz ekonomisine de yansıyarak beklentilerin bozulmasına neden olmuştur. İç talep büyük ölçüde daralmış, özel kesim tüketim ve özellikle yatırım harcamalarında hızlı bir düşüş olmuştur. GSYİH'de sabit fiyatlarla 2012 yılı ilk çeyreğinde %3,3 oranında artış olurken, ikinci çeyrekte % 2,9, üçüncü çeyrekte %1,6, son çeyrekte de %1,4 oranında artış olmuştur. 2012 yılının ilk çeyreğinden son çeyreğine kadar sabit fiyatlarla GSYİH artış oranlarında düzenli olarak azalış eğilimi görülmüştür. Çeyrek dönemlerde yaşanan bu gelişme doğal olarak yıl geneline de yansımıştır.

Tablo 14 GSYİH İçinde Sektör Payları

(% Olarak)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tarım	9,9	9,5	9,4	8,3	7,6	7,6	8,3	8,4	8,0	7,9
Sanayi	20,9	20,3	20,3	20,1	20,0	19,8	19,1	19,4	19,9	19,3
İnşaat	4,0	4,4	4,4	4,7	4,9	4,7	3,8	4,2	4,5	4,4
Hizmetler	65,1	65,8	65,9	66,9	67,5	67,9	68,8	68,0	67,6	68,4
GSYİH	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kaynak:TUİK										

Ekonomide 2010 ve 2011 yıllarında sağlanan yüksek büyüme oranları, 2012 yılında önemli oranda hız kesmiş ve bir önceki yıla göre sadece % 2,2 oranında büyüme sağlanabilmiştir. Böylece başlangıçta yumuşak iniş senaryosuna göre % 4,0 olarak belirlenmiş olan ve daha sonra % 3,2 gibi daha düşük bir düzeye çekilen büyüme beklentisinin de gerisinde kalınmıştır. Ekonomi yönetiminin genelince yumuşak iniş olarak değerlendirilen, piyasalarda ise sert bir düşüş olarak algılanan % 2,2 oranındaki sınırlı büyümede dış talepteki artış, dolayısıyla ihracatta yaşanan olumlu gelişme etkili olmuştur. Ana sektörler itibariyle sabit fiyatlarla GSYİH incelendiğinde; tüm sektörlerde büyüme gerçekleştiği görülmektedir. En fazla büyümenin gerçekleştiği sektör, % 3,5 oranı ile tarım sektörü olmuştur. Ana sektörler içerisinde, büyüme oranının en düşük olduğu sektör ise inşaat sektörü olmuştur. 2011 yılında iç talepteki canlanmanın etkisiyle % 11,5 oranı ile en yüksek oranda büyüme kaydeden inşaat sektörü, 2012 yılında ekonomideki durgunluk nedeniyle sert bir daralma ile sadece % 6,0 oranında büyüyebilmiştir. Büyüme oranları, sanayi sektöründe % 2,0 oranında, hizmet sektöründe ise % 2,6 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 15 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

(Cari Temel Fiyatlarla Bin TL Olarak)

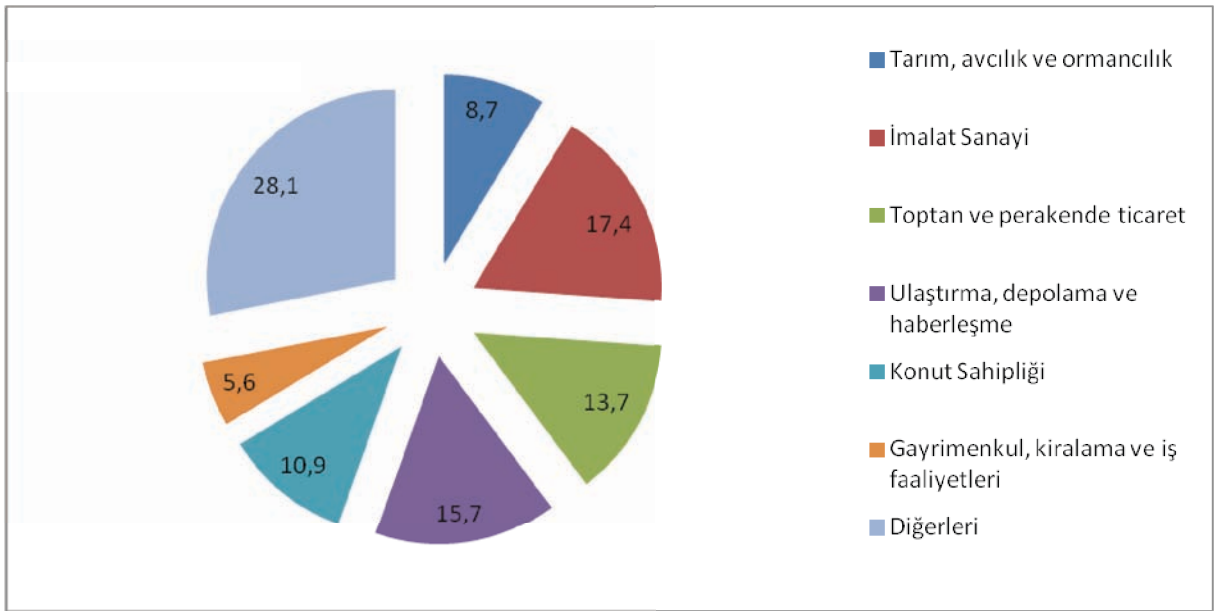
	Milyon TL			Pay (%)		
	2010	**2011**	**2012**	**2010**	**2011**	**2012**
Tarım, avcılık ve ormancılık	90.722	101.300	109.808	8,3	7,8	7,8
Balıkçılık	2.017	2.335	2.827	0,2	0,2	0,2
Madencilik ve Taşocakçılığı	15.785	19.133	21.104	1,4	1,5	1,5
İmalat Sanayi	172.112	210.674	220.339	15,7	16,2	15,6
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	25.455	28.768	32.347	2,3	2,2	2,3
İnşaat	45.670	57.751	61.807	4,2	4,5	4,4
Toptan ve perakende ticaret	120.869	155.908	172.624	11,0	12,0	12,2
Oteller ve Lokantalar	25.590	30.028	33.314	2,3	2,3	2,4
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	144.428	175.665	197.989	13,1	13,5	14,0
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	40.502	40.576	46.987	3,7	3,1	3,3
Konut Sahipliği	123.029	129.265	137.713	11,2	10,0	9,7
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	52.743	60.939	70.472	4,8	4,7	5,0
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	46.090	52.249	60.359	4,2	4,0	4,3
Eğitim	36.803	42.717	49.198	3,3	3,3	3,5
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	17.939	19.385	21.784	1,6	1,5	1,5
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	18.697	21.380	22.074	1,7	1,6	1,6
Ev içi personel çalıştıran hanehalkları	2.097	2.380	2.710	0,2	0,2	0,2
Sektörler Toplamı	980.547	1.150.453	1.263.456	89,2	88,7	89,2
Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri	19.419	17.324	22.390	1,8	1,3	1,6
Vergi-Sübvansiyon	137.672	164.584	175.751	12,5	12,7	12,4
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Alıcı fiyatlarıyla)	1.098.799	1.297.713	1.416.817	100,0	100,0	100,0

Kaynak. TUİK.

Sabit fiyatlarla GSYİH iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde; krizin etkilerinin nispeten azalması ve iktisadi faaliyetlerdeki toparlanmanın beklenenden çabuk olmasıyla 2010 ve 2011 yıllarında faaliyet kollarının genelinde yüksek oranlı büyüme gerçekleştiği görülmektedir. 2012 yılında ise ekonomideki büyüme devam etmekle birlikte hız kesmiştir. 2012 yılında faaliyet kolları itibari ile en yüksek oranlı büyüme % 6,6 oranı ile gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetlerinde gerçekleşirken onu, % 5,6 oranı ile ev içi personel çalıştıran hane halkları, %5,3 oranı ile sağlık işleri ve sosyal hizmetler, % 4,3 oranı ile eğitim faaliyetleri izlemiştir.

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYİH, 2012 yılının ilk çeyreğinde 29,1 milyar lira, ikinci çeyrekte 29,5 milyar lira, üçüncü çeyrekte 29,6 milyar lira ve son çeyrekte de 29,5 milyar lira olmuştur. 2012 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre arındırılmamış GSYİH %1,36 oranında artarken, bu oran mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH için de %1,37 düzeyinde gerçekleşmiştir.

2012 yılında GSYİH, cari fiyatlarla % 9,2 oranında büyüyerek 1.416.817 milyon TL'ye ulaşmış ve bunun 112.635 milyon TL'si tarım, 273.789 milyon TL'si sanayi, 61.807 milyon TL'si inşaat ve 815.225 milyon TL'si de hizmetler sektörü tarafından sağlanmıştır. Bir önceki yıla göre 2012 yılında cari fiyatlarla GSYİH içinde tarım sektörünün payı 0,1 puan azalarak % 7,9'a, sanayi sektörünün payı 0,6 puan azalarak % 19,3'e, inşaat sektörünün payı 0,1 puan azalarak % 4,4'e gerilerken, hizmet sektörünün payı 1,2 puan artarak %57,5'e yükselmiştir. 2012 yılında GSYİH'deki % 2,2 oranındaki büyümeye, imalat sanayi sektörü 0,5 puan, tarım sektörü 0,3 puan, inşaat sektörü ise 0,03 puan değerinde katkı yapmıştır. Diğer önemli katkılar ise; 0,5 puan ile ulaştırma, depolama ve haberleşme; 0,4 puan ile mali aracı kuruluşlar; 0,3 puan ile gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri; 0,1 puan ile kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik faaliyetlerine aittir. Sabit fiyatlarla harcama yöntemiyle GSYİH'de 2012 yılında bir önceki yıla göre, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları % 7,0 oranında azalırken, devletin nihai tüketim harcamaları % 5,7 oranında artmıştır. Mal ve hizmet ihracatı % 17,2 oranında artarken, mal ve hizmet ithalatı ise 2011 yılı ile hemen hemen aynı düzeyde gerçekleşmiştir. 2011 yılında % 2,2 oranında azalış gösteren kamu sektörü sabit sermaye yatırımları 2012 yılında makine-teçhizat yatırımlarındaki % 41,2 oranındaki artışın etkisi ile % 8,9 oranında artmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, makine-teçhizat yatırımındaki % 6,6 oranındaki küçülmenin etkisi ile % 4,5 oranında azalmıştır.

Cari fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'de yerleşik hane halklarının tüketimi, 2012 yılında bir önceki yıla göre % 7,5 oranında artış göstermiştir. Bu tüketim kalemi içinde bulunan yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurtiçi tüketimi % 8,0 oranında, yerleşik olmayan hane halklarının yurtiçi tüketimi % 14,9 oranında artış yönünde değişim gösterirken, yerleşik hane halklarının yurt dışı tüketimi ise % 9,7 oranın-

da azalış yönünde değişim göstermiştir. Devletin nihai tüketim harcamaları, 2012 yılında bir önceki yıla göre % 15,8 oranında artarak 209.199 milyon liraya yükselmiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları % 11,4 oranında, makine ve teçhizat yatırımları %40,4 oranında artış kaydetmiştir. Özel sektör makine teçhizat sabit sermaye yatırımları 2012 yılında bir önceki yıla göre % 4,7 oranında azalış gösterirken, inşaat yatırımları % 8,3 oranında artış kaydetmiş ve bu bileşenlerin değişim oranlarına endeksli olarak özel sektör sabit sermaye yatırımları % 5,0 oranında azalış göstermiştir. Harcamalar yöntemiyle GSYİH'nin büyümesine; yerleşik hane halklarının tüketimi 0,5 puan negatif, devletin nihai tüketim harcamaları 0,6 puan pozitif, sabit sermaye yatırımları 0,7 puan negatif, mal ve hizmet ihracatı 4,1 puan, mal ve hizmet ithalatı da 0,01 puanlık pozitif katkı sağlamıştır. Kişi başına GSYİH, cari fiyatlarla 2012 yılında % 0,4 oranında artarak 10.504 Dolar'a, Türk Lirası olarak da % 7,9 oranında artarak 18.927 liraya yükselmiştir. Sabit fiyatlarla kişi başına GSYİH ise 2012 yılında bir önceki yıla göre %1,0 oranında artışla 1.557 liradan 1.573 liraya yükselmiştir.

Tablo 16 Yurtiçi Hasıla Harcama Bileşenleri Dönemsel ve Yıllık Gelişme Hızları

(Sabit Fiyatlar Üzerinden)

	2008	2009	2010	2011	2012
Yerleşik Hane halklarının Tüketimi	-0,3	-2,3	6,7	7,7	-0,7
Devletin nihai tüketim harcamaları	1,7	7,8	2,0	4,7	5,7
Gayri safi sabit sermaye oluşumu	-6,2	-19,0	30,5	18,0	-2,5
Kamu Sektörü	12,7	-0,6	17,7	-2,2	8,9
Özel Sektör	-9,0	-22,5	33,6	22,3	-4,5
Mal ve hizmet ihracatı	2,7	-5,0	3,4	7,9	17,2
(-) Mal ve hizmet ithalatı	-4,1	-14,3	20,7	10,7	0,0
Gayri safi yurtiçi hasıla	0,7	-4,8	9,2	8,8	2,2
Kaynak: TUİK					

Tablo 17 2009 - 2012 Yılları GSYİH Harcama Bileşenleri

(Cari Fiyatlarla)

	Milyon TL				Pay (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	952.559	1.098.799	1.297.713	1.416.817	100,0	100,0	100,0	100,0
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	680.768	787.753	923.836	992.745	71,5	71,7	71,2	70,1
Yerleşik ve Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	714.245	819.224	965.772	1.042.950	75,0	74,6	74,4	73,6
(-) Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	39.889	38.723	50.109	57.584	4,2	3,5	3,9	4,1
Yerleşik Hanehalklarının Yurtdışı Tüketimi	6.412	7.252	8.173	7.379	0,7	0,7	0,6	0,5
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	140.029	157.514	180.708	209.199	14,7	14,3	13,9	14,8
Maaş, Ücret	75.830	87.344	100.906	117.305	8,0	7,9	7,8	8,3
Mal ve Hizmet Alımları	64.199	70.169	79.801	91.893	6,7	6,4	6,1	6,5
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	160.718	207.816	283.163	287.682	16,9	18,9	21,8	20,3
Kamu Sektörü	35.335	43.407	49.075	54.685	3,7	4,0	3,8	3,9
Makine- Teçhizat	6.223	6.656	7.348	10.318	0,7	0,6	0,6	0,7
İnşaat	29.113	36.751	41.728	44.366	3,1	3,3	3,2	3,1
Özel Sektör	125.383	164.409	234.088	232.997	13,2	15,0	18,0	16,4
Makine- Teçhizat	80.423	108.677	157.848	150.411	8,4	9,9	12,2	10,6

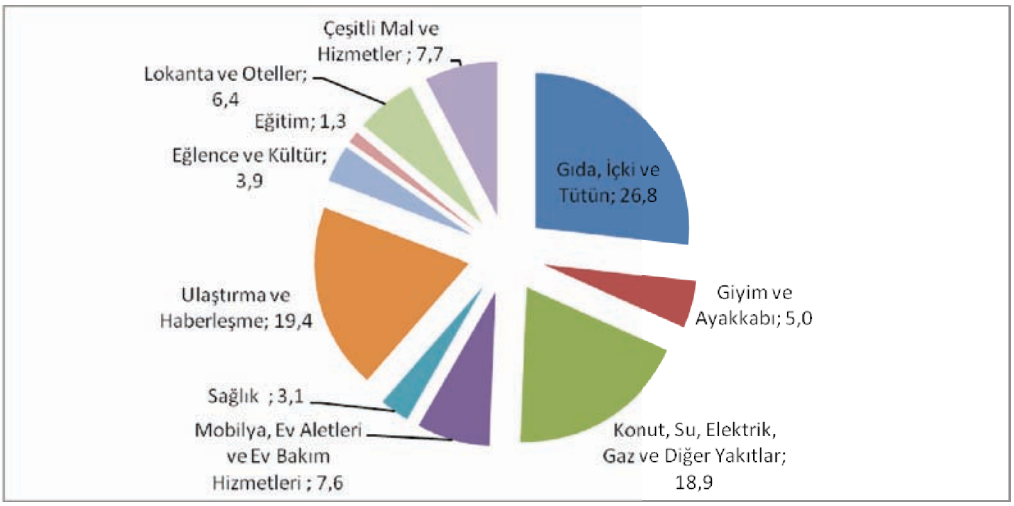
İnşaat	44.960	55.731	76.240	82.586	4,7	5,1	5,9	5,8
(*) Stok Değişmeleri	-18.427	6.708	22.528	-357	-1,9	0,6	1,7	0,0
Mal ve Hizmet İhracatı	222.103	233.046	311.148	374.616	23,3	21,2	24,0	26,4
(-) Mal ve Hizmet İthalatı	232.632	294.036	423.670	447.067	24,4	26,8	32,6	31,6
* Stok Değişmeleri kalıntı yöntemiyle hesaplanmış olup istatistiki hatayı da içermektedir.								
Kaynak: TUİK								

2012 yılında yerleşik olmayan hane halklarının tüketimi % 8.5 oranında genişlerken, yerleşik hane halklarının tüketiminde ise % 2.3 oranında azalma meydana gelmiştir. Bu şekilde toplam özel yurtiçi tüketimdeki daralma % 2.0'de kalmıştır. Yerleşik olan ve yerleşik olmayan hane halklarının 2012 yılında yapmış oldukları yurtiçi tüketim harcamalarının başlıca tüketim alanları itibariyle dağılımı ile bu tüketim alanlarının toplam tüketim harcamaları içindeki payları aşağıda verilmektedir:

Tablo 18 Yerleşik Ve Yerleşik Olmayan Hanehalklarının 2012 Yılı Yurtiçi Tüketimi (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

	Milyon TL	Pay (%)
Yerleşik ve Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	1.042.950	100,0
Gıda, İçki ve Tütün	279.034	26,8
Giyim ve Ayakkabı	51.905	5,0
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	197.429	18,9
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	79.727	7,6
Sağlık	32.516	3,1
Ulaştırma ve Haberleşme	202.328	19,4
Eğlence ve Kültür	40.834	3,9
Eğitim	13.037	1,3
Lokanta ve Oteller	66.342	6,4
Çeşitli Mal ve Hizmetler	79.798	7,7
Kaynak: TUİK		

Şekil 4 Hanehalklarının 2012 Yılı Yurtiçi Tüketiminin Tüketim Alanları İtibariyle Dağılımı

Yukarıdaki grafikten görüleceği üzere gıda, içki, tütün, ve konuta ilişkin harcamalar ile su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar, ulaştırma ve haberleşme giderleri yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının toplam yurtiçi tüketim harcamaları içerisinde toplam ağırlıkları üçte ikiye yaklaşan üç temel tüketim alanını oluşturmaktadırlar.

1987 yılı bazlı ulusal gelir hesap sistemine göre cari fiyatlar üzerinden 2000 yılında 1 862 YTL olan kişi başına gelir, yaşanan derin ekonomik kriz nedeniyle 2001 yılında önemli bir azalma sergilemiş, ancak daha sonraki dönemde hızlı bir büyüme ortaya koymuştur. Dolar cinsinden kişi başına gelir 2000 yılındaki 2 965 düzeyinden 2006 yılında 5 477 Dolar düzeyine yükselmiştir. Şüphesiz bu hızlı tırmanmada, sözü edilen dönemde Doların uluslararası piyasada değer yitirmesi ve Türk Lirasının aşırı değerli hale gelmesinin de önemli katkısı olmuştur. Ayrıca bu alanda not edilmesi gereken bir diğer husus ta, Türkiye İstatistik Kurumu'nca (TÜİK) 2007 yılı içerisinde yürütülmüş olan "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi' çalışmaları ile tespit edilmiş olan toplam nüfus sayısının (70 586 256) , daha önce yapılmış olan Nüfus Sayımı sonuçlarının ihmal edilmeyecek ölçüde altında çıkmış olmasıdır. Bu durum şüphesiz kişi başına gelir rakamlarını yukarıda verilen rakamların üzerine taşıyacak olan bir gelişmedir.

TÜİK ayrıca ayrıntıları üzerinde daha önce durulduğu gibi 2007 yılı son çeyreğinden itibaren 1998 yılı bazlı ulusal gelir hesap sistemine geçmiştir. 1998 yılı bazlı hesap sistemine göre TÜİK tarafından 2006 yılını izleyen son üç yıllık dönem için belirlenen GSYİH değerleri TL ve kişi başına gelir düzeyleri de TL ve Dolar cinsinden aşağıda verilmektedir. 2008 yılında büyüme hızının nüfus artış hızından düşük gerçekleşmesi ve 2009 yılında da yaşanan derin ekonomik resesyon nedeniyle son iki yıllık dönemde kişi başına gelir düzeyi gerçekte düşüş sergilemiştir. 2008 yılında büyüme hızının nüfus artış hızından düşük gerçekleşmesine rağmen nüfus projeksiyonu değişikliği ve kur hareketleri nedeniyle kişi başına gelir düzeyi 2007 yılına göre rakamsal olarak artmış görüntüsü ortaya koymaktadır.

Tablo 19 KİŞİ BAŞINA GELİR (1987 Yılı Bazlı Hesap Sistemine Göre**)**

	Yıl Ortası Nüfusu(1) (Bin Kişi)	(Cari Fiyatlarla)			(1998 Yılı Fiyatlarıyla)			Satın Alma Gücü Paritesi (SAGP) (ABD Doları/TL) (3)	SAGP Göre Fert Başına GSYİH (ABD Doları) (4)
		GSYİH (Milyon TL)	Fert Başına GSYİH		GSYİH (Milyon TL)	Fert Başına GSYİH			
			TL	ABD Doları(2)		TL	ABD Doları(2)		
1998	62464	70203	1124	4338	70203	1124	4322	0,13	8573
1999	63364	104596	1651	3907	67841	1071	4117	0,2	8171
2000	64252	166658	2594	4130	72436	1127	4335	0,28	9172
2001	65133	240224	3688	3021	68309	1049	4033	0,43	8613
2002	66008	350476	5310	3492	72520	1099	4225	0,61	8667
2003	66873	454781	6801	4559	76338	1142	4390	0,77	8790
2004	67723	559033	8255	5764	83486	1233	4741	0,81	10164
2005	68566	648932	9464	7022	90500	1320	5076	0,83	11394
2006	69395	758391	10929	7586	96738	1394	5361	0,85	12900
2007	70215	843178	12009	9240	101255	1442	5546	0,86	13903
2008	71095	950534	13370	10438	101922	1434	5513	0,89	15021
2009	72050	952559	13221	8.559,00	97003	1346	5177	0,92	14413
2010	73003	1098799	15051	10.022,00	105886	1450	5578	0,97	15571
2011	73950	1298062	17553	10.469,00	114889	1554	5975	1	17468
2012 (5)	74885	1434712	19159	10.673,00	118566	1583	6089	1,06	18092
2013 (6)	75811	1571181	20725	11.318,00	123308	1627	6255	1,1	18834

(1) Dünya Bankası tahmini

Kaynak. TÜİK

II.3.4. 2013 YILI I. ÜÇ AYLIK DÖNEMİNDE GSYİH BÜYÜMESİ

2013 yılının birinci çeyreğinde GSYİH, piyasa beklentilerinin üzerinde % 3 oranında artış kaydetmiştir. 2013 yılının ilk çeyreğinde ekonomik aktivitede beklentinin üzerinde canlanma kaydedilmiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH, 2013 yılının birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre % 1,6 oranında artış göstermiştir. Yılın birinci çeyreğinde katma değer tarım sektöründe % 3,6 oranında artmış, büyümeye

katkısı 0,2 puan olmuştur. Birinci çeyrekte sanayide katma değer % 2,2 oranında artmış büyümeye katkısı 0,6 puan olmuştur. İmalat sanayi katma değerindeki artış ise % 2,8'dir. Birinci çeyrekte aylık sanayi üretim endeksindeki ortalama artış ise % 1,3'dür. Aynı dönemde ara mallarının üretimi % 4,3, yatırım mallarının üretimi ise ortalama % 0,9 oranında artmıştır. Aynı dönemde imalat sanayi kapasite kullanım oranı da ortalama olarak % 72,4 olmuş, bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,2 puan gerilemiştir. Elektrik üretimi ise birinci çeyrekte % 5,1 oranında azalma göstermiştir. Aynı dönemde otomobil üretimi % 7,8 azalmış, beyaz eşya üretimi % 3,1 oranında artmıştır. Yurtiçi talepteki canlanma hizmetler sektörüne yansımıştır. Hizmetler sektöründe birinci çeyrekte ekonomik aktivitede beklendiği şekilde canlanma kaydedilmiştir. Bu gelişmede, özellikle inşaat ve mali aracı kuruluşlardaki katma değer artışı dikkat çekici olmuştur. Katma değer inşaatta % 5,9, mali aracı kuruluşlarda % 6,5, oteller ve lokantalarda % 13,7, toptan ve perakende ticarette % 2,9, ulaştırma-haberleşmede % 1,5, gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetlerinde % 5,7, oranında artış kaydetmiştir. Buna göre hizmetlerde katma değer % 3,9 artış kaydetmiş, büyümeye katkısı 2,6 puan olmuştur. Birinci çeyrekte vergi-sübvansiyonlarda artış % 1,5 olarak gerçekleşmiş, büyümeye katkısı % 0,1 puan olmuştur. 2013 yılının birinci çeyreğinde GSYİH deflatörü % 6,3 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde ortalama olarak TÜFE % 7,21, ÜFE % 2,01 oranında artış kaydetmiştir.

Tablo 20 Sektörel Büyüme Hızları

(Bir Önceki Yılın Aynı Dönemlerine Göre % Değişme)

	2011		2012					2013
	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.	II.Ç.	III.Ç.	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.
Tarım, avcılık ve ormancılık	6,2	6,2	5,2	3,6	2,7	4,3	3,5	3,6
Balıkçılık	2,8	1,8	3,8	4,8	4,6	1,7	3,1	3,9
Madencilik ve Taşocakçılığı	5,5	3,9	-0,6	3,1	5,0	-5,1	0,8	-4,5
İmalat Sanayi	5,6	10,0	2,9	3,5	1,1	0,0	1,9	2,8
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	10,5	8,8	8,4	6,0	4,6	-2,5	3,5	-3,0
İnşaat	7,1	11,5	2,4	-0,7	-0,7	1,5	0,6	5,9
Toptan ve perakende ticaret	2,6	11,2	0,9	0,7	-0,8	-0,5	0,1	2,9
Oteller ve Lokantalar	11,7	9,7	2,3	3,6	1,6	7,4	3,4	13,7
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	5,7	10,5	5,3	4,6	2,8	0,3	3,2	1,5
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	6,8	9,6	4,5	3,6	0,9	3,8	3,2	6,5
Konut Sahipliği	2,3	1,8	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,0
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	9,2	9,3	7,1	7,2	5,4	6,6	6,6	5,7
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	3,8	3,9	2,8	3,7	3,4	4,1	3,5	5,2
Eğitim	5,4	5,1	4,5	4,5	3,5	4,6	4,3	4,6
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	7,7	5,3	5,9	5,4	4,7	5,3	5,3	3,6
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	1,9	1,7	1,1	0,6	0,1	0,5	0,6	1,2
Ev içi personel çalıştıran hanehalkları	8,3	7,8	6,3	6,0	4,1	5,5	5,6	4,8
Sektörler Toplamı	5,6	8,9	3,5	3,1	1,6	1,6	2,4	3,4
Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri	8,9	12,4	4,7	4,5	1,1	3,5	3,4	6,4
Vergi-Sübvansiyon	4,8	10,5	2,5	1,4	0,8	1,0	1,4	1,5
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Alıcı fiyatlarıyla)	5,3	8,8	3,3	2,9	1,6	1,4	2,2	3,0

2013 yılının birinci çeyreğinde, bir önceki döneme göre, yurtiçi talepte beklentilerin üzerinde bir canlanma kaydedilmiştir. Özel tüketim artarken, kamu tüketim ve yatırımları büyümeyi desteklemiştir. Net ihracatın katkısı 0 puan olmuştur. Toplam tüketim, 2013 yılının birinci çeyreğinde % 3,5 oranında artmıştır. Bu artış özel tüketimin yanı sıra kamu tüketim ve sabit sermaye yatırımlarından kaynaklanmıştır. Özel tüketim % 3 oranında artmıştır. Toplam yurtiçi nihai talep (stok hariç) ise söz konusu dönemde % 2,7 oranında artış göstermiştir.

Birinci çeyrekte mal ve hizmet ihracatındaki artış % 3,4 oranında gerçekleşirken ithalat artışı % 3,2 olmuştur. Böylece net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı birinci çeyrekte pozitif olmuştur. 2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren net ihracatın büyümeye verdiği pozitif katkı devam etmektedir. İlk çeyrekte, tüketim mali ithalatında reel olarak % 7,1 artış, yatırım malı ithalatında reel de % 1,3 oranındaki azalma yatırım harcamalarındaki daralmayı destekleyen göstergelerdir. Ara malı ithalatı reel olarak % 6,4 oranında artmış, toplam ithalat artışı reel olarak % 5,3 olmuştur. İhracat ise aynı dönemde altın hariç reel de % 3,3 oranında artış kaydetmiştir. 2013 yılının ilk çeyreğinde kredi artış hızında ivmelenme yaşanmıştır. Söz konusu dönemde kur etkisinden arındırılmış olarak yurtiçi kredi hacminde yıllık artış % 21,3'e, tüketici kredilerinde ise % 20,2'ye yükselmiştir.

Özel kesim sabit sermaye yatırımlarında 2012 yılının ikinci yarısında kaydedilen artan gerileme, 2013 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Yılın birinci çeyreğinde özel sabit sermaye yatırımlarında % -9,1 oranında azalma kaydedilmiştir. Özel kesim makine teçhizat yatırımlarının % -7,1 oranında azaldığı gözlenmiştir. İnşaat yatırımlarında ise % -13,4 oranında azalma söz konusu olmuştur. Aynı dönemde kamu tüketimi % 7,2, kamu sabit sermaye yatırımları ise % 81,9 oranında artış kaydetmiştir. Stok değişiminin büyümeye katkısı 2013 yılının birinci çeyreğinde 0,2 puan olarak hesaplanmıştır. Talep yönünden 2013 yılının birinci çeyreğinde GSYİH'da kaydedilen % 3 oranındaki büyümeye katkılar, özel tüketimden 2,1 puan, özel sabit sermaye yatırımından negatif 2,1 puan olmuştur. Büyümeye kamu tüketiminin katkısı 0,7 puan, kamu sabit sermaye yatırımının katkısı ise 2,2 puan olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda toplam yurtiçi talep yılın birinci çeyreğinde % 3,1 oranında artmıştır.

Tablo 21 GSYİH Harcama Bileşenlerinin Yıllık Gelişme Hızları (1998 Fiyatlarıyla)

	2012					2013
	I.Ç.	II.Ç.	III.Ç.	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	3,3	2,9	1,6	1,4	2,2	3,0
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	-0,4	-1,3	-0,4	-0,8	-0,7	3,0
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	5,5	4,4	5,5	7,1	5,7	7,2
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	0,7	-2,7	-4,2	-3,8	-2,5	0,2
Kamu Sektörü	-2,1	3,6	6,5	21,4	8,9	81,9
Özel Sektör	1,0	-3,6	-6,2	-9,2	-4,5	-9,1
Mal ve Hizmet İhracatı	15,0	24,0	15,0	15,0	17,2	3,4
(-) Mal ve Hizmet İthalatı	-5,1	0,4	2,0	3,2	0,0	3,2
Kaynak: TUİK						

II. 4. SEKTÖREL GELİŞMELER

II.4.1. Tarım

2012 yılında meteorolojik faktörler genel olarak tarımsal üretimi olumsuz etkilemiş, özellikle orta ve doğu kesimlerde yaşanan kuraklığın sonucu olarak bazı ürünlerde kayıplar meydana gelmiştir. Bazı bölgelerde ise olumlu iklim koşullarının etkisiyle üretim miktarları artış göstermiştir. Tarım sektörü katma değerinde, 2012 yılının birinci çeyrek döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 5,2 oranında, ikinci çeyrek döneminde % 3,6 oranında, üçüncü çeyrek döneminde % 2,7 oranında, dördüncü çeyrek dönemde de % 4,3 oranında artış gerçekleşmiştir. Böylece 2012 yılı tarım sektörünün katma değerinde 2011 yılına oranla %3,5 oranında bir büyüme gerçekleşmiştir. Bu büyüme oranı 2011 yılının büyüme oranı ile karşılaştırıldığında 2,7 puanlık düşüş olduğu görülmektedir.

Tablo 22 Tarım Sektörü Katma Değeri

	Değer (Milyon TL)				Değişim (%)			
Cari Fiyatlarla	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Tarım, avcılık ve ormancılık	76.997	90.722	101.300	109.808	8,8	17,8	11,7	8,4
Balıkçılık	1.778	2.017	2.335	2.827	16,0	13,4	15,7	21,1
Toplam	78.776	92.739	103.635	112.635	9,0	17,7	11,7	8,7
1998 Yılı Fiyatlarıyla	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Tarım, avcılık ve ormancılık	9.477	9.703	10.303	10.666	3,7	2,4	6,2	3,5
Balıkçılık	291	296	301	311	-0,3	1,7	1,8	3,1
Toplam	9.769	9.999	10.605	10.977	3,6	2,4	6,1	3,5

Kaynak: TUİK

2010 yılında %1,3, 2011 yılında da %1,8 oranında artış gösteren toplam tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi 2012 yılında ise %4,7 oranında azalış göstermiştir. Hububat ürünleri üretim miktarı 2011 yılında bir önceki yıla göre olumlu hava koşullarına bağlı olarak % 7,8 oranında artarken, 2012 yılında bir önceki yıla göre özellikle Orta Anadolu'da kuraklık nedeniyle verimde görülen ciddi düşüşün etkisiyle % - 7,2 oranında azalmıştır. Hububat ürünleri grubunda bir önceki yıla göre buğday üretimi %7,8 oranında, arpa üretimi %6,6 oranında azalış göstermiştir.

Baklagiller üretim miktarı 2011 yılında % - 7,0 oranında azalış gösterirken, 2012 yılında % 3,0 oranında artmıştır. Baklagillerin 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 6,3 oranı ile nohut üretiminde gerçekleşirken, fasulye üretiminde de % 0,3 oranında azalış olmuştur. Sanayi bitkileri üretim miktarı 2011 yılında % 4,6 oranında, 2012 yılında ise % 9,6 oranında artmıştır. Sanayi bitkileri üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 45,5 oranı ile tütün üretiminde gerçekleşirken, pamuk üretiminde % -10,1 oranında, şeker pancarı üretiminde ise % - 7.0 oranında azalış olmuştur.

Yağlı tohumlar üretim miktarı 2011 yılında % -2,8 oranında azalırken, 2012 yılında ise % 18,8 oranında artmıştır. Yağlı tohumlar üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 34,9 oranı ile yerfıstığı üretiminde gerçekleşirken, ayçiçeği üretiminde de % 2,6 oranında artış olmuştur. Yumru bitkiler üretim miktarı 2011 yılında % 7,5 oranında artarken, 2012 yılında ise % - 9,1 oranında azalmıştır. Yumru bitkiler üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 3,9 oranı ile patates üretiminde gerçekleşirken, soğan üretiminde ise % - 22,1 oranında azalış olmuştur. Meyvesi yenen sebzeler üretim miktarı 2011 yılında % 6,8 oranında, 2012 yılında ise % 3,4 oranında artmıştır. Meyvesi yenen sebzeler üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 3,6 oranı ile kavun-karpuz üretiminde gerçekleşirken, domates üretiminde de % 3,1 oranında artış olmuştur. Meyvelerin üretim miktarı 2011 yılında % - 0,9 oranında azalırken, 2012 yılında ise % 10,1 oranında artmıştır. Meyvelerin üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 53,5 oranı ile fındık üretiminde gerçekleşirken, elma üretiminde % 7,8 oranında, zeytin üretiminde % 4,8 oranında ve çay üretiminde de % 1,5 oranında artış olmuştur. Buna karşın turunçgiller üretiminde % -3,8 oranında, üzüm ve incir üretiminde ise -2,1 oranında azalış olmuştur. Tarım sektörü katma değeri 2010 yılında 10 milyon TL iken, 2011 yılında 10,6 milyon TL ve 2012 yılında ise 11 milyon TL olmuştur.

Tablo 23 Seçilmiş Bazı Bitkilerde Üretim Durumu

	Bin Ton				Değişim (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Hububat								
Buğday	20.600	19.674	21.800	20.100	15,8	-4,5	10,8	-7,8
Arpa	7.300	7.250	7.600	7.100	23,2	-0,7	4,8	-6,6
Baklagiller								

Nohut	563	531	487	518	8,7	-5,7	-8,2	6,3
Kuru Fasulye	181	213	201	200	16,8	17,7	-5,8	-0,3
Sanayi Bitkileri								
Şeker Pancarı	17.275	17.942	16.126	15.000	11,5	3,9	-10,1	-7,0
Pamuk	1.725	2.150	2.580	2.320	-5,2	24,6	20,0	-10,1
Tütün	81	53	55	80	-12,9	-34,6	3,8	45,5
Yağlı Tohumlar								
Ayçiçeği	1.057	1.320	1.335	1.370	6,6	24,9	1,1	2,6
Yerfıstığı	90	97	90	122	5,9	7,8	-6,8	34,9
Yumru Bitkiler								
Patates	4.398	4.513	4.613	4.794	4,8	2,6	2,2	3,9
Soğan (Kuru)	1.850	1.900	2.141	1.668	-7,8	2,7	12,7	-22,1
Meyvesi Yenen Sebzeler								
Karpuz-Kavun	5.489	5.295	5.512	5.711	-4,6	-3,5	4,1	3,6
Domates	10.746	10.052	11.003	11.350	-2,2	-6,5	9,5	3,1
Meyveler								
Üzüm ve İncir	4.509	4.510	4.557	4.460	9,3	0,0	1,0	-2,1
Turunçgiller	3.514	3.572	3.614	3.475	16,1	1,7	1,2	-3,8
Fındık	500	600	430	660	-37,6	20,0	-28,3	53,5
Elma	2.782	2.600	2.680	2.889	11,1	-6,5	3,1	7,8
Zeytin	1.291	1.415	1.750	1.820	-11,8	9,6	23,7	4,0
Çay	1.103	1.306	1.231	1.250	0,3	18,4	-5,7	1,5
Tarım Katma Değeri								
(1998 Fiyatlarıyla Milyon TL)	9.769	9.999	10.605	10.977	3,6	2,4	6,1	3,5
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Temel Ekonomik Göstergeler								

2012 yılında önceki yıllarda da olduğu gibi tarım alanlarına kamusal müdahalede bulunma ve tarım sektörünü destekleme kapsamındaki uygulamalara devam edilmiştir. Bu kapsamda, verilen desteklerin artış oranı 2010 yılından bu yana azalan bir eğilim sergilemektedir. 2010 yılında %25,2 oranında artan tarımsal destekleme ödemeleri, 2011 yılında %18,8 oranında, 2012 yılında da %10,1 oranında artış göstererek 7.777 milyon TL'ye yükselmiştir. 2012 yılında tarımsal destekleme ödemelerinde en yüksek oranlı artış bir önceki yılda olduğu gibi %100,0 oranı ile çevre amaçlı tarım alanlarının korunmasında gerçekleşirken, bunu %51,2 oranı ile sertifikalı tohum ve fidan kullanımı desteği, %26,3 oranı ile de hayvancılık destek ödemeleri izlemiştir. 2012 yılında tarımsal destekleme ödemeleri içinde en yüksek paylar; %31,2 oranında 2.430 milyon TL ile alan bazlı tarımsal destekleme ödemelerinde, %30,9 oranında 2.400 milyon TL ile fark ödemesi destekleme hizmetlerinde, %28,1 oranında 2.183 milyon TL ile hayvancılık destekleme ödemelerinde,%19,4 oranında 1.510 milyon TL ile arz açığı olan ürünlere yapılan ödemelerde olmuştur.

II.4.2. SANAYİ

Toplam efektif talepteki iç ve dış kaynaklı dalgalanmalar ve yaşanan finansal krizler ulusal gelir içerisinde giderek daha fazla pay alan sanayi sektörü katma değerindeki gelişmeleri doğrudan etkilemiştir. Genel ekonomik konjonktürde 90'lı yılların ortalarından 2000'li yılların başına kadar olan dönemde yaşanmış olan dalgalı seyir doğal olarak sanayi sektörü katma değerindeki gelişmelerde de etkisini derinden göstermiştir. 1994 yılındaki ekonomik kriz sürecinde % 5,7 oranında önemli bir daralma gösteren sanayi sektörü katma değeri, 1994'ü izleyen üç yıl boyunca hızlı bir genişleme göstermiş ve sırasıyla % 12,1, % 7,1 ve % 10,4 oranında bir büyüme ortaya koymuştur. Uzak Doğu Asya ve daha sonra Rusya'da meydana gelen ekonomik krizin de etkisiyle 1998 yılı ikinci yarısından başlayarak tekrar yavaşlama süreci içine giren sanayi sektörü katma değer artışı, 1998 yılının tümü itibariyle % 2,0'de kalmıştır. 1998 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 5,4 oranında küçülme gösteren sanayi sektöründeki daralma, 1999 yılı ilk çeyreğinde de de-

vam etmiş ve yılın ikinci çeyreğinde yaşanan hafif bir toparlanma dışında yıl boyunca etkisini sürdürmüştür. 17 Ağustos depreminin doğrudan ve dolaylı etkileri ve tüketim ve yatırım talebindeki daralmalar ayrıca ihraç talebinin düşmesi sanayi sektöründeki olumsuz gidişi daha da derinleştirmiş ve sanayi sektörü katma değeri yılın tamamı itibariyle % 5,0 oranında düşmüştür.

IMF ile 1999 yılı Aralık ayında girilen Stand-By düzenlemesinin ekonomide yarattığı iyimser beklentiler, faiz hadlerinde meydana gelen, beklenenin ötesinde düşüş ve tüketici kredileri elverişliliğindeki iyileşmeler, 2000 yılı ilk üç aylık döneminden itibaren, tüketim ve yatırım talebinde ve dolayısıyla sanayi üretiminde yeniden büyüme eğilimine girilmesinde temel etkenler olmuşlardır. 2000 yılında 12 aylık ortalamalara göre bir önceki yıla göre toplam sanayi üretimi % 6,1 artış göstermiştir. Kasım 2000 ve Şubat 2001 aylarında yaşanan ve önce para piyasalarında etkili olan krizler daha sonra reel ekonomiye de yansımıştır. 12 aylık ortalamalar bazında bir önceki yıla göre, 2001 yılında toplam sanayi üretimi % 8,7 oranında şiddetli bir daralma göstermiştir.

Tablo 24 Sanayi Sektörü Üretim Endeksi Değişim Oranları

Yıl	Sanayi Sektörü	Madencilik	İmalat	Enerji
2000	6.1.	-2.8	6.5	7.4
2001	-8.7	-8.0	-9.5	-1.8
2002	9.4	-8.3	10.8	5.4
2003	8.7	-3.4	9.3	8.5
2004	9.9	4.0	10.4	8.5
2005	5.3	13.8	4.8	7.6
2006	5.8	4.3	5.5	9.1
2007	6.9	8.3	6.6	8.7
2008	-0.9	7.5	-1.8	3.8
2009	-9.6	-2.7	-10.9	-2.3
2010	12,8	-0,4	8,3	14,5
2011	10,1	6,6	8,6	10,5
2012	2,5	2,1	4,7	2,3

Madencilik sektörü dışında kalan toplam sanayi, imalat ve enerji sektörlerinin 2002 yılı başından itibaren tekrar bir toparlanma dönemine girdiği ve bu sürecin yıl boyunca bu sektörlerde hızlanarak devam ettiği gözlenmiştir. İmalat, enerji ve toplam sanayi sektörlerinde 2002 yılında gerçekleşen bu hızlı üretim genişlemesinde bir önceki yıl yaşanan şiddetli daralmanın baz rakamlarını düşürmüş olmasının yanı sıra stok yenileme faaliyetleri ve ihracat artışı da önemli etkenler olmuşlardır. Madencilik sektörü dışında alt sektörler olan imalat sanayi ve enerji sektörlerinde 2003 yılında gerçekleşen hızlı büyüme, 2002 yılında sanayi sektörü katma değerinde gerçekleşen genişlemenin sözü edilen yılda da ivme kazanarak devam etmesini sağlamıştır. Canlı iç talebin yanı sıra ihracat hacminde sağlanan dikkat çekici artış sanayi sektörü katma değerinin büyümesinde önemli bir rol oynamıştır. Bir önceki yıla göre sanayi sektörü üretim endeksi 2003 yılında % 5,3 oranında artarken, bu sektörün katma değeri % 7,8 oranında yükselmiştir. 1999-2003 döneminde kesintisiz biçimde küçülme eğilimi göstermiş olan madencilik sektörü üretimi 2004 yılında tekrar büyümeye başlamıştır. Sanayi sektörü katma değerinde 2002 ve özellikle 2003 yıllarında gerçekleşen hızlı büyüme 2004 yılında da devam etmiştir. Süregelen ekonomik büyüme, geleceğe yönelik beklentilerdeki iyileşme ve faiz hadlerindeki belirgin düşüş ile canlı bir seyir izleyen iç talep ve ihracat hacminde tanık olunan hızlı genişleme, 2004 yılında sanayi sektörü katma değerinin % 11,3 düzeyinde hızlı bir büyüme göstermesinde başlıca etkenler olmuştur.

Tablo 25 Sanayi Sektörü Katma Değeri

(1998 Yılı Fiyatları İle Bir Önceki Yıla Göre % değişim)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Madencilik ve Taşocakçılığı	9,0	5,2	8,1	5,4	-6,7	4,7	3,9	3,9
İmalat Sanayi	8,2	8,4	5,6	-0,1	-7,2	13,6	10,0	1,9
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	14,1	8,6	6,8	3,7	-3,4	7,3	8,8	3,5
Toplam Sanayi	8,6	8,3	5,8	0,3	-6,9	12,8	9,7	2,0

Kaynak. TÜİK.

Tüketim ve yatırım talebinin canlı olmasına karşılık TL'nin aşırı değer kazanmış olmasının bir sonucu olarak tüketim talebinin ithal mallarına kayması, ihracat hacmi büyüme hızının yavaşlaması ve ithal ara malı ve girdi ithalatının daha çekici hale gelmesi gibi nedenlerle, sanayi sektörü katma değeri büyüme hızında 2005 yılında, bir önceki yıla göre, belirgin bir yavaşlama meydana gelmiştir. Sanayi sektörü katma değerindeki büyüme 2006 yılında yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korumuş ve cüzi bir azalma ile % 8,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede şüphesiz madencilik ve enerji alt sektörlerindeki yavaşlamaya karşılık, toplam sanayi sektörü içinde % 86.92 oranında ağırlığa sahip olan imalat sanayindeki büyümenin, bir önceki yıla ilişkin % 8,2 düzeyinden 2006 yılında % 8,4'e çıkması esas etken olmuştur. 2007 yılının ilk üç aylık döneminde canlı bir seyir izleyen toplam sanayi sektörü ve imalat alt sektörü üretim düzeyleri yılın ikinci üç aylık döneminden itibaren dikkat çekici bir yavaşlama süreci içerisine girmiş ve bu durumunu yılın geri kalan bölümünde de sürdürmüştür. Son üç aylık dönem dışında madencilik ve enerji sektörlerinde üretim düzeyi canlı bir seyir izlemiş ve dönemsel katma değer büyüme oranları yılın ilk dokuz aylık döneminde anılan sektörlerde sırasıyla % 9,0 ve % 7,0'nin üzerinde gerçekleşmiştir. 2008 yılında yavaşlama süreci içerisine giren toplam sanayi sektörü üretimi 2008 yılı ortalarından itibaren özellikle imalat sanayinde gözlemlenen belirgin bir küçülmenin etkisiyle yıl genelinde önceki yıla göre % 0,9 oranında bir daralma sergilemiştir. 2008 yılında madencilik sektörü % 7,5 ve enerji sektörü % 3,8 oranında bir büyüme kaydederken imalat sanayi sektöründe % 1,8 oranında bir küçülme yaşanmıştır. İmalat sanayine alt sektörler itibariyle bakıldığında en şiddetli küçülmenin % 12,0 ile giyim sanayinde gerçekleştiği onu, %10,7 ile tekstil, % 6,8 ile metal eşya ve % 4,8 ile makine teçhizat sektörlerinin izlediği görülmektedir. Taşıt araçları sanayi biraz yavaşlamış olmakla beraber büyümesini 2008 yılında da sürdürmüştür Bu sanayi koluna 2008 yılında gerçekleşen büyüme % 5,9 olmuştur.

Tablo 26 Sanayi Üretim Endeksi Gelişimi

(Bir önceki yıla göre % değişim)

	2010	2011	2012
Sanayi	12,8	10,1	2,5
Madencilik	-0,4	6,6	2,1
İmalat	14,5	10,5	2,3
Gıda Ürünleri	10,8	6,9	3,5
Tekstil	10,6	2,1	4,3
Giyim	12	-1,2	6,2
Petrol Ürünleri	6,1	8,4	2,1
Kimya	20,5	7	1,7
Toprak Ürünleri	14,5	6,2	0,2
Ana Metal	11,5	11,2	5,2
Fabr. Metal Ürünleri	20	19,7	5,9
B.y.s. Makine-Teçhizat	30,6	28,4	1
Taşıt Araçları	35,4	17,8	-5
Enerji	8,3	8,6	4,7

Uluslararası piyasalarda yaşanan krizin ülkemizi etkisi altına almasıyla sanayi sektörü 2009 yılının son çeyreğinden başlayarak şiddetli bir küçülme süreci içine girmiştir. Sanayi sektörü katma değeri önceki yılın aynı dönemlerine göre, 2009 yılının ilk çeyrek döneminde % 21,1, ikinci çeyreğinde % 11,4 ve üçüncü çeyreğinde de % 4,5 oranında çarpıcı bir daralma ortaya koymuştur. 2009 yılı son çeyrek döneminde baz etkisinin yanı sıra, krizin etkilerinin zayıflaması ile birlikte iç ve dış talepteki olumlu gelişmeler sonucu sanayi sektörü katma değeri önceki yılın aynı dönemine göre % 11,4 oranında bir büyüme kaydetmiş ancak yılın geneli itibariyle sanayi sektörü katma değerindeki daralma yine yüksek bir oranda, % 6,9 olarak gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü üretim endeksi kriz sürecinde 15 ay süren bir küçülme döneminin ardından ancak 2009 yılı Ekim ayında tekrar büyüme eğilimi içine girmiştir.

2009 yılı genelinde önceki yıla göre imalat sanayi % 10,9, madencilik sektörü % 2,7 ve enerji sektörü de % 2,3 oranında küçülme göstermiştir. İmalat sanayi alt sektörleri itibariyle en şiddetli küçülme % 30,2 ile taşıt araçları sanayinde gözlemlenmiş, onu % 25,2 ile petrol ürünleri, % 19,1 ile metal eşya, % 15,2 ile ana metal ve % 12,5 ile toprak ürünleri izlemiştir. Tüketim ve yatırım talebindeki ciddi daralmanın yumuşatılması ve ekonomik büyüme sürecinin öne alınması amacıyla özellikle 2009 yılı ikinci üç aylık döneminde uygulamaya konulmuş olan mali özendirme önlemleri sanayi üretiminde yaşanan daralmanın daha az hasarla geçiştirilmesine katkı sağlamıştır. Aylık ve yıllık değişimlerin daha sağlıklı yorumlanabilmesini teminen, Türkiye İstatistik Kurumu takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi ile mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi yayınlamaya başlamıştır. Bu çerçevede, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış sanayi üretim endeksi 2009 yılı Şubat ayında en düşük değerine ulaşmış, Nisan ayından itibaren tekrar toparlanma süreci içerisine girmiştir. Küresel krizin etkilerinin şiddetle hissedilmiş olduğu 2009 yılında ana sanayi grupları sınıflamasına göre, sermaye malı üretiminde % 25,2, ara malı imalatında % 9,9, enerjide % 4,5, dayanıklı tüketim malı imalatında % 3,9 ve dayanıksız tüketim malı imalatında % 3,3 oranında gerileme meydana gelmiştir. Toplam sanayi sektörü katma değerinde 2009 yılında meydan gelen % 6.9 oranındaki küçülmenin, aynı yıl itibariyle ulusal gelirde meydana gelen % 4.7 oranındaki daralmadan daha büyük olması nedeniyle sanayi sektörü katma değerinin toplam GSYİH içindeki payı 2009 yılında önceki yıla göre 1 puanlık azalmayla % 18.8'e düşmüştür. Ayrıca 2008 yılı ortalarından itibaren toplam sanayi sektöründe başlayan daralma süreci 2009 yılı boyunca devam etmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış toplam sanayi üretim endeksi ancak Mayıs 2010'da 2008 yılındaki kriz öncesi düzeyine erişebilmiştir.

Sanayi sektörü katma değeri 2010 yılında, bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci üç aylık dönemde % 17,5 oranında, ikinci üç aylık dönemde %15,9 oranında, üçüncü üç aylık dönemde % 9,9 oranında, dördüncü üç aylık dönemde de % 11,7 oranında artış göstermiştir. 2010 yılı genelinde; sanayi sektörü katma değeri artışı % 13,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörü katma değerinde % 13,6 oranında, madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değerinde %4,7 ve enerji sektörü katma değerinde % 7,3 oranında artış meydana gelmiştir. 2010 yılında sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2009 yılında % 19,1 iken, 2010 yılında % 19,2'ye yükselmiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörünün payı % 15,5, enerji sektörünün payı % 2,3 ve madencilik sektörünün payı %1,4 olmuştur. Küresel kriz sonrası iç ve dış talepteki düşüşün etkisiyle gerileyen sanayi üretim endeksi, 2009 yılının Ekim ayında on beş aylık aradan sonra ilk kez artış göstermiş ve üretim artışı oranları pozitif yöne dönmüştür. 2009 yılı sonunda sanayi üretiminde yıllık boyutta % 9,9 düşüş olurken, 2010 yılı sanayi üretiminde krizden çıkışın başladığı ve üretimde önemli artışların olduğu bir yıl olmuştur. Sanayi sektörü üretimindeki artış dış talepten çok, iç talep artışından kaynaklanmıştır. Küresel krizin etkilerini azaltmaya yönelik olarak uygulamaya konulan mali ve parasal tedbirler ekonomideki geleceğe yönelik belirsizlikleri azaltmış, tüketici güvenini arttırmış, kredi koşullarındaki iyileşme tüketim ve yatırım kararlarını olumlu yönde etkilemiştir. Bütün bu gelişmeler iç talebin gelişmesini ve canlanmasını sağlayarak sanayi üretimindeki artışı desteklemiştir. 2010 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü üretimi %2,1; imalat sanayi sektörü üretimi %14,4; elektrik, gaz ve su sektörü üretimi %8,3 artmıştır

Diğer taraftan sanayi sektörü alt sektörleri ile imalat alt sektörünün başlıca dallarına ilişkin üretim endekslerinde son 10 yıllık dönemde gözlemlenen gelişmeler aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 27 GSYİH İçinde Sanayi Sektörü Katma Değeri Payı

(Cari Üretici Fiyatlarıyla % Olarak)

	Madencilik ve Taşocakçılığı	İmalat Sanayi	Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	Toplam Sanayi
2003	1,0	17,7	2,2	20,9
2004	1,1	17,4	1,9	20,3
2005	1,2	17,3	1,8	20,3
2006	1,2	17,2	1,8	20,1
2007	1,2	16,8	1,9	20,0
2008	1,4	16,2	2,2	19,8
2009	1,5	15,2	2,4	19,1
2010	1,4	15,7	2,3	19,4
2011	1,5	16,2	2,2	19,9
2012	1,5	15,6	2,3	19,3

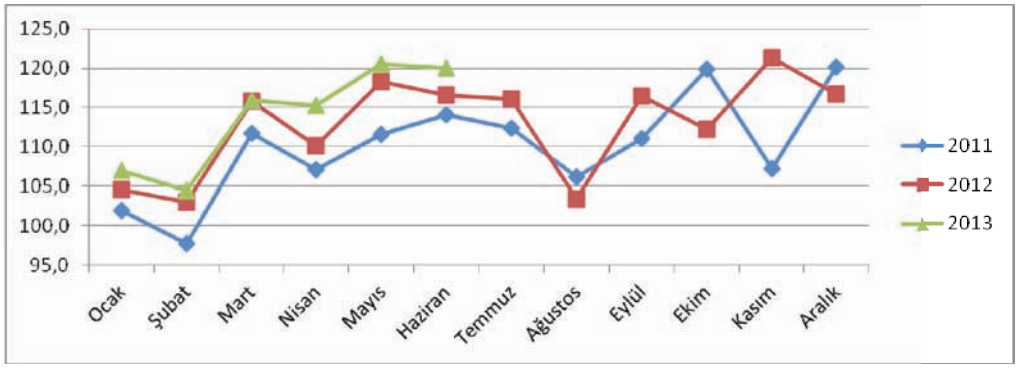
Kaynak: TUİK

II.4.2.1.SANAYİ SEKTÖRÜNDE 2011, 2012 ve 2013 YILLARI GELİŞMELERİ

Aşağıda son üç yıllık dönemde toplam ve aylık sanayi üretim endeksinde meydana gelen gelişmeler grafik halinde verilmektedir. Görüldüğü gibi 2011 yılı ortalarından itibaren toplam sanayi sektöründe başlayan daralma süreci 2012 yılı boyunca devam etmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış toplam sanayi üretim endeksi ancak Mayıs 2010'da 2008 yılındaki kriz öncesi düzeyine erişebilmiştir.

2011, 2012 ve 2013 Yılları Toplam Sanayi Aylık Üretim Endeksi

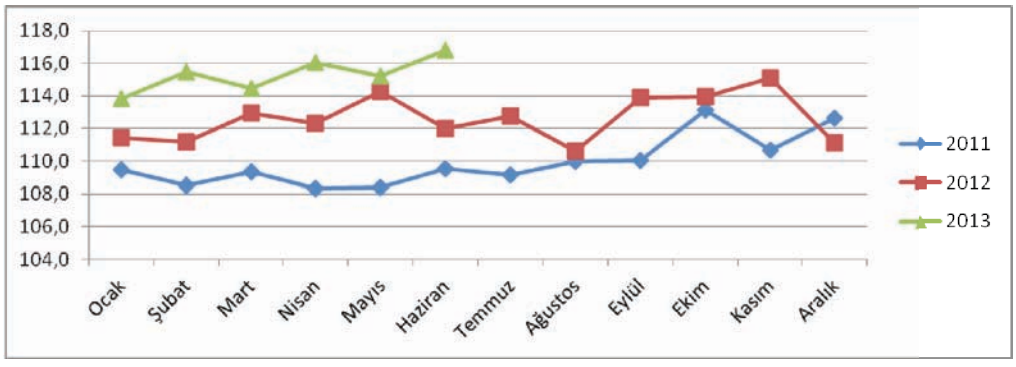
(2010 = 100)

AYLIK SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ

(Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış)

(2010 = 100.0)

Sanayi sektörü katma değeri 2011 yılında, bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci üç aylık dönemde

%14,6 oranında, ikinci üç aylık dönemde %8,7 oranında artarken, üçüncü üç aylık dönemde aynı düzeyde gerçekleşmiş, dördüncü üç aylık dönemde ise %5,7 oranında artış göstermiştir. 2011 yılı genelinde; sanayi sektörü katma değer artışı %9,2 düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle; imalat sanayi alt sektörü katma değerinde %9,4 oranında, madencilik ve taşocakçılığı alt sektörü katma değerinde %3,9 ve enerji alt sektörü katma değerinde %8,8 oranında artış meydana gelmiştir. 2011 yılında sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2010 yılında %19,4 iken, 2011 yılında %20,1'e yükselmiştir. Alt sektörler itibariyle; imalat sanayi alt sektörünün payı %16,3, enerji alt sektörünün payı %2,2 ve madencilik ve taşocakçılığı alt sektörünün payı %1,5 olmuştur. Sanayi sektörü üretimi, 2008 yılı sonlarında belirginleşen küresel ekonomik krizin sonrasında, 2009 yılı Aralık ayından itibaren 2011 yılı sonuna kadar 25 ay kesintisiz büyüme göstermiştir. Dış talep, küresel ekonomide özellikle en önemli ihracat pazarı olan AB ülke ekonomilerinde yaşanan sorunlar nedeniyle sınırlı düzeyde kalırken, sanayi üretimindeki artış büyük ölçüde iç talep kaynaklı olmuştur.

Sanayi sektörü üretimi 2011 yılının birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü üç aylık dönemlerinde sırasıyla %14,6; %8,0; %7,6; %6,6 oranlarında artış göstermiştir. Yıllık olarak sanayi üretimindeki artış beklentilerin üzerine çıkarak %8,9 oranında artış gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış artış ise bunun 0,8 puan daha gerisinde %8,1 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü üretimi %3,0; imalat sanayi sektörü üretimi%9,2; elektrik, gaz ve su sektörü üretimi %8,6 oranlarında artış göstermiştir. Ana sanayi grupları sınıflamasına göre 2011 yılında ara malı imalatı %8,2; dayanıklı tüketim malı imalatı %12,7; dayanıksız tüketim malı imalatı %4,3; enerji %7,4; sermaye malı imalatı %18,6 oranlarında artış göstermiştir. 2010 yılındaki toplam oranlar ile kıyaslandığında sadece enerji de 2011 yılındaki değişim oranı daha yüksek düzeyde gerçekleşmiş, diğer gruplarda ise daha düşük düzeyde kalmıştır.

Sanayi sektörü katma değeri 2012 yılında, sabit fiyatlarla bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci çeyrek dönemde %3,1 oranında, ikinci çeyrek dönemde %3,6 oranında, üçüncü çeyrek dönemde %1,5 oranında artarken, dördüncü çeyrek dönemde ise % 3,0 oranında azalış göstermiştir. 2012 yılı genelinde; sanayi sektörü katma değeri artışı %2,0 düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörü katma değerinde %1,9 oranında, madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değerinde % 8,0 ve enerji sektörü katma değerinde %3,5 oranında artış meydana gelmiştir. 2012 yılında sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2011 yılında %19,9 iken, 2012 yılında %19,3'e gerilemiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörünün payı %15,6, enerji sektörünün payı %2,3 ve madencilik sektörünün payı %1,5 olmuş, bir önceki yıla göre imalat sanayinin payı azalış, elektrik, gaz ve su sektörünün payı artış gösterirken, madencilik sektörünün payı ise sabit kalmıştır.

Tablo 28 Aylık Sanayi Üretim Endeksi

(Bir önceki yılın aynı dönemine göre % değişim)

	2011	2012						2013	
	Yıllık	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık	Ocak	Şubat
Sanayi	10,1	-2,6	4,9	-6,3	13,3	-2,8	2,5	2,3	1,6
Madencilik	6,6	-3,5	7	-4,1	14,2	-5,7	2,1	-2,9	-5,3
İmalat	10,5	-3,8	4,9	-6,7	15,6	-2,6	2,3	3,6	3,8
Gıda Ürünleri	6,9	0,4	4,8	-6	9	0,4	3,5	3,7	1,4
Tekstil	2,1	-0,2	8	-8,9	17,1	-1,9	4,3	7	3,4
Giyim	-1,2	-0,1	14,2	2,1	27,8	7,1	6,2	9	6,5
Petrol Ürünleri	8,4	7,8	7,2	15	6	0,1	2,1	2,3	1,2
Kimya	7	-4,6	1,8	-5,5	15,5	-5,1	1,7	0,8	3,4
Toprak Ürünleri	6,2	-6,1	8,7	-4,3	19	-0,2	0,2	9,3	15,5
Ana Metal	11,2	6,8	3,3	-1	21,4	1	5,2	1,6	4,8
Fabr. Metal Ürünleri	19,7	-3,5	7,1	-6,3	19,5	-4	5,9	2,1	3,8
B.y.s. Makine-Teçhizat	28,4	-16,6	0,3	-12,3	7,3	-16,6	1	1	-1
Taşıt Araçları	17,8	-24,8	1,3	-6,5	12,6	-7,4	-5	6,5	4,9
Enerji	8,6	4,5	3,9	-5,1	-2	-2,9	4,7	-3,2	-8,4

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Ekonomik Gelişmeler

Sanayi sektörü üretimi, küresel ekonomik kriz sonrasında, ertelenmiş iç talebin de etkisiyle, büyük ölçüde iç talep kaynaklı artış göstermiştir. Ancak, yüksek iç talebi dengelemeye yönelik olarak alınan önlemler 2012 yılında sanayi sektörü üretiminde önemli oranda yavaşlamaya neden olmuştur. Sanayi sektöründe 2009 yılı Aralık ayından itibaren 32 ay süren kesintisiz büyüme, 2012 yılı Ağustos ayında sona ermiştir. İç talep yavaşlama sürecine girerken, sanayi üretimine en büyük katkıyı, küresel ekonomiye özellikle de en büyük ihracat pazarı AB'ye ilişkin sorunların devam ediyor olmasına karşın dış talep yapmıştır.

2012 yılı kriz sonrası artan iç talep ve daralan dış talebin dengelenmeye başladığı, iç talebin iniş sürecine girdiği bir yıl olmuştur. Böylece küresel kriz sonrası güçlü bir toparlanmanın yaşandığı 2010 yılında % 13,1 oranında artış kaydedilen sanayi üretiminde, 2011 yılında 4,2 puanlık azalışla % 8,9 oranında, 2012 yılında da 6,6 puanlık azalışla sadece % 2,3 oranında artış olmuştur.2012 yılında yıllık ortalama olarak sanayi üretimindeki artış bir önceki yılın oldukça gerisinde % 2,3 oranında artış gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks rakamına göre yıllık ortalama artış oranı da yine % 2,3 düzeyinde gerçekleşmiş ve mevsim, takvim etkilerinin sanayi üretim endeksinde etkisiz olduğu görülmüştür.

2012 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü üretiminde % 1,8, imalat sanayi sektörü üretiminde % 2,0 elektrik, gaz ve su sektörü üretiminde % 4,7 oranlarında artış olmuştur. 2012 yılında alt sektörler düzeyinde incelendiğinde sanayi üretim endeksinin bir önceki yıla göre göstermiş olduğu artış oranları madencilik ve taşocakçılığı sektöründe 1,2 puanlık azalış, imalat sanayinde 7,2 puanlık azalış ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımında da 3,9 puanlık azalış göstermiştir. Sanayi üretim endeksi ana sanayi grupları sınıflamasına göre incelendiğinde; 2012 yılında ara malı imalatı % 2,4, dayanıksız tüketim malı imalatı % 4,0, enerji %3,2 oranlarında artış gösterirken; sermaye malı imalatı % 5,0 oranında azalmıştır. Dayanıklı tüketim malı imalatında ise geçen yıla göre herhangi bir değişim olmamıştır. 2011 yılındaki toplam oranlar ile kıyaslandığında 2012 yılındaki değişim oranlarının oldukça geride kaldığı, 2011 yılında % 18,6 oranı ile en yüksek oranlı artışı gösteren sermaye malı imalatında değişimin yönünün 2012 yılında % 5,0 oranında azalışa döndüğü görülmektedir.

Toplam sanayi sektörünü oluşturan madencilik, imalat sanayi ve enerji alt sektörlerinde 2012 yılında meydana gelen gelişmeler aşağıda ana çizgileriyle verilmektedir.

II.4.2.2. MADENCİLİK

2012 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değeri bir önceki yılın aynı dönemlerine göre, birinci çeyrek dönemde % 6,0 oranında negatif, ikinci çeyrek dönemde % 3,1 oranında, üçüncü çeyrek dönemde % 5,0 oranında pozitif, son çeyrek dönemde de % 5,1 oranında negatif yönlü değişim göstermiştir. 2012 yılında toplam olarak sektörün katma değeri, 2011 yılına oranla sadece % 8,0 oranında bir büyüme gösterebilmiştir.

2011 yılında yıllık olarak %3,0 oranında artış gösteren madencilik ve taş ocakçılığı sektörü üretimi, 2012 yılında da artış eğilimini devam ettirmekle birlikte hız kesmiş ve 2012 yılını da yıllık olarak %1,8 oranında artış ile kapatmıştır. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış madencilik ve taşocakçılığı üretim endeksindeki değişim oranı ise %1,5 artış yönünde olmuş ve arındırılmamış endekse göre mevsim ve takvim etkisi 0,3 puanlık bir azalış etkisi yaratmıştır. 2012 yılında madencilik ve taşocakçılığı alt sektörlerinden metal cevherleri madenciliği alt sektöründe %16,4; diğer madencilik ve taşocakçılığı üretiminde %2,5 oranlarında artış olurken, kömür ve linyit çıkarılması alt sektörü üretiminde %5,4; ham petrol ve doğal gaz çıkarımı alt sektörü üretiminde ise %2,0 oranlarında azalış kaydedilmiştir. Madencilik ve taşocakçılığı sektörünün alt sektörler bazında sanayi üretim endeksinin bir önceki yıl kaydetmiş olduğu değişim oranları, 2012 yılı sonuçları ile kıyaslandığında; en önemli artış yönlü değişimi 8,8 puanlık artışla metal cevherleri madenciliği alt sektörü gösterirken, kömür ve linyit çıkarılması alt sektörü de 10,5 puanlık azalış kaydetmiştir.

Tablo 29 Madencilik Ve Taş Ocakçılığı Sektörü Üretim Endeksi

(2005 = 100.0)

	Endeks Değeri				Değişim (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Madencilik ve Taşocakcılığı	100,4	100,0	106,6	108,8	-0,8	-0,4	6,6	2,1
Kömür ve linyit çıkartılması	110,7	100,0	105,2	99,6	-2,9	-9,7	5,2	-5,4
Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	96,2	100,0	94,2	92,2	7,4	3,9	-5,8	-2,2
Metal cevherleri madenciliği	104,0	100,0	114,1	126,7	8,1	-3,8	14,1	11,0
Diğer madencilik ve taşocakçılığı	83,7	100,0	108,4	111,0	-8,3	19,4	8,4	2,5
Kaynak: TUİK								

II.4.2.3. İMALAT SANAYİİ

İmalat sanayi katma değeri, 2012 yılında bir önceki yılın aynı dönemlerine göre birinci çeyrek dönemde % 2,9 oranında, ikinci çeyrek dönemde % 3,5 oranında, üçüncü çeyrek dönemde % 1,1 oranında büyürken, dördüncü çeyrek dönemde ise değişim olmamış, sabit kalmıştır. Yılsonu itibariyle bir önceki yıla göre imalat sanayi katma değerinde %1,9 oranında artış olmuştur. 2011 yılında yıllık olarak % 9,2 oranında artış gösteren imalat sanayi üretim endeksi, 2012 yılında 7,2 puan azalarak % 2,0 oranında artış göstermiştir. 2012 yılının Ocak ayından Ağustos ayına kadar artış yönlü değişim gösteren sektör, Ağustos ayından yılsonuna kadar değişim oranlarının yönü açısından dalgalı bir yapı göstermiştir. 2012 yılı içinde imalat sanayi üretim endeksi en yüksek artış yönlü değişimi %13,3 oranı ile Kasım ayında, en yüksek azalış yönlü değişimi de %5,9 oranı ile Ekim ayında göstermiştir. 2012 yılında mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış imalat sanayi üretim endeksi bir önceki yıla göre %1,8 düzeyinde artış yönlü değişim göstermiş ve arındırılmamış endeks rakamı ile arasında 0,1 puanlık bir fark olmuştur. 2012 yılında imalat sanayi endeksi arındırılmamış değerlere göre bir önceki yıla kıyasla % 2,0 oranında artış kaydederken, mevsim ve takvim etkilerinin endeks rakamı üzerinde 0,1 puanlık azalış etkisi yarattığı gözlenmektedir.

Tablo 30 İmalat Sanayii Üretim Endeksi ve Değişim Oranları

(2010 = 100.0)

	Endeks Değeri				Değişim (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
İmalat Sanayi	87,3	100,0	110,5	113,0	-11,3	14,5	10,5	2,3
Gıda ürünleri imalatı	90,3	100,0	106,9	110,7	-0,4	10,8	6,9	3,5
İçeceklerin imalatı	89,8	100,0	101,9	110,0	-1,9	11,3	1,9	8,0
Tütün ürünleri imalatı	115,3	100,0	97,3	116,7	-1,5	-13,3	-2,7	20,0
Tekstil ürünleri imalatı	90,4	100,0	102,1	106,5	-12,0	10,6	2,1	4,3
Giyim eşyaları imalatı	89,3	100,0	98,8	104,9	-8,5	12,0	-1,2	6,2
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	83,4	100,0	103,3	99,5	-8,5	20,0	3,3	-3,7
Ağaç, ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	84,2	100,0	113,0	113,1	0,3	18,7	13,0	0,1
Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	88,3	100,0	109,5	114,7	-2,1	13,3	9,5	4,8
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	94,2	100,0	120,1	123,6	3,3	6,1	20,1	2,9
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	94,2	100,0	108,4	110,7	-20,7	6,1	8,4	2,1
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	83,0	100,0	107,0	108,8	-0,5	20,5	7,0	1,7
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	101,4	100,0	109,5	123,2	2,7	-1,4	9,5	12,4
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	83,0	100,0	112,1	111,9	-9,2	20,5	12,1	-0,2

Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı	87,3	100,0	106,2	106,5	-12,0	14,5	6,2	0,2
Ana metal sanayii	89,7	100,0	111,2	117,0	-15,3	11,5	11,2	5,2
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	83,4	100,0	119,7	126,7	-15,1	20,0	19,7	5,9
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	95,6	100,0	107,4	123,3	-16,1	4,6	7,4	14,8
Elektrikli teçhizat imalatı	85,5	100,0	113,5	116,3	-1,0	16,9	13,5	2,5
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	76,6	100,0	128,4	129,7	-22,9	30,6	28,4	1,0
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	73,9	100,0	117,8	111,9	-30,0	35,4	17,8	-5,0
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	140,8	100,0	127,1	107,9	-45,2	-29,0	27,1	-15,1
Mobilya imalatı	90,2	100,0	116,9	106,2	-7,4	10,9	16,9	-9,1
Diğer imalatlar	92,3	100,0	108,3	113,7	-5,6	8,4	8,3	5,0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	96,8	100,0	104,9	98,6	-26,1	3,3	4,9	-6,0

Kaynak: TUİK

İmalat sanayinde alt sektörler itibari ile yıllık düzeyde 2012 yılında en yüksek oranlı artışı %28,5 oranı ile geçen yılda olduğu gibi diğer ulaşım araçlarının imalatı alt sektörü gösterirken bunu, %24,4 oranı ile ağaç, ağaç ve mantar ürünleri imalatı, % 20,0 oranı ile de tütün ürünleri imalatı alt sektörleri izlemiştir. İmalat sanayinin alt sektörlerinde yıllık boyutta en yüksek oranlı düşüş ise mobilya imalatı sektöründe görülmüştür. Bir önceki yıl da %22,1 gibi önemli bir oranda artış gösteren mobilya imalatı sektörü, 2012 yılında %8,9 oranında düşüş göstermiştir. Küresel kriz sonrası 2009 yılında %65,3 seviyesine gerileyen kapasite kullanım oranı, krizden çıkış süreciyle birlikte 2010 yılında %72,6 oranına, 2011 yılında da %75,4 oranına yükselmiştir. Kapasite kullanım oranı, 2012 yılında ekonomideki yavaşlamanın etkisi ile %74,2 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tablo 31 İmalat Sanayii Kapasite Kullanım Oranları

(Üretim Değeri Ağırlıklı %)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	80,2	76,7	65,3	72,6	75,4	74,2
Gıda ürünleri imalatı	76,0	73,6	68,4	70,2	70,3	71,7
İçeceklerin imalatı	68,7	64,6	64,5	67,5	65,8	66,7
Tütün ürünleri imalatı	54,6	63,1	74,4	77,2	67,7	66,2
Tekstil ürünleri imalatı	78,7	70,8	67,6	77,4	76,6	78,0
Giyim eşyaları imalatı	77,3	73,0	68,1	75,4	76,4	77,7
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	60,6	60,6	56,0	65,3	70,3	69,7
Ağaç, ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	83,3	75,5	67,3	76,5	77,6	75,8
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	83,3	78,7	70,8	75,4	76,9	77,3
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	73,3	71,5	73,5	75,8	71,7	69,2
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	91,4	87,3	58,0	65,8	75,3	76,7
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	73,3	72,3	69,0	80,4	82,6	80,5
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	78,6	75,1	70,9	72,3	74,7	70,6
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	76,2	74,5	64,4	73,1	76,2	72,1
Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı	81,8	76,6	65,8	75,3	78,8	76,4
Ana metal sanayii	85,6	82,7	70,0	76,8	77,9	77,6
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	72,9	69,1	56,9	66,3	70,7	71,0
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	73,4	64,5	70,3	75,3	76,7	76,1
Elektrikli teçhizat imalatı	81,6	77,7	67,9	72,9	78,0	77,5

Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	76,3	73,0	55,6	68,9	75,0	75,2
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	85,8	83,2	57,5	69,8	76,4	70,8
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	84,9	84,7	66,6	67,0	71,5	73,1
Mobilya imalatı	71,0	68,5	67,0	70,5	72,6	69,8
Diğer imalatlar	67,9	61,3	51,2	52,5	59,7	57,0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	55,0	66,2	58,3	69,2	76,2	76,4

2012 yılında imalat sanayi alt sektörlerinde en yüksek kapasite kullanımı 2010 ve 2011 yıllarında da olduğu gibi % 80,5 oranı ile kimyasallar ve kimyasal ürünlerin imalatı alt sektöründe gerçekleşirken, bunu sırasıyla % 78 oranı ile tekstil ürünlerinin imalatı, % 77,8 oranı ile giyim eşyalarının imalatı alt sektörleri takip etmiştir. 2012 yılında en düşük kapasite kullanım oranının görüldüğü alt sektörler ise; % 57,1 oranı ile diğer imalatlar, % 66,1 oranı ile tütün ürünlerinin imalatı ve % 66,6 oranı ile de içeceklerin imalatı alt sektörleri olmuştur.

Toplam imalat sanayi kapasite kullanım oranı 2012 yılında, bir önceki yıla göre 1,2 puan azalırken, alt sektörler itibariyle en yüksek oranlı azalış 5,7 puan ile motorlu kara taşıtları, treyler (römork) ve yarı treyler imalatı alt sektöründe gerçekleşmiştir. Temel eczacılık ürünleri ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı ile kauçuk ve plastik ürünlerin 4,1 puan ile kapasite kullanım oranlarının 2011 yılına göre en çok azalış gösterdiği diğer sektörler olmuştur. Kapasite kullanım oranının bir önceki yıla göre en çok artış gösterdiği sektör 1,7 puan ile diğer ulaşım araçları imalatı olurken, 1,5 puan ile de gıda ürünlerinin imalatı bu takip etmiştir.

2012 yılında 2011 yılına göre mal grupları düzeyinde kapasite kullanım oranı dayanıklı tüketim malları grubunda % 74,5'ten % 73,6'ya, ara malları grubunda % 77,7'den % 76,1'e, yatırım malları grubunda % 74,9'dan % 72,3'e düşerken, dayanıksız tüketim malları grubunda % 72,1'den % 72,9'a, tüketim malları grubunda % 72,5'ten % 73,0'a, gıda ve içecekler grubunda % 69,4'ten % 70,4'e yükselmiştir. Kapasite kullanım oranının bir önceki yıla göre en çok azaldığı mal grubu yatırım malları olurken, en çok arttığı mal grubu gıda ve içecekler grubu olmuştur.

Tablo 32 Kapasite Kullanım Oranları

(Ağırlıklı Ortalama %)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	80,2	76,7	65,3	72,6	75,4	74,2
Dayanıklı Tüketim Malları	73,9	67,8	66,2	70,7	74,5	73,5
Dayanıksız Tüketim Malları	74,6	72,6	68,7	71,9	72,1	72,9
Tüketim Malları	74,4	71,7	68,2	71,7	72,5	73,0
Gıda ve İçecekler	73,7	72,3	68,7	70,3	69,4	70,4
Ara Malları	81,2	77,1	67,7	75,9	77,7	76,1
Yatırım Malları	82,3	79,5	57,7	68,8	74,9	72,3

Aşağıda verilen Tabloda 2009 Ocak-2013 Ağustos dönemi için aylar itibariyle kapasite kullanım oranları verilmektedir. 2008 yılı son çeyrek döneminden itibaren şiddetli bir biçimde yaşanan ekonomik krizin kapasite kullanım oranları üzerindeki olumsuz etkisi açık biçimde gözlenmektedir. 2008 yılı Aralık ayında % 60'lı düzeylere gerileyen kapasite kullanım oranı % 60 % 70 aralığında seyrettiği 16 aylık uzun bir dönemin ardından, ancak 2010 yılı Nisan ayında tekrar 70'li düzeylere tırmanabilmiştir.

Tablo 33 Aylık İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranları (%)

Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı
Oca.09	61,6	Oca.10	68,6	Oca.11	74,6	Oca.12	74,7	Oca.13	72,4
Şub.09	60,9	Şub.10	67,8	Şub.11	73	Şub.12	72,9	Şub.13	72,2
Mar.09	58,7	Mar.10	67,3	Mar.11	73,2	Mar.12	73,1	Mar.13	72,7
Nis.09	59,7	Nis.10	72,7	Nis.11	74,9	Nis.12	74,7	Nis.13	73,6
May.09	64	May.10	73,3	May.11	75,2	May.12	74,7	May.13	74,8
Haz.09	67,5	Haz.10	73,3	Haz.11	76,7	Haz.12	74,6	Haz.13	75,3
Tem.09	67,9	Tem.10	74,4	Tem.11	75,4	Tem.12	74,8	Tem.13	75,5
Ağu.09	68,9	Ağu.10	73	Ağu.11	76,1	Ağu.12	74,3		
Eyl.09	68	Eyl.10	73,5	Eyl.11	76,2	Eyl.12	74		
Eki.09	68,2	Eki.10	75,3	Eki.11	77	Eki.12	74,9		
Kas.09	69,8	Kas.10	75,9	Kas.11	76,9	Kas.12	74		
Ara.09	67,7	Ara.10	75,6	Ara.11	75,5	Ara.12	73,6		

Kaynak. TCMB

Kapasite kullanım oranları mevsimselliğe göre düzeltildiğinde ise imalat sanayi kapasite kullanım oranlarında Nisan ayından buyana sürmekte olan bir düşüş eğilimi görülmektedir. Mevsimsel düzeltilmiş kapasite kullanım oranı Nisan 2012 ayında % 74,7 düzeyinde iken Ağustos ayında % 74,5 seviyesine gerilemiştir. Nisan 2013 ayında ise % 73,6 düzeyinde iken Temmuz ayında % 75,5 seviyesine yükselmiştir.

II.4.2.4. ENERJİ

Enerji sektörü katma değeri, 2011 yılının ilgili çeyrek dönemlerine göre 2012 yılının birinci çeyrek döneminde %8,4 oranında, ikinci çeyrek döneminde %6,0 oranında, üçüncü çeyrek döneminde %4,6 oranında artarken, dördüncü çeyrek dönemde ise %2,5 oranında azalış göstermiştir. 2012 yılında bir önceki yıla göre enerji sektörü katma değerinde %3,5 oranında büyüme gerçekleşmiştir. 2011 yılında %8,6 oranında artan ortalama enerji sektörü üretim endeksi, 3,9 puanlık bir azalışa rağmen 2012 yılında da %4,7 oranında artış göstermiştir.

Tablo 34 Enerji Üretim Endeksi Ve Değişim Oranları

(2010 = 100.0)

	Üretim Endeksi	Değişim Oranları (%)
2006	83,7	8,6
2007	91,0	8,7
2008	94,5	3,8
2009	92,3	-2,3
2010	100,0	8,3
2011	108,6	8,6
2012	113,7	4,7

Elektrik enerjisi üretimi artış eğilimini 2012 yılında da sürdürmüş ve 2011 yılına göre %6,8 oranında artarak 229.395 GWh'den 245.000 GWh'ye yükselmiştir. 2012 yılı tahminlerine göre elektrik enerjisi üretiminin kaynaklarına göre dağılımı incelendiğinde; % 44,7'si'nin doğal gaz termik santrallerinden, % 24,9'unun hidrolik santrallerden, % 14,3'ünün linyit termik santrallerinden, % 11,8'inin taş kömürü termik santrallerinden, % 2,6'sının jeotermal-rüzgar enerji santrallerinden, % 1,5'inin akaryakıt termik santrallerinden ve ‰ 2,0'ının da biyogaz-atık ve diğer termik santrallerinden sağlanması beklenmektedir.

Tablo 35 Elektrik Enerjisi Üretiminin Kaynak Dağılımı

(Gwh Olarak)

	(GWh)	(%)				
	Toplam	**Kömür**	**Sıvı yakıtlar**	**Doğal gaz**	**Hidrolik**	**Yenilenebilir Enerji ve Atıklar (*)**
2001	**122.725**	31,3	8,4	40,4	19,6	0,3
2002	**129.400**	24,8	8,3	40,6	26,0	0,3
2003	**140.581**	22,9	6,5	45,2	25,1	0,2
2004	**150.698**	22,9	5,1	41,3	30,6	0,2
2005	**161.956**	26,7	3,4	45,3	24,4	0,2
2006	**176.300**	26,5	2,5	45,8	25,1	0,2
2007	**191.558**	27,9	3,4	49,6	18,7	0,4
2008	**198.418**	29,1	3,8	49,7	16,8	0,6
2009	**194.813**	28,6	2,5	49,3	18,5	1,2
2010	**211.208**	26,1	1,0	46,5	24,5	1,9
2011	**229.395**	28,9	0,4	45,4	22,8	2,6

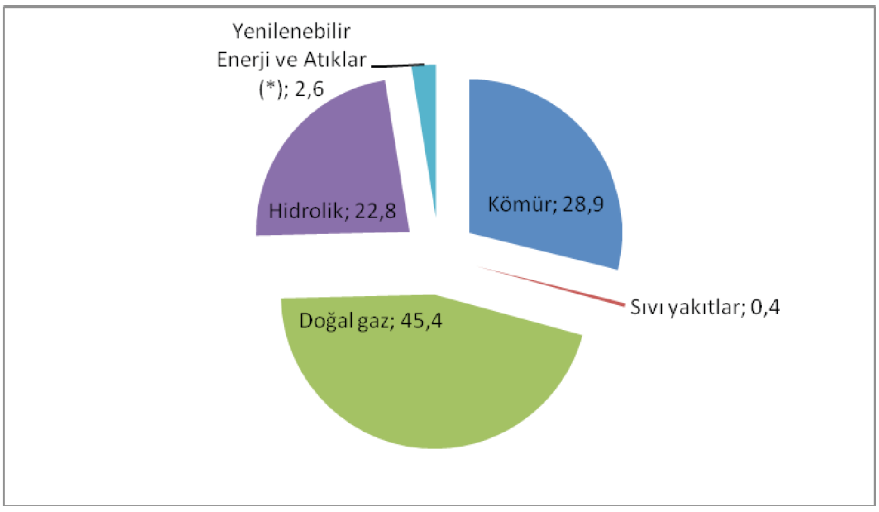
Kaynak: TUİK

(*) Jeotermal, rüzgar, katı biyokütle, biogaz ve atık kaynaklarını içerir.

2012 yılında toplam elektrik enerjisi tüketiminin 246.500 GWh olacağı tahmin edilmektedir. Kişi başına tüketim de bir önceki yıla göre %5,7 oranında artışla 3.114 KWh'den 3.292 KWh'ye yükselmiştir.2012 yılında 2.900 GWh elektrik enerjisi ihraç edilirken, 4.400 GWh elektrik ithal edilmiştir. 2012 yılında hidrolik elektrik enerjisi kurulu gücü, bir önceki yıla göre %14,6 oranında artışla 21.627 MW'ye, termik elektrik enerjisi kurulu gücü de %2,5 oranında artışla 34.901 MW'ye yükselmiştir. 2012 yılında toplam elektrik enerjisi üretimi içinde termik üretimin payı %72,8, hidrolik üretimin payı %27,2 olmuştur.

ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİMİNİN ENERJİ KAYNAKLARINA GÖRE DAĞILIMI

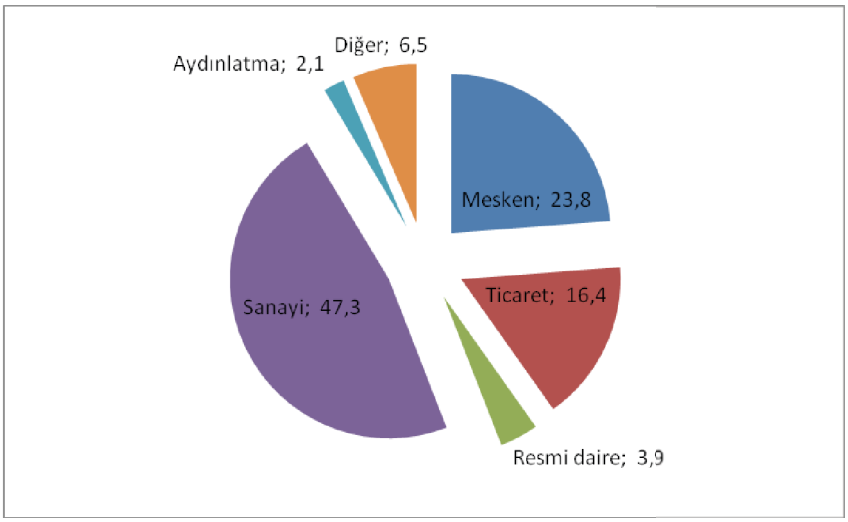
2011 Yılı

2012 yılında elektrik enerjisi ihracatında %20,4, ithalatında ise %3,4 oranında azalış gerçekleşmiştir. Ekonomideki büyümeye paralel olarak, ekonominin özellikle de sanayinin en önemli girdilerinden birisi olan enerjiye olan talepte sürekli artmaktadır. Ülkemizin enerji ihtiyacının ithal edilen doğalgaz kaynağına önemli ölçüde bağımlı olması, doğal gaz ithalatında ilk 10 ülke arasında yer alması enerji arz güvenliği açısından bir risk oluşturmaya devam etmektedir.

ELEKTRİK ENERJİSİ TÜKETİMİNİN KULLANIM ALANLARINA GÖRE DAĞILIMI

(2011 Yılı)

II.4.3. HİZMETLER

II.4.3.1. TİCARET

Ticaret hizmetleri sektörü, hem bağlantılı olduğu diğer sektörlerdeki gelişmelerden fazlasıyla etkilenmekte, hem de bu sektörlerdeki faaliyetleri doğrudan etkilemektedir. Ticaret hizmetleri sektörü bu yapısı itibarıyla piyasalardaki dalgalanmalardan öncelikle ve büyük ölçüde etkilenmektedir. 2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ardından son altı yıllık dönemde ulusal hasılanın kesintisiz biçimde ve yüksek hızda büyüme göstermiş olmasının yanısıra dış ticaret hacminde gerçekleşen dikkat çekici boyuttaki genişleme doğal olarak etkisini ticaret sektörü üzerinde de göstermiştir. 2002 yılında % 5.9, 2003 yılında % 8.3, 2004 yılında da % 12.7, 2005 yılında % 8.2 oranında reel büyüme göstermiş olan ticaret sektörü katma değeri son iki yıllık dönemde büyüme hızında gözlemlenen yavaşlama paralelinde biraz yavaşlayarak 2006 ve 2007 yıllarında sırasıyla % 5.8 ve % 5.2 oranında büyüme kaydetmiştir (1998 yılı temel fiyatları ile). 2006 yılı Mayıs-Haziran aylarında finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmanın ardından para politikasının sıkılaştırılması ve bunun faiz hadleri yoluyla tüketim ve ithal talebi üzerinde yarattığı daraltıcı etki, ticaret sektörü katma değeri genişleme hızının 2006 yılında biraz yavaşlamasına neden olmuştur.

2007 yılında reel anlamda % 5.2 oranında büyüme gösteren ticaret sektörü katma değeri, ekonomik faaliyet hacminde 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan yavaşlama ve küçülme sürecinin etkisiyle 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren giderek keskinleşen bir beş çeyrek dönem boyunca süren bir küçülme dönemine girmiştir. Ticaret sektörü katma değerinde sabit fiyatlar üzerinden 2008 yılının üçüncü çeyreğinde % 1.5 oranı ile başlayan küçülme, önceki yılların aynı dönemlerine göre yılın dördüncü çeyrek döneminde % 16.6'ya ulaşmış, 2009 yılı ilk çeyreğinde ise küçülme dip yaparak % 26.2'ye tırmanmıştır. 2008 yılı genelinde % 1.5 oranında küçülme sergileyen toptan ve perakende ticaret sektörü katma değeri 2009 yılının ilk üç çeyrek döneminde sırasıyla % 26.2, % 15.2 ve % 7.2 oranında daralma gösterdikten sonra artan iç ve dış talep ve dolayısıyla ekonomideki toparlanmanın ardından yılın son çeyreğinde yeniden büyüme sürecine girmiştir. 2009 yılı son çeyreğinde % 10.3 oranında genişleyen ticaret sektörü katma değeri yılın tamamı itibariyle %10.2 oranında küçülmüştür.

Cari fiyatlar üzerinden ticaret sektörü katma değeri 2009 yılında, bir önceki yıla göre % 11.8 oranında bir azalışla, 102 516.2 milyon TL'ye gerilemiş ve yine cari fiyatlar üzerinden küçülme oranı (% 11.8) genel ekonomide cari fiyatlar üzerinden gözlemlenen % 0.4 oranındaki genişleme hızının (reel anlamda % 4.7 oranında daralma) çok üstünde olduğu için, GSMH içindeki payı da, bir önceki yıldaki % 12.2 düzeyinden, ciddi bir gerileme ile % 10.2'ye düşmüştür. 2010 yılında GSYİH % 9, hizmetler % 8,5, ticaret hizmetleri % 11,6, toptan ve perakende ticaret sektörü ise % 13,5 oranında büyümüştür. Son yıllarda finansal krizden büyük ölçüde

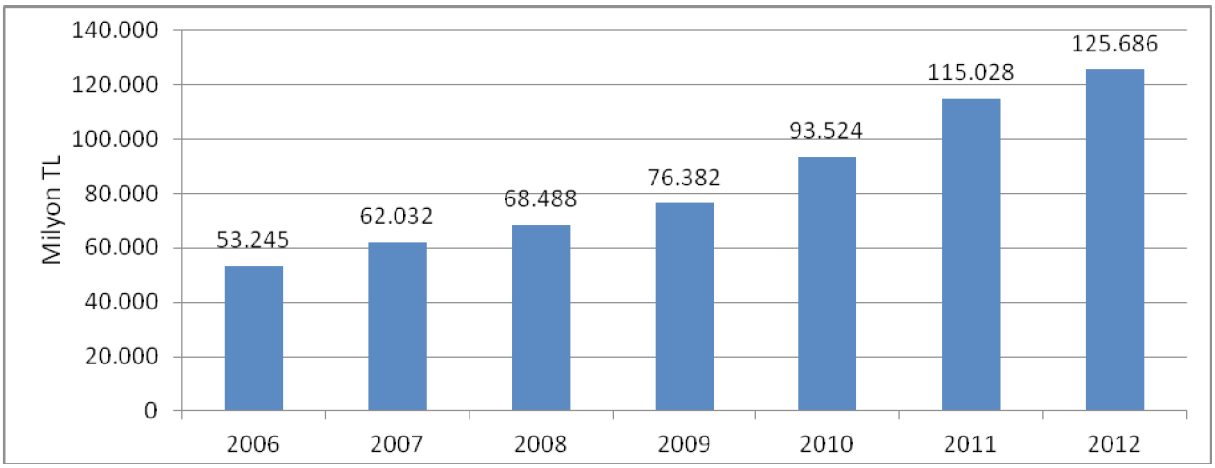
etkilenen ticaret hizmetleri sektörünün GSYİH içindeki payı düşme eğilimi göstermiştir. Ticaret hizmetlerinin 2007 yılında % 14,5 olan GSYİH içindeki payı, 2010 yılında % 13,5'e gerilemiştir. Böylece 2011 yılında GSYİH % 8,5, hizmetler % 8,9, toptan ve perakende ticaret sektörü ise % 11,1 oranında büyümüştür. 2012 yılının ilk altı aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre GSYİH % 3,1 oranında büyürken, toptan ve perakende ticaret % 0,9 oranında büyümüştür.

Ticaret borsaları işlem hacmi, 2009 yılında bir önceki yıla göre nominal % 16.5 oranında bir artışla, bir önceki yıldaki 68 488.1 milyon TL'den, 76 382 milyon TL'ye yükselmiş ve nominal % 11.5 reel % 4.7 bir büyüme göstermiştir (12 aylık ortalamalara göre 2009 yılı TÜFE artışı = % 6.5). Ticaret borsaları işlem hacmi 2010 yılında % 22,4, 2011 yılında da 0,6 puanlık artışla %23,0 oranlarında artarken, 2012 yılında önemli oranda hız keserek 13,7 puanlık düşüşle % 9,3 oranında artmıştır. 2012 yılında ticaret borsaları işlem hacmi 115.028 milyon TL'den, 125.686 milyon TL'ye yükselmiştir. Reel olarak ise 2011 yılında % 11,4 oranında artış olan ticaret borsaları işlem hacminde, 2012 yılında sadece % 2,9 oranında artış meydana gelmiştir.

Tablo 36 Ticaret Borsaları İşlem Hacmi

	İşlem Hacmi		TÜFE (2003=100) Yıllık Değişim (%)	İşlem Hacmi Reel Değişim (%)
	Bin TL	Değişim (%)		
2009	76.381.970	11,5	6,5	4,7
2010	93.523.927	22,4	6,4	15,1
2011	115.028.284	23	10,5	11,4
2012	125.686.228	9,3	6,2	2,9
Kaynak: TOBB				

TİCARET BORSALARI İŞLEM HACMİ

2012 yılında 4.057'si anonim, 34.765'i limited, 56'sı kollektif, 8'i komandit şirket ve 67.455'i de gerçek kişi olmak üzere toplam 106.341 şirket kurulmuştur. 2012 yılında 2011 yılına göre kurulan şirket sayısı %6,6 oranında azalmıştır. 2012 yılında, bir önceki yıla göre kurulan şirket sayısında en yüksek artış yönünde değişim gösteren şirket türü %700,0 oranı ile komandit şirket olurken, limited şirket sayısı %31,1 oranında azalış göstermiştir. 2012 yılında, 1.626'sı anonim, 12.439'u limited, 132'si kollektif, 6'sı komandit şirket ve 31.919'u da gerçek kişi olmak üzere toplam 46.122 şirket faaliyetine son vermiştir. 2012 yılında bir önceki yıla göre kapanma oranı en yüksek olan şirket türü %16,2 oranı ile anonim şirket olup, kapanan komandit şirket oranında ise % 40,0 azalış olmuştur. 2012 yılında ayrıca 877 yeni kooperatif kurulurken, 1.899 kooperatif ise kapanmıştır.

2012 yılında kurulan toplam şirket sayısı % 6,6, kapanan toplam şirket sayısı da %15,0 oranında azalmıştır. Küresel krizin etkisiyle 2009 yılında yükselen protesto edilen senet ve karşılıksız çek sayısında 2010

ve 2011'de başlayan düşüş eğilimi, 2012 yılında yerini artışa bırakmıştır. Protesto edilen senet sayısı 2012 yılında geçen yıla göre %16,9 oranında artarak 919 binden 1.075 bine yükselmiştir. 2012 yılında protestolu senetlerin tutarı da %41,8 oranında artarak 6.949 milyon TL olmuştur. Karşılıksız çıkan çeklerin sayısı ise 2011 yılında %36,1 oranında azalırken, 2012 yılında %105,8 oranı ile oldukça yüksek bir miktarda artarak 643 binden, 1.323 bine yükselmiştir. Protesto edilen senet ve karşılıksız çek sayısında 2012 yılında görülen artışta ekonomide kriz sonrası görülen hızlı büyümenin soğumaya başlamasının yanında, 31.01.2012 tarihinde Çek Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeler etkili olmuştur.

Tablo 37 Protesto Edilen Senetler Ve Karşılıksız Çekler

	Protesto edilen senetler				Karşılıksız çekler	
	Senet sayısı	Senetlerin değeri (TL)	Değişim (%)		Karşılıksız Çek Sayısı (Adet) (1)	Değişim (%)
			Senet sayısı	Senetlerin değeri		
2005	920.641	2.803.142.115	56,1	69,7	1.102.535	14,3
2006	1.177.910	4.054.905.470	27,9	44,7	1.212.615	10,0
2007	1.470.758	5.732.371.127	24,9	41,4	1.397.166	15,2
2008	1.574.031	6.760.027.926	7,0	17,9	1.613.976	15,5
2009	1.599.957	7.771.278.563	1,6	15,0	1.993.584	23,5
2010	1.216.173	5.768.822.845	-24,0	-25,8	1.005.915	-49,5
2011	918.978	4.902.275.117	-24,4	-15,0	642.806	-36,1
2012	1.074.730	6.949.204.448	16,9	41,8	1.323.032	105,8

Kaynak: TCMB, Bankalararası Takas Odaları Merkezi

II.4.3.2. TURİZM

Suriye'de yaşanan siyasi kriz ve Euro bölgesinde ekonomik krizin bir türlü atlatılamaması, buna bağlı olarak Yunanistan başta olmak üzere İspanya ve İtalya'da turizm işletmecilerinin fiyatlarını aşağıya çekmesi ülkemiz turizmini olumsuz yönde etkilenmiştir. 2012 yılında bir önceki yıla göre ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı %1,7 oranında artarak 36.151 binden, 36.777 bine yükselirken, giriş yapan vatandaş sayısı %7,6 oranında azalarak 6.282 binden 5.803 bine gerilemiştir. Türkiye'de turizm denilince akla gelen deniz, kum ve güneş algısının dışına çıkılarak alternatif turizm türlerinin de gündeme getirilmesi turizm sektörünün gelişimi açısından gereklidir.

Tablo 38 Gelen Turist-Yabancı Ve Çıkan Vatandaş Sayısı

(Çıkış yapan Ziyaretçi Sayısı)

	Bin Kişi			Değişim (%)		
	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam
2003	13.701	2.601	16.302	6,0	13,4	7,1
2004	17.203	3.060	20.263	25,6	17,6	24,3
2005	20.523	3.602	24.125	19,3	17,7	19,1
2006	19.276	3.873	23.149	-6,1	7,5	-4,0
2007	23.017	4.198	27.215	19,4	8,4	17,6
2008	26.431	4.549	30.980	14,8	8,4	13,8
2009	27.348	4.658	32.006	3,5	2,4	3,3
2010	28.511	4.517	33.028	4,3	-3,0	3,2
2011	31.325	4.827	36.151	9,9	6,9	9,5
2012	31.655	5.121	36.777	1,1	6,1	1,7

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Turizm amaçlı yurt dışına çıkışlarda 2003, 2004, 2005 yıllarında gözlemlenmiş hızlı büyüme 2006-2008 yıllarında daha ılımlı bir görünüm kazanmış, 2009-2010 yıllarında ise artış daha da yavaşlamıştır. Ancak 2010 yılında sonra büyüme hemen hemen aynı seviyelerde kalmıştır.

Tablo 39 Turizm Gelir - Gider Hesabı

(Milyon Dolar Olarak)

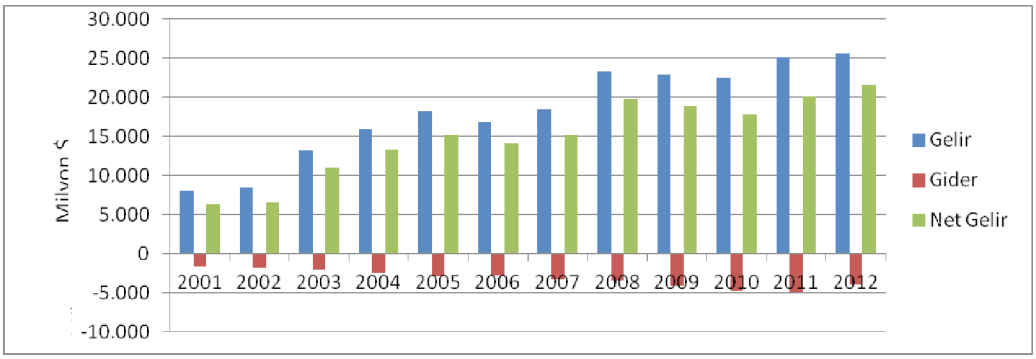
	Gelir	Gider	Net Gelir
2003	13.203	2.113	11.090
2004	15.888	2.524	13.364
2005	18.152	2.872	15.280
2006	16.853	2.743	14.110
2007	18.487	3.260	15.227
2008	23.365	3.506	19.859
2009	22.980	4.146	18.834
2010	22.585	4.826	17.759
2011	25.054	4.976	20.078
2012	25.653	4.051	21.602

Kaynak: DPT, TUİK

2011 yılında % 10,6 oranında artan turizm gelirleri, 2012 yılında sadece % 1,8 oranında artarak 23.440 milyon Dolar olmuştur. 2011 yılında % 3,1 oranında artarak 4.976 milyon Dolar'a yükselen turizm giderleri, 2012 yılında % 18,6 oranında azalarak 4.051 milyon Dolar'a gerilemiştir. Net turizm gelirleri de 2012 yılında % 7,5 oranında artarak 18.044 milyon Dolar'dan, 19.389 milyon Dolar'a yükselmiştir. 2012 yılında çıkış yapan ziyaretçi başına ortalama harcama bir önceki yıla göre değişmeyerek 637 Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında vatandaş başına ortalama harcama bir önceki yıla göre % 11,9 oranında azalış göstererek 792 Dolar'dan, 698 Dolar'a gerilemiştir.

TURİZM GELİR VE GİDERLERİ

(Milyon Dolar Olarak)

II.4.3.3. ULAŞTIRMA

2012 yılında geçen yıla göre yurt içi yolcu taşımada % 5,8 oranında, yurt dışı yolcu taşımada da % 10,0 oranında artış olurken, yurt içi yük taşımada % 6,1 oranında, yurt dışı yük taşımada da (boru hattı ile BOTAŞ tarafından ithalatı yapılan doğal gaz taşımaları hariç) % 8,7 oranında artış gerçekleşmiştir. Ülkemizde yıllardır süregelen eğilim 2012 yılında da devam etmiş; yurt içi yolcu ve yük taşımalarında kara yolu, yurt dışı yolcu taşımalarında hava yolu, yurt dışı yük taşımalarında da deniz yolu ağırlıklarını korumuşlardır. Ulaşım talebi her geçen yıl artarken, demiryolu ulaşımının standardının düşük ve altyapısının ağırlıklı olarak tek hat olması, denizyolu ulaşımında ise büyük liman altyapısının yetersiz olması gibi sorunlar nedeniyle, önceki yıllarda olduğu gibi 2012 yılında da yük ve yolcu taşımaları ağırlıklı olarak kara yolu ile yapılmıştır.

2011 yılında yurt içi yolcu taşımalarının % 94,8'i kara yolu, % 1,7'si demir yolu, % 3,5'i de hava yolu ile

yapılırken, yurt dışı yolcu taşımalarının tamamı hava yolu ile yapılmıştır. 2012 yılında yurt içi yük taşımalarında kara yolu % 87,5, demir yolu %4,4, deniz yolu %7,3 ve boru hattı ile yük taşıma da ‰ 7 oranlarında pay almıştır. Yurt dışı yük taşımalarının %94,9'u denizyolu, ‰ 1'i demir yolu, % 5,1'i de boru hattı taşımacılığı ile yapılmıştır. 2012 yılında Türkiye genelinde hava yolu ile 129.958 bin yolcu taşınırken, bu yolcuların 64.549 bini yurt içinde, 65.409 bini yurt dışına taşınmıştır. Devlet Hava Meydanları İşletmesi tarafından hava yolu ile taşınan yolcu sayısı 115.307 bin olurken, 55.053 bini yurt içi, 60.254 bini de yurtdışı yolculuk yapmıştır. 2012 yılında Türkiye genelinde yurt içi yolculuklarda hava yolunu kullanan yolcu sayısı %10,8 oranında, yurt dışı yolculuklarda hava yolunu kullanan yolcu sayısı da %10,2 oranında artış göstermiştir. Türkiye genelinde 2012 yılında 2.398 bin ton yük hava yolu ile taşınmış, bunun 672 bin tonu yurt içine, 1.725 bin tonu yurt dışına taşınmıştır.

Tablo 40 Yolcu Ve Yük Taşımacılığı

(Milyon Yolcu-Km.) (Milyon Ton-Km.)

	Milyon (Yolcu, ton)									
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Karayolu										
Ton kilometre	150.912	152.163	156.853	166.831	177.399	181.330	181.935	176.455	190.365	203.072
Yolcu kilometre	163.327	164.311	174.312	182.152	187.593	209.115	206.098	212.464	226.913	242.265
Denizyolu[1) (2)]										
Ton mil	5.738	5.400	3.929	3.477	3.825	5.169	6.001	6.154	6.787	8.617
Yolcu mil[(4)]	21	22	621	670	752	843	848	887	848	848
Demiryolu										
Ton kilometre [(3)]	7.224	8.669	9.417	9.152	9.676	9.921	10.739	10.326	11.462	11.677
Yolcu kilometre	5.204	5.878	5.237	5.036	5.277	5.553	5.097	5.374	5.491	5.882
Havayolu [(1)]										
Ton kilometre	275	276	321	392	...	...	...	...	...	...
Yolcu kilometre	2.706	2.752	3.223	3.992	...	...	...	...	...	18.016
	Yıllık Değişim (%)									
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Karayolu										
Ton kilometre	-0,3	0,8	3,1	6,4	6,3	2,2	0,3	-3,0	7,9	6,7
Yolcu kilometre	-2,9	0,6	6,1	4,5	3,0	11,5	-1,4	3,1	6,8	6,8
Denizyolu[1) (2)]										
Ton mil	-29,2	-5,9	-27,2	-11,5	10,0	35,1	16,1	2,5	10,3	27,0
Yolcu mil[(4)]	-32,3	4,8	2722,7	7,9	12,2	12,1	0,6	4,6	-4,4	0,0
Demiryolu										
Ton kilometre [(3)]	-4,5	20,0	8,6	-2,8	5,7	2,5	8,2	-3,8	11,0	1,9
Yolcu kilometre	-6,5	13,0	-10,9	-3,8	4,8	5,2	-8,2	5,4	2,2	7,1
Havayolu [(1)]										
Ton kilometre	-3,5	0,4	16,3	22,1						
Yolcu kilometre	-5,4	1,7	17,1	23,9						

Kaynak: TUİK

(1) Uluslararası taşımalar dahil değildir.

(2) Ton-mil ve yolcu-mil cinsindendir(1deniz mili=1,852km).

(3) İdari ve bagaj taşımaları dahildir.

(4) Bilgiler 2003 yılına kadar Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş'den derlenmekteyken, 2004 yılından itibaren daha kapsamlı veriler Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığından derlenmeye başlanılmıştır.

III. KAMU MALİYESİ

III. 1. Yakın Geçmiş Dönemde Kamu Kesimi Finansmanı

Son yıllarda özel kesim ve kamu kesiminin ciddi boyuttaki tasarruf açıkları makroekonomik dengeyi ve ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilerken, yoğun biçimde iç ve dış borçlanma zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir.

Ülkemizde özellikle doksanlı yılların ortalarından itibaren yaşanan ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin altında yatan temel etkenlerin başında sürekli ve yüksek boyutlu kamu finansman açıkları yer almıştır. Kamu kesimi gelirlerinin önemli bir bölümünün, hatta giderek tamamının faiz ödemelerine tahsisi zorunluluğunda kalınması, kamu maliyesinde, yüksek borç stoku-yüksek nominal ve reel faiz-faiz ödemeleri için yüksek boyutlu borçlanma sarmalının doğması sonucunu getirmiştir. Başta kamu bankaları olmak üzere mali sistemdeki sağlıksız yapı ve özellikle sosyal güvenlik sistemi, tarımsal destekleme ve kamu ürünleri fiyatlandırma politikası alanındakiler olmak üzere diğer yapısal sorunların bir türlü kalıcı bir çözüme kavuşturulamamış olması, 2000'li yılların başına kadar yaşanmış olan ekonomik krizlere yol açan diğer önemli faktörler olmuştur.

Yapısal sorunlara çözüm getirilememesi ve popülist politika uygulamaları sonucu süreklilik ve derinlik kazanan kamu finansman açığı, giderek kamu kesimi toplam borç stokunun artan bir hızla büyümesi sonucunu getirmiş ve 1990 yılında % 29.0 olan kamu kesimi toplam borç stokunun GSYİH'ya olan oranı, 2001 yılında tavan yaparak % 78.8'e kadar (1998 baz yıllı GSYİH serisine göre) yükselmiştir. Yaşanan ekonomik krizler ertesinde benimsenmiş olan istikrar politikaları doğrultusunda izlenen sıkı maliye politikaları olumlu etkisini kamu borç stoku üzerinde göstermiş ve 2002 yılından itibaren, her ne kadar yavaşlamış olmakla beraber borç stoku nominal bazda yükselmesini sürdürmüşse de, kamu kesimi iç ve dış borçlarının brüt ve net olarak GSYİH'ya olan oranları gerilemeye başlamıştır. 2004 yılı sonu itibariyle toplam kamu brüt ve net borç stoklarının GSYİH'ya olan oranları sırasıyla % 59.4 ve % 49.1'e, 2005 yılı sonu itibariyle % 53.9 ve % 41.7'ye, 2006 yılı sonu itibariyle % 48.1 ve % 34.1'e ve 2007 yılı sonu itibariyle de % 41.9 ve % 29.1'e gerilemiş bulunmaktadır. Net borç stokunun GSYİH'ya olan oranı 2008 yılında da düşmesini sürdürmüştür. Ancak 2008 yılı son çeyrek döneminden itibaren küresel krizin olumsuz etkilerinin Türkiye ekonomisi üzerinde belirgin bir şekilde hissedilmeye başlanması ve bu durumun başta ithalde alınan vergiler olmak üzere kamu gelirlerini ciddi biçimde düşürmesi sonucunu getirmiştir. Ayrıca krizin etkilerinin azaltılması ve ekonomik faaliyet hacminin arttırılmasına yönelik olarak yapılan vergi indirimleri ile ilave kamu harcamaları kamu kesimi borçlanma ihtiyacını arttırmış ve borç stokunun GSYİH'ya olan oranının 2009 yılında büyümesi sonucunu getirmiştir.

Kamu borç stokunda 90'lı yılların başından itibaren gözlemlenen bu artış, dönemin ilk yıllarında yüksek oranlarda seyreden faiz dışı kamu açıklarından kaynaklanmış, daha sonraki dönemde ise süregiden finansman açıkları ile biriken borç stokunun getirdiği yüksek reel faizler, borç stoku birikiminin ivmesini arttıran temel bir unsur olma niteliğini kazanmıştır. Borçlanma - yüksek faiz - yüksek borç stoku sarmalı faiz ödemelerini giderek tırmandırmış ve genel bütçenin parasal olanaklarının hemen tümünü emen bir boyuta tırmandırmıştır. Nitekim 1994-1997 döneminde genelde % 7-8 düzeyinde oluşan konsolide bütçe faiz ödemelerinin GSMH'ya olan oranı,1998 yılından itibaren hızlı bir tırmanma eğilimi içine girmiş ve 2001 yılında % 23.3'e kadar (1987 yılı bazlı GSMH hesap sistemine göre) yükseldikten sonra azalmaya başlamış ve 1998 yılı bazlı GSYİH değerlerine göre 2002 yılı itibariyle % 14.8'e ve 2003 yılı itibariyle % 12.9'a, 2004 yılı sonu itibariyle % 10.1'e, 2005 yılı sonu itibariyle % 7.0'ye, 2006 yılı sonu itibariyle % 6.1'e, 2007 yılı sonu itibariyle de % 5.7'ye ve 2008 yılı itibariyle de % 5.3'e düşmüştür. Faiz oranlarında gerçekleşen dikkat çekici gerilemeye rağmen küresel krizin yansımasıyla yaşanan derin ekonomik krizin kamu maliyesi üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin bir sonucu olarak bu oran 2009 yılı genelinde hafif bir artışla % 5.6'ya çıkmıştır. Yıllara yaygın kamu borç stoku gelişimleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 41 Kamu Borç Stoku

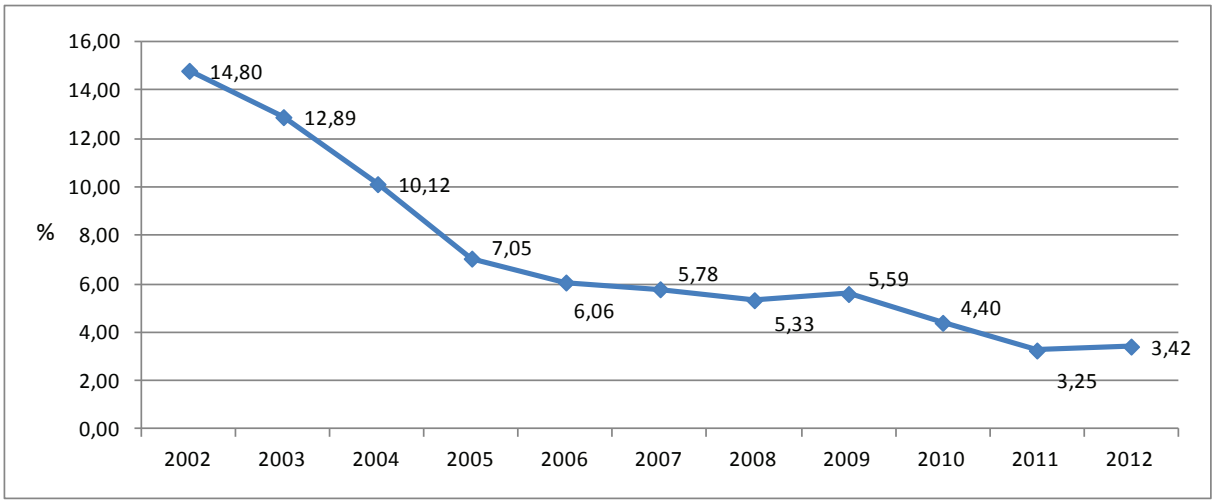
	Milyon TL						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
I- Toplam Kamu Borç Stoku (Brüt)	**365.891**	**355.519**	**408.232**	**465.690**	**497.103**	**546.442**	**562.650**
A-İç Borç	268.286	273.262	295.787	347.378	368.934	387.566	408.155
B- Dış Borç	97.605	82.257	112.445	118.311	128.169	158.876	154.495
II- Merkez Bankası Net Varlıkları	**45.685**	**41.769**	**60.371**	**65.995**	**86.216**	**143.162**	**189.502**
III- Kamu Mevduatı	**38.256**	**34.603**	**41.516**	**47.713**	**47.166**	**59.762**	**71.610**
IV- İşsizlik Sigortası Fonu Net Varlıkları	**23.748**	**30.705**	**38.352**	**42.095**	**45.939**	**53.521**	**61.162**
Toplam Kamu Net Borç Stoku (I-II-III-IV)	**258.202**	**248.441**	**267.992**	**309.886**	**317.783**	**289.997**	**240.377**
	GSYH'ya % Olarak						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
I- Toplam Kamu Borç Stoku (Brüt)	**48,2**	**42,2**	**42,9**	**48,9**	**45,2**	**42,1**	**39,7**
A-İç Borç	35,4	32,4	31,1	36,5	33,6	29,9	28,8
B- Dış Borç	12,9	9,8	11,8	12,4	11,7	12,2	10,9
II- Merkez Bankası Net Varlıkları	**6,0**	**5,0**	**6,4**	**6,9**	**7,8**	**11,0**	**13,4**
III- Kamu Mevduatı	**5,0**	**4,1**	**4,4**	**5,0**	**4,3**	**4,6**	**5,1**
IV- İşsizlik Sigortası Fonu Net Varlıkları	**3,1**	**3,6**	**4,0**	**4,4**	**4,2**	**4,1**	**4,3**
Toplam Kamu Net Borç Stoku (I-II-III-IV)	**34,0**	**29,5**	**28,2**	**32,5**	**28,9**	**22,3**	**17,0**
GSYİH	**758.391**	**843.178**	**950.534**	**952.559**	**1.098.799**	**1.297.713**	**1.416.817**

Kaynak: Hazine İstatistik Yıllığı, 2012

Yaşanmakta olan küresel durgunluğa karşı alınan mali tedbirler gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bütçe açıklarını yükseltmeye devam etmiştir. Bunun yanı sıra, iktisadi faaliyetteki daralmaya bağlı olarak vergi tahsilatlarının azalması da bütçe dengelerindeki bozulmayı hızlandırmıştır. Söz konusu küresel eğilime paralel olarak, 2009 yılında ülkemizin bütçe açığı da hızlı bir artış göstermiştir. Bütçe dengesindeki bozulmanın beklentiler üzerindeki olumsuz etkisini sınırlamak ve iktisadi birimlere yön vermek amacıyla, Eylül ayında genel makroekonomik ve bütçe büyüklüklerinin görünümünün güncellendiği Orta Vadeli Program kamuoyuna açıklanmıştır. Bu çerçevede, kamu kesiminin kaynak kullanımında artan payını azaltmak suretiyle ekonomik krizin de etkisiyle yükselen kamu açıklarının ve borçluluğunun tedrici olarak makul seviyelere düşürülmesi, 2010-2012 döneminde uygulanacak maliye politikasının temel hedefi olarak belirlenmiştir.

Hazine'nin, borç stokunun likidite, faiz oranı ve döviz kuruna olan hassasiyetini azaltma yönündeki borçlanma stratejisi, 2012 yılında da devam etmiştir. Bu bağlamda, sabit getirili borç senetlerinin toplam borç stoku içindeki payında artış olduğu görülmektedir. Söz konusu politikaların uygulanmasıyla birlikte, kamu borç stoku üzerinde iyileşmeler görülmektedir. Buna göre 2009 yılında Brüt Toplam Kamu Borç Stokunun GSMH'ya oranı %48.9 iken bu oran 2012 itibariyle %39.7'ye gerilemiştir. Diğer yandan yıllar itibariyle Merkezi Yönetim Faiz Harcamalarının GSYİH'ya oranı aşağıda gösterilmektedir.

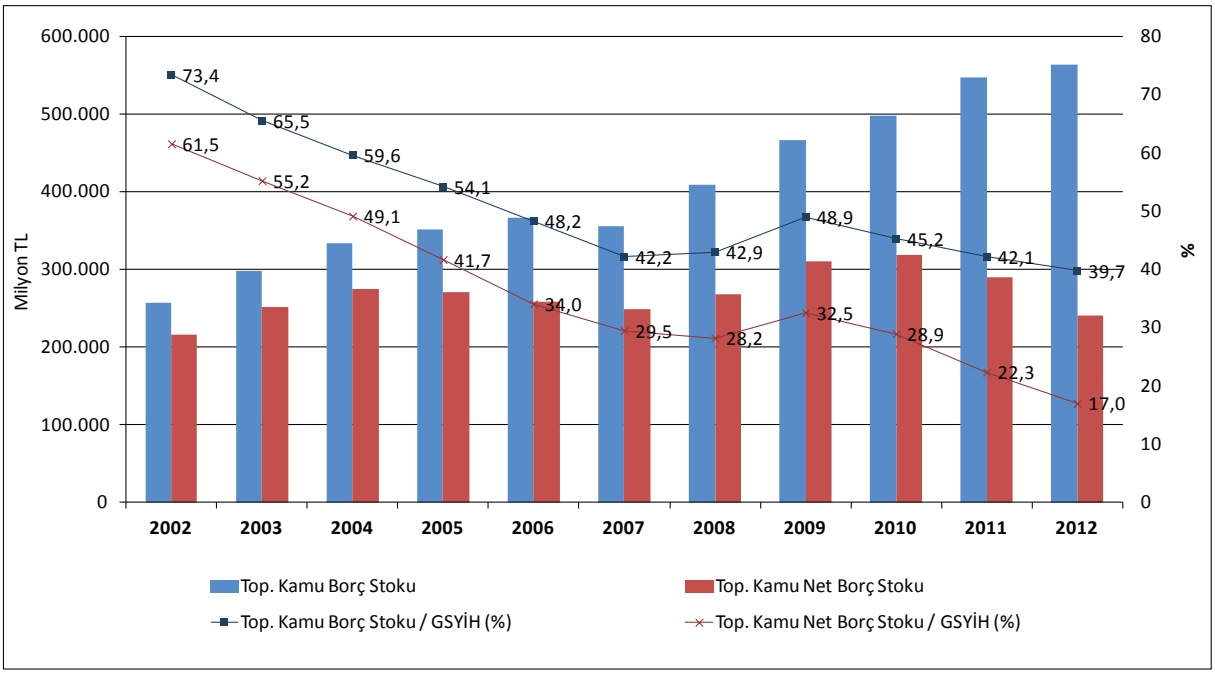
Yıllar İtibariyle Merkezi Yönetim Faiz Harcamaları / GSYİH

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

2002 yılında Konsolide Kamu Bütçesinin Faiz Ödemeleri ile bunların GSYİH'ya oranı % 14.8 iken, yıllar itibariyle anlamlı bir azalış görülmektedir. Bu azalış 2006'ya kadar devam etmekle birlikte gelişen küresel dengesizlikler sonucu 2008 ve 2009 yıllarında bir miktar artış göstererek sırasıyla %5.33 ve %5.59 olarak gerçekleşmiştir. Bu tarihi takiben uygulanan politikalar çerçevesinde kamu borç stokunda görülen oransal azalış ile birlikte faiz ödemelerinin payı da azalmış ve nihayet 2012 yılında %3.42 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan faiz ödemelerinin toplam vergi gelirlerine olan oranında da benzer bir süreç yaşanmış ve faiz ödemelerinin toplam vergi gelirlerine olan oranı 2001 yılında % 103.3'e yükseldikten sonra düşmeye başlamıştır. Faiz ödemelerinin toplam vergi gelirlerine oranı 2002 yılında % 86.9, 2003 yılında % 69.4, 2004 yılında % 62.7, 2005 yılında % 42.7, 2006 yılında % 33.4, 2007 yılında % 30.8, 2008 yılında % 30.1'e düzeyine gerilemiş ancak 2009 yılında cüzi bir yükselme sergileyerek % 30.9 olarak gerçekleşmiştir.

Toplam Kamu Brüt ve Net Borç Stoku ve GSYİH'ya Oranları

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Konsolide bütçe harcamalarında 2002 yılına kadar süregelen bu hızlı yükselme, konsolide bütçe gelirlerinin aynı paralelde arttırılması olanaksız olduğu cihetle, etkisini doğal olarak kamu kesimi borçlanma gereği üzerinde de göstermiştir. 2001 yılı itibariyle % 16.5 düzeyine kadar tırmanan Kamu Kesimi Borçlanma Gereğinin GSMH'ya olan oranı, daha sonra izlenmekte olan daraltıcı maliye politikası ve programlanan yüksek düzeydeki faiz dışı fazla tutarlarının önemli ölçüde gerçekleştirilmesi sonucu, düşme eğilimi içerisine girmiş ve 2002 yılında % 12.7'ye, 2003 yılında % 9.4'e ve 2004 yılında da % 4.7'ye gerilemiş ve 2005 ve 2006 yıllarında her ne kadar Merkezi Yönetim açısından borçlanma gereği devam etmişse de, özellikle özelleştirme gelirlerinde sağlanan dikkat çekici artışların katkısıyla, kamu kesimi genelinde borçlanma gereği ortadan kalkmıştır. Kamu kesimi genelinde 2007 yılında GSYİH'nın % 0.19'u oranında bir borçlanma gereği doğmuş ve bu eğilim küresel finansal krizin ve özelleştirme gelirlerindeki azalmanın etkisiyle 2008 ve 2009 yıllarında derinleşerek sürmüş ve 2009 yılı itibariyle GSYİH'nın % 6.6'sı oranında dikkat çekici bir düzeye ulaşmıştır. Aşağıdaki Tabloda 2006 -2012 dönemi için genel devlet kesimi için borçlanma gereği tutar ve GSYİH'ya olan oranı itibariyle verilmektedir.

Tablo 42 Genel Devlet Borçlanma Gereği

	(Cari Fiyatlarla Milyon TL)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Borçlanma Gereği	-10.179	1.678	15.662	52.026	32.991	4.601	22.829
Borçlanma Gereği Faiz Ödemeleri Hariç	-56.747	-47.763	-35.856	-2.562	-16.734	-39.010	-27.685
Borçlanma Gereği Faiz Öde. ve Özelleş. Gel. Hariç	-44.789	-35.968	-27.671	1.808	-12.810	-34.893	-26.326
	GSYH'ya Oranı (%)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Borçlanma Gereği	-1,3	0,2	1,6	5,5	3,0	0,4	1,6
Borçlanma Gereği Faiz Ödemeleri Hariç	-7,5	-5,7	-3,8	-0,3	-1,5	-3,0	-1,9
Borçlanma Gereği Faiz Öde. ve Özelleş. Gel. Hariç	-5,9	-4,3	-2,9	0,2	-1,2	-2,7	-1,8

Genel Devlet: KİT'ler Hariç Kamu Kesimi

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Küresel finansal krizin etkilerinin en yoğun hissedildiği 2009 yılında % 5,5 düzeyine çıkan kamu kesimi borçlanma gereği de 2010 yılında % 3 civarına düşmüş ve 2011 yılında bu oranın % 0.4 olmuştur. Merkezi yönetim bütçe dengesinde yaşanan iyileşme ile birlikte mahalli idareler dengesinin fazlaya dönmesi 2011 yılında kamu kesimi açığının düzelmesinde etkili olmuştur. Aynı zamanda bu dönemde görülen tek seferlik özelleştirme gelirleri de, bu oranın azalmasında etkisini göstermiştir. Diğer yandan bu oran 2012 yılında % 1.6 olarak gerçekleşerek artış göstermiştir. 2012 yılında KKBG açığına en büyük katkı (sosyal güvenlik sisteminin açığını da içerecek şekilde) merkezi yönetim bütçesinden gelmektedir. Merkezi yönetim bütçesini KİT sisteminin vereceği açık izlemektedir. Dolayısıyla son yıllarda görülen özelleştirme uygulamalarıyla KİT'lerin kamu sektörü üzerindeki açık baskısı azalmaktadır.

III. 2. Yakın Geçmiş Dönemde Maliye Politikası

1997 yılında Uzak-Doğu Asya'da baş gösteren daha sonra Rusya'yı ve Brezilya'yı etkisi altına kriz, 1998 yılının ikinci yarısından itibaren Türkiye'yi de olumsuz yönde etkileyerek sermaye kaçışına yol açmış ve reel sektörde krize ve ekonomik küçülmeye neden olmuştur. Finansal kesimdeki sarsıntı ve ekonomik kriz giderek kamu finansman yapısının daha da bozulması, borçlanma gereğinin yükselmesi sonucunu doğurmuş ve bu olumsuz gelişmeler nominal ve reel faiz hadlerini yükseltmiştir. 1999 yılında ekonominin ciddi bir darboğazla karşılaşması, Hükümeti, IMF ile Aralık 1999 ayında 3 yıl süreli bir "Stand-By" düzenlemesine taraf olmaya zorlamıştır.

Söz konusu düzenleme üç temel esasa dayanmıştır;

1. Önceden de bir takım önlemlerin alınmış olduğu mali uyum,

2. Sterilizasyona yer vermeyen, dövizin "çapa" olarak kullanıldığı ve bir "para kurulu" uygulamasını çağrıştıran bir para politikası, ayrıca kısmi bir gelirler politikası,

3. Önemli yapısal reform düzenlemeleri.

IMF ile yapılan 17. Stand-By anlaşması ile genel çerçevesi oluşturulan enflasyonu düşürme programının uygulanması sürecinde kamu açıklarının azaltılması ve yapısal reformlar alanında önemli adımlar atılmış, faiz oranları hızla düşmüş ve enflasyon haddinde kayda değer bir düşme gerçekleştirilmiştir.

Ne var ki istikrar programının temel politika araçlarından birisi olan "döviz kuru çapası" giderek neden olduğu yüksek cari işlemler hesabı açığıyla program dengelerinin sürdürülebilirliğini ve başarısını tehdit eden önemli bir unsur niteliği kazanmıştır.

"Döviz kuru çapası"nın yeniden özendirdiği döviz açık pozisyonu riski ile vade uyumsuzluğu nedeniyle artan faiz riski - uzun vadeli plasmanların kısa vadeli fonlarla finanse edilmesi – istikrar programının başarısı üzerindeki önemli tehdidi oluşturmuştur.

Bir likidite sıkıntısı olarak algılanan Kasım 2000 bankacılık kesimi krizi, risk almama düşüncesi ile yabancı bankaların bankacılık kesimine olan kredilerini kesme olayına yol açarken, aşırı değerlenmiş TL'nin gündeme getirdiği devalüasyon riski, yabancıların sermaye ihracına yönelmelerine yol açmıştır.

Kasım ayında ortaya çıkan likidite sıkıntısı faizlerde hızlı bir yükselmeyi beraberinde getirmiş, bu yüksek faizlerle bilançolarındaki yüksek hacimli DİBS'leri taşımakta yerli bankaların acze düşmeleri, yabancıların, ellerindeki Hazine kağıtlarını satıp dövize dönmelerini teşvik etmiş bu durum piyasadaki likiditeyi daha da daraltarak faizlerin fırlamasına yol açmıştır.

Ancak bankacılık kesiminin yapısal zayıflığı ve Kasım krizinin bankaların özvarlığında meydana getirdiği erime Hükümetin, TL'nin aşırı değerli konumunu sürdürme konusundaki ısrarı ve yıllar boyu kamu bankalarının bilançolarına gizlenmiş olan kamu finansman açığı ile olası bir devalüasyon riskinin bankaları döviz talebine yöneltmesi, Şubat 2001 krizini kaçınılmaz kılan başlıca nedenler olmuştur.

Şubat 2001 krizinin hemen ertesinde, yine önemli boyuttaki bir sermaye çıkışının ardından, Hükümet "döviz kuru çapası" sisteminden vazgeçilerek dalgalı kur sistemine geçildiğini deklare etmiştir.

15 Mart 2001 tarihinde Hükümet tarafından "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" (GEGP) yayınlanmış ve daha sonra, IMF ile yapılan ayrıntılı görüşme ve değerlendirmelerin ardından hazırlanan Niyet Mektubu 15 Mayıs 2001 tarihinde adı geçen Kurumca onaylanmıştır.

Çok geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir Yapısal Politikalar Listesini de içeren Niyet Mektubunda "Dalgalı Döviz Kuru" esas alınmıştır.

Yeni Stand-By düzenlemesi çerçevesinde öncelik, daha önce uygulanan programın aksine, enflasyonla mücadeleye değil, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına ve iç borç stokunun çevrilebilmesine verilmiştir.

2002 yılı Bütçesi, borçların döndürülebilirliğinin sağlanmasını temel hedef olarak almış ve bu nedenle yüksek boyutta bir faiz dışı fazlanın sağlanmasını öngörmüştür.

2003 Yılı Bütçesi de, bir önceki yıl Bütçesinde olduğu gibi, mali disiplinin sağlanmasını ve borçların döndürülebilirliğini temel hedef olarak almış, yüksek boyutta bir faiz dışı fazlanın tutturulmasını öngören sıkı bir maliye politikası uygulaması gözetilerek hazırlanmıştır.

İzlenmekte olan istikrar programı doğrultusunda 2004 yılında da sıkı maliye politikası izlenmiştir. 2004 yılında konsolide bütçe kapsamındaki kuruluşların tamamında yeni bütçe sınıflandırmasına geçilmiştir. Analitik bütçe sınıflandırması (ABS) olarak adlandırılan yeni sistem, fonksiyonel sınıflandırmaya, uluslararası karşılaştırmaların yapılmasına, mali saydamlığın artırılmasına, hesap verilebilirliğin geliştirilmesine ve detaylı bir kurumsal kodlama ile program sorumlularının saptanmasına olanak vermektedir. 10.12.2003 tarihli

ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol kanunu 2006 yılı başından itibaren tam olarak uygulamaya konulmuştur. Bu çerçevede, önceki yıllarda uygulanmış olan konsolide bütçe sistemi terk edilerek, merkezi bütçe sistemine geçilmiş ve bütçenin kapsamı, hem kapsanan kurumlar hem gelir ve harcama ayrıntıları açısından genişletilmiştir.

Buna göre Genel Yönetim Bütçesi; Merkezi Yönetim, Sosyal Güvenlik Kurumları ve Yerel Yönetimlerden oluşmaktadır.

11 Mayıs 2005 tarihinde Türkiye ile IMF arasında, üç yıl süreli ve 6.662 Milyon SDR (Özel Çekme Haddi) (yaklaşık 10 Milyar ABD Doları) tutarında bir mali desteği içeren yeni bir Stand-By düzenlemesi (19. Stand – By) yürürlüğe konulmuştur. Anlaşmanın IMF tarafından onaylandığına ilişkin basın açıklamasında, hem makroekonomik değişkenlere ilişkin en son gerçekleşmeler ile 2005 yılı hedeflerine hem izleyen dönemde uygulanması öngörülen ekonomi politikasının genel çerçevesine yer verilmiştir.

Söz konusu Stand-By Anlaşmasına dayanak oluşturan 26 Nisan tarihli Niyet Mektubunda Hükümetçe, kamu maliyesi alanında, yüksek seviyede faiz dışı fazla üretilmesi suretiyle borcun azaltılması üzerine odaklanmaya devam edileceği ifade edilmiş, ayrıca mali uyumun sürdürülebilirliğini ve ekonomi üzerinde yarattığı etkinin güçlendirilmesini temin etmek amacıyla bütçenin kompozisyonunun ve kalitesinin geliştirileceği hususları vurgulanmıştır.

Hükümetçe I. ve II. Gözden Geçirmeye ilişkin olarak IMF'ye 24 Kasım 2005 tarihinde yeni bir Niyet Mektubu sunulmuştur. Mektupta 2005 ve 2006 yıllarına ilişkin makroekonomik çerçeve tanımlanmış izlenecek para ve maliye politikalarına yer verilmiştir..

Hükümetçe 3. ve 4. Gözden geçirme çalışmaları ile ilgili olarak IMF'ye 7 Temmuz 2006 tarihinde bir Niyet Mektubu daha verilmiştir. 7 Temmuz 2006 tarihli Niyet Mektubunda maliye politikası ile ilgili olarak esas itibariyle daha önceki Niyet Mektuplarında yer verilen, mali disiplin, öngörülenin üzerinde gerçekleşen gelirlerin muhafaza edilmesi, kamu maliyesinde şeffaflığın artırılması gibi konularda alınması öngörülen önlemler belirtilmiş ve vergi yapısının basitleştirilmesi, vergi tabanının genişletilmesi ve gelir idaresinin güçlendirilmesi gibi kamusal mali reform alanlarında ek olarak yapılacak yapısal düzenlemeler için taahhütte bulunulmuştur.

5. gözden geçirme ile ilgili olarak IMF'ye verilen 27 Kasım 2006 tarihli Niyet Mektubunda makroekonomik değişkenler alanında beklenen 2006 yılı gerçekleşmelerine ve 2007 yılı hedeflerine yer verilmiştir. Sözü edilen Niyet Mektubunda maliye politikası ile ilgili olarak sıkı maliye politikasının önemle sürdürüleceği, harcama artışlarını telafi etmek üzere cari harcama ödeneklerinde GSMH'nın % 0.2'si kadar blokaj yapıldığı, gerektiği takdirde 2007 yılı ödeneklerinde ilave kesintiye gidilebileceği belirtilmiş, sağlık harcamaları başta olmak üzere alınan önlemler sıralanmıştır.

IMF'ye 6. gözden geçirme ile ilgili olarak 1 Mayıs 2007 tarihinde yeni bir Niyet Mektubu verilmiştir. Bu mektupta da önceki mektuplarda yer verilen para ve maliye politikası hedefleri tekrarlanmış ve sayısal performans ölçütleri ile gösterge niteliğindeki hedeflerde bazı revizyonlar yapılmıştır. Hükümetçe 28 Nisan 2008 tarihinde Uluslararası Para Fonu IMF'ye Stand-By Düzenlemesinin Yedinci Gözden geçirmesi ile ilgili olarak son Niyet Mektubu gönderilmiştir. Bu mektupta da öncekilerde olduğu gibi maliye ve para politikaları alanında gerçekleştirilen gelişmeler ile yeni alınacak politika önlemlerine yer verilmiştir. Mektupta 2008 yılına ilişkin olarak kamu sektörü faiz dışı fazlasının GSYİH'ya olan oranını % 3.5 olarak hedefleyen ihtiyatlı bir mali politika oluşturulacağı belirtilmiştir. Mayıs 2008 ayında yürürlüğe giren 19. Stand-By Anlaşması'nın süresi Mayıs 2009'de dolmuştur. Hükümetçe IMF ile ilişkilerin devam edebileceği yolunda kamuoyunda beklentiler yaratılmış ve bu beklentilerin uzun süre canlı tutulmuş olmasına karşılık Mart ayında yapılan bir açıklamayla IMF ile bu aşamada yeni bir Stand-By düzenlemesine gidilmeyeceği duyurulmuştur.

2012 yılında Uluslararası Para Fonu'na (IMF) 1,31 Milyar SDR'si anapara ve 16 milyon SDR'si faiz olmak üzere toplam 1,33 Milyar SDR ödeme yapılmıştır. 2012 yılı sonu itibarıyla IMF'ye Stand-By düzenlemeleri kapsamında kullanılan kaynaklardan kalan borcumuz 562 milyon SDR olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan Türkiye, IMF ile yaptığı 19. Anlaşma kapsamında aldığı borcun son anapara geri ödemesi olan 281 milyon

SDR'lik 14 Mayıs 2013'te ödeyerek, IMF'e olan borçlarını bitirmiştir. Nitekim daha önce yeni bir anlaşma yapılmayacağının duyurulmasına paralel olarak, Türkiye yeni bir borçlanmaya gitmeyerek IMF ile Stand-By düzenlemelerinden kaynaklanan borç yükümlülüğü sona ermiştir.

Bütün bu gelişmeler kapsamında bütçe ve finansmanının yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 43 Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

	(Cari Fiyatlarla Milyon TL.)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Gelirler	**173.483**	**190.360**	**209.598**	**215.458**	**254.277**	**296.824**	**331.700**
Genel Bütçe Gelirleri	168.547	184.803	203.027	208.610	246.051	286.554	320.277
Vergi Gelirleri	137.480	152.835	168.109	172.440	210.560	253.809	278.751
Vergi Dışı Gelirler	26.970	23.945	24.548	33.006	30.918	28.803	36.564
Sermaye Gelirleri	1.841	6.080	9.114	2.044	3.376	2.530	2.049
Alınan Bağış ve Yardımlar	2.255	1.845	850	807	966	1.068	1.577
Alacaklardan Tahsilatlar	0,0	97,6	407	312	232	344	1.336
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	**3.530**	**3.972**	**4.825**	**5.037**	**6.333**	**8.174**	**9.085**
Düzen. Ve Denet. Kurum Gelirleri	**1.407**	**1.585**	**1.747**	**1.811**	**1.893**	**2.095**	**2.338**
Harcamalar	**178.126**	**204.068**	**227.031**	**268.219**	**294.359**	**314.607**	**360.491**
Personel Giderleri	37.812	43.569	48.856	55.947	62.315	72.914	86.455
Sos. Güv. Kur. Devlet Primi	5.075	5.805	6.408	7.208	11.063	12.850	14.725
Mal ve Hizmet Alımları	19.001	22.258	24.412	29.799	29.185	32.797	32.504
Faiz Harcamaları	45.963	48.753	50.661	53.201	48.299	42.232	48.416
Cari Transferler	49.851	63.292	70.360	91.976	101.857	110.499	129.266
Sermaye Giderleri	12.098	13.003	18.516	20.072	26.010	30.905	34.185
Sermaye Transferleri	2.637	3.542	3.174	4.319	6.773	6.739	5.970
Borç Verme	5.689	3.846	4.644	5.698	8.857	5.671	8.970
Yedek Ödenekler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bütçe Dengesi	**-4.643**	**-13.708**	**-17.432**	**-52.761**	**-40.081**	**-17.783**	**-28.791**
Bilgi için:							
Faiz Hariç Harcama	*132.163*	*155.315*	*176.369*	*215.018*	*246.060*	*272.375*	*312.075*
Faiz Dışı Denge	*41.320*	*35.045*	*33.229*	*440*	*8.217*	*24.448*	*19.625*
	GSYH'ya Oranı (%)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Gelirler	**22,9**	**22,6**	**22,1**	**22,6**	**23,1**	**22,9**	**23,1**
Genel Bütçe Gelirleri	22,2	21,9	21,4	21,9	22,4	22,1	22,3
Vergi Gelirleri	18,1	18,1	17,7	18,1	19,2	19,6	19,4
Vergi Dışı Gelirler	3,6	2,8	2,6	3,5	2,8	2,2	2,5
Sermaye Gelirleri	0,2	0,7	1,0	0,2	0,3	0,2	0,1
Alınan Bağış ve Yardımlar	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Alacaklardan Tahsilatlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	**0,5**	**0,5**	**0,5**	**0,5**	**0,6**	**0,6**	**0,6**
Düzen. Ve Denet. Kurum Gelirleri	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**
Harcamalar	**23,5**	**24,2**	**23,9**	**28,2**	**26,8**	**24,2**	**25,1**
Personel Giderleri	5,0	5,2	5,1	5,9	5,7	5,6	6,0
Sos. Güv. Kur. Devlet Primi	0,7	0,7	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0
Mal ve Hizmet Alımları	2,5	2,6	2,6	3,1	2,7	2,5	2,3
Faiz Harcamaları	6,1	5,8	5,3	5,6	4,4	3,3	3,4
Cari Transferler	6,6	7,5	7,4	9,7	9,3	8,5	9,0
Sermaye Giderleri	1,6	1,5	1,9	2,1	2,4	2,4	2,4
Sermaye Transferleri	0,3	0,4	0,3	0,5	0,6	0,5	0,4
Borç Verme	0,8	0,5	0,5	0,6	0,8	0,4	0,6
Yedek Ödenekler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bütçe Dengesi	**-0,6**	**-1,6**	**-1,8**	**-5,5**	**-3,6**	**-1,4**	**-2,0**
Bilgi için:							
Faiz Hariç Harcama	17,4	18,4	18,6	22,6	22,4	21,0	21,8
Faiz Dışı Denge	5,4	4,2	3,5	0,0	0,7	1,9	1,4

Kaynak: KALKINMA BAKANLIĞI

Merkezi yönetim bütçesi 2007 yılı gerçekleşmelerine bakıldığında 'bütçe dengesi'nde ve 'faiz dışı denge'de 2006 yılı sonuçlarına göre belirgin bir bozulma meydana geldiği gözlemlenmektedir. 2007 yılında merkezi yönetim faiz dışı dengesi, hedeflenen tutarın 1.1 Milyar TL altında, 35 045 Milyon TL fazla verirken, toplam bütçe dengesi 13 708 Milyon TL açıkla kapanmıştır. 2007 yılında merkezi yönetim bütçe gelirleri bir önceki yıla göre % 9.3 oranında artarken, giderler % 14.25 oranında genişlemiştir. Harcamalardaki artışta seçim yılı olmasının etkileri göz ardı edilmemelidir. Bununla beraber yine de merkezi yönetim bütçe dengesi hedefinin tutturulmuş olması önem taşımaktadır.

2007 yılında merkezi yönetim harcamalarında en hızlı artış % 26.9 ile harcamalarda % 31.0 oranında en büyük paya sahip olan cari transferlerde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2007 yılında merkezi yönetim bütçesi gelirleri programa göre % 100.8 oranında bir gerçekleşme ile 189 Milyar 617 Milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu kapsamda merkezi yönetim bütçesi vergi gelirleri bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerine göre % 9.3 oranında nominal artış göstermiş reel anlamda ise önemsiz bir artışla yaklaşık aynı değerini korumuştur. (2007 yılı 12 aylık ortalamalara göre TÜFE artışı = % 8.76)

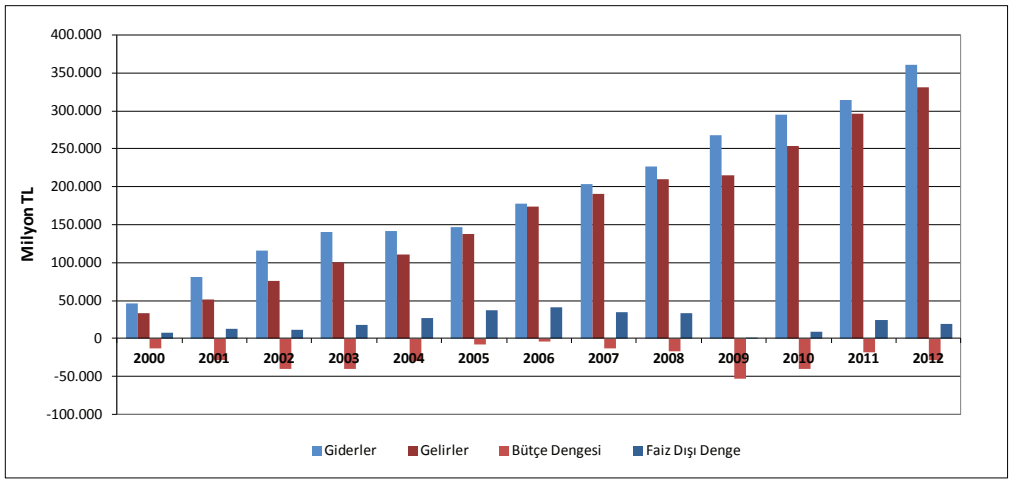
Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere 2007 yılı genelinde merkezi yönetim bütçesinde 13 708 Milyon TL tutarında açık verilmiş, oluşan 13 Milyar 651 Milyon TL tutarındaki nakit açığının 6 Milyar 395 Milyon TL bölümü borçlanma (net) suretiyle, 2 Milyar 994 Milyon TL bölümü yıl içinde elde edilen özelleştirme gelirleri ile kalan nakit açığı ise borç geri dönüşü ve diğer işlemlerle kapatılmıştır.

2008 yılında merkezi yönetim toplam harcamaları 2007 yılına göre % 10.7 oranında bir genişlemeyle 227 Milyar 31 Milyon olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında merkezi yönetim bütçesi faiz hariç harcamaları bir önceki yıla göre % 12.9, faiz harcamaları ise % 3.9 oranında artış göstermiştir. Merkezi yönetim bütçesi gelirleri ise önceki yıla göre % 9.7 oranında bir artışla 209 Milyar 598 Milyon olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı genelinde merkezi yönetim bütçesi 17 Milyar 432 Milyon açıkla sonuçlanmış ve faiz dışı denge 33 Milyar 229 Milyon olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılında vergi gelirleri bir önceki yıla göre % 10.0 oranında artış gösterirken, gelir vergisi tahsilatı % 10.4, kurumlar vergisi tahsilatı % 22.9 oranında yükselmiştir. 2008 yılında dahilde alınan mal ve hizmet vergileri % 5.8 oranında nominal bir artış gösterirken reel anlamda bir önceki yıla göre düşüş kaydetmiş, buna karşılık uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergilerdeki artış % 13.1 oranında gerçekleşmiştir.

2008 yılında sermaye gelirleri, özellikle Türk Telekom A.Ş.'ne ait kamu elinde bulunan payların bir kısmının özelleştirme kapsamında satışı neticesinde bir önceki yıla göre % 49.8 oranında bir artışla 9.1 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında faiz dışı harcamalar % 12.9 oranında artarken bu kapsamda personel giderleri % 12.1, mal ve hizmet alımı harcamaları % 7.6 ve cari transfer harcamaları ise % 10.8 oranında genişleme göstermiştir.

Merkezi Yönetim Bütçesi Uygulama Sonuçları

Kaynak: Hazine, Kalkınma Bakanlığı

2009 yılında küresel iktisadi faaliyetteki daralma ve buna karşılık alınan dengeleyici mali tedbirler, hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelerde kamu sektörünün bütçe açıklarının ve borç oranlarının yükselmesine yol açmıştır. İktisadi faaliyetteki daralma vergi tahsilatlarını düşürürken istihdam hacmindeki gerileme sosyal güvenlik primlerinin azalmasına ve işsizlik sigortası ödemelerinin artmasına neden olmuştur. Söz konusu küresel eğilime paralel olarak, 2009 yılında ülkemizde de kamu sektörünün bütçe açığı artmış, borcun milli gelire oranı yükselmiştir. Türkiye'de önceki yıllarda uygulanan mali disiplin çerçevesinde kamu sektörü bütçe açığı ve borcun milli gelire oranı hızlı bir şekilde gerileyerek hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülke ortalamalarının oldukça altına inmiştir. Buna göre Merkezi yönetim bütçesi 2009 yılında 52,2 Milyar TL açık verirken, faiz dışı denge 1 Milyar TL fazla vermiştir. Faiz dışı harcamaların hedeflenenin üzerinde artış göstermesi, vergi gelirlerinin ise hedeflenenin altında gerçekleşmesi bütçe performansındaki bozulmanın başlıca nedenleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Merkezi yönetim bütçesi 2010 yılında 40 Milyar TL açık verirken, faiz dışı denge 8,2 Milyar TL fazla vermiştir. İktisadi faaliyetteki canlanmaya ve yapılan vergi ayarlamalarına bağlı olarak artan vergi gelirlerinin yanı sıra faiz giderlerindeki düşüş, bütçe performansındaki iyileşmenin temel kaynağını oluşturmaktadır. Buna ilaveten, faiz dışı harcamalardaki artış hızının da görece yavaşlaması, bütçe açığındaki düşüşe olumlu yönde katkıda bulunmuştur. Merkezi yönetim bütçesi 2011 yılında 17,7 Milyar TL açık verirken, faiz dışı denge 24,4 Milyar Türk lirası fazla vermiştir. 2011 yılında bütçe performansında geçen yıla göre gözlenen iyileşmede ekonomik canlanmaya paralel olarak artan vergi gelirleri ve faiz giderlerindeki azalmanın yanı sıra "Kamu Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması" yasası kapsamında Aralık ayı itibarıyla tahsil edilen yaklaşık 13,3 Milyar Türk lirası tutarındaki gelir belirleyici olmuştur. Buna ilaveten, faiz dışı harcamalardaki artış hızının görece yavaşlaması da bütçe açığındaki düşüşe olumlu yönde katkıda bulunmuştur.

2012 yılında ise Merkezi Yönetim Bütçesi 28,8 Milyar TL açık, faiz dışı denge ise 19,6 Milyar TL fazla vermiştir. 2011 yılı ile karşılaştırıldığında bütçe dengesinin ve faiz dışı bütçe dengesinin kötüleştiği ve söz konusu dengelerdeki kötüleşmenin 2012 yılı bütçesinde öngörülenden daha şiddetli olduğu görülmektedir. Faiz dışı bütçe harcamalarının başlangıç ödeneğinin üzerine çıkması bütçe performansındaki bozulmanın başlıca sebebi olarak ön plana çıkmaktadır. Ekonomik aktivitedeki yavaşlama ve 6111 sayılı "Bazı Kamu Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması Kanunu" çerçevesinde sağlanan gelirlerin önceki yıla göre azalmasının neden olduğu olumsuz baz etkisi vergi gelirlerindeki artışı sınırlamasına karşın, 2012 yılı itibarıyla Eylül ayında hayata geçirilen vergi düzenlemelerinin de katkısıyla vergi gelirleri hedefi tutturulmuştur.

Bir tarafta sürdürülebilir bir büyüme ve istihdam artışı sağlanırken öte yanda ekonominin istikrara kavuşturulması, enflasyonun düşürülmesi ve kamu finansman açığı ile borç yükünün azaltılabilmesini teminen izlenmekte olan istikrar programı çerçevesinde uygulanmakta olan sıkı maliye politikası 2005 yılında da, ön planda göz önünde tutularak sürdürülmüştür. Bu çerçevede kamu gelirlerinin arttırılmasına çalışılmış ve harcamalar içinde en önemli yeri tutan borç servisleri alanında bir kısıntı yapılamaması nedeniyle, kamu harcamalarını düşürebilmek için, yatırımlarda kısıntıya gidilmiş, kamu personeli maaş artışları geçmiş değil de, öngörülen enflasyona göre arttırılmıştır.

III. 3. Merkezi Yönetim Bütçesi 2012 Yılı Gerçekleşmesi

2012 yılında ise Merkezi Yönetim Bütçesi 28,8 Milyar TL açık, faiz dışı denge ise 19,6 Milyar TL fazla vermiştir. 2011 yılının sonunda % 1,3'e gerileyen merkezi yönetim bütçe açığının GSYİH'ye oranı, 2012 yılında iç ve dış talep arasındaki dengelenmenin vergi gelirleri üzerinde neden olduğu olumsuz etki ve faiz dışı harcamalardaki hızlanma eğilimi neticesinde 2012 yılında % 2'ye çıkmıştır. 2009 yılında küresel ekonomik krizin Türkiye ekonomisine olumsuz yansımasını sınırlamak amacıyla hayata geçirilen mali önlemlerin etkisiyle belirgin olarak artan merkezi yönetim faiz dışı harcamalarının GSYİH'ye oranının, izleyen yıllarda azalma eğilimine girdiği, 2012 yılında ise tekrar yükseldiği gözlenmektedir. Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYİH'ye oranı, 2011 yılının ikinci çeyreğinde son yıllardaki en yüksek seviyesine ulaştıktan sonra vergi gelirlerindeki yavaşlamayla birlikte 2011 yılının ikinci yarısından itibaren azalma eğilimine girmiş, 2012 yılının son çeyreğinde ise Eylül ayında gerçekleştirilen vergi düzenlemelerinin de etkisiyle yükselmiştir. 2011 ve 2012 bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 44 Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri, 2012

	2012 Bütçe Tahmini	Gerçekleşme Ocak-Aralık		Artış (%)	Gerçekleşme / Bütçe
		2011	2012		
Gelirler	**329.845**	**296.824**	**331.700**	**11,7**	**100,6**
Genel Bütçe Gelirleri	**321.726**	**286.554**	**320.277**	**11,8**	**99,5**
Vergi Gelirleri	277.677	253.809	278.751	9,8	100,4
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	9.235	9.063	13.976	54,2	151,3
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	1.183	1.068	1.577	47,6	133,3
Faizler, Paylar ve Cezalar	21.903	19.739	22.588	14,4	103,1
Sermaye Gelirleri	11.458	2.530	2.049	-19,0	17,9
Alacaklardan Tahsilat	269	344	1.336	288,0	495,8
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	**6.091**	**8.174**	**9.085**	**11,1**	**149,2**
Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	**2.028**	**2.095**	**2.338**	**11,6**	**115,3**
Harcamalar	**350.948**	**314.607**	**360.491**	**14,6**	**102,7**
Faiz Hariç Harcama	**300.698**	**272.375**	**312.075**	**14,6**	**103,8**
Personel Giderleri	81.692	72.914	86.455	18,6	105,8
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	14.279	12.850	14.725	14,6	103,1
Mal ve Hizmet Alımları	28.859	32.797	32.504	-0,9	112,6
Cari Transferler	130.220	110.499	129.266	17,0	99,3
Sermaye Giderleri	27.914	30.905	34.185	10,6	122,5
Sermaye Transferleri	4.243	6.739	5.970	-11,4	140,7
Borç Verme	8.625	5.671	8.970	58,2	104,0
Yedek Ödenekler	4.867	0	0		
Faiz Harcamaları	**50.250**	**42.232**	**48.416**	**14,6**	**96,4**
Bütçe Dengesi	**-21.104**	**-17.783**	**-28.791**	**61,9**	**136,4**
Faiz Dışı Denge	**29.146**	**24.448**	**19.625**	**-19,7**	**67,3**

Kaynak: Muhasebat

Merkezi yönetim faiz dışı bütçe giderleri 2012 yılında önceki yıla göre % 14,6 oranında artmıştır. Faiz dışı harcamalar içindeki ana kalemlerden cari transferler ve personel giderleri sırasıyla % 17 ve % 18,6 oranında artarken, mal ve hizmet alım giderleri ise % 0,9 oranında gerilemiştir. Mal ve hizmet alım giderlerindeki gerileme esas olarak yeşil kartlıların sağlık giderlerinin büyük ölçüde genel sağlık sigortası kapsamına alınmasıyla birlikte sağlık giderlerinde ortaya çıkan hızlı düşüşten kaynaklanmıştır. Cari transfer giderlerindeki yüksek oranlı artışta sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderlerindeki % 20,5 oranındaki yükseliş belirleyici olmuştur. SGK bütçe performansı, 6111 sayılı Kanun çerçevesinde prim borçlarının yeniden yapılandırılması neticesinde elde edilen gelirin 2011 yılına göre azalması ve yeşil kartlıların sağlık harcamalarının 2012 yılının başından itibaren SGK'ya aktarılmasına bağlı olarak kötüleşmiştir. Diğer yandan, borç verme kaleminde gözlenen % 58,2 oranındaki çarpıcı artışta esas olarak KİT'lere verilen borçlardaki yükseliş belirleyici olmuştur.

2012 yılında merkezi yönetim genel bütçe gelirleri önceki yıla göre % 11,7 oranında yükselmiştir. Söz konusu dönemde vergi gelirleri % 9,8 oranında, vergi dışı gelirler ise, Merkez Bankası'nın yüksek düzeyde gerçekleşen kâr transferinin de katkısıyla % 26,8 oranında artış göstermiştir. Kurumlar vergisi, 2011 yılındaki yüksek büyümeye paralel olarak artan şirket kârlarıyla birlikte 2012 yılının ilk yarısında yüksek bir artış eğilimi gösterirken, sonraki aylarda 2011 yılı ortasında 6111 sayılı kanunun uygulamaya koyulmasına bağlı gözlenen gelir artışının neden olduğu baz etkisinden kaynaklı olarak yavaşlamış ve yılın genelinde % 7,5 gibi ılımlı bir oranda artmıştır. Gelir vergisi, kayıtlı istihdamda bir süredir devam etmekte olan artış neticesinde % 15,7 oranında yükselmiştir. 2012 yılında ÖTV % 11,7 oranında artarken, dahilde alınan KDV artış oranı % 5,4 ile sınırlı bir düzeyde gerçekleşmiştir. ÖTV tahsilat artışının KDV tahsilat artışına göre daha yüksek gerçekleşmesinde özellikle tütün mamulleri ve alkollü içkiler üzerinden alınan ÖTV tutarlarında görülen yüksek oranlı artışlar belirleyici olmuştur. İthalde alınan KDV ise ithalattaki yavaşlamaya paralel olarak sadece % 2,7

oranında artmıştır. Yıllar itibariyle Merkezi Yönetim Bütçe Finansmanı'na ilişkin veriler, aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 45 Merkezi Yönetim Bütçesi Finansmanı

	(Milyon TL)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nakit Dengesi	**-5.981**	**-13.358**	**-19.061**	**-56.979**	**-38.517**	**-14.895**	**-29.546**
Finansman	**5.981**	**13.358**	**19.061**	**56.979**	**38.517**	**14.895**	**29.546**
Dış Borçlanma, Net	**-407**	**-2.478**	**3.522**	**6.123**	**7.756**	**2.469**	**4.594**
Kullanım	18.069	13.060	14.597	14.395	18.436	13.990	16.581
Ödenen	-18.476	-15.538	-11.075	-8.272	-10.680	-11.522	-11.987
İç Borçlanma, Net	**4.461**	**8.915**	**13.859**	**54.770**	**23.329**	**14.999**	**17.881**
TL Cinsinden Hazine Bonosu	-8.224	-3.460	7.844	58	-4.511	-9.525	3.684
Satış	18.530	15.903	18.606	19.332	17.543	725	3.684
Ödenen	-26.754	-19.363	-10.762	-19.275	-22.054	-10.250	0
TL Cinsinden Devlet Tahvili	18.171	15.828	14.824	60.943	39.021	27.212	17.824
Satış	95.404	92.180	83.270	130.485	142.287	111.348	98.215
Ödenen	-77.232	-76.352	-68.446	-69.542	-103.266	-84.136	-80.391
Döviz Cinsinden Devlet Tahvili	-5.486	-3.453	-8.809	-6.230	-11.181	-2.688	-3.627
Satış	2.297	8.139	2.107	80	2.807	0	0
Ödenen	-7.784	-11.592	-10.917	-6.310	-13.988	-2.688	-3.627
Net Borç Verme (-)	**314**	**-553**	**1.185**	**2.389**	**-1.197**	**-2.416**	**-1.617**
Borç Verme	918	368	1.749	3.080	619	305	152
Geri Ödeme (-)	604	921	564	690	1.816	2.720	1.769
Özelleştirme Geliri	**7.159**	**2.007**	**64**	**0**	**0**	**0**	**0**
TMSF Gelir Fazlaları				**634**	**658**	**1.300**	**606**
Kasa/Banka ve Diğer İşlemler	**-4.918**	**4.360**	**2.801**	**-2.159**	**5.578**	**-6.289**	**4.848**
	(GSYH'ye Oran, Yüzde)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nakit Dengesi	**-0,8**	**-1,6**	**-2,0**	**-6,0**	**-3,5**	**-1,1**	**-2,1**
Finansman	**0,8**	**1,6**	**2,0**	**6,0**	**3,5**	**1,1**	**2,1**
Dış Borçlanma, Net	**-0,1**	**-0,3**	**0,4**	**0,6**	**0,7**	**0,2**	**0,3**
Kullanım	2,4	1,5	1,5	1,5	1,7	1,1	1,2
Ödenen	-2,4	-1,8	-1,2	-0,9	-1,0	-0,9	-0,8
İç Borçlanma, Net	**0,6**	**1,1**	**1,5**	**5,7**	**2,1**	**1,2**	**1,3**
TL Cinsinden Hazine Bonosu	-1,1	-0,4	0,8	0,0	-0,4	-0,7	0,3
Satış	2,4	1,9	2,0	2,0	1,6	0,1	0,3
Ödenen	-3,5	-2,3	-1,1	-2,0	-2,0	-0,8	0,0
TL Cinsinden Devlet Tahvili	2,4	1,9	1,6	6,4	3,6	2,1	1,3
Satış	12,6	10,9	8,8	13,7	12,9	8,6	6,9
Ödenen	-10,2	-9,1	-7,2	-7,3	-9,4	-6,5	-5,7
Döviz Cinsinden Devlet Tahvili	-0,7	-0,4	-0,9	-0,7	-1,0	-0,2	-0,3
Satış	0,3	1,0	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0
Ödenen	-1,0	-1,4	-1,1	-0,7	-1,3	-0,2	-0,3
Net Borç Verme (-)	**0,0**	**-0,1**	**0,1**	**0,3**	**-0,1**	**-0,2**	**-0,1**
Borç Verme	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0
Geri Ödeme (-)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
Özelleştirme Geliri	**0,9**	**0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
TMSF Gelir Fazlaları	**-**	**-**	**-**	**0,1**	**0,1**	**0,1**	**0,0**
Kasa/Banka ve Diğer İşlemler	**-0,6**	**0,5**	**0,3**	**-0,2**	**0,5**	**-0,5**	**0,3**

Kaynak: Hazine, Aylık Ekonomik Göstergeler, Temmuz 2013

Tablodan görüleceği üzere Merkezi Yönetim Bütçesi Finansmanı, bütçe açığında görülen azalmaya paralel olarak, yıllar itibariyle iyileşme göstermektedir. 2006-2009 yılları arasında küresel krize bağlı olarak, bütçe açığı artmış ve buna paralel olarak da finansman borçlanma yoluyla sağlanmıştır. Nitekim 2006 yılında iç borçlanma miktarı 4.461 Milyon TL iken 2009 yılında 54.770 Milyon TL olmuştur. Kriz sonrası uyum politikaları kapsamında söz konusu bütçe açığı, gelirdeki artışla birlikte azalmaya başlamış ve nihayet 2012 yılında iç borç 17.881 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Tabloda göze çarpan bir diğer unsur ise yıllar itibariyle özelleştirme gelirlerindeki azalıştır. Özellikle 2006 yılında 7.159 Milyon TL olan özelleştirme geliri, 2009'dan buyana sıfırdır. Vergi gelirlerindeki gerçekleşmeler ise bütçe hedefine oldukça yakındır. Dolayısıyla kamu gelirlerinde artış, finansman sıkıntısını büyük oranda ortadan kaldırmakta ve bütçenin faiz dışında fazla vermesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2011 yılında başlayan ve 2012 yılında da devam eden 13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında yapılan tahsilatların etkisiyle, 2012 yılında nakit esaslı gelir tahsilatı 2011 yılına göre % 13,4 artarak 326,8 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Devreden emanetler ile cari yıl bütçe ödeneklerinden yapılan nakit bazlı faiz dışı harcamalar 354,6 Milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu kapsamda 2012 yılında nakit bazda 20,1 Milyar TL faiz dışı fazla oluşmuştur. Diğer taraftan 2008-2012 döneminde Hazine hesaplarına aktarılacak olan İşsizlik Sigortası Fonu nema gelirlerinden 2012 yılında 1,3 Milyar TL, Özelleştirme Fonundan ise nakit fazlası olarak 1,7 Milyar TL aktarım yapılmıştır. Faiz ödemeleri ise 47,9 Milyar TL olarak gerçekleşmiş ve 2012 yılı Hazine nakit dengesi 24,7 Milyar TL açık vermiştir. 2012 yılına ilişkin bütçe gelirlerinin tahsilat oranları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 46 2012 Yılı Genel Bütçe Gelirleri Tahsilat Oranları (%)

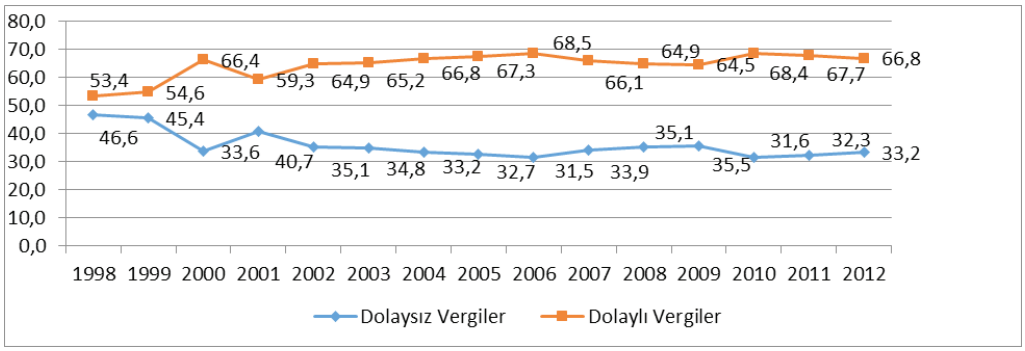
	Tahakkuka Göre	Bütçe Hedefine Göre
Genel Bütçe Gelirleri	70,1	100,0
I-Vergi Gelirleri	84,9	100,4
Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	82,0	105,6
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	70,8	100,4
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	83,0	99,7
Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergil	100,0	93,9
Damga Vergisi	77,1	100,9
Harçlar	83,4	104,0
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	10,4	83,4
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Geliri	93,5	151,3
III-Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gelirler	100,0	133,3
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	22,5	109,6
V-Sermaye Gelirleri	99,9	17,9
VI-Alacaklardan Tahsilat	100,0	495,8

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

2012 yılında merkezi yönetim bütçe açığının revize hedefe göre % 0,3 puan daha düşük gerçekleşmesinin temel nedeni gelirlerde gerçekleşen artıştır. Revize OVP'de GSYİH'ye oran olarak % 22,9 olarak öngörülen gelirler % 23,4 olarak gerçekleşirken, artışa en büyük katkı özel tüketim vergisi (ÖTV), kurumlar vergisi ve vergi dışı gelirlerden olmuştur. Bu dönemde bütçe harcamalarındaki artış ise sınırlı kalmış ve OVP'de GSYİH'ye oran olarak % 25,3 olarak öngörülen harcamalar % 25,4 olarak gerçekleşmiştir. OVP'ye göre 0,1 puan yüksek gerçekleşen faiz hariç bütçe giderlerindeki artış ise temel olarak sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri ile yatırım harcamalarından kaynaklanmıştır. Kamu gelirleri içindeki vergi gelirlerinin

tür itibariyle dağılımı ise esas itibariyle vergi sistemi hakkında ipucu vermektedir. 2012 yılı bütçe açığı bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında, GSYİH'ye oran olarak % 1,4'ten % 2'ye yükselmiştir. Bunun temel sebebi GSYİH'ye oran olarak 1,2 puan seviyesinde harcama artışına karşın gelirdeki artışın % 0,5 puan seviyesinde kalmasıdır. Artışın temel kaynakları harcamalarda, personel harcamaları ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) transferi; gelirlerde teşebbüs ve mülkiyet gelirleridir. SGK transferinde bir önceki yıla göre yüksek artışın önemli bir sebebi 6111 sayılı Kanun kapsamında yeniden yapılandırılan prim borcu peşinatlarının 2011 yılında tahsil edilerek SGK dengesini iyileştirmesi, dolayısıyla MYB harcamalarını azaltması ancak bahse konu Kanun kapsamında yapılan taksit ödemelerinin 2012 yılında aynı olumlu etkiyi oluşturmamasıdır.

Şekil 4 Genel Bütçe Dolaylı-Dolaysız Vergi Dağılımı (%)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

Şekilde görüldüğü üzere Türkiye'de vergi gelirlerinin dolaylı ve dolaysız ayrımında yıllar itibariyle dolaylı vergiler dolaysız vergilere göre ağırlıklıdır. Bu durum Türk Vergi Sisteminde kronikleşmiş bir sorun olarak ifade edilebilir. Nitekim dolaysız vergilerin sübjektif yanlarının bulunması ve ödeme gücünü dikkate alması nedeniyle daha adil bir vergilemeye neden olduğu teorik olarak bilinmektedir. Benzer biçimde dolaylı vergilerin ise objektif nitelikte olması, ödeme gücünü dikkate almaması, kolay yansıtılması, kişinin şahsi özelliklerini değerlendirmemesi ve tersine artan oranlı bir yapıya sahip olması nedeniyle vergilemede adaletsizliğe neden olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Türk Vergi Sisteminin yoğun olarak dolaylı vergiler üzerinden çalışması, vergi sisteminin adaletsiz sonuçlar vermesine neden olmaktadır. Yıllar itibariyle vergi gelirlerinin tür itibariyle dağılımına bakıldığında ise 1998 yılında % 53.4 olan dolaylı vergilerin ağırlığı, 2012 yılında % 66.8'e yükselmiştir. Diğer yandan dolaysız vergilerin payı ise tam tersine azalış göstererek % 46.6'dan %33.2'ye gerilemiştir. Bu durum vergi sisteminin daha çok dolaysız vergiler üzerinden finanse edilmesi gereği ile ters düşmektedir.

Diğer yandan Merkezi Yönetim Bütçesinin gelir, gider ve dengesine ilişkin olarak Milli Hasıla'ya olan oransal büyüklükleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 47 Merkezi Yönetim Bütçesi Gelir, Gider ve Dengesi (%, GSYİH'ya Oran Olarak)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bütçe Gelirleri/ GSYH	22,7	22,2	22,0	23,5	22,9	22,6	22,1	22,6	23,1	22,9	23,4
Vergi Gelirleri/GSYH	17,2	18,1	18,0	18,4	18,1	18,1	17,7	18,1	19,2	19,6	19,7
Vergi Dışı Gelirler/GSYH	5,4	4,1	4,0	5,1	4,7	4,5	4,4	4,5	4,0	3,3	3,7
Bütçe Giderleri/GSYH	34,1	31,1	27,2	24,6	23,5	24,2	23,9	28,2	26,8	24,2	25,4
Faiz Hariç Gider/GSYH	19,4	18,2	17,1	17,6	17,4	18,4	18,6	22,6	22,4	21,0	22,0
Cari Transferler/GSYH	7,3	6,9	6,5	7,1	6,6	7,5	7,4	9,7	9,3	8,5	9,1
Faiz Giderleri/GSYH	14,8	12,9	10,1	7,0	6,1	5,8	5,3	5,6	4,4	3,3	3,4
Sermaye Giderleri/GSYH	2,2	1,7	1,5	1,6	1,6	1,5	1,9	2,1	2,4	2,4	2,4
Bütçe Dengesi/GSYH	-11,5	-8,8	-5,2	-1,1	-0,6	-1,6	-1,8	-5,5	-3,6	-1,4	-2,0
Faiz Dışı Bütçe Fazlası/GSYH	3,3	4,0	4,9	6,0	5,4	4,2	3,5	0,0	0,7	1,9	1,4

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

Buna göre 2002 yılında bütçe gelirlerinin milli hasılaya oranı %22.7 iken 2012 yılında %23.4'e yükselmiştir. Vergi gelirlerin de ise yine benzer biçimde bir artış söz konusudur. 2002 yılında %17.2 olan vergi gelirlerinin milli hasılaya olan oranı 2012 yılında%19.7'dir. Bununla birlikte vergi dışı gelirlerde ise bir azalış göze çarpmaktadır. Nitekim bu azalış özelleştirme gelirlerindeki azalışla da uyumludur. Gider bütçesine bakıldığında ise harcamaların yıllar itibariyle azalış içinde olduğu görülmektedir. Nitekim kriz sonrası yıllar olan 2002 ve sonrasında hızlı bir azalış görülürken, 2008 yılında global kriz ve daralma kapsamında harcamaların arttığı görülmektedir. 2009 sonrasında ise yine benzer süreç devam etmekte ve bütçe harcamalarının milli hasılaya olan oranı % 25.4 olarak gerçekleşmektedir. Tabloda dikkat çeken bir diğer önemli unsur ise faiz giderlerinin milli hasılaya olan oranında ciddi bir düşüş yaşanmasıdır. Buna göre kriz yıllarında faiz giderleri % 13'ler seviyesindeyken, 2012 yılında bu oran % 3.4'tür.

III. 4. KAMU BORÇLANMASI

III. 4. 1. İÇ BORÇLANMA

Bütçe disiplinine genelde uyulmaması ve sıklıkla başvurulan popülist yaklaşımlar nedeniyle özellikle 1980'li yılların sonlarına doğru oluşan ve giderek büyüyen bütçe açıklarının finansmanında vergilendirme yapısının etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması cihetine gidilmemiş ve borçlanma yoluna gidilmiştir. Kamu kesiminin finansman gereksiniminin karşılanmasında iç borçlanma 1990'lı yılların başlarından itibaren giderek önem kazanmış, kamu kesimi, başlangıçta sermaye piyasasında tasarrufların giderek önemli bir müşterisi olurken, daha sonraki yıllarda fonların hemen tümünü talep eder konuma gelmiş ve iç borç stoku logaritmik bir hızla büyüyerek önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu yaklaşımda kamu kesiminin finansmanında "vergi alma borç al" şeklinde özetlenebilecek bir finansman politikasının benimsenmiş olması önemli rol oynamıştır. Yoğun ve hacimli kamu kesimi borçlanması, kısa sayılabilecek bir zaman süreci içerisinde, faiz düzeyini yükseltici yönde yarattığı baskı ve zaman içerisinde ivme kazanarak hızla büyüyen borç stoku ile birikmiş eski borçların faizlerinin dahi yeni borçlanmalarla ödenebilir hale geldiği bir büyüklüğe erişmiştir. Bu durum, personel harcamaları ve faiz ödemeleri dışında hemen tüm kamu harcama kalemlerinde, sabit sermaye birikimini ve kamu hizmet ve sosyal görevlerini aksatacak ölçüde reel kesintilere gidilmesine rağmen, kamu açığının genişlemesine, reel faizlerin yükselmesine yol açmıştır. Yükselen reel faizler giderek, kamu finansman açığının daha da büyümesine ve yüksek reel faiz - yüksek finansman açığı – yüksek borçlanma gereği ve yüksek faiz sarmalının oluşmasına yol açmış ve neticede kamu bankaları bilançolarına gizlenmiş olan görev zararı biçimindeki ilave finansman açıkları ile birlikte Şubat 2001 krizini tetikleyen başlıca faktör olmuştur.

Borçlanmaya dayalı bir kamu finansman politikası izlenmesinin doğal bir sonucu olarak yükselen reel faiz hadleri, fiziki sermaye yatırımlarını ciddi biçimde düşürerek ülkenin kalkınmasını olumsuz yönde etkilemiş, gelir dağılımı adaletsizliğini daha da kötüleştirmiştir. Diğer taraftan yüksek reel faiz hadleri, sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesinin olanaklı kıldığı kısa vadeli yabancı sermaye akışıyla yabancılara, önemli düzeyde servet transferi olanağı yaratan bir temel araç haline gelmiştir. 1990'lı yılların sonlarında % 25.2 gibi çok aşırı bir seviyeye kadar tırmanan reel faizler 2000 yılı başında uygulamaya konulan istikrar programına duyulan güven ile hedeflenen enflasyon paralelinde dramatik bir düşüş göstermiş ve 2000 yılı genelinde enflasyon haddinin altında kalarak negatif reel faiz oluşumuna yol açmış, ancak Kasım 2000 krizinin ardından tekrar yükselmiştir. 2001 yılı başında göreli olarak biraz gerileyen faiz hadleri Şubat krizi ile birlikte yeniden yükselmiştir.

2001 yılı Şubat ayında finansal piyasalarda yaşanan derin krizin ertesinde uygulamaya konulan istikrar programı ile makul düzeye gerileyen reel faizler, sözü edilen yılın ortasına doğru ortaya çıkan siyasi bunalım sonucu ve rating firmalarının Türkiye notunu düşürmelerinin de etkisiyle tekrar, orta vadede sürdürülmesi olanaksız ve istikrar programının devamını tehdit edici bir seviyeye çıkmıştır. Ocak 2002 ayında net satışla ağırlıklandırılmış ortalama bileşik ihale faizi % 74.5 iken, bu oran Mayıs ayında % 56.6'ya gerilemiş ancak daha sonra siyasi belirsizlik algılamasının etkisiyle Haziran 2002 ayında % 72.1'e yükselmiş ve borçlanma vadeleri kısalmıştır.

Şubat krizi ertesinde Mayıs 2001 ayında kamu bankalarının bilançolarına gizlenmiş olan birikmiş görev

zararlarının karşılanması ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamına alınan bankaların mali yapılarının güçlendirilmesi amacıyla bu bankalara devlet iç borçlanma senetleri verilmiştir.

İç borçlanma gereğini düşürmek ve iç borcun vadesini uygun maliyetlerle azaltmak ve bankacılık kesiminin döviz kuru riskinin azaltılmasına yardımcı olmak amacıyla Haziran 2001 ayında iç borç takas işlemi yapılmıştır.

Yaşanan krizler sonrası faiz hadlerinde meydana gelen hızlı tırmanma, bankacılık kesiminde yaşanan sorunların kamu maliyesine getirdiği ek yük ve bütçe açığının finansmanında süregelen kaynak ihtiyacı iç borç stokunun, 2001 yılında olduğu gibi, 2002 yılında önemli ölçüde artması sonucunu doğurmuş ve 2001 yılı sonu itibariyle 122.2 Katrilyon olan kamu iç borç stoku 2002 yılı sonunda 149.9 Katrilyona yükselmiştir.

Kararlı biçimde sürdürülen sıkı maliye politikasına ve nominal faiz hadlerindeki gerilemeye rağmen iç borç stokundaki tırmanma biraz yavaşlamakla beraber 2003 ve 2004 yıllarında da sürmüştür. Merkezi yönetim İç borç stoku 2002 yılı sonundaki 149.9 Katrilyon düzeyinden 2003 yılı sonunda 194.4 Katrilyon düzeyine, 2004 yılı sonunda ise 233.9 Katrilyon düzeyine çıkmıştır.

2005 yılında istikrar programları uyarınca uygulanmakta olan sıkı maliye politikasının özenle sürdürülmesi ve nominal ve reel faiz hadlerindeki gerilemelerin etkisiyle kamu kesimi borçlanma gereğinde bir önceki yıla göre önemli bir düşme gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplam kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya olan oranı bir önceki yıla ilişkin % 4.7 oranından 2005 yılı sonunda % (-) 0.4'e düşmüştür. 2005 yılı sonu itibariyle merkezi yönetim toplam iç borç stoku 258.4 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı sonu itibariyle merkezi yönetim dış borç stoku bir önceki yıl sonuna göre % 7.9 oranında bir artışla 91 Milyar 531 Milyon TL eşdeğerine yükselirken, toplam borç stoku % 4.7 oranında bir artışla 351 Milyar 289 Milyona çıkmıştır. 2004 yılına kadar yükselme eğilimi gösteren kamu net borç stoku 2005 yılından başlayarak 2008 yılına kadar devam eden bir azalma dönemine girmiştir.

Sıkı maliye politikası uygulaması 2006 yılında da sürdürülmüş, özelleştirme gelirlerindeki dikkat çekici artışın da etkisiyle konsolide bütçe borçlanma gereğinin GSMH'ya olan oranı % 0.8'e, toplam kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya olan oranı ise % (-) 2.6'ya gerilemiştir.

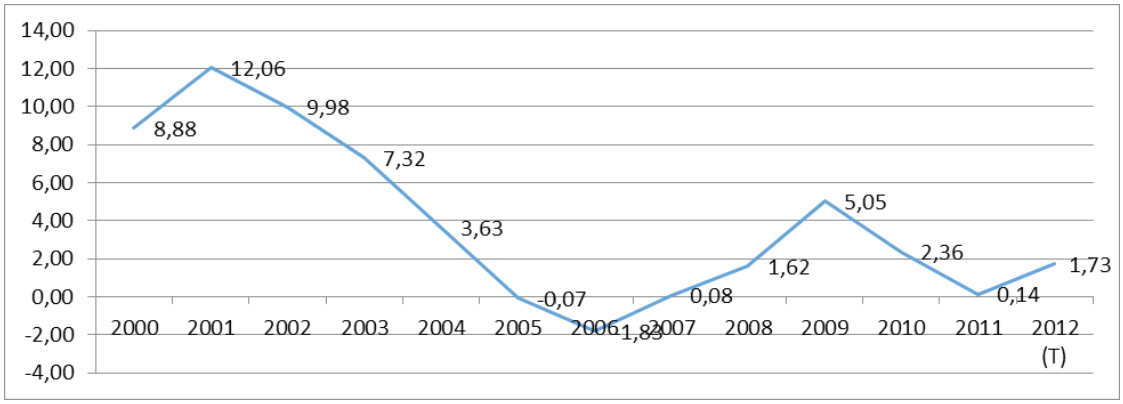
2006 yılında toplam kamu borç stokundaki artış sürmüş ve anılan yıl sonu itibariyle 365.6 Milyar TL düzeyine çıkmış, ancak kamu net borç stokunda 2005 yılında başlayan azalma süreci devam etmiş ve kamunun net borç stoku 2005 yılı sonundaki 270.6 Milyar TL düzeyinden 2006 yılı sonunda 258.2 Milyar TL'ye gerilemiştir.

2007 yılında ise toplam kamu brüt borç stokunda da daralma süreci başlamıştır. 2007 yılında bir önceki yıl sonuna göre toplam brüt borç stoku % 3.0 oranında bir azalma ile 355.5 Milyar TL düzeyine, toplam kamu net borç stoku ise % 4.1 oranında bir küçülme ile 248.4 Milyara düşmüştür.

Seçim yılı olmasının ve ekonomideki göreli yavaşlamanın etkisiyle Merkezi Yönetim Bütçesi 2007 yılı gerçekleşmelerinde bir önceki yıla göre biraz bozulma gözlemlenmiş ve bütçe dengesi (-) 4.6 Milyar TL'den (-) 13.9 Milyar TL'ye yükselirken, 'faiz dışı denge' 41.3 Milyar TL'den 34.8 Milyar TL'ye gerilemiş, bu gelişme Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSYİH oranına da yansımıştır. 2006 yılında (-) 1.4 olan kamu Kamu Kesimi Borçlanma Gereği /GSYİH oranı 2007 yılında yaklaşık 0.19 olarak gerçekleşmiştir.

2001 krizini izleyen dönemde gerçekleştirilen göreli olarak hızlı büyüme süreci 2007 yılından itibaren giderek belirginleşen bir biçimde yavaşlama süreci içine girmiştir. Küresel düzeyde finansal piyasalarda başlayıp daha sonra reel ekonomileri sarsan krizin 2008 yılı ikinci çeyrek döneminden itibaren ülkemizi olumsuz yönde etkilemeye başlaması ve ekonominin 2008 yılı son çeyreğinden itibaren derin bir resesyon sürecine girmesi kamu maliyesini olumsuz yönde etkilemiştir. Daralan ekonomik faaliyet hacmi ve artan işsizlik kamu gelirlerini azaltırken, alınması gereken mali teşvik önlemleri kamu harcamalarını arttırmıştır. Bu olumsuz gelişme bütçe açığını genişletirken, faiz dışı fazlanın küçülmesini, borçlanma gereğinin artışını beraberinde getirmiştir.

Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSYİH (%)

Kaynak. Hazine Müsteşarlığı

Uygulanan istikrar programı doğrultusunda gerek enflasyon haddinin istikrarlı bir düşüş sergilemesi gerek risk algılamalarının iyileşmeye yüz tutması sonucu 2003 ve 2004 yılları boyunca belirgin bir düşme gösteren nominal ve reel faiz hadlerindeki bu gerileme eğilimi 2005 yılı boyunca ve 2006 yılı ilk dört aylık döneminde de sürmüştür. Ancak Mayıs-Haziran 2006 aylarında uluslararası finansal piyasalarda meydana gelen dalgalanma Türkiye'de diğer ülkelere göre daha şiddetli bir biçimde hissedilmiş ve borçlanma faiz hadlerinde önemli bir yükselme meydana gelmiştir.

2008 yılı ortalarından itibaren küresel krizin yansımalarının açık biçimde ortaya çıkması ile birlikte Merkez Bankası fiyat istikrarı hedefi ile uyumlu olacak şekilde krizin iktisadi faaliyet hacmi ve finansal istikrar üzerine olacak olumsuz etkilerini azaltmaya dönük bir politika üzerinde odaklanmıştır. Ekim 2008 ayında % 16.75 düzeyinde bulunan Merkez Bankası gecelik borçlanma faiz oranı Kasım ayından itibaren 2009 yılı Kasım ayına kadar olan 13 aylık dönemde her ay yapılan indirimlerle Kasım 2009 itibariyle % 6.5'e düşürülmüştür. Merkez Bankası'nın politika faiz oranlarını ısrarlı bir biçimde azaltması ve likiditeyi arttırmasının yanı sıra, ekonomik kriz sürecinde firmaların leverage (kredi/özsermaye) oranını düşürme çabaları, bankaların risk almama düşüncesiyle kredi kullandırmak yerine kamu kağıtlarını tercih etmeleri2008 yılı sonlarından itibaren Hazine iç borçlanma maliyetlerinin sürekli ve ciddi biçimde gerilemesinde başta gelen unsurlar olmuştur.

2009 yılına kadar artış gösteren Kamu Kesimi Borçlanma Gereği 2009 yılında % 5,5 olarak gerçekleşmiş daha sonra 2010 yılında ise % 3 civarına düşmüştür. 2011 yılında ise bu oran % 0.4 olmuştur. Merkezi yönetim bütçe dengesinde yaşanan iyileşme ile birlikte mahalli idareler dengesinin fazlaya dönmesi 2011 yılında kamu kesimi açığının düzelmesinde etkili olmuştur. Diğer yandan bu oran 2012 yılında % 1.6 olarak gerçekleşerek artış göstermiştir. 2012 yılında Kamu Kesimi Borçlanma Gereği açığına en büyük katkı sosyal güvenlik sisteminin açığını da kapsayan merkezi yönetim bütçesinden kaynaklanmaktadır.

Küresel ekonomide yaşanan dengesizliklerin iç borçlanma piyasasına etkilerinin asgari seviyede tutulabilmesi ve son yıllarda borç dinamiklerine ilişkin elde edilen kazanımların korunabilmesi amacıyla para ve maliye politikaları ile uyumlu borçlanma stratejilerine 2012 yılında da devam edilmiştir. Gerek yurtiçi gerekse yurtdışındaki ekonomik koşullar ve piyasa gelişmeleri göz önünde bulundurularak borç yönetiminin orta ve uzun vadeli hedefleri doğrultusunda yürütülen finansman programı sayesinde 2012 yılında merkezi yönetim iç borç stokunun gerek vade yapısında gerekse faiz ve döviz kompozisyonunda önemli kazanımlar kaydedilmiştir. Bu kapsamda, 2003 yılından itibaren uygulanmakta olan risk analizine dayanan borçlanma stratejileri çerçevesinde iç piyasadan yapılan borçlanmaların ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması sonucu Şubat 2012 itibarıyla döviz cinsi iç borcun tamamı itfa edilmiş ve iç borç stoku içerisindeki döviz cinsi senetlerin payı sıfırlanmıştır. Böylece döviz kuru oynaklığından dolayı iç borç stokunda oluşabilecek kur riski ortadan kaldırılmıştır. Diğer yandan 2012 yılından bu yana 2, 5 ve 10 yıl vadeli TL cinsinden sabit faizli kuponlu senetlerin düzenli olarak ihracına başlanmıştır. Bu çerçevede, daha önce gösterge tahvil olarak ihraç edilen kuponsuz borçlanma senetlerinin yerini 2 yıl vadeli TL cinsinden sabit kuponlu tahviller almıştır. Ayrıca, borçlanma vadesinin uzatılmasına yönelik ilk olarak 2010 yılında ihraç edilen 10 yıl vadeli enflasyona endeksli ve sabit

faizli devlet iç borçlanma senetleri (DİBS) ihraçlarına 2012 yılında da devam edilmiştir. Bu gelişmeler; likiditenin, getiri eğrisi üzerinde daha geniş bir vade aralığına yayılmasını sağlayarak gerek birincil gerekse ikincil piyasada fiyat etkinliğinin de artmasına katkıda bulunmuştur. 2012 yılının ilk yarısındaki parasal sıkılaşma, borçlanma maliyetleri üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturmuş ancak yılın ikinci yarısında para politikasının gevşemesi, ülkemiz kredi notunda meydana gelen artış ve azalan finansman ihtiyacına paralel olarak Hazine iç borç çevirme oranının düşmesiyle birlikte yılın son çeyreğinde hem birincil hem de ikincil piyasada DİBS faiz oranlarında tarihi düşük seviyeler gözlenmiştir.

2005 yılı sonu itibariyle 331.5 Milyar TL olan merkezi yönetim toplam borç stoku, 2006 yılı sonu itibariyle ise 345.0 Milyar TL düzeyine yükseldikten sonra azalma eğilimi içine girmiş ve 2007 yılı sonu itibariyle 333.4 Milyar TL düzeyine inmiştir. 2007 yılında bir önceki yıla göre nominal anlamda da küçülme göstermiş olan merkezi yönetim iç borç stoku, kararlı biçimde uygulanan sıkı maliye politikasının ve faiz hadlerindeki belirgin gerilemenin katkısıyla, 2004-2007 döneminde reel anlamda ve GSMH'ya olan oran itibariyle daha da dramatik bir biçimde küçülmüştür.

Küresel finansal piyasalarda 2007 yılı ortalarından itibaren hissedilmeye başlanan gerginliğin, ABD mortgage piyasalarında ortaya çıkan sarsıntı ile birlikte derinleşerek 2008 yılı ortalarına doğru krize dönüşmesi, hemen tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kamu finansmanı alanında olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Ekonomik küçülme ve daralan faaliyet hacmi ve ekonomik faaliyeti canlandırmak amacıyla uygulamaya konulan vergi indirimleri nedeniyle vergi gelirleri ve sosyal sigorta prim tahsilatları düşerken, yine kriz nedeniyle başvurulan mali teşvik önlemleri bütçe açığının ve borçlanma gereksiniminin artmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler merkezi yönetim toplam borç stokunun, 2007 yılında gerilemiş olduğu 333.5 Milyar TL düzeyinden 2008 yılında 380.3 Milyar TL ve 2009 yılında da 441.4 Milyar TL düzeyine çıkması sonucunu getirmiştir. Aşağıda verilen tabloda merkezi yönetim borç stokunda meydana gelen gelişmeler verilmektedir.

Tablo 48 Merkezi Yönetim Borç Stoku

	Milyar TL									
	2003	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Toplam Stok	**282,8**	**316,5**	**331,5**	**345,1**	**333,5**	**380,3**	**441,5**	**473,6**	**518,4**	**532,2**
Sabit	138,3	170,5	166,3	186,3	186,0	216,7	235,9	265,3	307,0	318,1
Değişken	126,1	127,7	146,8	140,9	125,0	141,9	167,9	155,3	147,1	137,8
TÜFE'ye Endeksli	18,4	18,4	18,4	17,8	22,5	21,7	37,7	53,0	64,3	76,3
İç Borç Stoku	**194,4**	**224,5**	**244,8**	**251,5**	**255,3**	**274,8**	**330,0**	**352,8**	**368,8**	**386,5**
Sabit	85,0	115,6	111,1	121,1	128,1	140,6	155,1	175,7	192,4	201,9
Değişken	90,9	90,5	115,3	112,6	104,7	112,5	137,3	124,1	112,1	108,4
TÜFE'ye Endeksli	18,4	18,4	18,4	17,8	22,5	21,7	37,7	53,0	64,3	76,3
Dış Borç Stoku	**88,4**	**92,0**	**86,7**	**93,6**	**78,2**	**105,5**	**111,5**	**120,7**	**149,6**	**145,7**
Sabit	53,3	54,9	55,2	65,3	57,9	76,1	80,9	89,5	114,6	116,2
Değişken	35,1	37,2	31,5	28,3	20,3	29,4	30,6	31,2	35,0	29,5
TL Stok	**151,8**	**185,0**	**206,9**	**216,8**	**229,2**	**251,8**	**312,8**	**347,3**	**365,0**	**386,5**
Sabit	68,6	94,9	101,4	111,5	117,0	126,3	144,9	170,3	188,7	201,9
Değişken	64,7	71,7	87,0	87,6	89,7	103,9	130,3	124,0	112,0	108,4
TÜFE'ye Endeksli	18,4	18,4	18,4	17,8	22,5	21,7	37,7	53,0	64,3	76,3
Döviz Stok	**131,0**	**131,5**	**124,7**	**128,3**	**104,3**	**128,5**	**128,7**	**126,2**	**153,3**	**145,7**
Sabit	69,7	75,5	64,8	74,9	69,0	90,5	91,1	94,9	118,3	116,2
Değişken	61,3	56,0	59,8	53,4	35,3	38,0	37,6	31,3	35,0	29,5

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

Merkezi yönetim borç stoku 2012 yılsonunda 532,2 Milyar TL tutarında gerçekleşmiştir. Stokun GSYİH'ye oranındaki gerileme trendi 2012 yılında da devam etmiş ve söz konusu oran 2011 yılında % 39,9 iken, 2012 yılsonu itibarıyla yaklaşık 2,4 puanlık bir düşüşle % 37,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim borç

stokunun % 73,1'ini iç borçlar, % 26,9'unu dış borçlar oluşturmaktadır. Döviz cinsi iç borç yükümlülüğünün bulunmaması nedeniyle iç borç stoku üzerindeki kur riski ortadan kalkmıştır. Bununla birlikte, 2011 yılsonu itibarıyla % 59,2 olan merkezi yönetim toplam borç stoku içindeki sabit faizli borçların ağırlığı, 2012 yılında % 59,8'e çıkmış, böylece borç stokunun faiz değişimlerine olan duyarlılığındaki azalma devam etmiştir.

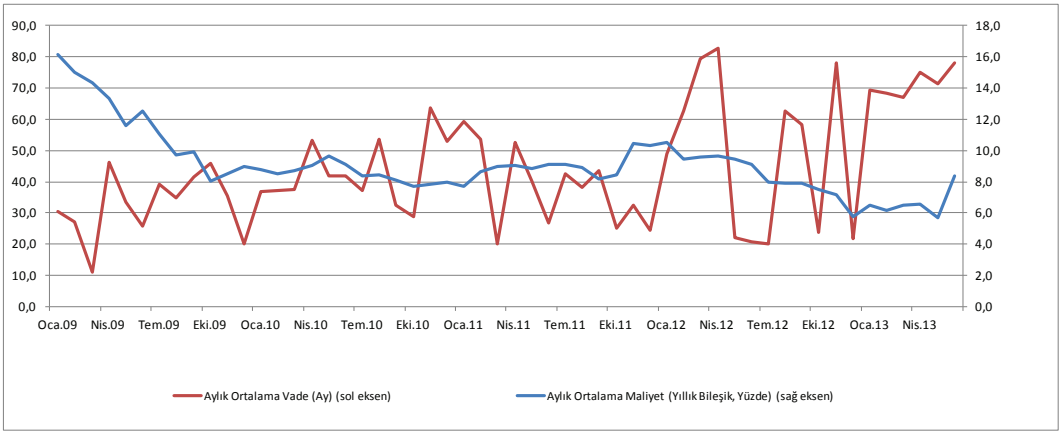
2012 yılı içerisinde kamu sektörü net borç stokunda da merkezi yönetim ve genel yönetim sektörü yükümlülüklerinde yaşanan gerçekleşmelere paralel gelişmeler yaşanmış olup, 2012 yılı sonu itibarıyla kamu net borç stokunun GSYİH'ye oranı 2011 yılı sonuna göre 5,4 puanlık bir azalma ile % 17 seviyesine gerilemiştir. Kamu sektörü finansal varlık ve mevduatlarının, brüt borç stokundan oransal olarak daha hızlı artmış olması kamu net borç stokunun GSYİH'ye oranının azalmasına imkân vermiştir. Kamu net borcundaki yapısal iyileşmenin önemli bir etkisi de kamunun döviz cinsi net yükümlülüklerinde görülmektedir. 2012 yılı sonu itibarıyla döviz cinsi kamu net borcunun GSYİH'ye oranı % -3,3 seviyesinde gerçekleşerek kamu sektörünün net döviz cinsi varlık-yükümlülük dengesinde ciddi bir iyileşmeye işaret etmiştir.

III. 4. 1. 1. 2012 Yılı İç Borçlanmanın Enstrümanlara Göre Dağılımı

2012 yılında nakit bazda toplam iç borçlanmanın % 65,7'si TL cinsi sabit kuponlu, % 18,8'i TL cinsi enflasyona endeksli, % 13'ü TL cinsi kuponsuz, % 0,9'u TL cinsi değişken faizli devlet iç borçlanma senedi ihracı ile sağlanırken, TL cinsi kira sertifikası ihracı % 1,6 ve TL cinsi gelire endeksli senet (GES) ihracı % 0,1 olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında yapılan 38 adet ihale ile iç borçlanmanın % 98,3'ü sağlanırken, borçlanmanın kalan % 1,7'si doğrudan satış yoluyla gerçekleştirilmiştir. Özellikle ülkemize yönelik risk algılamalarındaki iyileşmeye paralel olarak hem yerli hem de yabancı yatırımcıların DİBS'lere ilgisi 2012 yılı içerisinde önemli ölçüde artmıştır. Yapılan ihalelerde ortalama olarak teklifin satış miktarına oranı 2011 yılında kaydedilen 1,9 seviyesinden 2012 yılında yaklaşık 2,4'e yükselmiştir. Yurtdışı yerleşiklerin iç borç stoku içerisindeki payı da aynı dönemde % 17,3 seviyesinden % 23,2 seviyesine yükselmiştir. Bunun yanı sıra, 2011 yılında 44,7 ay olan piyasadan yapılan iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama vadesi 2012 yılında 60,8 aya yükselmiştir. Aynı dönemde, TL cinsi sabit faizli iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama maliyeti % 8,7 seviyesinden % 8,8 seviyesine yükselmiştir. Nitekim borçların aylık ortalama vadeleri ile maliyetleri aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil 5 İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi Ve Maliyeti

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Şekilden de görüleceği üzere kamu borç stoku göstergelerindeki iyileşme eğilimi, 2012 yılında da devam etmiştir. Kamu borç oranları azalmaya devam etmiş, borçlanmanın reel maliyeti düşük seviyelerde gerçekleşmiş, borç stokunun ortalama vadesi uzamış, borç stoku içinde faiz ve döviz kuruna duyarlı borç senetlerinin payı azalmış ve iç borç çevirme oranı gerilemiştir. 2012 yılının ilk dokuz ayı sonunda, toplam kamu net borç stoku ve AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun GSYİH'ye oranları, bir önceki yıl sonuna göre 4,4 ve 2,7 puan azalarak, sırasıyla % 18 ve % 36,7 olarak gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim borç stoku ise, 2012 yılı sonunda, 2011 yılındaki seviyesini korumuştur.

Hazine'nin, borç stokunun likidite, faiz oranı ve döviz kuruna olan hassasiyetini azaltma yönündeki borçlanma stratejisi, 2012 yılında da devam etmiştir. Bu bağlamda, sabit getirili borç senetlerinin toplam borç stoku içindeki payında artış olduğu görülmektedir. Kamu mevduatının aylık ortalama borç servisini karşılama oranı ise % 308,6 düzeyindedir. Nakit iç borçlanmanın ortalama vadesinin 2011 yılı ortalamasına göre belirgin olarak artmasıyla birlikte, toplam iç borç stokunun vadeye kalan süresi 33,6 aya çıkmıştır. Yapılan borçlanmanın, gerçekleştirildiği birimlerin dikkate alındığı veriler ise aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

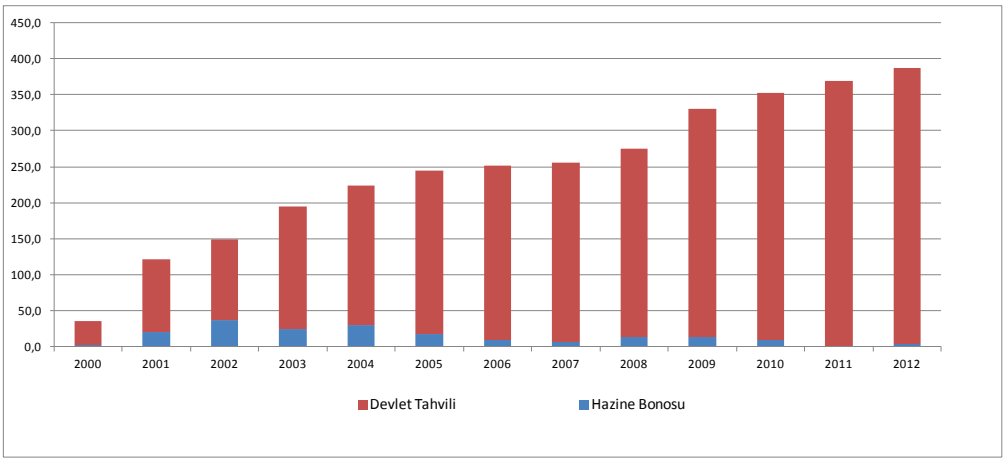
Tablo 49 Merkezi Yönetim İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Yurt İçi Yerleşikler	**92,9**	**89,7**	**86,4**	**86,6**	**89,7**	**91,4**	**87,5**	**82,7**	**76,8**
Bankacılık Kesimi	**44,9**	**47,0**	**49,1**	**51,7**	**54,9**	**63,4**	**62,9**	**56,7**	**50,5**
Kamu Bankaları	25,6	23,7	24,2	23,4	26,0	26,9	25,7	24,0	20,3
Özel Bankalar	17,9	21,2	21,5	23,4	23,3	30,8	30,7	25,9	23,9
Yabancı Bankalar	1,0	1,5	2,9	4,1	4,9	4,9	5,5	5,7	5,1
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,4	0,7	0,6	0,8	0,7	0,8	1,0	1,1	1,2
Banka Dışı Kesim	**40,4**	**35,8**	**30,4**	**28,9**	**30,3**	**25,7**	**22,6**	**24,1**	**24,4**
Gerçek Kişiler	14,4	10,5	8,8	5,9	5,5	2,9	1,5	1,6	0,7
Tüzel Kişiler	19,0	17,3	18,1	18,5	19,8	18,5	17,0	18,7	19,8
Menkul Kıymet Yatırım Fonları	6,9	8,0	3,5	4,5	5,0	4,2	4,1	3,8	3,9
TCMB	**7,6**	**6,8**	**6,9**	**6,0**	**4,5**	**2,3**	**2,0**	**2,0**	**1,9**
Yurtdışı Yerleşikler	**7,1**	**10,3**	**13,6**	**13,4**	**10,3**	**8,6**	**12,5**	**17,3**	**23,2**

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

İç borçların vade yapıları dikkate alındığında ise yıllar itibariyle yoğun olarak uzun vadeli borçlanmaya gidildiği görülmektedir. Bu bağlamda Devlet Tahvilleri yoluyla yapılan iç borçlanma Hazine Bono'suna oranla daha fazladır. Söz konusu veriler aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 5 İç Borç Stoku (Milyar TL)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

Devlet İç borç stokunun enstrümanları dikkate alındığında, yıllar itibariyle Devlet Tahvillerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. 2000 yılında 36.4 Milyar TL olan toplam iç borcun 2.1 Milyar TL'si Hazine Bonolarından oluşurken 34.4 Milyar TL'si ise Devlet Tahvilidir. İç borç stokunun yıllar itibariyle artmasına paralel olarak söz konusu tutarlar sırasıyla 2007 yılında 6.1 ve 249.2 Milyar TL, 2008 yılında 14 ve 260.8 Milyar TL, 2009 yılında 14 ve 316 Milyar TL, 2010 yılında 9.5 ve 343.3 Milyar TL ve 2011 yılında ise yalnızca 368.8 Milyar TL Devlet Tahvilinden oluşmaktadır. Nihayet 2012 yılında ise 3.7 Milyar TL Hazine Bonosu ve 382.9 Milyar TL Devlet Tahvilinden oluşmakta dolayısıyla iç borç yapısı yoğun olarak uzun vadeli borçlanmaya dayanmaktadır. Bu durum kredi riski ve borçlanabilme kapasitesi yönünden olumludur.

III. 4. 2. DIŞ BORÇLANMA

Yakın geçmiş dönemde kamu sektörü dış borç stoku oldukça durağan bir seyir izlemişse de özellikle son beş yıllık dönemde özel sektörün yoğun biçimde dış borçlanmaya yönelmesi nedeniyle Türkiye'nin toplam dış borç stokunda ciddi bir artış gözlemlenmiştir. Türkiye'nin 2004 yılı sonu itibariyle 161 Milyar Dolar eşdeğeri olan dış borç stoku 2009 yılı sonu itibariyle 271 Milyar Dolar'a yükselmiştir.

Ülkemiz kredi notlarında 2004 yılında ülkemiz lehine meydan gelmiş olan olumlu gelişmeler 2005 yılında da devam etmiştir. 2005 yılının ilk çeyreğinde ülkemiz kredi notlarında gözlemlenen olumlu değişikliklerin sonrası, ikinci ve üçüncü çeyrekte kredi derecelendirme kuruluşlarından Moody's ve Fitch'in not artırımları ile kredi değerliliği yükselmiştir. Her iki kuruluş da kredi notunun artışında, başta gelen unsurların, güdülen istikrarlı ekonomik politika ile AB üyeliğine ilişkin olarak sürdürülen çalışmalar olduğunu ifade etmişlerdir. 2006 yılında ise Moody's, Fitch ve JCR ülkemize verdikleri rating derecelerinde bir değişikliğe gitmezlerken, Standard & Poor's 27.06.2006 tarihinde ülkemize vermiş olduğu kredi notunu # BB – (pozitif) # ten, # BB – (durağan) # a düşürmüştür. Fitch ise kredi notunu 10 Mayıs 2007 tarihinde # BB – (pozitif) # ten, # BB – (durağan) #a, JCR ise 28.12.2007 tarihinde kredi notunu # BB – (pozitif) # ten # BB – (durağan) #a düşürmüştür.

Standard & Poor's kredi notunu 03.04.2007 Tarihinde # BB – (negatif) # e düşürmüş, daha sonra 31.07.2007 tarihinde # BB – (durağan) # olarak revise etmiştir. Adı geçen kredi derecelendirme kuruluşu 2008 yılı sonu itibariyle notunu # BB – (negatif) # olarak belirlemiştir.

Özellikle bankacılık sektörünün küresel kriz karşısında sergilediği güçlü konum 2009 yılında kredi derecelendirme kuruluşlarının ülkemiz için vermekte oldukları kredi notunu peş peşe yükseltmelerinde başta gelen neden olmuştur. Bu bağlamda ilk olarak Fitch'in, 5 Kasım 2012'de ülkenin uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notu "BB+"dan "BBB-"ye çıkarmasıyla "yatırım yapılabilir" seviyeye yükseltilirken, Moody's 16 Mayıs 2013'te ülkenin "Ba1" yabancı para cinsinden uzun vadeli kredi notunu bir basamak artırarak "Baa3" olarak açıkladı. Japon Kredi Derecelendirme Kuruluşunun da (JCR), 23 Mayıs 2013'te Türkiye'nin kredi notunu iki basamak artırarak yatırım yapılabilir seviye olan "BBB-"ye yükseltmesi piyasalarda yeni bir heyecan oluştururken, Kanada merkezli uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Dominion Bond Rating Services'den (DBRS), Türkiye'nin uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notunu "BBB-" ile "yatırım" seviyesine çıkarmıştır.

III.5. ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU, DIŞ VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

TCMB tarafından üç ayda bir yayınlanmakta olan "Uluslararası Yatırım Pozisyonu" Raporu Türkiye'nin yurt dışında sahip olduğu tüm varlıkları ve yurt dışına olan tüm yükümlülüklerini yansıtıyor. Rapora göre 2003 yılı sonundaki 105.9 Milyar Dolar düzeyinden hızlı bir artış göstererek 2007 yılı sonu itibariyle 314.7 Milyar Dolar düzeyine tırmanan Türkiye'nin net dış yükümlülükleri, 2008 yılı zarfında küresel finansal piyasaları sarsan kriz nedeniyle yabancıların ellerinde tuttukları menkul kıymetlerden çıkma yönünde sergiledikleri tutum sonucu keskin bir düşüş göstererek sözü edilen yıl sonu itibariyle 198.3 Milyar Dolar'a gerilemiştir. 2008 yılında yurtiçinde doğrudan yatırımlar 83.2 Milyar Dolar azalmayla yıl sonu itibariyle 70.7 Milyar Dolar'a gerilerken, portföy yatırımları 50.8 Milyar Dolar tutarında bir küçülmeyle 68.8 Milyar Dolar'a düşmüştür. Buna karşılık "diğer sektörler"in yurtdışından kullandıkları kredilerin hacmi 2008 yılı zarfında 19.2 Milyar Dolar tutarında bir artış göstererek yıl sonu itibariyle 109.5 Milyar Dolar'a yükselmiştir.

Türkiye'nin net dış yükümlülüklerinde 2009 yılında yine hızlı bir genişleme gözlemlenmiş ve 2008 yılı sonu itibariyle 198.3 Milyar Dolar olan net yükümlülükler % 41.1 oranında bir önemli artışla 279.8 Milyar Dolar'a tırmanmıştır.

2009 yılında Türkiye'nin dış varlıklarında 8.6 Milyar Dolar tutarında bir azalma meydana gelirken, dış yükümlülüklerinde 72.7 Milyar Dolar tutarında ciddi bir genişleme gerçekleşmiştir.

2009 yılında Türkiye'nin dış yükümlülüklerinde en büyük artış 61.5 Milyar Dolar'la yurt dışında yerleşik kişilerin Türkiye'de yaptıkları doğrudan yatırımlarda gerçekleşmiş, onu 22.4 Milyar Dolar'la portföy yatırımları izlemiştir. Yurtdışında yerleşiklerce 2009 yılı içinde gerçekleştirilen diğer yatırımlarda (krediler) 11.0

Milyar Dolar tutarında daralma meydana gelmiştir. Yurtiçinde yapılan doğrudan yatırımların hemen tümünü yabancı sermayeli şirketlerin öz sermaye artışları ile yatırıma dönüştürülen karları oluşturmuştur.

2009 yılında Türkiye 14.042 Milyon Dolar tutarında cari işlemler hesabı açığı vermiştir. Cari işlemler hesabı açığı ile uluslararası yatırım pozisyonunda meydana gelen 81.5 Milyar Dolar tutarındaki bozulma arasındaki 67.5 Milyar Dolar'lık farkın, 61.4 Milyar Dolar'ı yabancı sermayeli kuruluşların şirket sermayesine eklemiş oldukları karlar ile bu şirketlerin borsa değerlerindeki artıştan, kalan kısım ise esas itibariyle yabancılarca sahip olunan hisse senetlerindeki değer artışı ile diğer yatırımların net toplamından kaynaklanmaktadır.

Tablo 50 Merkezi Yönetim Yurtdışı Tahvil İhraçları

İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Vade	Döviz Cinsi	Nominal Miktar (Milyon)	Nominal ABD $ Miktarı (Milyon) (1)	Kupon Oranı (%)	İhraç Tipi
05.01.2010	30.05.2040	30,4	USD	2.000	2.000	**6,75**	Tahvil İhracı
11.03.2010	30.03.2021	11,1	USD	1.000	1.000	**5,63**	Tahvil İhracı
20.04.2010	18.05.2020	10,1	EUR	1.500	2.016	**5,13**	Tahvil İhracı
05.08.2010	30.03.2021	10,7	USD	1.000	1.000	**5,63**	Ek İhraç
12.11.2010	18.05.2020	9,5	EUR	500	689	**5,13**	Ek İhraç
05.01.2011	14.01.2041	30,0	USD	1.000	1.000	**6,00**	Tahvil İhracı
11.03.2011	18.03.2021	10,0	JPY	180.000	2.171	**1,87**	Tahvil İhracı
17.10.2011	25.03.2022	10,4	USD	1.000	1.000	**5,13**	Tahvil İhracı
18.01.2012	26.09.2022	10,7	USD	1.500	1.500	**6,25**	Tahvil İhracı
16.02.2012	26.09.2022	10,6	USD	1.000	1.000	**6,25**	Ek İhraç
08.03.2012	15.03.2022	10,0	JPY	90.000	1.114	**1,47**	Tahvil İhracı
26.06.2012	14.01.2041	28,6	USD	1.000	1.000	**6,00**	Ek İhraç
18.09.2012	26.03.2018	5,5	USD	1.500	1.500	**2,80**	Tahvil İhracı
11.12.2012	14.01.2041	28,1	USD	1.000	1.000	**6,00**	Ek İhraç

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Yıllık Raporu 2012

2012 yılında uluslararası sermaye piyasalarından 5 tahvil ve 1 kira sertifikası ihracıyla toplam 7,1 Milyar ABD Dolar'ı tutarında finansman sağlanmıştır. 2012 yılı Ocak ayında 10 yıl vadeli ve % 6,35 getiri oranına sahip bir tahvil ihracı gerçekleştirilmiştir. Aynı tahvilin 2012 yılı Şubat ayında % 5,75 getiri oranı ile artırımı yapılmıştır. Mart ayında gerçekleştirilen Yen cinsinden tahvil ihracı ise, 2009 yılından bu yana Japon Uluslararası İşbirliği Bankası (JBIC) garantili Yen piyasasında 7 farklı ülke tarafından gerçekleştirilen toplam 10 ihraç arasındaki en düşük getiri oranlı ihraç olmuştur. 2012 yılı Haziran ayında gerçekleştirilen 30 yıl vadeli tahvil ihracı, % 5,75'lik getiri oranıyla aynı vadeli ihraçlarımız arasındaki en düşük maliyetlisi olmuştur. 2012 yılının Eylül ayında yatırımcı tabanının genişletilmesi ve finansman araçlarının çeşitlendirilmesi amacıyla 1,5 Milyar ABD Dolar'ı tutarında kira sertifikası ihraç edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin yıllar itibariyle dış borç yükümlülükleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 51 Tablo: Türkiye'nin Net Dış Borcu

(Milyon ABD $)	BANKACILIK SEKTÖRÜ HARİÇ DIŞ BORÇ STOKU (I)	PARASAL SEKTÖR NET DIŞ VARLIKLARI (II) (**)	TÜRKİYE NET DIŞ BORÇ STOKU (I-II)
2008 Ç1	**196.258**	**51.313**	**144.945**
2008 Ç2	**213.557**	**53.622**	**159.935**
2008 Ç3	**215.892**	**51.761**	**164.131**
2008 Ç4	**209.603**	**57.241**	**152.362**
2009 Ç1	**201.706**	**57.832**	**143.874**
2009 Ç2	**203.652**	**57.948**	**145.704**

2009 Ç3	**205.584**	**59.476**	**146.108**
2009 Ç4	**201.703**	**54.723**	**146.980**
2010 Ç1	**196.754**	**45.089**	**151.665**
2010 Ç2	**190.158**	**36.189**	**153.969**
2010 Ç3	**198.303**	**35.723**	**162.580**
2010 Ç4	**199.254**	**26.041**	**173.213**
2011 Ç1	**207.556**	**31.471**	**176.086**
2011 Ç2	**212.457**	**27.717**	**184.740**
2011 Ç3	**210.186**	**23.566**	**186.621**
2011 Ç4	**205.050**	**21.676**	**183.374**
2012 Ç1	**211.217**	**15.625**	**195.592**
2012 Ç2	**211.632**	**10.683**	**200.949**
2012 Ç3	**214.055**	**22.158**	**191.896**
2012 Ç4	**216.325**	**26.301**	**190.024**

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Tablo 52 Türkiye Uluslararası Yatırım Pozisyonu

	(Milyon ABD $)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Varlıklar	144.055	170.140	186.428	181.007	184.475	179.110	212.634
Yurtdışında doğrudan yatırımlar	8.866	12.210	17.846	22.250	22.509	27.681	29.668
Portföy yatırımları	3.126	2.023	1.954	1.923	2.256	1.778	1.345
Diğer yatırımlar	68.777	79.467	92.393	81.998	73.726	61.305	62.458
Rezerv varlıklar	63.286	76.440	74.235	74.836	85.984	88.346	119.163
Yükümlülükler	350.070	484.178	386.509	457.390	546.074	493.133	632.082
Yurtiçinde doğrudan yatırımlar	95.127	155.162	80.385	143.737	186.981	134.666	183.737
Sermaye	93.448	151.929	75.407	138.010	181.171	129.163	177.682
Diğer sermaye	1.679	3.233	4.978	5.727	5.810	5.503	6.055
Portföy yatırımları	84.410	120.629	68.802	91.186	118.381	109.420	178.996
Hisse senetleri	33.816	64.201	23.196	47.248	61.497	39.146	70.616
Borç senetleri	50.594	56.428	45.606	43.938	56.884	70.274	108.380
Diğer yatırımlar	170.533	208.387	237.322	222.467	240.712	249.047	269.349
Ticari krediler	16.745	21.498	22.626	21.622	23.374	25.683	26.860
Krediler	125.564	160.274	183.303	167.316	171.537	184.261	194.932
Mevduatlar	28.224	26.615	31.393	32.030	44.323	37.627	46.083
Diğer yükümlülükler (*)	0	0	0	1.499	1.478	1.476	1.474
Uluslararası Yatırım Pozisyonu, net	-206.015	-314.038	-200.081	-276.383	-361.599	-314.023	-419.448

Kaynak: TCMB

(*) Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Türkiye'ye tahsis edilen tutarlar bu kalemde yer almaktadır.

Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 2012 yılı sonunda 212.6 Milyar Dolar, yükümlülükleri ise 632.1 Milyar Dolar olmuştur. Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net uluslararası yatırım pozisyonu, 2012 yılı sonunda 419.4 Milyar Dolar açık vermiştir. Uluslararası Yatırım Pozisyonu verilerine göre, 2012 yılı sonunda Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 212.6 Milyar Dolar, yükümlülükleri ise 632.1 Milyar Dolar olmuştur. Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net uluslararası yatırım pozisyonu, 2012 yılı sonunda 419.4 Milyar Dolar açık vermiştir. Uluslararası yatırım pozisyonu 2011 yılında 314 Milyar Dolar açık vermiştir. 2012 yılın uluslararası yatırım pozisyonu açığının bir önceki yıla göre 105.4 Milyar Dolar artışında yükümlülüklerin 138.9 Milyar Dolar artışı belirleyici olmuştur.

2012 yılı sonu itibarıyla yurt içinde doğrudan yatırım stoku, 2011 yılı sonuna göre % 36.4 oranında ve 49.1 Milyar Dolar'lık artış ile 183.7 Milyar Dolar'a çıkmıştır. Söz konusu artışın 9.5 Milyar Doları yabancı sermaye şeklindeki ödemeler dengesi işlemlerinden, 36.5 Milyar Dolar'ı ise değer ve kur farkı değişimlerinden kaynaklanmıştır.

Portföy yatırımları kalemlerinden yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi stoku 2012 yılı sonu itibarıyla 70.6 Milyar Dolar, borç senetleri alt kalemleri olan yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stoku 62.7 Milyar Dolar, Hazine Müsteşarlığı'nın tahvil stoku (yurt içi yerleşiklerce alınan tahvil stoku düşüldükten sonra) ise 31.5 Milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bankaların yurt dışında ihraç ettikleri tahvil ve bono stoku 2012 yılı sonu itibariyle 12.3 Milyar Dolar'ı seviyesinde, diğer sektörlerin yurt dışına ihraç ettikleri tahvil ve bono stoku ise 1.4 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı içinde yapılan ihraçların tahvil stoku artısındaki etkisi belirleyici olmuştur.

2012 yılı sonu itibarıyla bankaların toplam dış kredi stoku 65 Milyar Dolar olmuştur. Bir önceki yıla göre 6.6 Milyar Dolar artış gösteren kredi stokundaki yükselişin 5.3 Milyar Dolar'ı kısa vadeli kredilerden, 1.3 Milyar Dolar'ı ise uzun vadeli kredilerden kaynaklanmıştır. Diğer sektörün toplam dış kredi stoku 2012 yılı sonu itibarıyla 97.2 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı sonuna göre değişiklikler incelendiğinde, diğer sektörün uzun vadeli dış kredi stokunun 4.1 Milyar Dolar, kısa vadeli dış kredi stokunun ise 2.1 Milyar Dolar arttığı gözlenmiştir. Yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki mevduatı 2011 yılı sonuna göre 8.5 Milyar Dolar artmıştır. Söz konusu artış büyük ölçüde yurt içi yerleşik bankalardaki mevduatın 10.7 milyar Dolar'lık artışından kaynaklanmaktadır. Yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarının Merkez Bankasındaki mevduatı da bu dönemde 2.2 Milyar Dolar gerilemiştir. Öte yandan, 2012 yılı sonunda bir önceki yıl sonuna göre, bankalar yabancı para mevduatının 7.4 Milyar Dolar ve TL mevduatının ise 3.3 Milyar Dolar artmasının etkisiyle toplam bankalar mevduatı 39 Milyar Dolar'a çıkmıştır.

III.6. ÖZELLEŞTİRME FAALİYETLERİ[1]

Serbest piyasa ekonomisinde devletin rolü üzerinde yapılan tartışmaların ve devletin piyasa aktörü olarak faaliyette bulunmaması gerektiği yaklaşımlarının sonucu olarak özelleştirme 2000'li yıllarda önemli bir iktisadi olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyetin kurulduğu dönemlerden bu yana devlet tarafından kurulan ve işletilen KİT'lerin satışından elde edilen gelirler, son dönemlerde bütçe hedeflerinin tutturulmasında önemli bir rol oynamıştır.

Türkiye'de özelleştirme faaliyetleri, Özelleştirme İdaresi tarafından yürütülmektedir.

1985 yılından itibaren 270 kuruluştaki kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 788 taşınmaz, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 104 Tesis, 6 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alınmıştır. Özelleştirme uygulamalarının başlatıldığı 1985 yılından 2013 yılına kadar geçen 28 yıllık sürede kapsama alınan kuruluşların yarısından fazlası tamamen özelleştirilmiştir. Halen özelleştirme kapsam ve programında 21 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların 10 tanesinde % 50'nin üzerinde kamu payı vardır. Bunun yanı sıra, özelleştirme kapsamında 795 taşınmaz, 38 tesis, 2 liman, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü ile şans oyunları lisans hakkı da yer almaktadır.

1986 yılından itibaren hız kazanan ve tamamı kamuya ait veya kamu iştiraki olan kuruluşlardaki kamu paylarının özelleştirme kapsamına alınması yoluyla yürütülen program çerçevesinde, İdare tarafından bugüne kadar 202 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış ve bu kuruluşlardan 192'sinde hiç kamu payı kalmamıştır.

1986 yılından bugüne kadar gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 54,2 Milyar Dolar düzeyindedir. Bir bölümü vadeli ve döviz cinsinden gerçekleştirilen bu hisse senedi ve varlık satış işlemlerinden Mayıs 2013 itibariyle 47,3 Milyar Dolar net giriş sağlanmıştır.

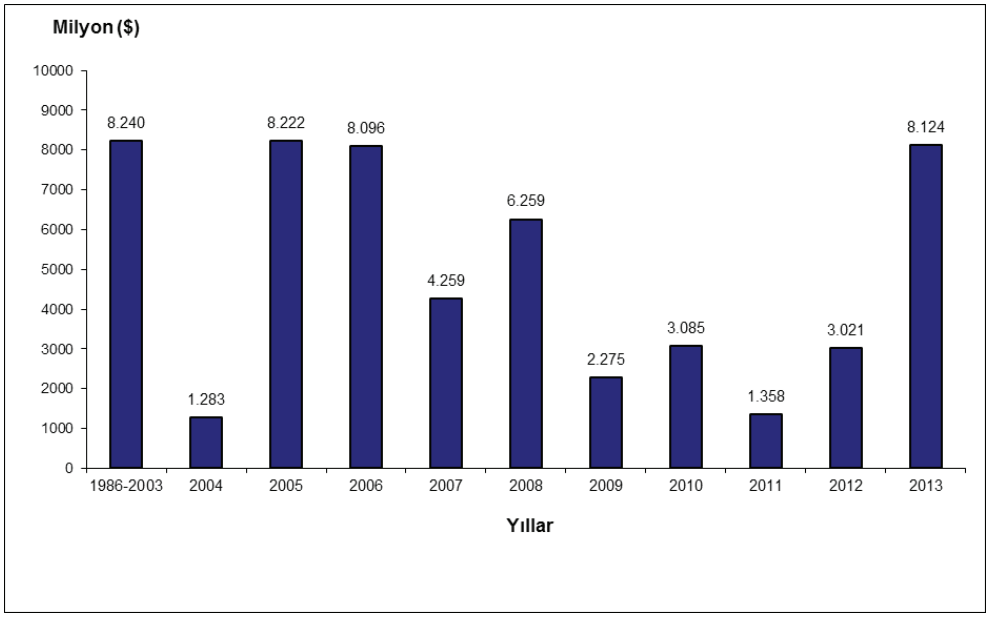
Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan elde edilen 4,7 Milyar Dolar temettü geliri ve 1,5 Milyar

1 Bu bölüm, Özelleştirme İdaresinin yayımladığı yıllık faaliyet raporları referans alınarak hazırlanmıştır.

Dolar diğer kaynaklarla birlikte 1985 – Mayıs 2013 dönemi toplam kaynakları 53,4 Milyar Dolar düzeyine ulaşmaktadır.

Aynı dönemde özelleştirme uygulamaları çerçevesinde 48 Milyar Dolar tutarında kullanım gerçekleştirilmiştir. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin kullanımların % 98'lik bir bölümü, kapsamdaki kuruluşlara sermaye iştiraki, kredi borçları ve personel ödemeleri, özelleştirme bonoları ve Hazine'ye aktarmaya ilişkin ödenen tutarlardır.

Yıllar İtibariyle Özeleştirme

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

Tamamı kamuya ait veya kamu iştiraki olan kuruluşlardaki kamu paylarının özelleştirme kapsamına alınması yoluyla yürütülen program çerçevesinde, bugüne kadar 201 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış ve bu kuruluşlardan 191'inde hiç kamu payı kalmamıştır. Halen özelleştirme programı kapsamında bulunan kuruluşlar ise;

– Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş.

– Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş.

– Sümer Holding A.Ş. (SEKA, TÜGSAŞ, TDÇİ, SÜMER HALI)

– Gayrimenkul A.Ş. (Tekel Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü)

– TEDAŞ

– HALKBANK

– Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.

– Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.

– Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş.'dir.

2012 yılı sonu itibarıyla özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 46,1 Milyar ABD Dolar'ı düzeyindedir. Bir bölümü vadeli ve döviz cinsinden gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarından 2012 yılı sonu itibarıyla 34,3 Milyar ABD Dolar'ı Hazine ve ilgili kuruluşlara, 9,9 Milyar ABD Dolar'ı özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara sermaye ve borç olarak, 1,2 Milyar ABD Doları ise özelleştirme gideri (istihdam ödemeleri, danışmanlık hizmetleri, ilan ve reklam giderleri ile idare bütçesine aktarım) olarak kullanılmıştır.

2012'de de özelleştirme uygulamalarına devam edilmiştir. Bu dönemde 247 adet ihale yapılmıştır.

Hazine'nin Türk Telekom'da bulunan % 31.68 oranındaki hissesinin tamamının veya bir bölümünün özelleştirmesine yönelik olarak Türk Telekom İhale Komisyonuna yardımcı olmak üzere, çalışmalar yapmıştır. Bu bağlamda, Toplam % 6,68 oranındaki Türk Telekom hissesinin satış yöntemi ile özelleştirilmesi, satışın halka arz suretiyle gerçekleştirilmesi ve halka arz işleminin 31/12/2013 tarihine kadar tamamlanması öngörülmüştür.

2006 yılında gerçekleştirilen halka arz sonrası Türk Hava Yolları A.O. sermayesindeki Özelleştirme İdaresi payı % 49,12 olmuştur. Borsa İstanbul'da halka açık olarak işlem gören özel şahıslara ait THY hisseleri ise sermayesinin % 50,88'ine ulaşmıştır. Bu bağlamda THY sermayesinde mevcut % 49,12 oranındaki kamu payının özelleştirme çalışmalarına devam edildiği belirtilmektedir.

Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri A.Ş. (TTA) yeniden yapılandırılarak Gayrimenkul A.Ş. olarak yeniden organize edilmiş, Ticaret Sicilinde tescil ettirilmiştir. Tütün üretim ve alım faaliyetlerinin sona ermesi nedeniyle tütün ambarlama, bakım, satış, sevk faaliyeti biten, işgücü ve işyeri itibarıyla atıl hale gelen; şirketlerdeki kamu hisselerinin özelleştirmelerine ilişkin ihale hazırlık çalışmalarının tamamlanmasını müteakip 2013 yılı içerisinde sonuçlandırılmasının öngörüldüğü belirtilmektedir.

Taşınmaz satışları da benzer biçimde sürdürülmektedir. Buna göre 2012 yılında TEKEL, TCDD, KGM, ADÜAŞ, TEDAŞ ve Maliye Hazinesine ait toplam 171 adet taşınmaz, 564.645.291 TL bedelle satılarak ek gelir elde edilmiştir.

Tablo 53 1985-2013 Döneminde Gerçekleştirilen Özelleştirmeler (Milyon Dolar)

	1985 - 2011	2012	2013	TOPLAM
Özelleştirme Programındaki Kuruluşların Hisse Satışları	20.257	187	1.162	21.606
Özelleştirme Programındaki Kuruluşlara ait Bağlı Ortaklık, İştirak, Tesis ve Varlık Satışları	13.778	312	6.953	21.043
Özelleştirme Programındaki Kuruluşların Halka Arzı	7.053	2.520	0	9.573
Özelleştirme Programındaki Kuruluşların İMKB'de Satışı	1.261	0	0	1.261
Yarım Kalmış Tesis Satışı	4	0	0	4
Özelleştirme Programındaki Kuruluşlar veya Kuruluşlara ait Bağlı Ortaklık, İştirak, Tesis ve Varlıkların Bedelli Devirleri	720	2	9	731
TOPLAM	**43.074**	**3.021**	**8.124**	**54.218**
Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı				

Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) ve/veya müessese, bağlı ortaklık, iştirak, işletme, işletme birimleri ve bunlara ait varlıkların birlikte veya ayrı ayrı özelleştirilmesi çalışmaları, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile 4046 sayılı Kanun çerçevesinde yapılması öngörülmektedir. Yine Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.'nin özelleştirme çalışmaları ile T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD)'ne ait Bandırma, İzmir, Samsun, Derince, Mersin ve İskenderun Limanları Özelleştirme Yüksek Kurulunca limanların "İşletme Hakkının Verilmesi" yöntemiyle özelleştirilmeleri çalışmalarının devam ettiği belirtilmektedir.

Ayrıca özelleştirmeye konu olacak otoyollar ve köprüler de aşağıdaki gibidir.

– Edirne-İstanbul-Ankara Otoyolu

– Pozantı-Tarsus-Mersin Otoyolu

– Tarsus-Adana-Gaziantep Otoyolu

– Toprakkale-İskenderun Otoyolu

– Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu

– İzmir-Çeşme Otoyolu

– İzmir-Aydın Otoyolu

– İzmir, Ankara ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü Çevre Otoyolları

– Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri ile bunların bağlantı yolları.

Özelleştirme işlemlerinden sağlanan gelirlerin, mali disiplinin sağlanmasında önemli etkisi olmuştur. Ancak özelleştirme sonucunda, özelleştirilen işletmelerde verim artışı sağlanıp sağlanmadığı, kilit sektörlerin özelleştirilmesi kaygıları ve özelleştirme yöntemleri gibi konular bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de tartışılan konulardır.

III.7. YATIRIMLAR

2000 yılı Kasım ayında finansal kesimde başlayıp Şubat ayında para ve döviz piyasalarında yaşanan çalkantı ile reel kesimi derin biçimde etkisi altına alan 2001 yılı krizi istihdam ve reel gelir azalmasına ve kapasite kullanım oranlarında düşüşe yol açarken, talep daralmasına ve iş aleminin ve tüketicilerin geleceğe dönük beklentilerinde kötüleşmeye neden olmuş, dolayısıyla özel kesim yatırım talebini ciddi biçimde olumsuz yönde etkilemiştir. Diğer taraftan istikrar programı çerçevesinde uygulanan sıkı maliye politikası ve kamu kaynaklarının hemen yarısının faiz ödemelerine tahsis edilmesi zorunluluğu da, kamu yatırım harcamaları üzerine kısıtlama getirmiştir. Krizlerin ardından reel faiz hadlerinde meydana gelen yükselme yatırım talebini daha da azaltan bir diğer önemli etken olmuştur. 2001 yılında hem kamu hem özel kesim yatırımları ciddi bir daralma gösterirken, 2002 yılında özel sektör yatırımlarındaki daralma hafiflemekle beraber devam etmiş, buna karşılık kamu kesimi yatırımları çok cüzi bir artış göstermiştir. Bunun temel nedeni, devlete ekonomi içerisinde verilen rolün küçültülmesi yaklaşımıdır.

Toplam sabit sermaye yatırımları 2001 yılında bir önceki yıla göre nominal % 19.7 oranında bir yükselme gösterirken, reel anlamda % 24.12 (2001 yılı GSMH Deflatörü = % 57.8) oranında keskin bir daralma ortaya koymuştur. Kamu kesimi yatırım harcamalarında 2001 yılında meydana gelen reel gerileme % 23.5 olurken, özel kesim sabit sermaye yatırımları reel % 24.4 oranında daralma göstermiştir.

Özel kesim yatırım harcamalarındaki reel daralma eğilimi 2002 yılında da sürmüş ve % 38.7 oranında nominal bir büyüme gösteren özel kesim sabit sermaye yatırımları, reel anlamda % 5.1 oranında daralma göstermiştir. (2002 yılı GSMH Deflatörü = % 43.8) Toplam kamu sektörü yatırımları ise % 44.6 oranında bir nominal büyüme göstermiş ve reel anlamda bir önceki yıla göre % 6.6 oranında büyümüştür. Ancak toplam sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre cari fiyatlar üzerinden % 41.8 oranında bir genişleme göstermiş ve bu şekilde reel olarak % 1.4 oranında küçülmüştür.

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payında 1995 yılından itibaren gözlemlenen düşme eğilimi 2002 yılında da sürmüş ve 1995 yılında % 82.5 olan özel sektör yatırımlarının toplam sabit yatırımlar içindeki payı, 2002 yılında % 63.5'e gerilemiştir.

Özel kesim yatırımları 2003 yılında tekrar büyüme süreci içine girmiştir. 2003 yılında ekonomik büyüme eğiliminin istikrar kazanması, tüketici ve iş aleminin beklentilerinde süregelen iyileşme, ayrıca TL'nin değer kazanmasına rağmen ihracat hacminin hızlı artışını sürdürmesi ve elverişli koşullarla dış kredi temini olanakları, özel sektör yatırımlarına uzun bir dönemdir tanık olunmayan bir canlanma getirmiştir. 2003 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımlarında gözlemlenen bu hızlı genişlemeye karşılık, izlenmekte olan sıkı maliye politikasının bir sonucu olarak kamu sektörü yatırımları nominal bazda küçülürken, reel anlamda ciddi bir daralma sergilemiştir.

2003 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımları nominal anlamda yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korurken, özel sektör sabit sermaye yatırımları % 33.0 oranında çarpıcı bir genişleme göstermiştir. 2003 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları tutarı ise, bir önceki yıla göre nominal % 20.9 oranında bir artış göstermiştir. 2003 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımları reel olarak % 22.6 oranında daralma göstermiş, buna karşılık özel sektör yatırımları reel bazda % 8.6 oranında genişlemiştir. Ancak özel sektör sabit sermaye yatırımlarında gerçekleşen reel genişleme, kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarında meydana gelen ciddi reel daralmayı telafi etmeye yetmemiş ve 2003 yılında, toplam sabit sermaye yatırımları reel % 1.3 oranında daralma göstermiştir. (2003 yılı GSMH Deflatörü = % 22.5)

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının 1995 yılından itibaren toplam sabit yatırımlar içindeki payın-

da süregelen düşme eğilimi ilk kez 2003 yılında tersine dönmüş ve 2002 yılı itibariyle % 63.5'e kadar gerilemiş olan özel sektör payı 2003 yılında belirgin bir artışla % 69.9'a yükselmiştir.

Canlı iç ve dış talep, güven ortamının pekişmesi ve faiz hadlerindeki önemli düşüş, diğer taraftan değer kazanmış TL'nin ithal makine ekipman maliyetlerini daha elverişli kılması, 2004 yılında sabit sermaye yatırımlarının kamu kesiminde nominal bazda özel sektörde ise reel anlamda büyüme göstermesinde başlıca etkenler olmuşlardır.

2004 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımları nominal % 4.4 oranında genişlemişse de reel anlamda % 4.6 oranında daralmış, özel sektör sabit sermaye yatırımları çok hızlı ve dikkat çekici bir büyüme sergilemiş ve nominal % 51.3 ve reel anlamda % 38.2 oranında artmıştır. (2004 yılı GSMH Deflatörü = % 9.5) 2004 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları ise nominal % 37.2 ve reel % 25.3 oranında bir büyüme ortaya koymuştur.

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payında 2003 yılından itibaren başlayan büyüme eğilimi 2004 yılında hızlanarak devam etmiş ve bir önceki yıldaki % 69.9 düzeyinden % 77.2 seviyesine çıkmıştır.

Sabit sermaye yatırımlarında 2004 yılında başlayan reel anlamda genişleme eğilimi 2005 yılında daha da ivme kazanarak devam etmiştir. 2005 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları tutarı nominal bazda bir önceki yıla göre % 23.9 oranında artarken reel anlamda % 17.7 oranında genişlemiştir. (2005 yılı GSMH Deflatörü = % 5.3) Bir önceki yıla göre 2005 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarındaki genişleme özel kesim yatırımlarına göre daha hızlı gerçekleşmiştir. Bu şekilde 2004 yılı gerçekleşmelerine göre 2005 yılında reel anlamda, kamu kesimi yatırım harcamalarında % 29.2 oranında, özel sektör yatırımlarında ise % 14.3 oranında bir genişleme meydana gelmiştir. (2005 yılında kamu kesimi yatırım harcamalarında meydana gelen yüksek oranlı reel büyümede 2004 yılına ilişkin yatırım değerinin düşük olmasının baz etkisi dikkate alınmalıdır.)

Sabit sermaye yatırımlarında 2004 ve 2005 yıllarında tanık olunan hızlı reel genişleme eğilimi, hafif bir yavaşlama olsa da, 2006 yılında da sürmüştür. 2006 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları tutarı nominal bazda 26.5 oranında, yaklaşık bir önceki yıl genişleme oranı düzeyinde, artarken, reel anlamda % 15.4 oranında genişlemiştir (2006 yılı 12 aylık ortalama TÜFE değişim oranı = % 9.6). Dolayısıyla toplam sabit sermaye yatırımlarında 2006 yılında gerçekleşen reel büyüme % 17.7 olan 2005 yılı reel büyüme oranının altında gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre 2006 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarındaki genişleme özel kesim yatırımlarına göre daha yavaş gerçekleşmiştir. Anılan yılda kamu sektörü yatırım harcamaları nominal % 23.7 ve reel anlamda % 12.9 oranında bir artış sergilemiştir. Özel sektör yatırımları ise önceki yıla göre nominal % 27.5 ve reel anlamda % 16.3 oranında genişlemiştir.

Sabit sermaye yatırımlarında 2004-2006 döneminde gözlemlenmiş olan hızlı büyüme 2007 yılında yavaşlamaya yüz tutmuştur. 2007 yılında toplam sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre nominal % 13.5 oranında bir genişleme gösterirken, reel anlamda % 4.4 oranında (12 aylık ortalamalara göre 2007 yılı TÜFE artışı = % 8.76) ve 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden de % 3.3 oranında büyümüştür. 2007 yılında da özel sektör sabit sermaye yatırımlarındaki büyüme oranı kamu sektörü büyüme oranının üstünde gerçekleşmiştir. Kamu sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre % 10.0 oranında büyürken, özel sektör yatırım harcamaları % 14.7 oranında büyümüştür. Dolayısıyla toplam sabit sermaye yatırımları içindeki özel sektör payı artışı 2007 yılında da sürmüş ve bir önceki yıla ilişkin % 75.4 oranından % 76.2'ye yükselmiştir.

2007 yılında kamu sektörü toplam sabit sermaye yatırımları içinde, önceki yıllarda olduğu gibi, ulaştırma sektörü, biraz gerilemiş olsa da, % 30.2 pay ile en ağırlıklı sektör olmuş onu, % 11.0 ile eğitim ve % 10.2 ile enerji sektörü yatırımları izlemiştir.

Özel sektörün 2007 yılında gerçekleştirdiği sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektör, bir önceki yıl olduğu gibi, % 41.4 payla imalat sektörü olmuş, onu % 16.9 ile konut ve % 15.6 ile ulaştırma sektörü yatırımları izlemiştir.

2007 yılı sonbaharından itibaren ABD konut piyasasında etkileri hissedilen ve 2008 yılı Ağustos ayında finansal kesimi sert bir biçimde etkisi altına alan kriz tüm dünyada tüketici kesimde ve iş aleminde beklentilerde bozulma meydana gelmesine ve tüketim ve yatırım taleplerinde keskin bir düşüşe yol açmıştır. Küresel düzeyde yaşanan bu süreç ayrıca yılın ikinci yarısıyla birlikte ekonomik faaliyet hacminde gözlemlenen yavaşlama ve ardından dördüncü çeyrek dönemle başlayan ekonomik küçülme 2008 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımlarında reel anlamda ciddi bir daralmayı beraberinde getirmiştir.

2008 yılında bir önceki yıla göre nominal bazda cari fiyatlar üzerinden kamu kesimi yatırımları % 28.1 ve özel sektör yatırım hacmi de % 0.3 oranında büyüme gösterir iken, toplam sabit sermaye yatırım hacmindeki nominal büyüme % 4.7 olmuştur. Bu şekilde 2008 yılında sabit fiyatlar (1998 yılı) üzerinden bir önceki yıla göre, kamu kesimi yatırımları % 12.7 oranında büyüme gösterirken, özel kesim sabit sermaye yatırımları % 9.0 ve toplam sabit sermaye yatırımları da % 6.2 oranında ciddi daralma göstermişlerdir. (12 aylık ortalamalara göre 2008 yılı TÜFE artışı = % 10.45)

2008 yılında harcamalar itibariyle toplam GSYİH içinde % 16.0 oranında bir ağırlığa sahip olan özel sektör yatırım harcamaların kapsamında sabit fiyatlar üzerinden bir önceki yıla göre makine teçhizat yatırımları % 7.0 ve inşaat yatırımları da % 12.4 oranında daralma sergilemiştir.

2008 yılı ilk çeyrek döneminde sabit fiyatlar üzerinden önceki yılın aynı dönemlerine göre % 7.3 oranında büyüme gösterdikten sonra ardından gelen çeyrek dönemlerde sırasıyla % 2.0, % 8.7 ve % 18.7 oranında küçülen toplam sabit sermaye yatırımlarındaki dramatik daralma 2009 yılı ilk çeyrek döneminde % 27.6'ya ulaşmış ve daha sonraki dönemlerde giderek yavaşlamakla beraber küçülme yıl boyunca sürmüştür.

2009 yılında yatırım harcamalarının gösterdiği olumsuz seyre tüketici fiyatlarındaki gelişmeler (TÜFE) ışığında bakıldığında reel anlamda bir önceki yıla göre, kamu kesimi yatırım harcamalarının % 7.9, özel sektör yatırım harcamalarının % 25.1 ve toplam sabit sermaye yatırımlarının % 21.6 oranında arttığı görülmektedir.

2009 yılında sabit fiyatlar üzerinden bir önceki yıla göre % 19.2 oranında keskin bir daralma gösteren sabit sermaye yatırım hacmi anılan yılda toplam efektif talebin düşmesinde ve ekonominin yıllık bazda % 4.7 oranında küçülmesinde başta gelen bir etken olmuştur. 2009 yılında sabit fiyatlar üzerinden kamu kesimi yatırım talebi % 2.2 oranında daralırken özel kesim yatırım talebi % 22.3 oranında küçülmüştür. Yatırım harcamalarındaki bu daralma toplam sabit sermaye yatırımlarının toplam harcamalar içindeki payında da ciddi bir gerilemeyi beraberinde getirmiştir. 2008 yılı itibariyle sabit fiyatlar üzerinden sırasıyla % 3.9, % 16.0 ve % 19.3 olan kamu sektörü, özel sektör ve toplam yatırım harcamalarının toplam yatırım harcamalarının toplam efektif talep, harcamalar içindeki payları 2009 yılında sırasıyla % 3.6, % 13.2 ve % 16.8'e gerilemiştir.

2009 yılında kamu sektörü toplam sabit sermaye yatırımları içinde, önceki yıllarda olduğu gibi, ulaştırma sektörü, % 33.9 pay ile en ağırlıklı sektör olmuş onu, % 11.3 ile eğitim ve % 10.3 ile tarım sektörü yatırımları izlemiştir. 2009 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımları kapsamında, sağlık, konut ve enerji alanındaki yatırımların payı yaklaşık aynı düzeyini korurken ulaştırma sektörünün payı % 37.'den % 33.9'a gerilemiş, buna mukabil yukarıda sayılanların dışındaki sektörlerde artışlar olmuştur.

Özel sektörün 2009 yılında gerçekleştirdiği sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektör, bir önceki yıl olduğu gibi, % 43.7 payla imalat sektörü olmuş, onu % 21.4 ile ulaştırma ve 8.7 ile konut sektörü yatırımları izlemiştir.

Tablo 54 Yıllar İtibariyle Sabit Sermaye Yatırımlarının Gelişimi

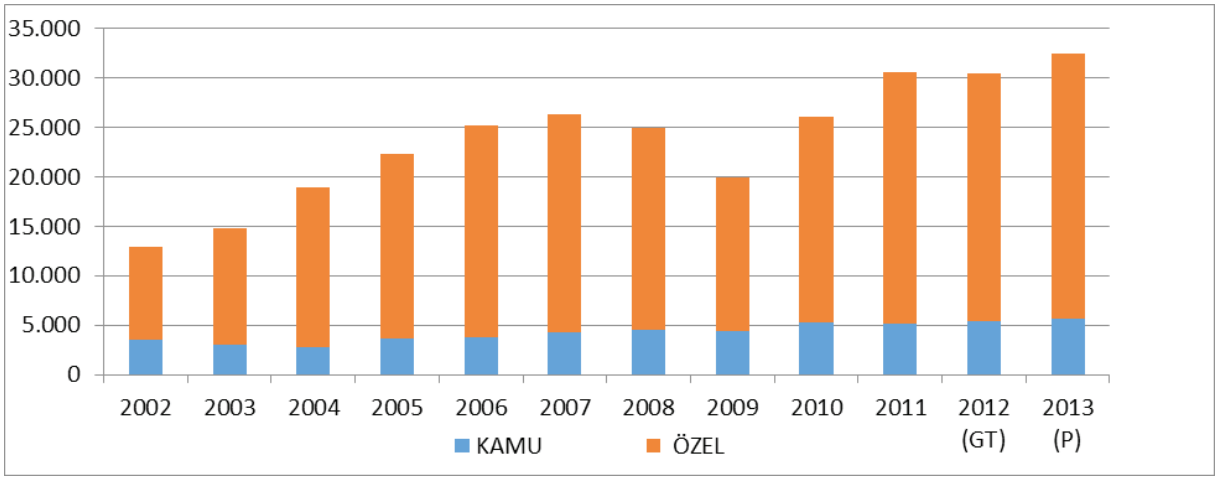
	(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)						
	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012 (GT)**	**2013 (P)**
1. KONSOLİDE BÜTÇE (3)	15.505	20.103	22.085	29.215	33.094	37.182	37.496
2. KİT	3.518	4.165	4.463	5.777	6.322	8.016	10.787
İŞLETMECİ	2.547	3.002	3.699	5.165	5.791	7.260	9.997
TASARRUFÇU	0	0	0	0	0	0	0
ÖZELLEŞTİRME	971	1.163	764	612	531	756	790

3. İLLER BANKASI	498	349	239	150	77	31	49
4. MAHALLİ İDARELER	12.361	13.853	11.590	11.164	12.899	15.110	18.156
5. DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLAR	597	570	704	621	782	1.374	1.494
6. SOSYAL GÜVENLİK	46	21	91	76	72	120	319
7. FONLAR	0	0	0	0	0	0	0
8. İŞSİZLİK SİGORTASI	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM KAMU	32.525	39.061	39.173	47.003	53.247	61.832	68.301
ÖZEL	150.891	153.033	124.813	164.326	233.382	257.210	289.915
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM S.S. YATIRIMI	183.416	192.093	163.986	211.330	286.629	319.042	358.216
	(1998 Fiyatlarıyla, Milyon TL)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (GT)	2013 (P)
1. KONSOLİDE BÜTÇE (3)	2.005	2.276	2.480	3.253	3.161	3.220	3.102
2. KİT	461	486	509	651	608	699	894
İŞLETMECİ	327	344	419	578	554	629	825
TASARRUFÇU	0	0	0	0	0	0	0
ÖZELLEŞTİRME	133	142	90	73	54	70	70
3. İLLER BANKASI	71	44	29	19	8	3	4
4. MAHALLİ İDARELER	1.627	1.619	1.328	1.281	1.267	1.353	1.544
5. DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLAR	72	60	77	66	72	114	120
6. SOSYAL GÜVENLİK	6	2	10	9	7	11	27
7. FONLAR	0	0	0	0	0	0	0
8. İŞSİZLİK SİGORTASI	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM KAMU	4.241	4.488	4.433	5.279	5.123	5.400	5.692
ÖZEL	22.019	20.403	15.444	20.774	25.470	25.025	26.794
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM S.S. YATIRIMI	26.260	24.891	19.877	26.053	30.593	30.425	32.486

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Özel sektör yatırımlarında madencilik, imalat, enerji, ulaştırma ve konut sektörleri yatırımlarının paylarında artış meydana gözlemlenirken, diğer sektörlerde farklı oranlarda azalış görülmüştür.

Tablo 55 Sabit Sermaye Yatırımları (1998 Fiyatlarıyla, Milyon TL)

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2009 yılında bir önceki yıla göre toplam sabit sermaye yatırımları içinde tarım, enerji, ulaştırma, konut ve eğitim sektörlerinin payları artarken diğer sektörlerin paylarında azalma gözlemlenmiştir.

Tablo 56 Yıllar İtibariyle Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

	2008		2009		2010		2011		2012	
	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel
Tarım	54,89	45,11	80,51	19,49	55,16	44,84	40,16	59,84	47,64	52,36
Madencilik	21,97	78,03	30,22	69,78	26,91	73,09	26,62	73,38	26,79	73,21
İmalat	0,51	99,49	0,83	99,17	0,56	99,44	0,36	99,64	0,63	99,37
Enerji	37,79	62,21	29,37	70,63	25,25	74,75	24,37	75,63	18,44	81,56
Ulaştırma	34,48	65,52	30,35	69,65	39,56	60,44	32,23	67,77	32,36	67,64
Turizm	1,65	98,35	1,59	98,41	2,08	97,92	2,20	97,80	2,36	97,64
Konut	2,88	97,12	4,44	95,56	2,86	97,14	2,68	97,32	2,47	97,53
Eğitim	66,65	33,35	82,77	17,23	68,71	31,29	56,43	43,57	57,89	42,11
Sağlık	22,55	77,45	39,28	60,72	31,92	68,08	31,73	68,27	35,61	64,39
Diğer Sektörler	56,93	43,07	57,58	42,42	56,58	43,42	54,16	45,84	53,52	46,48
Toplam	20,33	79,67	23,89	76,11	22,24	77,76	18,58	81,42	19,38	80,62

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Türkiye ekonomisinin uygulanan para ve maliye politikaları ile krizin olumsuz etkilerinden uzaklaşarak hızlı bir büyüme sürecine girmesi, geleceğe yönelik belirsizliklerin azalması, faiz oranlarının düşük seyrini koruması ve sermaye girişlerinin etkisiyle yatırım kararlarındaki artış 2011 yılında da devam etmiştir. 2010 yılında %28,3 oranında artan toplam sabit sermaye yatırımlarında, 2011 yılında % 34,4 oranında artış gerçekleştirmiştir. Kamu kesimi sabit sermaye yatırımları, % 21,3 oranında artışla 47.064 milyon TL'den 57.112 milyon TL'ye, özel sektör sabit sermaye yatırımları ise %38,1 oranındaki bir artışla 163.330 milyon TL'den 225.580 milyon TL'ye ve toplam sabit sermaye yatırımları ise % 34,4 oranındaki artışla 210.394 milyon TL'den 282.691 milyon TL'ye yükselmiştir.

2011 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının; % 58,8'i genel ve katma bütçeli kuruluşlar, % 12,0'ı KİT'ler, ‰1'i İller Bankası, %27,4'ü mahalli idareler, % 1,4'ü döner sermayeli kuruluşlar ve ‰ 2'si de sosyal güvenlik kuruluşları tarafından gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımları içinde; tarım, madencilik, enerji ve imalat sektörlerinin payı artarken, ulaştırma, turizm, konut, eğitim ve diğer hizmetlerin payı azalmıştır. 2011 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektör %40,0'lık pay ile imalat sektörü olurken, bunu % 20,1'lik pay ile ulaştırma sektörü, % 7,3'lük pay ile enerji sektörü izlemiştir. Özel sektör içinde sabit sermaye yatırım oranları açısından sektörlerin % 5 ve daha az pay aldığı sektörlerde; tarım, madencilik, sağlık ve eğitim olmuştur.

2011 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımları içinde sadece tarım, enerji, ulaştırma ve sağlık sektörünün payı azalırken, madencilik, turizm, konut, eğitim ve diğer hizmetlerin paylarında artış görülmüş, imalat sanayi sektörünün payı ise değişmemiştir. Kamu sektörü toplam sabit sermaye yatırımlarında; 2011 yılında ulaştırma sektörü % 43,2 oranında, eğitim sektörü % 11,6 oranında ve tarım sektörü % 9,4 oranında pay ile en ağırlıklı sektörler olurken, turizm sektörü ‰ 6 oranında, imalat sektörü ‰ 8 oranında ve konut sektörü de % 1,7 oranındaki pay ile en düşük sektörler olmuştur. Küresel krizden olumsuz etkilenen inşaat sektörü 2009 yılında kötü bir performans sergilerken, 2010 yılında gecikmeli de olsa hızlı bir toparlanma göstermiştir. Özellikle özel sektör inşaat yatırımlarının katkısıyla yapı ruhsatlarında kriz öncesi dönemden daha yüksek oranda artış görülmüştür.

2012 yılında ise gerek kamu ve gerekse özel kesim yatırımları artmaya devam etmiştir. Buna göre 2012 yılında kamu kesimi yatırımları 61.832 Milyon TL olarak gerçekleşirken, özel kesim yatırımları ise 257.210 Milyon TL'ye yükselmiştir. Bu bağlamda 2012 yılı sabit sermaye yatırımları toplamı 319.042 Milyon TL olmuştur. Diğer yandan söz konusu yatırımların sektörel dağılımlarına bakıldığında ise kamu yatırımlarının % 57.89 ile yoğun olarak eğitime ayrıldığı görülmektedir. Bunu daha sonra diğer sektörler ve tarım sektörü izlemekte-

dir. Özel sektör sabit sermaye yatırımlarında ise en fazla payı toplam sektör yatırımlarının %99.37'i ile imalat sektörünün aldığı görülmektedir. İmalat sektörünü turizm ve konut sektörü takip etmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de yıllar itibariyle sabit sermaye yatırımlarının arttığı görülmektedir.

IIII. DIŞ TİCARET

Türkiye dış ticaret hacmi 2001 yılından itibaren 2009 yılına kadar sürekli bir büyüme sergilemiştir. Ancak ihracattaki artış olumlu karşılanmakla birlikte, ithalatta görülen ihracata göre daha fazla artış, ciddi kaygıları da beraberinde getirmiştir. Bu gelişmede dalgalanmalar göstermekle beraber 2008 yılı son çeyreğine kadar olan dönemde kesintisiz biçimde sürdürülen hızlı ekonomik büyüme, TL'nin yabancı paralar karşısında değer kazanımı ve faiz hadlerinde meydana gelen keskin düşüşle desteklenen tüketim talebi canlılığı etkili olan başlıca unsurlar olmuşlardır. Küresel finans krizinin etkisiyle 2009 yılında daralan ihracat hacmi, bu yıldan itibaren yeniden artış trendi içine girmiş, 2012 yılında da artış eğilimini sürdürmüştür. 2012 yılında ekonomik büyüme yavaşlama sürecine girmiş böylece tüketim ve yatırım talebinde azalma görülmüştür. Bu gelişme ithalatın 2012 yılı boyunca azalış eğilimi sergilemesine neden olmuştur. Böylece 2009 yılı sonrasında hızlı artış gösteren dış ticaret hacminin artış hızı 2012 yılı itibariyle yavaşlamıştır.

Tablo 57 Türkiye Dış Ticareti

	İhracat(FOB)		İthalat (CIF)		Dış Ticaret Dengesi		Dış Ticaret Hacmi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
Yıl	Milyon $	Değişim (%)	Milyon $	Değişim (%)	Milyon $	Değişim (%)	Milyon $	Değişim (%)	
1999	26.587,2	-1,4	40.671,3	-11,4	-14.084,0	-25,7	67.258,5	-7,7	65,4
2000	27.774,9	4,5	54.502,8	34,0	-26.727,9	89,8	82.277,7	22,3	51,0
2001	31.334,2	12,8	41.399,1	-24,0	-10.064,9	-62,3	72.733,3	-11,6	75,7
2002	36.059,1	15,1	51.553,8	24,5	-15.494,7	53,9	87.612,9	20,5	69,9
2003	47.252,8	31,0	69.339,7	34,5	-22.086,9	42,5	116.592,5	33,1	68,1
2004	63.167,2	33,7	97.539,8	40,7	-34.372,6	55,6	160.706,9	37,8	64,8
2005	73.476,4	16,3	116.774,2	19,7	-43.297,7	26,0	190.250,6	18,4	62,9
2006	85.534,7	16,4	139.576,2	19,5	-54.041,5	24,8	225.110,9	18,3	61,3
2007	107.271,7	25,4	170.062,7	21,8	-62.791,0	16,2	277.334,5	23,2	63,1
2008	132.027,2	23,1	201.963,6	18,8	-69.936,4	11,4	333.990,8	20,4	65,4
2009	102.142,6	-22,6	140.928,4	-30,2	-38.785,8	-44,5	243.071,0	-27,2	72,5
2010	113.883,2	11,5	185.544,3	31,7	-71.661,1	84,8	299.427,6	23,2	61,4
2011	134.906,9	18,5	240.841,7	29,8	-105.934,8	47,8	375.748,5	25,5	56,0
2012	152.461,7	13,0	236.545,1	-1,8	-84.083,4	-20,6	389.006,9	3,5	64,5

Kaynak: TUİK

2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin reel sektörde yol açtığı ciddi olumsuz gelişmeler ve kur politikasında yapılan köklü değişiklik 2001 yılında Türkiye dış ticaret hacmini derinden etkileyen başlıca gelişmeler olmuştur. Derin bir ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılında toplam ihracat tutarı, dalgalı kur rejimine geçilmesinin ardından reel efektif döviz kurunda meydana gelen şiddetli gerilemenin de olumlu etkisiyle % 12,8 oranında büyürken, toplam ithalat tutarı, üretim hacmi, yatırımlar ve gelir düzeyindeki daralmanın etkisiyle % 24 oranında dikkat çekici bir küçülme göstermiş ve dış ticaret hacmi önceki yıla göre, 2001 yılında % 11,6 oranında düşmüştür.

2002 yılında iç piyasadaki daralmanın üreticileri ihracata yöneltmesi, reel efektif döviz kurundaki yükselme eğilimine rağmen ihracat faaliyetini olumlu yönde etkilemiş, diğer taraftan yılın birinci çeyreğinden itibaren yeniden büyüme sürecine giren ekonomi ithalat talebini tekrar canlandırmıştır.

2002 yılında ihracat, bir önceki yıla göre, % 15,1 oranında bir genişleme ile 36,6 milyar dolar olarak

gerçekleşmiştir. Tekrar ekonomik büyüme sürecine girilmesine, ılımlı talep genişlemesine ve özellikle üretici firmaların stok yenileme faaliyetine bağlı olarak 2002 yılında ithalat, her ne kadar 2000 yılı düzeyinin altında kalmışsa da, bir önceki yıla göre % 24,5 oranında önemli bir artış göstererek 51,6 milyar dolara ulaşmıştır.

Türkiye dış ticaret hacmindeki hızlı büyüme 2003 yılında da devam etmiştir. 2003 yılında ihracat bir önceki yıla göre % 31,0 oranında gerçekten dikkat çekici bir artışla 47,3 milyar dolara yükselirken ithalat hacmi de, gerek ihracattaki hızlı genişlemenin ham madde ve yarı mamul ithalatı üzerine olan arttırıcı etkisi, gerek TL'nin değer kazanımının ithal maliyetlerini göreli olarak düşürmesi sonucu, ihraç hacmindeki artıştan da hızlı bir şekilde, % 34,5 oranında çok yüksek hızda bir genişleme göstererek 69,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2001 yılından itibaren giderek artan bir hızla büyümesini sürdüren ihracat hacmi bu eğilimini 2004 yılında da korumuş ve bir önceki yıla göre % 33,7 oranında çok dikkat çekici bir artışla 63,2 milyar dolara yükselmiştir. İhracatın dolar cinsinden verilen bu büyüme oranının değerlendirilmesinde, 2004 yılının son üç aylık dönemi hariç tutulursa, yılın geri kalan bölümünde Dolar/Euro paritesinin yaklaşık 1,2 – 1,3 aralığında seyretmiş olması hususu dikkate alınmalıdır.

2004 yılı ihracatında gerçekleşen % 33,7 oranındaki büyüme esas itibariyle imalat sektörü ihracatında meydana gelen artıştan kaynaklanmıştır. Diğer taraftan ekonomik büyüme sürecinin devam etmesi, özel sektör yatırımlarındaki belirgin canlanma, hızlı bir artış gösteren ihracatın hammadde ve yarı mamul ithalatını arttırması ve Türk Lirasının değer kazanımının ithal maliyetlerini göreli olarak düşürmesi ve dolayısıyla yerli üretim sürecinde ithal girdiye olan talebi daha da arttırması, 2004 yılında ithalatın % 40,7 gibi çok yüksek bir oranda genişlemesinde rol oynayan başlıca etkenler olmuşlardır.

Türkiye'nin dış ticaret hacminde yakın geçmiş dönemde tanık olunan hızlı büyüme biraz yavaşlamakla beraber, 2005 yılında da devam etmiş ve yine 2001 kriz yılını izleyen yıllarda olduğu gibi ihracat hacmindeki büyüme hızı, ithalat hacmindeki büyüme hızının altında gerçekleşmiştir. Bu gelişme etkisini ihracatın ithalatı karşılama oranında da göstermiş ve 2001 yılında % 75,7'ye kadar yükselmiş olan karşılama oranı giderek gerileyerek, 2004 yılındaki % 64,8'den 2005 yılında % 62,9'a düşmüştür.

2004 yılına göre % 16,3 oranında bir büyüme ile 2005 yılında 73,5 milyar dolara yükselmiş olan toplam ihracat hacmi 2006 yılında da büyüme hızını yaklaşık aynı düzeyde korumuş ve önceki yıla göre % 16,4 oranında bir genişleme ile 85,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2001 yılını izleyen önceki yılarda kalıcılık kazanan eğilim paralelinde 2006 yılında da Türkiye toplam ithalat tutarı ihracat tutarı büyüme hızının üstünde bir hızla büyümesini sürdürmüş ve bir önceki yıla göre % 19,5 oranında bir genişlemeyle 139,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Önceki iki yıllık dönemde yavaşlamış olan ihracat hacmi artışının 2007 yılında tekrar belirgin bir ivme kazanarak hızlandığı gözlemlenmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında önceki yıllara göre sırasıyla % 16,3 ve % 16,4 oranında büyümüş olan ihracat tutarı 2007 yılında dikkat çekici bir ivme kazanarak % 25,4 oranında genişlemiş ve 107,3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2007 yılında ithalat hacmi yine yüksek oranlı bir büyüme sergilemiş, ancak genişleme hızı sözü edilen dönemde ilk kez ihracat toplam tutarı büyüme hızının altında kalmıştır. Ekonomik büyüme sürecinin biraz yavaşlamakla beraber devam etmesi, hızlı bir artış gösteren ihracatın hammadde ve yarı mamul ithalatını arttırması, yıl içerisinde petrol ve enerji fiyatları ile başta metaller olmak üzere temel mal fiyatlarında tanık olunan ve kalıcılık kazanan önemli artışlar, Türk Lirasının değer kazanımının ithal maliyetlerini göreli olarak düşürmesi ve dolayısıyla yerli üretim sürecinde ithal girdiye olan talebi daha da arttırması ve bu faktörlere ek olarak biraz yavaşlamış olmakla beraber özel sektör yatırımlarında gözlemlenen canlılığın sürmesi, 2007 yılında ithalatın % 21,8 gibi yüksek bir oranda genişlemesinde rol oynayan başlıca etkenler olmuşlardır. 2007 yılı toplam mal ve hizmet ithalatı hacmi 170,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye dış ticaretinde 2001 yılında yaşanan kriz sonrasında yüksek oranlı artışlar meydana gelmiş ve bu artışlar 2008 yılının son çeyreğine kadar devam etmiştir. Küresel krizin etkisiyle özellikle son çeyrekte

oluşan olumsuz talep ve arz koşullarına rağmen 2008 yılının dokuz aylık döneminde de devam eden artışlar, son çeyrekten itibaren krizin etkisinin belirginleşmesiyle gerilemeye başlamıştır. Son çeyrekteki gerilemeye rağmen 2008 yılında toplam ihracat hacmi önceki yıla ilişkin artış oranına yakın düzeyde % 23,1 genişlemiş ve 132 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı ithalat hacmindeki artış hızı önceki yıla göre daha düşük bir seviye olan % 18,7'ye gerilemiş ve toplam ithalat tutarı 202 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

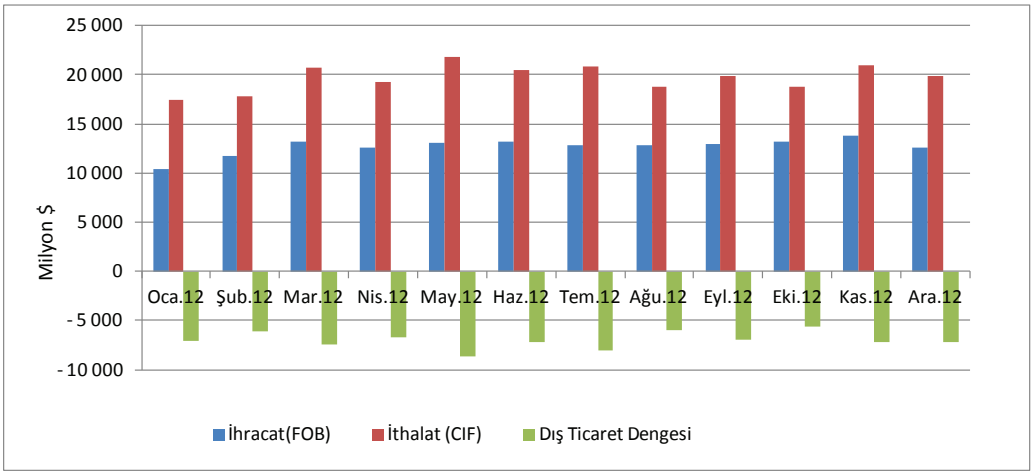
2009 yılında ihracat ve ithalat hacimlerinde çarpıcı daralmalar yaşanmıştır. 2009 yılında ihracat tutarı bir önceki yıla göre % 22,6 oranında bir daralmayla 102,1 milyar dolar olarak gerçekleşirken, ithalat hacmi daha hızlı bir düşüş sergilemiş ve önceki yıla göre % 30,2 oranında bir azalmayla 140,9 milyar dolara gerilemiştir. 2009 yılının tamamında dış ticaret açığı, % 44,5 oranında keskin bir daralmayla 38,8 milyar dolar düzeyine düşmüştür. 2007 ve 2008 yıllarının tamamı itibariyle sırasıyla % 63,1 ve % 65,4 olarak gerçekleşen ihracat tutarının ithalatı karşılama oranı, 2009 yılında ithalatta meydana gelen daralmanın daha keskin olması nedeniyle, çarpıcı bir yükselmeyle % 72,5'e çıkmıştır.

2009 yılı son çeyrek döneminden itibaren belirginlik kazanan ekonomik toparlanma ile beraber özellikle ithalat hacmi olmak üzere dış ticaret faaliyet hacminde tekrar hızlı bir genişleme süreci içerisine girilmiştir. 2010 yılında başta Euro Bölgesi ekonomileri olmak üzere önemli ticaret ortaklarının ekonomik toparlanmanın yavaş seyretmesi ve TL'nin aşırı değerli konumunu sürdürüyor olması ihracat faaliyetini olumsuz biçimde etkilemiştir. Buna karşılık hızlı ekonomik büyümenin hane halkı gelirlerini artırarak tüketim talebini canlandırması, aşırı değerli Türk Lirası'nın ithal mallarına olan talebi özendirmesi ayrıca ithal girdi kullanımı daha çekici kılması, genişleyen ekonomik faaliyet hacminin ithal girdilere olan talebi arttırması, diğer taraftan canlanan yatırım faaliyetinin yatırım malları ithalatını yükseltmesi ile başta enerji ve metaller olmak üzere emtia fiyatlarındaki hızlı tırmanma, 2010 yılında ülkemiz ithalat hacminin çok süratli biçimde büyüme göstermesinde rol oynayan başlıca faktörler olmuştur. 2010 yılında önceki yıla göre % 11,5 oranında artışla ihracat tutarı 113,9 milyar dolara yükselirken ithalat tutarı % 31,7 oranında çarpıcı bir genişlemeyle 185,5 milyar dolara yükselmiş ve bu şekilde dış ticaret açığı 2009 yılına göre % 84,8 oranında büyüyerek 71,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İç talep dış talep arasında oluşan bu hacimli ayrışmanın GSYİH'nın % 9,8'ine ulaşan cari işlemler açığı ve ağırlıklı kısa vadeli dış borçlanma yoluyla makroekonomik denge üzerinde yarattığı ciddi boyuttaki risk dikkate alınarak uygulamaya konulan önlemlere (KDV, ÖTV ile MB ve BDDK kararları) rağmen dış ticaret açığındaki hızlı büyüme 2011 yılı son aylarına kadar devam etmiştir. 2011 yılında toplam ihracat tutarı 21 milyar dolarlık bir artışla, önceki yıla göre % 18,5 oranında ciddi bir genişleme göstererek 134,9 milyar dolara yükselmiş ancak ithalat hacmindeki hızlı büyümenin önü alınamamıştır. Anılan yılda ithalat çok cüzi bir yavaşlamayla % 29,8 oranında genişlemiş ve 240,8 milyar dolara tırmanmıştır. İç dış talep arasındaki ayrışmanın devam etmesi 2011 yılında dış ticaret açığının rekor bir düzeye 105,9 milyar dolara yükselmesi sonucunu doğurmuştur.

Başta kredi hacmi genişleme hızının azaltılması olmak üzere ekonominin soğutulması doğrultusunda alınan önlemlerin de etkisiyle 2011 yılı ikinci çeyrek dönemden başlayarak GSYİH büyüme hızında başlayan ve ısrarlı biçimde 6 dönemdir devam eden yavaşlama, özel tüketim ve yatırım harcamaları üzerinde ciddi boyutta baskı oluşturmuştur. Bu süreç 2012 yılında ithalat hacminde son yıllarda tanık olunan hızlı büyümenin önüne geçilmesi sonucunu doğurmuştur. İthalat hacmi % 1,8 oranında azalışla 236,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık önemli ihraç piyasamız olan Euro Bölgesinde hüküm süren krize rağmen ihracatın Afrika, Ortadoğu, Asya ve Pasifik ile Latin Amerika ülkelerine yöneltilmesi ve İran'a yapılan altın ihracatındaki artış ihracat hacminin olumlu bir hızla büyümeye devam etmesini sağlamıştır. 2012 yılında ihracat tutarı % 13 artışla 152,5 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılı ihracat, ithalat ve dış ticaret dengesi gelişimi aylar itibariyle aşağıdaki grafikte izlenebilir.

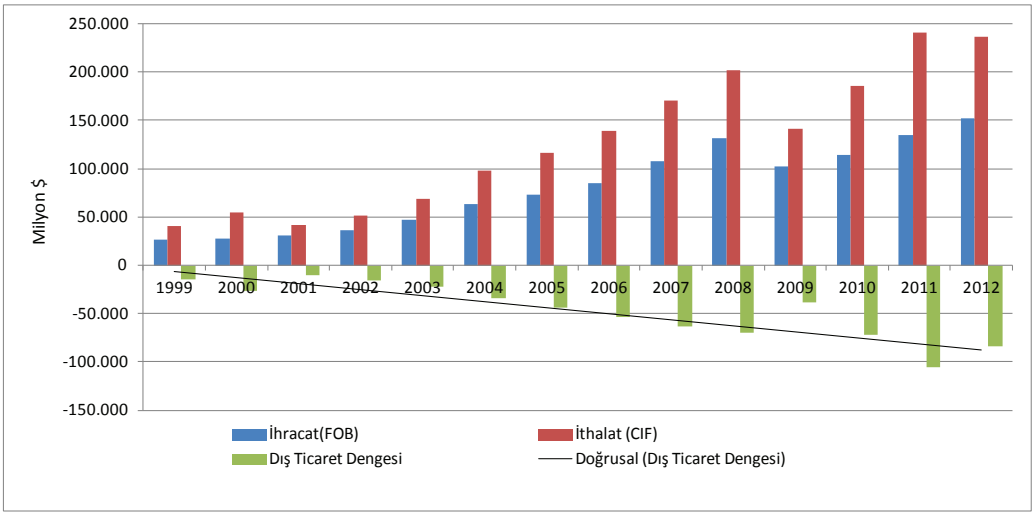
Şekil 6 Aylar İtibariyle İhracat, İthalat ve Dış Ticaret Açığı

Kaynak: TUİK

İhracattaki artış hızının yavaşlaması ve ithalattaki azalma dış ticaret hacminin artış hızının yavaşlamasına yol açmıştır. Dış ticaret hacmi 2011 yılında % 25,5 oranında artış gösterirken, 2012 yılında artış hızı % 3,5'e gerilemiş ve 389 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı 2012 yılında ithalattaki daralmanın oluşturduğu olumlu etki ile % 20,6 oranında azalarak 84,1 milyar dolara gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2012 yılında 2011 yılına göre 8,5 puan artarak % 56'dan, % 64,5'e yükselmiştir.

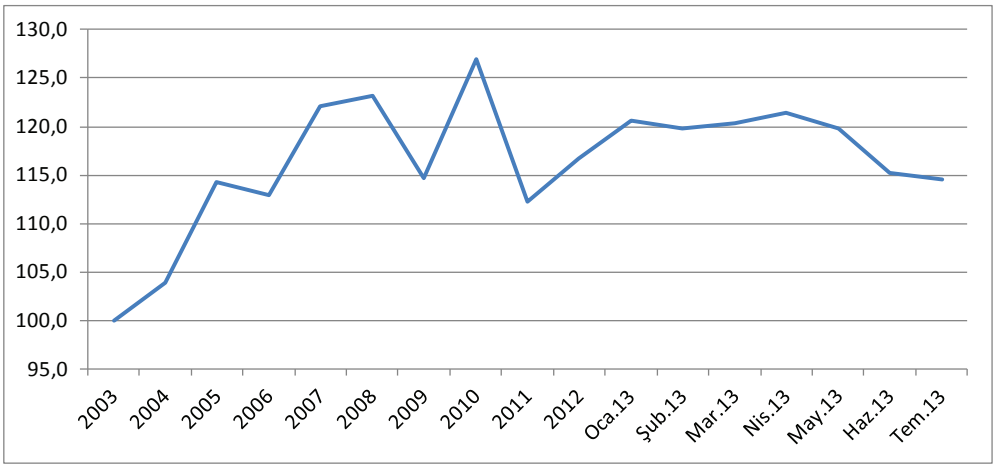
Şekil 7 Türkiye Dış Ticareti

Kaynak: TUİK

Tüm bu gelişmeler ışığında yukarıdaki grafikte Türkiye dış ticaretinin 1999-2012 yılları arasındaki gelişimi izlenebilir. 2008 yılından itibaren Türkiye'de etkileri görülmeye başlanan küresel ekonomik kriz, dış ticaret göstergelerinin bozulmasına ve gerek ithalat gerekse ihracat hacimlerinin daralmasına yol açmıştır. 2011 yılından itibaren ihracat ve ithalat hacimleri kriz öncesi seviyelerini yakalayabilmiştir. Diğer yandan dönem boyunca artış trendi izleyen dış ticaret açığı, 2009 yılı ve 2012 yıllarında daralmıştır.

Şekil 8 Reel Efektif Döviz Kuru (2003 = 100)

Kaynak: TCMB

2003 yılından 2008 yılına kadar artış trendi gösteren reel efektif döviz kuru endeksi, 2009 yılında azalmış, 2009 yılının son çeyreğinde Türk lirasının yeniden değer kazanmaya başlamasıyla beraber 2010 yılında tekrar artmıştır. Endeks değeri 2011 yılında 2009 yılı değerinin altına gerilemekle beraber 2011 Ağustos ayı sonrasında görülen iyileşme ile 2012 yılında artış eğilimine girmiş ve bu artış eğilimi 2013 Mayıs ayına kadar sürmüştür. Mayıs 2013'den itibaren endeks değerinin azalma eğilimine geçtiği görülmektedir.

Tablo 58 Reel Efektif Döviz Kuru (TÜFE bazlı, 2003 = 100)

	Reel Efektif Doviz Kuru	Gelismekte Olan Ulkeler Bazli Reel Efektif Doviz Kuru	Gelismis Ulkeler Bazli Reel Efektif Doviz Kuru
2003	100,05	100,06	100,04
2004	103,90	106,14	103,07
2005	114,29	111,87	115,22
2006	112,90	106,16	115,53
2007	122,15	111,76	126,27
2008	123,18	107,55	129,62
2009	114,63	98,84	121,15
2010	126,97	104,43	136,60
2011	112,28	91,18	121,36
2012	116,75	92,10	127,57
Oca.13	120,57	93,87	132,39
Şub.13	119,75	92,98	131,62
Mar.13	120,31	92,66	132,65
Nis.13	121,41	93,26	133,99
May.13	119,81	91,73	132,39
Haz.13	115,28	89,67	126,64
Tem.13	114,60	89,47	125,71

Kaynak: TCMB

Gelişmekte olan ülkeler bazlı reel efektif döviz kurunun uzun vadede azalma eğiliminde olduğu ve gelişmekte olan ülkelere karşı rekabet gücümüzün devam ettiği görülmektedir. Gelişmiş ülkeler bazlı reel efektif döviz kurunda 2011 yılından itibaren görülen artış eğilimi 2013 Haziran ayından itibaren azalma eğilimine girmiştir.

IIII. 1. 2009-2012 YILLARI ARASI DIŞ TİCARET GELİŞİMİ

IIII.1.1. 2009-2012 YILLARI İHRACATI

Küresel finans krizinin etkisiyle 2009 yılında daralan ihracat hacmi, bu yıldan itibaren yeniden artış trendi içine girmiş, 2012 yılında da artış eğilimini sürdürmüştür. En büyük ihracat pazarımız olan Euro Bölgesinde devam eden resesyona rağmen ihracatın Afrika, Ortadoğu, Asya ve Pasifik ile Latin Amerika ülkelerine yöneltilmesi ve İran'a yapılan altın ihracatındaki artış ihracat hacminin olumlu bir hızla büyümeye devam etmesini sağlamıştır. 2012 yılında ihracat tutarı % 13 artışla 152,5 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 59 İhracatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Tarım ve Ormancılık	4.347	4,3	10,5	4.935	4,3	13,5	5.167	3,8	4,7	5.189	3,4	0,4
Balıkçılık	189	0,2	-21,5	156	0,1	-17,4	186	0,1	19,2	190	0,1	2,3
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.683	1,6	-21,9	2.687	2,4	59,7	2.805	2,1	4,4	3.161	2,1	12,7
İmalat sanayi	95.449	93,4	-23,7	105.467	92,6	10,5	125.963	93,4	19,4	143.194	93,9	13,7
Diğer	474	0,5	-6,5	639	0,6	34,7	786	0,6	23,1	728	0,5	-7,4
Toplam	102.143	100,0	-22,6	113.883	100,0	11,5	134.907	100,0	18,5	152.462	100,0	13,0

Kaynak: TUİK

2009-2012 yılları arasında İhracatın sektörel dağılımına bakıldığında, imalat sanayinin en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. 2012 yılında imalat sanayinin toplam ihracat içerisindeki payı % 93,9'a ulaşmıştır. Diğer taraftan tarım sektörünün payı 2009 yılındaki % 4,3 düzeyinden 2012 yılında % 3,4 oranına gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin etkisinin en fazla görüldüğü 2009 yılında en yüksek daralma % 23,7 ile imalat sanayi ihracatında görülürken, tarım sektörü % 10,5 oranı ile artış göstermiştir. Kriz sonrasında toplam ihracat hacminin artışa geçtiği 2010 yılında balıkçılık sektörü ihracat hacmi gerilerken, en yüksek artış madencilik sektörü ihracatında görülmüştür. 2012 yılında en yüksek artış imalat sektörü ihracatında gerçekleşmiştir. Geçen yıla göre % 13,7 oranında artış gösteren imalat sektörü ihracatı,143,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Madencilik ve taşocakçılığı sektörü ihracatı % 12,7 oranında artış göstererek 3,1 milyar dolara, balıkçılık sektörü ihracatı % 2,3 oranındaki artışla 190 milyar dolara, tarım ve ormancılık sektörü ihracatı % 0,4 oranındaki artışla 5,2 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 60 Ana Mal Gruplarına Göre İhracat (Milyon Dolar Olarak)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Yatırım (Sermaye) Malları	11.117	10,9	-33,5	11.771	10,3	5,9	14.192	10,5	20,6	13.734	9,0	-3,2
Hammadde (Aramalları)	49.734	48,7	-26,6	56.381	49,5	13,4	67.942	50,4	20,5	82.656	54,2	21,7
Tüketim malları	40.733	39,9	-13,4	45.321	39,8	11,3	52.219	38,7	15,2	55.556	36,4	6,4
Diğerleri	559	0,5	13,8	411	0,4	-26,4	555	0,4	35,0	516	0,3	-7,0
Toplam	102.143	100,0	22,6	113.883	100,0	11,5	134.907	100,0	18,5	152.462	100,0	13,0

Kaynak: TUİK

Anamal grup sınıflamasına göre ihracatta en yüksek paya sahip olan hammadde ihracatının küresel ekonomik krizle beraber 2009 yılında azalan payı 2009-2012 yılları arasında % 48,7'den % 54,2'ye yükselmiştir. Aynı dönem aralığında yatırım mallarının payı % 10,9'dan % 9'a; tüketim mallarının payı ise % 39,9'dan % 36,4'e gerilemiştir.

2009 yılında en ciddi daralma hammadde ve yatırım malları ihracatında, sırasıyla % 33,5 ve % 26,6 oranlarıyla yaşanmıştır. Krizle birlikte azalan ara malı ihracatı, 2010 yılında yükselişe geçmiş, ekonominin canlanmaya başlamasıyla 2011 yılından itibaren ise hız kazanmıştır. 2012 yılında da en yüksek artışı % 21,7 oranı ile 82,7 milyar dolara yükselen hammadde malı ihracatı göstermiştir. Yatırım malı ihracatı 2011 yılında % 20,6 oranında artışla toparlanma gösterirken 2012 yılında % 2,3 oranında azalmış ve 13,7 milyar dolar seviyesine gerilemiştir. Tüketim malları ihracatı artış hızı 2012 yılında 2010 ve 2011 yıllarına kıyasla düşmüş ve % 6,4 oranına gerilemiş; 2012 yılında 55,5 milyar dolar değerinde tüketim malları ihracatı yapılmıştır.

Tablo 61 Ülke Gruplarına Göre Yıllık İhracat

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ	47.013	46,0	-25,8	52.685	46,3	12,1	62.347	46,2	18,3	59.198	38,8	-5,0
TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	1.957	1,9	-34,9	2.084	1,8	6,5	2.545	1,9	22,1	2.295	1,5	-9,8
DİĞER ÜLKELER	53.172	52,1	-19,0	59.114	51,9	11,2	70.015	51,9	18,4	90.969	59,7	29,9
Diğer Avrupa (AB Hariç)	11.318	11,1	-27,8	11.373	10,0	0,5	12.976	9,6	14,1	14.367	9,4	10,7
Kuzey Afrika	7.416	7,3	26,8	7.025	6,2	-5,3	6.701	5,0	-4,6	9.444	6,2	40,9
Diğer Afrika	2.739	2,7	-14,7	2.258	2,0	-17,6	3.633	2,7	60,9	3.913	2,6	7,7
Kuzey Amerika	3.579	3,5	-25,5	4.242	3,7	18,5	5.459	4,0	28,7	6.663	4,4	22,0
Orta Amerika ve Karayipler	622	0,6	-25,0	598	0,5	-3,8	626	0,5	4,7	770	0,5	22,9
Güney Amerika	678	0,7	-24,8	1.237	1,1	82,6	1.840	1,4	48,7	2.191	1,4	19,1
Yakın ve Orta Doğu	19.193	18,8	-24,5	23.295	20,5	21,4	27.935	20,7	19,9	42.451	27,8	52,0
Diğer Asya	6.706	6,6	-5,2	8.581	7,5	28,0	10.199	7,6	18,9	10.575	6,9	3,7
Avustralya ve Yeni Zelanda	362	0,4	-16,9	403	0,4	11,3	481	0,4	19,4	490	0,3	2,0
Diğer Ülke ve Bölgeler	561	0,5	-60,4	102	0,1	-81,9	164	0,1	61,1	105	0,1	-35,7
TOPLAM	**102.143**	**100,0**	**-22,6**	**113.883**	**100,0**	**11,5**	**134.907**	**100,0**	**18,5**	**152.462**	**100,0**	**13,0**

Kaynak: TUİK

Ülke gruplarına göre dış ticaret gerçekleşmelerine bakıldığında, en fazla ihracatın yapıldığı Avrupa Birliği pazarının yaklaşık % 46 olan payının 2012 yılında % 38,8'e gerilediği görülmektedir. 2009-2012 yılları arasında sürekli payı artan yakın ve orta doğu ülkelerine yapılan ihracatın payının 2012 yılında % 27,8'e yükseldiği görülmektedir.

2009 yılında bir önceki yıla göre % 25,8 oranında azalan Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracat, 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 12,1 ve % 18,3 oranında artmış ve 2011 yılında 62,3 milyar dolar gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise % 5 oranında azalarak 59,2 milyar dolara gerilemiştir. 2009 yılında % 24,5 oranında azalan Yakın ve Orta Doğu'ya yapılan ihracat devam eden üç yıl boyunca ortalama % 20'nin üzerinde artış sergilemiş ve 2012 yılında % 52 oranında artarak 42,5 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 62 Ülkelere Göre Yıllık İhracat (En Çok İhracat Yapılan 20 Ülke, Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Almanya	9.793	9,6	-24,4	11.479	10,1	17,2	13.951	10,3	21,5	13.124	8,6	-5,9
Irak	5.123	5,0	30,8	6.036	5,3	17,8	8.310	6,2	37,7	10.822	7,1	30,2
İran	2.025	2,0	-0,3	3.044	2,7	50,4	3.590	2,7	17,9	9.922	6,5	176,4
İngiltere	5.938	5,8	-27,2	7.236	6,4	21,9	8.151	6,0	12,7	8.694	5,7	6,7
BAE	2.897	2,8	-63,7	3.333	2,9	15,1	3.707	2,7	11,2	8.175	5,4	120,5
Rusya Federasyonu	3.190	3,1	-50,8	4.628	4,1	45,1	5.993	4,4	29,5	6.681	4,4	11,5
İtalya	5.889	5,8	-24,7	6.505	5,7	10,5	7.851	5,8	20,7	6.373	4,2	-18,8
Fransa	6.211	6,1	-6,1	6.054	5,3	-2,5	6.806	5,0	12,4	6.199	4,1	-8,9
ABD	3.241	3,2	-24,6	3.763	3,3	16,1	4.584	3,4	21,8	5.604	3,7	22,3
İspanya	2.818	2,8	-30,4	3.536	3,1	25,5	3.918	2,9	10,8	3.717	2,4	-5,1
Mısır	2.599	2,5	82,2	2.251	2,0	-13,4	2.759	2,0	22,6	3.679	2,4	33,3
Suudi Arabistan	1.768	1,7	-19,7	2.218	1,9	25,4	2.763	2,0	24,6	3.677	2,4	33,0
Hollanda	2.127	2,1	-32,3	2.461	2,2	15,7	3.243	2,4	31,8	3.244	2,1	0,0
Çin	1.600	1,6	11,3	2.269	2,0	41,8	2.466	1,8	8,7	2.833	1,9	14,9
Azerbaycan	1.400	1,4	-16,0	1.550	1,4	10,7	2.064	1,5	33,1	2.585	1,7	25,2
Romanya	2.202	2,2	-44,8	2.599	2,3	18,0	2.879	2,1	10,7	2.495	1,6	-13,3
Belçika	1.796	1,8	-15,4	1.960	1,7	9,2	2.451	1,8	25,0	2.360	1,5	-3,7
İsrail	1.522	1,5	-21,3	2.080	1,8	36,6	2.391	1,8	15,0	2.330	1,5	-2,6
Libya	1.795	1,8	67,1	1.932	1,7	7,6	748	0,6	-61,3	2.139	1,4	186,2
İsviçre	3.935	3,9	37,7	2.057	1,8	-47,7	1.484	1,1	-27,8	2.125	1,4	43,1
Diğerleri	34.272	33,6	-25,3	36.889	32,4	7,6	44.798	33,2	21,4	45.685	30,0	2,0
Toplam	**102.143**	**100,0**	**-22,6**	**113.883**	**100,0**	**11,5**	**134.907**	**100,0**	**18,5**	**152.462**	**100,0**	**13,0**

Kaynak: TUİK

En büyük ihracat ortağımız Almanya'ya yapılan ihracat küresel kriz ortamında 2009 yılında % 24,4 oranında daralmış, 2010 ve 2011 yıllarında artış göstermekle beraber 2012 yılında % 5,9 oranında daralarak 13,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. İran'a yapılan ihracat, altın ihracatında görülen artış kaynaklı olarak 2012 yılında % 176,4 oranında artışla 9,9 milyar dolara yükselmiştir. Aynı yıl içinde ihracattaki payı da % 6,5'e yükselmiştir. Krizin etkin olduğu 2009 yılında dahi % 30,8 oranında artış gösteren Irak ile yapılan ihracat, 2012 yılına kadar artış trendini devam ettirmiş, 2012 yılında bir önceki yıla göre % 30,2 oranında artış göstererek 10,8 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Bu trendi izleyerek, ihracat içerisindeki 2009 % 5 olan payı 2012 yılında % 7,1'e yükselmiştir.

Tablo 63 Uluslararası Teşkilatların İhracat Ve İthalat Payları

	ihracat				İthalat			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
OECD Ülkeleri	54,7	54,0	49,7	43,5	54,2	53,5	50,4	48,1
EFTA Ülkeleri	4,2	2,1	1,4	1,7	2,0	2,2	2,4	2,2
Karadeniz Ekonomik İşbirliği	12,0	12,7	13,2	12,3	19,6	17,8	16,1	17,5
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	5,8	6,7	6,9	10,9	4,3	6,3	7,2	6,9
Bağımsız Devletler Topluluğu	7,8	9,0	9,9	9,9	17,6	15,6	13,8	14,9
Türk Cumhuriyetleri	3,3	3,4	3,7	3,8	1,3	1,6	1,5	1,5
İslam İşbirliği Teşkilatı	28,0	28,5	27,7	36,2	9,5	12,0	13,0	13,4

Kaynak: TUİK

Uluslararası teşkilatların ihracat ve ithalat paylarını incelendiğinde 2009-2012 yılları arasında OECD ülkeleri ile olan ihracatımızın 11,2 puanlık azalma ile % 54,7'den % 43,5'e gerilediği görülmektedir. Aynı dönem içerisinde Karadeniz Ekonomik İşbirliği ülkeleri ile olan ihracatımızın toplam ihracat içerisindeki payı dalgalı bir seyir izleyerek 0,3 puanlık artış gösterirken, İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleriyle yapılan ihracatın toplam ihracat içerisindeki payı 8,2 puanlık artış ile 2012 yılında % 36,2'ye yükselmiştir.

OECD ülkeleri ile yapılan ithalatın payı, ihracat payı ile aynı seyri izleyerek 6,1 puan azalmış ve 2012 yılında toplam ithalatın % 48,1'ni oluşturmuştur. Aynı dönem içerisinde Karadeniz Ekonomik İşbirliği ülkeleri ile olan ithalatımızın toplam ithalat içerisindeki payı dalgalı bir seyir izleyerek 2,1 puanlık azalış gösterirken, İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleriyle olan ithalat payı 3,9 puanlık artış göstermiştir.

IIII.1.2. 2012 YILI İTHALATI

2012 yılında ekonomik büyüme yavaşlama sürecine girmiş böylece tüketim ve yatırım talebinde azalma görülmüştür. Bu gelişme ithalatın 2012 yılı boyunca azalış eğilimi sergilemesine neden olmuştur. İthalat 2012 yılında bir önceki yıla göre % 1,8 oranında azalış göstererek 236,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 64 İthalatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Tarım ve Ormancılık	4.594	3,3	-28,1	6.457	3,5	40,6	8.895	3,7	37,8	7.447	3,1	-16,3
Madencilik ve Taşocakçılığı	20.625	14,6	-42,1	25.933	14,0	25,7	37.331	15,5	44,0	42.247	17,9	13,2
İmalat Sanayi	111.031	78,8	-26,1	145.367	78,3	30,9	183.930	76,4	26,5	176.235	74,5	-4,2
Toptan ve Perakende Ticaret	4.608	3,3	-51,9	7.704	4,2	67,2	10.496	4,4	36,2	10.258	4,3	-2,3
Diğer	71	0,1	-21,2	84	0,0	18,0	189	0,1	123,9	359	0,2	90,2
Toplam	140.928	100,0	-30,2	185.544	100,0	31,7	240.842	100,0	29,8	236.545	100,0	-1,8

Kaynak: TUİK

2009-2012 yılları arasında ithalatın sektörel dağılımına bakıldığında, imalat sanayinin en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Fakat bu dönem içerinde imalat sanayinin toplam ithalat içerisindeki payı 4,8 puanlık azalışla 2012 yılında % 74,5'e gerilemiştir. Diğer taraftan tarım sektörünün payı 2009 yılındaki % 3,3 düzeyinden 2012 yılında % 3,1 oranına gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin etkisinin en fazla görüldüğü 2009 yılında % 51,9 ile en yüksek daralma gösteren toptan ve perakende ticaret ithalatı, 2010 ve 2011 yıllarında artış göstermiş, 2012 yılında ise % 2,3 oranında azalmıştır. Toplam ithalat içerisindeki payı ise % 3,3'ten 4,3'e yükselmiştir. Madencilik sektörünün toplam ithalat içerisindeki payı 2009-2012 arasında 3,3 puanlık artışla 17,9'a yükselmiştir.

Tablo 65 İthalatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Yatırım (Sermaye) Malları	21.463	15,2	-23,5	28.818	15,5	34,3	37.271	15,5	29,3	33.925	14,3	-9,0
Hammadde (Aramalları)	99.510	70,6	-34,5	131.445	70,8	32,1	173.140	71,9	31,7	174.930	74,0	1,0
Tüketim malları	19.290	13,7	-10,4	24.735	13,3	28,2	29.692	12,3	20,0	26.699	11,3	-10,1
Diğerleri	666	0,5	-5,0	546	0,3	-18,1	739	0,3	35,3	990	0,4	34,1
Toplam	**140.928**	100,0	**-30,3**	**185.544**	100,0	31,7	**240.842**	100,0	29,8	**236.545**	100,0	-1,8

Kaynak. TUİK

Anamal grup sınıflamasına göre ithalatta en yüksek paya sahip olan hammadde ithalatı küresel ekonomik krizle beraber 2009 yılında % 34,5 oranı ile en yüksek daralmayı göstermiş, bunu yatırım malları ithalatı % 23,5 oranındaki daralma ile takip etmiştir. 2012 yılında tüketim ve yatırım talebinde görülen yavaşlama, yatırım malları ithalatının bir önceki yıla göre % 9 oranında, tüketim malları ithalatının ise % 10,1 oranında azalmasına yol açmıştır. Hammadde ithalatı artışı ise yalnızca % 1 oranı ile sınırlı kalmıştır.

Tablo 66 Ülke Gruplarına Göre Yıllık İthalat (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ	56.509	40,1	-24,1	72.180	38,9	27,7	91.128	37,8	26,3	87.448	37,0	-4,0
TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	965	0,7	-27,7	878	0,5	-9,0	1.038	0,4	18,2	1.046	0,4	0,7
DİĞER ÜLKELER	83.454	59,2	-33,9	112.486	60,6	34,8	148.675	61,7	32,2	148.052	62,6	-0,4
Diğer Avrupa (AB Hariç)	25.886	18,4	-41,4	30.312	16,3	17,1	35.979	14,9	18,7	37.416	15,8	4,0
Kuzey Afrika	2.238	1,6	-36,7	3.098	1,7	38,5	3.342	1,4	7,9	3.308	1,4	-1,0
Diğer Afrika	1.700	1,2	-17,5	1.726	0,9	1,5	3.425	1,4	98,4	2.613	1,1	-23,7
Kuzey Amerika	9.513	6,8	-29,0	13.234	7,1	39,1	17.346	7,2	31,1	15.084	6,4	-13,0
Orta Amerika ve Karayipler	476	0,3	-15,1	623	0,3	30,9	903	0,4	45,1	1.069	0,5	18,3
Güney Amerika	2.286	1,6	-29,9	2.942	1,6	28,7	4.500	1,9	53,0	4.080	1,7	-9,4
Yakın ve Orta Doğu	7.134	5,1	-45,7	13.011	7,0	82,4	20.439	8,5	57,1	21.410	9,1	4,7
Diğer Asya	28.749	20,4	-23,6	40.343	21,7	40,3	53.144	22,1	31,7	49.602	21,0	-6,7
Avustralya ve Yeni Zelanda	648	0,5	-26,1	493	0,3	-23,9	807	0,3	63,7	861	0,4	6,7
Diğer Ülke ve Bölgeler	4.824	3,4	-36,2	6.703	3,6	39,0	8.789	3,6	31,1	12.608	5,3	43,4
TOPLAM	140.928	100,0	-30,2	185.544	100,0	31,7	240.842	100,0	29,8	236.545	100,0	-1,8

Kaynak. TUİK

Ülke gruplarına göre dış ticaret gerçekleşmelerine bakıldığında, en fazla ithalatın yapıldığı Avrupa Birliği pazarının 2009 yılında % 40,1 olan payının 2012 yılında % 37'e gerilediği görülmektedir. 2009-2012 yılları arasında sürekli payı artan yakın ve orta doğu ülkelerine yapılan ithalatın payının 2012 yılında % 9,1'e yükseldiği görülmektedir.

2009 yılında bir önceki yıla göre % 24,1 oranında azalan Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ithalat, 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 27,7 ve % 26,3 oranında artmış ve 2011 yılında 91,1 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılında ise % 4 oranında azalarak 87,4 milyar dolara gerilemiştir. 2009 yılında % 45,7 oranında azalan Yakın ve Orta Doğu'ya yapılan ithalat devam eden üç yıl boyunca artış sergilemiş ve 2012 yılında artış hızı yavaşlamakla beraber % 4,7 oranında artarak 21,4 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 67 Ülkelere Göre Yıllık İthalat (En Çok İthalat Yapılan 20 Ülke, Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Rusya Federasyonu	19.450	13,8	-38,0	21.601	11,6	11,1	23.953	9,9	10,9	26.625	11,3	11,2
Almanya	14.097	10,0	-24,6	17.549	9,5	24,5	22.986	9,5	31,0	21.401	9,0	-6,9
Çin	12.677	9,0	-19,0	17.181	9,3	35,5	21.693	9,0	26,3	21.295	9,0	-1,8
ABD	8.576	6,1	-28,4	12.319	6,6	43,6	16.034	6,7	30,2	14.131	6,0	-11,9
İtalya	7.595	5,4	-28,9	10.140	5,5	33,5	13.450	5,6	32,6	13.344	5,6	-0,8
İran	3.406	2,4	-58,5	7.645	4,1	124,5	12.462	5,2	63,0	11.965	5,1	-4,0
Fransa	7.092	5,0	-21,4	8.177	4,4	15,3	9.230	3,8	12,9	8.590	3,6	-6,9
İspanya	3.777	2,7	-17,0	4.840	2,6	28,1	6.196	2,6	28,0	6.024	2,5	-2,8
Hindistan	1.903	1,4	-22,6	3.410	1,8	79,2	6.499	2,7	90,6	5.844	2,5	-10,1
Güney Kore	3.118	2,2	-23,8	4.764	2,6	52,8	6.298	2,6	32,2	5.660	2,4	-10,1
İngiltere	3.473	2,5	-34,0	4.681	2,5	34,8	5.840	2,4	24,8	5.629	2,4	-3,6
Ukrayna	3.157	2,2	-48,3	3.833	2,1	21,4	4.812	2,0	25,6	4.394	1,9	-8,7
İsviçre	1.999	1,4	-64,2	3.154	1,7	57,7	5.019	2,1	59,1	4.305	1,8	-14,2
Belçika	2.372	1,7	-24,7	3.214	1,7	35,5	3.959	1,6	23,2	3.690	1,6	-6,8
Hollanda	2.543	1,8	-16,8	3.156	1,7	24,1	4.005	1,7	26,9	3.661	1,5	-8,6
Japonya	2.782	2,0	-30,9	3.298	1,8	18,5	4.264	1,8	29,3	3.601	1,5	-15,5
BAE	668	0,5	-3,4	698	0,4	4,6	1.649	0,7	136,2	3.597	1,5	118,0
Yunanistan	1.131	0,8	-1,7	1.542	0,8	36,3	2.569	1,1	66,6	3.540	1,5	37,8
Romanya	2.258	1,6	-36,4	3.449	1,9	52,8	3.801	1,6	10,2	3.236	1,4	-14,9
Polonya	1.817	1,3	-8,1	2.621	1,4	44,2	3.496	1,5	33,4	3.058	1,3	-12,5
Diğerleri	37.039	26,3	-27,0	48.275	26,0	30,3	62.626	26,0	29,7	62.955	26,6	0,5
Toplam	**140.928**	**100,0**	**-30,2**	**185.544**	**100,0**	**31,7**	**240.842**	**100,0**	**29,8**	**236.545**	**100,0**	**-1,8**

Kaynak. TUİK

En yüksek ithalatı gerçekleştirdiğimiz Rusya ile yapılan ithalat küresel kriz ortamında 2009 yılında % 38 oranında daralmış, daha sonra 2012'e kadar olan dönemde ortalama % 11 oranında artış göstermiştir. Almanya ve Çin ile yapılan ithalat kriz sonrası dönemde artış eğilimi göstermekle beraber, 2012 yılında sırasıyla % 6,9 ve % 1,8 oranlarında daralmıştır.

Tablo 68 İhracat ve İthalat Birim Değer Endeks Rakamları, (2010=100)

	İhracat		İthalat	
	Endeks Değeri	% Değişim	Endeks Değeri	% Değişim
2002	61,4	-1,8	58,0	-1,3
2003	69,2	12,7	64,6	11,4
2004	80,7	16,6	75,0	16,0
2005	85,6	6,0	80,2	7,0
2006	88,6	3,5	87,1	8,6
2007	99,8	12,7	95,5	9,7
2008	115,3	15,5	114,7	20,0
2009	96,7	-16,1	92,3	-19,5
2010	100,0	3,4	100,0	8,4
2011	111,5	11,5	114,9	14,9
2012	108,4	-2,7	111,9	-2,6

Kaynak :TUİK

Dış ticaret birim değer endeksleri rakamlarına bakıldığında, 2010 yılı bazına göre 2002-2004 yılları arasında ihracat birim değer endeksinin, ithalat birim değer endeksi düzeyinin üstünde seyrettiği gözlemlenmiş aynı dönemde dış ticaret hadleri Türkiye lehine gelişmiştir. 2004 ve 2005 yıllarında ihracat ve ithalat birim değer endekslerinin yaklaşık aynı hızla yükseldiği daha sonra 2006 – 2008 döneminde ise, ithalat birim değer endeksinin ihracat birim değer endeksine göre daha belirgin biçimde yüksek seyrettiği görülmektedir.

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere 2009 yılında hem ihraç malları hem ithal malları birim değer endekslerinde ciddi boyutta gerilemeler meydana gelmiştir. İhracat birim değer endeksi 2009 yılında % 16,1 oranında azalma gösterirken, ithalat birim değer endeksindeki gerileme daha yüksek oranda, % 19,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

2009 yılı sonrasında dış ticaret hadleri Türkiye'nin aleyhine dönmüş, ithalat birim değer endeksi, ihracat birim değer endeksinin üzerinde seyretmiştir. 2012 yılında hem ihracat hem de ithalat birim değer endeksleri ortalama aynı oranda gerileme göstermiştir.

III. 2. 2013 Yılı Dış Ticareti

Tablo 69 2012 ve 2013 Yılları Aylar İtibariyle Türkiye Dış Ticareti

	İhracat(FOB)		İthalat (CIF)		Dış Ticaret Dengesi		Dış Ticaret Hacmi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	
2012-01	10.348	8,3	17.469	3,3	-7.121	-3,2	27.817	5,1	59,2
2012-02	11.748	16,8	17.787	1,5	-6.039	-19,1	29.535	7,1	66,0
2012-03	13.209	11,8	20.677	-4,5	-7.469	-24,0	33.886	1,3	63,9
2012-04	12.630	6,4	19.273	-8,0	-6.643	-26,8	31.903	-2,8	65,5
2012-05	13.132	20,0	21.750	3,0	-8.619	-15,2	34.882	8,8	60,4
2012-06	13.231	16,6	20.438	-5,4	-7.207	-29,7	33.669	2,2	64,7
2012-07	12.831	8,2	20.835	-1,1	-8.005	-13,0	33.666	2,3	61,6
2012-08	12.831	14,1	18.828	-4,3	-5.997	-28,9	31.660	2,4	68,1
2012-09	12.953	20,5	19.924	-6,0	-6.972	-33,3	32.877	2,9	65,0
2012-10	13.191	10,8	18.787	-5,7	-5.596	-30,2	31.977	0,5	70,2
2012-11	13.753	24,1	20.948	12,3	-7.195	-5,0	34.701	16,7	65,7
2012-12	12.605	1,0	19.828	-3,7	-7.222	-11,0	32.433	-1,9	63,6
2012 Yıllık	**152.462**	**13,0**	**236.545**	**-1,8**	**-84.083**	**-20,6**	**389.007**	**3,5**	**64,5**
2013-01	11.487	11,0	18.803	7,6	-7.316	2,7	30.289	8,9	61,1
2013-02	12.391	5,5	19.395	9,0	-7.004	16,0	31.786	7,6	63,9
2013-03	13.132	-0,6	20.559	-0,6	-7.428	-0,6	33.691	-0,6	63,9
2013-04	12.485	-1,1	22.825	18,4	-10.340	55,7	35.311	10,7	54,7
2013-05	13.298	1,3	23.246	6,9	-9.948	15,4	36.544	4,8	57,2
2013-06	12.438	-6,0	21.008	2,8	-8.570	18,9	33.446	-0,7	59,2
2013 (6 Aylık)	**75.231**	**1,3**	**125.837**	**7,2**	**-50.606**	**17,4**	**201.067**	**4,9**	**59,8**

Kaynak. TUİK

2013 yılı ilk altı aylık dış ticaret verilerini incelendiğinde, ihracatın bir önceki yılın aynı dönemine göre % 1,3 oranında, ithalatın ise % 7,2 oranında arttığı görülmektedir. Dış ticaret hacmi 2013 yılının ilk altı ayında 201,1 milyar dolar düzeyinde gerçekleşirken bir önceki yılın aynı dönemine göre % 4,9 oranında artış göstermiştir. 2013 yılının ilk altı ayında dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine göre % 17,4 oranında artmış ve 50,6 milyar dolar gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı % 59,8 oranına gerilemiştir.

IV. ÖDEMELER DENGESİ

80'li yılların ikinci yarısında Türkiye'de kambiyo rejiminde ciddi düzeyde bir serbestleşme politikaları

uygulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, bu yıllarda az gelişmiş ülkelerin çoğunda olduğu gibi ithal ikamesi politikasından vazgeçilerek ihracat stratejisi yaklaşımı benimsenmiştir. Tam olmasa dahi önemli bir ekonomik politika değişikliği ifade eden finansal liberalizasyon, olanak sağladığı uluslararası sermaye hareketleri ile ülkemizi dış şoklara ve finansal piyasalarda yaşanan krizlerin yarattığı sermaye kaçışlarına karşı daha duyarlı hale getirmiştir. Bu çerçevede özellikle 90'lı yılların ortalarından itibaren ülkemiz, gerek finansal piyasalarda ve gerek reel ekonomide yaşanan derin konjonktürel hareketlere ve krizlere sahne olmuştur. Efektif talep üzerinde doğrudan etkili olan bu ekonomik sarsıntılar etkisini, hem reel ekonomi hem dış ticaret hacmi ve ödemeler dengesi üzerinde de etkin şekilde göstermiştir.

Toplam efektif talebi oluşturan tüketim, yatırım talebi ile kamu harcamaları ve net ihracat talebi ekonomik büyümeyi belirlerken aynı zamanda dış ticaret kalemleri ile ödemeler dengesi üzerinde de doğrudan etkide bulunmuştur. Ekonomik büyüme ile dış ticaret ve ödemeler dengesi gelişmeleri arasındaki bu sıkı ilişki, önemli dış ticaret kalemlerinin gerçekleşmelerine kısaca göz atıldığında açık biçimde görülmektedir. Bu çerçevede, ekonomik durgunluk ve kriz dönemlerinde daralan tüketim ve yatırım talebinin ve dolayısıyla üretim hacminin, ithalat hacmi ile dış ticaret açığında küçülmeye ve cari işlemler hesabında iyileşmeye yol açtığı açık biçimde gözlemlenmiştir. Buna karşılık tüketim ve yatırım talebinin canlı ve büyümenin hızlı olduğu dönemlerde iç tasarruf hacminin yeterli olmaması nedeniyle, dış ticaret ve cari işlemler hesabı açığının büyüdüğü belirgin şekilde izlenebilmiştir. Esas itibariyle iç talep genişlemesine bağlı olarak kesintisiz biçimde sürmüş dört yıllık bir ekonomik büyüme döneminin ardından ülkemizde derin bir ekonomik daralma yaşanmıştır.

Uzak-Doğu Asya'daki krizin gecikme ile gelen etkisi ile Rusya'daki finansal krizin neden olduğu sermaye çıkışı ve iç-dış talep daralması nedeniyle, ayrıca yaşanan yıkıcı iki depremin etkisi ile 1999 yılında Türkiye ekonomisi çok olumsuz bir seyir izlemiş ve derin biçimde küçülmüştür. Derin bir ekonomik krizin yaşandığı ve GSYİH'nın % 3,4 oranında küçüldüğü 1999 yılında, ithalattaki azalmanın ihracattaki daralmadan daha fazla olması nedeniyle, dış ticaret açığı bir önceki yıla göre % 26,4 oranında bir daralmayla 10,5 milyar Dolara düşmüş ve 1998 yılında 1,9 milyar Dolar fazla veren Cari İşlemler hesabı 1999 yılında 1,3 milyar Dolar açıkla kapanmıştır.

Tablo 70 2000 - 2012 Dönemi Ödemeler Dengesi Gelişmeleri (Milyon dolar)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Carı İşlemler Hesabı	-9.920	3.760	-626	-7.554	-14.198	-21.449	-31.836	-37.781	-40.438	-12.168	-45.447	-75.092	-47.748
Dış Ticaret Dengesi	-22.057	-3.363	-6.390	-13.489	-22.736	-33.080	-41.058	-46.852	-53.021	-24.850	-56.413	-89.139	-65.332
Toplam Mal İhracatı	30.825	34.729	40.719	52.394	68.535	78.365	93.613	115.361	140.800	109.647	120.902	143.396	163.220
Toplam Mal İthalatı	-52.882	-38.092	-47.109	-65.883	-91.271	-111.445	-134.671	-162.213	-193.821	-134.497	-177.315	-232.535	-228.552
Hizmetler Dengesi	11.375	9.136	7.885	10.472	13.030	16.016	13.985	13.954	18.817	18.581	16.658	20.130	22.902
Gelir	19.463	15.203	14.031	18.047	23.364	27.958	26.195	29.928	36.978	35.653	36.279	40.668	43.457
Gider	-8.088	-6.067	-6.146	-7.575	-10.334	-11.942	-12.210	-15.974	-18.161	-17.072	-19.621	-20.538	-20.555
Gelir Dengesi	-4.002	-5.000	-4.554	-5.557	-5.609	-5.839	-6.656	-7.108	-8.366	-8.308	-7.215	-7.841	-6.701
Gelir	2.836	2.753	2.486	2.246	2.651	3.644	4.418	6.423	6.889	5.164	4.477	3.952	5.034
Gider	-6.838	-7.753	-7.040	-7.803	-8.260	-9.483	-11.074	-13.531	-15.255	-13.472	-11.692	-11.793	-11.735
Cari Transferler	4.764	2.987	2.433	1.020	1.117	1.454	1.893	2.225	2.132	2.409	1.523	1.758	1.383
İşçi Gelirleri	4.560	2.786	1.936	729	804	851	1.111	1.209	1.431	1.014	948	1.045	975
Ayrıntı Bilgiler													
Bavul Ticareti	2.946	3.039	4.065	3.953	3.880	3.473	6.408	6.002	6.200	4.783	4.951	4.424	6.290
Parasal Olmayan Altın (Net)	-1.900	-963	-1.355	-2.522	-3.407	-3.754	-3.345	-4.354	-1.365	3.007	-453	-4.778	5.709
Turizm Geliri	7.636	8.090	8.479	13.298	16.311	19.191	17.457	19.430	23.365	22.980	22.585	25.054	25.653
Turizm Gideri	-1.713	-1.738	-1.880	-2.247	-2.714	-3.104	-2.989	-3.649	-3.824	-4.575	-5.194	-4.883	-4.094
Faiz Geliri	1.168	1.139	784	634	697	1.005	1.453	2.158	2.022	1.685	1.094	1.207	2.054
Faiz Gideri	-4.825	-5.497	-4.395	-4.544	-4.312	-5.010	-6.322	-7.477	-8.668	-7.408	-5.508	-5.282	-5.815

Kaynak. TCMB

İç talepte önemli bir genişlemenin yaşandığı 2000 yılında, ihracatın sadece % 6,5 oranında yükselmesine karşılık ithalatın % 34 oranında büyümesi sonucu dış ticaret dengesinde meydana gelen önemli bozulma etkisini Cari İşlemler Hesabı üzerinde de göstermiş ve 2000 yılında cari işlemler açığı 9,9 milyar Dolar gibi yüksek bir düzeye ulaşmıştır.

Yine finans piyasalarının ve reel ekonominin derinden sarsıldığı ve yurtiçi talebin daraldığı buna karşılık ihraç talebinin, devalüasyona uğramış Türk lirasının da etkisiyle canlılık kazanmış olduğu 2001 yılında dış ticaret dengesi, bir önceki yıla göre yaklaşık 18,7 milyar Dolar düzeyinde bir daralma ile (-) 3,4 milyar dolara önemli bir iyileşme göstermiş, bu gelişme etkisini doğal olarak cari işlemler hesabı üzerinde de hissettirmiştir. Cari işlemler dengesi yapısal olmamakla beraber dikkat çekici bir düzelme ortaya koymuş ve 2000 yılında rekor düzeyde 9,9 milyar Dolar açık vermişken, 2001 yılında 3,8 milyar Dolar fazla vermiştir.

2001 yılında 3,8 milyar dolar fazla veren cari işlemler hesabı 2002 yılının Şubat ayından itibaren azalma eğilimi içine girmiş ve yılı 626 milyon dolar açıkla kapatmıştır. Bir önceki yıla göre 2002 yılında dış ticaret açığının büyük ölçüde genişlemesi, cari işlemler hesabında açık oluşmasında en önemli etken olmuştur.

Cari işlemler hesabı açığı 2003 yılında, bir önceki yıla göre 12 katı artışla 7,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Önemli kısmı net turizm gelirlerindeki artıştan kaynaklanan 2,6 milyar dolar tutarındaki net hizmet geliri artışına rağmen, dış ticaret açığında meydana gelen önemli yükselme, 2003 yılında cari açığın hızlı büyümesinde en önemli etken olmuştur. 2002 yılı ile karşılaştırıldığında 2003 yılında dış ticaret açığı % 111,1 oranında bir artışla 13,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Başlıca bileşenleri taşımacılık, turizm, inşaat, finansal ve diğer hizmetler olan hizmetler dengesi bir önceki yıla göre % 32,8 oranında bir artışla 2003 yılında 10,5 milyar dolar tutarında fazla vermiştir. Cari Transferler, 2003 yılında, bir önceki yıla ilişkin 2,4 milyar dolar düzeyinden 1 milyar dolar düzeyine inmiştir.

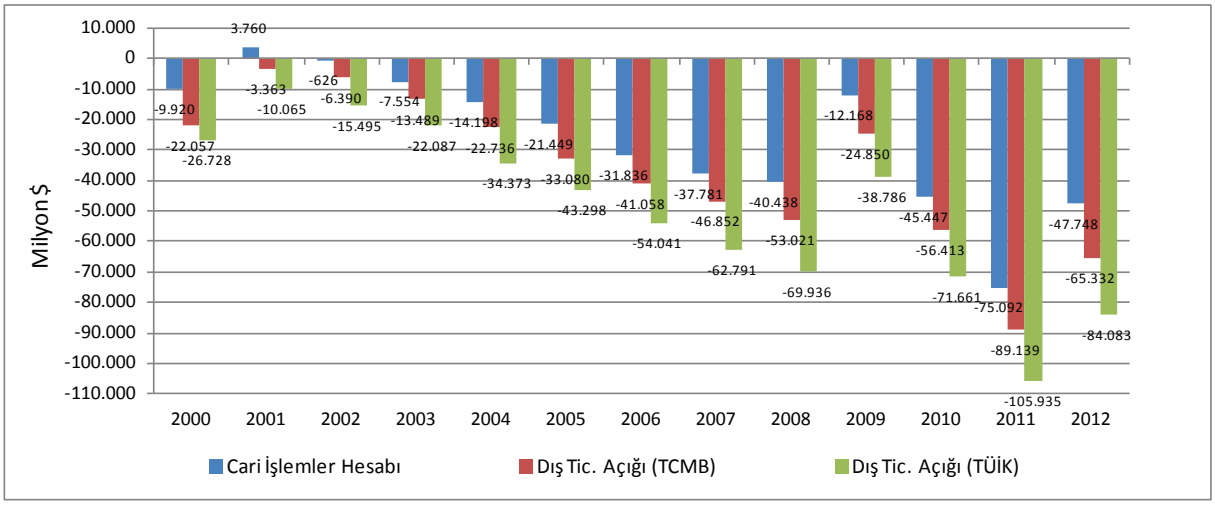
Cari işlemler hesabı açığı 2004 yılında, bir önceki yıla göre % 88 oranında önemli bir artışla 14,2 milyar dolara tırmanmıştır. Bu artışta en önemli etken dış ticaret açığındaki genişleme olmuştur. Esas itibariyle turizm gelirlerindeki yükselmeden kaynaklanan yaklaşık 2,6 milyar dolar tutarındaki hizmet gelirleri artışı, dış ticaret dengesindeki önemli bozulma nedeniyle, cari işlemler açığındaki büyümenin sınırlı kalmasını sağlayamamıştır. 2004 yılında hizmetler ticareti, en önemli alt kalemi olan turizm gelirlerinde gözlemlenen % 22,7 oranındaki artışın etkisiyle 13 milyar dolar tutarında fazla vermiştir.

Bir önceki yıla göre yaklaşık 10,3 milyar dolarlık bir artışla 33,1 milyar yükselmiş olan dış ticaret açığı 2005 yılında cari işlemler hesabı açığının % 51 oranında bir genişlemeyle 21,4 milyar dolara yükselmesinde başlıca etken olmuştur. Bu dikkat çekici boyuttaki cari açığın oluşmasında, (-) 33,1 milyar dolar tutarındaki dış ticaret açığının yükünü, (+) 16 milyar dolar bakiye veren hizmetler dengesi ve (+) 1,5 milyar dolar bakiye veren cari transferler azaltırken, (-) 5,8 milyar dolar bakiye veren yatırım geliri dengesi ağırlaştırmıştır. 2005 yılında hizmetler ticareti, en önemli kalemi olan turizm gelirlerinde gözlemlenen % 17.7 oranındaki artışın etkisiyle 16 milyar dolar tutarında fazla vermiştir.

2001 yılında pozitif bakiye vermesinin ardından hızlı bir genişleme gösteren cari işlemler açığı önceki yıla göre % 48,4 oranında bir büyümeyle 2006 yılında 31,8 milyar dolara yükselmiştir. 2006 yılında da ithalat hacminin ihracat hacminden daha hızlı genişlemesi cari açığın önemli ölçüde artmasında başlıca etken olmuştur. Bu dikkat çekici boyuttaki cari açığın oluşmasında, (-) 41 milyar dolar tutarındaki dış ticaret açığının yükünü, (+) 14 milyar dolar bakiye veren hizmetler dengesi ve (+) 1,9 milyar dolar bakiye veren cari transferler azaltırken, (-) 6,7 milyar dolar bakiye veren 'gelir dengesi' (ücret ödemeleri ve yatırım gelirleri) ağırlaştırmıştır.

Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında, 2006 yılında dış ticaret açığı % 24,1 oranında bir genişleme ile 41 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Önceki üç yıl boyunca sürekli bir daralma eğiliminin gözlemlendiği bavul ticareti 2006 yılında dikkat çekici bir artış sergilemiş ve % 84,5 oranında bir büyüme ile 6,4 milyar dolara tırmanmıştır. 2006 yılı genelinde hizmetler dengesi ise 14 milyar dolar fazla vermiştir. Cari transferler kapsamında yer alan işçi gelirleri 2006 yılında % 30,5 oranında dikkat çekici bir büyüme ile 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yıl içinde cari transferler 1,9 milyar dolar pozitif bakiye (fazla) vermiştir.

Dış Ticaret Açığı Ve Cari İşlemler Hesabı Açığı

Kaynak. TCMB

2006 yılı sonunda 31,9 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen cari işlemler hesabı açığı 2007 yılın ilk yarısında belirgin bir değişim ortaya koymazken, yılın ikinci yarısında tekrar artışa geçmiş ve 2007 yılı sonu itibariyle 37,8 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. TCMB verilerine göre 46,9 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığının yükünü (+) 14 milyar dolar fazla veren hizmetler dengesi ve (+) 2,2 milyar dolar fazla veren cari transferler azaltırken, (-) 7,1milyar dolar açık veren gelir hesabı (ücret gelirleri ve faiz dahil yatırım gelirleri) ağırlaştırmıştır. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 2007 yılında dış ticaret açığı % 14,1 oranında bir genişlemeyle 46,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Önceki yıllara göre 2006 yılında önemli bir büyüme gösteren bavul ticareti % 6,3 oranında bir daralma ile 2007 yılında 6 milyar dolar düzeyinde kalmıştır. Cari transferler kapsamında yer alan 'işçi gelirleri' artış eğilimini 2007 yılında da sürdürmüş ve önceki yıla göre % 8,8 oranında bir yükselişle 1,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Küresel durgunluğun etkilerinin Eylül ayından itibaren iç ve dış talep üzerinde belirgin bir şekilde hissedilmesi ile cari işlemler açığı yılın son çeyrek döneminde önceki yılın aynı dönemine göre hızlı bir düşüş sergilemiştir. 2008 yılı Ağustos ayında yıllık bazda 48,9 milyar dolara ulaşan cari işlemler açığı yılın tamamı itibariyle 40,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yıl genelinde ihracat hacmi ithalat hacmine göre daha hızlı bir büyüme göstermiş, turizm gelirlerinde gözlemlenen hızlı büyüme sayesinde net ihracatın ekonomik büyümeye olan katkısı yılın ikinci ve üçüncü çeyrek dönemlerinde pozitif olmuştur. TCMB verilerine göre 53 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığının yükünü (+) 18,8 milyar dolar fazla veren hizmetler dengesi ve (+) 2,1 milyar dolar fazla veren cari transferler azaltırken, (-) 8,3milyar dolar açık veren gelir hesabı artırmıştır. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 2008 yılında dış ticaret açığı % 13,2 oranında bir genişlemeyle 53 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İç tasarruf eğiliminin yetersizliği nedeniyle özellikle yatırım hacminin ve gelişme hızının yüksek olduğu dönemlerde belirginleşen ve yapısal sorun niteliği kazanan ödemeler dengesi cari işlemler hesabı açığında ekonomik krizin dış ticaret hacmi üzerindeki daraltıcı etkisi nedeniyle 2009 yılında önemli ancak yüzeysel bir daralma gözlenmiştir. Küresel krizin 2008 yılı sonbaharından itibaren özellikle dış talebi kısarak ekonomiye yansıması yatırım ve özel tüketim talebini olumsuz etkilemiş ve reel ekonomide 2009 yılının ilk çeyrek döneminde rekor düzeyde bir küçülmeye yol açmıştır. Talep azalması, dış finansman olanaklarında yaşanan sıkışıklığında etkisiyle ithalat hacminde, ihracat hacmindeki daralmadan da daha keskin bir küçülmeye neden olmuştur. Dolayısıyla ihracatın ithalatı karşılama oranında belirgin bir yükselme ve dış ticaret açığında önemli bir daralma meydana gelmiştir. Bu şekilde 2009 yılında dış ticaret açığında meydana gelen 28,2 milyar dolar tutarındaki daralma cari işlemler hesabına aynen yansımış ve cari açık anılan yılda, bir önceki yıla göre % 70 oranında keskin bir azalmayla, 40,4 milyar dolardan 12,2 milyar dolara gerilemiştir.

2009 yılında hizmetler ticareti kapsamındaki en önemli kalem olan net turizm gelirlerinde gözlem-

lenen 1,1 milyar dolar tutarındaki azalma hizmetler ticaretinde yıl genelinde bir önceki yıla göre meydana gelen 0,2 milyar dolarlık gerilemede temel etken olmuştur. Önceki yıllarda olduğu gibi Ödemeler Dengesi gelir hesabı, bir önceki yıla göre sınırlı bir azalma göstermekle beraber, 2009 yılında da önemli tutarda bir açıkla sonuçlanmıştır. 2008 yılına göre çok az bir düşüşle gelir hesabı 2009 yılında 8,3 milyar dolar negatif bakiye vermiştir. Cari transferler kapsamında yer alan işçi gelirlerinde bir önceki yıla göre 0,4 milyar dolar tutarında düşüş meydana gelmiştir. Toplamda cari transferler ise 0,3 milyar dolar artış ile 2,4 milyar dolar gerçekleşmiştir.

IV. 1. 2010-2012 Ödemeler Dengesi Gerçekleşmeleri

GSYİH ve emtia fiyatlarındaki artışın da etkisiyle, 2010 yılında cari işlemler açığı, 2009 yılına göre 33,3 milyar dolar artarak 45,5 milyar düzeyinde gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı, ithalatın 42,8 milyar dolar artmasıyla, 31,6 milyar artarak 56,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi, net taşımacılık ve net turizm gelirlerinin bir önceki yıla göre azalmasıyla birlikte 1,9 milyar dolar azalarak, 16,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Gelir dengesi 1,1 milyar dolar düzelerek 7,2 milyar dolar açık olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılında küresel kriz nedeniyle iktisadi faaliyetlerdeki yavaşlama ve geleceğe yönelik risk algılamalarının kötüleşmesi sonucu küresel likidite de daralma olmuştur. 2010 yılında ise küresel likidite büyük ölçüde gelişmekte olan ülkelere yönelmiş, kısa vadeli sermaye akımları artmıştır.

Türkiye'de bu gelişmeden olumsuz etkilenmiş ve cari açığın finansman kalitesi bozulmuştur. Önceki yıllarda cari açığın finansmanı daha çok doğrudan yatırım girişlerine dayanırken, 2010 yılında kısa vadeli sermaye girişleri ağırlık kazanmıştır. Doğrudan yatırımların 2009 yılına göre 462 milyon dolar artışıyla, 7,6 milyar dolar gerçekleşmiştir. Portföy yatırımları ise 15,9 milyar dolar artışla 16,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer yatırımlar ise 31,1 milyar dolar artmış ve 33,2 milyar seviyesine yükselmiştir.

Tablo 71 2010-2012 Yılları Ödemeler Dengesi Gelişmeleri (Milyon Dolar)

	2009	2010	2011	2012 (*)
	-12.168	**-45.447**	**-75.092**	**-47.750**
Mal, Hizmet ve Gelir Dengesi(A+B+C)	-14.577	-46.970	-76.850	-49.133
Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)	-6.269	-39.755	-69.009	-42.426
DIŞ TİCARET DENGESİ	**-24.850**	**-56.413**	**-89.139**	**-65.335**
Toplam Mal İhracatı	109.647	120.902	143.396	163.218
Toplam Mal İthalatı	-134.497	-177.315	-232.535	-228.553
Genel Mal Ticareti	**-27.803**	**-55.996**	**-84.175**	**-70.899**
İhracat f.o.b.	104.338	117.919	140.704	148.425
İhracat f.o.b.	102.143	113.883	134.906	152.462
Bavul Ticareti	4.783	4.951	4.424	6.290
Uyarlama: Diğer Mallar	-2.588	-915	1.374	-10.327
İthalat f.o.b.	-132.141	-173.915	-224.879	-219.324
İthalat c.i.f.	-140.929	-185.544	-240.839	-236.544
Uyarlama: Navlun ve Sigorta	8.056	10.762	11.838	11.871
Uyarlama: Diğer Mallar	732	867	4.122	5.349
Parasal Olmayan Altın (net)	**3.007**	**-453**	**-4.778**	**5.709**
İhracat	4.639	2.070	1.474	13.345
İthalat	-1.632	-2.523	-6.252	-7.636
Limanlarda Sağlanan Mallar	-54	36	-186	-145
İhracat	670	913	1.218	1.448
İthalat	-724	-877	-1.404	-1.593
HİZMETLER DENGESİ	**18.581**	**16.658**	**20.130**	**22.909**
Gelir	35.653	36.279	40.668	43.458
Gider	-17.072	-19.621	-20.538	-20.549

Taşımacılık	**1.815**	**1.308**	**2.279**	**3.654**
Gelir	8.264	9.342	10.795	12.467
Gider	-6.449	-8.034	-8.516	-8.813
Navlun	-1.508	-2.450	-2.709	-2.413
Gelir	2.979	3.400	3.414	3.894
Gider	-4.487	-5.850	-6.123	-6.307
Diğer Taşımacılık	3.323	3.758	4.988	6.067
Gelir	5.285	5.942	7.381	8.573
Gider	-1.962	-2.184	-2.393	-2.506
Turizm	**18.405**	**17.391**	**20.171**	**21.559**
Gelir	22.980	22.585	25.054	25.653
Gider	-4.575	-5.194	-4.883	-4.094
İnşaat Hizmetleri	**1.090**	**859**	**838**	**1.029**
Gelir	1.090	859	838	1.029
Gider	0	0	0	0
Sigorta Hizmetleri	**-554**	**-541**	**-468**	**-396**
Gelir	676	721	834	959
Gider	-1.230	-1.262	-1.302	-1.355
Finansal Hizmetler	**-355**	**-234**	**-690**	**-643**
Gelir	471	490	531	534
Gider	-826	-724	-1.221	-1.177
Diğer Ticari Hizmetler	**-1.286**	**-1.340**	**-1.427**	**-1.611**
Gelir	282	333	300	373
Gider	-1.568	-1.673	-1.727	-1.984
Resmi Hizmetler	**-846**	**-869**	**-1.059**	**-965**
Gelir	460	483	505	752
Gider	-1.306	-1.352	-1.564	-1.717
Diğer Hizmetler	**312**	**84**	**486**	**282**
Gelir	1.430	1.466	1.811	1.691
Gider	-1.118	-1.382	-1.325	-1.409
GELİR DENGESİ	**-8.308**	**-7.215**	**-7.841**	**-6.707**
Gelir	5.164	4.477	3.952	5.034
Gider	-13.472	-11.692	-11.793	-11.741
Ücret Ödemeleri	**-105**	**-123**	**-163**	**-215**
Gelir	36	45	42	40
Gider	-141	-168	-205	-255
Yatırım Geliri	**-8.203**	**-7.092**	**-7.678**	**-6.492**
Gelir	5.128	4.432	3.910	4.994
Gider	-13.331	-11.524	-11.588	-11.486
Doğrudan Yatırımlar	**-2.747**	**-2.187**	**-2.704**	**-2.097**
Gelir	182	680	220	96
Gider	-2.929	-2.867	-2.924	-2.193
Portföy Yatırımları	**267**	**-491**	**-899**	**-628**
Gelir	3.261	2.658	2.483	2.844
Gider	-2.994	-3.149	-3.382	-3.472
Diğer Yatırımlar	**-5.723**	**-4.414**	**-4.075**	**-3.767**
Faiz Geliri	1.685	1.094	1.207	2.054
Faiz Gideri	-7.408	-5.508	-5.282	-5.821
Uzun Vade	-6.819	-5.154	-4.536	-4.642

Merkez Bankası	-332	-280	-222	-117
Genel Hükümet	-1.126	-959	-860	-851
Bankalar	-973	-822	-750	-870
Diğer Sektör	-4.388	-3.093	-2.704	-2.804
Kısa Vade	-589	-354	-746	-1.179
CARİ TRANSFERLER	**2.409**	**1.523**	**1.758**	**1.383**
Genel Hükümet	1.190	563	794	558
Diğer Sektörler	1.219	960	964	825
İşçi Gelirleri	1.014	948	1.045	975
Diğer Transferler	205	12	-81	-150
SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	**9.289**	**44.042**	**65.659**	**46.957**
SERMAYE HESABI	-43	-51	-25	-44
Göçmen Transferleri	0	0	0	0
Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar	-43	-51	-25	-44
FİNANS HESAPLARI	**9.332**	**44.093**	**65.684**	**47.001**
Doğrudan Yatırımlar	**7.110**	**7.572**	**13.698**	**8.455**
Yurtdışında	-1.553	-1.464	-2.349	-4.074
Giriş	487	359	193	260
Çıkış	-2.040	-1.823	-2.542	-4.334
Yurtiçinde	8.663	9.036	16.047	12.529
Sermaye	6.170	6.203	14.064	9.497
Giriş	6.252	6.238	16.055	10.130
Çıkış	-82	-35	-1.991	-633
Diğer Sermaye (Net)	711	339	-30	396
Gayrimenkul (Net)	1.782	2.494	2.013	2.636
Portföy Yatırımları	**227**	**16.093**	**21.986**	**40.789**
Varlıklar	**-2.711**	**-3.524**	**2.688**	**2.657**
Genel Hükümet	0	10	0	0
Bankalar	-2.010	-1.112	3.218	1.211
Diğer Sektörler	-701	-2.422	-530	1.446
Yükümlülükler	**2.938**	**19.617**	**19.298**	**38.132**
Hisse Senetleri	2.827	3.468	-986	6.274
Borç Senetleri	111	16.149	20.284	31.858
Merkez Bankası	0	0	0	0
Genel Hükümet	111	14.797	17.326	21.658
Yurtiçi	-1.709	10.715	14.805	16.835
Yurtdışı	1.820	4.082	2.521	4.823
Borçlanma	3.750	6.698	4.275	7.073
Geri Ödeme	-1.930	-2.616	-1.754	-2.250
Bankalar	0	1.142	2.936	8.973
Yurtiçi		142	139	348
Yurtdışı		1.000	2.797	8.625
Diğer Sektörler		210	22	1.227
Yurtiçi		18	15	27
Yurtdışı		192	7	1.200
Diğer Yatırımlar	**2.106**	**33.237**	**28.187**	**18.571**
Varlıklar	**10.987**	**7.012**	**11.136**	**-570**
Ticari Krediler	**-1.410**	**-1.273**	**-817**	**-873**
Verilen Krediler	**-63.057**	**-70.136**	**-84.008**	**-90.111**

Geri Ödeme	**61.647**	**68.863**	**83.191**	**89.238**
Krediler	-282	-428	-791	-817
Merkez Bankası	2	4	2	2
Genel Hükümet			-184	-326
Bankalar	-284	-432	-609	-493
Efektif ve Mevduat	12.710	8.742	12.852	1.167
Bankalar	6.680	13.590	212	2.523
Yabancı Para	6.054	13.450	2.402	4.183
Türk Lirası	626	140	-2.190	-1.660
Diğer Sektörler	6.030	-4.848	12.640	-1.356
Diğer Varlıklar	-31	-29	-108	-47
Merkez Bankası	0	0	0	0
Genel Hükümet	-31	-29	-108	-47
Diğer Sektörler	0	0	0	0
Yükümlülükler	**-8.881**	**26.225**	**17.051**	**19.141**
Ticari Krediler	-1.101	2.141	1.967	1.025
Uzun Vade	-74	98	-297	158
Kullanım	203	342	148	290
Geri Ödeme	-277	-244	-445	-132
Kısa Vade	-1.027	2.043	2.264	867
Kullanım	53.747	61.113	75.928	80.138
Geri Ödeme	-54.774	-59.070	-73.664	-79.271
Krediler	**-13.858**	**9.783**	**18.866**	**9.832**
Genel Hükümet	922	1.498	-782	-2.093
IMF Kredileri	-680	-2.159	-2.827	-2.007
Kullanım	0	0	0	0
Geri Ödeme	-680	-2.159	-2.827	-2.007
Uzun Vade	1.602	3.657	2.045	-86
Kullanım	4.834	6.819	4.933	2.816
Geri Ödeme	-3.232	-3.162	-2.888	-2.902
Kısa Vade	0	0	0	0
Bankalar	-4.448	12.900	12.527	5.164
Uzun Vade	-1.660	897	5.653	155
Kullanım	5.973	7.643	12.581	9.530
Geri Ödeme	-7.633	-6.746	-6.928	-9.375
Kısa Vade	-2.788	12.003	6.874	5.009
Diğer Sektörler	-10.332	-4.615	7.121	6.761
Uzun Vade	-9.621	-5.993	4.406	3.965
Kullanım	23.969	25.204	30.223	29.577
Geri Ödeme	-33.590	-31.197	-25.817	-25.612
Kısa Vade	-711	1.378	2.715	2.796
Mevduatlar	4.135	13.837	-4.309	7.799
Merkez Bankası	-829	-503	-1.915	-2.243
Uzun Vade	-719	-434	-1.639	-2.030
Kısa Vade	-110	-69	-276	-213
Bankalar	4.964	14.340	-2.394	10.042
Yurtdışı Bankalar	3.973	14.006	-5.841	7.129
Yabancı Para	1.500	5.743	1.759	5.245
Türk Lirası	2.473	8.263	-7.600	1.884

Yurtdışı Kişiler	991	334	3.447	2.913
Diğer Yükümlülükler	1.943	464	527	485
Rezerv Varlıklar	**-111**	**-12.809**	**1.813**	**-20.814**
IMF Nezd. Varlıklar	0	0	0	0
Resmi Rezervler	-111	-12.809	1.813	-20.814
Döviz Varlıkları	-2.898	-2.739	-3.191	7.533
Menkul Kıymetler	2.787	-10.070	5.004	-28.347
Diğer Döviz Varlıkları	0	0	0	0
NET HATA NOKSAN	**2.879**	**1.405**	**9.433**	**793**

Kaynak. TCMB

2011 yılında cari işlemler açığı 75,1 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret açığı, 32,7 milyar dolar artarak 89,1 milyar dolara ulaşmıştır. Net hizmet gelirleri 2011 yılında bir önceki yıla göre 3,5 milyar dolar artmıştır. Söz konusu kalemdeki en büyük katkı ise net turizm geliri ve diğer taşımacılık geliri alt kalemlerinden kaynaklanmıştır. Gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2011 yılında bir önceki yıla göre 626 milyon dolar artarak 7,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu çıkışta en büyük paya sahip olan yatırım geliri kalemi altında yer alan doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar, sırasıyla 2,7 milyar, 0,9 milyar ve 4 milyar dolar net çıkış kaydetmiştir. 2011 yılında yurt dışından yapılan resmi transferler bir önceki yıla göre artmıştır. İşçi gelirlerinde aynı dönem içerisinde % 10,2 artış kaydedilmiştir. Bu gelişmeler sonucu, cari transferlerde bir önceki yıla göre % 15,4 artış görülmüştür.

2011 yılı son çeyreğinde 3,3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen yurt dışı yerleşiklerce yurt içinde yapılan doğrudan yatırımların katkısıyla, net doğrudan yatırımlar 2011 yılında bir önceki yıla göre % 81 oranında artarak 13,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı bütününde TCMB rezervlerinin 1,8 milyar dolar azalış göstermesinde, bankaların Merkez Bankası nezdinde tutmak zorunda oldukları mevduatlardaki artış ile Hazine'nin yurt dışı tahvil ihraçlarına karşın, Merkez Bankası'nın döviz satım ihaleleri ve doğrudan döviz satım müdahaleleri ile yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası nezdinde bulunan mevduat hesaplarındaki azalış etkili olmuştur.

İç talebin zayıflaması ve net dış talepte görülen artış sonucu, cari işlemler dengesi 2012 yılında önemli ölçüde iyileşmiştir. Dış ticarette, AB finansal krizinin derinleşmesiyle, AB ülkeleri ile yaptığımız ticaret sekteye uğrasa da ihracatta sektörel ve bölgesel çeşitliliğe gidilerek AB ticaretinde ortaya çıkan olumsuzluklar giderilmiştir. 2012 yılında cari işlemler dengesi bir önceki yıla göre 27 milyar dolar düzelerek 47,7 milyar açık olarak gerçekleşmiştir. Cari işlemler dengesinde görülen iyileşmenin en önemli nedeni dış ticaret açığında görülen iyileşme olmuştur. Dış ticaret açığı bir önceki yıla göre 23,8 milyar dolar azalarak, 65,3 milyar dolar açık olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi, net taşımacılık gelirlerinde görülen 1,4 milyar dolar ve net turizm gelirlerinde görülen 1,4 milyar dolar artışın etkisiyle, 2,8 milyar dolar artarak 22,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye girişlerine ana başlıklar itibarıyla bakıldığında, 2012 yılında doğrudan yatırımların ve diğer yatırımların payı azalırken, portföy girişlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. 2012 yılında doğrudan yatırımlar bir önceki yıla göre 5,2 milyar dolar azalarak 8,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer yatırımlar ise bir önceki yıla göre 9,6 milyar dolar azalarak 18,6 milyar dolara gerilemiştir. Portföy girişleri kriz sonrası artan küresel likiditenin gelişmekte olan ülkelere yönelmesi nedeniyle Türkiye için de artmıştır. 2012 yılında bir önceki yıla göre 18,8 milyar dolarlık artışla 40,8 milyar dolara yükselmiştir. Azalan cari açık ile birlikte yüksek düzeyde gerçekleşen sermaye girişleri 2012 yılında rezervlerin önemli oranda artmasına da imkân tanımıştır. 2011 yılında resmi rezervlerin azalması söz konusu olmuşken 2012 yılında 20,8 milyar dolar resmi rezerv birikimi sağlanmıştır.

IV. 2. 2013 Yılı Ödemeler Dengesi Gerçekleşmeleri

Yılın ilk yarısında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 5,9 milyar dolar artarak 35,9 milyar dolara yükselmiştir. Bu dönemde, cari işlemler açığında etkili olan dış ticaret açığı 5, 9 milyar dolar

artarak 40,5 milyar dolarına yükselmiştir. Parasal olmayan altın kalemi altında izlenen altın ithalatı, bir önceki yılın ilk yarısına göre 5,8 milyar dolar artarak 9,5 milyar doları tutarında gerçekleşmişken, altın ihracatı 2,9 milyar dolar azalarak 2,5 milyar dolar olmuştur. Hizmetler dengesi kalemi altındaki turizm gelirleri, bir önceki yılın ilk yarısına göre 2,6 milyar dolar tutarında artarak 11,7 milyar dolara, turizm giderleri de 415 milyon dolar tutarında artarak 2,3 milyar dolara ulaşmıştır. Yatırım geliri dengesinin altında yer alan doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve faizlerden oluşan diğer yatırımlarda gerçekleşen toplam net çıkış, bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,6 milyar dolar tutarında artarak 5,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 72 2012-2013 Ocak-Haziran Dönemi Ödemeler Dengesi (Milyon Dolar)

	2012	2013
	Ocak-Haziran	Ocak-Haziran
	-30.030	**-35.920**
Mal, Hizmet ve Gelir Dengesi(A+B+C)	-30.685	-36.405
Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)	-26.980	-31.081
DIŞ TİCARET DENGESİ	**-34.595**	**-40.474**
Toplam Mal İhracatı	78.894	81.076
Toplam Mal İthalatı	-113.489	-121.550
Genel Mal Ticareti	**-36.122**	**-33.237**
İhracat f.o.b.	72.947	78.003
İhracat f.o.b.	74.298	75.231
Bavul Ticareti	2.620	3.910
Uyarlama: Diğer Mallar	-3.971	-1.138
İthalat f.o.b.	-109.069	-111.240
İthalat c.i.f.	-117.394	-125.836
Uyarlama: Navlun ve Sigorta	5.688	6.434
Uyarlama: Diğer Mallar	2.637	8.162
Parasal Olmayan Altın (net)	**1.692**	**-6.987**
İhracat	5.381	2.493
İthalat	-3.689	-9.480
Limanlarda Sağlanan Mallar	**-165**	**-250**
İhracat	566	580
İthalat	-731	-830
HİZMETLER DENGESİ	**7.615**	**9.393**
Gelir	17.238	20.755
Gider	-9.623	-11.362
Taşımacılık	**1.484**	**1.597**
Gelir	5.612	6.315
Gider	-4.128	-4.718
Navlun	-1.167	-1.595
Gelir	1.856	1.831
Gider	-3.023	-3.426
Diğer Taşımacılık	2.651	3.192
Gelir	3.756	4.484
Gider	-1.105	-1.292
Turizm	**7.248**	**9.412**
Gelir	9.148	11.727
Gider	-1.900	-2.315
İnşaat Hizmetleri	**504**	**355**
Gelir	504	355

Gider	0	0
Sigorta Hizmetleri	**-177**	**-423**
Gelir	447	526
Gider	-624	-949
Finansal Hizmetler	**-350**	**-327**
Gelir	255	334
Gider	-605	-661
Diğer Ticari Hizmetler	**-745**	**-867**
Gelir	191	320
Gider	-936	-1.187
Resmi Hizmetler	**-502**	**-357**
Diğer Hizmetler	**153**	**3**
Gelir	798	865
Gider	-645	-862
GELİR DENGESİ	**-3.705**	**-5.324**
Gelir	2.390	2.358
Gider	-6.095	-7.682
Ücret Ödemeleri	**-102**	**-130**
Gelir	19	24
Gider	-121	-154
Yatırım Geliri	**-3.603**	**-5.194**
Gelir	2.371	2.334
Gider	-5.974	-7.528
Doğrudan Yatırımlar	**-1.082**	**-2.509**
Gelir	31	41
Gider	-1.113	-2.550
Portföy Yatırımları	**-547**	**-721**
Gelir	1.363	1.407
Gider	-1.910	-2.128
Diğer Yatırımlar	**-1.974**	**-1.964**
Faiz Geliri	977	886
Faiz Gideri	-2.951	-2.850
Uzun Vade	-2.319	-2.338
Merkez Bankası	-72	-32
Genel Hükümet	-420	-345
Bankalar	-452	-362
Diğer Sektör	-1.375	-1.599
Kısa Vade	-632	-512
CARİ TRANSFERLER	**655**	**485**
Genel Hükümet	317	323
Diğer Sektörler	338	162
İşçi Gelirleri	403	413
Diğer Transferler	-65	-251
SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	**28.661**	**40.992**
SERMAYE HESABI	**-22**	**-36**
Göçmen Transferleri	0	0
Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Var.	-22	-36
FİNANS HESAPLARI	**28.683**	**41.028**
Doğrudan Yatırımlar	**5.682**	**3.515**

Yurtdışında	**-2.499**	**-1.425**
Giriş	220	30
Çıkış	-2.719	-1.455
Yurtiçinde	**8.181**	**4.940**
Sermaye	6.557	3.683
Giriş	6.708	3.937
Çıkış	-151	-254
Diğer Sermaye (Net)	365	-62
Gayrimenkul (Net)	1.259	1.319
Portföy Yatırımları	**10.376**	**18.029**
Varlıklar	**-57**	**2.094**
Genel Hükümet	0	0
Bankalar	523	2.444
Diğer Sektörler	-580	-350
Yükümlülükler	**10.433**	**15.935**
Hisse Senetleri	1.238	-196
Borç Senetleri	9.195	16.131
Merkez Bankası	0	0
Genel Hükümet	7.464	8.603
Yurtiçi	3.891	6.906
Yurtdışı	3.573	1.697
Borçlanma	4.573	3.197
Geri Ödeme	-1.000	-1.500
Bankalar	1.727	5.011
Yurtiçi	227	80
Yurtdışı	1.500	4.931
Diğer Sektörler	4	2.517
Yurtiçi	4	32
Yurtdışı	0	2.485
Diğer Yatırımlar	**18.945**	**25.972**
Varlıklar	**1.698**	**442**
Ticari Krediler	-343	-315
Verilen Krediler	-43.779	-46.188
Geri Ödeme	43.436	45.873
Krediler	-372	-652
Merkez Bankası	1	1
Genel Hükümet	184	-539
Bankalar	-557	-114
Efektif ve Mevduat	2.445	1.565
Bankalar	3.492	1.179
Yabancı Para	4.168	3.039
Türk Lirası	-676	-1.860
Diğer Sektörler	-1.047	386
Diğer Varlıklar	-32	-156
Merkez Bankası	0	0
Genel Hükümet	-32	-156
Diğer Sektörler	0	0
Yükümlülükler	**17.247**	**25.530**
Ticari Krediler	2.538	6.865

Uzun Vade	113	-28
Kullanım	186	117
Geri Ödeme	-73	-145
Kısa Vade	2.425	6.893
Kullanım	39.705	57.736
Geri Ödeme	-37.280	-50.843
Krediler	6.782	7.980
Merkez Bankası	0	0
IMF Kredileri	0	0
Kullanım	0	0
Geri Ödeme	0	0
Uzun Vade	0	0
Kullanım	0	0
Geri Ödeme	0	0
Kısa Vade	0	0
Genel Hükümet	-1.125	-1.206
IMF Kredileri	-1.153	-852
Kullanım	0	0
Geri Ödeme	-1.153	-852
Uzun Vade	28	-354
Kullanım	1.481	1.152
Geri Ödeme	-1.453	-1.506
Kısa Vade	0	0
Bankalar	3.254	10.337
Uzun Vade	333	2.356
Kullanım	5.187	7.521
Geri Ödeme	-4.854	-5.165
Kısa Vade	2.921	7.981
Diğer Sektörler	4.653	-1.151
Uzun Vade	2.115	-1.664
Kullanım	14.687	15.423
Geri Ödeme	-12.572	-17.087
Kısa Vade	2.538	513
Mevduatlar	7.720	10.442
Merkez Bankası	-674	-581
Uzun Vade	-605	-522
Kısa Vade	-69	-59
Bankalar	8.394	11.023
Yurtdışı Bankalar	4.352	9.156
Yabancı Para	4.249	7.291
Türk Lirası	103	1.865
Yurtdışı Kişiler	4.042	1.867
Diğer Yükümlülükler	207	243
Rezerv Varlıklar	**-6.320**	**-6.488**
IMF Nezd. Varlıklar	0	0
Resmi Rezervler	-6.320	-6.488
Döviz Varlıkları	3.644	-801
Menkul Kıymetler	-9.964	-5.687
NET HATA NOKSAN	**1.369**	**-5.072**

Kaynak: TCMB

Sermaye ve Finans Hesabı incelendiğinde yurtdışında yerleşik kişilerin yurt içinde yaptıkları net yatırımların, bir önceki yılın ilk yarısına göre 3,2 milyar dolar azalarak 4,9 milyar dolarına gerilerken, yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışında yaptıkları net yatırımlar 1,1 milyar dolar azalarak 1,4 milyar dolar tutarında gerçekleştiği görülmektedir. Yurtdışında yerleşik kişiler hisse senedi piyasasında Haziran ayında 1,2 milyar dolar net satımla birlikte yılın ilk yarısında 196 milyon dolar tutarında net satım gerçekleştirmiştir. Devlet iç borçlanma senetleriyle ilgili olarak, yurtdışı yerleşiklerin Haziran ayında gerçekleştirdiği 354 milyon dolar tutarında net satıma rağmen, Ocak-Haziran döneminde 6,9 milyar dolar tutarında net alım gerçekleştirilmiştir. Yurtdışında gerçekleştirilen tahvil ihraçları yoluyla bankalar, Haziran ayında 562 milyon dolar borçlanarak ilk altı aylık dönemde 4,9 milyar dolar net borçlanma gerçekleştirmiştir. Bankaların yabancı para ve Türk lirası cinsinden efektif ve mevduat varlıkları, Türk lirasındaki 1,9 milyar dolar tutarındaki artışa rağmen yabancı paradaki 3 milyar dolar azalışın etkisiyle, Ocak-Haziran döneminde 1,2 milyar dolar düşüş kaydederken, diğer sektörlerin yurtdışındaki mevduatı aynı dönemde 386 milyon dolar azalmıştır. Genel Hükümet, yurtdışı piyasalar ve diğer uluslararası kuruluşlardan (IMF dahil) sağlanan uzun vadeli kredilerle ilgili olarak, yılın ilk yarısında 1,2 milyar dolar net geri ödemede bulunmuştur. Bankacılık sektörü bir önceki yılın ilk yarısında 3,3 milyar dolar net kullanım, bu yılın aynı döneminde ise 10,3 milyar dolar net kullanım gerçekleştirmiştir. Bu dönemde bankaların hem kısa hem de uzun vadeli kredilerde net kredi kullanıcısı olduğu göze çarpmaktadır. Diğer sektörler ise bir önceki yılın ilk yarısında 4,7 milyar dolar net kullanım, 2013 yılının aynı döneminde ise 1,2 milyar dolar net geri ödeme gerçekleştirmiştir. Yurtdışı bankaların yurt içi bankalar nezdinde tuttukları yabancı para mevduatları 7,3 milyar dolar, Türk lirası mevduatları da 1,9 milyar dolar artış kaydetmiştir. Rezerv varlıkların içinde bulunan resmi rezervler, Haziran ayındaki 3,3 milyar dolar azalışa rağmen Ocak-Haziran döneminde 6,5 milyar dolar artış kaydetmiştir.

PANEL
SEMİNER
KONFERANS
SEMPOZYUM

5 Ocak 2013

Dönem Sonu İşlemlerinin Vergisel Boyutu konulu seminer İMO Konferans Salonunda yapıldı.

30 Ocak 2013

İşveren Uygulamaları, İş Sağlığı ve Güvenliği Konulu seminer MEB Şura Salonunda yapıldı.

27 Şubat 2013

Gelir Vergisinde Özellikli Konular ve Beyan konulu seminer İMO Salonunda yapıldı.

30 Mart 2013

Kurumlar Vergisi Beyanında Özellikli Konular semineri İMO Salonunda yapıldı.

20 Ağustos 2013

Elektronik Fatura ve Elektronik Ortamda Tutulacak Defterler konulu seminer Gazi Ünv. 100. Yıl Konferans Salonunda yapıldı.

14 Eylül 2013

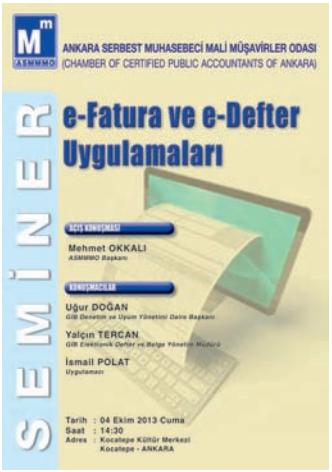

Bağımsız Denetimde Yeni Dönem konulu Seminer Kocatepe Kültür Merkezi salonunda yapıldı.

19 Eylül 2013

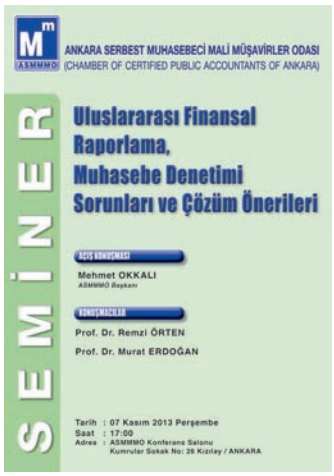
UFRS Muhasebe Denetimi Sorunları ve Çözüm Önerileri konulu konferans Odamız konferans salonunda yapıldı.

04 Ekim 2013

E-Fatura ve E-Defter Uygulamaları konulu seminer Kocatepe Kültür Merkezinde yapıldı.

07 Kasım 2013

Uluslararası Finansal Raporlama, Muhasebe Denetimi Sorunları ve Çözüm Önerileri konulu seminer Oda Konferans Salonunda yapıldı.

19 Eylül 2013

2013-2014'de TTK'na öre yerine getirilmesi gereken yükümlülükler konulu seminer Kocatepe Kültür Merkezi'nde yapıldı.

13-14 Aralık 2013

Bilirkişilik Eğitim Semineri Barcelo Ankara Altınel Otelde yapıldı.

07 Kasım 2013

İş Sağlığı ve Güvenliği İşkur-Sosyal Güvenlik Mevzuatında Yeni Uygulamalar konulu seminer Kocatepe Kültür Merkezi Salonunda yapıldı.

EĞİTİMLER-KURSLAR

STAJA GİRİŞ SINAVINA YÖNELİK KURSLARIMIZA KATILANLARA AİT İSTATİSTİKLER

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI	ODAMIZA KAYITLI ADAY KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLAN (ODAMIZA KAYITLI ADAY)	BAŞARI ORANI% (ODAMIZA KAYITLI ADAY)
2013/1. DÖNEM	29.12.2012-03.03.2013	149 kişi	115 kişi	37 kişi	32
2013/2. DONEM	27.04.2013-23.06.2013	90 kişi	81 kişi	25 kişi	30
2013/3. DONEM	24.08.2013-27.10.2013	99 kişi	82 kişi	14 kişi	17

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ YETERLİLİK SINAVLARINA YÖNELİK DÜZENLEMİŞ OLDUĞUMUZ KURSLARIMIZA KATILAN ADAY MESLEK MENSUBU SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	19.01.2013-10.03.2013	117 kişi
2013/2. DONEM	27.04.2013-23.06.2013	127 kişi
2013/3. DONEM	23.09.2013-24.11.2013	119 kişi

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ YETERLİLİK SINAVLARINA YÖNELİK DÜZENLEMİŞ OLDUĞUMUZ KURSLARIMIZA KATILAN MESLEK MENSUBU SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	07.02.2013-31.01.2013	57 kişi
2013/2. DONEM	09.09.2013-14.11.2012	30 kişi

İNGİLİZCE KURSLARIMIZA KATILAN ADAY MESLEK MENSUBU SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	29.07.2013-25.08.2013	50
2013/2. DONEM	01.10.2013-28.11.2013	32

T.C. BAŞBAKANLIK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI HAZİNE KONTROLÖRLERİ KURULU EĞİTİM PROGRAMI KATILIMCI SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	20.12.2013-24.12.2013	19

SINAV ÖNCESİ TOPLANTILAR

23 Aralık 2013	SMMM Yeterlilik Sınav Öncesi Bilgilendirme toplantısı yapıldı.
26 Aralık 2013	Staja Başlama Sınav öncesi bilgilendirme toplantısı yapıldı

RUHSAT TÖRENLERİ

28 Şubat 2013	Ruhsat Töreni Dedeman Otelinde yapıldı.

ANITKABİR ZİYARETİ

05 Mart 2013 Muhasebe Haftası nedeniyle TÜRMOB'un Anıtkabir ziyaretine üyelerimiz katıldı.

27 Haziran 2013 Göreve yeni başlayan Kurul Üyeleri Odamız Üyeleriyle birlikte Anıtkabir ziyareti yapıldı.

27. 06. 2013

Aziz Atamız,

Siyaset zaferlerle ne kadar büyük olursa olsun, iktisadi zaferlerle desteklenmezse geçiçidir, o da zamanla söner.

Bu şuur ve anlayışla Türkiye Cumhuriyetinin muasır medeniyetler arasında zirvede yeralabilmesi için, biz mali Müşavirler olarak üzerimize düşen vatandaşlık ve vazifenin bilincindeyiz.

Daha müreffeh bir Türkiye için çıktığımız hedef ve doğrultuda bizlere olan sarsılmaz güvenimiz başka çıkarmayacak, azim ve kararlılıkla çalışacağız.

Ruhunuz şad olsun

Mehmet Akkaş
ASMMMO Başkanı

SOSYAL ETKİNLİKLER

Turnuvalar

Nisan 2013	Halı Saha Futbol Turnuvası yapıldı.

Tiyatro - Sinema - Koro vb.

26 Nisan 2013	ASMMMO Fotoğraf Topluluğunun “Sokağın Rengi” Konulu fotoğraf sergisi CEPA da yapıldı.
01 Mayıs 2013	ASMMMO Halk Müziği Topluluğu Konseri ve Halk Dansları Topluluğu Gösterisi İMO Konferans Salonunda yapıldı.
01 Mayıs 2013	ASMMMO Halk Müziği Topluluğu Konseri ve Halk Dansları Topluluğu Gösterisi İMO Konferans Salonunda yapıldı.
21 Mayıs 2013	ASMMMO Tiyatro Topluluğunun Zalım Mahmut oyunu Küçük Tiyatroda sahnelendi.

Kuruluş Yıldönümü

13 Ocak 2013	Odamızın 23. Kuruluş Yıldönümü Şevval SAM konseri ile Congresium’da kutlandı

Toplumsal Etkinliklere Katılım

1 Mayıs 2013	1 Mayıs’a oda olarak katılındı.

Diğer Sosyal Etkinlikler

15 Temmuz 2013	Polatlı İlçesinde meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
22 Temmuz 2013	Sincan bölgesindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
23 Temmuz 2013	Çubuk bölgesindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
25 Temmuz 2013	Odamız üyeleriyle Gölbaşı Akalın'da iftar yemeğinde bir araya gelindi.
30 Temmuz 2013	Siteler bölgesindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
31 Temmuz 2013	Beypazarı-Nallıhan ilçelerindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
14-15 Kasım 2013	Muharrem Ayı Birinci Geleneksel Aşure Etkinliği Oda'da yapıldı.
29 Kasım 2013	Odamız Üyeleri, Stajyerler, Vergi Müfettişleri ve SGK Müfettişleriyle birlikte Moskova Ankara Sirki'ne katılındı. (Aski Spor Salonu)

İlçeler-Bölgelerdeki Seçimler ve Toplantılar

02 Aralık 2013	Nallıhan İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
02 Aralık 2013	Beypazarı İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
03 Aralık 2013	Etimesgut İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı
03 Aralık 2013	Sincan İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
04 Aralık 2013	Polatlı İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
04 Aralık 2013	Gölbaşı İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
05 Aralık 2013	Çubuk İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
05 Aralık 2013	Siteler İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
09 Aralık 2013	Kızılcahamam-Kazan İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
09 Aralık 2013	Ostim semtindeki meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
09 Aralık 2013	Ulus semtindeki meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
11 Aralık 2013	Yenimahalle İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
26 Aralık 2013	Çubuk İlçesindeki meslek mensuplarına temsilcilik adresinde 2014 yılı TTK eğitimi verildi.

TÜRMOB Oda Başkanları ve SMMM Odaları Toplantılar/Etkinlikler

05-06 Nisan 2013	Antalya Belek'de gerçekleştirilen 8. Türkiye Muhasebe Forumu'na Kurul üyeleri ve üyeler katıldı.
28 Haziran 2013	Niğde Odası'nda gerçekleştirilen 11. Anadolu Odaları Platformu toplantısına Kurulu üyeleri katıldı.
24 Temmuz 2013	Ankara'da gerçekleştirilen TÜRMOB 70. Başkanlar Kurulu toplantısına katılındı.
05 Eylül 2013	Kırıkkale Odası'nda gerçekleştirilen 12. Anadolu Odaları Platformu toplantısına Kurulu üyeleri katıldı.
06 Eylül 2013	Ankara'da gerçekleştirilen TÜRMOB'un Temel Eğitim ve Staj Merkezi Kurul toplantısına Kurul Üyeleri ve TESMER Ankara Şubesi Kurul üyeleri katıldı.
29 Eylül - 02 Ekim 2013	Konya SMMM Odası'nın Belek/Antalya'da gerçekleştirdiği 13. Anadolu Odaları Eğitim Seminerine Kurul üyeleri katıldı.
05-06 Ekim 2013	TÜRMOB'un Sheraton Otel'de gerçekleştirdiği 21.Olağan Genel Kurulu ve Seçimlerine Delegeler katıldı.
06-10 Kasım 2013	İzmir SMMM Odası'nın "Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu XV Kıbrıs'da yapıldı. Kurul üyeleri katıldı.
21 Kasım 2013	TÜRMOB'da yapılan Asgari Ücret Tarifesi toplantısına katılındı.
06 Aralık 2013	Eskişehir SMMM Odasında gerçekleştirilen 13.Anadolu Odaları Platformu toplantısına Kurul üyeleri katıldı.

TÜRMOB'a Sunulan Görüşler

- SMMMO Staj Ve Sınavlara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkındaki Uygulama Yönergesi Hk.
- 2014 Yılı Asgari Ücret Tarifesi Hk.
- Yeni Vergi Usul Kanunu Hk.
- 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Uygulama Genel Tebliğ Taslağı Hk.

YAYINLAR

Bülten

ASMMMO Bülten

Sayı: 2013-204

ASMMMO Bülten

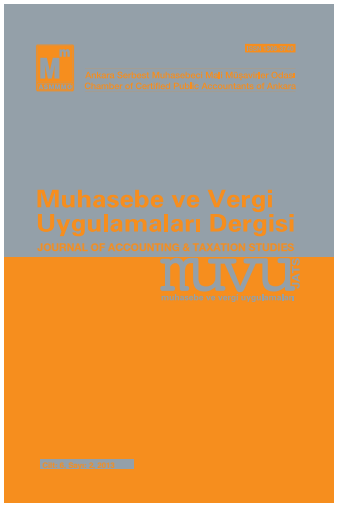
Sayı: 2013-205

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi

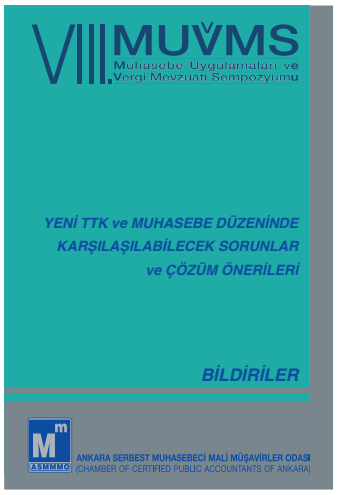
Sayı: 2013-6-1

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi

Sayı: 2013-6-2

Kitaplar

Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu - VIII (Yeni TTK ve Muhasebe Düzeninde Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyum Bildiriler Kitabı) (Aralık 2013)

Ajandalar

BASINDA ODAMIZ

TV Programları

22 Ocak 2013	Ulusal Kanal da Eko-Politik programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
26 Şubat 2013	Kanal B televizyonunda Güncel programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
01 Mart 2013	Halk TV de canlı yayında Başkan Mehmet KOÇ konuk oldu.
01 Mart 2013	Ulusal Kanal da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
07 Mart 2013	Kanal A'da Haber Merkezi programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
18 Nisan 2013	Kanal B televizyonunda Güncel programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
22 Mayıs 2013	Ulusal Kanal Haber merkezi programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
29 Mayıs 2013	Halk TV de Haber Kanalı programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
05 Haziran 2013	Ulusal Kanal da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
06 Haziran 2013	Kanal B tv de Günce programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
11 Haziran 2013	Milliyet Ankara ASMMMO'nun Yeni Başkanı Mehmet Okkalı Oldu
11 Haziran 2013	Hürriyet Ankara Muhasebecilerde Yeni Başkan OKKALI
12 Haziran 2013	TRT Haber kanalında Gündem programında Başkan Mehmet OKKALI canlı yayında konuk oldu.
13 Haziran 2013	İl Gazetesi Ankara SMMMO yeni başkanını seçti
19 Haziran 2013	Bugün TV de Haber programında Başkan Mehmet OKKALI canlı yayında konuk oldu.
27 Temmuz 2013	Zaman Ankaralı Muhasebeciler İlk Defa Birlikte İftar Yaptı
3 Ağustos 2013	Hürriyet Ankara Muhasebecilere "Maliye" Ziyareti
15 Ağustos 2013	Business Ankara Elektronik Fatura ve Elektronik Ortamda Tutulacak Defterler Seminerı Ankara'da
19 Ağustos 2013	Dünya E-faturada "Altyapı" Sıkıntısı
23 Ağustos 2013	Haber 3 Okkalı "Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
23 Ağustos 2013	Haberin Yeri.Net Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
23 Ağustos 2013	Objektif Haber E-fatura Dönemi Başlıyor
23 Ağustos 2013	TÜRK TİME E-Fatura 1 Eylül'de: Vermeyenlerden %10 Kesinti
23 Ağustos 2013	Haber Ajans E-Fatura Dönemi Başlıyor
23 Ağustos 2013	Turizm Gazetesi İş Hayatında Yeni Dönem 1 Eylül'de Başlıyor
23 Ağustos 2013	Doğan Haber Ajansı Ciklete E-Fatura
23 Ağustos 2013	Şanlıurfa.Com Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
23 Ağustos 2013	Yaren Türk Haber İş Hayatında Yeni Dönem Başlıyor
23 Ağustos 2013	Olay Gazetesi E-Fatura Dönemi Başlıyor
24 Ağustos 2013	Hürriyet Ciklete E-Fatura
24 Ağustos 2013	Bursa Hakimiyet E-Fatura Dönemi Başlıyor

24 Ağustos 2013	Taraf E-faturalı Hayata Geçiş Süresi 1 Eylül'de Doluyor
24 Ağustos 2013	Gözlem E-Faturaya Erteleme İsteği
25 Ağustos 2013	Hürriyet E-Faturalı Hayata Geçişte Süre Doluyor
25 Ağustos 2013	Posta Ankara Ciklete E-Fatura
25 Ağustos 2013	Mercek TV E-Fatura Dönemi Başlıyor
25 Ağustos 2013	Yenigün E-Fatura Dönemi Başlıyor
25 Ağustos 2013	İstanbul Gazetesi Okkalı: Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
26 Ağustos 2013	Bizim Anadolu Gazetesi E-Fatura 1 Eylül'de
26 Ağustos 2013	Haber Türk Ankara E-Faturalı Hayata Geçişte Süre Doluyor
27 Ağustos 2013	Yeni Şafak E-Fatura Firmalara Cazip Gelmedi
30 Ağustos 2013	Haber Ülkesi E-Faturada Son Gün 2 Eylül
20 Eylül 2013	Akit Destici, Mali Müşavirleri Kabul Etti
30 Eylül 2013	Kırmızı Beyaz DSP Başkanı Türker'den "Mali Müşavir" Vurgusu
4 Kasım 2013	İktisadi Dayanışma Kıdem Tazminatı Fonu, İşçi ve İşveren Tarafının Yararına Düzenlemelidir
5 Kasım 2013	Milliyet Ankara İSAG'dan Dayanışma
13 Kasım 2013	Haber Türk Ankara Muhasebeciler Yüksel'i Ziyaret Etti
13 Kasım 2013	Milliyet Ankara ASMMMO, Vali Yüksel'i Bilgilendirdi
20 Kasım 2013	Yozgat İleri Ankara SMMMO'dan, Başer'e Ziyaret
20 Kasım 2013	Yeni Ufuk Gazetesi ASMMMO Yönetimi Yozgat'ta
19 Aralık 2013	Maraş Gündem Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Malatya Gerçek Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haberdenhaber.Com Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haberler.Com Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haber 3 Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haber X Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
20 Aralık 2013	İl Gazetesi Yaşar'dan Mehmet Okkalı'ya Ziyaret
20 Aralık 2013	Haber Türk Ankara Muhasebecilere Ziyaret
20 Aralık 2013	İlke Gazetesi Yaşar'dan^Mehmet Okkalı'ya Ziyaret
20 Aralık 2013	Doğu Gündemi Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
22 Aralık 2013	Haberin Yeri Yaşar'dan Okkalıya Ziyaret
24 Aralık 2013	Hürriyet Yaşar, Mali Müşavirleri Ziyaret Etti
24 Aralık 2013	Anayurt Yaşar'dan, Okkalıya Ziyaret

Radyo Programları

28 Şubat 2013	Radyo Vizyonda Başkan canlı yayında konuk oldu.
07 Haziran 2013	Radyo Vizyon da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
07 Haziran 20134	Karadeniz Radyo da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.

Yazılı Basın (Gazete ve İnternet) Haberleri

ANKARA
Hürriyet
9 Ocak 2013 Çarşamba

GÜNÜN HABERİ

Şevval Sam'la KURULUŞ yıldönümü

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 23'üncü kuruluş yıldönümünü Şevval Sam'la kutluyor.

Hazırladığı konsept albümlerle dikkatleri çeken ve arşivlik çalışmalara imza atarak adından söz ettirmeyi başaran Şevval Sam, 13 Ocak akşamı Congresium'daki kutlamada sahne alacak.

evrensel
haber@evrensel.net
15 Ocak 2013 • Salı

ASMMMO 23. yılını kutladı

ANKARA Serbest Muhasebeci, Mali Müşavirler Odası (ASMMO) 23. kuruluş yıldönümünü, Şevval Sam konseri ile kutladı. Konser öncesi konuşan ASMMO Başkanı Mehmet Koç, "Bağımsız meslek, demokratik Türkiye" şiarını temel aldıklarını söyledi. Önceki akşam yapılan 23. kuruluş yılı etkinliğine üyelerin katılımı oldukça geniş oldu. Konser öncesi kuruluş yılını kutlayan Oda Başkanı Mehmet Koç, bu kutlamanın aynı zamanda yeni yıldaki zorlu mücadele ve çalışma dönemini de karşılama olarak algılanmasını istedi. Bu ve önceki kutlamalarda temel anlayışlarının "Bağımsız meslek, demokratik Türkiye" olduğunu belirten Koç, "Savaş çığırtkanlarına karşı yılmadan ve korkmadan, inadına demokrasi, kardeşlik ve barış" dediklerini söyledi. (ANKARA)

Milliyet
ANKARA
13 Ocak 2013
PAZAR

ASMMMO BAŞKANI MEHMET KOÇ'TAN 'KGK' ELEŞTİRİSİ

Bağımsız Denetim Yönetmeliği YASALARA AYKIRI

Mali müşavirlerin bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamalarına tepki gösteren Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Koç, "Yönetmelik yasalara aykırı. TÜRMOB yok sayıldı" dedi

ŞEVKET YAMAN

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, mali müşavirlerin bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamalarına tepki gösterdi. KGK tarafından yayımlanan Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'nde, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) görüşlerine yer verilmediğini belirten Koç, "Yönetmelik mevcut yasalara aykırı bir şekilde oluşturulmuştur. 23 yıldır bu alanda etkin olan TÜRMOB yok sayılmıştır" dedi.

Koç, 1 Kasım 2011'de Maliye Bakanlığı bünyesinde mali müşavirlerin bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan KGK'nın Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'ni eleştirdi. Koç, fakülte mezunu mali müşavirlerin meslek mensubu olabilmesi için belirli eğitimlerden geçtiğini belirterek, bu eğitimlerin 23 yıldır TÜRMOB tarafından verildiğini kaydetti. KGK'nın son dönemde aldığı kararlarla TÜRMOB tarafından verilen eğitimleri kabul etmediğini ifade eden Koç şunları söyledi:

"Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, eğitimlerin meslek kuruluşları tarafından verilmesini öngörmesine karşın, KGK, meslek örgütümüz TÜRMOB'un eğitimlerini yok saymaktadır. TÜRMOB bu yıl 45 bin kişiye eğitim vermiştir. Bu 45 bin kişi yapılan son değişiklikler ile mağdur olmuştur. Ayrıca, TÜRMOB bu eğitimleri ücretsiz verirken, KGK'nın onay verdiği üniversiteler, eğitimler için fahiş fiyatlar belirlemektedir."

'İkinci sınav dayatılıyor'

Koç, daha önce, 'serbest mali müşavir ruhsatı' alan mali müşavirlerin meslek mensubu sayıldığını da hatırlatarak, "KGK bu sürece ikinci daha bir sınav dayatmıştır. Bu doğru bir yaklaşım değildir. Bu sınav olayı Türk Ticaret Kanunu'nun 400. maddesine aykırılık taşımaktadır" dedi.

Yeminli Mali Müşavirler ile Serbest Mali Müşavirler arasında eşitlik olması gerektiğini de belirten Koç, serbest mali müşavirlere sadece 'bağımsız denetim' hakkı tanınmasının haksız rekabete yol açtığını savundu.

HT EKOAnkara

15 Ocak 2013 SALI

Muhasebeci ve Mali Müşavirler '23' dedi

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (SMMMO) 23'ncü kuruluş yıldönümünü Ankara Ticaret Odası (ATO) Congresium'da düzenlenen Şevval Sam konseriyle kutladı.

Yaklaşık 3 bin meslek mensubunun katılımıyla gerçekleşen coşkulu konserde katılımcılar eğlenceli bir gece geçirdi.

3 BİN KİŞİ

Açılış konuşmasını yapan Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (SMMMO) Başkanı Mehmet Koç şunları söyledi: "Yeni yılın ilk günlerine denk gelen kuruluş yılı kutlamalarımızı aynı zamanda yeni yıldaki zorlu mücadele ve çalışma dönemini karşılama olarak algılayabiliriz. Geçen üç yılda da 3 bin 500 kişilik büyük katılımlarla, bu ülkenin en büyük sanatçılarıyla birlikte bu geceyi kutladık" dedi.

Şevval Sam'dan müzik ziyafeti

Şevval Sam, kuruluş yıldönümü gecesinde mali müşavirleri coşturdu

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) 23. yaşını Şevval Sam'la kutladı. Şevval Sam, anlamlı gecede verdiği konserle gönülleri fethetti. Konuklar, Sam'ın Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden seslendirdiği parçalarına hep bir ağızdan eşlik ederek unutulmaz bir gece yaşadı. >>2'de

BASINDA GÜVEN Milliyet ANKARA ÇARŞAMBA 16 OCAK 2013

Şevval Sam'dan unutulmaz gece

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (ASMMMO) 23. kuruluş yıldönümü, Şevval Sam konseri ile kutlandı. Sam, seslendirdiği şarkılarla konsere katılan 3 bin meslek mensubuna, unutulmaz bir gece yaşattı. ATO Congresium'da düzenlenen 23. kuruluş yıldönümü konserine, ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, TÜRMOB Genel Başkanı Nail Sanlı, TÜRMOB il temsilcileri ile yaklaşık 3 bin meslek mensubu aileleriyle birlikte katıldı. Konser öncesi konuşan ASMMMO Başkanı Koç, 2010'dan bu yana düzenlenen konserlere değinerek, "Kutlamalarda 'bağımsız meslek, demokratik Türkiye' anlayışını sar edindik. Kutlamalardaki söylem ve seçtiğimiz sanatçılarla birlikte ülkemizdeki, ayrımcılıklara, haksızlıklara, adaletsizliklere, öteleştirmelere karşı ortak ses olduk, demokrasi, kardeşlik ve barış mesajları verdik" diye konuştu. Gecede TÜRMOB Genel Başkanı Sanlı da bir konuşma yaparak odanın 23. kuruluş yıldönümünü kutladı. Konuşmaların ardından sahne alan Şevval Sam, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden yöresel şarkılar seslendirdi. Katılımcılar da Sam'ın şarkılarına hep bir ağızdan eşlik ederek eğlenceli saatler yaşadı. ■ ANKARA Milliyet

Anayurt

ANADOLU'NUN SESLİ KULAĞI VE SESİ

Başkent'te Şevval Sam rüzgarı

Şevval Sam rüzgarı

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) 23. kuruluş yıl dönümünü, Şevval Sam konseri ile kutladı.

ATO'da yangın çilesi

ATO'nun arşivindeki kayıtların yangında zarar görmesi nedeniyle tescil işlemi yaptırmak isteyen vatandaşlar uzun süre kuyrukta beklemek zorunda kalıyor

'MESLEKTAŞLARIMIZ YANDI'

24 Aralık 2012'de ATO'nun arşiv bölümünde çıkan yangın, yaklaşık 4 saatte söndürülebilmişti. ATO'nun çanlık işlemlere cevap vermemesini vatandaşlar zor durumda bırakıyor.

>>SEVKET YAMAN'ın haberi 6'da

BASINDA GÜVEN Milliyet ANKARA 17 OCAK 2013

ATO'DA YANGIN KUYRUĞU

Ticari sicil kayıtlarının bulunduğu arşivde çıkan yangında kayıtların büyük bölümünün zarar görmesi nedeniyle mükelleflerin günlerce sıra beklemek zorunda kalıyor

24 Aralık 2012'de ATO binasının arşiv bölümünde çıkan yangın, yaklaşık 4 saat süren çalışmalar sonucu söndürülebilmişti.

SEVKET YAMAN

'Mükellefe sıkıntı yarattı'

'Ciddi şekilde aksama var'

ANKARA Hürriyet

Türkiye Türklerindir

18 Ocak 2013 Cuma

MERSİS kuyruğu

■ Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, ATO'daki yangının ardından yaşanan problemlerin devam ettiğini söyledi. Koç, yangının verdiği zararın yanısıra MERSİS'in de iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu belirterek, ATO Başkanı Salih Bezci, "Vatandaşlarımızın internet üzerinden işlem yapmaya alışkın olmaması nedeniyle veznelerde işlemler uzuyor" dedi. » 5'te

Yangın sonrası MERSİS kuyruğu

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) arşiv bölümünde çıkan yangın ile Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin (MERSİS) iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi. Özellikle MERSİS'te kendilerini mağdur ettiğine dikkat çeken Koç, şöyle devam etti:

TESCİLDE SIKINTI

"Gerek yangından dolayı, gerek Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin iyi işlememesinden dolayı tescil işlemlerinde çok ciddi anlamda sıkıntı çekiyoruz. Meslektaşlarımız ATO Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne gece saat 04.00'te giderek sıra almalarına rağmen, akşama kadar işlemlerini yaptıramıyorlar. Böyle bir kargaşa devam ediyor.

MADDİ KAYIP VAR

Bir şirket kurulurken sermayenin yüzde 25'i bankaya bloke ediliyor. Şirketin kuruluş tescilini bir an önce yaptırmasından bloke parayı yatırıma dönüştüremiyoruz. 10-15 gün şirket kuruluşlarında sıkıntı yaşanıyor. Esnaf, sanatkarlar bu yüzden maddi kayıplara uğruyor. Bir an evvel bu sıkıntıların son bulmasını istiyoruz."

ONLİNE YAPABİLİR

ATO Başkanı Salih Bezci ise konuyla ilgili, "MERSİS sistemi yılbaşı itibariyle devreye girdi. Yeni şirket kuracak üyelerimiz önce buradan işlem yaptıp ardından ATO'ya gelmesi gerekiyor. Vatandaşlarımızın internet üzerinden işlem yapmaya alışkın olmaması ve internet üzerinden yapması gereken işlemleri yapmadan ATO'ya gelmesi nedeniyle vezneler yoğun. Bu durum, şirketlerin bilgi güncellemelerinin yapılmasıyla da birleşince normal dönemde üç dakika sürede tamamlanacak işlemler 10-15 dakika zaman alabiliyor" dedi.

POSTA

19 OCAK 2013 CUMARTESİ

POSTA'NIN OKURLARINA ARMAĞANIDIR

ANKARA

ATO'da MERSİS kuyruğu

Ankara Ticaret Odası'ndaki yangının ardından oluşan uzun kuyruklar meslek odalarının tepkisini çekti. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi.

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) arşiv bölümünde çıkan yangın ile Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin (MERSİS) iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi. Özellikle MERSİS'in kendilerini mağdur ettiğine dikkat çeken Koç, şöyle devam etti: "Gerek yangından dolayı, gerek Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin iyi işlememesinden dolayı tescil işlemlerinde çok ciddi anlamda sıkıntı çekiyoruz. Meslektaşlarımız ATO Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne gece saat 04.00'te giderek sıra almalarına rağmen, akşama kadar işlemlerini yaptıramıyorlar. Böyle bir kargaşa devam ediyor.

Bir şirket kurulurken sermayenin yüzde 25'i bankaya bloke ediliyor. Şirketin kuruluş tescilini bir an önce yaptırmasından bloke parayı yatırıma dönüştüremiyoruz. 10-15 gün şirket kuruluşlarında sıkıntı yaşanıyor. Esnaf, sanatkarlar bu yüzden maddi kayıplara uğruyor. Bir an evvel bu sıkıntıların son bulmasını istiyoruz."

ONLİNE YAPIN

ATO Başkanı Salih Bezci ise konuyla ilgili, "Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı uyarınca ticaret sicilindeki tüm işlemlerin online yapılabilmesine imkan sağlayacak veri tabanını oluşturacak MERSİS sistemi yılbaşı itibariyle devreye girdi. Yeni şirket kuracak üyelerimiz önce buradan işlemlerini yapıp ardından ATO'ya gelmesi gerekiyor. Vatandaşlarımızın internet üzerinden işlem yapmaya alışkın olmaması ve internet üzerinden yapması gereken işlemleri yapmadan ATO'ya gelmesi nedeniyle veznelerde işlemler uzuyor. Bu durum, şirketlerin bilgi güncellemelerinin yapılmasıyla da birleşince normal dönemde üç dakika sürede tamamlanacak işlemler 10-15 dakika zaman alabiliyor. ATO'ya gelen hiçbir mükellef, sıra beklememek için gitmediyse işlemleri yapılmadan gönderilmiyor" dedi.

GÜNLÜK evrensel

emek evrenseldir

www.evrensel.net

28 Şubat 2013 Perşembe • Yıl: 12 • Sayı: 4201 • Fiyatı: 1 TL

SMMMO Ankara yolcusu!

SAYILARI 100 bini bulan muhasebeciler alanlara çıkma hazırlığında. Demokratik bir meslek yasası, angaryaların kaldırılması, "meslek odalarının etkisizleştirilme çabalarına" karşı 1 Mart'ta Ankara'da yine seslerini yükseltecekler. Ankara Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) temsilcilerinden yapılan açıklamada, AKP hükümetinin haksız, antidemokratik uygulamaları ile meslek odalarını ayak bağı olarak gördüğü kaydedildi. (Ankara/EVRENSEL)

İL gazetesi

Türkiye'nin Yerel Gazetesi

13 ŞUBAT 2013 ÇARŞAMBA

İşverenlere, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi

POLATLI'DA işverenlere 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun getirdiği yükümlülükler hakkında bilgi verildi. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) tarafından 13 Eylül Kültür Merkezi'ndeki düzenlenen seminere, Polatlı Belediye Başkan Yardımcısı Şaban Yılmaz, Polatlı Vergi Dairesi Müdürü İlhami Yüzer, Ankara Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, Ankara Mali Müşavirler Odası Polatlı Temsilcisi Sinan Yılmaz, AK Parti Polatlı İlçe Başkanı Faruk Bilici, oda ve dernek başkanları ile serbest muhasebeciler katıldı.

Ankara Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun yeni sorumluluklar getirdiğini, sorumlulukları altında oluşmama rağmen müşterilerinin risk değerlendirmesini kendilerinin gerçekleştirmesini istediğini, işverenleri ilgilendiren konuyan kendilerini de ilgilendirdiğini söyledi.

Koç, "Meslektaşlarımız aşamda bulunmak istiyorsa, gerçekten bu bizim görevimiz değil. İş güvenliğini tamamen işverenin sorumluluğundadır. Bu noktada değişiklerek sikintılardan, cezalardan dolayı üzerimize sorumluluk almamak noktasında sadece bilgilendirmeyle yetinmemiz gerekir diye düşünüyorum. Bizim sorumluluğumuzda değil, bu konuda yetişmiş yetkilendirmiş, iş güvenliği uzmanları ve firmaları var. Bu hizmetin bu kesimler tarafından verilmesi, zaten kişiler tarafından verilmesinin doğru olacağını düşünüyoruz." dedi.

Konferansta verdiği eğitimleri bazı üniversitelerde yüksek lisans verdiğini altını çizen Koç, şöyle devam etti: "Matbaa eğitimi veren okul, dental hastalıklar anasınlı verdirk organizasyon ile yer almaya gerekiyor. Bu noktadan Cumhurbaşkanı ve Ali Babacan'la görüşme yapıldı. Konuyu olağanüstü çalışıyoruz. Bu konuyla karşılı değilim, elimek ve aş konuşmuyoruz."

ASMMMO Polatlı Temsilcisi Sinan Yılmaz ise 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun, 30 Aralık 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girdiğini hatırlattı. Yılmaz, kanunun küçük ve büyük işyeri ayrımı yapmadan bütün işyerlerini kapsayacak şekilde işverenlere bir dizi yeni yükümlülükler ve çok ağır cezalar getirdiğini söyledi.

Yılmaz, "Bir işyeri; dahil çalıştığı apartmanlar, fuaflerler, bankalar ve medeniyl işyerleri de dahil olmak üzere tüm işyerleri için iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirmek ve risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmak, gerekmektedir. Konusu kalburun kanun hakkında bilgi sahibi olarak gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmeleri için bu toplantıyı düzenledik." dedi. Konuşmalarının ardından emekli iş hayatındaki Doğan Keskin, İş Güvenliği Yasası hakkında katılımcılara bilgilendirdi. • CHA

HT Ankara

28 Şubat 2013 PERŞEMBE

28 Şubat 2013 Perşembe

Muhasebecilerden yürüyüş

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) 1-7 Mart Muhasebe Haftası nedeniyle yarın saat 11:00'da ASMMMO önünden 3 bin kişilik üyesiyle birlikte Sakarya Caddesi'ne yürüyerek basın açıklaması yapacak. ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, "Türkiye genelinde sayıları 100 bin, aileleri, çalışma arkadaşlarıyla ise 500 bine ulaşan muhasebe meslek camiası, çok zor şartlarda yaşam mücadelesi veriyor" dedi.

BİRGün

28 ŞUBAT 2013 PERŞEMBE

Binlerce muhasabeci sokağa çıkıyor!

TÜRKİYE genelinde sayıları 100 bini aşan muhasebeciler 1 Mart'ta başlayacak "Muhasebe Haftası'nı eylemlerle karşılıyor. Ankara Serbest Mali Müşavirler Muhasebeciler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, "ülke ekonomisinin kaydının tutan meslektaşlarımız, ağır iş yükü altında, zorlu şartlarda yaşam mücadelesi veriyor" dedi. Serbest Mali Müşavirler Muhasebeciler Odası(SMMMO), Muhasebeciler Haftası'nda "angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi, oldu-bittilerin yaşanmaması ve mesleki geleceğin karartılmaması talepleri ile yarın sokağa iniyor.

ODALAR AYAK BAĞI GÖRÜLÜYOR

Başkan Koç, muhasebe meslek alanında ciddi sorunlar yaşandığını söyleyerek, bunlardan en önemlilerinden birinin de mali denetimin firmalara teslim edilmesi olduğunu söyledi. Koç, "Bugün sayıları 100 bine yaklaşan meslek mensuplarının denetim tecrübesinden yararlanılmalıdır. İki elin parmaklarını geçmeyecek denetim firmaları aracılığıyla "bağımsız denetim yapabilmek", bağımsız denetimden beklenen faydayı sağlamak ya da "ekonomiyi kayıt altına almak" dedi.

BASINDA GÜVEN Milliyet ANKARA

CUMA 1 MART 2013

Muhasebe Haftası protestoyla başlıyor

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO), 1-7 Mart Muhasebe Haftası kutlamaları kapsamında bugün Kumrular Caddesi'nden Sakarya Caddesi'ne yürüyecek. Yürüyüşte, bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamaları protesto edilecek.

Her yıl 1-7 Mart tarihleri arasında kutlanan Muhasebe Haftası etkinlikleri bu yıl protesto gösterisiyle başlıyor. Muhasebeci ve mali müşavirler bugün, Kumrular Caddesi'ndeki ASMMMO binası önünde toplanacak. Sayılarının 3 bine ulaşması beklenen grup buradan Sakarya Caddesi meydanına kadar yürüyecek. ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, buradaki kalabalığa seslenerek KGK uygulamalarını eleştirecek. Koç, KGK'ya çağrı yaparak, Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'nde, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) görüşlerine yer vermesini isteyecek. ■ ANKARA Milliyet

HT 3 Mart 2013 PAZAR Ankara

Muhasebeciler zor durumda

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Muhasebe Haftası nedeniyle ASMMMO önünden bine yakın serbest muhasebeci mali müşavirle Sakarya Caddesi'ne yürüdü. Dövizlerle ve sloganlarla yürüyüş yapan grup Sakarya Caddesi'nde basın açıklaması yaptı. Halkın katılımıyla gerçekleşen yürüyüşte Başkan Mehmet Koç,"Türkiye genelinde sayıları yaklaşık 100 bin, aileleri, çalışma arkadaşlarıyla ise 500 bine ulaşan muhasebe meslek camiasının çalışanlarının ağır iş yükü altında çok zorlu şartlar altında yaşam mücadelesi verdiklerini" belirterek "Angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi ve mesleki geleceğimiz karartılmamalıdır. Oldu bittilerin yaşanmaması için, sorunlarımızı anlatmak için yürüdük" dedi.

ANADOLU'NUN GÖZÜ, KULAĞI VE SESİ

Anayurt

2 MART 2013 CUMARTESİ FİYATI: 25 Kr

Denetimli ekonomi güvenli gelecek

Denetimli ekonomi güvenli gelecek

ANKARA (ANAYURT) – ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, bağımsız denetim uygulamalarındaki hatalı uygulamalar nedeniyle muhasebecilerin, hatalı kazalığına uğradığını vurgulad. ● 14'te

Aydınlık

KURULUŞ 1921 2 MART 2013 CUMARTESİ - 50 KURUŞ VATAN - EMEK - NAMUS

Muhasebeciler eylemde

Muhasebe Haftası nedeniyle İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşafirler Odası dün saat 11:00'de Taksim Cumhuriyet Anıtı önünde sorunlarını dile getirmek amacıyla bir basın açıklaması yaptı. Açıklamasında Türkiye ekonomisinin kayıt dışılığa mahkum edildiğini belirten İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşafirler Odası Başkanı Yahya Arıkan, Kamu Gözetimi Kurumu'nun Türkiye ekonomisini ipotek altına aldığını belirtti. İşletmelerin bağımsız denetiminde işlemeleri zorlaştırarak kendilerini devre dışı bırakmaya çalıştığını kaydeden Arıkan, Türkiye genelinde 100 bine yakın meslektaşların sıkıntı günler geçirdiğini anlattı. İstiklal Caddesi'nde yürüyüşe geçen muhasebeciler, "Vur Vur inlesin kapıdakiler dinlesin", Eğitim bizim işimiz" sloganları attı.

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası da Muhasebeciler Günü dolayısıyla Sakarya Caddesi'nde yürüyüş düzenledi. "Ülkemize, mesleğimize, örgütümüze, onurumuza sahip çıkacağız" yazılı dövizler taşıyan muhasebeciler, angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi, oldu-bittilerin yaşanmaması ve mesleki geleceğin karartılmaması talepleri ile eylem yaptı. **ARSLAN ŞAHAN**

BAŞINDA GÜVEN Milliyet PAZAR 3 MART 2013

ANKARA

Muhasebecilerden KGK protestosu

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO), Muhasebe Haftası kutlamalarına protestoyla başladı.

Muhasebeci ve mali müşavirlerden oluşan grup, önceki gün Kızılırmak Caddesi'nden Sakarya Caddesi'ne yürüyerek, bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamalarını protesto etti.

Yaklaşık 1000 muhasebeci ve mali müşavirden oluşan grup, Kızılırmak Caddesi'ndeki ASMMO binası önünde toplandı. Grup, buradan sloganlar eşliğinde Sakarya Caddesi'ne kadar yürüdü. ASMMMO Başkan Mehmet Koç basına yaptığı açıklamada, KGK uygulamalarını eleştirdi. Koç, KGK'ya çağrı yaparak, Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'nde, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) girişimlerine yer verilmesini talep etti. Koç, "Şimdi meslekin ve odaların parçalanmasına karşı her zamankinden daha fazla 'tek meslek tek oda' ilkesine sarılma zamanıdır. Şimdi aidatları bir temsil sistemi için 'demokratik meslek yasası'nın çıkarılmasını istemе zamanıdır" dedi. ANKARA Milliyet

POSTA ANKARA 3 MART 2013 PAZAR

POSTA'NIN OKURLARINA ARMAĞANIDIR

Mali müşavirlerden İSYAN BİLDİRİSİ

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 1-7 Mart tarihleri arasında kutlanan Muhasebe Haftası nedeniyle bir bildiri yayınladı. Bildiride Türkiye genelinde sayıları yaklaşık 100 bin, aileleri, çalışma arkadaşlarıyla ise 500 bine ulaşan muhasebe meslek camiası çalışanlarının zor şartlarda yaşam mücadelesi verdiği belirtildi. Bildiride, özetle şunlar söylendi: "Meslektaşlarımızın bugün, mesleki demokratik kitle örgütleri ve onların temsilcileri olan bizlerle büyük bir dayanışma içinde verdiği bu mücadelede, angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi, oldu-bittilerin yaşanmaması ve mesleki geleceğin karartılmaması talepleri, temel kaygılar olarak öne çıkıyor. Ülkemizin ticari yaşamını ve sayıları yarım milyonu aşan işletmelerini; rekabet, şeffaflık, denetlenebilirlik anlamında doğrudan ilgilendiren, şirketlerde demokrasi, kurumsal yönetim, uluslararası toplumun parçası olma ideallerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak bağımsız denetimde gelinen aşama çok dramatiktir. KGK nezdinde yaptığımız pek çok girişime rağmen, iletilen mesleki taleplerimiz hiçbir şekilde dikkate alınmamıştır. Mesleğimiz ve meslek örgütümüz sistemli bir şekilde dışlanma, yok sayılma girişimiyle karşı karşıyadır."

BARIŞ GAZETESİ

19 Nisan 2013

Muhasebecilerden "Sokağın Rengi"

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası - ASMMMO Fotoğraf Topluluğu bünyesinde Doğanay Sevindik eğitmenliğindeki Sokak Fotoğrafçılığı Atölyesi'nin "Sokağın Rengi" fotoğraf sergisi 26 Nisan Cuma günü CEPA Alışveriş Merkezinde açılacak. Sergi, 5 Mayıs- Pazar gününe kadar izlenebilecek.

Alpaslan Koçak'ın asistan olarak görev yaptığı atölye sergisinde, Nesrin Ateş, Yusuf Bal, Mine Çakır, Kemal Çankaya, Cem Demir, Sevda Demir, Alpaslan Koçak, Gülcan Özbek, Şükrü Özçetin, Mustafa Özol, Doğanay Sevindik, M. Fatih Şaba, Kemal Tezcan, Nuray Ural, M.Metin Yiğit ve Kadriye Uysal'ın fotoğrafları yer alıyor.

Doğanay Sevindik fotoğraf atölyelerinin sergi kataloğunun yayınlanması ve kataloğun satışından elde edilen gelir ile her sene farklı okula kitap bağışı yapılması geleneği bu yılda devam ediyor.

Bu yıl kataloğun satışından elde edilecek gelir ile Altındağ ilçesi Selver Sabuncuoğlu Mahallesinde bulunan Tandoğan İlkokulu ve Tandoğan Ortaokulu' na kitap bağışı yapılacak.

Sergi ve kataloğun yayınlanmasında, MESA inşaat ve Tüm Bel-Sen Sendikası katkıda bulundu. **(Barış)**

GÜÇLÜ Anadolu

ASMMMO Başkanı Mehmet Koç:

Vergi anlayışı değişmeli

Mehmet Koç: Vergi anlayışı değişmeli

BASINDA GÜVEN **Milliyet**

ANKARA

'Mesleğimize ve örgütümüze daha fazla sahip çıkıyoruz'

Ankara Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, 8-9 Haziran'da yapılacak oda seçimleri öncesinde birlik çarsı yaptı. Koç, "Oda seçimlerimizin her zamankinden daha fazla önemi sahip olduğunu biliyoruz. Bu yüzden, her zamankinden daha fazla mesleğimize ve örgütümüze sahip çıkıyoruz" dedi.

Mehmet Koç

Koç, yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) hakkındaki görüşlerini paylaşırken, 8-9 Haziran'da yapılacak oda seçimleri öncesinde de muhasebeci ve mali müşavirlere çağrı yaptı. Koç şunları kaydetti:

"2012'de yürürlüğe giren TTK, muhasebe mesleğine ciddi açıdan sağladı. Bu açılımların en önemlisi bağımsız denetim alanında yaşandı. Böyle önemli bir görev ifa edilerek muhasebe mesleğine, mesleğin dışından girme girişimleri oldu. Mesleği delme girişimleri bazen yasa koyucu marifetli, bazen de kamu kurumlarının yayınlarını olduğu düzenlemelerle yasandı. Meslegin konusu olan işler meslek dışı kişilere yaptırılmak istendi. Bugün Türkiye'de 90 binleri bulan muhasebe camiası, bu girişimlere karşı her zaman ayakta durarak püskürtmeyi bilmiştir. TÜRMOB ve odalarımız bu mesleğin tek temsilcisi konumunda olup, her defasında bu mesleği delme girişimlerine dur demiştir. 90 bin meslek üyesi mesleğe sahip çıkarak aynı zamanda ülkesine de sahip çıkmış olacaktır.

'Seçiminizi yapın'

Bu nedenle, oda seçimlerimizin her zamankinden daha fazla öneme sahip olduğunu biliyoruz. Bu yüzden, meslektaşlarımız meslek örgütüne sahip çıkmalıdır. Mesleki onurumuzun korunabilmesi için oda seçimlerinde tüm meslektaşlarımız, mesleğe karşı saldırıları püskürtebilmek için mutlaka sandık başına gelerek, seçimlerini meslekten yana yapmalı. Sonuç olarak diyoruz ki; her zamankinden daha fazla mesleğimize ve örgütümüze sahip çıkıyoruz."

ŞEVKET YAMAN

Cumhuriyet

10 MAYIS 2013 CUMA

'Mesleğe saldırı var'

MUSTAFA ÇAKIR

ANKARA - Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMO) Başkanı **Mehmet Koç**, siyasi iktidarın Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'ni (TÜRMOB) bölüp-parçalayarak etkisiz hale getirmek istediğini söyledi. Koç, yasası değiştirilmek istenen Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) gibi kendilerinin de mücadele etmeleri gerektiğini belirtti.

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Koç, AKP'nin TÜRMOB'u parçalamak istediğini söyledi.

Ekimde yeni yönetimini seçecek olan TÜRMOB'a bağlı odalarda seçim heyecanı yaşanıyor. TÜRMOB'un İstanbul'un ardından 11 bin üye ile ikinci büyük odası olan ASMMO 8-9 Haziran'da seçimli genel kurula gidiyor. ASMMO Başkanı Mehmet Koç seçimlere Çağdaş Demokrat Muhasebeciler Grubu'nun başkan adayı olarak katılacak. Koç bu yılki seçimlerin çok önemli olduğunu belirterek, **"Mesleğe saldırı var. Siyasi iktidar mesleği bu meslek dışından insanlara yaptırmak istiyor. TÜRMOB'u etkisizleştirmek için Muhasebeciler Odası ve Denetçiler Odası olarak ikiye bölmek istiyorlar. 90 bin kişilik TÜRMOB örgütlenmesini etkisiz hale getirmek istiyorlar. O yüzden bu seçimler hem mesleğe hem de meslek örgütüne sahip çıkma seçimleri olacak. Meslek mensupları tercihlerini yapacak. Ya mesleği seçecekler ya da iktidarın her dediğine okey diyen anlayışı destekleyerek biat kültürünü yaygınlaştıracaklar"** dedi.

2008'de meslek yasasında yapılan değişiklik ile seçim sisteminin de değiştirildiğine işaret eden Koç, nispi temsil sistemi getirildiğini kaydetti. **"Yönetimi alamıyorsak, yönetime adam sokarak etkisiz hale getirelim"** amacıyla nispi temsil sisteminin getirildiğini savunan Koç, 2010 seçimlerinin de bu yöntemle yapıldığını söyledi.

Koç, Kamu Gözetimi Kurumu ile TÜRMOB'un yetkilerinin elinden alınmaya çalışıldığını, denetleme, disiplin, kovuşturma, ücretlerin belirlenmesi gibi meslek örgütlerinin görevi olan alanlara müdahale edildiğini kaydetti.

ASMMMO Başkanı Mehmet Koç:

Tek düşüncemiz mesleğin geleceği

GÜÇLÜ **Anadolu**

'Tek düşüncemiz mesleğin geleceği'

BASINDA GÜVEN **Milliyet**

ANKARA

SALI
11 HAZİRAN 2013

ASMMMO'nun yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasının (ASMMMO) yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu.

Namık Kemal İlköğretim Okulundaki seçimlerde 5 bin 983 üye oy kullandı. Çeşitli gruplar adına 5 ve 2 bağımsız adayın yarıştığı seçimlerde Okkalı 2 bin 423 oy alırken, eski Başkan Mehmet Koç 2 bin 101 oyda kaldı. Diğer adaylar Hıdır Köse 468, Tamer Dağkıran 299, Haydar Afşin 270, Kemal Kayaoğlu 225, iki bağımsız adaydan biri 17 diğeri de 120 olmak üzere toplam 137 oy aldı. 60 oy ise geçersiz sayıldı.

ANKARA Milliyet

ANKARA Hürriyet

Türkiye Türklerindir

11 Haziran 2013 Salı

Muhasebecilerde yeni başkan Okkalı

ANKARA Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasının (ASMMMO) yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu. Namık Kemal İlköğretim Okulu'ndaki seçimlerde 5 bin 983 üye oy kullandı. Çeşitli gruplar adına 5 ve 2 bağımsız adayın yarıştığı seçimlerde Okkalı 2 bin 423 oy alırken, eski Başkan Mehmet Koç 2 bin 101 oyda kaldı. Diğer adaylar Hıdır Köse 468, Tamer Dağkıran 299, Haydar Afşin 270, Kemal Kayaoğlu 225, iki bağımsız adaydan biri 17 diğeri de 120 olmak üzere toplam 137 oy aldı. 60 oy ise geçersiz sayıldı.

İL gazetesi

13 HAZİRAN 2013 PERŞEMBE

Ankara SMMMO yeni başkanını seçti

ANKARA HABER MERKEZİ

ANKARA Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasının (Ankara SMMMO) yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu. Namık Kemal İlköğretim Okulunda 9 Haziran'da yapılan seçimlerde odaya kayıtlı yaklaşık 11 bin üyeden 5 bin 983'ü oy kullandı. Çeşitli gruplar adına

5 adayın ve 2 bağımsız adayın yarıştığı seçimlerde Mehmet Okkalı 2 bin 423 oy aldı. Eski Başkan Mehmet Koç 2 bin 101 oyda kalırken diğer adaylardan Hıdır Köse 468, Tamer Dağkıran 299, Haydar Afşin 270, Kemal Kayaoğlu 225, iki bağımsız adaydan biri 17 diğeri de 120 olmak üzere toplam 137 oy aldılar. 60 oy ise geçersiz sayıldı.

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET ANKARA
03.08.2013

Muhasebecilere 'maliye' ziyareti

Türk Büro-Sen Ankara Maliye Çalışanları 2 No'lu Şube Başkanı Ramazan Nacak, Ankara Serbest Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Odası'nın yeni yönetimine hayırlı olsun ziyaretinde bulundu.

Güney, devletin en önemli gelir kaynağı olan verginin toplanmasında maliye çalışanlarının ve muhasebecilerin emeğinin büyük olduğunu, ancak her iki kesiminde bu hakkının teslim edilmediğini ifade etti. Güney ayrıca, maliye çalışanlarının sadece yaptıkları işe, aldıkları eğitime, görev, yetki ve sorumluluklarının karşılığı olan özlük haklarını talep ettiğini ifade ederek, sendika olarak maliye çalışanlarının yanında olduklarını sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ZAMAN

27 TEMMUZ 2013 CUMARTESİ

Gölbaşı Akalın Restorantta verilen iftar yemeği oda tarihinde bir ilk oldu. Yemeğe yaklaşık 2 bin kişi katıldı. FOTOĞRAF: CİHAN

Ankaralı muhasebeciler ilk defa birlikte iftar yaptı

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası kuruluşunun 23. yılında ilk defa iftar programı düzenledi. Geçtiğimiz aylarda yapılan seçimlerde Oda Başkanı olan Mehmet Okkalı'nın ev sahipliğinde yapılan iftar Gölbaşı Akalın restorantta gerçekleşti. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin yoğun ilgi gösterdiği iftar programına , Maliye Bakan Yardımcısı Abdullah Erdem Cantimur, Bakan Müsteşarı Naci Abal, Gelir İdaresi Başkanı Mehmet Kilci, Denetleme Kurulu Başkanı Adnan Ertürk, TURMOB Genel Başkanı Nail Sanlı, Kamu Gözetim Kurulu Başkanı Seyit Ahmet Baş, Gümrük Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürü Dursun Coşkun Çelebi ve bürokratlar , vergi dairesi müdürleri, sosyal güvenlik kurumu müdürleri ile 2 bin civarında mali müşavir ve muhasebei katıldı.

Maliye Bakan Yardımcısı Abdullah Erdem Cantimur konuşmasında Ankara Odasının taleplerini dikkate alacağını ve çalışmaları bizzat takip edeceğini söyledi. Oda Başkanı Mehmet Okkalı, yaptığı konuşmasında iftar programının 23 yılık oda yönetimi tarafından ilk defa verildiğinin altını çizerek "İnşallah ilk iftarımız geleneksel hale gelecek. Biz Ankara Odası olarak yeni dönemde mesleğimizin üzerindeki sıkıntı, sorun ve angaryaların çözülmesi için siyaseler ve bürokratlarla birlikte yapılacak çalışmaları destekleyeceğiz. " dedi. **ANKARA** ZAMAN

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

BUSINESS ANKARA
15.08.2013

Elektronik Fatura ve Elektronik Ortamda Tutulacak Defterler Semineri Ankara'da

Ankara Serbest Mali Müşavirler Odası tarafından düzenlenen seminer, 20 Ağustos tarihinde saat 15:00'te Gazi Üniversitesi İİBF 100. Yıl Konferans Salonunda gerçekleştirilecek.

Açılış konuşmasını ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalı'nın yapacağı etkinliğin konuşmacıları, GİB Elektronik Defter ve Belge Yönetim Müdürü Yalçın Tercan ve GİB Elektronik Ticaretin İzlenmesi ve Ödeme Sistemleri Müdürü Veli Doğanay.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

DÜNYA

EKONOMİ/POLİTİKA 19 Ağustos 2013 Kurucusu Nezih DEMİRKENT

E-faturada 'altyapı' sıkıntısı

1 EYLÜL'DE BAŞLAYACAK
Alkollü içkiler, tütün,ban alkolsüz gazlı içecekler, madeni yağ ürünleri ve ithalatçıdan ile bunlarla alışveriş yapan bazı firmaların 1 Eylül'e kadar elektronik fatura sistemine kayıtlarını yaptırmasıyla ilgili zorunluluğa yönelik erteleme talepleri yoğunlaştı. TÜRMOB Başkanı Nail Kamil, "Sektör mensuplarından çok muhasebe-mali çevreler daha çok ilgiliymiş gibi görünüyor ancak uygulamada da altyapıda da bazı sıkıntılar var. Bu nedenle başvurular yıl başına kadar ertelenmeli" görüşünü savundu.

1 TL'LİK İŞLEM DE KAPSAMDA
ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalı, Vergi Usul Kanunu 58 sayılı sirküler ile sayılan şirketlerle "1 TL'lik bir fatura'nı ülkesi" olan sirketlerin de kapsamda bulunmasının önemli bir unsur olduğunu belirterek, "2011 yılı kayıtlarına göre bu şart onaya çıkıyor. Şimdi bürün birimlerin, şirketlerin o yıllın faturalarını tamamen lazımı. Bunda biz endise var. Bütün faturaları incelemek kolay değil. Uygulamanın sağlıklı biçimde başlaması için birsa daha zamana ihtiyaç var" diye konuştu. Mehmet KAYA >> Sayfa 15

Şimşek: Kolaylık için her türlü tedbir alındı

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, başvuru tarihinin en geç 1 Eylül, uygulamaya başlama tarihinin ise 1 Ocak 2014 olduğuna işaret ederek "Mükelleflerimizin bu uygulamaya geçişlerini kolaylaştıracak her türlü idari tedbir Gelir İdaresi Başkanlığımız (GİB) tarafından alınmış bulunmaktadır. GİB, e-fatura başvurularını elektronik olarak almakta olup mükellefler 5 dakika gibi kısa bir süre içerisinde tüm başvuru işlemlerini gerçekleştirebilmektedir" dedi.

E-faturada erteleme talepleri arttı Maliye alternatifi değerlendiriyor

E-faturada geçmiş tarihli faturaları incelemenin uzun sürebileceği, bu nedenle bir erteleme yönelik alternatifin hazırlandığı belirtiliyor.

Mehmet KAYA
ANKARA

Alkollü içkiler, tütün, banı alkolsüz gazlı içecekler, madeni yağ ürünler ve ithalatçıdan ile bunlarla alışveriş yapan bazı firmaların 1 Eylül'e kadar elektronik fatura sistemine kayıtlarını yaptırmasıyla ilgili zorunluluğa yönelik erteleme talepleri yoğunlaştı. TÜRMOB Başkanı Nail Kamil, "Sektör mensuplarından çok muhasebe-mali çevreler daha çok ilgiliymiş gibi görünüyor ancak uygulamada da altyapıda da bazı sıkıntılar var. Bu nedenle başvurular yıl başına kadar ertelenmeli" görüşünü savundu.

Maliye Bakanlığı'nın erteleme taleplerine yönelik yaptığı iki toplantıda, 1 Eylül'e kadar sadece başvuru sonuçlanabilse, yıl sonuna kadar da uyum sorunlulugu başkadığından hareketle uygulamada çok sıkıntı yaşanmayacağı görüşünden hareketle bir erteleme yapılmadığı belirtildi.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek yaptığı açıklamada, uygulamanın 1 Ocak 2014'te başlayacağını belirterek kapsama giren işletmelerin başvurularının internet ortamından sorunsuz bir şekilde yapılmasını yönelik ilgili tedbirler alınmış bulunduğunu ifade etti.

terrist atmanın kullanımda olduğunu hatırlattı. Başvuru işleminin 1 Eylül'e kadar yapılması gerektiğini ve bu kapsamda gerçekleştirilecek işlemlerin, şimşek, Türkiye'nin elektronik faturada iki dakika geri kalmayacağını belirtti.

"e-fatura sirketlerin iş verimliliğini artıracak"
Altyapının hazır olduğunu belirten Şimşek, elektronik fatura uygulamasında da bir sıkıntı olmayacağını, elektronik faturaları gönderiyecek 10 bilgisayarın olduğunu ve bu konuda bilgilendirme yapıldığını söyledi. Şimşek, uygulamanın sirketlerin maliyetlerini ve iş verimliliğini artıracağını belirterek, "Bu konuda işletmelerin uygulamadan sorunsuz bir şekilde yararlanabilmesi için Gelir İdaresi Başkanlığı personeli tarafından iletişim kanalları vasıtasıyla her türlü teknik ve yasal destek sağlanmaktadır. Dünya örneklerine göre bu uygulamaya hemfikir olduğumuz bir konudaki başvuruların gecikmeden yapmaları gerekmektedir" dedi.

"Başvurularda 3 ay erteleme iyi olur"
TÜRMOB Başkanı Nail Kamil ise DÜNYA'ya yaptığı açıklamada, yeni bir sürüm önerdi. Buna göre, başvuruların 31 Aralık 2013'e kadar ertelenmesini talep ederek, "Bazı önemli olan sirketlerin sağlıklı bir şekilde bu süreci dahil olmalı. Uygulamaya geçiş için 3 ay yeterli olabilir. Eğer başvurular ve sirketlerin hazırlıkları tam olursa, başvuru sürenin bitmesinden bir süre sonra dahi başlama süresi yeterli" dedi.

Sektör mensuplarının ana hatlarıyla olduğu düzenlemeye yönelik endişelerini kendilerine ifade ettiğini sözcü konuşmaya fırsatı yaşanmadıklarını belirten Nail Kamil, "Bu önemli dünyada muhabbet ama konuyla ilgili odalar, meslek birlikleri fazlaca konuşmuyor. Sanki sözlemeler fayda var, toplantılar istiyor. Ertelenir olmalı. Yapılan düzenleme konusunda da bu gerek bilgi verilmedi, altyapı eksikliklerine dair endüzler var. Hangi sirketlerin kapsama girdiği konusunda hala tereddütler var. Ancak e-fatura olması gereken bir sistemdir, bunda hiçbirimizin şüphesi yok. Esas önemli olanın bir an evvel en iyi başlamasıdır" dedi.

ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalı'nın Vergi Usul Kanunu 58 sayılı sirküler ile sayılan şirketlerle "1 TL'lik bir fatura'nı ülkesi" olan şirketlerin de kapsamda olmasının önemli bir unsur olduğunu belirtmesi üzerine, "2011 yılı kayıtlarına göre bu şart onaya çıkıyor. Şimdi bürün birimlerin, şirketlerin o yıllın faturalarını tamamen lazımı. Burada biz endise var. Bazı şirketler acaba'dan kolay ve değil bütün faturaları incelemek. Uygulamanın sağlıklı biçimde başlaması için birsa daha zamana ihtiyaç var" diye konuştu.

Hangi şirketlerin elektronik faturaya geçmeleri gerekiyor?

Maliye Bakanlığı, madeni yağ ruhsatı bunların üretici ve ithalatçılarla, alkollü içkiler, bazı gazlı alkolsüz içecekler, tütün ve tütün ürünlerinin toptancıdır GTV 3 sayılı listedeki ürünlerin üreticisi ve ithalatçılarının elektronik fatura kullanmasını zorunlu hale getirdi. Bu kapsama giren şirketler 1 Eylül 2013 gününe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine kendilerini kaydettirecek. 1 Ocak 2014 tarihine kadar da altyapılarını uygun hale getirerek fatura işlemlerini elektronik ortamda yapmakla yükümlü. Listeki yapılanları bu şirketlerle alışveriş yapan şirketler de ana faaliyet alanları başka olsa ve cirolarını başka işlerden sağlıyorlar da, yıllık cirolari belli bir miktarı aşmışsa elektronik fatura'ya geçmek zorunda. Bu şirketlere yönelik modern yağ şirketleriyle alışveriş yaparlar 25 milyon, alkollü içkiler tütün şirketleriyle alışveriş yaparlar ise 10 milyon TL'lik fatura sınırı altında elektronik fatura'ya geçmek

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER 3
23.08.2013

Okkalı 'Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek'

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura **uygulamaya** geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na **başvuru** yapmaları gerekiyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERİN YERİ.NET
23.08.2013

'Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek'

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.
Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor' dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

'Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve nayion faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden ibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık cirolan 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

OBJEKTİF HABER
23.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek.

Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

TÜRK TİME
23.08.2013

E-Fatura 1 Eylül'de: Vermeyenlerden %10 Kesinti!

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Uygulamayanların hasılatının yüzde 10'u kesilecek.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER AJANS
23.08.2013

e-fatura dönemi başlıyor!

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı,na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL,nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı,na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."
İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

DHA

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

TURİZM GAZETESİ
23.08.2013

İş hayatında yeni dönem 1 Eylül'de başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı,na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL,nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı,na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."
İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

DOĞAN HABER AJANSI
23.08.2013

Ciklete e-fatura

Hüseyin ÖZBALI/DHA

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini duyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor. Bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorunda olacak" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

ŞANLIURFA.COM
23.08.2013

'Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek'

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, '1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor' dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

'Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YAREN TÜRK HABER
23.08.2013

İş Hayatında Yeni Dönem Başlıyor... !

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.
Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı,na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL,nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı,na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.
1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:
"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."
İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

OLAY GAZETESİ
23.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor!

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET
24.08.2013

Ciklete e-fatura

Huseyin ÖZBALI/DHA

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini duyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor. Bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorunda olacak" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

BURSA HAKİMİYET
24.08.2013

e-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi. KİMLER GEÇECEK 1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi: "Kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir çiklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır.'

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

TARAF
24.08.2013

E-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor

E-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceği hatırlatmasında bulundu. Okkalı, e-fatura uygulamasıyla kayıtdışının önüne geçileceğini belirterek, ilk etapta 25 milyon cirosu olan firmaların e-fatura düzenleyeceğini, 2014 sonrasında ise bir çiklet satan işletmenin bile e-fatura düzenlemek zorunda olacağını söyledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET
25.08.2013

E-FATURALI HAYATA GEÇİŞTE SÜRE DOLUYOR

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceği uyarısında bulunan Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül'e kadar başkanlığa başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

POSTA ANKARA
25.08.2013

Ciklete e-fatura

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini duyuran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MERCEK TV
25.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek.

Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YENİGÜN
25.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesilecek.

Gelir İdaresi Başkanlı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığına başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkam Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasüatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi. 1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyle- di: "Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren efatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir çiklet satan işletme bile efatura düzenlemek zorundadır." İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İSTANBUL GAZETESİ
25.08.2013

Okkalı: Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek

(DHA)- GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında topları hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

BİZİM ANADOLU GAZETESİ
26.08.2013

E-Fatura 1 Eylül'de

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Uygulamayanların hasılatının yüzde 10'u kesilecek

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. ● Haberi 5. sayfada

E-Fatura 1 Eylül'de

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Uygulamayanların hasılatının yüzde 10'u kesilecek.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. [illegible]

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HT Ankara

E-faturalı hayata geçişte süre doluyor

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül'de brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçmezse yüzde 10 ceza ödeyecek. Bu nedenle firmaların 1 Eylül'e kadar başkanlığa başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YENİ ŞAFAK
27.08.2013

E-fatura firmalara cazip gelmedi

Maliye Bakanlığı'nın 1 Eylül tarihinden itibaren uygulamaya geçirmeye başlayacağı e-fatura firmalara çok cazip gelmedi. 2011 yılında 10 ve 25 milyon TL ciro yapan işletmelerin, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) yayımladığı listedeki firmalardan almış oldukları alışveriş fişinin miktarına bakılmaksızın e-faturaya geçmesi gerekecek. Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası da (ASMMMO) söz konusu listedeki firmalardan bazısının e-faturaya geçme şartı bulunmazken, alışveriş yapan firmaların e-faturaya geçirilmesi şartını, mükellefler arasında eşitsizlik oluşturacağı şeklinde değerlendirdi.

Maliye Bakanlığı'nın Tebliği, 1 Eylül 2013 tarihinden itibaren mükelleflerin büyük bir kısmını, veri format ve standardı GİB tarafından belirlenen ve normal faturadaki bilgilerin yer aldığı, satıcı ve alıcı arasındaki iletimin merkez tarafından izleneceği elektronik fatura kullanmak zorunda bırakacak. Ancak firmaların ise en azından bu yıl sıyrılmak için yöntem arayışına girdikleri dile getiriliyor. Bu kapsamda birçok firmanın 'Sadece küçük tutarlı alış veriş yaptık. Yine de bu yıl e-faturaya geçmemiz şart mı' şeklinde Maliye Bakanlığı'nı e-mail tuttuğu öğrenildi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER ÜLKESİ
30.08.2013

e-fatura'da son gün 2 Eylül!

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 2 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı,gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceği uyarısında bulundu.

2 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

E-GÜVEN Genel Müdürü Can Orhun, e-fatura uygulamasına elektronik ortamda e-imza veya mobil imza ile başvuruda bulunmak isteyen şirketlerin www.efatura.gov.tr adresi üzerinden işlem yapabileceklerini belirtti.

E-Fatura (elektronik fatura), Vergi Usül Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre, tutulması zorunlu olan faturaların elektronik ortamda oluşturulmasını, kaydedilmesini, saklanmasını ve ibraz edilmesini sağlayan Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yönetilen bir platformdur. E-imza ve mali mühür uygulamalarını içeren ve kağıt fatura ile aynı hukuki niteliklere sahip olan e-fatura, içeriğin bütünlüğünü ve değişmezliğini garanti altına alarak,satıcı ve alıcı arasındaki iletiminin merkezi bir platform (GİB) üzerinden yapılmasını ve özellikle vergi kaçaklarının ve kayıplarının önüne geçmeyi amaçlıyor.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

AKİT
20.09.2013

DESTİCİ, MALİ MÜŞAVİRLERİ KABUL ETTİ

BBP Genel Başkanı Mustafa Destici, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı ve beraberindekileri kabul etti.

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

KIRMIZI BEYAZ
30.09.2013

DSP Başkanı Türker'den 'mali müşavir' vurgusu

DSP Genel Başkanı Masum Türker, mali müşavirlerin Türkiye'deki en etkin kamu görevi yapan meslek örgütü olduğunu söyledi. Türker, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı ve beraberindeki heyeti kabul etti.

Görüşmede, partisinin Türkiye'de mali müşavirlik mesleğinin ekonomideki önemini benimsemiş ve sahiplenmiş bir parti olduğunu belirtti.

Türker, ekonomik denetim düzeninin kurulabilmesi için mali müşavirlik mesleğinin ve meslek mensuplarının sistemin içinde yetkilendirilmesi, özendirilmesi ve güçlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Mali müşavirlerin çok sorunları olduğunu ileri süren Türker, en önemli sorunun sürekli mesleki eğitim olduğunu savundu.

Kamu yararı açısından arzuan sürekli mesleki eğitimi Maliye Bakanlığının engellediğini iddia eden Türker, "Türkiye'de mali müşavirler en etkin kamu görevi yapan meslek örgütüdür" dedi.

Türker, şirketleri denetleme hakkına sahip mali müşavirlerin bu hakkının da düzenlenmesi gerektiğini belirtti.

Oda Başkanı Okkalı da siyasi partileri ziyaret ettiklerini bildirerek, "Amacımız mesleğe hizmet etmek, bu mesleği olması gereken yerlere taşımak" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İKTİSADİ DAYANIŞMA
İktisadi Kalkınma Vakfı

04.11.2013

Kıdem tazminatı fonu, İşçi ve İşveren tarafının yararına bir düzenlemedir!!!!!!

Kıdem tazminatı müessesesi, ilk iş kanunundan itibaren çalışma hayatımızda hep var olmuştur. Kendine özgü bir müessese olarak gündeme gelmiş olmasına karşılık, zaman içinde iş güvencesine ilişkin düzenlemeler bulunmadığından iş güvencesi enstrümanı olarak algılanmaya başlamıştır. Ancak, iş güvencesi olarak değerlendirilemez. Çünkü ödendiğinde fesih gerçekleşmektedir.

Kıdem tazminatı, işveren tarafından (bildirimli fesihlerde ve ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışlar nedeniyle fesihler hariç, sağlık ve zorlayıcı nedenlerle yapılacak bildirimsiz fesihlerde; işçi tarafından bildirimli fesihler hariç,) bildirimsiz fesihlerde ve askerlik, evlenme(bir yıl içinde), yaşlılık, malullük, toptan ödeme ile ölüm gibi özel hallerde işçilere ödenen tazminattır. Tazminatın miktarı 1975 yılından bu yana çalışılarak geçen her yıl karşılığında 30 günlük son brüt ücret üzerinden ödenmektedir.

Gelmiş olduğu son şekliyle, iş güvencesi bağlamındaki düzenlemelere 2003 yılına kadar İş Kanunlarında yer verilmediğinden, artan tazminat miktarları caydırıcı nitelik de kazanarak fiili olarak iş güvencesi niteliği kazanmıştır. Üstelik bugün uygulanmakta olan iş güvencesi kapsamı otuz ve üstünde işçi çalıştıran büyük işyerleri için geçerli olduğundan, kıdem tazminatı müessesesi ile ilgili her yeni tasarruf, orta ve küçük işletmelere ait işyerlerindeki işçiler için hak kısıtlaması olarak algılandığından tepki ile karşılanmaktadır.

Yararlanabilme olanağı çok sınırlı

Halbuki, kıdem tazminatı uygulaması ile ilgili fiili duruma bakıldığında, kıdem tazminatından yararlanabilme olanağının daha çok sendikalı işyerleri ile kamu kurumlarında olduğu, orta ve küçük işletmelerde genel olarak uygulanamaz boyut kazandığı görülmektedir. Nitekim, iş mahkemelerine gideni iş uyuşmazlıklarının önemli bir bölümünü kıdem tazminatı konusu belirlemektedir. Başka bir söyleyişle, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde işçilerin kıdem tazminatlarını alabilme olasılıkları son derece zorlaşmaktadır. Ekonomik krizler, sermaye azlığından dolayı karşılık ayırama v.b sebeplerden dolayı işletme için önemli bir yük oluşturduğundan ödenmek istense bile, ödenememekte yasada karşılığı olmayan şekilde uzun taksitlendirmelere tabi tutulabilmekte hatta işletmeyi iflasa kadar götürebilmektedir.

Bilanço hesabı tutarı (büyük) işletmelerde ihtiyari olmakla birlikte, esas olarak kıdem tazminatı için işletme içi fon ayırma zorunluluğu bulunmadığından, işletmelerin de bu yönde bir yaklaşım içinde olmadıkları bilindiğinden, birikmiş kıdem tazminatları işletmeler için ağır yük oluşturabilir hale gelebilmektedir.

Kaldı ki kıdem tazminatının mevcut uygulanma biçimi, işçiler için de sorunlar yaratabilmektedir. Örneğin, daha iyi koşullarla yeni bir iş bulduğunda, birikmiş kıdem tazminatı nedeniyle "tazminatı yakmamak" için işçinin yeni işe geçebilme şansı ortadan kalkabilmektedir. Yüksek tazminatları kurtulmak adına işçi, "mobbing" uygulamasıyla karşı karşıya kalabilmekte, istifa etmek zorunda kalarak kıdem tazminatı hakkını kaybedebilmektedir. Açılan davalar yıllar sürebilmektedir. Belirli süreli iş sözleşmesiyle çalışan işçiler, sürenin tamamlanması nedeniyle iş ilişkisi sona erdiğinde kıdem tazminatı alamamaktadırlar.

Çözüm olarak kıdem tazminatı fonu

Her iki taraf için sorunların aşılabilmesi amacıyla, "kıdem tazminatı fonu' önerisi ilk defa mülga 1475 sayılı İş Kanununda 1975 yılında 1927 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle gündeme gelmiştir. Buna göre, "İşveren sorumluluğu altında ve sadece yaşlılık, emeklilik, malullük, ölüm ve toptan ödeme hallerine mahsus olmak kaydıyla Devlet veya kanunla kurulu kurumlarda veya %50 hisseden fazlası Devlete ait bir bankada veya bir kurumda işveren tarafından kıdem tazminatı ile ilgili bir fon" kurulacaktır.

Sosyal tarafların anlaşamaması nedeniyle kıdem tazminatı fonu yasa tasarısı ilk defa 2002 yılında gündeme getirilmiş, ancak işçi tarafın israrla karşı çıkmaları nedeniyle bugüne kadar bir uzlaşma sağlanamadığından yasalaşamamıştır.

Bugün tekrar gündeme gelen kıdem tazminatı fonu için kamuya yansıyan bilgilerde, fon uygulamasının yürürlüğe girmesinden sonra işçi statüsünde çalışmaya başlayacaklara uygulanacağı, eski işçilerin haklarının mevcut hükümlere göre devam edeceği, işverenler tarafından işçinin kendi adına açılmış hesabına belirli miktarda primin yatırılacağı, birikimin faiz ve nemalarla destekleneceği anlaşılmaktadır. Yaşlılık, ölüm, malullük aylığı veya toptan ödeme halleri ve 15 inci yılda isteğe bağlı olarak yapılabilecek ödemeler dışında kıdem tazminatına hak kazandıran diğer nedenler kaldırılarak uygulama bir çeşit "kıramiye" niteliğine dönüştürülmektedir.

Kıdem Tazminatı Fonu ile işverenin üstündeki parasal yük zamana yayılarak azalmış, anı ve yüksek meblağlı ödemelerle karşılaşma riski ortadan kalkmış olacağı gibi, işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları nedeniyle işten çıkartılmaları dahil, kendisinin iş sözleşmesini feshetmesi hali kıdem tazminatı kaybına yol açmayacak, hak kazanıldığı gün kıdem tazminatını hemen alabilme olanağı bulunmuş olacak, konunun mahkemelerde uzayıp gitmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

Ancak, anı ve defaten kıdem tazminatı ödeme yükümlülüğünün işverenden alınmasıyla birlikte, iş sözleşmelerinin keyfi olarak feshi gündeme gelebilecektir. Buna karşın, 4857 sayılı Kanunda yer alan iş güvencesi uygulamasının yaygınlaştırılması (30 işçi koşulunun daha aşağı çekilmesi) bu riski azaltacaktır. Keza, işverenler tarafından kıdem tazminatı fonuna yatırılacak prim miktarını belirleyen oran ile faiz ve nema karşılıklarının, uygulanmakta olan kıdeme esas 30 günlük ücretin altında kalmayacak şekilde belirlenmesine özen gösterilmelidir.

Sonuç:

Bu nedenlerle, hak kaybına meydan vermemek için yukarıda belirtilen hususlara özen gösterilerek gündeme getirilecek "kıdem tazminatı fonu' uygulaması, hem sosyal taraflar arasında bir uzlaşma sağlayacağı hem de, işçilerin mahkemelere gitmesine gerek kalmadan hatta, sözleşme türü nedeniyle (belirli süreli) halen kıdem tazminatına hak kazanamayan işçilerin de kıdem tazminatı alabilmesine olanak sağlayacağı, işverenlerin de ani ve yüklü ödeme yükümlülükleriyle karşı karşıya kalarak zora düşmelerinin önüne geçerek çalışma hayatına düzen getireceği düşünülerek kıdem tazminatı fonu uygulaması bir an önce hayata geçirilmelidir.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MİLLİYET ANKARA
05.11.2013

İSAG'DAN DAYANIŞMA

İŞ Sağlığı ve Güvenliği Derneği (İSAG) Başkanı Levent Kavlak, heyetiyle birlikte makamında ziyaret elliği Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'ya meslekte birliktelik çağrısında bulundu. İş kazalarma ve meslek hastalıklarına karşı dayanışma içinde birlikte çalışma kararı alınırken, Ankara'da bulunan 11 bin 500 serbest muhasebeci ve mali müşavir, düzenlenecek seminerle iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirilecek. İSAG Başkanı Levent Kavlak, ülkemizin en büyük sosyal yarasının iş kazaları ve meslek hastalıkları olduğunu söyledi. Kavlak, "6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, tüm çalışanları sağlık ve güven altına alacaktır. Son 10 yılda 12 bin çalışan insanımız iş kazası sonucunda hayatını kaybetmiş, 20 bine yakın insanımız da engelli olarak yaşam mücadelesi vermektedir" dedi. Yasanın üç aşamalı olduğunu kaydeden Kavlak, "1 Ocak 2013 tarihinden itibaren 50 ve üzerinde işçi çalıştıran tüm işletmeler iş güvenliği uzmanı ve hekimi bulundurmaya başlamışlardır. 1 Ocak 2014 tarihinden sonra çalışanı 50'den az olan ve çok tehlikeli sınıfta sayılan yaklaşık 600 bin işletme kapsam altına alınacaktır. 2016 yılından itibaren kamu da dahil yasa 1 çalışanı dahi olsa iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi hizmeti almaya başlayacaktır" diye konuştu.

Destek sözü

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'dan mali müşavirlere yönelik yasanın teknik ayrıntıları konusunda verecekleri seminerler için destek isteyen Kavlak, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçmek için tüm ülke genelinde meslek odaları ile dayanışma içinde olacaklarını, bu amaçla ziyaretlerin devam edeceğini belirtti. Okkalı ise oda olarak her türlü desteği vermeye hazır olduklarını belirtirken, "İş kazalarının ve meslek hastalıklarının en aza indirilmesi, insana verilen değeri ortaya çıkarıyor. İSAG çalışmalarına destek vermeye özen göstereceğiz" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERTÜRK ANKARA
13.11.2013

Muhasebeciler Yüksel'i ziyaret etti

ANKARA Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı ve Yönetim Kurulu üyelerinden oluşan heyet, Vali Alâaddin Yüksel'i ziyaret ederek Oda faaliyetleri hakkında bilgi verdi. Yüksel, 9 Haziran 2013 tarihinde ASMMMO Başkanlığı görevine seçilen Mehmet Okkalı ve çalışma arkadaşlarına başarılar diledi. Yüksel, Türkiye'de ilk kurulan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ünvanını, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının taşıdığını ifade ederek, "Ülkemizde serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin ortak akılda buluşmasının ilk adresi Ankara'da Oda'nız olmuştur. Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, yürüttüğü faaliyetlerle tam bir kanaat önderi meslek kuruluşu haline gelmiştir" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MİLLİYET ANKARA
13.11.2013

ASMMMO, Vali Yüksel'i bilgilendirdi

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı ve Yönetim Kurulu Üyelerinden oluşan heyet, Ankara Valisi Alâaddin Yüksel'i makamında ziyaret ederek Oda faaliyetleri hakkında bilgi verdiler. Vali Yüksel, 9 Haziran 2013 tarihinde gerçekleşen 22. Olağan Kurul sonrası yapılan seçimle ASMMMO Başkanlığı görevine seçilen Mehmet Okkalı ve çalışma arkadaşlarına hayırlı olsun dileklerini ileterek yeni yönetime başarılar diledi.

Vali Yüksel, "Türkiye'de ilk kurulan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası unvanını, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının taşıdığını ifade ederek ülkemizde serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin ortak akılda buluşmasının ilk adresi Ankara'da odanız sayesinde olmuştur. Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, yürüttüğü faaliyetlerle tam bir kanaat önderi meslek kuruluşu haline gelmiştir" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YOZGAT İLERİ
20.11.2013

Ankara SMMMO'dan, Başer'e ziyaret

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkan ve yönetim kurulu üyeleri, Belediye Başkanı Yusuf Başer'i ziyaret etti.

Yeminli Mali Müşavir Selahattin Şenliler ile birlikte ziyaretlerini gerçekleştiren Ankara SMMO Başkanı Mehmet Okkalı "Oda yönetimine seçildikten sonra Ankara ve çevresindeki illerimizi gezerek buradaki meslektaşlarımızı ziyaret ediyor görüş alışverişinde bulunuyoruz Sayın meslektaşımız Selahattin Şenliler'i ziyaret ettikten sonra kendisi Belediye Başkanımızında meslektaşımız olduğunu beyan edince kendisine de bir ziyaret gerçekleştirip tanışma fırsatı bulduk kabulü için teşekkürlerimizi sunuyoruz" dedi.
Belediye Başkanı Yusuf Başer ise meslektaşlarının ziyaretinden duyduğu memnuniyeti dile getirerek "Biliyorsunuz benim asıl mesleğim muhasebeciliktir meslektaşlarımın Belediye Başkanlığım dışında bunu öğrenip bizleri ziyaret etmesi şahsımı onurlandırmıştır bunun için ben kendilerine teşekkür ediyor çalışmalarında başarılar diliyorum" şeklinde konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MARAŞ GÜNDEM
19.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar dilediİşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MALATYA GERÇEK
19.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YENİ UFUK GAZETESİ
20.11.2013

ASMMMO yönetimi Yozgat'ta

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER TÜRK
ANKARA
20.12.2013

Muhasebecilere ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı ziyaret etti.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERDENHABER.COM
19.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERLER .COM
19.12.2013

YENİ MAHALLE BELEDİYE BAŞKANI YAŞAR'DAN ASMMMO'NUN YENİ BAŞKANI'NA ZİYARET

ANKARA (İHA) - Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.
İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"
Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER 3
19.12.2013

YENİ MAHALLE BELEDİYE BAŞKANI YAŞAR'DAN ASMMMO'NUN YENİ BAŞKANI'NA ZİYARET

ANKARA (İHA) - Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.
İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"
Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER X
19.12.2013

YENİ MAHALLE BELEDİYE BAŞKANI YAŞAR'DAN ASMMMO'NUN YENİ BAŞKANI'NA ZİYARET

ANKARA (İHA) - Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.
İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"
Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İL GAZETESİ
20.12.2013

Yaşar'dan Mehmet Okkalı'ya ziyaret

• İNCİ YILDIZ

YENİMAHALLE Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi. Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

SİZDEN HERKES MEMNUN

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar, özellikle de esnaf sizden çok mem nun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İLKE GAZETESİ
20.12.2013

Yaşar'dan Mehmet Okkalı'ya ziyare

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

»» HABERİ 4'TE

Yaşar Okkalı'yı tebrik etti

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

"Herkese eşit mesafede yaklaşmalıyız"

Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

'Sizden herkes memnun'

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını bildiren Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar, özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu. »» Haber: Ferhat YILDIRIM

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

DOĞU GÜNDEMİ
20.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERİNYERİ
22.12.2013

Yaşar'dan Okkalı'ya ziyaret

Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

'Sizden herkes memnun'

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını bildiren Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar, özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET
24.12.2013

Mali Müşavirleri ziyaret etti

YENİMAHALLE Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkam Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret etti. Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekieştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

ANAYURT
24.12.2013

Yaşar'dan, Okkalı'ya ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi. Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi. ● ***Haber merkezi***

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ÜYE VE STAYJER İSTATİSTİKLERİ

ASMMMO ÜYE VE EVRAK İSTATİSTİKLERİ

ÜYE İSTATİSTİKLERİ	
YENİ BELGE ALAN ÜYE SAYISI	418
YENİ KAYIT YAPILAN SM ÜYE SAYISI	27
YENİ KAYIT YAPILAN SMMM ÜYE SAYISI	391
SM'DEN SMMM'YE GEÇİŞ YAPAN ÜYE SAYISI	61
YMM OLMASI NEDENİYLE ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	4
İSTİFA ETMESİ NEDENİYLE ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	63
VEFAT ETMESİ NEDENİYLE ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	6
NAKİL GELEREK ÜYE KAYDI YAPILAN ÜYE SAYISI	19
NAKİL GİDEREK ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	31
KALICI MADDEDEN DOSYA BAŞVURUSUNDA BULUNAN KİŞİ SAYISI	36
ÇALIŞANLAR KÜTÜĞÜNE KAYDI YAPILAN ÜYE SAYISI	221
31/12/2013 TARİHİNDE AKTİF ÜYE SAYISI	11.082

EVRAK İSTATİSTİKLERİ

TOPLAM GENEL GELEN EVRAK	7843
TOPLAM GENEL GİDEN EVRAK	3535
TOPLAM GELEN BÜRO TESCİL BELGESİ BAŞVURUSU	317
TOPLAM GELEN KAŞE BAŞVURUSU	279

01.01.2013-31.12.2013 TARİHLERİ ARASI EVRAK İSTATİSTİKLERİ

GELEN EVRAK	**7395 ADET**
GİDEN EVRAK	**877 ADET**

01.01.2013-31.12.2013 TARİHLERİ ARASI TOPLANTI İSTATİSTİKLERİ

STAJ KOMİSYONU TOPLANTI SAYISI	**49**
TESMER ANKARA ŞB. YÖNETİM KURULU TOPLANTI SAYISI	**48**

STAJA GİRİŞ SINAVINDA BAŞARILI OLUP, STAJININ BAŞLATILMASINA İLİŞKİN EVRAK GETİREN ADAYLARIN DOSYA İNCELEME SAYISI	**839**
STAJ SÜRESİNİ TAMAMLAYAN SM VE SMMM ADAYLARIN EKSİKLERİNİN TAMALATILARAK SINAVA BAŞVURULARI SAĞLANAN ADAY SAYISI	**587**

01.01.2013-31.12.2013 TARİHLERİ ARASI STAJ BAŞVURULARI

DÖNEMİ	3568 SAYILI YASANIN 6.MADDESİ (STAJ YAPACAK ADAYLAR)
NİSAN-2013	**330**
AĞUSTOS-2013	**595**
ARALIK-2013	**364**
TOPLAM	**1289**

STAJA GİRİŞ SINAVINA KATILAN ADAYLARIN SINAV BAŞARILARINA AİT İSTATİSTİKLER

SINAV DÖNEMİ	KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLANLAR SAYISI	GENEL BAŞARI ORANI %
2013/1.DÖNEM (9 MART 2013)	1836	368	20
2013/2.DÖNEM (29 HAZİRAN 2013)	1548	285	18
2013/3.DÖNEM (2 KASIM 2013)	1771	250	14

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ YETERLİLİK SINAVINA KATILAN ADAYLARIN SINAV BAŞARILARINA AİT İSTATİSTİKLER

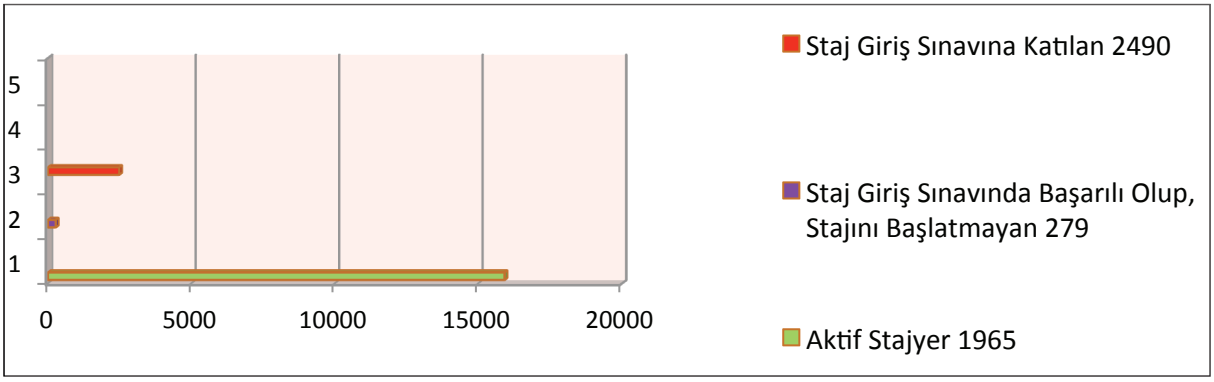
SINAV DÖNEMİ	KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLANLAR	BAŞARI ORANI %
2013/1. DÖNEM (16-17 MART 2013)	450	137	30
2013/2. DÖNEM (29-30 HAZİRAN 2013)	501	140	28
2013/3. DÖNEM (30 KASIM-01 ARALIK 2013)	574	160	28

A – B GRUBU STAJ ARA DÖNEM VE C GRUBU STAJ BİTİRME DEĞERLENDİRMESİ SINAVLARINA KATILAN ADAYLARIN SINAV BAŞARILARINA AİT İSTATİSTİKLER

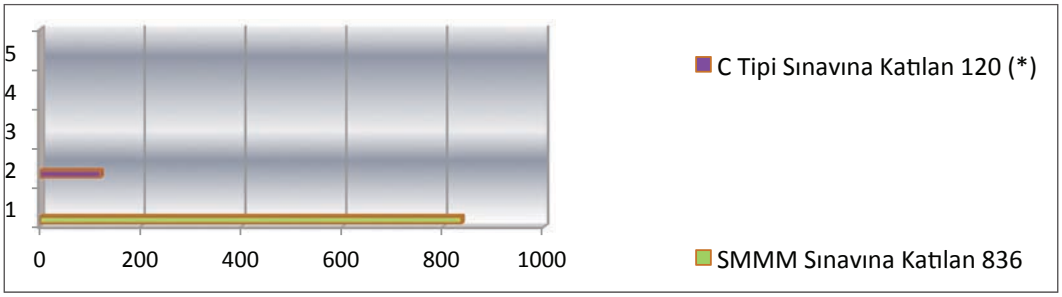
SINAV DÖNEMİ	SINAV TİPİ	KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLANLAR	BAŞARI ORANI %
2013/1. DÖNEM (17 MART 2013)	A GRUBU	1	0	0
	B GRUBU	6	4	67
	C GRUBU	9	7	78
	TOPLAM	**16**	**11**	**69**
2013/2. DÖNEM (30 HAZİRAN 2013)	A GRUBU	1	1	100
	B GRUBU	4	4	100
	C GRUBU	17	11	65
	TOPLAM	**22**	**16**	**73**
2013/3. DÖNEM (01 ARALIK 2013)	A GRUBU	0	0	0
	B GRUBU	2	2	100
	C GRUBU	15	10	67
	TOPLAM	**17**	**12**	**71**

STAJYER İSTATİSTİKLERİ
(16.01.2014 TARİHİ İTİBARİYLE)

a) **Stajyer adaylarının dağılımı**

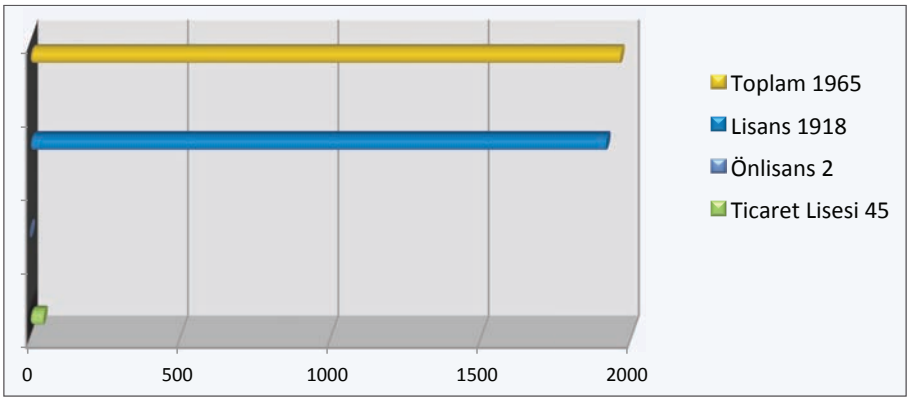

b) **Stajını tamamlamış aday meslek mensuplarının dağılımı**

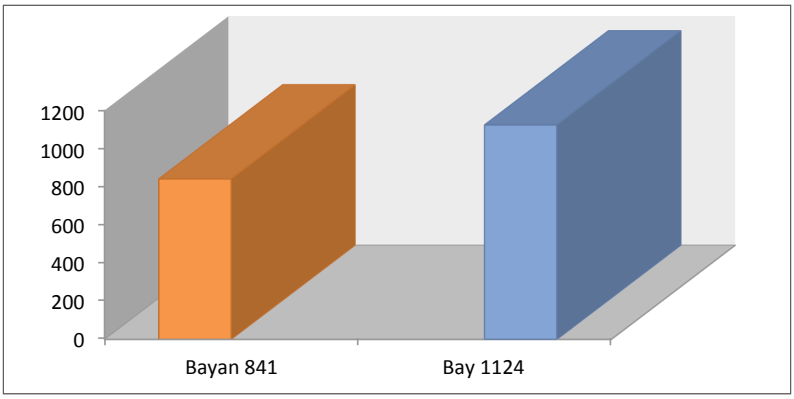

(*) 3568 sayılı Yasadaki değişiklik öncesi staja başlamış olanlar)

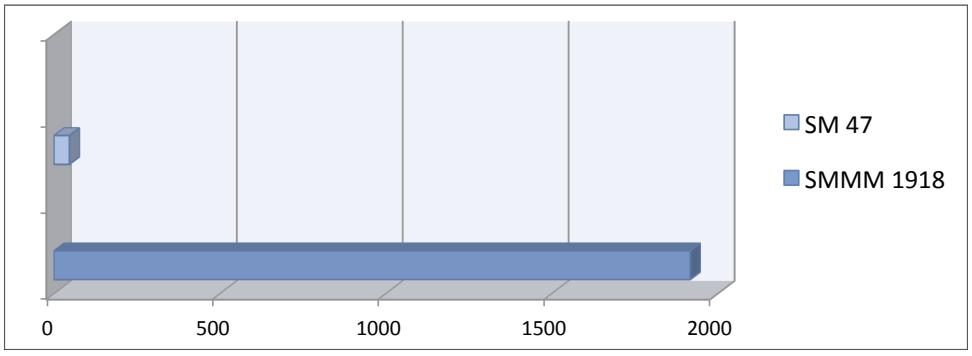
Aktif Stajyerler (eğitim durumlarına göre)

Aktif Stajyerler (Cinsiyetine Göre)

Aktif Stajyerler (Unvanlarına Göre SM ve SMMM)

DENETLEME KURULU RAPORU

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

01/01/2013- 31/12/2013 DÖNEMİ DENETLEME KURULU RAPORU

I - GİRİŞ

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile TESMER Ankara Şubesi ve ASMMMO İktisadi İşletmesinin 01/01/2013-31/12/2013 dönemi işlemleri, kurulumuzca ayda ortalama üç kez yapılan toplantılarla denetlenmiş, Yönetim Kurulu toplantılarına Başkanlık olarak katılınmış ve alınan kararlar değerlendirilerek aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

II - ASMMMO, TESMER ANKARA ŞUBESİ VE ASMMMO İKTİSADİ İŞLETMESİNİN DENETİMİ

Oda Yönetim Kurulunun 01/01/2013-31/12/2013 döneminde yapmış olduğu toplantılarda alınan kararlar ile işlemler Kurulumuzca incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda;

1- Kanuni defterlerin yasal süresi içinde notere tasdik ettirildiği, kayıt ve işlemlerin tek düzen muhasebe sistemine uygun olarak yapıldığı,

2- Yapılan kasa sayımları sonucunda, herhangi bir olumsuz sonuca rastlanmadığı ve kasa sayımında elde bulunan değerlerin tam olduğu, yapılan işlemlerle kayıtların birbirini doğruladığı;

3- Demirbaş mevcutlarının muhasebe kayıtlarına uygun olduğu ve listelerdeki demirbaşların yerinde bulunduğu;

4- Hazır değerler, fon hesapları, alacaklar ve stokların defter kayıt ve belgelere uygun olduğu,

5- Yönetim kurulu karar defterine kararların yazıldığı ve imzalandığı, üye kayıt defteri, serbest çalışanlar kütüğü defteri kayıtlarının düzenli tutulduğu ve ilgili kayıtların defter ve belgelere uygun olduğu, odaya verilen dilekçelerin görüşüldüğü,

6- Önem arz eden alışların teklif alma suretiyle yapıldığı, en uygun teklif verene işin verildiği, sözleşme yapıldığı,

7- Kurulumuza herhangi bir şikayet ve ihbarın yapılmadığı,

8- 2013 yılında üyeler ile ilgili genel bilgiler aşağıdaki şekildedir.

Odamıza nakil gelen üye sayısı : 19

Odamızdan nakil giden üye sayısı : 31 kişi

İstifa eden üye sayısı : 63 kişi

Vefat eden üye sayısı : 6 kişi

YMM olan üye sayısı : 4 kişi

2013 yılı içinde kayıt yaptıran üye sayısı : 418 kişi

2013 yılı sonu itibariyle faal üye sayısının : 11.082 kişi

olduğu,

9- 2013 yılı içinde TTK, KOBİ TFRS ve Denetim eğitimleri için oda bütçesinden 150.520,72 TL harcandığı ;

10- ASMMM Odasının 01/01/2013 - 31/12/2013 dönemi gelirlerinin gelir tablosunun incelenmesi ve kayıtlarla teyit edilmesi sonucunda TÜRMOB Temel Eğitim Staj Merkezinden alınan gelir ile birlikte toplam gelirinin 5.301.393,66 TL. olduğu giderinin 4.652.578,02 TL. olduğu, dönem sonu olumlu farkın 648.815,64 TL. olduğu;

11- ASMMM Odasının iktisadi işletmesinin 01/01/2013 - 31/12/2013 dönemi kayıtlarının ve gelir tablosunun incelenmesi sonucunda toplam gelirinin 724.828,14 TL. olduğu toplam giderinin ise 770.695,36 TL. olduğu, dönemi 45.867,22 TL. zararla kapattığı,

12- TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Ankara Şubesinin 01/01/2013 - 31/12/2013 dönemi kayıtlarının ve gelir tablosunun incelenmesi sonucunda toplam gelirinin 774.338,61 TL. olduğu toplam giderinin de 364.422,26 TL. olduğu ve dönemi 409.916,35 TL. olumlu farkla kapattığı sonucuna varılmıştır.

III - SONUÇ

Kurulumuzca denetlenen ve odamız internet sayfasında yayımlanan mali tabloların; oda ve bağlı kuruluşların gerçek durumunu yansıttığı, işlemlerin muhasebe standartlarına, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine, yasalara, TÜRMOB Odalar arası uygulama birlikteliği esaslarına, defter ve belgelere uygun olarak düzenlendiği, harcama belgelerinin usulüne uygun olarak alındığı ve muhafaza edildiği, yapılan harcamaların yasada belirtilen amaçlara uygun olarak yapıldığı görülmüştür.

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve bağlı kuruluşların yönetim kuruluna, çalışanlarına teşekkür eder, denetleme kurulu raporumuzu üyelerimize saygıyla arz ederiz. 27/01/2014

Halit YILDIZ	**Bülent KAPLAN**	**Kadir TONBUL**
Denetleme Kurulu Başkanı	**Üye**	**Üye**

DİSİPLİN KURULU RAPORU

14.06.2013-31.12.2013 DÖNEMİ DİSİPLİN KURULU FAALİYET RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın 22.Olağan Genel Kurulunda Disiplin Kuruluna seçilerek;14.06.2013 tarihinden bu yana kurul olarak,3568 sayılı Yasanın Disiplin Yönetmeliğinin verdiği yetkiler çerçevesinde,sağduyulu ve objektif bir şekilde çalışmalarımıza devam ettik ve etmeye devam etmekteyiz.

Her hafta periyodik bir şekilde toplantılarımızı yaparak,ayrıca gerekli görülen hallerde ilave toplantılar yaparak,tarafımıza gönderilen disiplin dosyaları üzerinde titizlikle çalışarak ilgili disiplin yönetmeliğimizin hükümleri çerçevesinde adil karar verebilmek için azami gayret göstermekteyiz.

Meslek mensuplarının ve kanunun menfaatlerini korumanın temel amaç olduğu,disiplin uygulamalarında;meslek ahlak ve disiplini bozacak davranışların cezasız kalmaması ve meslek yasasına aykırı davranışlarda hak edilen cezaları tereddütsüz uygulamak,Disiplin

Kurulu çalışmalarının esasını oluşturmaktadır.

Disiplin Kurulumuz 14.06.2013-31.12.2013 çalışma dönemine; bir önceki dönemden devreden 142 dosya ile çalışmalarına başlamıştır.

Bu dosyalardan 23 adedi, bağlantılı konularda açılmış olan dava sonucunu beklemekte olup, diğer 119 dosya ile ilgili kovuşturma sürdürülmüştür.

Bu dönemde ise, 31.12.2013 tarihine kadar kurulumuza toplam 14 adet dosya sevk edilmiştir. Toplamı 156 olmuştur.

Disiplin Kurulu olarak görevimizin sadece ceza vermek olmadığı; bunun yanında cezayı gerektiren durumların oluşmadan ortadan kaldırılması olduğu bilinci ile görev yaptığımız dönem içinde ifadesini vermek üzere davet ettiğimiz meslek mensuplarımıza eğitici bilgiler de vermeye çalıştık. Disiplin Kurulu'nda yapılan duruşmalarda getirilmesini istediğimiz, meslek mensubuna ait belgelerde gördüğümüz eksikliklerden en önemlileri şunlardır:

1. Meslek mensuplarınca düzenlenen serbest meslek makbuzlarında işin mahiyeti bölümü ya boş bırakılmakta ya da "muhasebe ücreti" ibaresi yer almakta; hangi dönemin muhasebe ücreti olduğu belirtilmemektedir.

2. Defterlerin bir meslek mensubundan diğer meslek mensubuna geçişi sırasında devir teslim tutanağı düzenlenmemekte, önceki meslek mensubu ile bağ kurulmamaktadır.

3. Meslek mensuplarının bir kısmının adres değişikliklerini Odamıza bildirmedikleri tespit edilmiştir.

Bu aksaklıkların ötesinde Kurulumuza intikal eden dosyalardan çıkan sonuçlara göre disiplin cezası gerektiren eylemler şu ana başlıklar altında toplanabilir.

1- Müşteri bildirim listelerinin Odaya verilmemesi,

2- Meslek mensuplarınca, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte öngörülen yazılı hizmet sözleşmesi yapmadan, ya da eksik sözleşme ile iş kabul edilmesi,

3- Meslek mensuplarınca, kasıt olmaksızın gerekli önem ve titizlik yeterince gösterilmeden; yasal düzenlemelere ve ilan olunmuş norm ve standartlara aykırı olarak beyanname, bildirimlerin

imzalanması, denetlenmesi ve tasdik edilmesi.

4- Meslek mensuplarınca mesleği yapmaları yasaklanmış kişilerle işbirliği yapılması,

5- Ticari faaliyet yasağına uyulmaması,

6- Meslek mensuplarınca, beyanname ve bildirimlerin imzalanması ve denetimi ile ilgili yasal düzenlemelerdeki ilke ve kurallarla, ilan olunmuş norm ve standartlara kasten aykırı davranılması veya beyanname imzalama yetkisinin kasten gerçeğe aykırı olarak kullanılması, bu uygulama sonucunda da Maliye Bakanlığı denetim görevlileri tarafından yazılan sorumluluk raporları ile karşı karşıya kalınması,

7- İş sahipleri tarafından işe başlatılması istenilen yeni personelin işlemlerini yaparken, iş sahiplerinden yazılı istem alınmamış olması nedeniyle olası sahte sigortalılık durumlarının ortaya çıkması ve bu eylem nedeniyle SGK Müfettişlerince sorumluluk raporlarına muhatap olunması,

Bu görev anlayışı ile toplam 156 dosya üzerinde yaptığımız değerlendirmeler ve verdiğimiz kararlar aşağıda bir tablo halinde sunulmuştur.

2013 YILI FAALİYET RAPORU	
VERİLEN CEZA	**DOSYA SAYISI**
Uyarma Cezası	7
Kınama Cezası	18
6 Ay Geçici Olarak Mesleki Faaliyetten Alıkoyma Cezası	4
1 Yıl Geçici Olarak Mesleki Faaliyetten Alıkoyma Cezası	16
Meslekten Çıkarma Cezası	1
Kovuşturma Başlatılmasına Yer Olmadığı Kararı	13
Karar taslağı yazılmış dosya sayısı	19
Dava-Bilgi Beklenen	23
Kovuşturması devam eden	58
TOPLAM	**156**

Saygılarımızla bilgilerinize sunarız. 20.01.2014

BAŞKAN
MUSTAFA ÖNDER

BAŞKAN YRD.
NEVİN ÇİMEN

ÜYE
KEZBAN KELEŞ

ÜYE
HAYRETTİN ÇELİK

ÜYE
MÜCAHİT ALTUNOK

TESMER ANKARA ŞUBESİ RAPORLARI

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

TEMEL EĞİTİM VE STAJ MERKEZİ (TESMER ANKARA ŞUBESİ)

01.01.2013-31.12.2013 DÖNEMİ ÇALIŞMA RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Temel Eğitim ve Staj Merkezi Yönetim Kurulu 01.01.2013-31.12.2013 tarihleri arasında 48 toplantı yapmıştır.

Bu toplantılarda;

Staja Giriş Sınavında başarılı olan 839 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj yeri ile ilgili şubemiz tarafından istenilen evrakları tamamlatılmış olup, staj başlama yazıları adaylara tebliğ edilmiştir.

Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik staj süresini tamamlayan 587 adayın staj dosyalarındaki eksik evrakları tamamlatılmış olup, sınav müracaatında bulunan adayların staj özlük dosyaları TESMER'e gönderilmiştir.

• 22 Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun askerlik nedeniyle staj haklarının saklı tutulmasına karar alınmıştır.

• Askerden dönen ve diğer odalardan staj dosyası nakil gelen 8 aday meslek mensubunun stajlarının devam etmesi kararlaştırılmıştır.

• Raporlu olup, mücbir sebep olarak kabul edilen 42 Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun raporlu olduğu sürelerin staj bitim tarihinin sonuna eklenmesine karar verilmiştir.

• Staj şartlarına uygun çalışmayan ve staj süresi içerisinde ara veren 25 adayımızın staj dosyaları değerlendirilmiş ve bu süreler staj bitim tarihi sonuna eklenmiştir.

• 76 adayımız iş yeri değişikliği için iş arama süresi talebinde bulunmuş olup, uygun olanlara iş arama süresi verilmiştir.

• Stajyer olarak görünmesine rağmen şubemize hiçbir belge ve bilgi vermeyen, adresleri belli olmayan, 3568 sayılı Yasa ve Staj Yönetmeliği hükümlerine aykırı stajyerlik niteliğini kaybetmiş veya adayların kendi talepleri doğrultusunda iptal edilen stajyer dosya sayısı 7'dir.

• Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebecilik Staj Yönetmeliği ve 25.04.2003 tarihli Staja İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Uygulama Yönergesi gereği; 6 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik meslek mensubu adayı staja giriş sınavında başarılı olduğu halde, 2 yıl içerisinde stajlarını başlatmadıklarından dolayı staj dosyaları iptal edilmiştir.

• Staja Giriş Sınavı, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Yeterlilik Sınavı ve İngilizce kursuna katılan 508 adayın kurs katılım belgeleri değerlendirilmiş olup, Tesmer'in 09.11.2006 tarih ve 02629 sayılı yazısı gereği 3 aylık staj süresinden sayılmasına karar verilmiştir.

• Lisans ve Lisansüstü diplomaları Yasanın 5/A-a maddesindeki öğrenim koşullarına uygun olan 38 Adayın stajının 1 yıl kısaltılmasına karar verilmiştir.

• Yasanın 6/ı maddesi gereği; 5 adaya ilişkin karar alınmıştır.

• Staj dosyasını takipsiz bırakan 9 adaya uyarı yazısı gönderilmesine ilişkin karar alınmıştır.

• 85 adayın staj dosyası diğer Odalara nakil gönderilmesine karar alınmıştır.

• Büro denetiminin yapılmasına ilişkin 1 meslek mensubu ASMMMO Yönetim Kuruluna havale edilmiştir.

• 6 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj yerlerinde fiilen staj yapıp yapmadıklarının denetimlerinin yapılması için dosyası Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Odası Stajyerleri İzleme ve Değerlendirme Komisyonuna gönderilmiştir.

• Stajyer Denetimleri yapılan toplam 98 adaya ait staj dosyası değerlendirilmiş olup; Stajyer Denetim Tutanakları gereği; 38 adayın staj yerlerinde tekrar denetim yapılmasına, 60 adayın stajlarının uygunluna karar verilmiştir.

Bu dönem içinde diğer Odalardan Odamıza 91 dosya nakil gelmiş, Odamız'dan diğer Odalara 88 stajyer dosyası nakil gitmiştir.

Şubemize 01.01.2013 - 31.12.2013 tarihleri arasında 7395 adet gelen evrak, 877 adet giden evrak kaydı yapılmıştır.

Mehmet OKKALI	Fatih ÇALIK	Kaan DEMİROĞLU
Başkan	Başkan Yrd.	Sekreter

Erol ÖZTÜRK	Talip ŞAHİNER	Ebubekir KİPEL	Ayhan KARAYAĞLI
Sayman	Üye	Üye	Üye

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

STAJ KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Temel Eğitim ve Staj Merkezi Staj Komisyonu 01.01.2013 – 31.12.2013 tarihleri arasında 49 toplantı yapmıştır.

Bu toplantılarda;

• Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik staj süresini tamamlayan 587 aday meslek mensubuna ait staj dosyası incelenmiş olup, konu gereği dosyaları değerlendirilmek üzere TESMER Ankara Şubesi Yönetim Kuruluna sunulmuştur.

• Staja Giriş Sınavında başarılı olan 839 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj dosyaları değerlendirilmiş, stajlarının başlatılmasının uygunluğuna karar verilmiştir.

• Staja Giriş Sınavına girmekte iken askere giden 5 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun sınav hakları saklı tutulmuştur.

• 1Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj yerlerinde fiilen staj yapıp yapmadıklarının denetimlerinin yapılması için dosyaları incelenmiş olup, Tesmer Ankara Şubesi Yönetimine sunulmuştur.

• Stajyer Denetimleri yapılan toplam 98 adaya ait Stajyer Denetim Tutanakları incelenmiş olup, 38 adayın staj yerlerinde tekrar denetim yapılması istenmiş, 60 adayın stajlarının uygun olduğuna ilişkin değerlendirilmenin yapılması için Tesmer Ankara Şubesi Yönetimine sunulmuştur.

Sıddık MERMERCİ	**Salih YAYLA**	**Ahmet ÇITAK**
Başkan	**Başkan Yrd.**	**Üye**

Sacit BAYKARA	**Mürsel KESKİN**
Üye	**Üye**

HAKSIZ REKABETLE MÜCADELE KURULU RAPORU

HAKSIZ REKABETLE MÜCADELE KURULU'NUN SUNUŞU

Meslektaşlar arasında yapılan sorunların belirlenmesi toplantılarında1. Sırada Haksız Rekabetin yarattığı sıkıntılar yer almaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar 21/11/2007 tarih ve 26707 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliği mesleğin en önemli kazançlarından biri olmuştur.

Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu esas olarak meslek mensuplarının mesleki faaliyetleri kapsamında işin kabulü, reddi, yürütülmesi ve sona ermesi ile reklam yasağı kapsamında her türlü faaliyetlerde eylem ve davranışların önlenmesini sağlayacak faaliyetlerde bulunmaktadır.

Odalar bünyesinde kurulan Haksız Rekabetle Mücadele Kurulları;

1) Meslek mensupları arasında ve iş sahipleriyle haksız rekabet hallerine,
2) Ücret ve diğer mali nitelikteki uygulamalarda ortaya çıkan haksız rekabet hallerini,
3) Reklam yoluyla yapılan haksız rekabet hallerini,

Engellemek görev yetkileri içindedir.

Odalar, meslek mensuplarının iktisadi menfaatlerini korumak amacıyla, haksız rekabetin varlığı halinde kanunun 14. Maddesiyle;

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespiti
b) Haksız rekabetin men'i
c) Haksız rekabetin neticesi olan maddi durumun ortadan kaldırılması ile haksız rekabet haksız veya yanıltıcı beyanlarda yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi,

Davalarını açmaya yetkilidir. Haksız rekabet nedeniyle müşterileri, güvenirliği, mesleki itibarı, mesleki faaliyetler veya diğer iktisadi menfaatleri zarar görme tehlikesi olan meslek mensubu; ilgili odalara şikayette bulunabilir ve Türk Ticaret Kanununda düzenlenen dava haklarını kullanabilir.

Mevlüt SARITAŞ	**Kadir Şahin**	**Necati TEKİN**
Başkan	Başkan Yardımcısı	Sekreter

Hüseyin KARAGÖZ	**Şükrü ÖZEK**
Üye	Üye

I. **KAPSAM**

Bu raporda; ASMMMO Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'nun 2013 dönemine ilişkin "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği" çerçevesinde yürüttüğü haksız rekabetin önlenmesine dair faaliyetleri yer almaktadır.

II. **YASAL DAYANAK**

Bu raporun yasal dayanağı 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanununun 29,33,45 ve 50'nci maddelerine dayanılarak çıkartılan 21/11/2007 tarih 26707 Resmi Gazete sayılı "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği"'nin 29. Maddesi b bendidir.

YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

- **Meslek Mensupları Arasında Ve İş Sahipleri İle İlişkilerde Haksız Rekabet**

Meslek mensuplarının yeni iş elde etmek amacıyla yaptıkları girişimler yönetmelik hükümleri çerçevesinde kurullara bağlanmış olup, aksine davranışlar titiz bir şekilde izlenmektedir. Özellikle yıl sonlarında meslektaşlar arasında mükellef kaymaları yoğunlaşmakta olduğu gözlenmekte, haksız rekabete neden olacak şekilde gerçekleşir müşteri kayıpları için odaya yapılan şikayetler izlenerek, haksız rekabetle mücadele kurulu tarafından tabi tutulmaktadır.

İş sahipleri genellikle ücreti bahane ederek sözleşmeyi feshetmeye yönelmekte, uzunca bir süre de ücretini ödemeyi geciktirirken avantaj elde etmeye çalışmaktadır. Meslek ahlak kurallarını tam olarak benimseyen ve uygulayan bir meslek duruş iş sahipleri tarafından da aynı duyarlılıkla kabul göreceğini söyleyebiliriz.

- Ücret ve Diğer Mali Nitelikteki Uygulamalar ile **Haksız Rekabet**

Haksız rekabete en yoğun bir şekilde olan davranışların başında ücret gelmektedir. Müşteri elde etmenin en kolay yolu olarak asgari ücretin altında bir ücretle iş kabul eden bir meslek mensubu, müşteri kaybeden meslektaşlarının haklarını açıkça çiğnediğini de bilmelidir. Sözleşmeleri düzenleyen ve düşük ücretle hizmet veren meslek mensupları hakkında haksız rekabete neden olduklarından dolayı soruşturma yapılacağı bilinmelidir.

- **Reklam Yoluyla Haksız Rekabet**

3568 sayılı meslek yasasının 44. Maddesi ifade edilen reklam yasağı hükmü (iş elde edebilmek amacı ile reklam sayılabilecek faaliyetlerin) her türlüsünü kapsamaktadır. Reklam yasağına aykırı davranışlar tabela, nasılı evrak, sirküler, kitapçık ve tanıtım broşürleri, personel istihdamı ile ilgili duyurular ve internet uygulamaları konularında görülmektedir. Özellikler internet sitesi kuran meslek mensuplarının uyacakları kurullar yönetmelikte ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Meslektaşlar arasında son yıllarda hızla artış gösteren bu uygulamalarda reklam sayılabilecek ifadelere yer vermemeye özen göstermeleri gerekmektedir.

A) HRMK'NIN Toplantı Sayısı Ve İnceleme Ve Soruşturma Konusu Dosya Sayısı:

Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu Toplantı Sayısı	19
2012 Yılında devrolunan toplam dosya sayısı	0
Yönetim Kurulu Kararı ile 2013 yılı içinde Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'na sevk edilen toplam dosya sayısı	3

B) HRMK'NA Sevk Edilen Dosyalarla İlgili HRMK Tarafından Yapılan İnceleme Ve Soruşturmanın Genel İstatistiki Sonuçları

YIL	ÖNCEKİ YILDAN DEVİR DOSYA SAYISI	YIL İÇİNDE GELEN DOSYA SAYISI	DİSİPLİN KOVUŞTURMASI AÇILMASI ÖNERİSİYLE YÖNETİM KURULUNA SUNULAN DOSYA SAYISI	DİSİPLİN KOVUŞTURMASINA GEREK OLMADIĞI ÖNERİSİYLE YÖNETİM KURULUNA SUNULAN DOSYA SAYISI	İŞLEM YAPILMASINA GEREK OLMADIĞI GEREKÇESİYLE YÖNETİM KURULUNA İADE EDİLEN DOSYA SAYISI	GELECEK YILA DEVREDEN DOSYA SAYISI
2013	0	3	0	1	-	2

C) HRMK'NA sevk edilen ve işlem gören dosyaların Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliğinde sayılan eylemlere göre ayrıntılı tasnifi:

AA) Meslek mensupları arasında ve iş sahipleri işle ilişkilerde haksız rekabet konusuna giren toplam dosya sayısı ile yapılan işlemlere ilişkin ayrıntılı tablo					
KONUSU		Toplam Dosya Sayısı (1) Disiplin Kovuşturması Açılması Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (2)	Yapılan İşlem		
			Disiplin Kovuşturmasına Gerek Olmadığı Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (3)	İşlem Yapılmasına Gerek Olmadığı Gerekçesiyle Yönetim Kuruluna İade Edilen Dosya Sayısı (4)	Gelecek Yıla Devreden Dosya Sayısı 1=(2+3+4) (5)
a)	Muhasebe ve Denetim standartlarına uymamak, mesleki faaliyetlerin yürütülmesinde gereken mesleki özeni göstermemek	0			
b)	Bir diğer meslek mensubu ile sözleşmesi bulunan iş sahiplerini sözleşme yapmak amacıyla mevcut sözleşmelere aykırı davranmaya veya bu sözleşmeleri feshetmeye yöneltmek	0			
c)	İzinsiz olarak faaliyette bulunmak, yetki belgeleri ve ruhsatları iptal olduğu halde doğrudan veya dolaylı olarak mesleki faaliyete devam etmek veya faaliyetleri geçici olarak durdurulduğu halde mesleki faaliyetlere doğrudan devam etmek	0			
ç)	Yetki belgeleri ve ruhsatları iptal olduğu veya faaliyetleri geçici olarak durdurulduğu halde, unvanlarında, ilan ve reklamlarında, mesleki faaliyette bulundukları intibaını yaratacak kelime veya ibareler kullanmak	0			
d)	Meslek ruhsatının kiralanması veya çeşitli menfaatler sağlayarak meslek mensubu olmayan kişilere faaliyette bulunma imkanı sağlamak	0			
e)	Mesleği yapmaları yasaklananları çalıştırmak veya bu kişilerle her ne şekilde olursa olsun doğrudan veya dolaylı olarak mesleki iş birliği yapmak	0			
f)	Üçüncü şahısları yanıltacak şekilde gerçeğe aykırı belge düzenleme ve onaylamak	0			

g)	Bir diğer meslek mensubunun çalışanlarına ve diğer yardımcı kişilere işlerini yerine getirirken yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek şekilde doğrudan veya dolaylı menfaat sağlamak veya önermek	0			
h)	Bir diğer meslek mensubunun çalışanlarını ve diğer yardımcı kişileri her türlü vasıtayla meslek mensuplarının veya iş sahiplerinin iş sırlarını ele geçirmeye veya açıklamaya yöneltmek	0			
ı)	Bağımlı çalışan meslek mensupları bakımından aynı anda birden çok işletmede mesleki sorumluluk üstlenmek	0			
i)	Mevzuat hükümlerinin emredici kurallarına aykırı davranmak suretiyle meslek mensupları karşısında haksız şekilde avantaj elde etmek	0			

BB) Ücret ve diğer mali nitelikteki uygulamalara ilişkin haksız rekabet konusuna giren toplam dosya sayısı ile yapılan işlemlere ilişkin **ayrıntılı tablo**

KONUSU		Toplam Dosya Sayısı (1) Disiplin Kovuşturması Açılması Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (2)	Yapılan İşlem		
			Disiplin Kovuşturmasına Gerek Olmadığı Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (3)	İşlem Yapılmasına Gerek Olmadığı Gerekçesiyle Yönetim Kuruluna İade Edilen Dosya Sayısı (4)	Gelecek Yıla Devreden Dosya Sayısı 1=(2+3+4) (5)
a)	Asgari ücret tarifesinin altında ücret talep etmek veya ücretsiz hizmet vermek	0			
b)	Ücret tarifesindeki düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, yapılacak hizmet veya iş sonucu elde edilen menfaat üzerinden iş sahibi ile ortaklık pay anlaşmaları yapmak	0			
c)	Bir meslek mensubuna olan ücret borcunu ödememiş iş sahibine hizmet vermek	0			
ç)	İş sahiplerinden emanet para toplamak, alınan ücrete karşılık olmak üzere gerçeğe aykırı serbest meslek makbuzu veya fatura düzenlemek	0			
d)	Sözleşme değerinin altında serbest meslek makbuzu veya fatura düzenlemek veya hiç düzenlememek; mali yükümlülüklerini yerine getirmemek	0			
e)	Üçüncü kişilere ücret ya da herhangi bir menfaat sağlamak veya vaat etmek suretiyle iş almak	0			
f)	İş sahiplerine menfaat sağlamayı vaat etmek veya menfaat sağlamak ve bu suretle iş almak	0			
g)	İş sahiplerine ait veya iş sahiplerinden elde edilen bilgileri kullanmak suretiyle ekonomik çıkar sağlamak	0			
ğ)	Çalışanlara iş mevzuatında ön görülen ücret ve sosyal hakları vermemek veya maliyetleri düşürmek için yasal zorunlulukları yerine getirmemek	0			

CC) Reklam yoluyla haksız rekabet konusuna giren toplam dosya sayısı ile yapılan işlemlere ilişkin ayrıntılı tablo					
KONUSU		Toplam Dosya Sayısı (1) Disiplin Kovuşturması Açılması Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (2)	Yapılan İşlem		
			Disiplin Kovuşturmasına Gerek Olmadığı Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (3)	İşlem Yapılmasına Gerek Olmadığı Gerekçesiyle Yönetim Kuruluna İade Edilen Dosya Sayısı (4)	Gelecek Yıla Devreden Dosya Sayısı 1=(2+3+4) (5)
a)	Meslek mensuplarının dürüstlüğü, güvenirliği ve tarafsızlığı hakkında yanlış ve asılsız beyanlarda bulunmak	0			
b)	Meslek mensuplarının hizmetlerini ve faaliyetlerini yanlış ve yanıltıcı veya yersiz açıklamalarla kötülemek	0			
c)	Meslek mensupları hakkında asılsız ihbar ve şikayette bulunmak	0			
ç)	Kendisi, hizmetleri ve faaliyetleri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak	0			
d)	Sahip olmadığı meslek unvanını kullanmak	0			
e)	Bu yönetmelik ile belirtilen reklam ilke ve kurallarına aykırı davranmak	1			
f)	Mesleki ve akademik unvan dışında sahip olunan başka unvanları kullanmak	0			

MİSYON-VİZYON

Misyonumuz; Muhasebe mesleğinde haksız rekabetin önlenmesi amacıyla; mesleki standartları ve küresel uygulamaları dikkate alan, meslek mensuplarına değer yaratan, mesleki hizmetlerin kalitesini ve etkinliğini artıran önleyici, düzeltici ve düzenleyici faaliyetleri kamu yararına yönelik uygulamaya geçirmektir.

Vizyonumuz; Üyelerimizin ekonomik ve teknolojik gelişmelere uyumlu olarak; yenilikçi, ihtisas sahibi, sürekli eğitime ve gelişime açık, mesleki ilke ve kuralları özümsemiş meslek mensupları olmaları amacıyla saygınlığın, güvenirliğin, hizmet kalitesinin kamu yararının dikkatine alınarak artırılmasıdır.

ÖNERİLER

Şikayete bağlı olarak tespit edilen haksız rekabete neden olan davranışların azaltılması ya da çok aza indirilmesi için meslektaşlar arasında zorunlu eğitim kapsamında bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

E-sözleşme uygulamasının hayata geçmesi de haksız rekabetin yoğun olarak yaşandığı ücret nedeniyle müşteri kaybetme sorununa kalıcı bir çözüm olacaktır.

Kendi çıkarları uğruna mesleğe zarar verenleri, mesleki dayanışma bilinci ile tespit edilip, ilgili yönetmelikler çerçevesinde verilecek cezalar ile bu kişilerin yarattıkları sıkıntılardan o kadar kısa kurtulabiliriz.

KOMİSYON RAPORLARI

AR-GE KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ar-Ge komisyonumuz 2013 yılı içerisinde, Ar-Ge mevzuatına ilişkin komisyonun oluşturulması ile komisyon üyeleri ile görevlerinin belirlenmesi olmak üzere iki adet toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantılar neticedisned yeni çıkması beklenen 4691 sayılı Kanun yönetmeliğinin yayımlanmasından sonra, bu yönetmelik ve 5746 sayılı kanun olmak üzere her iki kanunu da içeren Ar-Ge konulu seminer verilmesine oda yönetimi ile birlikte karar verilmiştir.

Adnan DİNLER

Ar-Ge Komisyon Başkanı

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Avrupa Birliği Komisyonu olarak 2013 yılında yapılan ilk toplantıda başkan, başkan yardımcısı, raportör seçimi yapıldı. Sonraki toplantıda Avrupa Birliği Komisyonunun faaliyet süreci ortaya taslak olarak hazırlanılıp üyeler sunulmuştur. Toplantılarımızda Avrupa Birliği Üye Ülkelerin Vergi Mevzuatları, Ticaret Hukukları ve Uygulanan Muhasebe Uygulamaları sunumlar şeklinde üyelerimize anlatılmaktadır. Üyeler arasında koordinasyonu sağlamak maksadıyla, bir mail grubu kuruldu ve toplantı gündemi, toplantıdan önce üyeler ile paylaşılarak, toplantılarımızın daha verimli geçmesi hedeflenmektedir. Avrupa Birliği ile ilgili araştırmalar ve sunumlarımızın yanında, Avrupa Birliği Hibe Programları veya Kalkınma Ajansları Hibe Programları kapsamında bir proje hazırlanması ve bu proje kapsamında alınacak hibe ile Avrupa Birliği Üye ülkelerinde yerinde gözetim, eğitim ile ülkeler arasındaki muhasebe sistemi farklılıklarının daha anlaşılır hale getirilmesi komisyonun hedeflerin içindedir. Projeyi baştan sona hazırlayacak ve yönetecek bir kurul komisyon içerisinden seçilecektir. Projeyi hazırlama esnasında teknik olarak dışarıdan destek alınacak ve proje bu şekilde yürütülecektir. Bu bağlamda görüşmelere başlanılmıştır. Özet olarak bir taraftan Avrupa Birliği Üye ülkeleri mevzuatları taranıp üyelere anlatılırken, diğer taraftan hibe programları kapsamında proje hazırlanıp, bu projenin yürütülmesi esnasında komisyon üyelerininde içinde bulunması hedeflenmektedir.

Saygılarımla,

SMMM Ümran KALINSAZLIOĞLU

BAĞIMSIZ DENETİM KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Oda İç Yönetmeliği'nin 17'nci maddesine göre oluşturulan Bağımsız Denetim Komisyonu'nun 2013 yılında yaptığı faaliyetler aşağıda sunulmuştur.

a) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nca yapılan Bağımsız Denetçi Sınavı ile ilgili meslek mensuplarının sorunları, görüş ve önerileri değerlendirilmiştir.

b) Bilindiği üzere, 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile şirketlerin tümünün bağımsız denetime tabi olması hususunda düzenleme yapılmıştır. Ancak, kanun yürürlüğe girmeden 26.06.2012 tarihinde TTK'nunda değişiklik yapılmıştır. Daha sonra, 01.01.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397'nci maddesi kapsamında denetime tabi olacak şirketlere ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Böylece, bağımsız denetime tabi olacak şirketlerin sayısı önemli ölçüde azalmıştır. Yeni Türk Ticaret Kanununda şirketlerin bağımsız denetime tabi tutulması denetimden beklenen faydanın sağlanması açısından önemli bir düzenlemedir. Bağımsız Denetim Komisyonu Üyeleri de yapılan toplantılarda bağımsız denetim konusunda kendi düşüncelerini ve meslek mensuplarından gelen görüş ve önerileri gündeme getirmişlerdir.

Komisyon toplantısında; Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren "Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar" çerçevesinde denetime tabi tutulan şirketlerin kapsamının genişletilmesi hususunda Komisyon Üyeleri görüş ve önerilerini açıklamışlardır.

c) Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile Kamu Gözetim Kurumu'nca, 'Bağımsız Denetim' konusunda ilgili tarafların da iştirak edeceği bir Panelin yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

d) Bağımsız Denetime tabi şirketlere ilave olarak bağımsız denetim kapsamı dışında kalan Kooperatifler ile Esnaf ve Sanatkarlar Odaları, Oda ve Borsalar, Dernekler, Sendikalar vb. kuruluşların da Bağımsız Denetime tabi olması hususunda gerekli çalışmaların yapılması kararlaştırılmıştır.

e) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca, 6455 sayılı Kanunun 80'nci maddesi ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun 397'nci maddesinde yapılan değişiklik kapsamında Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelik hakkında değerlendirme yapılmıştır.

f) Komisyonumuz bir taraftan gündeme alınan konular hakkında kararlar almış, diğer taraftan da Komisyon toplantısına katılan Üyelerin eğitilmesi konusunda çalışmalar yapmıştır.

Bu çerçevede, Komisyon Başkan Yardımcısı Emir Taşar tarafından Bağımsız Denetim konusunda seminer verilmiştir. Eğitim ise;

Bağımsız denetim'in tanımı,

Bağımsız denetim'in amacı,

Bağımsız denetim teknikleri,

Yıllık bağımsız denetime tabi işletmeler,

Özel bağımsız denetime tabi işletmeler,

Bağımsız denetim kuruluşlarının ve denetçilerin uyacakları etik ilkeler,

Bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar,

Bağımsız denetim çalışmalarının belgelendirilmesi,

Bağımsız denetim kanıtları,

Bağımsız denetim görüş çeşitleri,

konularında yapılmıştır.

2014 yılında yapılacak Komisyon toplantılarında da Vergi Usul Kanunu ile Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) arasındaki temel farklar, iç kontrol ve kurumsal risk yönetimi konuları başta olmak üzere Bağımsız Denetim ile ilgili mevzuat kapsamında Komisyon Üyelerine eğitim verilmesi planlanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Ferhat GÜL

Bağımsız Denetim Komisyonu Başkanı

BASINLA İLİŞKİLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz 01/12/2013 tarihinde görev dağılımıyla başlamış olup ASMMMO'nun basınla ilişkiler faaliyetlerinin planlanmasından, yürütülmesine, geliştirilmesinden, revizyonuna kadar her sahada Yönetim Kurulu'na teklifler hazırlamaya başlamıştır.

ASMMMO tarafından gerçekleştirilen her türlü faaliyetin medyada yer alması ve kamuoyunun bu faaliyetler ile ilgili aydınlatılması yönünde çalışmalar yapmak için aşağıdaki kararlar alınmıştır.

Buna Göre;

• ASMMMO'nun basınla ilişkiler faaliyetlerinin yürütülmesi ve takip edilmesi,

• ASMMMO tarafından düzenlenecek tüm etkinliklerin tanıtımının yapılması,

• ASMMMO'nu faaliyetlerinin haber değeri olan konular ile haber oluşturmak, oluşturulan haberlerin yazılı ve görsel medyaya servisinin sağlanılması,

• ASMMMO'nun faaliyetleri hakkında yazılı ve görsel basın mensuplarına açıklama yapılması, bilgi verilmesi,

• Yenilenen WEB Sitesinde yer alan faaliyetlerin, haberlerin, duyuru güncellemelerinin takibinin yapılması.

• Yenilenen WEB Sitesinde ASMMMO'nun faaliyetlerini, konusuna göre gerekli bilgi belge ve fotoğraf eklenmesinin sağlanması,

• ASMMMO tarafından hazırlanan yazılı ve görsel malzemenin (afiş, broşür, konuşma metni, dergi, kitap, v.s.) redaksiyonu

• ASMMMO'nun faaliyetlerinin e-posta yoluyla üyelere önceden haber verilmesinin sağlanması,

Saygılarımla,

Özlem Ergezer/ Başkan Yrd.

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Bilgi ve iletişim teknolojileri, özellikle son yıllarda olağanüstü gelişmeler göstermiş ve bununla beraber başka alanlardaki tüm bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de vazgeçilmez altyapısı ve desteği konumuna yükselmiştir. İnsanların bireysel iletişim gereksinimleri sürekli artarken iletişim teknolojileri altyapıları, toplumların temel altyapıları haline gelmiştir. Bu kapsamda mesleğimizin temel konusu olan verileri bilgiye çevirmek, raporlamak ve bilgiye her an ulaşabilecek teknolojik altyapıya sahip olma zorunluluğumuz tartışılmazdır. Ayrıca mesleğimizin, yüklenmiş olduğu sorumluluk gereği, bilgilerin ve raporların firma ve üçüncü kişilere doğru, akıcı ve anlaşılır bir şekilde iletilmesi gerekmektedir. Bu ise meslek mensuplarının, bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda gerekli donanıma sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2013 FAALİYETLERİ

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Komisyonu olarak 2013 yılında meslektaşlarımızın Bilgi ve İletişim teknolojilerini daha etkin kullanabilmeleri ve bu teknolojilerden daha iyi faydalanabileceği noktasında, gerek Kayıtlı Elektronik Posta ve gerekse Elektronik İmza gibi sektörün öncü firmalarıyla görüşmeler yaptık. Görüşmelerimizde meslektaşlarımızın ve mesleğimizin yararına olacak avantajlar konusunda firmalara beklentilerimizi ve gerekli taleplerimizi ilettik.

Bununla birlikte Odamıza ait web sayfamızın daha etkin kullanılabilmesi ve gerekirse web sitemizde bir anket ara yüzü açılarak, meslektaşlarımızdan Bilgi ve İletişim konusunda gelecek olan makul talepleri değerlendirebileceğimiz konusunda Odamız Bilgi İşlem Birimi yetkililerine önerilerimizi sunduk.

2013 yılında yapmış olduğumuz son toplantımızda, değerli Komisyon Üyelerimizin gündeme getirmiş olduğu, meslektaşlarımızın Bilgi, İletişim ve Bilgisayar Yazılımlarını kullanırken karşılaşmakta olduğu sıkıntıları not alıp, Odamızın Bilgi İşlem Birimi ile paylaşılması kararı aldık.

2014 YILI PLANLANAN FAALİYETLER

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Komisyonu olarak, 2014 yılında yapacağımız çalışmalarda, gerek Kayıtlı Elektronik Posta ve gerekse Elektronik İmza konusunda, firmalarla yapmış olduğumuz görüşmelerimiz ve meslektaşlarımızın ve mesleğimizin yararına olacak konularla ilgili raporumuzu, odamız yönetimine sunacağımızı karara bağladık.

Komisyon olarak gerçekleştirilecek çalışmalar kapsamındaki toplantı, usul ve yöntem gibi konularda temel teşkil etmesi amacıyla bir Komisyon Yönergesi hazırlamayı planlamaktayız.

Özellikle Odamız dergisi başta olmak üzere mesleki süreli yayınlarında, Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanında Komisyon Üyelerimizin yazacağı makalelerin yayınlanması desteklenecektir. Bu sayede Meslek Mensuplarımızın Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanındaki farkındalığının artırılması amaçlanmaktadır.

Çalışmalarımızın, mesleğimiz ve Odamız için hayırlı olması dileğiyle. Saygılarımızla,

MEHMET TAŞKIN
KOMİSYON BAŞKANI

GÖKHAN KAYA
BAŞKAN YARDIMCISI

BATURALP AKGÜL
BAŞKAN YARDIMCISI

METİN OYMACI
ÜYE

İRFAN ÜNVER
ÜYE

MEHMET KESKİNOĞLU
ÜYE

FATMA YAN
ÜYE

DEMOKRATİK KİTLE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuzun 2013 takvim yılına ait çalışmaları hakkında bilgi istenmektedir.

Komisyonumuzda 12 meslek mensubu bulunmaktadır.

İlk toplantısında görev bölümü yapılmış ve

Başkanlığa : İbrahim ULUSOY

Başkan Yardımcılığına : Şeniz EŞKİN

Raportörlüğe : Aslı SEREN

getirilmiştir.

1) Ayda 1. Ve 3. Çarşamba günleri saat 17.00 de toplantı yapılmasına,

2) Basit usulün mesleğimize zarar verdiğine ve bu konuda GİB nezdinde çalışma yapılmasına,

3) Mesleki teşekküllerin mesleğimize ve meslektaşlarımıza karşı daha pozitif bir şekilde yaklaşım göstermeleri hususunda çalışma yayınlanmasına,

4) Basit usulün her yıl haddinin artırılmaması konusunda Maliye Bakanlığı nezdinde çalışma yapılmasına

Karar verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Demokratik Kitle Kuruluşları İle İlişkiler Komisyonu

Başkan

İbrahim ULUSOY

DEMOKRATİK KİTLE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuzun 2013 takvim yılına ait çalışmaları hakkında bilgi istenmektedir.

Komisyonumuzda 12 meslek mensubu bulunmaktadır.

İlk toplantısında görev bölümü yapılmış ve

Başkanlığa : İbrahim ULUSOY

Başkan Yardımcılığına : Şeniz EŞKİN

Raportörlüğe : Aslı SEREN

getirilmiştir.

1) Ayda 1. Ve 3. Çarşamba günleri saat 17.00 de toplantı yapılmasına,

2) Basit usulün mesleğimize zarar verdiğine ve bu konuda GİB nezdinde çalışma yapılmasına,

3) Mesleki teşekküllerin mesleğimize ve meslektaşlarımıza karşı daha pozitif bir şekilde yaklaşım göstermeleri hususunda çalışma yayınlanmasına,

4) Basit usulün her yıl haddinin artırılmaması konusunda Maliye Bakanlığı nezdinde çalışma yapılmasına

Karar verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Demokratik Kitle Kuruluşları İle İlişkiler Komisyonu

Başkan

İbrahim ULUSOY

DENETİM STANDARTLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Konu: Denetim Standartları Komisyonunun 2013 yılı Çalışma Raporu hk.

İlgi : Oda Başkanlığının 17.01.2014 tarihli (e-posta) yazısı.

Başkanlığını yürütmekte olduğum « Denetim Standartları Komisyonu»nun 2013 yılı faaliyetlerine aşağıda ana başlıklar halinde özetle yer verilmiştir.

Bilgilerinize ve görüşlerinize sunarım.

Saygılarımla,

DOÇ. DR. t AMER AKSOY

CPA, SMMM, BJ), CFE, CR(UA, CAE

DENETİM STANDARTLARI KOMİSYONU BAŞKANI

EK: 1-2013 yılı faaliyetleri raporu (tarihsel bazda sondan öne doğru).

EK-1

1. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanan Denetim Standartlarının üyelerce incelenmesi, içeriğine farkındalığının sağlanması ve görevlendirilen ilgili üyeler tarafından incelenen denetim standartının komisyona povverpoint sunumunun yapılması.

KGK tarafından yayınlanan denetim standartlarının, gönüllülük esasına göre, her üyeye ve/veya birlikte oluşturulan ekibe denetim standartlarının sırayla incelemesi yapılacak şekilde dağıtılmasına başlanmıştır. Bu doğrultuda ilk etapta kalite Güvence ve kalite kontrol standardının hazırlanması görevi çeşitli üyelere dağıtılmıştır. Bu suretle ve bilahare ilgili standart bazında ilgili noktalarda katkıda bulunabilmenin mümkün kılınabilmesi açısından sırası gelen komisyon üyeleri tarafından görev

üstlenilmiştir. İlgili üyelerce incelenen denetim standartının komisyon üyelerine powerpoint ortamında sunum yapılma faaliyetleri devam etmektedir.

2. Yeni TTK'nın denetimle ilgili 397.maddesine fıkra ekleyen "Gümrük kanunu ve diğer kanunlarda değişiklik yapan kanun" hükümlerinin incelenmesi.

Yeni TTK'ya eklenen madde ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek bağımsız denetime tabi anonim şirketler dışında kalan tüm anonim şirketler, kooperatifler ve bunların oluşturduğu birlikler SMMM ve YMM'lerce gerçekleştirilecek denetim kapsamına alınmıştır.

Bu gelişmenin TTK kapsamına alınmış olmasının, meslek mensuplarımız açısından stratejik bir kazanım olduğu düşünülmektedir.

Bu konuda, yapılacak denetim uygulamasına ilişkin ulus ve esasların Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yayınlanması beklenmektedir. Bu yönetmeliğin de taslak, çıkarılma ve kesinleştirilmesi aşamalarında, meslek mensuplarının stratejik ve hayati kazanımlarını pekiştirici ve artırıcı yönde konunun yakından takibinde büyük yarar olduğu değerlendirilmektedir.

Yeni TTK'da hem bağımsız denetim hem de diğer anonim şirket denetimlerinin meslek mensuplarınca yapılacağının hüküm altına alınmasının meslek mensuplarımız açısından stratejik önemi iyi değerlendirilmeli, bunun kıymeti bilinmeli ve en kısa süreçte bu sorumluluğu yerine getirebilecek tarzda mesleki gelişimlerini ve donanımlarını geliştirici adımları atmalıdırlar.

Meslek odalarımızın da bu mesleki gelişim ve profilin geliştirilmesinde sağlayacağı farkındalık, katkı, destek vb.açısından önemli rolleri bulunmaktadır

3. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan "Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik» ışığında 4 büyük denetim firmasınca hazırlanan örnek faaliyet raporu taslaklarının incelenmesi.

Bu kapsamda ilgili yönetmeliğin 16.maddesi doğrultusunda şirketlere yönelik olarak 4 büyük denetim firmalarınca hazırlanan örnek faaliyet raporu taslakları incelenmiş ve mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

4. Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumunca Hazırlanan "Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararına İlişkin Usul Ve Esaslar" Başlıklı Kararının İncelenmesi.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2012/4213 sayılı "Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 4.maddesinin 6.fıkrasına dayanılarak hazırlanan bahse konu usul ve esaslar ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

5. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Resmi Sicil Tebliği'nin incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Resmi Sicil Tebliği' incelenmiş, tebliğin temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

6. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Meslek Mensupları İçin Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı'nın incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Meslek Mensupları İçin Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı' ile bu eğitime ilişkin uygulama esas ve kuralları incelenmiştir.

7. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetçilik Uygulamalı Mesleki Eğitim Tebliği'nin incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetçilik Uygulamalı Mesleki Eğitim Tebliği' incelenmiş, tebliğin temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

8. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yetkilendirme Tebliği'nin incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yetkilendirme Tebliği' incelenmiş, tebliğin temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

9. "Bağımsız denetime tabi olacak şirketlerin belirlenmesine dair 2012/4213 no.lu Bakanlar Kurulu Kararı" ve ekli listelerin incelenmesi.

23.01.2013 tarihli ve 28537 no'lu Resmî Gazete'de yayımlanan 2012/4213 no.lu "Bağımsız

denetime tabi olacak şirketlerin belirlenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı" ve ekli listeler incelenmiş, bakanlar Kurulu kararının hükümleri, temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket, muhasebe ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

10. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yönetmeliği Taslağı'nın incelenmesi ve görüş oluşturulması.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yönetmeliği Taslağı' incelenmiş, Yönetmelik taslağının temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiş, oluşturulan görüş bilgi notu olarak Oda Başkanlığına sunulmuştur.

Bilgilerinize ve görüşlerinize sunarım.

Saygılarımla,

DOĞAL AFETLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Doğal Afetler Komisyonumuz ilk toplantısını 28.11.2013 tarihinde ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalının katılımı ile gerçekleştirmiştir.

Geçen bu kısa süre içinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetler aşağıdaki gibidir,

- Komisyonumuzda görev dağılımı belirlenmiştir.
- Komisyon amacımız ve hedefimiz belirlenmiştir.
- Yeni dönem çalışmalarımız hakkında genel bir değerlendirmede bulunulmuştur.
- "Doğal Afetler" karşısında birey, komisyon ve oda olarak bizim katkımız ve yapabileceklerimiz nedir ? soruları irdelenmiştir.
- T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile iletişime geçilmiş, oda olarak eğitim ve profesyonel yardım konularında katkıları istenmiştir.
- "Doğal Afetler" konusunda yazılı bir arşiv oluşturma çalışması başlamıştır.

2014 yılının verimli, başarılı, eğitimli bir dönem olması dileğiyle.

Muhsin Ersungur	Ahmet Nuri Başhelvacı
Başkan Yardımcısı	Başkan

İNSAN KAYNAKLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz yapmış olduğu toplantılarda ele aldığı ve tartıştığı konular aşağıya maddeler halinde çıkartılmış olup Odamızdan taleplerimiz olarak Oda yönetimine iletilmesi konusunda karar almış ve bu taleplerimizin karşılanması Mesleğimiz ve Meslektaşımız adına bir katma değer yaratabilmemiz açısından faydalı olacağına inandığımız için değerli oda yöneticilerimizden sorunlarımızın çözümü noktasında gereken desteği vereceklerine gönülden inanmaktayız.

Komisyonumuzun Yapmış olduğu toplantılarda görüşüp tartıştığı konular.

1-) Meslek Mensuplarına Defter Sayısına göre Çalışma Standartları getirilsin defter sayısına göre meslek mensubu çalıştırma veya bakabileceği kadar defter tutma, bunun bir kontrolü, bir denetimi olmalıdır tek meslek mensubu yanına almış olduğu 3-4 personelle 300-400 deftere bakma durumları gibi ortaya çıkan çarpık durumların ortadan kalkması için odamızın devreye girerek müdahale etmesi gerekmektedir.

2-) Kaçak çalışan meslek mensuplarının olduğunu biliyoruz bunlar gerek ruhsatlarını kiraya verme gerekse de kendisi hiç alakası olmayan bir işle iştigal edip yaptığı işin yanında mesleği de icra ediyormuş gibi göstermek suretiyle haksız rekabete yol açmaktadır, odamızın bu konuları gözden geçirerek büro denetimlerini artırmasını ve bunlara fırsat vermemesi gerekmektedir.

3-)Meslek mensuplarımızın yanlarında çalıştırdıkları stajerlerin hiç değilse sigorta primlerinin devlet tarafından yatırılmasına yönelik girişimlerde bulunarak meslektaşlarımıza ufak da olsa bir katkı sağlanması için odamızın ilgili kurum ve kuruluşlarda bu konuyu gündeme taşıyarak, olumlu bir sonuç almasını beklemekteyiz.

4-)Mesleğimize girmeye hak kazanan stajerlerimizin sınavlarını verip Ruhsatlarını aldıktan sonra stajerlik döneminde geçen 3 yıllık staj süresinin de kıdem tazminatını alabilme konusunda hak kazanması için yasal düzenlmelerin yapılması hususunda çalışma bakanlığı ile görüşme başlatıp bu mağduriyetin giderilmesi konusunda katkıda bulunulmasını talep etmekteyiz.

5-)Günümüzde Ticarete atılan, işyeri açan, üretim yapan bir sürü iş alanında devlet teşvikleri vardır bizim mesleğimizi icra eden yeni büro kuran meslektaşlarımıza da en azından bürosunun döşenmesi bilgisayar, büro malzemesi, büro mobilyalarının alınmasına yönelik bir devlet katkısının sağlanmasına yönelik çalışmaların başlatılmasını talep etmekteyiz.

6-)Malumunuz olduğu üzere Mart ayı içerisinde Kira Geliri elde eden vatandaşlarımızın Vermek zorunda olduğu Beyannamelerinin Vergi dairelerindeki Devletin memurları tarafından veya önceden hazırlanıp adrese postalama şeklinde değil de meslek mensupları tarafından verilmesi için Maliye bakanlığı ile odamızın görüşerek bu uygulamadan acilen vaz geçilmesini beyannamelerin kesinlikle meslek mensupları tarafından verilmesinin yollarının açılmasını talep ediyoruz.

7-) Taksiciler Odası, Berberler Odası vb. odaların mensupları adına basit usul de olsa toplu olarak beyanname verememeleri bu beyannamelerin de meslek mensupları tarafından verilmesi yönünde odamızın çalışma başlatmasını talep ediyoruz.

8-) Meslek Risk sigortasının meslektaşlar adına odamız tarafından toplu olarak yaptırılmasını ücretinin ise aidatlara ilave edilerek meslek mensuplarından tahsil edilmesini talep ediyoruz.

9-) Meslek mensuplarımızın A.Ş ve Koperatiflerin Denetim kurulu üyesi olarak görev alabilmesi için çalışma başlatılmasını talep ediyoruz.

Saygılarımla,

Ahmet AKIN

İnsan Kaynakları Komisyonu Başkanı

KADIN MESLEKTAŞ SORUNLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz geride bıraktığımız 2013 yılında ASMMMO Yönetim Kurulu tarafından kadın meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek, güncel mesleki sorunları takip etmek amacıyla ataması gerçekleştirilerek kurulmuştur. Kadın Meslektaş Sorunları Komisyonu kuruluşla beraber bir yol haritası çizilmiştir. Komisyonun başkanı ve üyeleri olarak zor bir görev aldık ve bu görevi layığı ile yerine getirmeyi bir borç biliyoruz. Genel Merkezimizce tevdii edilen ve kendi sorumluluğundaki görevleri yerine getirme gayreti içinde olan komisyonumuz iki haftada bir üyelerle bir araya gelerek toplantılarını düzenli olarak yapmakta ve buna paralel olarak meslekle ve kadın meslektaşlarla ilgili fikir paylaşımlarında bulunmaktadır. Çalışmalar ve toplantılar Oda yönetimi ile işbirliği içinde yürütülmüştür.

2013 yılı itibariyle kadın meslektaşlarımızın sayısı üçbinin üzerine çıkmıştır ve bu hiç azımsanmıyacak bir sayıdır. Komisyonumuz bu bağlamda kadın meslaktaşlarımızla sorunlarını paylaşmış ve şu bilgilere ulaşmıştır ;

A) Genel Mesleki Sorunlar

1- Mükellefle ilgili sorunlar (tahsilat ,evrakların geç teslimi,sözleşme yenileme, ücret artışı sorunları.)

2- Meslektaşlarla ilgili sorunlar (Düşük Ücret ve Haksız Rekabet)

3- Kamu ile ilgili sorunlar (Güncel vergi, Ticaret kanunundaki mevzuat değişikliklerinin meslek mensubuna yeni iş yükleri getirmesi)

B) Kadın Meslektaş Sorunları

1- Bayan meslektaşların doğum ve doğum sonrası süreçte meslekten uzak durmaları nedeniyle yaşadıkları sorunlar

2- Çocuklu meslektaşların geç saatlere kadar çalışmaları nedeniyle kreş ve etüt merkezi bulmakta yaşadıklarıı sorunlar

3- Yoğun çalışan meslek mensubu bayanların bu yoğun tempoda sosyal etkinliklere vakit ayıramamaları

Vizyonumuz ;

1- Kadın meslektaşlarımızla ve tüm meslektaşlarımızla beraber mesleki sorunların bilinciyle beraberce çözümler üretmek için fikir alışverişlerinde bulunmak

2- Kadın meslektaşların iş yerlerini bölge bölge tespit ederek yerinde ziyaretler gerçekleştirerek onların odadan ve meslekten beklentilerini öğrenip çözüm arayışlarında bulunmak,

3- İş arayan ve mesleki destek almak isteyen bayan meslektaşlarfımızın odayla iletişimlerinde köprü olmak,

4- Kadın Meslek mensuplarının müşterilerle olan sosyal ve iş ilişkilerinin kurumsal düzeyde oluşması için gerekli eğitimin verilmesi ve beklentilerin karşılanmasını sağlamak,

5- Meslek mensuplarının birbirleriyle ilişki kurma düzeyinin iyileştirilerek daha sosyal ve mutlu meslektaş grubunun oluşturulmasında katkıda bulunmak,

6- Ankara'da bulunan diğer mesleki kitle örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla çeşitli

toplantılarda biraya gelerek bölgesel ve merkezi olarak kadın meslektaşların odanın temsilinde ve toplumun temsilinde ön planda alarak mesleği daha yüksek seviyelere taşımalarında köprü olmak,

7- 8 Mart Dünya Kadınlar Gün ve Anneler günü gibi kadınlar için özellikli günlerde kadın meslektaşlarımızla bir araya gelerek tanışmayı ve bilgi paylaşımını sağlamak.

Faliyetlerin Değerlendirlmesi ;

Komisyonumuzun 2013 Yılı amaç ve hedeflerimiz doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmüş ve başarılı bir dönem geçirmiştir.

Kurulumuzun mesleğimize yararlı olması dileğiyle tüm meslektaşlarımıza komisyonumuz adına saygılar sunuyoruz.

Zeynep Yağmur COŞKUNDENİZ

Kadın Meslektaş Sorunları Komisyonu Başkanı

KAMU VE ÖZEL KESİMDE ÇALIŞANLAR KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Sayı: 2014/1 Tarih:21.01.2014

Konu: 2013 Yılı Komisyon faaliyet Raporu

İlgi: 16.01.2014 tarih ve 2014/182 sayılı yazınız.

Oda İç yönetmeliğinin 17 inci maddesine göre kurulan «Kamuda ve Özel Kesimde Çalışanlar Komisyonu» ilk toplantısını 27.11.2013 tarihinde yaparak çalışmasına başlamıştır. İlk toplantıda komisyon başkanlığına Mehmet Naci Harmancı, raportörlüğe Reşat Emre Dündar , başkan yardımcılıklarına ise Canan Can ve Cumhur Mandaloğlu seçilmişlerdir.

Komisyonumuz kamu ve özel kesimde çalışan meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların çözülmesi, hak ettiği mali ve özlük haklara kavuşmasını sağlamak amacıyla aşağıdaki konu başlıklarını belirleyerek, bu konularla ilgili olarak "kanun taslaklarım" gerekçeleri ile birlikte hazırlamaya başlamıştır. Taslaklara en kısa zamanda son şekli verildikten sonra; bir rapor halinde gereği yapılmak üzere Oda Başkanlığına sunulacaktır.

Kanun taslakları hazırlanmakta olan konu başlıkları aşağıdadır:

KONU BAŞLIĞI	İLGİLİ MEVZUAT
3568 sayılı Kanunun adında bulunan "Serbest" kelimesinin ve "serbest muhasebeci mali müşavir " unvanındaki "serbest" kelimesinin çıkarılması, "muhasebeci mali müşavir " yada sadece "mali müşavir" olarak değiştirilmesi,	3568 s.kanunt
3568 sayılı Kanuna göre unvan sahibi olan meslek mensuplarının kamu kuruluşlarının norm kadro unvanları arasında yer alması, diğer kariyer unvanlar ile aynı ücret hakkına sahip olması, özelde geçen kıdemin intibakta sayılması,	657 s.kanun, 190 s.khk, 233 s.khk, BKK
Bağımlı çalışan meslek mensupları içinde Mali Müşavir Odaları ile SGK 'nın birlikte asgari ücret tarifesi belirlemesi (kıdeme ve bölgelere göre),	3568 s.kanun, SGK mevzuatı
Bağımlı çalışan meslek mensuplarının Oda üye aidatlarının kamuda çalışan ve mesleğini icra etmeyenlerde olduğu gibi yarım aidat ödemesi, kamuda ve bağımlı çalışanların aidatlarını çalıştığı kuruluşların ödemesi,	3568 s.kanun, TOBB mevzuatı
Kamu kurum ve kuruluşlarında ve muhasebe ve mali işler ile ilgili müdür, daire başkanı, koordinatör gibi ünvanlı kadrolara, kurum personeli içerisinden 3568 sayılı kanunda sayılan unvanlara hak kazanan meslek mensupları arasından atama yapılması, bu unvanlara ait atama şartlarının belirtilen şekilde değiştirilmesi,	657 s. kanun, 190 sayılı khk, 233 sayılı khk, BKK

Özel sektör kuruluşlarında muhasebe ve mali işleri yürüten müdür, başkan, koordinatör gibi unvanlara meslek mensuplarının atanmasının zorunlu kılınması yapılması,	3568 s.kanun, 213 sayılı VUK. TOBB mevzuatı	
Kamu ve özel sektörde çalışan meslek mensuplarının Oda komisyonlarında görev almaları ve Oda'nın koordinasyonunda yapılan mesleki konferans veya seminerlere katılmaları halinde katıldıkları süre boyunca	3568 s.kanun, 657 s.kanun, 233sayılı k.h.k., TOBB mevzuatı	
ücretli izinli sayılması (mesai saatine tekabül etmesi halinde), mesleki seminer ve kurs ücretlerinin ücretli olması halinde ise ücretinin çalıştığı kuruluş tarafından karşılanması,		
Meslek mensuplarına düzenlediği Maliye, TUİK, SGK gibi kurum ve kuruluşların talep ettiği periyodik istatistiki form ve cetveller karşılığı (v.b. angaryalar) maktu ücret almasının sağlanması,	3568 saylı kanun,	
Oda Başkanlığının, odalar ve borsalar birliği ve diğer özel sektör kuruluşları ile işbirliği yaparak meslek mensuplarına iş imkânı sağlaması, meslek mensuplarına iş güvencesi sağlayacak yasal düzenlemeler yapılması, meslek sigortasının oda veya çalıştığı kuruluş tarafından karşılanması,	3568 sayılı kanun	

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Naci Harmancı

Kamuda ve Özel Kesimde Çalışanlar Komisyonu Başkanı

MESLEK İÇİ EĞİTİM KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz 18/11/2013 tarihinde görevlendirilmiş olup, ilk toplantımızda 20/11/2013 tarihinde oda merkezinde yapılmıştır. İlk toplantıda yapılan görevlendirme neticesinde komisyon yönetimi oluşturulmuştur. Alınan karar gereği;

Zübeyir ÜLGER.....Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkanlığına,

Aslıhan ERSAN.....Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

Aykut EKİYOR..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

Selçuk GÜLTEN..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

Tayfun KARACAN..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

V.Murat YİĞİTTOP..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına

Fatih EROĞLU..... .Meslek İçi Eğitim Komisyonu Raportörlüğüne seçilmişlerdir.

Komisyon üyeleri 2013 ve 2014 yılında ,komisyonun organize edeceği eğitim çalışmaları ve diğer faaliyetler hakkında görüşlerini beyan etmişler ve komisyonun 2013 yılında haftada bir gün, 2014 yılında ise en geç iki haftada bir toplanması kararlaştırılmıştır.

Komisyonumuzun 2013 yılı çalışmaları kısaca şöyledir:

1- 2014 Yılında düzenlenecek seminer takvimi ve konuları hakkında çalışma yapılması ve oda yönetimine sunulması:

Komisyonumuz 2014 yılında düzenlenecek seminer takvimini hazırlayarak oda yönetimine sunmuştur. Bundan sonra meslek mensubumuz önümüzdeki ay yapılacak semineri değil, bir yıl içerisinde yapılacak seminerin tarihini, saatini, konusunu bilecek, seminer öncesi sorması gereken soruların veya tereddüt ettiği konuların seminerde cevap bulması için odaya mesaj atacak, çalışma ve tatil planlamasını rahatça yapabilecektir. Komisyonumuzun almış olduğu ilke karar gereği, her seminerde en az bir meslek mensubunun , talep olması halinde birden fazla meslek mensubunun sunum yapmasına fırsat vererek, SMMM'lerin de bilgi paylaşımına katılmaları, topluluk önünde sunum yapma tecrübesini kazanmaları ve mesleki paylaşımda bulunmaları sağlanmış olacaktır.

2- Türkiye'de ilk defa bir Mali Müşavir Odası kişisel gelişim ve güç oyunları eğitimi veriyor:

Tamamen zamanla yarışan, iş stresini evine ,ailesine taşıyan meslek mensubunun zaman planlaması yapması, vücut dilini kullanarak kendini ifade edebilme yeteneğini kazanması, stresle mücadele edebilmesi, mesleğini pazarlama yeteneğine kavuşarak alnının terini bedava pazarlamaması, giyiminden büro dizaynına kadar bir çok konuyu içeren eğitimler oda merkezinde sınıf düzeyinde katılmak isteyen meslek mensuplarının hizmetine girmesi için gerekli çalışma yapılmış, ilk tanıtım sunumu ise 10 Şubat 2014 tarihinde yapılacaktır.

3- Meslek mensuplarının ihtisaslaşması, branş eğitimi alarak konusunda profesyonel hizmet vermesi için akademik eğitim programları hazırlanmıştır:

Mesleğimizin daha profesyonel icrası için oda bünyesinde talep toplanarak sınıf ihtisas eğitimleri planlanmıştır. Başlıca konular şunlar olmak üzere talep gelmesi halinde diğer konularda da sınıf açılacaktır.

KDV tevkifatı ve iade işlemleri, Kurumlar vergisinde istisnalar ile beyannameye ve mali

tablolara yansımaları, İnşaat onarım işlerinde muhasebe ve vergi uygulamaları, Yurtdışı inşaat onarım montaj işleri ve uygulamaları , mali tablo okuma ve mali tablo analizleri, Muhasebe ve Mali Müşavirlik mesleğinde mesleki pazarlama , KDV iade işlemleri, Turizm sektöründe muhasebe ve vergi uygulamaları, Finans sektörü muhasebe ve vergi uygulamaları vb.

4- Ankara SMMM Odası kendi eğitmenlerini yetiştirecek:

Ankara Odası üyeleri içerisinden , oda tarafından düzenlenen seminerlerde görevlendirilmek, Anadolu odalarının ihtiyacı halinde görevlendirilmek üzere eğitmen kadrosu oluşturulması planlanmış, eğitmen olacak meslek mensuplarının kriterleri belirlenmiş ve 2014 yılının ilk aylarında oda web sayfasında duyurulmak üzere oda yönetimine teslim edilmiştir. Eğitmen yetiştirilecek konular ise:

*Türk Ticaret Kanunu

*Uygulamalı Dönem Sonu İşlemleri

*Uygulamalı Gelir Vergisi

*Uygulamalı Kurumlar Vergisi

*Uygulamalı KDV ve İade İşlemleri

*e-Fatura,e-Defter

*İnşaat Muhasebesi ve vergi uygulamaları

*Yurtdışı inşaat onarım montaj işleri ve muhasebe uygulamaları

*Bağımsız denetim ve muhasebe standartları , olarak gruplandırılmıştır.

5- Eğitmenler ile mesleki dayanışma ve paylaşımla kalıcı ve faydalı eğitim modeli:

Odamız bünyesinde düzenlenecek eğitimlerde görev almak isteyen eğitmenler ile eğitim komisyonu olarak paylaşımlarda bulunularak, eğitim içeriğinin meslektaşa faydalı olması noktasında dizayn edilmesinin sağlanması , hazırlık kurslarında ilk defa eğitim verecek hocaların eğitim komisyonuna demo sunum yapmaları, oda bülteninde yayınlanacak makalelerin eğitim komisyonu okumasından geçerek yayınlanması, meslekte kaliteyi eğitimde faydayı artıracaktır. Hatır için makale ve tanıdık için eğitmen anlayışından uzaklaşılarak **kaliteli eğitim ,faydalı makale** ile meslektaşa her şeyin en iyisini sunacak bu karar, eğitim komisyonu **ilke kararı** olarak oda yönetimine bildirilmiştir.

Komisyonumuz tüm üyeleri ile beraber iki aydan daha kısa bir süre içerisinde bir çok eğitim planlaması ve bu eğitimlerin alt yapısını oluşturmuştur. İlk eğitim Ocak ayında Dönem Sonu İşlemleri olarak verilmiş olup, **mesleki rekabetin ücret indirimleri ile değil, eğitim ve bilgi ile olacağı** inancıyla meslek mensuplarına hizmet için yoğun bir çalışma yapılmış olup, kısaca özetlediğimiz 2013 yılı iki aylık faaliyet dönem raporumuzu bilgilerinize arz eder, saygılarımızı sunarız.

ZÜBEYİR ÜLGER

Eğitim Komisyonu Başkanı

MESLEKİ AR-GE KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Odamız tarafından 2013-2014 yılı çalışma döneminde görev talep eden oda üyelerimiz arasından Mesleki Ar-ge Komisyonuna oda yönetim kurulu tarafından atamalar yapılmıştır. Komisyon ilk toplantılarını gerçekleştirmişler ve aşağı şekilde görev dağılımlarını karar altına almışlardır.

Görevi	Adı Soyadı
Başkan	Selahattin ACAROĞLU
Başkan Yrd.	Mehtap AÇIKGÖZ
Raportör	Sinan GÜNDEMİR
Üye	Ali OKKALI
Üye	Selman DURSUN
Üye	Ümran KALINSAZLIOĞLU
Üye	Turgut ORDU

MESLEKİ AR-GE KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORUDUR

Komisyonumuz 7 üyeden oluşmakta ve odamızın yönetim kurulu üyelerinden komisyon sorumlusu üyesininde katılımı ile ayda bir toplanmaktadır.

Komisyonumuz Mali Müşavirlik Mesleğimizin geleceğine ilişkin çalışmalara başlayarak Meslekte Avrupa birliğine yönelik Uluslar arası alanda aynı standartlarda uygulanabilir bir seviyeye taşıyıp, 10 yıllık hedeflerimizi belirleyip hızla gerçekleştirmeyi planlamaktadır.Ayrıca var olan sistemin araştırılıp geliştirilerek müşterilere ve diğer 3.kişilere daha pratik daha sistemli daha kolay daha güvenilir daha çağdaş hizmet vermek amaçlanmaktadır.

Bu hedefler içerisinde ;

Meslekte eski düze gelen demoda olmuş sistemden ayrılıp,

Globalleşen dünyada yenilikçi ekonomik ve yasal düzenlemeler ile Dünya daki tüm Mali Müşavirler ile aynı dili konuşmak için Ana gövde üzerinde 3 ayrı kol olan

Kayıt sistemleri – Danışmanlık – Denetim olarak ayrılarak her müşavirin isteğine,yapısına ve kabiliyetine göre uzmanlaşması ve Hayat standartını ve müşterilerine daha iyi bir hizmet verebilme kapasitesini artırması düşünülmektedir.

Diğer yandan Mesleki Ar-ge olarak müşavirin kendisine yönelik sürekli kişisel gelişim ve kariyer yönünde kendisini bürosunu ve çalışanlarını geliştirme çalışmalarına hız vermek istemekteyiz. Diksiyon,Müşteri kazandıran iletişim,müşteri ilişkileri yönetimi,İkna teknikleri,,Mesleki İngilizce ve diğer yabancı diller,Tek bir muhasebe programı kullanmak ve Üniversite Hocalarımızla görüşülerek bilimsel araştırma yapıp doğru olanı uygulanabilir hale getirmek ana hedeflerimiz arasındadır.

Bu hedeflerimizde Ülkemize ve tüm meslektaşlarımıza faydalı olur kaanatlerini taşıyarak; oda yönetimimiz, türmob yönetimi ve maliye bakanlığınının komisyonumuza yapılacak desteklerini beklemekteyiz.

Asmmmo yönetim kuruluna ve sayın Başkanına arz ederiz 28,01,2014

Mesleki Ar-ge Komisyonu

Ocak 2014

MESLEKİ DENETİM KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Mesleki Denetim Komisyonu çalışmaları aşağıdaki şekildedir.

- ilk toplantı 26,11,2013 tarihinde yapıldı Oda başkanımız Sn. Mehmet OKKALI açılış konuşmasını yaptı, daha sonra komiteden sorumlu, Oda Sekreteri Sn. Nevzat AKKAYA' nın başkanlığında toplantı devam etti. Komisyon başkanlığına NİHAT GÜNER seçildi.

- ikinci toplantı 09,12,2013 tarihinde yapıldı. araştırmalar yapmak için komisyonlar oluşturuldu, komisyonların daha sonra toplantıya çağrılacağı açıklandı.

- Denetimin daha sıhhatli yapılabilmesi için denetim raporuna ilaveler yapıldı. ayrıca denetime gidecek oda üyelerine kimlik kartları bastırıldı.

- Odamız yönetimine gelen, şikayet ve ihbarlarla ilgili olarak komisyon başkanı Nihat GÜNER'e teslim edilen 11 adet dosya ile ilgili olarak, odamız üyesi 10 kişiye görev verildi.

MESLEKİ DENETİM KOM. BŞK.

NİHAT GÜNER

MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI BAŞKANLIĞI'NA

SUNULMAK ÜZERE

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYONUNUN 2013 YILINA AİT ÇALIŞMA RAPORUDUR

1. Oda Başkanı Mehmet Okkalı geçici başkanlığında 29.11.2013 tarihinde Cuma günü tolplanan komisyon üyeleri içinden yönetim kurulu seçimi yapılmıştır. Başkanlığa: ABDURRAHİM KURUCU

Başkan yardımcılıklarına : NAME YILMAZ ve SEHER ÇELİK Raportörlüğe : KADİR AYBOĞA

İttifakla seçilmişlerdir.

2. İkinci toplantı 10.12.2013 Salı günü saat 18.30 da yapılmış olup, bu tolantıda: Mesleğin daha ciddi, doğru ve haksız rekabetten uzak yapılabilmesi hususnda, meslek mensuplarımızın müşteri portföyleri ile çalıştırdıkları elemanlar arasında bir orantının olması gerekliliği, bu orantının tespiti için çalışmaların başlatılması ve

Çalışan elemanların mesleğe uygun yetişmiş olmaları hususunda bağımsız çalışan SMMM meslektaşlardan bilgi istenmesinde bu konuda alınacak uygulamanın mesleğimize yarar ve yükseliş sağlıyacağı, buna uymyan meslek mensuplarımıza gerekli müeyyidelerin getirilmesine ilişkin kararlar alınmıştır.

3. Üçüncü toplantı 26.12.2013 tarihinde Perşembe günü saat 18.30 yapılmıştır.

Bu toplantıda yukarıdaki 2 nci fıkrada belirtilen hususlar hakkıda alınacak ve oluşturulması gereken konular gündeme alınamadan; önceliği aşağıda belirtilen mesleki mevzuat oturum konusu olmuştur.

3568 sayılı Serbest Muhasebeci, Sesbest Muhasebeci Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavir yasasının 42 tebliğini birleştiren tek bir tebliğde tolanacak tebliğ taslağı Maliya Bakanlığı Gelir İdaresince Türmob› a göndermiştir. Türmob söz konusu tebliğ taslağını Odamıza görüş bildirmek üzere cevabının 30.12.2013 tarihine kadar cevabının 7 günlük mühlet içinde istemek üzere göndermiştir. Odamız başkanlığınca, konunun Mesleki Mevzuat komisyonumuza, mevzuatın incelenmesi üzerine havale etmesiştir. Komisyonumuz acele ederek derinliğine ve ciddi bir çalışma yapmıştır.

Ne yazık ki : 113 sahifeden ibarat tebliğ taslağı içinde Serbest Muhasebeci - Serbest muhasebeci Mali müşavir ler için , 13 - 14 - 15 - 16 ncı sahifelerinde yapacakları işler ve Sorumluluklarımız ile

77 - 78 - 79 - 80 nci sahifelerde müşteriler ile yapılacak sözleşme metni yer almıştır. Tebliğin geri kalan 95 sahifesi YMM lere ait yetki ve iş alanlarına geniş imkânlar tanımıştır. Mesleğimize ait başkaca gelir kaynağı olabilecek vergi iadeleri, KDV iadeleri, vakıflara ait vergisiz işlemleri oluşturacak, serbbest bölgelerle ilgili, petrol ve aireşol üretimlerine ait ve yeniden değerlendirmelerde raporlar düzenlemize yol açan hiçbir sahada yerimizin olmadığı tespitimiz olmuştur.

Taslağın SMMM lere haksızlık getirdiğini , taslağın 17 yerine müdale ederek raporlar düzenlememizi

Vergi ve KDV iadelerinde, vakıflara ait vergisisz işlemleri oluşturacak, serbest bölgelerle

ilgili, petrol ve aireşol ürünlerine ait ve yeniden değerlendirmelerde akçeli işlerde 100.000.- ve 250.000 Türk Lirasına kadar raporlar verebileceğimize, Akçesiz işlere ait raporlar vermemizi kapsayan görüş ve talebimiz olmuştur.

26.12.2013 tarihindeki toplantımızda yukarıdaki hususlar yeni tebliğ taslağına girmesi hususu komisyonumuzca ittifakla kabul edilmiştir.

3568 sayılı yasaya ait tebliğleri birlerleştiren yeni tebliğ taslağına ait istek ve düzeltmelerimiz ODAMIZ BAŞLKANLIĞINIZA 27.12.2013 tarihide bir üs yazı ekinde gönderilmiştir.

İki sahifeden ibaret olan komisyonumuz 2013/ 1 nolu çalışma raporumuzun kabulünü arz ederiz.

MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYON BAŞKANI

ABDURRAHİM KURUCU

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

1- GENEL BİLGİLER

Raporun Ait Olduğu Dönem 29/11/2013- 31/12/2013

Komisyonu adı Mesleki sorunlar komisyonu

Komisyon Başkanı Ercan Akın

Komisyon Başkan Yar. Özlem Ergezer

Komisyon raportör Satılmış Arısoy

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU ÜYE		
ABDULLAH	KAYA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ALİ	AFŞAR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
AYDIN	SEVİMLİ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
AYHAN	ŞENGÜN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
AYTEKİN	ŞAHİN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
BAKİ	DEMİR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
BÜNYAMİN	ARSLAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
CENGİZ	GİRGİN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ÇAĞRI	KORKMAZ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
EMRE	YOLDAŞ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ERCAN	AKIN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
FATİH	TÜRKOĞLU	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
GÖKHAN	AKIN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HAKKI	KARAHAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HAKKI	GÜMÜŞ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HARUN	KAHRAMAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HARUN	ARSLAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HULUSİ	TAŞCI	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
İBRAHİM ARMAĞAN	CÖNGER	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
KASIM	SAKARYA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
KEMAL	BIYIKLI	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
MEHTAP	BOLAT	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
MELTEM	OTLU	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
MEVLÜT	DİLAVER	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
NURAY	URAL	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ORHAN	SALMAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU

OSMAN	BAHAR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ÖZKAN	UZEL	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ÖZLEM	ERGEZER	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SALİH	YAYLA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SALİH	TEKİNTAŞ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SATILMIŞ	ARISOY	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SEBAHATTİN	TUTAR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SELAHATTİN	ACAROĞLU	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SERKAN	KABAÇAM	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SİNAN	ARSLAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
UĞUR	YURT	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
YAKUP	KARA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
YÜKSEL	DEMİR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ZİYA	YAZICI	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU

3568 Sayılı yasanın Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Kanunun 50.maddesi hükümlerince Serbest muhasebeci mali müşavirler odası oda iç yönetmeliğinin 17.maddesine istinaden oluşturulan Komisyonumuz 29/11/2013 tarihinde Ankara serbest muhasebeciler mali müşavirler odasında toplanmıştır.

1-Toplantıda görev dağılımı oda iç yönetmeliğinin 18. Maddesi gereğince yapılan oylama neticesinde aşağıdaki görev dağılımı yapılmıştır.

1-Komisyon Başkanlığına Ercan Akın

2-Komisyon başkan yardımcılığına Özlem Ergezer

3-Komisyon raportörlüğüne Satılmış Arısoy

2-Toplantıya katılan komisyon üyelerimiz hızlı bir şekilde görev dağılımını tamamladıktan sonra gündemlerine mali müşavirlerin sorun ve çözümleri konusunda çalışmaya başlamışlardır. Komisyonumuz 2013 yılında iki adet toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantılarda Muhasebeci ve mali müşavirlerin sorunları ve beklentilerinin hakkında yapılan müzakerelerde sorunlar iki ana grup altında toplanmasına karar verilmiştir. Bu gruplar meslek sorunları ve meslektaş sorunları olarak belirlenmiştir. Aşağıda komisyonumuz tarafından belirlenen ve kabul edilen sorunlar listelenmıştır

1-Tahsilat sorununa çözüm 2-Haksız rekabet ile mücadele 3-Mesleki eğitim ve uzmanlaşma 4-Mesleki saygınlık 5-Bağımlı ve kamu çalışanları 6- Mesleki yasal sorunlar 7-Sosyal faaliyetler

3-Ankara serbest muhasebeci mali müşavirler odasının tüm üyelerini sorunlarının çözümü noktasından hareket öden komisyonumuz tüm üyelerimizin mesleki faaliyetleri esnasında karşılaşacakları cezai sorumlulukları en aza indirebilmek adına mesleki sorumluluk sigortası konusunda iki arkadaşımı görevlendirmiştir.

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU

ERCAN AKIN

MESLEKTAŞLARARASI HAKSIZ REKABETİ ÖNLEME VE ETİK KURALLAR KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odamızın Meslektaşlar arası Haksız Rekabeti Önleme ve Etik Kurallar Komisyonu 29/11/2013 tarihinde ilk toplantısını yapmış ve komisyon üyeleri arasında seçim yapılmıştır. Bu seçim aşağıda belirtildiği gibi sonuçlanmıştır;

Komisyon Başkanı	**: Selma Güçlü Çetin**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Mustafa Develioğlu**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Saffet Uzun**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Sadık Şimşek**
Komisyon Başkan yardımcısı	**: Bedrettin Altun**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Sebahattin Gül**
Raportör	**: Haluk Erdoğan**

Toplumların kalkınmaları bireylerin bilgilenmesiyle gerçekleşeceğine ve bilginin, gücü ortaya çıkaracağına olan inancımızla, ilk önce komisyon üyelerini 21/11/2007 tarih ve 26707 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine ilişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği ile 19/10/2007 tarih ve 26675 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelikler hakkında bilgilendirerek çalışmalarımıza başlamış bulunmaktayız.

Haksız rekabet: İktisadi rekabetin iyi niyet kurallarına aykırı olan aldatıcı davranış veya başkaca surette her türlü kötüye kullanılmasıdır.

SMMM ve YMM Mesleğinde haksız rekabet:

Meslek Mensuplarının birbirleriyle ve iş sahibi ile olan ilişkilerini etkileyen aldatıcı veya diğer şekillerdeki dürüstlük kurallarına aykırı davranışları veya mesleki uygulamalarıdır.

Komisyonumuz çalışmalarına İlk toplantıdan itibaren dinamik ve özverili olarak başlamıştır. Öncelikle haksız rekabetin ve etik kuralların neler olduğunun meslek mensupları tarafından ne ölçüde bilindiğini tespit etmek amacı ile anket oluşturulmasına karar verilmiş ve çalışmalara başlanılmıştır. Belirlenmiş olan tarihlerde birden fazla yapılan toplantılar sonucunda Oda Yönetimi'ne sunulmak üzere Haksız rekabet ve etik kurallarla ilgili taslak anket çalışması hazırlamıştır. (Taslak anket rapor ekindedir.) Bu taslak anket çalışması tarafınızdan da geliştirilebilecektir. Amaç meslek mensubunun haksız rekabete bakışı, bilgisi, etik ilke ve kurallara uyumda zorlanmanın nedenleri, sonucunda yapılması gerekenlerin ortaya çıkarılması, bu konuda bir kamu oyu oluşturularak meslek mensuplarını dikkatini çekmektir.

Haksız rekabet sorununun çözümünde hiç şüphesiz en büyük sorumluluk sonunda en büyük zarar gören biz meslek mensuplarına düşmektedir. Ancak haksız rekabet sonucunda stajyerler, halihazırda üniversite de okuyan öğrenciler, akademisyenler, meslek örgütleri, vs. bir çok kesim de kendi payına düşen zararı çekmek zorunda kalacaktır. Bu konuda sözü edilen kesimlerin inisiyatif ve sorumluluk almalarında büyük önem vardır .

Haksız rekabet sorununun çözümüne ilişkin yöntemlerde yalnızca birinin çok kısa sürede faydalı olmasını beklemek aşırı iyimserlik olacaktır. Bununla birlikte çözüm bir süreç olarak değer-

lendirilmeli ve her koldan yapılacak etkili yöntemler le istikrarlı bir şekilde uygulamalar devam edilmelidir. Bunun sonucunda görülecektir ki haksız rekabet uygulamaları en aza indirilebilecek ve yönetilebilir hala gelebilecektir.

Meslek etiği kuralları, meslek mensupları tarafından benimsenmiş ve genel kabul görmüş kurallardır. Meslek etiği kurallarına uygun davranış gösteren meslek mensupları verdiği hizmetin doğruluğunu ve haklılığı karşısında mesleki çevresinde yer alan tarafların güvenini saygısını kazanır, kendi içinde vicdanen rahat olur, kendi bilgi ve yeteneklerine daha çok güvenir.

Güvenin sağlanmaması halinde; ilgili iktisadi, ticari ve sosyal ilişkilerde var olan grupların dışında kalabilir. Başkalarını kandırmak, kaynakların boşa kullanılması ve zaman kaybına neden olabilir.

Sonuç olarak; etik kurallara uyumun sağlanabilmesi ve haksız rekabetle mücadele edilmesi için gerekli tüm çalışmalar bir bütün halinde yürütülmeli ve tüm kesimlerin bu konularda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Sayın Oda Yönetimi'ne saygılarımızla arz olunur.

BAŞKAN YARDIMCISI	RAPORTÖR	KOMİSYON BAŞKANI
SEBAHATTİN GÜL	HALUK ERDOĞAN	SELMA GÜÇLÜ ÇETİN

ANKET ÇALIŞMASI

(Taslak)

1- Meslek Unvanınız ?

- ☐ SM
- ☐ SMMM
- ☐ YMM

2- Yaşınız ?

- ☐ 26-30 arası
- ☐ 31-35 arası
- ☐ 36-40 arası
- ☐ 41-45 arası
- ☐ 46-50 arası
- ☐ 51-56 arası
- ☐ 56 ve üzere

3- Cinsiyetiniz ?

- ☐ Erkek
- ☐ kadın

4- Geliriniz ?

- ☐ 500-1000 arası
- ☐ 1001-1500 arası
- ☐ 1501-2000 arası
- ☐ 2001-1500 arası
- ☐ 2500 yukarısı

5- Odaya üyelik durumunuz ?

- ☐ Bağımlı çalışan kütüğüne kayıtlı
- ☐ Bağımsız çalışan kütüğüne kayıtlı

6- Eğitim durumunuz ?

- ☐ Ön lisans
- ☐ Lisans
- ☐ Lisansüstü
- ☐ Diğer

7- Mesleki tecrübeniz ?

- ☐ 0-5 yıl arası
- ☐ 5-10 yıl arası
- ☐ 10 yıl ve üzeri

8- Meslekte haksız rekabet yaşanıyor mu?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

9- Sizce haksız rekabete yol açan ortam hangisidir ?

- ☐ Fiyat
- ☐ Kalite
- ☐ Tekelleşme

10- Sizce haksız rekabete yol açan hangisidir?

- ☐ Kaçak bürolar
- ☐ Ruhsat kiralayanlar
- ☐ Şubeler
- ☐ Bağımlı çalışanlar
- ☐ Tüm işleri üstlenen denetim şirketleri

11- Ücret tarifelerine uymak haksız rekabeti engeller mi ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Fikrim yok

12- Meslek odaları haksız rekabette etkilimidir.?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

13-Mevzuat esasınca Denetim & Cezalandırma çözüm için yeterlimidir ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

14- Meslek mensubu nasıl rekabet etmeli ?

- ☐ Ücretle
- ☐ Hizmet ile
- ☐ Dostlukla
- ☐ Mesleki bilgi ile

15- Yürürlükte bulunan etik ilkeler hakkında yönetmelik ile haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliği uygulanabilir mi ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

16-Sizce meslek mensubunu haksız rekabete iten ana sebep nedir ?

- ☐ Ücret
- ☐ Meslek mensubunun fazla olması
- ☐ Mevzuat
- ☐ Müşteriler

17- Sizce hangisi mesleki etik kuralı olamaz ?

- ☐ Dürüstlük
- ☐ Tarafsızlık
- ☐ Gizlilik
- ☐ Tecrübe

18- Dönem içerisinde müşterinizden ücret indirimi talebi ile karşılaştınız mı ?

- ☐ Evet
- ☐ hayır

19- Sizce rekabet nedir?

- ☐ Mesleki yarış
- ☐ Kötüleme
- ☐ Özgür davranış
- ☐ Ücret indirimi

20- Ör. 2013 yılında Asgari ücret tarifesinin 500 TL olduğu ve müşterinin 1000 TL ödediği bir durumda ;siz müşterinin defterini tutmak için en az kaç TL önerirsiniz ?

- ☐ 500
- ☐ 600
- ☐ 700
- ☐ 1000

21- Müşterinizin defterini meslektaşınıza teslim ederken veya devir alırken DEVİR TESLİM TUTANAĞI düzenliyor musunuz ?

- ☐ Her zaman
- ☐ Çoğunlukla
- ☐ Bazen
- ☐ Hiçbir zaman

22- YMM & SMMM odalarının aynı üst birliğe sahip olması haksız rekabet nedenimidir ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

23- Meslek etiği ilkelerinden hangisi önemlidir ?

- ☐ Meslek unvanı ve yeterlilik ilkesi
- ☐ Meslek eğitimi ve bilgi
- ☐ Dürüstlük güvenilirlik ve tarafsızlık
- ☐ Sır saklama , sorumluluk , bağımsızlık ve haksız rekabet

24- Mesleki unvan ve yeterlilik

a) Meslek mensupları , işletme kararları için gerekli bilgilerin hazırlanmasında yeterli bilgiye sahiplerdir

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Mükellefler , ayrıntılı bilgiler sağladıklarında , kayıtlar doğruyu yansıtır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

25- Mesleki eğitim ve bilgi

a) Meslek mensupları , mevcut mevzuat hakkında her türlü soru/sorulara cevap verebilirler

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

26- Dürüstlük Güvenilirlik ve tarafsızlık

a) Meslek mensupları ,işletme faaliyetlerinin sonuçlarını mükellefin taleplerine göre ayarlamaktadırlar .

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Meslek mensupları ücret dışında müşterilerinden değerli hediyeler kabul etmektedirler .

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

c) Meslek mensuplarının müşterileri ile ortaklık ve borç alacak ilişkisine girmeleri normaldir.

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

d) Ülkemizdeki meslek örgütleri tarafsız çalışmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

e) Meslek mensupları ,ilgili taraflara doğru ve yeterli bilgi vermektedir

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

f)Meslek mensupları, kamu kurumları ile mükellefler arasındaki anlaşmazlıklarda objektif davranırlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

27- Sorumluluk

a) Meslek mensupları, mükelleflerine, devlete ve meslektaşlarına karşı sorumluluklarının farkındadırlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Meslek mensupları ,sorumlu oldukları taraflar arasındaki ilişkileri dengelemelidirler

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

c) Meslek mensupları , yasa ile belirlenmiş bütün sorumluluklarını yerine getirirler

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

28- Sır saklama

a) Meslek mensupları , sır saklama ve gizlilik ilkelerine uygun davranmaktadırlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Mali tablolarda kuruma /işletmeye ait her türlü bilgi bulunmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ katılmıyorum

c) Meslek mensupları , birbirlerinden mükelleflerine ait bilgileri kesinlikle saklarlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

29- Haksız rekabet

a) Meslek mensupları , müşterilerinin baskısı nedeniyle , ücret tarifesinin dışına çıkmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Meslek mensupları , rekabet edebilmek için ücret tarifesinin dışına çıkmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

30- Bağımsızlık

a) Meslek mensupları , kamu ve mükellef baskısı olmadan karar almaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Ülkemizdeki meslek örgütü bağımsız çalışmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

c) Meslek mensupları , yasal yetkisi dahilinde işlem yapar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

d) Meslek mensupları , yasal ve ahlaki değerlere çok bağlıdır .

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

MUHASEBE STANDARTLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Muhasebe Standartları Komisyonu, ilk toplantısını 26 Kasım 2013 Tarihinde Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın toplantı salonunda tüm komisyon üyelerin katılımı ile yaparak; Komisyon Başkanlığına Gazi Üniversitesi İİBF öğretim üyelerinden Prof.Dr. Aydın KARAPINAR, Başkan Yardımcılıklarına SMMM Kenan KATAR, SMMM Saliha GÖKKAYA ve Raportörlüğe de SMMM Mehtap BOLAT seçilerek görev dağılımı yapılmıştır.

Komisyonumuz, ikinci toplantısını da 16 ARALIK 2013 Tarihinde, Odamızın Genel Sekreteri Nevzat AKKAYA'nın odasında sayın oda başkanımız Mehmet OKKALI, yönetim kurulu üyesi Naci ALKAN, Oda İdare Müdürü Ahmet BABUŞÇU ve komisyon üyelerimizle birlikte yapmış bulunmaktayız. Yapılan toplantıda; standartlar bazında alt komisyonlar kurulmasına, Uluslar arası standartlar kurulu tarafından yayımlanan mikro işletmeler uygulama rehberi konusunda çalışmaların yapılması, ASMMMO'da Muhasebe Standartları Akademisi (MSA), kurulmasının önerilmesi ve bu hususlarla ilgili olarak 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulan Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) ile de randevu alınıp görüşülmeye gidilmesi hususunda mutabakata varılmıştır. Ayrıca komisyonumuz, odamıza kayıtlı bulunan meslek mensuplarına Türkiye Muhasebe Standartlarının (TFRS), uygulanması ve bu konu ile ilgili gelişmelerin aktarılması için öncelikle komisyon üyelerimizin bilgilenmesi ve standartların öğrenilmesi konusunda önümüzdeki yılda çalışmalar yapılmasını da kararlaştırmıştır.

SAYGILARIMLA

Prof.Dr.Aydın KARAPINAR

Komisyon Bşk.

SOSYAL DAYANIŞMA VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Mesleğimizin yoğun iş temposunu ve bu iş temposunun meslek mensuplarımızın sırtına yüklediği sorunları göz önünde bulunduran komisyonumuz , meslektaşlarımızı bu içinde bulundukları iş temposundan biraz da olsa uzaklaştırabilmek ve sosyal hayatın içine dahil edebilmek için çalışmayı önüne bir hedef olarak koymuş ve 27.11.2013 tarihli ilk toplantısından sonra üç mutad toplantı daha yaparak hedefine ulaşmaya çalışmıştır.

Komisyonumuz bu hedef dahilinde Türk halk müziği korosu , tiyatro topluluğu ve fotoğrafçılık kursu için çalışmalarına başlamıştır.

Komisyonumuz ilerleyen zaman dilimlerinde bu konudaki çalışmalarının tüm meslek mensuplarının katılımları ve oda yönetim kurulunun da destekleriyle dahada ileriye taşıyacaktır.

Komisyon başkanı

METİN PİLE

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MMÜŞAVİRLER ODASI BAŞKANLIĞI'NA

ANKARA

İlgi: 16.01.2014 tarih ve 2014/190 sayılı yazınız.

Sosyal Güvenlik Mevzuatı Komisyonuna aşağıda isimleri yazılı toplam 38 üye müracaat etmiştir. 27.11.2013 tarihinde yapılan ilk komisyon toplantımız 18 üyenin katılımıyla gerçekleşmiş ve komisyon başkanlığı ve yardımcılığı için yapılan oylamada, başkanlığa Sn. Ahmet Uçar, başkan yardımcılıklarına Sn. Hayati Körpe, Sn. Ali Özen, Raportörlüğe Sn. Mustafa Meral seçilmişlerdir.

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI KOMİSYONU ÜYELERİ

1- AHMET UÇAR
2- ALİ ÖZEN
3- ALİ HAYDAR KİTİŞ
4- AYKIN SOYGÜR
5- BARIŞ ILGAZ
6- BASET DEMİRBUĞA
7- BEKİR ÇİĞNİTAŞ
8- BİRSEL YEŞİL
9- BURCU EROL
10- DURSUN LÜTFİ DİNÇ
11- EMİN KÜÇÜK
12- FATMA SARI
13- HATİCE AĞA
14- HAYATİ KÖRPE
15- İSA BOZKURT
16- KAMİLE YALÇIN
17- MEHMET KIZILARSLAN
18- MEHMET ALİ TAŞDEMİR
19- MEHMET İSMET ALPSOYLU
20- MELİH HÜSEYİN HARMAN
21- MERAL IŞIK

22- MUHAMMET BİLİCİ
23- MUSTAFA POLAT
24- MUSTAFA MERAL
25- MUSTAFA KEMAL COŞKUN
26- MÜFİT ÖZDEMİR
27- OSMAN MANAV
28- ÖZKAN UZEL
29- ÖZLEM POLAT
30- SELMA EROL
31- SERAP ÇITAK CİMBAR
32- SONGÜL ÇEMREK
33- SULTAN BEKLEVİÇ ARSLAN
34- ŞERİFE DOĞAN
35- VELİ KAPLAN
36- YAKUP ASLAN
37- YUSUF UCARI
38- ZEYNEP KANDEMİROĞLU

04.12.2013 – 13.12.2013 toplantılarda bu sorunlar ve çözüm önerileri komisyonumuzca değerlendirilerek, 10 Ocak 2014 tarihinde yapılan toplantıda son haline getirilmiştir.

Son haline getirilen sorun ve öneriler, Oda Yönetim Kurulu'nun bilgilerine 20.01.2014 tarihinde sunulmuştur.

Odamız Yönetim Kuruluna, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumu Genel Müdürü ile görüşmek ve sorunlarımızı iletmek üzere randevu ayarlanması konusunda 20.01.2014 tarihinde talepte bulunulmuştur.

Komisyonumuzca, SGK'da yaşanan sorun ve önerilerle ilgili çalışmamız Yıllık faaliyet raporuna konulmak üzere ekte sunulmuştur. 23.01.2014

Saygılarımızla,

ÜYELERİMİZİN SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NDA VE E-BİLDİRGE SİSTEMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR İLE İLGİLİ TALEP VE ÖNERİLERİ

I- E-SGK'da YAŞANAN SORUN VE İSTEKLER

A- <u>GİRİŞ VE ÇIKIŞ BİLDİRGESİ İLE İLGİLİ SORUN VE İSTEKLER</u>

1- SGK online işlemlerinin (işe giriş çıkış, e-bildirge vs) akıllı telefonlarda da sistemlerinin kullanılabilir olması ve sadece explorer işletim sistemi değil, diğer işletim sistemleri üzerinden de çalışabilir olmasının sağlanması,

2- İşe Giriş ve İşten Çıkış Bildirge sistemine girdiğimizde en son yapılan giriş ve çıkış işlemlerini görebilelim. O ayda çalışanların tamamının gösterilmesinin sağlanması,

3- Emekli personel işe giriş bildirgelerinde manuel olarak SGDP seçmek yerine bunu sistemin otomatik olarak getirmesinin sağlanması,

4- İşe giriş ve işten çıkış bildirimlerinde ikametgah adreslerinin nüfus kayıt sisteminden otomatik olarak alınarak bildirime işlenmesi,

5- İşten çıkış bildirgesi verilmesinde ayrılan personelin tüm bilgilerinin otomatik olarak gelmesi ve sadeleştirilmesi,

6- İşe giren personelin sorgulamasında işe giriş bildirgesinin görülmesinin sağlanması,

7- Kendi adına bağımsız çalışan (4/b) vergi mükelleflerinin bir işverene bağlı olarak çalışmaya (4/a) başlamaları durumunda sistem, işe giriş bildirgesi verilirken 4/b sigortalılığınız sona erdirildi şeklinde uyarı vermesine rağmen, SSK'lı olarak çalışmaya başlayan bu durumdaki kişiler için sosyal güvenlik merkezlerine ayrıca bir bildirim yapılmazsa bağkur primi tahakkuk etmeye devam ediyor. Sistemin verdiği bu uyarı ile kişinin (4/b)sigortalılığının durdurulması ve prim tahakkuk ettirilmemesi,

8- Limited şirket ortaklarına ait hisse devirlerinde devir alan ortak için 15 gün, devir eden ortak için ise 10 günlük bir bildirim süresi söz konusu. Bu sürelerde bildirim yapılmaz ise söz konusu şirkete idari para cezası uygulanıyor. Bu bildirimlerin verilmemesinin yükümlülüğünü kanundaki gibi ticaret sicil müdürlüklerine verilmesi, ayrıca gerçek ve tüzel kişilikten de istenmemesi,

9- Meslek kodlarının sadeleştirilmesi ve sık sık değiştirilmemesi,

B- <u>HİZMET BİLDİRGESİ İLE İLGİLİ SORUN VE ÖNERİLER</u>

1- E-bildirge sisteminde emekliler için ayrı normal çalışanlar için ayrı bildirgeler vermek yerine bunu tek bildirgeyle bildirilmesi,

2- E-SGK geriye dönük olarak sistem üzerinden ek bildirge verme ve düzeltme imkanının sağlanması,

3- SGK aylık prim ve hizmet bildirgelerinin süresinden sonra yapılan düzeltmeler ve geç bildirimlerin de manuel olarak değil, e-bildirge sisteminden yapılabilmesi,

4- E-bildirge ve internet üzerinden yapılan işlemlerde bir sorun ile karşılaştığımızda ulaşabileceğimiz bir çözüm hattının olmaması veya ulaşılamaması, GİB'in e-beyanname sisteminde olduğu gibi sadece interaktif bildirimler ile ilgili etkin bir çağrı merkezi oluşturulması,

C- <u>EKSİK GÜN BİLDİRİMİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER</u>

1- Eksik gün, İş Kur'a verilen iş gücü çizelgesi, gibi verilen bildirgelere son verilmesinin sağlanması,

D- <u>İŞ GÖREMEZLİK RAPORLARI VE İŞ KAZASI İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER</u>

1- E- iş göremezlik ödeneği ile elektronik rapor maillerinde, biz muhasebe ofisleri için mailin içeriğine sigortalı çalışanın hangi firmada çalıştığını belirtir bir ibarenin konulmasının sağlanması,

2- Rapor alan personellerin bildirimlerinin zamanında yapılmaması nedeniyle SGK tarafından idari para cezası uygulanmaktadır. Önceden yazı ile bildirimi istenen ve buna rağmen bildirilmeyen raporlar için ceza uygulanırken Nisan 2013 döneminden itibaren çalışmadığına dair bildirim girişlerinin zamanında yapılmamasından hareketle bildirimsiz bir şekilde idari para cezası uygulanıyor. Çalışılmadığına dair bildirim girişlerinin verilmemesi halinde önceden olduğu gibi

kurum tarafından istenmesi, yazı ile istenmesine rağmen verilmemesi halinde idari para cezasının uygulanması,

E- BORCU YOKTUR YAZISI İLE İLGİLİ SORUN VE ÖNERİLER

1- SGK'ya verilen işyeri bildirgesiyle birlikte e-borcu yoktur aktivasyonunun da aktive edilmesi, (Aktivasyon işlemleri çok geç oluyor bazen de diğer merkezlerden güncelleme yapılmadığı için uzun süre beklenmekte hatta yapılamamaktadır.) E-borcu yoktur aktivasyon işlemlerinin hızlandırılması,

2- E-SGK Borcu yoktur belgesini E-Bildirgenin içinde bölüm oluşturarak, oradan alabilme imkanının sağlanması,

F- ŞİFRE İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- E-bildirge şifre alımları çok uzun sürmektedir. İşyeri bildirgesi verildiğinde işyeri numarasının ve şifrenin de aynı anda verilmesi,

G- SGK TEŞVİKLERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- 6111 sayılı Kanunla 4447 sayılı Kanuna eklenen geçici 10'uncu madde ile getirilen teşvikten yararlanan personel ile ilgili prim ve hizmet belgesinin gönderilmesi sırasında e-bildirge sisteminde ortalamayı kontrol ederek eğer problem varsa (mesela ortalamanın altında kalınmış yada yersiz yere teşvikten faydalanma var ise) kabul etmemesinin sağlanması,

II- SOSYAL GÜVENLİK MERKEZLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

A- İDARİ PARA CEZALARI İLE İLGİLİ YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- Sigortalılara ait TC kimlik numaraları aynı zamanda sosyal güvenlik numarası yerine geçmektedir" denmesine rağmen; bordrolarda ayrıca işçiye ait sigorta sicil numarası yazılmaması dolayısıyla bordroda bulunması gereken unsurların eksikliği nedeniyle kurum tarafından idari para cezası kesilmektedir. Eğer TC kimlik numarası sosyal güvenlik numarası yerine geçiyorsa uygulanan bu ceza neden? Sosyal güvenlik kurumu hukuk müşavirliği, "kanun bordroda bulunması gerekenleri yazmış, biz yaptığımız incelemelerde eğer bordroda işçiye ait sigorta sicil numarası yoksa ceza yazmak zorundayız" demekteler. Aksi takdirde yazılı olan bir şeyi uygulamadıkları için teftiş geçirebileceklerini söylemekteler. İdari para cezasının uygulanmaması için TC kimlik numaralarının sigorta sicil numarası olarak kullanılmasının sağlanması,

2- İdari para cezalarının makul bir seviyeye çekilmesi ve pişmanlık müessesesinin getirilmesi,

B- İŞYERİ SİCİL NUMARASI ALINMASINDA YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- SGK dan işyeri numarası almakta problemler yaşıyoruz. Nedeni ise müşterimizin hangi sosyal güvenlik merkezine bağlı olduğunu bilemiyoruz. Örneğin ; Çayyolu'nda açılacak bir işyerine numara almak istediğimizde Çankaya Sosyal Güvenlik Merkezi'nemi , Ulucanlar Sosyal Güvenlik Merkezi'nemi gideceğiz bilemiyoruz. Sosyal güvenlik merkezlerinin kapsadığı faaliyet alanlarının belirlenmesi ve sürekli güncel olmasının sağlanması,

2- SGK'da iş yeri adres değişikliğinde (farklı bir SGK Merkezine taşındığında) o merkezden yeni iş yeri numarası verildiğinde personelin giriş ve çıkışları yapılmadan bu personellerin otomatik olarak yeni iş yerine aktarılabilmesinin sağlanması,

C- SGK'DA YAŞANAN DİĞER SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- SGK sisteminde kayıtlı olan ve ekranlarından rahat bir şekilde ulaşabilecekleri bilgileri bizden tekrar istememelerinin sağlanması, (Örnek; İnşaat işinin bitiminde ilişiksizlik yazısı

talebinde bulunulması halinde kurum tarafından işe girişler ve hizmet bildirgeleri tekrar istenmesi gibi)

2- Bankalardan ödediğimiz bir borcun SGK'nın sistemine otomatik aktarılması ve SGK sisteminde olmayan bankalarla da anlaşma yapılarak sisteme alınmasının sağlanması,

3- Alo 170 hattından doğru ve güvenilir bilgi alamıyoruz. Şikayetlerimizi iletemiyoruz. Şikayetlerimizi bildirebileceğimiz bir yer yok. Daha etkin bir yardım hattının hizmet vermesinin sağlanması,

4- Firma ile yaptığımız Muhasebe Meslek sözleşmesinin SGK'da yapacağımız iş ve işlemlerde vekaletname yerine geçmesinin sağlanması,

5- Genel sağlık sigortası kapsamında vatandaşlarımız ve sigortalılar mağdur olmaktadır. Sigortalının çocuklarının sağlıktan faydalanması için MERNİS sisteminden gerekli bilgiler alınarak aktive edilmesinin sağlanması,

D- İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIK (4/b)

5510 sayılı Kanun ile isteğe bağlı sigortalılıkta (4/b) geçerli olması sebebiyle (4/a) ya göre emekli olacak kişiler işveren ve meslektaşlarımızı zorlamaktadır. Bu sebeple Kanun dışı olaylara sebebiyet verilmemesi için isteğe bağlı sigortalılığın, kişilerin tercihine göre (4/a) ve (4/b)'li olmasının sağlanması,

Ahmet UÇAR

Sosyal Güvenlik Mevzuatı Komisyon Başkanı

SPOR ETKİNLİKLERİ KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

29/01/2014

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

YÖNETİM KURULUNA

Yönetim kurulumuzun 15/11/2013 tarihinde yapılan toplantısı sonucunda 18 kişi spor etkinlikleri komisyonuna seçilerek bu komisyonumuz oluşmuştur. Komisyonumuz 22/11/2013 tarihinden 27/01/2014 tarihine kadar ---- toplantı yapmıştır. 22/11/2013 tarihindeki ilk toplantısında Nebil Koçak Başkanlığa, Sebahattin Gül Başkan Yardımcılığına, Başak Güllü Başkan Yardımcılığına, Erdem Soydemir başkan yardımcılığına seçilerek görev dağılımı tamamlanmıştır.

Komisyonumuz Futbol, Veleybol, Masa Tenisi, Satranç, Bowling , branşlarında spor etkinlikleri düzenlemek üzere karar almış ve bu kararın ilanı oda üyelerine sms yoluyla ve odamızın web sitesinde yaklaşık 2 ay askıda kalması suretiyle duyuru yapılarak katılım başvuruları toplanmıştır.

Başvurular sonucunda26 kişi veleybol,33 kişi masa tenisi,16 kişi satranç, 41 kişi bowling, 3 kişi hentbol 20 takım halinde 25 kişi de bireysel futbol branşlarında spor etkinlikleri yapmak üzere müracaat etmiştir. Futbol branşına yazılı olarak müracaat etmemiş fakat sözlü olarak etkinliklere katılacak yüzlerce meslek mensubu bulunmaktadır.

Futbol branşına katılımın fazla olması ve turnuva düzenlenmesi konusunda çok büyük beklentinin olması nedeni ile öncelikli olarak 01/02/2014 tarihinde başlamak üzere Futbol turnuvası düzenlenmesine karar vermiş bulunmaktayız. Bu doğrultuda;

Bu turnuva için gerek bireysel gerekse takım olarak başvurular alınmıştır. Başvurular sonucunda 20 takım sorumlusu takımlarıyla beraber,25 kişi de bireysel başvuru yaparak turnuvaya katılacağını beyan etmiş. Bireysel başvuruların,mevcut takımlara dahil olmasına veya yeni bir takım oluşturmalarına olanak sağlamak için kendi imkanlarımız ile 18/01/2014 tarihinde tanışmak ve bir arada toplanmak üzere 2 saat halı saha ayarlanmış ve bu bireysel müracaatların takım oluşturulması sağlanmıştır.

Turnuvanın yapılması için birçok tesis araştırılmış, fiyat teklifleri alınmıştır. Tesislerde bulunması gereken kriterler (duş , wc, kafeterya, kapalı alan, ulaşım, temizlik , en az iki saha koşulu, zemin,uygun zaman vs) en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş ve sonuçta daha önce de turnuvaların düzenlendiği sporland tesisleri ile maç başı 80 TL ile oynanabileceği konusunda ön görüşme yapılmıştır.

Odamızın yapmış olduğu geleneksel halı saha futbol turnuvası 21 takım ve toplam yaklaşık 260 sporcu (meslek mensubu ve stajyer) ile yapılacaktır. Bu sayı oda tarihimizde spor organizasyonları içerisinde katılımcı sayısı olarak rekor kırmıştır.

Katılımcı sayısının fazla olmasından dolayı kapsamlı bir organizasyon olacağı için öncelikle bu turnuvaya önem verilmiştir. Bu turnuva devam ederken diğer spor branşlarına da ağırlık verilerek katılım müracaat sayılarına saha, tesis olanaklarına göre spor organizasyonları için çalışmalar yapılmaktadır ve yapılmaya devam edecektir. Diğer branşlar da yapılacak etkinlikler için Oda yönetiminin kapalı spor salonları ile görüşmelerinden sonra kararlaştırılacaktır.

Futbol turnuvası ilk kez bu yıl rekor düzeyde takımla yapılacaktır. Şimdiye kadar en fazla 15 takımla yapılmışken şu an 21 takım hazır bulunmaktadır. Buda daha fazla meslek mensubu ve adayının kaynaşmasını sağlayacaktır. Bu anlamda takım sorumluları ile yapılan görüşmelerde lig usulü düzenlenmesi planlanmış ve daha uzun süreli bir organizasyon olması planlanmıştır. Planlamanın yaklaşık maliyeti aşağıda ki gibidir.

- Saha kirası : 18.000 TL
- Hakem ücreti : 3.500 TL
- Sağlıkçı : 2.000 TL
- Sair giderler : 5.000 TL

Yaklaşık maliyet 28.000 ila 30.000 arasında olacağı düşünülmektedir.

Spor Komisyonu yönetimi olarak birlik ve beraberliğimizi sağlayan bu tür spor organizasyonların yapılmasına ön ayak olan, odamızın bütün maddi ve manevi imkanlarını biz üyeler için kullanan odamızın yönetim kuruluna teşekkür ederiz.

Spor komisyonu adına

Başkan

Nebil KOÇAK

STAJERLERİ İZLEME KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

2013 yılında oluşturulan komisyon tarafından yapılan toplantı ve faaliyetler neticesinde, staj denetimi ve stajyerlerle ilgili sorunlar tartışılmış ve komisyon üyeleri ile istişarelerde bulunulmuştur. Staj denetimi ile ilgili hedeflenen standartlara ulaşmada önemli bir yol alındığı tespit edilmiş, denetimle ilgili aksaklıkların ve denetim esnasında dikkat edilmesi gereken konulara değinilmiş ve bu konularla ilgili bütün bilgiler tartışılmış ve komisyon üyeleri ile görüş alışverişinde bulunulmuştur. Komisyonun daha verimli hale gelebilmesi ve stajyerlere faydalı olabilmesi için, üyeler arasında,

- ANKET KOMİSYONU,
- İŞ BULMA KOMİSYONU,
- RAPORLAR KOMİSYONU,
- KİŞİSEL EĞİTİM VE DİKSİYON KOMİSYONU,
- STAJYERLER EL KİTABI KOMİSYONU,
- STAJYERLER KURULTAYI KOMİSYONLARI,

oluşturulmuştur.

2014 yılında stajyerlerinde katılacağı geniş ve kapsamlı bir toplantı yapılmasının, stajyerleri izleme komisyonunun ve mevcut oluşturulan alt komisyon çalışmalarının daha etkin ve verimli bir hale getireceği görüşü benimsenmiştir.

2013 yılında komisyonumuza ait mevcut staj denetim dosyaları ile ilgili denetimlere gidilmiş ve ilgili dosyalar kısa süre içerisinde sonuçlandırılarak odamızın ilgili birimlerine teslim edilmiştir.

Mevcut stajyer denetim tutanağında gerekli düzeltme ve ilaveler yapılarak, 2014 yılı itibariyle kullanılmaya hazır hale getirilmiştir.

Saygılarımla,

STAJYERLERİ İZLEME KOMİSYON BAŞKANI

Adem KİSECİK

TÜRK TİCARET KANUNU ÇALIŞMA KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Aralık/2013 ve Ocak/2014 aylarında görevim dolayısıyla Ankara dışında bulunduğumdan düzenli komisyon çalışmalarımız olmamıştır. Bu sebeple 2013 yılına ilişkin Komisyonumuzun Çalışma Faaliyet Raporu düzenlenmemiştir.

Bilgilerinize arz ederim. 29.01.2014

Ali AYAR
Türk Ticaret Kanunu Çalışma
Komisyonu Başkanı

ÜCRET TESPİT KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

1- 2013 Aralık ayı içerisinde 2014 takvim yılında uygulanacak Asgari ücret Komisyonumuz toplanarak ilgili ücret tarifesi hazırlanarak TÜRMOB'a gönderilmiştir.

2- 2014 takvim yılında yayınlanan Asgari ücret tarifesindeki bilirkişilerin ücretlerin son üç yılda hiçbir artış olmadığından komisyon gerekli toplantıyı yaparak oluşturulan listenin bir üst kurula sunulması önerilmiştir.

KOMİSYON BAŞKANI

ENVER AKÖZ

VERGİ MEVZUATI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ankara, Ocak 2014

1. GİRİŞ

Komisyonumuz yeni oluşturulmasına rağmen üç ay gibi kısa bir zamanda pek çok faaliyet gerçekleştirmiştir. Vergi mevzuatı meslek mensuplarımızın en çok yararlandığı, mevzuatlardan birisi olup, bu alandaki değişikliklerle ilgili olarak aktif katılım sağlanmasının önemi büyüktür. Esasen meslek mensuplarımız vergi idaresi ile mükellef arasında vergi mevzuatına uygun bir şekilde bağlantıyı sağlamakta mükellefin yapması gereken işleri sözleşme çerçevesinde gerçekleştirmektedir.

Vergi mevzuatı komisyonu olarak gönüllü üyelerden teşekkül edilmiş bulunmaktayız. Doğal olarak üyelerin vergi konularında bilgi birikim ve deneyimleri aynı seviyede bulunmamaktadır. Bu sebeple yapılacak çalışmalarda tartışmalı konuların çözümü için Gazi Üniversitesi Maliye Bölümü öğretim görevlisi olan Doç Dr Hilmi ÜNSAL bey danışman sıfatıyla komisyon faaliyetlerine katılmaktadır. Komisyon üyelerimiz ise;

ALİ	ILGAZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
ADEM	ÖZTÜRK	VERGİ MEVZUATI KOM.
BARIŞ	ÖZCENGİZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
BELMA	GÜNEY	VERGİ MEVZUATI KOM.
BURAKHAN	GÜL	VERGİ MEVZUATI KOM.
BÜLENT	NAMLI	VERGİ MEVZUATI KOM.
CEMİLE EBRU	EKEN	VERGİ MEVZUATI KOM.
DEMET	EMSAL	VERGİ MEVZUATI KOM.
ELİF	MUSLUOĞLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
EMİNE	YAĞMUR	VERGİ MEVZUATI KOM.
YILDIRIM	ERTUĞAY	VERGİ MEVZUATI KOM.
ERDEM	ÇELİK	VERGİ MEVZUATI KOM.
ETHEM	GÜRBÜYÜK	VERGİ MEVZUATI KOM.
FERİT	KARACA	VERGİ MEVZUATI KOM.
FERUDUN	TİRYAKİ	VERGİ MEVZUATI KOM.
GÜLAY	GÜNGÖRMEZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
HAMZA	USLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
HATİCE	AĞA	VERGİ MEVZUATI KOM.
HATİCE YELİZ	TUNCER	VERGİ MEVZUATI KOM.
KADİR	DODİ	VERGİ MEVZUATI KOM.
KADİR	ŞAHİN	VERGİ MEVZUATI KOM.
MEHMET	KIZILARSLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
MELİH HÜSEYİN	HARMAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
MUSTAFA KEMAL	COŞKUN	VERGİ MEVZUATI KOM.

OĞUZ	TURHAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
ÖZLEM	ÖZTÜRK YILDIZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
RAFET	GÜRASLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SADIK	ŞAHİN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SELİM	TORUN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SERTAÇ	GÜLAPOĞLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
SEVDA	ÇAKMAKKAYA	VERGİ MEVZUATI KOM.
SONGÜL	ÇEMREK	VERGİ MEVZUATI KOM.
SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SUNA	BAYDOĞAN TÜRE	VERGİ MEVZUATI KOM.
UĞUR	YURT	VERGİ MEVZUATI KOM.
UĞUR	ÖZGEN	VERGİ MEVZUATI KOM.
ÜMİT	ÜNVER	VERGİ MEVZUATI KOM.
VELİ	KAPLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
YAKUP	DEMİR	VERGİ MEVZUATI KOM.
ZEYNEP	KANDEMİROĞLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
SELÇUK	GÜLTEN	VERGİ MEVZUATI KOM.

2. FAALİYETLERİMİZ

Komisyon toplantıları tanışma ve görevlendirme toplantısı ile başlamış olup, Sayın ALİ ILGAZ bey başkan olarak seçilmiştir. Komisyon Başkanı olarak Sayın Ali Ilgaz beyin, Başkan yardımcısı olarak Veli Kaplan ve Yakup Demir Beylerin, Raportör Üye Olarak Selçuk GÜLTEN'in seçilmesine, Akademik Çalışmaları Doç. Dr. Hilmi ÜNSAL Beyin koordine etmesine, karar verilmiştir. Ayrıca, 213 sayılı V.U.K. yeniden yazılması çalışmaları ile ilgili olarak komisyon hızlıca çalışmalara başlamıştır. 213 sayılı V.U.K'un yeniden yazılması sürecinde görüş ve öneriler iletebilmek ve üyeler arasında işbirliğini arttırmak için alt komisyonlar oluşturulmasına karar verilmiştir.

Oluşturulan Alt Komisyonlar ve üyeleri şunlardır:

1. Alt Komisyon

Birinci Kitap Vergilendirme Maddeler 4-152

1-Sultan Bekleviç Aslan (Koordinatör)	m.s.beklevic@hotmail.com
2-Halime Büyükkaya (Stajer)	
3-Uğur Özgen	ugurozgen@mynet.com
4-Ferit Karaca	feritkaraca@msn.com
5-Uğur Yurt	yurt_sigorta@hotmail.com
6-Veli Kaplan	muhasebe@velikaplan.com.tr
7-Gülşah Zengin (Stajer)	gulsahzengin77@gmail.com

2.Alt Komisyon

İkinci Kitap-Mükellefin Ödevleri, Maddeler:153-257

1-Mustafa Kemal Coşkun (Koordinatör)	mustafa.coskun@mirap.com.tr
2-Ebru Eken	ebrueken@tuyap.com.tr

3-Emsile C. Karagöz (Satajer)	emsilekaragoz@hotmail.com
4-İbrahim Güney (Stajer)	ibrahimguney0202@hotmail.com

3.Alt Komisyon

Üçüncü Kitap, Değerleme, Maddeler:258-330

1-Selçuk Gülten (Koordinatör)	selcukgulten2@hotmail.com
2-Ümit Ünver	unumit@hotmail.com
3-Hamza Uslu	hamza.uslu@hotmail.com
4-Hülya Sakarya (Stajer)	hulyasakaryaa@gmail.com
5-Zeynep Kandemiroğlu	zeynep-kdm@hotmail.com

4.Alt Komisyon

Dördüncü Kitap, Ceza Hükümleri, Maddeler:331-376

1-Mehmet Kızılaraslan (Koordinatör)	muhasebe006@hotmail.com
2-Sertaç Gülapoğlu	sertacgulapoglu@hotmail.com
3-Elif Musluoğlu	elff52@gmail.com
4-Serhat Yoğurtçu (Stajer)	serhat_0661@hotmail.com

5.Alt Komisyon

Vergi Davaları, Maddeler: 377-414

1-Erdem Çelik (Koordinatör)	erdem_celik3000@hotmail.com
2-Yağmur Yıldırım Ertugay	y.ertugay@gmail.com
3-Kadir Dodi	kadirdodi@gmail.com
4-Barış Özcengiz	barisozcengiz@gmail.com
5-Zübeyir Ülger	

Bu alt komisyonların çalışmalarına yardımcı olması için EK-1 de yer alan 91 sayfalık metin oluşturulmuş ve alt komisyon üyelerine bağlayıcı olmamak kaydı ile dağıtılmıştır. Böylece üyeler için VUK maddelerinin ve görüşlerin belirlenmesine yönelik bir standart geliştirilmiştir.

26.11.2013 Tarihinde Ankara S.M.M.M. Odasında yapılan Komisyon Başkanımız Ali Bey yönetiminde yapılan toplantıda aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1-) Maddelerle ilgili eleştirilerin yazım işlemi için raportörün selcukgulten2@hotmail.com adresine elektronik ortamda gönderilmesine, bir sonraki toplantıda yazım işlemlerinin tamamlanarak VUK ile ilgili değişiklik önerilerinin Sayın Oda Başkanımıza iletilmesine,

2-) Vergi Usul Kanunu ile ilgili Eleştiri ve Öneriler, Doç. Dr. Hilmi Ünsal Hocamız tarafından değerlendirilerek şu şekilde özetlenmiştir.

a) Meslek Mensuplarının da Mücbir sebeplerinin mükellefin vergilendirme ödevleri için geçerli olmasına,

b) Takdir komisyonlarının Takdir Yetkisinin Kullanmasıyla ilgili sorunlar (Meslek Mensuplarının sürece dahil olması)

c) Tebliğle ilgili sorunlar “çakma usulü”

d) Karşıt incelemelerle ilgili sorunlar

e) Vergi davalarında avukatla beraber meslek mensubunun da bulundurulması hususu,

f) Tekerrür müessesinde tekrar süresinin cezanın çekildikten sonra başlaması gerektiğine,

g) Uzlaşma müessesi ile ilgili Sayın Maliye Bakanı'nın kaldırılması önerisi çerçevesinde değerlendirilmesi,

ğ) Değerleme ölçülerine "gerçeğe uygun değerin" eklenmesi,

h) Gayrı menkullerin değerlenmesinde finansman giderleri, vade farkı, kur farkı gibi giderlerin maliyete eklenmesi,

ı) Kıst amortismanla ilgili sorunlar,

Ayrıca yapılan çalışmaların herkes tarafından belirli bir format dahilinde iletilebilmesi için Ek-2'de yer alan formun kullanılması istenilmiştir.

Komisyon çalışmaları neticesinde Vergi Usul Kanunu'nun yeniden yazılması çerçevesinde şu önerilerde anlaşılmıştır.

YENİ VERGİ USUL KANUNU OLUŞTURULMASI YÖNÜNDE ÖNERİLERİMİZ

Öncelikle vergi kanunlarının günümüzün gereklerine uygun olarak yeniden yazılması, uygulamadaki güçlüklerin giderilmesi, sadeleştirilerek, günümüz Türkçe'sine uygun kelimelerle yazılması olumlu bir aşamayı ifade etmektedir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi gibi yasaların yeniden yazılmasından önce 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun yeniden yazılması gerekmektedir. Usul kanunlarının yazılması tamamlandıktan sonra diğer vergi kanunları yazılmaya başlanılmalıdır. ASMMMO olarak mükellef ile vergi idaresi arasında verginin toplanmasında aracılık rolü üstlenen meslek mensuplarından gelen taleplere uygun görüş ve önerilerimiz şunlardır.

1-ÖZELGELERE CEVAP VERME SÜRESİ

Özelgeler mükellef ile idare arasında iletişim sağlamakta karmaşık vergi mevzuatının bir sonucu olarak uyuşmazlıkları daha oluşmadan vergi idaresinin görüşlerine göre çözmeye yardımcı olmaktadır. Bu kadar önemli bir misyonu içeren özelge sisteminde özelgelere cevap verme süresi getirilmediği için çeşitli mağduriyetler olmakta ve geciken cevaplar bazen hiçbir anlam taşımaz hale gelmektedir. Bu yüzden ileride yargıya intikal etmesi uyuşmazlıkların çözümü için özelgelere makul bir cevap verme süresi konulmalıdır. Aksi takdirde mükellefin ciddi mağduriyeti söz konusudur. Özelgelerin internet ortamında yayınlanması uygulamasına da devam edilmelidir.

2-KANUNLARIN GERİYE YÜRÜMEZLİĞİ İLKESİ

Vergi kanunlarının ve buna bağlı mevzuatın zaman zaman geriye yürütüldüğü görülmektedir. Bu olgu hukuka aykırıdır. Yapılacak düzenlemede dikkate alınması gerekmektedir. Oyun başladıktan sonra oyunun kurallarının değiştirilemeyeceği temel bir ilkedir. Mükellef planlamasını yaptıktan sonra çok fazla mevzuat değişikliği ile karşı karşıya gelmektedir. Bu durumda sık değişen mevzuatta bir iki maddenin geriye dönük uygulanması mükellefleri sıkıntıya sokabilmektedir. Vergilendirme ile ilgili mevzuatta mükellefe külfet getiren uygulamaların izleyen vergilendirme döneminde uygulamaya konulması olumlu bir gelişme olacaktır.

3-VERGİLENDİRMEDE İSPAT

İspat konusunda tanık ifadesinin yanında, 3568 sayılı yasaya göre sözleşme imzalamış meslek mensuplarının ifadelerinin de ispatlama vasıtası olarak kabul edilmelidir. Mükellefin her türlü işlemini bilen ve vergi idaresi ile aynı dili konuşan meslek mensuplarının görüş ve ifadelerinin ispatlama vasıtası olarak kullanılması vergi uyuşmazlıklarının mükellefi mağdur etmeden çözülmesi noktasında yararlı olacaktır.

4-VERGİ USUL KANUNU KAPSAMI

Vergi Usul Kanunu'nun daha birinci maddesinde teknik bir sorun bulunmaktadır. Söz konusu madde şöyledir.

Kanunun Şümulü

Madde 1 – Bu kanun hükümleri ikinci maddede yazılı olanlar dışında, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır.

Yukarıda yazılı vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar da bu kanuna tabidir. Bu kanunun hükümleri kaldırılan vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır. Kanun'un şümulüne "vergi cezaları" da ifadesi de eklenmelidir. Yukarıdaki madde okununca lafzen "vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar" sayılmış ancak vergi cezaları unutulmuştur.

5-MÜKELLEF TANIMI

Mükellef ve sorumlu tanımında eksiklikler mevcuttur. Bu adi ortaklıklarla iş ortaklıklarını vb. kapsayacak şekilde genişletilmelidir. İdare ile vergi mükellefleri karşı karşıya gelmekte çoğu zaman uygulamada mükellef ve vergi sorumlusu mağdur olabilmektedir. Adi şirketler, iş ortaklıkları, konsorsiyum gibi yeni yapılanmaları mükellef tanımına eklemek gerekmektedir. Tanım mümkün olduğunca geniş tutulmalı, ticari hayatta meydana gelen yeniliklere de açık olmalıdır.

6-MÜŞTEREK VE MÜTESELSİL SORUMLULUK

Vergi Usul Kanunu'nda müşterek ve müteselsil sorumluluk ayrı ayrı ve açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Müşterek ve müteselsil sorumluluk sınırları dikkatli olarak belirlenmelidir. Aksi halde bu zincirleme sorumluluklar ekonomik hayatta ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Ayrıca meslek mensupları çoğu zaman hiçbir bilgileri olmadan mükellefle beraber sorumlu tutulabilmektedir. Eskilerin ifadesi ile "ak koyun kara koyun ayırımı" sağlıklı bir şekilde yapılmalı herkesi zan altında bırakmaktan kaçınılmalıdır. Ekonomik ve mali olayların iç içe geçtiği hallerde bile bu ayrım teknik olarak gerçekleştirilebilir.

7-RE'SEN TAKDİR YETKİSİ

VUK 30.maddede yer alan re'sen takdir yetkisi için sınırlama getirilmelidir. Harici karineler veri olarak alınırken, piyasa şartları ve gerçek durum dikkate alacak hüküm konulmalıdır. Vergi usul kanunu re'sen takdir için çok geniş şartlar öngörmüş olduğundan uygulamada mükellef ile vergi idaresi gereksiz yere karşı karşıya gelebilmektedir. Bu uyuşmazlıklar yargının iş yükünü de arttırmaktadır. Vergi inceleme elemanı yasadaki geniş tanımlamalar nedeniyle mükellefi takdir komisyonuna göndermek veya ceza kesmek zorunda kalabilmektedir.

8-TAKDİR KOMİSYONLARI

Takdir komisyonlarında matrah takdiri yapılırken emsal işletme ölçüleri, takdir yapılacak mükellef için uygulanmalıdır. Bunun için yasaya özel hüküm konulmalıdır. Takdir komisyonları kararlarının dayanağı ekonomik ölçütleri, hesaplamaları piyasa şartlarına ve gerçek duruma çok uygun olmadığında vergi yargısından geri dönmektedir. Böylece gereksiz zaman kaybı hem idare hem de mükellef için külfetler meydana gelmektedir. Ticaret odaları, meslek örgütleri gerçek değerin bulunması ve sağlıklı bir matrah takdiri için takdir komisyonlarında etkili olabilirler. Takdir komisyonu oluşturulurken 3568 sayılı Kanun'a göre yetki almış meslek mensuplarının da bulundurulması sağlanmalıdır.

9-TEBLİĞ SORUNLARI

Fiili tebligat yapılmadan kapıya not bırakılması, muhtara tebligat yapılması tebligat sayılmamalıdır. Mükellefin kendisine tebligat yapılması her zaman esas olmalıdır. Bunun aksine hükümler genelde yargı organlarından geri dönmektedir. Üstelik mükellefler bu tebligatları alamadıkları için itiraz ve dava sürelerini kaçırabilmekte ve çeşitli mağduriyetlerle yüz yüze gelmektedirler.

İlanen tebliğlerde mutlaka mükellefin bağlı bulunduğu meslek odalarına tebliğin bir örneği gönderilmelidir. İlanen tebliğlerde gazetelere yapılan ilanlar çoğu zaman mükelleflere hiç ulaşmamaktadır. Meslek odalarına bildirim yapılması gibi yöntemlerle geniş kitlelere bu ilanlar ulaştırılabilir. Tebligata elverişli adresler arasında MERNİS sisteminde kayıtlı adreslerin de yer alması sağlanmalıdır. Bazen mükellefler adreslerini değiştirdiklerinde vergi idaresine haber vermemekte ancak MERNİS sistemine yeni adreslerini kayıt ettirmektedirler. Bu tip durumlarda mükellefin ille de eski adresine gitmek yerine MERNİS adresleri de kullanılabilmelidir. E-Devlet şifresi olanlara bu adreslere mail gönderilmesi, cep telefonu mesajları gibi modern yöntemler de kullanılabilir.

10-TEBLİĞİN MODERN ARAÇLARLA YAPILMASI

Tebliğ evrakı sadece posta vasıtasıyla değil, gelişen şartlara uyularak kargo hizmeti sunan özel kuruluşlar tarafından da yapılabilmelidir. Günümüzde artık kargo kuruluşları da ülkenin her noktasına hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Çoğu zaman kargo hem daha ucuz hem de daha hızlı teslimat yapabilmektedir. Kanunda sadece posta vasıtasının yer alması günümüz koşullarında yeniden düşünülmesi gereken konular arasında bulunmaktadır.

11-ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

Ödeme Emri tebliğinin de Vergi Usul Kanunu kapsamına alınmalı ve dava açma süresi en az 30 gün olmalıdır. Ödeme emirlerine itiraz süresinin çok kısa tutulması çoğu zaman mükellefin itiraz ve dava hakkının kullanamamasına yol açmaktadır. Zaten borcunu zamanında ödemeyen mükelleften paranın zaman değerini korumak amacıyla gecikme zammı, gecikme faizi gibi bir fark alındığına göre sürenin çok kısa tutulmaması gerekmektedir. Bu hüküm değişirse mükellef ile vergi idaresi gereksiz yere karşı karşıya gelmeyecektir.

12-SÜRELERİN BELİRLENMESİ

Kanunda 1 ay olarak geçen süreler, 30 gün olarak kabul edilmelidir. Kanunda sürelerin belirlenmesi ve hesaplanması sırasında bazen bir ay bazen 30 gün ifadesi kullanılmaktadır. Bu tip çelişkili veya birbirinden farklı sürelerin tespiti uygulamada bazı karışıklıklara ve sorunlara yol açabilmektedir. Böyle gereksiz farklılaşmalar yerine kanunda bir uyum sağlanarak 30 gün ibaresinin kullanılması çok yerinde olacaktır.

13-DEFTER TASDİK MAKAMI

Defterleri sadece işyerinin bulunduğu yerdeki noter değil, herhangi bir noter tasdik edebilmelidir. Mükellefin ticari hayatta her zaman işyerinin bulunduğu yerde bulunması artan iletişim ve ulaşım olanakları karşısında beklenmemelidir. Ticaret ve sermaye hareketlerinin artması ile ülke içerisinde ciddi hareketlilikler olabilmektedir. Defter tasdiki gibi formalite sayılabilecek bir uygulamanın ille de belirli bir noter tarafından yapılmasını istemek ticari hayatın realitesi ile uyuşmamaktadır.

14-VERGİ DAVASI AÇMA YERİ

Kanuni ve iş merkezinin bulunduğu yer dışındaki şubelerle ilgili vergi ihtilaflarında şubenin bunduğu yer mahkemelerinde dava açılabilmelidir. Mükellefler yukarıda belirttiğimiz gibi artan iletişim ve ulaşım olanakları neticesinde çeşitli mekanlarda olabilmektedirler. Şubesini ilgilendiren bir olayda mükellefe ille de merkezinin bulunduğu yerde dava aç demek yerine şubenin bulunduğu yerde de dava açabilirsin demek daha uygun gözükmektedir.

15-DEFTER TASDİK ZAMANI

Defter tasdiki, kullanmaya başlanmadan önceki son ay değil, son 2 ay içinde yapılmalıdır. Yıl sonlarında defter tasdiklerinin bir ay içerisinde yapılması zorunluluğunun getirilmesi ticaret sicillerinde ve noterlerde gereksiz yığılmalara neden olmakta mükellef gereksiz yere vakit kaybetmektedir. Sadece tek bir ay belirlenmesi yerine 2 aylık bir sürenin öngörülmesi çok daha uygun olacaktır.

16-DEFTER TASDİK ETMEME CEZALARI

Defter tasdikleriyle ilgili VUK'a, TTK'ya ve Sosyal güvenlik mevzuatına göre ayrı ayrı cezalar kesilmemeli, cezalar tek bir kanunda(özellikle VUK'ta) yer almalıdır. Tek bir fiil olan defter tasdik etmeme suçuna her kanunda farklı cezalar belirlenerek ayrı ayrı ceza kesilmesi yerine tek bir kanun esas alınmalıdır.

17-DEFTER KAYIT DETAYLARI

Deftere yapılacak kayıtlar, 19.12.2012 tarihinde yayımlanan ticari defterlere ilişkin tebliğde yer alan ayrıntılara göre değil, VUK hükümlerine göre yapılmalıdır. Defter kayıtlarında belge türü gibi gereksiz detayların istenilmesi vergisel anlamda da iş yükünün artmasına, defterlerin

sayfalarının gereksiz yere çoğalmasına, muhasebe yazılımlarının değişmesine yol açacaktır. Vergi kanunları açısından defter kayıtlarında yer alması gereken unsurlar belirlidir ve yıllardır başarıyla uygulanmaktadır. Bu yerleşik uygulamanın gereksiz bilgiler için değiştirilmemesi gerekir.

18-SÜRELER ARASI UYUM

Fatura düzenlemesi, faturaya itiraz süreleri uyumlaştırılarak hem TTK hem de VUK'ta 10 gün olmalıdır. Ticari örf ve adetlerin hemen değişmesini beklememek gerekir. Ticari yaşamda faturaların düzenlenmesi veya incelenerek itiraz edilmesi belirli bir zaman almaktadır. Bu tip hususlarda sürelerin düşük tutulması yarardan çok zarar getirmekte ve mükellefi mağdur etmektedir.

19-FATURA DÜZENLEME TUTARI

Fatura düzenleme tutarı KDV 17 numaralı tebliğde yer alan KDV hariç, 1.000 TL'lik tutara göre yeniden düzenlenmelidir. Uygulamada yazarkasa fişleri çok sık kullanılmakta ancak belirli bir rakamı aşan işlemlerde ise fatura alınıp verilmektedir. Fatura düzenleme tutarının çok düşük tutulmaması mükellefin lehine bir uygulamadır. Faturaların düzenlenmesi sırasında düzenleme saati gibi hangi bilgilerin istendiği de net olarak belirlenmelidir.

20-GİDER PUSULASI

Gider Pusulası, düzenlenecek durumlar günün şartlarına göre yeniden ve açıkça belirlenmelidir. Bu durumlar detaylı olarak sayılmayınca mükellef ile idare arasında sorunlar yaşanmaktadır. Gider pusulası üzerinden tevkifat yapılacak haller açık açık belirtilmelidir. Aksi halde yine uyuşmazlıklar çıkmakta ve vergi yargısının iş yükü artmaktadır. Gider pusulası için azami sınır belirlenmelidir. Gider pusulalarının ekinde yer alması gereken kimlik belgesi gibi unsurlarda açıkca belirlenmelidir. Aksi halde gider pusulası belge düzeni içerisinde yer alan en sıkıntılı belge olmaya devam edecektir.

21-KASIT UNSURU

VUK mük. 227.maddede yer alan müşterek ve müteselsil sorumluluk halini belirlemede kasıt unsuru mutlaka aranmalıdır. Kasıt olmayan haller vergi inceleme elemanının değerlendirmesine bırakılmamalı detaylı olarak düzenlenmelidir.

Kasıt unsurunun aranması sürecinde meslek mensubunun ifade ve bilgisine de başvurulması gerekir. Sadece vergi inceleme elemanının subjektif değerlendirmelerine göre vergi inceleme raporunda mükellefe ceza verilmemelidir.

Müşterek-Müteselsil sorumluluk hallerinde, tarhiyat mükellefin veya vergi sorumlusunun yanı sıra meslek mensubuna da yapılmalıdır. Ayrıca yapılan tarhiyata dava açma hakkı meslek mensubuna da sağlanmalıdır.

22-DEFTER TUTMADA AMAÇ

VUK 171'de vurgulanan "defter tutmadaki maksat", sadece vergi eksenli olmamalı SPK, TTK ve borçlar kanundaki amaçları da içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Vergi için muhasebe tutulduğu eleştirileri dikkate alınarak modern dünya uygulamalarında olduğu gibi bilgi için muhasebe tutulması sağlanmalı ve bu bilgi sisteminin vergisel işlevleri yerine getirmesi de mümkün kılınmalıdır.

23-MUHTEVİYATI İTİBARIYLA YANILTICI BELGE

VUK 359.maddedeki "muhteviyatı itibariyle yanıltıcı" ifadesinde önemli mağduriyetler yaşanmaktadır. Şöyle ki gerçekleşmiş bir alım satım işleminde 100 TL'lik bedel 97 TL yazıldığı zaman 18 adan 3 yıla kadar hapis cezası gerekmektedir. Aynı zamanda üç kat vergi ziyaı söz konusu olmaktadır.

Oysa burada sadece üç liralık bir matrah farkına isabet eden bir vergi kaybına bu kadar ağır müeyyideler uygulanmakta iken, bu işleme hiç belge düzenlenmemesi halinde sadece özel usulsüzlük kesilmektedir. Bu çelişki düzeltilmelidir.

Geçici vergi uygulamalarında yer alan yüzde 10'luk hata payı gibi bir oran belirlenerek çok

düşük, sehven yapıldığı belli olan işlemler için bile hemen mükellefe ceza kesilmemelidir.

24-DEFTER BELGELERİ GİZLEME

Defter ve belgeleri gizleme fiili yeniden tanımlanmalıdır. Örneğin bir fatura ibraz edilmediği zaman hemen 359.madde işletilmemeli, hatta muhatabın kayıtlarında yer aldığı tespit edilebilmesi halinde bu madde hükümleri hiç uygulanmamalıdır. Bir fatura bizde olmayabilir ama faturayı düzenleyen veya alan firmadan bu belge kolayca tedarik edilebiliyorsa veya mükellef defterinin bulamamasına karşın tüm belgelerini ve defter kayıtlarını bilgisayar ortamında veya tasdiksiz deftere yazılı olarak sunabiliyorsa hemen ceza kesmek gerekmemelidir.

25-SAHTE BELGE

VUK 359.maddedeki hükümlere (özellikle sahte belge kullanımı fiili) ilişkin tespitler, nedenleriyle birlikte açıklanmadığı sürece bu maddeye göre mükellefe ceza kesilmemelidir. Mükellefin sahte belge kullandığına ilişkin somut ve yerindelik tespiti yapılmadan, bu mükellefle mal ve hizmet alım satımı ilişkisinde bulunan diğer mükellefler de otomatik olarak sahte belge kullanmış kabul edilmemelidir. Burada zincirleme şekilde pek çok mağdur meydana getirilmektedir. Oysa ki her bir işlem kendi içerisinde değerlendirilmeli, her işlem için ayrı yerindelik tespitleri yapılmalıdır. Mükellefler bu tip konularda çok düşük tutarlar için mağdur edilmemelidir.

26-BA/BS FORM CEZALARI

Ba-Bs formları, bildirim olarak nitelenerek ceza kesilmemelidir. KDV beyannamesi ekinde ek liste olarak verilmelidir. Bu tip bildirimler vergi ziyaı meydana getirmediğinden hata ve düzeltmelerde kolaylıklar gösterilmelidir. Aksi halde mükellef ceza yememek için bildirimini düzeltmemekte ve tespit edileceği günü bekleyebilmektedir. Amaç sağlıklı bilgi edinmek ise düzeltmelerde, bildirimin gecikmesinde makul süreler de ceza uygulanmamalıdır.

27-AYNI FİİLE BİRDEN ÇOK CEZA

Vergi zıyaı cezasının kesildiği durumlarda aynı fiilden dolayı özel usulsüzlük cezası kesilmemelidir. Cezalarda ağır olan uygulanır ilkesi gereği bir fiilden dolayı birden çok ceza kesmek yerine tek bir ceza kesilmesi vergi idaresinin de iş yükünü hafifletecektir. Ayrıca bir mükellefe hem vergi ziyaı hem özel usulsüzlük kesmek mükellefi iki kere islah etmek anlamına gelmeyeceğinden cezanın asli fonksiyonunu da anlamsızlaştırmaktadır.

28-UZLAŞMANIN KAPSAMI

Usulsüzlük cezalarının tamamı her aşamada uzlaşma kapsamına alınmalıdır. Uzlaşma vergi yargısına gitmeden mükellef ile idarenin soruna kendi aralarında modern bir şekilde çözüm bulmalarını sağlamaktadır. Bu uzlaşma müessesesinin kapsamı mümkün olduğunca geniş tutulmalıdır. Uzlaşma vergi idaresi ile mükellef arasında olumlu bir hava da meydana getirmektedir.

29-GÖNÜLLÜ UYUM

Vergi uyuşmazlıklarının idari aşamada çözümü için gönüllü uyum müessesi getirilmelidir. Gönüllü uyum müessesesinde arabuluculuk, ombusmanlık gibi konular doğrudan yargıya intikal etmeden önce idare ile mükellefin ve 3568 sayılı yasaya göre yetki almış meslek mensubunun arasındaki diyalog ile çözümlenebilmelidir. Gönüllü uyum hem mükellef hem de idare için pek çok külfeti ve zaman kaybını daha baştan engellemek adına çok olumludur.

30-ŞİKAYET YOLU İLE MALİYE BAKANLIĞINA GİTMEK

Şikâyet yoluyla düzeltme kaldırılmalıdır. Mükellefin hatalı uygulamalarda sadece vergi dairesine başvurması sağlanmalıdır. Eğer vergi dairesi hata düzeltme talebini kabul etmemiş veya yanıtlamamış ise mükellef bir daha gereksiz yere Maliye Bakanlığına gitmeden doğrudan dava açabilmelidir.

31-YENİDEN DEĞERLEME

Enflasyon düzeltmesi kaldırılarak yerine yeniden değerleme müessesesi getirilmelidir. Günümüzde bir yıl içerisinde yüksek enflasyon görünmemesine rağmen birkaç yıllık süreler geçtiğinde

varlıkların değeri mali tablolarda çok düşük kalabilmektedir. Bu sebeple tekrar yeniden değerleme uygulamasına geçilmesi mükellefler için olumlu olacaktır.

32-DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

Değerleme ölçüleri günün şartlarına göre yeniden düzenlenmeli ve "gerçeğe uygun değer esası" sisteme konulmalıdır. Değerleme ölçülerinin detayları tekrar gözden geçirilmesi, uluslar arası uygulamalar baz alınarak güncelleştirmeler yapılması gerekmektedir.

33-VERGİ SUÇLARI

Vergi suçlarında kasıt unsurunun yanı sıra ağır ihmal veya ağır kusur yeniden tanımlanmalıdır. Bazen mükellefler kasten olmasa bile vergi suçlarının oluşmasına sebebiyet verebilmektedirler. Herkes her zaman vergisel düzenlemeleri çok iyi bilemeyebilir veya hareketlerinin vergisel sonuçlarını öngöremeyebilir. Bu sebeple mükellefin subjektif halleri de değerlendirilmelidir.

Komisyon yukarıda belirttiğimiz çalışmalar neticesinde, KDV, gelir vergisi kanunu tasarısı gibi yeni konularda da çalışmalar yapmak üzere şubat 2014'te toplanmak üzere karar almıştır.

Saygılarımızla

Komisyon Başkanı

Ali ILGAZ

EK-1

ASMMMO	**GÖRÜŞ/ÖNERİ BİLDİRME FORMU**	**213 SAYILI V.U.K.**

Görüş Öneri Sahibi :

Değiştirilmesi İstenen Madde :

Değişiklik Önerisi:

Değişikliğin Gerekçesi

Bu kısım Komisyon Başkanı tarafından doldurulacaktır.

Öneri Üzerinde Görüşler:

GÖRÜŞÜLME TARİHİ

Ali ILGAZ

Vergi Mevzuatı Komisyonu Başkanı

01.01.2013 / 31.12.2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI MALİ TABLOLAR

01/01/2013- 31/12/2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI BİLANÇO

AKTİF (VARLIKLAR)

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-DÖNEN VARLIKLAR						
A-Hazır Değerler		2.118.680,00			1.364.456,53	
1-Kasa	1.013,01			4.286,43		
3-Bankalar	1.716.852,86			663.859,08		
5-Diğ.Hazır Değ.	400.814,13			696.311,02		
B-Menkul Kıymetler		49.631,21			-	
4-Diğer Menkul Kıymetler	49.631,21			-		
C- Ticari Alacaklar		9.127,60			8.577,60	
2-Alacak Senetleri	9.127,60			8.577,60		
D-Diğer Alacaklar		5.575.945,77			6.775.766,49	
2-Üye.Tahh.Ede.Alac.	4.705.807,16			5.987.030,04		
3- Bağlı Ort.Alacaklar	726.720,17			763.587,56		
5- Diğer Çeşitli Alacaklar	143.418,44			25.148,89		
E- Stoklar		1.834,01			2.775,59	
5-Basılı Belge Stokları	1.834,01			2.775,59		
H-Diğer Dönen Varlıklar		53.258,57			53.702,00	
5-İş Avansları	53.258,57			53.702,00		
6-Personel Avansları						
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			**7.808.477,16**			**8.205.278,21**
II-DURAN VARLIKLAR			**7.188.747,02**			**7.268.067,13**
A-Ticari Alacaklar		3.484,39			3.484,39	
2-Alacak Senetleri						
4-Verilen Depoz. ve Tem.	3.484,39			3.484,39		
C-Mali Duran Varlıklar		23.156,25			23.156,25	
6-Bağlı Ortaklar	23.156,25			23.156,25		
D-Maddi Duran Varlıklar		7.082.900,44			7.162.220,55	
1-Arazi ve Arsalar	3.294.991,60			3.294.991,60		
3-Binalar	3.254.263,01			3.263.113,01		
5-Taşıtlar	187.110,15			187.110,15		
6-Demirbaşlar	655.386,78			722.619,03		
8-Bir. Amort. (-)	- 308.851,10			- 305.613,24		
9-Yapılmakta Olan Yatır.						
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar		79.205,94			79.205,94	
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			**7.188.747,02**			**7.268.067,13**
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI			**14.997.224,18**			**15.473.345,34**
GENEL TOPLAM			**14.997.224,18**			**15.473.345,34**

01/01/2013 - 31/12/2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI BİLANÇO

PASİF (KAYNAKLAR)

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-KISA VAD.YAB.KAYNAKLAR						
B-Ticari Borçlar		397.889,51			138.474,57	
1-Satıcılar	382.533,33			119.502,16		
2-Borç Senetleri	10.938,91			14.555,14		
4-Alınan Depozito ve Teminatlar	4.417,27			4.417,27		
C-Diğer Borçlar						
1-Birliğe Borçlar		137.668,02			271.233,66	
3-Bağlı Ort.Borçlar (ASTEM)	110.992,42			210.949,68		
4-Personele Borçlar	10.917,92			6.849,38		
5-Diğer Çeşitli Borçlar	15.757,68			53.434,60		
F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.		101.822,94			107.216,30	
1-Ödenecek Vergiler	59.846,58			59.497,17		
2-Ödenecek Sosyal Güv.Kesintileri	41.976,36			47.719,13		
KISA VADELİ YABANCI KAY.TOPLAMI			**637.380,47**			**516.924,53**
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
E-Borç ve Gider Karşl.		177.684,61			125.446,07	
1-Kıdem Tazmi.Kar.	177.684,61			125.446,07		
F-Gel.Yıl.Ait.Gel. Ve Gid.Taah.						
1-Gelecek Yıllara Ait Gelirler						
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPL.			**177.684,61**			**125.446,07**
III-ÖZKAYNAKLAR			**14.182.159,10**			**14.830.974,74**
C-Kar Yedekleri		2.716.185,17			2.716.185,17	
5-Özel Fonlar	2.716.185,17			2.716.185,17		
D-Geçmiş Yıllar Gelir-Gider Farkı		**11.029.550,83**			**11.465.973,93**	
F-Dönem Net Gelir-Gider Farkı		**436.423,10**			**648.815,64**	
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI			**14.182.159,10**			**14.830.974,74**
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI			**14.997.224,18**			**15.473.345,34**
GENEL TOPLAM			**14.997.224,18**			**15.473.345,34**

01/01/2013- 31/12/2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI AYRINTILI GELİR TABLOSU						
AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
A-ODA FAAL. GELİRLERİ		4.908.533,54			4.731.249,78	
4- Oda Gelirleri	4.908.533,54			4.731.249,78		
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		- 4.563,47			- 2.339,35	
1- Satıştan İadeler (-)	- 4.563,47			- 2.339,35		
3- Diğer İndirimler (-)						
C-NET SATIŞLAR		4.903.970,07			4.728.910,43	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI			**4.903.970,07**			**4.728.910,43**
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)		- 5.268.144,40			- 4.578.127,71	
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	- 5.268.144,40			- 4.578.127,71		
FAALİYET KARI VEYA ZARARI			**- 364.174,33**			**150.782,72**
F-DİĞER FAAL.OL.GELİR VE KARLAR		777.998,16			448.948,20	
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelir	467.089,84			302.773,20		
3-Faiz Gelirleri	254.377,39			88.332,97		
6-Menkul Kıymet Satış Karları	8.314,58			5.648,76		
7-Kambiyo Karları	345,75			-		
10- Faal.İlgili Di.Olağ.Gelir ve Karlar	47.870,60			52.193,27		
G-DİĞER FAAL.OL.GİDER VE ZARAR. (-)		- 25,91			- 58,03	
4-Kambiyo Zararları	- 5,38					
6-Enflasyon Düzeltmesi Zararları	- 20,53					
7-Diğer Olağan Gider ve Zararlar				- 58,03		
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		-			-	
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)						
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR			**413.797,92**			**599.672,89**
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		88.608,95			121.195,68	
1-Önceki Dönem Gelir ve Karlar	380,00					
2- Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	88.228,95			121.195,68		
J-OLAĞANDIŞI GİDERLER (-)		- 65.983,77			- 72.052,93	
2-Önceki Dönem Gider ve Zararlar (-)						
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	- 65.983,77			- 72.052,93		
DÖNEM GELİR - GİDER FARKI			**436.423,10**			**648.815,64**
DÖNEM NET GELİR - GİDER FARKI			**436.423,10**			**648.815,64**

01.01.2013 / 31.12.2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI BASIN YAYIN DAĞITIM İKTİSADİ İŞLETME MALİ TABLOLARI

01/01/2013-31/12/2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI BASIN YAYIN DAĞITIM İKTİSADİ İŞLETMESİ
AYRINTILI BİLANÇO

AKTİF (VARLIKLAR)

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-DÖNEN VARLIKLAR						
A-Hazır Değerler		8.400,34			5.150,91	
1-Kasa	1.479,17			2.674,89		
3-Bankalar	6.921,17			2.476,02		
4-Diğer Hazır Değerler						
C-Ticari Alacaklar		1.000,00			14.747,40	
1- Alıcılar	1.000,00			14.747,40		
2- Alacak Senetleri						
D-Diğer Alacaklar		-			-	
5- Diğer Çeşitli Alacaklar						
E-Stoklar		11.284,56			9.423,37	
4- Ticari Mallar	11.284,56			9.423,37		
7-Verilen Sipariş Avansları						
H-Diğer Dönen Varlıklar		-			-	
1- Devreden KDV						
5- İş Avansları						
6- Personel Avansları						
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			**20.684,90**			**29.321,68**
II- DURAN VARLIKLAR						
D-Maddi Duran Varlıklar		982,69			607,63	
6-Demirbaşlar	33.600,47			25.744,71		
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	- 32.617,78			- 25.137,08		
G-Gel. Yıl. Ait Giderler ve Gelir Tah.						
1-Gelecek Yıllara Ait Giderler						
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			**982,69**			**607,63**
AKTİF (VARLIK) TOPLAMI			**21.667,59**			**29.929,31**
GENEL TOPLAM			**21.667,59**			**29.929,31**

01/01/2013-31/12/2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI BASIN YAYIN DAĞITIM İKTİSADİ İŞLETMESİ
AYRINTILI BİLANÇO

PASİF (KAYNAKLAR)

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
B- Ticari Borçlar		6.565,57			601,78	
1-Satıcılar	6.565,57			601,78		
C-Diğer Borçlar		978.283,89			1.027.722,19	
4-Personele Borçlar	1.317,04			223,20		
5-Diğer Çeşitli Borçlar	976.966,85			1.027.498,99		
D- Alınan Avanslar		2.029,00			303,00	
1-Alınan Sipariş Avansları	2.029,00			303,00		
F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler		35.869,15			48.249,58	
1-Ödenecek vergiler	26.943,57			38.289,77		
2- Sosyal Güvenlik Kesintileri	8.925,58			9.959,81		
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPL.			**1.022.747,61**			**1.076.876,55**
II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
E-Borç ve Gider Karşılıkları		61.642,86			61.642,86	
1-Kıdem Tazminatı Karşılığı	61.642,86			61.642,86		
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPL.			**61.642,86**			**61.642,86**
III- ÖZKAYNAKLAR			**- 1.062.722,88**			**- 1.108.590,10**
A-Ödenmiş Sermaye		15.000,00			15.000,00	
1-Sermaye	15.000,00			15.000,00		
2-Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları						
E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)		- 933.107,25			- 1.077.722,88	
F- Dönem Net Karı (Zararı)		- 144.615,63			- 45.867,22	
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI			**- 1.062.722,88**			**- 1.108.590,10**
PASİF (KAYNAK.) TOPLAMI			**21.667,59**			**29.929,31**
GENEL TOPLAM			**21.667,59**			**29.929,31**

01/01/2013-31/12/2013 DÖNEMİ ANKARA SMMM ODASI BASIN YAYIN DAĞITIM İKTİSADİ İŞLETMESİ
AYRINTILI GELİR TABLOSU

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
A-BRÜT SATIŞLAR		566.502,36			711.102,89	
1-Yurtiçi Satışlar	566.502,36			711.102,89		
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		- 8.170,33			- 3.016,13	
1-Satıştan İadeler (-)	- 8.170,33			- 3.016,13		
3-Diğer İndirimler (-)						
C-NET SATIŞLAR		558.332,03			708.086,76	
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		- 33.801,37			- 17.092,70	
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	- 33.801,37			- 17.092,70		
4-Diğer Satışların Maliyeti						
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI			**524.530,66**			**690.994,06**
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)		- 679.087,98			- 750.298,62	
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	- 679.087,98			- 750.298,62		
FAALİYET KARI VEYA ZARARI			**- 154.557,32**			**- 59.304,56**
F- DİĞER FAAL.OLAĞAN GELİR VE KARLAR		10.135,65			13.725,25	
7-Kambiyo ve Borsa Değer Artış Karları						
10-Diğer Olağan Gelir ve Karlar	10.135,65			13.725,25		
G- DİĞ.FAAL OLAĞAN GİD.VE ZARAR (-)		- 193,96			- 287,91	
4- Kambiyo Zararları (-)						
7-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	- 193,96			- 287,91		
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR			**- 144.615,63**			**- 45.867,22**
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR						
1- Önceki Dönem Gelir ve Karlar						
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar						
J-OLAĞANDIŞI GİD. VE ZARARLAR (-)						
1- Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)						
2-Diğer Olağandışı Gider ve Zararları						
DÖNEM KARI VEYA ZARARI			**- 144.615,63**			**- 45.867,22**
DÖNEM KARI VEYA ZARARI			**- 144.615,63**			**- 45.867,22**

01.01.2013 / 31.12.2013 DÖNEMİ TÜRMOB TEMEL EĞİTİM VE STAJ MERKEZİ ANKARA ŞUBESİ MALİ TABLOLAR

01/01/2013- 31/12/2013 DÖNEMİ TÜRMOB TEMEL EĞİTİM VE STAJ MERKEZİ ANKARA ŞUBESİ
AYRINTILI BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-DÖNEN VARLIKLAR						
A-Hazır Değerler		1.527,85			855,59	
1-Kasa	1.197,23			305,13		
3-Bankalar	330,62			550,46		
4-Diğer Hazır Değerler						
B-DİĞER MENKUL KIYMETLER		-			-	
4-Diğer Menkul Kıymetler						
D-Diğer Alacaklar		358.392,98			470.437,99	
1- Ortaklardan Alacaklar	358.392,98			470.437,99		
5- Diğer Çeşitli Alacaklar						
E-Stoklar		3.490,64			2.249,10	
5-Basılı Belge Stokları	3.490,64					
DÖNEN VARLIKLAR TOPL.			**363.411,47**			**473.542,68**
II-DURAN VARLIKLAR						
D-Maddi Dur.Varl.						
6-Demirbaşlar	2.035,22			2.035,22		
8-Birikmiş Amortisman.(-)	- 2.035,22			- 2.035,22		
DURAN VARLIK. TOPLAMI						
AKTİF (VARLIK) TOPLAMI			**363.411,47**			**473.542,68**
GENEL TOPLAM			**363.411,47**			**473.542,68**

01/01/2013- 31/12/2013 DÖNEMİ TÜRMOB TEMEL EĞİTİM VE STAJ MERKEZİ ANKARA ŞUBESİ
AYRINTILI BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-KISA VAD.YAB.KAYN.						
B-Ticari Borçlar						
1-Satıcılar						
C-Diğer Borçlar		708,06			2.728,11	
4-Personele Borçlar	448,48			355,78		
5-Diğer Çeşitli Borçlar	259,58			2.372,33		
F-Öd.Vergi ve Diğ. Yük.		12.390,66			13.358,67	
1-ödenecek Vergiler	5.696,52			5.888,89		
2-Ödenecek Sos.Güv.Kes.	6.694,14			7.469,78		
KISA VAD. YAB.KAY.TOPLAMI			**13.098,72**			**16.086,78**
II-UZUN VAD.YAB. KAYNAKLAR						
E- Borç ve Gider.Karşılık.		47.539,55			47.539,55	
1- Kıdem Tazminatı Karşıl.	47.539,55			47.539,55		
UZUN VAD.YABAN. KAYN.TOPL.			**47.539,55**			**47.539,55**
III.ÖZKAYNAKLAR						
D-Geçmiş Yıl. Gelir Gider Farkı						
1-Geçmiş Yıllar Gelir Gider Farkı						
F-Dönem Gelir Gider Farkı		302.773,20			409.916,35	
1- Dönem Net Gelir-Gider Farkı	302.773,20			409.916,35		
ÖZKAYNAKLAR TOPL.			**302.773,20**			**409.916,35**
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI			**363.411,47**			**473.542,68**
GENEL TOPLAM			**363.411,47**			**473.542,68**

01/01/2013-31/12/2013 DÖNEMİ TÜRMOB TEMEL EĞİTİM VE STAJ MERKEZİ ANKARA ŞUBESİ AYRINTILI GELİR TABLOSU

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
A-ODA FAAL. GELİRLERİ		636.735,00			770.158,32	
1- Staj Payı Gelirleri	636.735,00			765.507,46		
3 -Diğer Gelirler				4.650,86		
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		- 1.050,00			- 960,00	
1-Kursiyer İadeleri (-)						
2-Başvuru İadeleri (-)	- 1.050,00			- 960,00		
3-Diğer İndirimler (-)						
C-NET GELİRLER		635.685,00			769.198,32	
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		- 17.493,08			- 20.840,00	
1-Satılan Ticari Mallar Maliyeti	- 17.493,08			- 20.840,00		
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI			**618.191,92**			**748.358,32**
E-ODA FAALİYET GİDERLERİ (-)		- 322.984,03			- 342.622,23	
1-Genel Yönetim Giderleri (-)	- 322.984,03			- 342.622,23		
FAALİYET KARI VE ZARARI			**295.207,89**			**405.736,09**
F-DİĞER FAAL.OL.GELİR VE KARLAR		8.104,93			4.180,29	
6-Menkul Kıymet Satış Karı						
9-Faal.İlgili.Diğ.Ola.Gelir ve Karlar	8.104,93			4.180,29		
G- DİĞER FAAL OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)						
7-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)				-0,03		
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR			**303.312,82**			**409.916,35**
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR						
2- Önceki Dönem Gelir ve Karlar						
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR						
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	- 539,62					
OLAĞAN GELİR-GİDER FARKI			**302.773,20**			**409.916,35**
DÖNEM GELİR-GİDER FARKI			**302.773,20**			**409.916,35**
DÖNEM NETGELİR-GİDER FARKI			**302.773,20**			**409.916,35**

31.12.2013 TARİHLİ KONSOLİDE BİLANÇO VE GELİR TABLOSU

ANKARA SMMM ODASI
31/12/2013 TARİHLİ KONSOLİDE BİLANÇO

AKTİF (VARLIKLAR) — **PASİF (KAYNAKLAR)**

AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM			AÇIKLAMA	ÖNCEKİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
I-DÖNEN VARLIKLAR							III-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
A-Hazır Değerler		2.128.608,19			1.370.463,03		B-Ticari Borçlar		404.455,08			139.076,35	
1-Kasa	3.689,41			7.266,45			1-Satıcılar	389.098,90			120.103,94		
3-Bankalar	1.724.104,65			666.885,56			2-Borç Senetleri	10.938,91			14.555,14		
5-Diğer Hazır Değerler	400.814,13			696.311,02			4-Alınan Depozito ve Teminatlar	4.417,27			4.417,27		
B-Menkul Kıymetler		49.631,21					C-Diğer Borçlar		1.116.659,97			1.301.683,96	
1-Türmob'Borçlar	49.631,21						1-Türmob'Borçlar						
3-Bağlı Ort. Borçlar							3-Bağlı Ort. Borçlar	110.992,42			210.949,68		
4-Diğer Menkul Kıymetler							4-Personele Borçlar	12.683,44			7.428,36		
C-Ticari Alacaklar		10.127,60			23.325,00		5-Diğer Çeşitli Borçlar	992.984,11			1.083.305,92		
1-Alıcılar	1.000,00			14.747,40			D-Alınan Sipariş Avansları		2.029,00			303,00	
2-Alacak Senetleri	9.127,60			8.577,60			1-Alınan Sipariş Avansları	2.029,00			303,00		
D-Diğer Alacaklar		5.934.338,75			7.246.204,48								
1-Ortaklardan Alacaklar							F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülük.		150.082,75			168.824,55	
2-Üyelerden Tahakkuk Eden Alac.	4.705.807,16			5.987.030,04			1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	92.486,67			103.675,83		
3-Bağlı Ort. Alacaklar	1.085.113,15			1.234.025,55			2-Ödenecek Sosyal Güv. Kesintileri	57.596,08			65.148,72		
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	143.418,44			25.148,89			**KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPL.**			**1.673.226,80**			**1.609.887,86**
E-Stoklar		16.609,21			14.448,06		IV-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
4-Ticari Mallar	16.609,21			14.448,06									
7-Verilen Sipariş Avansları							E-Borç ve Gider Karşılıkları		286.867,02			234.628,48	
H-Diğer Dönen Varlıklar		53.258,57			53.702,00		1-Kıdem Tazminatı Karşılığı	286.867,02			234.628,48		
5-İş Avansları	53.258,57			53.702,00			F-Gel.Yıl. Ait Gelirler ve Gider Thk.						
6-Personel Avansları													
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			**8.192.573,53**			**8.708.142,57**	1-Gelecek Yıllara Ait Gelirler						
II-DURAN VARLIKLAR							**UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPL.**			**286.867,02**			**234.628,48**
A-Ticari Alacaklar		3.484,39			3.484,39		V-ÖZKAYNAKLAR						
2-Alacak Senetleri							A-Ödenmiş Sermaye		15.000,00			15.000,00	
5-Verilen Depozito ve Teminatlar	3.484,39			3.484,39			1-Sermaye						
C-Mali Duran Varlıklar		23.156,25			23.156,25		C-Kar Yedekleri		2.716.185,17			2.716.185,17	
6-Bağlı Ortaklıklar							5-Özel Fonlar	2.716.185,17			2.716.185,17		
D-Maddi Duran Varlıklar		7.083.883,13			7.162.828,18		D-Geçmiş Yıllar Karları		10.096.443,58			10.388.251,05	
1-Arazi ve Arsalar	3.294.991,60			3.294.991,60			1-Geçmiş Yıllar Karları	10.096.443,58			10.388.251,05		
3-Binalar	3.254.263,01			3.263.113,01									
5-Taşıtlar	187.110,15			187.110,15			E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)						
6-Demirbaşlar	691.022,47			750.398,96			1-Geçmiş Yıllar Zararları (-)						
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	-343.504,10			-332.785,54			F-Dönem Net Gelir-Gider Farkı		594.580,67			1.012.864,77	
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar		79.205,94			79.205,94		1-Dönem Net Gelir-Gider Farkı	594.580,67			1.012.864,77		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			7.189.729,71			7.268.674,76	ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI			13.422.209,42			14.132.300,99
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI			15.382.303,24			15.976.817,33	PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI			15.382.303,24			15.976.817,33
GENEL TOPLAM			15.382.303,24			15.976.817,33	GENEL TOPLAM			15.382.303,24			15.976.817,33

ASMMMO 31/12/2012 TARİHLİ KONSOLİDE GELİR TABLOSU

AÇIKLAMA	CARİ DÖNEM			CARİ DÖNEM		
A-ODA FAAL. GELİRLERİ		6.111.770,90			6.212.510,99	
4- Oda Gelirleri	6.111.770,90			6.212.510,99		
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		- 13.783,80			- 6.315,48	
1- Satıştan İadeler (-)	- 13.783,80			- 6.315,48		
3- Diğer İndirimler (-)						
C-NET SATIŞLAR		6.097.987,10			6.206.195,51	
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		- 51.294,45			- 37.932,70	
1-Satılan Ticari Mallar Maliyeti	- 51.294,45			- 37.932,70		
2-Diğer Satışların Maliyeti						
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI			**6.046.692,65**			**6.168.262,81**
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)		- 6.270.216,41			- 5.671.048,56	
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	- 6.270.216,41			- 5.671.048,56		
FAALİYET KARI VEYA ZARARI			**- 223.523,76**			**497.214,25**
F-DİĞER FAAL.OL.GELİR VE KARLAR		796.238,74			466.853,74	
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelir	**467.089,84**			**302.773,20**		
3-Faiz Gelirleri	**254.377,39**			**88.332,97**		
6-Menkul Kıymet Satış Karları	**8.314,58**			**5.648,76**		
7-Kambiyo Karları	**345,75**					
9-Faal.İlgili.Diğ.Ola.Gelir ve Karlar	**66.111,18**			**70.098,81**		
G-DİĞER FAAL.OL.GİDER VE ZARAR.		- 219,87			- 345,97	
4-Kambiyo Zararları	**- 5,38**					
6-Enflasyon Düzeltmesi Zararları						
7-Diğer Olağan Gider ve Zararlar	**- 214,49**			**- 345,97**		
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)						
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)						
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR			**572.495,11**			**963.722,02**
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		88.608,95			121.195,68	
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları	**380,00**					
2- Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	**88.228,95**			**121.195,68**		
J-OLAĞANDIŞI GİDERLER (-)		- 66.523,39			- 72.052,93	
2-Önceki Dönem Gider ve Zararlar (-)						
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	**- 66.523,39**			**- 72.052,93**		
DÖNEM GELİR - GİDER FARKI			**594.580,67**			**1.012.864,77**
DÖNEM NET GELİR-GİDER FARKI			**594.580,67**			**1.012.864,77**

Oda Başkanı'nın Mesajı

Hızla büyüyen ancak hala kırılgan ekonomiler arasında yer alan ülkemiz bu ""Kırılgan Ekonomi" ünvanını daha ne kadar taşı bilinmez ama yakıştırılan bu ünvanın ekonomik verilerden çok siyasal tavırlardan kaynakladığı gün gibi ortadadır.

Merkezi yönetim bütçesi 2012 yılı Ocak-Aralık dönemi 29.4 milyar açık verirken 2013 yılında bu açık 18.4 milyar liraya düşmüştür.2012 yılında bütçe gelirleri 332.5 milyar lira iken 2013 yılında %17.1 artışla 389.4 milyar olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında vergi dışı diğer gelirler de %19.7 artışla 49,9 TL olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılında vergi türleri itibarıyla vergi tahsilatı bir önceki yıla göre: Harçlarda %33.4, Damga vergisinde%27.9 İthalde alınan KDV de %20.3, Özel Tüketim Vergisinde %19.2,Gelir Vergisinde%12.6, ve diğer vergi tahsilatında % 7 oranında artış gözlenmiştir.. Diğer taraftan 2013 sonu itibarıyla 6111 sayılı Kanun kapsamında yapılan tahsilatlar ile faiz, ceza ve mülkiyet gelirlerinden 24,9 Milyar gelir elde edilmiştir. Görüldüğü gibi ekonomik veriler sağlıklı bir büyümenin gerçekleştiğini göstermektedir. Kırılganlık siyasal olarak geleceğin net görülememesinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda kırılganlığın giderilmesi ise doğrudan siyasetçilerin tavırları ile aşılabilecek bir durumdur. Toplumu kutuplaştırmadan, İnsanları ötekileştirmeden atılacak her adım bu amaca hizmet edecek davranış olarak kabul edilecektir.

Meslek mensupları yukarıdaki rakamların, büyümenin ve bütçe gelirlerinin oluşmasında, en fazla katkı sunan ancak milli gelirden en az pay alan kesimi oluşturmaktadır. Biz meslek mensupları olarak bu yargıyı gelişigüzel ya da abartarak oluşturmuyoruz. Gelir İdaresince yayınlanan istatistiklere göre Türkiye genelinde 1.789.000 Gelir vergisi mükellefi bulunmaktadır. Bu toplam içinde 41.124 meslek mensubu bulunmakta olup gelir vergisi mükelleflerinin %2.7 sini oluşturmasına rağmen ödenen gelir vergisinin %5.7 si meslek mensupları tarafından ödenmektedir. Yani meslek mensupları ortalama mükellefin ödemesi gereken vergini iki katından fazla vergi ödemektedir. Ancak Meslek mensuplarının merkezi yönetim tarafından mesleki sorunlarının çözümü bir yana, her gün angaryalarının arttığı da bir gerçektir. Çözümü çabuklaştırmak ve gerçekleştirmek bizim dinamizmimizle gerçekleşecektir. Buna inanıyoruz. Ancak bu çözümde kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli ve uyumlu çalışmanın payını da göz ardı etmemek gerekir. Nitekim koordineli ve uyumlu çalışmalar sonucu Vergi Dairelerinde, sosyal Güvenlik Kuruluşları ve Ticaret odasında üyelerimiz için gerekli çağdaş araç ve gereçlerle donatılmış odalar üyelerimiz için tahsis edilmiştir. Biz bir yandan eleştirilerimizi yaparken bir yandan da koordineli çalışmanın sonuç almak için en geçerli yöntem olduğuna inanıyoruz.

2014 yılının sorunlarımızın çözüm yılı olması için elimizden gelen çaba, gayret ve dialog çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam etmekte olup, sizlerden aldığımız destek ve güç ile başaracağımıza inancımız tamdır.

Saygılarımla.

Mehmet OKKALI

ASMMMO Başkanı

Genel Başkan'ın Mesajı

Dünyanın en sorunlu bölgesinde yer alan Türkiye, bulunduğu coğrafyanın sorunlarını her geçen gün daha fazla hissediyor. Irak, Suriye, Mısır, Lübnan adeta kan gölüne döndü. Bu kan yer yer ülkemize de sıçrıyor. Görünen o ki Ortadoğu bataklığı daha çok can, daha çok kan alacak. Türkiye'nin bu bataklığa girmemesi, bu kan gölüne düşmemesi en önemli beklentimiz. Bölgede akan kardeş kanının biran önce durması, bölgeye demokratik yönetim anlayışının egemen olması sorunların çözümünün de temelini oluşturacak.

Son yıllara damgasını vuran küresel ekonomik ökrize karşı alınan önlemlerden para politikası uygulamasının sonuna yaklaşıldığının sinyalleri gelmeye başladı. Bu sinyaller başta Türkiye olmak üzere gelişmekte olan bazı ülkeler için tehlike sinyali niteliğinde.

Amerikan Merkez Bankası FED'in yıllardır uygulamakta olduğu, ayda 85 milyar dolarlık tahvil alım programlarıyla piyasayı fonlama politikasından vazgeçeceğine yönelik açıklaması, ülkemiz piyasalarında önemli dalgalanmalar yaşanmasına sebep oldu.

Küresel piyasada dolaşan bol miktardaki para, reel faiz oranlarının yüksek olmasından dolayı yılardır ülkemize akmaktaydı. Bu akışın durma ihtimalinin beliriyor olması dalgalanmayı beraberinde getirdi. Bu nedenle Türkiye'nin yüksek dış borcu ekonominin zayıf noktasını oluşturuyor. TL'nin hızlı değer kaybı, yıllardır çözülemeyen yapısal sorunlarımızla birlikte hız kazandı. Yaşanan siyasi tartışmalarla birlikte belirsizlik ortamı ekonomide dalga boyutunu daha da artırdı.

Türkiye ekonomisinin sağlam bir zemine oturmasının yolu, giderlerini kendi gelirleri ile finanse edebilmesinden geçmektedir. Devlet giderlerini finanse etmenin tek sağlam yolu ve kaynağı ise vergilerdir.

Meslek örgütü olarak, ülkemizin daha demokratik, daha özgürlükçü bir hukuksal zemine sahip olması her zaman talebimiz olmuştur.

Bir toplumun gelişmesini güçlenmesini sağlayan en önemli mekanizma demokrasi ve özgürlüklerdir. Baskıyla hiçbir sorunu çözemeyiz. Sorunları çözmenin yolu demokrasiden, özgürlükleri genişletmekten ve katılımcılıktan geçiyor.

Sivil toplumun olmadığı, sivil toplum kuruluşlarının katılım ve katkısının sağlanmadığı bir ülkede, katılımcı demokrasiden söz etmek mümkün değildir.

Türkiye'de demokrasiyi geliştirmek istiyorsak, sivil toplum kuruluşlarını, meslek örgütlerini, bırakın güçsüzleştirmeye yönelik düzenlemeler yapmayı, daha çok katkılarını almak zorundayız.

Küresel gelişmeler tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de muhasebe mesleğinde bir değişim ve yeniden yapılanma sürecini zorunlu kıldı. Uluslararası arenada yaşanan mesleki gelişmeler yakından takip edilerek mesleğimizin bu sürece sağlıklı bir şekilde uyumunu sağlamak için gerekli düzenlemeler ve eğitimler yapılmıştır.

1992 yılından bu yana TÜRMOB Yönetimi olarak savunduğumuz muhasebe mesleğinin denetim boyutuna talebi; sistemli ve özenli olarak yürüttüğümüz uğraşılarımız sonucunda 6102 Sayılı Türk

Ticaret Kanunu'nda yer almasını sağladık. Avrupa Birliği'nde muhasebe mesleğini düzenleyen 8 nci direktife uyumlu "yasal denetim" zorunluluğunun ilk kez yasal dayanağa kavuşmasını sağladık. Bu nedenle geride bıraktığımız üç yıl içinde muhasebe mesleğini ilgilendiren yoğun bir düzenleme (regulasyon) dönemini birlikte yaşadık.

Kasım 2011'de muhasebe mesleğinin denetim boyutunu düzenlemek, Türkiye Finansal Raporlama ve Muhasebe Standartları ile Türkiye Denetim Standartlarını yayınlamak üzere Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK) oluştu. Bu gelişme ile birlikte yönetimimiz muhasebe mesleğinin denetim boyutunun gereklerini karşılamak amacıyla, kalite güvence sistemi ve kalite kontrol, denetim sicili, mesleki gelişim eğitimi, denetim uygulama eğitimi ve denetim mevzuatı eğitimi ile muhasebe meslek etiği, soruşturma ve disiplin konularında örgütsel hazırlığımızı tamamladı. 42 bin 93 adet meslek mensubuna finansal raporlama ve muhasebe standartları ile denetim ve denetim mevzuatı eğitimi verildi. Meslek mensuplarımızın yararlanması için "Muhasebe Meslek Mensupları için Uluslararası Etik Kurallarının 2010 ve 2012 versiyonları ile "Uluslararası Denetim ve Güvence Standartlarının 2004-2008 ve 2012 ile 2013 versiyonlarının, Uluslararası Eğitim Bildirileri ve Standartlarının 2010 versiyonunun tercümesi yaptırıldı. Bu tercümeler elektronik ortamda ve/veya kitap olarak yayınlandı. Ayrıca "Türkiye Finansal Raporlama ve Muhasebe Standartları" uygulama kitabı hazırlattı.

Yönetimimiz dünya'daki bağımsız denetim uygulamaları ile Kamu Gözetim Kurumu uygulamalarını yukarıda sözü edilen Avrupa Birliği 8 nci direktifi incelenerek meslek mensuplarımızın kazanılmış haklarını korumak amacıyla belirlediğimiz isteklerimizi yazılı ve sözlü olarak defalarca KGK'ya iletmiş olmamıza rağmen, meslek mensuplarının kazanılmış hakları ile Birliğimizin ve Odaların denetim düzenlemelerindeki fonksiyonlarına ilişkin isteklerimiz ve beklentilerimiz maalesef halen karşılanmadı.

Gelinen aşamada, Birliğimiz ve Odalarımız yetkilendirilmediği için bağımsız denetime beklenen uygulama talebi doğmamış aksine başta işlem denetimi olmak üzere yasal düzenlemede geriye gidilmiştir. TÜRMOB'un önerisi uluslararası uygulamaların özellikle ABD ve Avrupa Birliği uygulamaları örnek alınarak ülkemiz uygulamasının da bu yönde oluşturulmasıdır. TÜRMOB'un bu önerisi ülke ekonomisi içinde büyük önem taşımaktadır.

Bağımsız denetimin önemi kavranarak, biran önce uzlaşı ve işbirliği içinde, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de meslek örgütünün hazırlamış olduğu zeminde bağımsız denetim bayrağını elbirliğiyle yükseltmeliyiz.

Avrupa Muhasebeciler Federasyonu'na tam üye olduk. Meslek mensuplarımız bu üyelikle birlikte, AB ülkelerindeki meslektaşları ile aynı statüye sahip oldular. TÜRMOB kendi alanında adeta Avrupa Birliği'ne dahil olmuştur.

Dünya her geçen gün küçük bir köy haline geliyor. İletişim olanaklarının artması, yeni bilgi iletim ve işletim sistemleri ile ulusal sınırlar ve duvarlar aşılıyor, küresel iş olanakları genişliyor. Bu süreç içinde mesleğimiz artık uluslararası niteliklere sahiptir. Global muhasebe mesleğinin bir parçası olabilmenin ön koşulu ise şirketleşmekten geçiyor. Muhasebe mesleğinde şirketleşmek sürekliliğe ve kurumsal değerlere sahip olmaktır. Standartlaşmayı, süreklilik ortamı oluşturmayı ve muhasebe mesleğinin etik davranış kurallarını benimsemektir. Bu yaklaşım ve şirketleşme yönetim tarzına da yansımalı ve kurumsal yönetişim anlayışı benimsenmeli; hesap verilebilirlik ve şeffaflık esas alınmalıdır.

Mesleğimizin yasal alt yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımızda devam etmektedir. Genel Kurulumuzda kabul edilen yönetmeliklerimizi yayınlanması için Maliye Bakanlığına gönderdik. İki Mecburi Meslek Kararımızı ise Resmi Gazete'de yayınladık.

Muhasebe firmalarımız ve bürolarımız ile meslek mensuplarımız uluslararası standartlaşma

ve şirketleşme olgularına uyum sağlamak durumundalar. Bu yeni düzen içinde meslektaşlarımız; bağımsız denetim boyutunda kaliteli hizmet sunmaları için gerekli alt yapılarıyla, bilgi ve birikimleri ile verilen mesleki gelişme eğitimleriyle bağımsız denetim uygulamalarına hazırdır.

TÜRMOB'un geliştirdiği alt yapı ile meslek mensuplarımızın başarılı çalışmalarının üstü örtülemeyecek ve kapatılamayacak kadar yüksek seviyelere ulaşmıştır. Bu amaçla TÜRMOB yönetimi olarak uluslararası düzeyde muhasebe dünyasındaki yeniliklerden, sosyal sorumluluk projelerine; mesleki eğitimden, mevzuat kazanımlarına, temsil ve saygınlıktan, liderlik ve öncülük etmeye kadar binlerce konuda mesleğin bayrağını hep yukarılara taşıdık ve taşımaya devam ediyoruz. Önümüze çıkarılan tüm engellere rağmen başardık ve başarmaya devam edeceğiz.

Birlikteliğin, dayanışmanın verdiği güçle mesleğimizi yarınlara güvenle taşımanın gayreti içindeyiz. Elbette hedeflerimize ulaşmamızı istemeyenler olacaktır. Elbette kazanımlarımızı gölgelemek ve dayanışmamızı bozmak isteyenler olacaktır. Unutulmamalı ki, güneş balçıkla sıvanmaz.

Birliğimizi, beraberliğimizi ve dayanışmamızı koruyarak, hep birlikte mesleğimizi yarınlara daha güçlü bir şekilde taşıyacağız.

Mesleğimizin geleceğini ve yarınları elbirliğiyle şekillendireceğiz.

Nail SANLI

TÜRMOB Genel Başkanı

ODA TARİHÇESİ

Ankara SMMM Odası'nın Tarihçesi

01 Haziran 1989 tarihinde kabul edilerek, 13 Haziran 1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik,Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre Geçici Kurul oluşturuldu. Kurul kararları gereğince 13 Ocak 1990 günü yapılan Genel Kurulda Ankara Odası Kurucu Yönetim Kurulu seçimleri yapıldı.

Seçimler sonucunda Kurucu Yönetim Kuruluna;

1. SMMM Turan Veldet VELİDEDEOĞLU,
2. SMMM Ali Rıza YURTSEVER,
3. SMMM Mehmet ÇELİK,
4. SM Ali Rıza KAYBAKİ ve
5. SM Orhan KARAHASANOĞLU seçildiler.

13 Ocak 1990 günü Odamız açısından tarihi bir gün olmuştur. Türkiye'de ilk kurulan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası unvanını, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası aldı.

Kurucu Yönetim kurulu 09/02/1991 tarihinde, Konur Sokak No:32/9 Kızılay-ANKARA adresindeki binanın 3. Ve 4. Katlarını üyelerinin katkıları ile satın alarak faaliyetini devam ettirdi.

ODA BRİFİNG KARTI

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI BRİFİNG KARTI

Tüzel Kişilik

Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Odası

Kuruluş

13 Ocak 1990

Hukuki Dayanak

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Yasası (R.G. Tarihi 13/06/1989 Sayı: 20194)

Görevleri

Kanunda yazılı esaslar uyarınca meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak,bu mesleklerin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak.

Bağlı Olduğu Üst Birlik

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)

Organlar

Genel Kurul

Odaya kayıtlı tüm meslek mensuplarının katılımıyla

meydana gelir, üç yılda bir seçimli olarak toplanır.

Yönetim Kurulu

9 asıl ve 9 yedek üyeden oluşur.

Denetim Kurulu

3 asıl ve 2 yedek üyeden oluşur.

Disiplin Kurulu

5 asıl ve 3 yedek üyeden oluşur.

Üye Bilgileri

Üye Dağılımı		
A- SM-SMMM		
SM	**1488**	
SMMM	**9604**	
	TOPLAM	**11092**
B-KADIN ERKEK SMMM		
Kadın	**2478**	
Erkek	**7126**	
	TOPLAM	**9604**
C-KADIN ERKEK SM		
Kadın	**228**	
Erkek	**1260**	
	TOPLAM	**1488**
D- ÇALIŞMA BİÇİMİNE GÖRE SMMM		
Serbest	**3702**	
Özel	**3399**	
Kamu	**892**	
Diğer	**1611**	
	TOPLAM	**9604**
E- ÇALIŞMA BİÇİMİNE GÖRE SM		
Serbest	**447**	
Özel	**443**	
Kamu	**72**	
Diğer	**526**	
	TOPLAM	**1488**
F- KADIN-ERKEK		
Kadın	**2706**	
Erkek	**8386**	
	TOPLAM	**11092**

Bağlı Kuruluşlar

TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Ankara Şubesi Aday Meslek Mensuplarının eğitilmesini sağlamak üzere mesleki staj programlarının uygulanması ile görevlidir.

Stajyer Bilgileri Ocak 2013-Aralık 2013 arası

Erkek:1124 Kadın:841 Toplam:1965

Lisans : 1918

Önlisans : 2

Lise : 45

MİSYONUMUZ

- Üyelerimizin görevlerini, yasalar ve etik kurallar çerçevesinde yerine getirmelerini sağlamak,
- Meslektaşların bilgi birikimlerini güncelleştirerek arttırmak,
- İş alanlarının genişletilmesi amacıyla meslektaşların uzmanlaşmalarına yönelik alt yapıları oluşturmak,
- Meslektaşlarımızın teknolojik gelişmelerden azami ölçülerde yararlanmalarını sağlayacak eğitim programlarını oluşturmak ve hayata geçirmek,
- Meslektaşlarımızın uluslar arası rekabet gücü kazanabilmesi ve dünyadaki diğer meslektaşları ile aynı dili konuşmalarına yönelik gerekli çalışmaları yapmak,
- Dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederek, uluslar arası denetim ve muhasebe standartlarının ülkemiz koşullarına uygun uygulanmasına yönelik programlar oluşturmak ve üyelerimizin bu yöndeki donanımlarını artırmak,* Toplumsal sorumluluğumuzun bir gereği olarak ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlara ilişkin karar mekanizmalarına yön verecek politikalar oluşturarak, mesleki örgütümüzün kamuoyundaki güç ve etkinliğini arttırmak,
- Mesleki sorunların ülke sorunlarının ayrılmaz parçası olduğu bilinciyle üyelerimizi ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelere ilişkin bilgilendirmek,
- Toplumun refahı ve sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması için, ülkemizde demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesine katkıda bulunmak, evrensel insani değerlere sahip çıkmak,

Her zaman vazgeçilmez görevimiz olmuştur.

VİZYONUMUZ

Denetim görevini yerine getirerek ekonominin sağlıklı işleyişinde önemli bir rol üstlenen meslektaşlarımızın, geleceğe hazırlanmasını ilke edinen Ankara SMMM Odası, mesleğimizin ülkemizde ve uluslararası düzeyde saygınlığının ve etkinliğinin artırılmasını hedeflemiştir.

ODA ORGANİZASYON YAPISI

YÖNETİM KURULU

Mehmet OKKALI
Başkan

1964 yılında Ankara Yenimahalle'de doğdu. Sırasıyla Ankara Ticaret Lisesi'ni, Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu'nu ve Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. 27 yıldır serbest olarak S.M.M.M mesleğini icra etmektedir. Çeşitli Radyo ve TV programlarında konuşmacı olarak katılmıştır. Gazete ve Dergilerde mesleki konularda makaleleri yayımlanmıştır. İngilizce bilmektedir.

Ankara Meslekte Birlik Derneği Kurucu Yönetim Kurulu Üyeliği, İki dönem TÜRMOB Delegeliği, Üç dönem Oda Meclis Üyeliği, ASMMMO Eğitim Komisyon Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi, ASMMMO Mesleki Mevzuat Komisyon Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi, 2000/2002 dönemi ASMMMO Başkan Yardımcılığı, 2010/2013 Asmmmo Yönetim Kurulu Üyeliği, Kızılay Derneği Yenimahalle Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

1966 yılında Ankara Ayaş'ta doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Ayaş'ta tamamladıktan sonra, 1988 yılında Anadolu Üniversitesi İİBF İşletme Bölümünden mezun oldu.1994 yılından bu yana Sincan'da SMMM olarak faaliyet göstermektedir.

ASMMMO 2010 yılı seçimlerinde Meslekte Birlik Grubunun Disiplin Kurulu Başkan Adayı olmuş ve seçilmiştir. 2010-2013 tarihleri arasında ASMMMO Disiplin Kurulu Üyeliği görevinde bulundu. Halen Ankara Meslekte Birlik Derneğinin Yüksek İstişare Konseyi ve Onur Kurulu üyesidir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Oğuz Nihat ALKAN-Başkan Yardımcısı

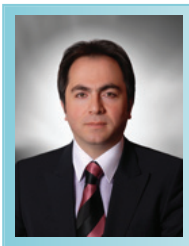
1973 Ankara doğumlu olup, Kırşehir/Kaman'lıdır. 1999 yılından beri Serbest olarak çalışmaktadır. Çeşitli gazete,dergi ve mesleki sitelerde yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

Ankara Meslekte Birlik Derneğinde; 2000 yılında Sandık Görevlisi olarak başladığı görevlerine, 2002 Delege Adaylığı, 2004 yılı 3,5 sene Dernek Genel Sekreterliği, 2007 yılı Dernek Başkanlığı görevleriyle devam etmiş olup, Derneğin Yüksek İstişare Konseyi ve Onur Kurulu üyeliği görevlerini halen yürütmektedir.

ASMMMO Yönetim Kurulu üyeliği, Asgari Ücret Tespit Komisyonundan Sorumlu Yönetim Kurulu üyeliği, ASMMMO Danışma Meclisi Üyeliği görevlerini halen yürütmektedir. TÜRMOB Üst Birlik Delegesidir. Türkiye Meslekte Birlik Platformu Kurucusu üyesi olup, halen Türkiye Meslekte Birlik Platformu Yürütme Kurulu Y.Üyesidir. Vergi Bilincini Yayma ve Geliştirme Derneği Genel Başkanı, Kır-Der E.Genel Başkan Yardımcısı, Ankara Seymenler, Türk Hava Kurumu, Ankara Veremle Savaş Dernekleri aktif üyesidir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Nevzat AKKAYA-Oda Sekreteri

28.10.1972 Ankara doğumlu olan Osman VURAL'ın memleketi Çankırı'dır. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü mezunu olan VURAL 1999 yılında Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayında vatani görevini tamamladı. 1992-1997 ve 1999-2006 yılları arasında özel sektörde daha sonra ise serbest olarak mesleki faaliyetine devam etmektedir. Halen ASMMM Meslekte Birlik Derneği Yönetim Kurulu üyeliği, Çankırı Dernekler Federasyonu Genel Başkan danışmanlığı görevlerini de sürdürmekte olan VURAL evli ve üç çocuk babasıdır.

Osman VURAL-Başkan Yardımcısı

01.03.1968 Tokat doğumludur. 1985 Ankara Ticaret Lisesi ve 1990 Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunudur.

1998 yılı Meslekte Birlik Grubu ASMMMO Disiplin Kurulu adayı, 2000 yılında ASMMMO Yönetim Kurulu adayı olmuştur. 2000 yılında yapılan ASMMMO seçimlerini kazanan Meslekte Birlik Grubunun Oda Yönetim Kurulu Sayman Üyesi olarak görev yapmıştır. 2004 yılında yapılan ASMMMO seçimlerinde tekrar Meslekte Birlik Grubu Yönetim Kurulu adayı olmuştur. TÜRMOB Delegeliği devam etmektedir.

2011 yılında yapılan Meslekte Birlik Derneği (Seçimli) Genel Kurulu'nda Yönetim Kurulu Üyesi seçilmiş halen Meslekte Birlik Derneği Başkan Vekilliği görevini yürütmektedir. Derneğin Onur Kurulu ve Yüksek İstişare Konseyi Üyesidir. TOKAVDE Başkan Yardımcısı ve ATEDAV (Ankara Ticaret Lisesi Eğitim Dayanışma Vakfı) üyesidir. Çeşitli dergilerde mesleki konularda makaleleri yayımlanmış, Evli ve üç çocuk babasıdır.

Arif ÇAĞLAR-Sayman

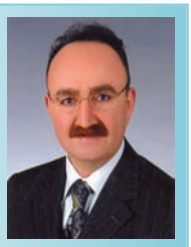
1956 yılında Çankırı Ilgaz'da doğdu. AİTİA İşletme Fakültesinden 1980 yılında mezun oldu. 1983 yılından itibaren mesleki faaliyetini serbest olarak sürdürmektedir. 1988-2000 yılları arasında çeşitli defalar Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şubesinde Başkan ve yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. 2002-2006 ve 2010-2013 dönemlerinde ASMMMO Başkanlığı yapmış olup halen bir bağımsız denetim şirketinde Sorumlu Ortak Baş denetçi unvanıyla Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Evli, iki çocuk babasıdır.

Mehmet KOÇ-Üye

1964 yılında Tunceli'de doğdu.Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden mezun oldu. 1998 yılında Halkevleri kuruculuğu; Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şube Yönetim Kurulu Üyeliği, ÇDMG Yürütme Kurulu Üyeliği, 2002-2004 döneminde ASMMMO Yönetim Kurulu üyeliği 2010-2013 döneminde ASMMMO Oda Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Mesleki faaliyetini SMMM olarak sürdürmekte olup, fotoğraf sanatıyla ilgilenmektedir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Hasan YILDIRIM-Üye

1954 yılında Trabzon'da doğdu.1992-1994 MMM Birliği Derneği Genel Merkez Saymanlığı, 1994-1998 ASMMMO Saymanlığı, 1998-2000 yılları arasında ise ASMMMO Başkan Yardımcılığı görevini yaptı. 2008-2010 yılları arasında ise ASMMMO Saymanlığı ve 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Oda Sekreterliği görevini yaptı.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Necmettin KELEŞ-Üye

1971 yılında Artvin'de doğdu.Dumlupınar Üniversitesi İİBF'den mezun oldu. 1999-2005 yılları arasında Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şube yöneticiliği, Denetim Kurulu başkanlığı görevlerinde bulundu. 2003-2005 yıllarında Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Genel Merkez Genel Başkan Yardımcılığı görevini yürüttü. 2008-2010 yılları arasında ASMMMO Disiplin Kurulu üyeliği 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Saymanlığı görevlerini yaptı.1997 yılından itibaren mesleki faaliyetini sürdürmekte olup, bir bağımsız denetim şirketinde kıdemli denetçidir.

Evli ve bir çocuk babasıdır.

Naci ALKAN-Üye

DİSİPLİN KURULU

1972 Ankara Bala'da doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Bala Lisesinde tamamladı. Gazi Üniversitesi Kırşehir Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü ve Anadolu Üniversitesi Muhasebe Finansman Bölümü'nden mezun oldu. 1998 yılında stajını tamamlayarak SMMM olarak mesleki faaliyetini sürdürmektedir. 2007-2011 yılları arasında AN-MES-BİR derneğinde Başkan Yardımcılığı ve Saymanlık görevlerini yürütmüştür. 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Disiplin Kurulu Üyeliği yapmıştır.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

Mustafa ÖNDER-Başkan

1970 Eskişehir-Mahmudiye doğumludur. İlk Okulu Kütahya, Orta Okulu ve Liseyi Eskişehir'de tamamladı. 1992 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünden mezun oldu. 1998 yılından beri mesleki faaliyetine serbest olarak devam etmektedir.

2008 ASMMM Odası seçimlerinde Yönetim Kurulu Adayı oldu. Halen ASMMM Odası delegesi, Oda Meclis Üyesi ve ASMMM Meslekte Birlik Derneği İstişare Konseyi üyesidir.

Evli ve bir çocuk annesidir.

Nevin ÇİMEN-Başkan Yardımcısı

1982 Sorgun/Yozgat'ta doğdu. Sırasıyla Altıoğlu İlkokulu, Mamak İHL, Ankara Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümünden mezun oldu.

1999 dan bu yana mesleğin içinde olup 2009 yılından itibaren serbest olarak muhasebe ve müşavirlik faaliyetini yürütmektedir. ASMMM Meslekte Birlik Derneği Üyesi ve TÜRMOB delegesidir. Ayrıca Balkan Ekonomik ve Kültürel İş Birliği Derneği Genel Başkan Yardımcılığı, Mamak Çevre Eğitim Kültür Dernek Başkanlığı, TBMM Milletvekili Özel Danışmanlığı gibi faaliyetlerde de bulunmuştur.

Orta Düzeyde İngilizce Bilmekte Olan Altunok Evli ve İki çocuk babasıdır.

Mücahit ALTUNOK-Üye

1971 Ankara Doğumludur.1998 Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Önlisans ve 2001 Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden mezun oldu.2006-2010 yılları arasında ASMMMO Tesmer komisyon üyeliği yapmıştır. Mesleki faaliyetini serbest olarak sürdürmektedir.

Kezban KELEŞ-Üye

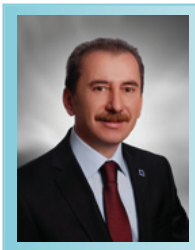

1964 yılında Ankara - Çubuk'ta doğdu.Mesleğe 1988 yılında bağımlı çalışarak başlamış, 1995 tarihinden itibaren serbest çalışmakta olup, 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Disiplin Kurulu Üyeliği yapmıştır.SMMM olarak mesleği sürdürmektedir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Hayrettin ÇELİK-Üye

DENETLEME KURULU

1963 Bolu-Mengen doğumludur. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme bölümü mezunudur.Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Meslekte Birlik Derneğinin 7 yıl sekreterliği yapmış ve halen bu göreve devam etmektedir.Bolu Mengen Fakülte Yaptırma Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevi devam etmektedir.Türkiye Meslekte Birlik Platformu Dönem Başkanlığı süresinde Platform sekreterliği yapmıştır.

ASMMMO TÜRMOB Delegesi, Bolu Mengen Karaşehler Köyü Yardımlaşma Derneği 4 Dönem Saymanlık, 2 Dönem Sekreterlik, 4 Dönem Başkan Yardımcılığı, 3 Dönem Başkanlık görevinde bulunmuştur.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

Halit YILDIZ-Başkan

1974 Kırşehir doğumludur. Aydınlıkevler Ticaret Lisesi 1992 yılı mezunudur. 1990 yılında mesleğe başlamış olup; 2001 yılından itibaren ise mesleki faaliyetine serbest olarak devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Bülent KAPLAN - Üye

1966 yılında Mersin - Silifke'de doğdu. Atatürk Üniversitesi Erzincan Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümünü ve Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. 1999 yılından beri mesleki faaliyetini sürdürmekte ve bir bağımsız denetim şirketinde denetçidir. 2005-2007 yılları arasında Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şubesi'nde Başkan Yardımcılığı 2010-2013 yılları arasında ASMMMO Denetleme Kurulu Üyeliği görevini yapmıştır.

Evli ve bir çocuk babasıdır.

Kadir TONBUL - Üye

DELEGASYON

MEHMET OKKALI
OĞUZ NİHAT ALKAN
OSMAN VURAL
NEVZAT AKKAYA
ARİF ÇAĞLAR
MEHMET KOÇ
NECMETTİN KELEŞ
NACİ ALKAN
ABDULLAH ÇAVUŞ
ABDULLAH ÇETİNKAYA
ABDULLAH KUŞ
ABDULVAHAP COŞKUN
ADNAN DUMAN
AHMET AKBABA
AHMET ARSLANOĞLU
AHMET BABUŞÇU
AHMET ÇETİN
AHMET ÇITAK
AHMET ELBAŞI
AHMET TEKİN
AHMET UÇAR
AHMET DOĞAN ÜNAL
ALİ ESENDEMİR
ALİ GÖZEN
ALİ ŞAHİN
ALİ ŞENER
ALİ İRFAN YILMAZ
ALİ METİN POLAT
ALİ RIZA AKDORA
ALİ RIZA KAYBAKİ
ALİYE ATAÇ
ALPASLAN KOÇAK
AYHAN KARAGÖZ
AYHAN KARAYAĞLI

AYSUN KÖYKOLU
BAHATTİN SUNAL
BAYRAM DUMAN
BAYRAM ÖNAL
BEKİR SITKI KOCAMAN
BİROL ATMACA
BİRSEL ERDAL
BÜLENT KAPLAN
CAHİT ATMAN
COŞKUN KIRCA
DAVUT ÖZDEMİR
EBUBEKİR KİPEL
ENGİN AKYILDIZ
ERDAL KALKAN
ERDİNÇ CANDEMİR
EROL ÇARDAK
EROL ÖZTÜRK
EROL SÖNMEZOCAK
ERTAN AKKUŞ
EVRİM VURAL
FATİH ÇALIK
FERAMUZ ÜSTÜN
GÜLAHMET DOĞRUYOL
HALİT YILDIZ
HASAN BİRDOĞAN
HASAN KILIÇ
HASAN PEKER
HATİCE YILMAZ
HAYDAR EDE
HIDIR KÖSE
HİKMET ALTUNTOP
HÜSEYİN KARAGÖZ
HÜSEYİN SAPAZ
HÜSEYİN ZORLU

İBRAHİM DİKTAŞ
İBRAHİM ULUSOY
İLKER ÜST
KAAN DEMİROĞLU
KADİR KARAKUŞ
KAYA GÜLPINAR
KEMAL KAYAOĞLU
KEMAL ŞAHBAZ
KEZBAN KELEŞ
KORKUT ŞEŞENOĞLU
LATİF TAŞ
LÜTFİ GÜMÜŞ
MAHİR YALÇINKAYA
MEHMET NACİ HARMANCI
MELEK DEMİRTAŞ
METİN BAŞ
METİN TÜRKMEN
MEVLÜT DİLAVER
MEVLÜT SARITAŞ
MUHARREM TURGAY KIZILAY
MURAT SEVÜK
MUSA ÇAKIR
MUSA GÜZEL
MUSA ÖZDEMİR
MUSTAFA ÖNDER
MUSTAFA CENK ALTINTAŞ
MUSTAFA NECATİ BALCI
MÜCAHİT ALTUNOK
MÜCAHİT YILDIRIM
MÜSLİM YILDIRIM
NAFİZ BAYSAL
NAİME SARICA
NAZMİ ARDAHANLI
NECATİ TEKİN
NECMİYE ÇÖLAŞAN
NEŞET ŞAHİN
NEVİN ÇİMEN
NİHAT GÜNER
NURALİ KELEŞ
NUSRET FİLİZ

NUSRET KURDOĞLU
ORHAN KARAHASANOĞLU
OSMAN KILIÇ
OZAN YALÇIN
RAMAZAN ACAR
RAMAZAN ALBAYRAK
RECEP RECAİ ÇİFTCİ
RIFAT İLHAN
SALİM AYDOĞAN
SAMİ YÜCELOĞLU
SEBAHATTİN PALABIYIK
SELAHATTİN BALTA
SELAHATTİN ÖZER
SELÇUK GÜLTEN
SERAP GÜLENÇ
SERPİL OĞUZLAR
SIDDIK MERMERCİ
SİNAN CEVHER
SİNAN GÜNDEMİR
SÜLEYMAN AKŞİT
SÜLEYMAN ÖZŞEKER
SÜLEYMAN SAVAT
SÜLEYMAN ALPER İNCEÖZ
ŞENER ATASAĞUN
ŞEVKİ KESKİN
ŞÜKRÜ ÖZÇETİN
ŞÜKRÜ ÖZEK
TALİP ŞAHİNER
TAMER DAĞKIRAN
TEMEL ŞENER
TURGUT BAHADIR
ÜMİT ŞAFAK
ÜNAL GÜL
ÜZEYİR TUNÇ
VOLKAN DURMUŞOĞLU
YILMAZ YEŞİLKAYA
YUNUS ÇETİNKAYA
YUSUF ETLACAKUŞ
ZEKERİYA BEKAR
ZÜLKÜF SALEPCİ

TEMSİLCİLİKLER

BEYPAZARI
TEMSL : KASIM SAKARYA
YRD : SİNAN ARSLAN
YRD : AYDIN SEVİMLİ

ÇUBUK
TEMSL: ABDULHAMİT ATEŞ
YRD : EBRU KAYHAN
YRD : ERHAN KUŞCU

ELMADAĞ
TEMSL : IŞIN YALÇINKAYA
YRD : SALİH KEMAL TENDİRİŞ
YRD : ALİ OSMAN KAYA

ETİMESGUT
TEMSL : EKREM BULUT
YRD : RAMAZAN ACAR
YRD : MAHMUT ÇALIŞKAN

GÖLBAŞI
TEMSL : KAYA GÜLPINAR
YRD : AHMET ÇELİK
YRD : SELMA PEHLİVAN

KAZAN
TEMSL. : ALİ ESENDEMİR

KIZILCAHAMAM
TEMSL. : UĞUR TEKİN

NALLIHAN
TEMSL. : ABDULLAH ÇETİNKAYA

OSTİM
TEMSL: VEDAT DEMİREL ŞANALDI
YRD : SEVGİ ERZAYIM
YRD : ALPER ERDEM

POLATLI
TEMSL: SERPİL OĞUZLAR
YRD : ÖZLEM KOCABAŞAKLI
YRD : ÖZGÜR YAMAN

SİTELER
TEMSL: NUH ÖZDEMİR
YRD : YAVUZ ÜNSAL
YRD : İSMAİL ÖZÇALIK
YRD : AKIN YILMAZ
YRD : HARUN KAHRAMAN

SİNCAN
TEMSL : SAMİ YÜCELOĞLU
YRD : MERVA ALTINDAĞ
YRD : ABİDİN UZ
YRD : HARUN GÜVEN

ŞEREFLİKOÇHİSAR
TEMSL : HALİL MUTLU

ULUS
TEMSL : ALİ AHMET GÖKMEN
YRD : ARİF AKSU
YRD : YAŞAR SARICI

YENİMAHALLE
TEMSL : İLHAMİ SAYIN
YRD : FERAMİS BAŞARAN

ODA DANIŞMA MECLİSİ

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
1	BAŞKAN	MEHMET OKKALI
2	BŞK. YRD.	İBRAHİM ULUSOY
3	SEKRETER	İDRİS AKÇELİK
4	ÜYE	ABDULHAMİT ATEŞ
5	ÜYE	ABDULLAH ÇAVUŞ
6	ÜYE	ABDULLAH ÇETİNKAYA
7	ÜYE	ABDULLAH ELMADAĞLI
8	ÜYE	ABDULLAH KUŞ
9	ÜYE	ABDULVAHAP COŞKUN
10	ÜYE	ABDURRAHİM KURUCU
11	ÜYE	ABİDİN UZ
12	ÜYE	ADEM KANDEMİR
13	ÜYE	ADEM KİSECİK
14	ÜYE	ADNAN ÇELİKKAYA
15	ÜYE	ADNAN DİNLER
16	ÜYE	ADNAN DUMAN
17	ÜYE	AHMET AĞAR
18	ÜYE	AHMET AKBABA
19	ÜYE	AHMET AKIN
20	ÜYE	AHMET ARSLANOĞLU
21	ÜYE	AHMET ATEŞ YILDIRIM
22	ÜYE	AHMET BABUŞCU
23	ÜYE	AHMET BOZKURT
24	ÜYE	AHMET ÇELİK
25	ÜYE	AHMET ÇETİN
26	ÜYE	AHMET ÇITAK
27	ÜYE	AHMET DOĞAN ÜNAL
28	ÜYE	AHMET ELBAŞI
29	ÜYE	AHMET NURİ BAŞHELVACI
30	ÜYE	AHMET TEKİN
31	ÜYE	AHMET UÇAR
32	ÜYE	AKIN YILMAZ
33	ÜYE	ALİ AHMET GÖKMEN
34	ÜYE	ALİ AKSÖZ
35	ÜYE	ALİ AYAR
36	ÜYE	ALİ ESENDEMİR

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
37	ÜYE	ALİ GÖZEN
38	ÜYE	ALİ ILGAZ
39	ÜYE	ALİ İHSAN BAKİ
40	ÜYE	ALİ İRFAN YILMAZ
41	ÜYE	ALİ METİN POLAT
42	ÜYE	ALİ OKKALI
43	ÜYE	ALİ OSMAN KAYA
44	ÜYE	ALİ RIZA AKDORA
45	ÜYE	ALİ RIZA KAYBAKİ
46	ÜYE	ALİ ŞAHİN
47	ÜYE	ALİ ŞENER
48	ÜYE	ALİYE ATAÇ
49	ÜYE	ALPASLAN KOÇAK
50	ÜYE	ALPER ERDEM
51	ÜYE	ARİF AKSU
52	ÜYE	ARİF ÇAĞLAR
53	ÜYE	ASİYE AYGÜL TÜZÜN
54	ÜYE	AŞIR ALTUĞ
55	ÜYE	AYDIN KARAPINAR
56	ÜYE	AYDIN SEVİMLİ
57	ÜYE	AYHAN KARAGÖZ
58	ÜYE	AYHAN KARAYAĞLI
59	ÜYE	AYKUT EKİYOR
60	ÜYE	AYSUN KÖYKOLU
61	ÜYE	BAHATTİN SUNAL
62	ÜYE	BAYRAM DUMAN
63	ÜYE	BAYRAM GÜNER
64	ÜYE	BAYRAM ÖNAL
65	ÜYE	BEKİR ÖZÇALIK
66	ÜYE	BEKİR SITKI KOCAMAN
67	ÜYE	BİROL ATMACA
68	ÜYE	BİRSEL ERDAL
69	ÜYE	BÜLENT KAPLAN
70	ÜYE	CAHİT ATMAN
71	ÜYE	CEMALETTİN KAYA
72	ÜYE	COŞKUN KIRCA

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
73	ÜYE	DAVUT ÖZDEMİR
74	ÜYE	EBRU KAYHAN
75	ÜYE	EBUBEKİR KİPEL
76	ÜYE	EKREM BULUT
77	ÜYE	ELİF AKKAYA
78	ÜYE	EMİN DEMİRBAŞ
79	ÜYE	ENGİN AKYILDIZ
80	ÜYE	ENVER AKÖZ
81	ÜYE	ERCAN AKIN
82	ÜYE	ERDAL KALKAN
83	ÜYE	ERDİNÇ CANDEMİR
84	ÜYE	ERHAN KUŞCU
85	ÜYE	EROL ÇARDAK
86	ÜYE	EROL ÖZTÜRK
87	ÜYE	EROL SÖNMEZOCAK
88	ÜYE	ERSUN DEMİRCİOĞLU
89	ÜYE	ERTAN AKKUŞ
90	ÜYE	ERTUĞRUL İPEK
91	ÜYE	EVRİM VURAL
92	ÜYE	FAHRETTİN CANBOLAT
93	ÜYE	FARUK KURU
94	ÜYE	FATİH ÇALIK
95	ÜYE	FATMA SUNA ALTINTAŞ
96	ÜYE	FERAMİS BAŞARAN
97	ÜYE	FERAMUZ ÜSTÜN
98	ÜYE	FERHAT GÜL
99	ÜYE	FERHAT MENEVŞE
100	ÜYE	GAZİ ŞAHİN
101	ÜYE	GÜLAHMET DOĞRUYOL
102	ÜYE	GÜRKAN BÜYÜKKARALI
103	ÜYE	HACI ALİ ORTAKCI
104	ÜYE	HAKAN ÖZGÜR
105	ÜYE	HALİL MUTLU
106	ÜYE	HALİT YILDIZ
107	ÜYE	HAMDİ ÇETİNKAYA
108	ÜYE	HARUN GÜVEN
109	ÜYE	HARUN KAHRAMAN
110	ÜYE	HASAN BİRDOĞAN
111	ÜYE	HASAN ÇAYLAK
112	ÜYE	HASAN KILIÇ
113	ÜYE	HASAN PEKER
114	ÜYE	HASAN SALUR
115	ÜYE	HASAN TAHSİN TÜRKAY

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
116	ÜYE	HASAN VOLKAN ÇEVİK
117	ÜYE	HASAN YILDIRIM
118	ÜYE	HATİCE BAŞIBÜYÜK
119	ÜYE	HATİCE YILMAZ
120	ÜYE	HAYDAR AFŞİN
121	ÜYE	HAYDAR EDE
122	ÜYE	HAYRETTİN ÇELİK
123	ÜYE	HAYRİ ATASOY
124	ÜYE	HIDIR KÖSE
125	ÜYE	HİKMET ALTINTOP
126	ÜYE	HÜLYA SARI
127	ÜYE	HÜSEYİN KARAGÖZ
128	ÜYE	HÜSEYİN KUVANDIK
129	ÜYE	HÜSEYİN SAPAZ
130	ÜYE	HÜSEYİN ZORLU
131	ÜYE	HÜSNÜ ZENGİN
132	ÜYE	IŞIN YALÇINKAYA
133	ÜYE	İBRAHİM DİKTAŞ
134	ÜYE	İLHAMİ SAYIN
135	ÜYE	İLKER ÜST
136	ÜYE	İSMAİL ÖZÇALIK
137	ÜYE	İSMAİL TAVUKCU
138	ÜYE	KAAN DEMİROĞLU
139	ÜYE	KADİR KARAKUŞ
140	ÜYE	KADİR ŞAHİN
141	ÜYE	KADİR TONBUL
142	ÜYE	KAMİL TÜRKER ÇİMEN
143	ÜYE	KASIM SAKARYA
144	ÜYE	KAYA GÜLPINAR
145	ÜYE	KAYHAN GİRİTLİOĞLU
146	ÜYE	KEMAL BABUCCU
147	ÜYE	KEMAL KAYAOĞLU
148	ÜYE	KEMAL ŞAHBAZ
149	ÜYE	KENAN DEMİRTAŞ
150	ÜYE	KENAN KATAR
151	ÜYE	KEZBAN KELEŞ
152	ÜYE	KORKUT ŞEŞENOĞLU
153	ÜYE	KÜRŞAT TOPKAYA
154	ÜYE	LATİF TAŞ
155	ÜYE	LÜTFİ GÜMÜŞ
156	ÜYE	M. TURGAY KIZILAY
157	ÜYE	MAHİR YALÇINKAYA
158	ÜYE	MAHMUT BAŞARAN

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
159	ÜYE	MAHMUT ÇALIŞKAN
160	ÜYE	MEHMET ALİ ÖNER
161	ÜYE	MEHMET ÇALIŞKAN
162	ÜYE	MEHMET ERTÜRK
163	ÜYE	MEHMET KAPLAN
164	ÜYE	MEHMET KOÇ
165	ÜYE	MEHMET NACİ HARMANCI
166	ÜYE	MEHMET SALİH ACET
167	ÜYE	MEHMET TAŞKIN
168	ÜYE	MEHTAP ÖZER
169	ÜYE	MELEK DEMİRTAŞ
170	ÜYE	MERVA ALTINDAĞ
171	ÜYE	METİN BAŞ
172	ÜYE	METİN PİLE
173	ÜYE	METİN TÜRKMEN
174	ÜYE	MEVLÜT DİLAVER
175	ÜYE	MEVLÜT SARITAŞ
176	ÜYE	MURAT GÜLMEZ
177	ÜYE	MURAT SEVÜK
178	ÜYE	MURAT USTA
179	ÜYE	MUSA ÇAKIR
180	ÜYE	MUSA GÜZEL
181	ÜYE	MUSA ÖZDEMİR
182	ÜYE	MUSTAFA CENK ALTINTAŞ
183	ÜYE	MUSTAFA DURAN
184	ÜYE	MUSTAFA NECATİ BALCI
185	ÜYE	MUSTAFA ORMAN
186	ÜYE	MUSTAFA ÖNDER
187	ÜYE	MÜCAHİT ALTUNOK
188	ÜYE	MÜCAHİT YILDIRIM
189	ÜYE	MÜRSEL KESKİN
190	ÜYE	MÜSLİM YILDIRIM
191	ÜYE	NACİ ALKAN
192	ÜYE	NAFİZ BAYSAL
193	ÜYE	NAFİZ ÇALIK
194	ÜYE	NAİME SARICA
195	ÜYE	NAZİRE AKŞİT
196	ÜYE	NAZMİ ARDAHANLI
197	ÜYE	NEBİL KOÇAK
198	ÜYE	NECATİ KARAKUŞ
199	ÜYE	NECATİ TEKİN
200	ÜYE	NECLA KÜTÜK
201	ÜYE	NECMETTİN KELEŞ

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
202	ÜYE	NECMİYE ÇÖLAŞAN
203	ÜYE	NEŞET ŞAHİN
204	ÜYE	NEVİN ÇİMEN
205	ÜYE	NEVZAT AKKAYA
206	ÜYE	NİHAT ACET
207	ÜYE	NİHAT GÜNER
208	ÜYE	NİMET ŞAHİN
209	ÜYE	NİZAMETTİN BOZKURT
210	ÜYE	NUH ÖZDEMİR
211	ÜYE	NURALİ KELEŞ
212	ÜYE	NURULLAH ÇELEBİ
213	ÜYE	NURULLAH DENİZ
214	ÜYE	NUSRET KURDOĞLU
215	ÜYE	OĞUZ NİHAT ALKAN
216	ÜYE	ONUR BOYNUKISA
217	ÜYE	ORHAN KARAHASANOĞLU
218	ÜYE	OSMAN KILIÇ
219	ÜYE	OSMAN VURAL
220	ÜYE	OZAN YALÇIN
221	ÜYE	ÖMER FARUK İNCEÖZ
222	ÜYE	ÖNDER ERGİN
223	ÜYE	ÖZGÜR EKİM
224	ÜYE	ÖZGÜR YAMAN
225	ÜYE	ÖZLEM KOCABAŞAKLI
226	ÜYE	RAMAZAN ACAR
227	ÜYE	RAMAZAN ALBAYRAK
228	ÜYE	RECEP CEYLAN
229	ÜYE	RECEP RECAİ ÇİFTÇİ
230	ÜYE	RIFAT İLHAN
231	ÜYE	RÜŞTÜ BİÇER
232	ÜYE	SACİT BAYKARA
233	ÜYE	SAHİR KESKİN
234	ÜYE	SAHİR OLTULU
235	ÜYE	SALİH ARSLAN
236	ÜYE	SALİH KEMAL TENDİRİŞ
237	ÜYE	SALİH YAYLA
238	ÜYE	SALİM AYDOĞAN
239	ÜYE	SALİM GÖNÇ
240	ÜYE	SAMET KAPTAN
241	ÜYE	SAMİ YÜCELOĞLU
242	ÜYE	SARASET NAVRUZ
243	ÜYE	SEBAHATTİN PALABIYIK
244	ÜYE	SELAHATTİN ACAROĞLU

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
245	ÜYE	SELAHATTİN BALTA
246	ÜYE	SELAHATTİN ÖZER
247	ÜYE	SELÇUK GÜLTEN
248	ÜYE	SELMA GÜÇLÜ
249	ÜYE	SELMA PEHLİVAN
250	ÜYE	SERAP GÜLENÇ
251	ÜYE	SERPİL OĞUZLAR
252	ÜYE	SEVGİ ERZAYIM
253	ÜYE	SIDDIK MERMERCİ
254	ÜYE	SİNAN ARSLAN
255	ÜYE	SİNAN CEVHER
256	ÜYE	SİNAN GÜNDEMİR
257	ÜYE	SONGÜL DÜZGÜN ÇAKIR
258	ÜYE	SÜLEYMAN AKŞİT
259	ÜYE	SÜLEYMAN ALPER İNCEÖZ
260	ÜYE	SÜLEYMAN DANACI
261	ÜYE	SÜLEYMAN ÖZŞEKER
262	ÜYE	SÜLEYMAN SAVAT
263	ÜYE	ŞAMİL ŞAHİN
264	ÜYE	ŞENER ATASAĞUN
265	ÜYE	ŞEVKİ KESKİN
266	ÜYE	ŞÜKRÜ ÖZÇETİN
267	ÜYE	ŞÜKRÜ ÖZEK
268	ÜYE	TACETTİN KAYTAR
269	ÜYE	TALİP ŞAHİNER
270	ÜYE	TAMER AKSOY

SIRA	SİCİL	ADI SOYADI
271	ÜYE	TAMER DAĞKIRAN
272	ÜYE	TEMEL ŞENER
273	ÜYE	TURGUT BAHADIR
274	ÜYE	UĞUR ŞİMŞEK
275	ÜYE	UĞUR TEKİN
276	ÜYE	ÜMİT ŞAFAK
277	ÜYE	ÜMRAN KALINSAZLIOĞLU
278	ÜYE	ÜZEYİR TUNÇ
279	ÜYE	VEDAT DEMİREL ŞANALDI
280	ÜYE	VEYSEL MURAT YİĞİTTOP
281	ÜYE	VOLKAN DURMUŞOĞLU
282	ÜYE	YAŞAR ALTUN
283	ÜYE	YAŞAR SARICI
284	ÜYE	YAVUZ ÇALIŞKAN
285	ÜYE	YAVUZ ÜNSAL
286	ÜYE	YILMAZ DOĞAN
287	ÜYE	YILMAZ YEŞİLKAYA
288	ÜYE	YUNUS ÇETİNKAYA
289	ÜYE	YUSUF ETLACAKUŞ
290	ÜYE	YUSUF TIRAŞ
291	ÜYE	ZAFER ALTUNTAŞ
292	ÜYE	ZEKARİYA BEKAR
293	ÜYE	ZEYNEL TEK
294	ÜYE	ZEYNEP YAĞMUR COŞKUNDENİZ
295	ÜYE	ZÜBEYİR ÜLGER
296	ÜYE	ZÜLKÜF SALEPÇİ

KOMİSYONLAR

AR-GE KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ADNAN	DİNLER
YRD	OĞUZ	TURHAN
YRD	ÖZLEM	ERGEZER
YRD	ÖZLEM	ÖZTÜRK YILDIZ
YRD	SERKAN	KARATOSUN
YRD	SEVDA	ÇALIŞ
YRD	ŞENAY	ÇİÇEK
RPT	BURAKHAN	GÜL
ÜYE	AYHAN	URAZ
ÜYE	BARBAROS	DOĞAN
ÜYE	BÜLENT	ÇİMEN
ÜYE	EBRU	BAŞAK
ÜYE	EMİNE	SÖĞÜT
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	KENAN	DEMİRTAŞ
ÜYE	ÖZLEM	ENGİNYURT
ÜYE	SADIK	ŞAHİN
ÜYE	SEDAT	ŞİMŞEK
ÜYE	VOLKAN	KOÇ

MESLEKİ AR-GE KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	SELAHATTİN	ACAROĞLU
YRD	MEHTAP	AÇIKGÖZ
RPT	SİNAN	GÜNDEMİR
ÜYE	ALİ	OKKALI
ÜYE	SELMAN	DURSUN
ÜYE	ÜMRAN	KALINSAZLIOĞLU
ÜYE	TURGUT	ORDU

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ÜMRAN	KALINSAZLIOĞLU
YRD	DURAN	YOLDAŞ
YRD	ERDAL	ALTINGÖZ
YRD	ÜFTADE	KURNAZ
RPT	MELEK	DEMİRTAŞ

ÜYE	AHMET	AKIN
ÜYE	AHMET	BEYAZTAŞ
ÜYE	AHMET	GÜLŞEN
ÜYE	AHMET	KAĞITOĞLU
ÜYE	ALAATTİN	KÜREN
ÜYE	ALİ	AŞKIN
ÜYE	ALİ	ERBİR
ÜYE	ALİ	ÖZEN
ÜYE	ALİ	YILDIRIM
ÜYE	ASLI	SEREN
ÜYE	ASLIHAN	GÖREN
ÜYE	AYLA	YANAZ
ÜYE	BİLAL	YILDIZ
ÜYE	CANAN	YILMAZ
ÜYE	CUMA	YILMAZ
ÜYE	DEMET	EMSAL
ÜYE	DİLEK	KOÇAKOĞLU
ÜYE	ELİF	ASLAN
ÜYE	EMİR	TAŞAR
ÜYE	EMRE	AKGÜN
ÜYE	ERDAL	YAVUZ
ÜYE	FATİH	SÜLAHİ
ÜYE	FATMA	KOCAALİ
ÜYE	FATMA SERAP	ŞAHİN
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	FİKRET	GÜRASLAN
ÜYE	FİKRİ	ÜNAL
ÜYE	FUNDA	ÖMÜRBEK
ÜYE	HALİM	ÖVET
ÜYE	HASGÜL METİN	YILMAZ
ÜYE	HAYATİ	KÖRPE
ÜYE	HAYDAR	EDE
ÜYE	HAZBETULLAH	AKYÜZ
ÜYE	KEVSER	CENGİZ
ÜYE	MUSA	ÖZDEMİR
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	MUSTAFA	YÜKSEL
ÜYE	NİMET	ŞAHİN
ÜYE	OĞUZHAN	SÖNMEZ

ÜYE	OSMAN ZEKİ	GENÇ
ÜYE	REZZAN	KÖKSAL
ÜYE	SAFFET ARAS	UYGUR
ÜYE	SALİHA	GÖKKAYA
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	SERKAN	DUMAN
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	ŞEHRİBAN	UTKU
ÜYE	ŞEREF	EMREBAŞ
ÜYE	ŞERİFE	DOĞAN
ÜYE	ŞÜKRİYE	ŞAFAK
ÜYE	TAYFUN	KARACAN

BAĞIMSIZ DENETİM KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	FERHAT	GÜL
YRD	DİLEK	KOÇAKOĞLU
YRD	EMİR	TAŞAR
YRD	KEVSER	CENGİZ
YRD	MEHMET MUSTAFA	ÇINKI
YRD	YAKUP	DEMİRKAPI
RPT	EMİN	DEMİRBAŞ
ÜYE	ABBAS	TOPAL
ÜYE	ABDÜLKADİR	BALCI
ÜYE	AHMET	AKIN
ÜYE	AHMET	KAĞITOĞLU
ÜYE	AHMET DOĞAN	ÜNAL
ÜYE	AKIN	AKBAŞ
ÜYE	ALAATTİN	KÜREN
ÜYE	ALİ	DEMİR
ÜYE	ALPER OSMAN	AVCI
ÜYE	ASİYE	ERYILMAZ
ÜYE	AYŞEGÜL	SATIOĞLU
ÜYE	BANU	KILINÇARSLAN
ÜYE	BURCU	AKBAL
ÜYE	BAŞAK	UZMAN ŞAGAR
ÜYE	BAYRAM	MUSLUOĞLU
ÜYE	BEKİR	ÖZÇALIK
ÜYE	BÜLENT	ÇİMEN
ÜYE	DAVUT	ASAN
ÜYE	DERYA	KAVAKLI
ÜYE	DERYA BAYLAN	TURHAN
ÜYE	DURAN	YOLDAŞ
ÜYE	ERDAL	ALTINGÖZ
ÜYE	ERDAL	YAVUZ
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	EROL	DEMİR
ÜYE	EROL	GÖKTÜRK

ÜYE	ERSAN	BOZDOĞAN
ÜYE	ERSİN	TAŞ
ÜYE	ESENGÜL	ORHAN
ÜYE	EŞREF	DİKMEN
ÜYE	ETHEM	GÜRBÜYÜK
ÜYE	FATİH MURAT	BOZKURT
ÜYE	FATMA	AKGÜL
ÜYE	FATMA	YAYLA
ÜYE	FERDİ	KARABOĞAZ
ÜYE	FERİDE	EREN
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	GÖKHAN	GÜLBEK
ÜYE	GÖKHAN	KAYA
ÜYE	GÜLTEN	SAPMAZ
ÜYE	HABİL	İNAN
ÜYE	HAKAN	DEMİR
ÜYE	HAKAN	SAĞ
ÜYE	HALE	BÜYÜKÖZ DAMGACI
ÜYE	HALİT	KÜÇÜKÇELİK
ÜYE	HAMDİ	ŞABANOĞLU
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	HÜLYA	GÖKGÖZ
ÜYE	HÜSEYİN	VURGUN
ÜYE	İBRAHİM	ÖZCAN
ÜYE	İBRAHİM	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	İBRAHİM	ŞENOL
ÜYE	İLHAMİ	SAYIN
ÜYE	İSMAİL	KORKMAZ
ÜYE	KAMİL	YILMAZ
ÜYE	KORAY	ONURSOY
ÜYE	LATİFE	YALÇINKAYA
ÜYE	MEHMET	KIZILARSLAN
ÜYE	MEHMET ENES	ALPER
ÜYE	MEHMET NACİ	HARMANCI
ÜYE	MEMET	DİLSİZ
ÜYE	METİN	AKDEMİR
ÜYE	MUSA	ÇITIR
ÜYE	MUSTAFA	KURAN
ÜYE	MUSTAFA	KÜÇÜKKARA
ÜYE	MUSTAFA	TAŞKIN
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	MÜCAHİT	KOCA
ÜYE	NACİ	BOLAT
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	NECDET	ÖNDER
ÜYE	NİHAT	ACET
ÜYE	NİMET	OKUSAL
ÜYE	NİMET	ŞAHİN

ÜYE	NİZAMETTİN	AYDOĞDU
ÜYE	NURHAN	OĞUZ
ÜYE	OĞUZ	TURHAN
ÜYE	OĞUZHAN	SÖNMEZ
ÜYE	OKTAY	BAYRAKTAR
ÜYE	OSMAN	YAYLI
ÜYE	ÖNDER	ÖZTÜRK
ÜYE	ÖZLEM	ENGİNYURT
ÜYE	REMZİYE GÜL	EKİCİ
ÜYE	SELAHATTİN	DONAN
ÜYE	SELÇUK	DEMİRTAŞ
ÜYE	SELÇUK	KARATAŞ
ÜYE	SERAP	ÇITAK CİMBAR
ÜYE	SERDAL	KAYA
ÜYE	SERKAN	AY
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SEVDA	ÇALIŞ
ÜYE	SEVGİ	ÇATALTEPE
ÜYE	SONER	GÜRBULAK
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SONGÜL	TAMER
ÜYE	SUNA	BAYDOĞAN TÜRE
ÜYE	ŞEREF	EMREBAŞ
ÜYE	ŞÜKRİYE	ŞAFAK
ÜYE	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	TUNCAY	BAŞER
ÜYE	TUNCAY	DURUSOY
ÜYE	ÜMİT	GÜLCEMAL
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	YASEMİN	KIZILKAYA
ÜYE	ZELİHA	ÖZBAY
ÜYE	ZEYNEP	BİLGİN
ÜYE	ZEYNEP	KULA SÜNGEÇ

BASINLA İLİŞKİLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	MUSTAFA	DURAN
YRD	ÖZLEM	ERGEZER
RPT	FİGEN	CELEP
ÜYE	ASLIHAN	GÖREN
ÜYE	SELEN	ŞENVER
ÜYE	ŞEYHMUS SOMER	KILIÇER
ÜYE	ZEKERİYA	GÜLTEKİN

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	MEHMET	TAŞKIN
YRD	BATUR ALP	AKGÜL
YRD	GÖKHAN	KAYA
YRD	İRFAN	ÜNVER
YRD	METİN	OYMACI
RPT	MEHMET	ÖREN
ÜYE	ALİ	YILDIZ
ÜYE	DERYA	CİCİ
ÜYE	FATMA	YAN
ÜYE	KEMAL	ÖZDEMİR
ÜYE	MEHMET	KESKİNOĞLU

DEMOKRATİK KİTLE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	İBRAHİM	ULUSOY
YRD	ŞENİZ	EŞKİN
RPT	ASLI	SEREN
ÜYE	EBRU	BAŞAK
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	İSMAİL	TAVUKCU
ÜYE	MAHMUT	AYBAL
ÜYE	MEHMET	GÜNDOĞDU
ÜYE	NUROL	ERDEM
ÜYE	ÖZGÜR	BALBAŞI
ÜYE	REZZAN	KÖKSAL
ÜYE	SEÇMEN	BAŞAĞAÇ

DENETİM STANDARTLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	TAMER	AKSOY
YRD	TURGUT	ATILGAN
RPT	SELMA	GÜÇLÜ
ÜYE	AHMET	ARSLAN
ÜYE	ALİ	AYAR
ÜYE	ALİ	ÖZEN
ÜYE	BEHİYE	AKÇAY
ÜYE	BEKİR	ÖZÇALIK
ÜYE	DİLEK	KOÇAKOĞLU
ÜYE	ERGUN	TOPRAKMAN
ÜYE	EMEL	SARAÇ
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	KORAY	ONURSOY
ÜYE	MEHMET SALİH	ACET
ÜYE	MUSA	ÇITIR
ÜYE	ORHAN	KÜLÜK
ÜYE	ÖZNUR	ASLAN
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	YASEMİN	ASLAN

DOĞAL AFETLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AHMET NURİ	BAŞHELVACI
YRD	MUHSİN	ERSUNGUR
RPT	UĞUR	AYDIN
ÜYE	ENGİN	VAR
ÜYE	HAMDİ	ŞABANOĞLU
ÜYE	ÖMER	MAZIOĞLU
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SÜLEYMAN	AKŞİT
ÜYE	TURGAY	DAŞ
ÜYE	YASİN	AYDINSOY

İNSAN KAYNAKLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AHMET	AKIN
YRD	MUHARREM	DURAN
YRD	FATİH	GENÇ
RPT	TAHSİN	HAKTANIYAN
ÜYE	ABDULLAH	KAYA
ÜYE	AYHAN	URAZ
ÜYE	CENGİZ	ÜNSAL
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	HALİT	KÜÇÜKÇELİK
ÜYE	KADİR	YENER
ÜYE	MÜCAHİT	SELÇUK
ÜYE	MÜKREMİN	ALTIN
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	NUH	ERGÜN
ÜYE	OĞUZ	TURHAN
ÜYE	ŞEFİK	ORMAN
ÜYE	TARIK	ÖZDEMİR

KADIN MESLEKTAŞ SORUNLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ZEYNEP YAĞMUR	COŞKUNDENİZ
YRD	HATİCE YELİZ	TUNCER
YRD	HÜLYA	SARI
YRD	NURCAN	SARI
YRD	REMZİYE GÜL	EKİCİ
YRD	SAKİNE	AŞILI
YRD	SERAP	ÖKMEN
YRD	ZEYNEP	SARI
RPT	GÜLBAĞ	ÖZTÜRK
ÜYE	AYSEL	AKKUZU
ÜYE	ELİF	MUSLUOĞLU
ÜYE	HAVVA	ÇALI
ÜYE	İLKNUR	TURAKOĞLU
ÜYE	KEVSER	CENGİZ
ÜYE	MUSTAFA	KÜÇÜKKARA
ÜYE	NAZİK	AKIN
ÜYE	NURAY	ÖZKAN
ÜYE	ÖZLEM	ERGEZER
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SONGÜL	DÜZGÜN ÇAKIR
ÜYE	ŞULE	YAMAN

KAMU VE ÖZEL KESİMDE ÇALIŞANLAR KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	MEHMET NACİ	HARMANCI
YRD	CANAN	CAN
YRD	CUMHUR	MANDALOĞLU
YRD	DAVUT	ASAN
YRD	ERDAL	ÖNAL
YRD	SERTAÇ	GÜLAPOĞLU
RPT	REŞAT EMRE	DÜNDAR
ÜYE	AHMET	ÜNKAZAN
ÜYE	ALİ	KARAKAYA
ÜYE	BEKİR SITKI	KOCAMAN
ÜYE	DİLEK	AKBAY
ÜYE	EROL	DEMİR
ÜYE	FİKRET	KOYUNCU
ÜYE	GÖKHAN	AKIN
ÜYE	HASAN	AKSOY
ÜYE	İDRİS	AKÇELİK
ÜYE	İSA	ÇAVUŞ
ÜYE	SEDAT	OKUR
ÜYE	SELAMİ	ÇELİK
ÜYE	SÜLEYMAN	İLHAN
ÜYE	ŞENER	ÇIRAK

MESLEK İÇİ EĞİTİM KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ZÜBEYİR	ÜLGER
YRD	ASLIHAN	ERSAN
YRD	AYKUT	EKİYOR
YRD	SELÇUK	GÜLTEN
YRD	TAYFUN	KARACAN
YRD	VEYSEL MURAT	YİĞİTTOP
RPT	FATİH	EROĞLU
ÜYE	AGAH	DANACI
ÜYE	AHMET	GÜLŞEN
ÜYE	AHMET	TANRIKULU
ÜYE	ARKIN HAMİT	BAKMAK
ÜYE	AYDIN	GÜRBÜZ
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ

ÜYE	AYŞE	IŞIK
ÜYE	AZMİ	GÖZEL
ÜYE	BAŞAK	UZMAN ŞAGAR
ÜYE	BAYRAM	MUSLUOĞLU
ÜYE	BEKİR	ÖZÇALIK
ÜYE	BİRSEL	YEŞİL
ÜYE	BURCU	AKBAL
ÜYE	BÜLENT	IŞIK
ÜYE	BÜNYAMİN	ARSLAN
ÜYE	EMEL	SARAÇ
ÜYE	EMİN	DEMİRBAŞ
ÜYE	EMİNE	USTA
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	ERSAL	SARIOĞLU
ÜYE	ERSUN	DEMİRCİOĞLU
ÜYE	EŞREF	DİKMEN
ÜYE	ETHEM	GÜRBÜYÜK
ÜYE	FAİK	ATSÜREN
ÜYE	FATİH	GENÇ
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	FATMA	YILDIRIM
ÜYE	FERAMUZ	BAŞ
ÜYE	FEVZA	AYHAN
ÜYE	GÜLCAN	ŞİMŞEK
ÜYE	GÜLTEKİN ÇAĞRI	KARAPINAR
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	HALE	BAYRAKTAR
ÜYE	HASAN	KILINÇ
ÜYE	HAYDAR	EDE
ÜYE	HÜLYA	GÖKGÖZ
ÜYE	KADİR	YENER
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KENAN	KATAR
ÜYE	MAHMUT	KOÇAK
ÜYE	MEHMET ALİ	ORAL
ÜYE	MEHTAP	BOLAT
ÜYE	MEVLÜT	AKDAŞ
ÜYE	MUHAMMET FERDİ	AKSOY
ÜYE	MURAT	AKAR
ÜYE	MURAT	KALKAN
ÜYE	MURAT	TÜRE
ÜYE	MUSTAFA	MERAL
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	MUSTAFA KEMAL	COŞKUN
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	NURALİ	KELEŞ
ÜYE	NURDAN	TURGUT ŞİMŞEK
ÜYE	ÖNDER	ERGİN
ÜYE	POLAT	EROL
ÜYE	RAMAZAN	YEĞENOĞLU
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	SALİH	TEKİNTAŞ
ÜYE	SALİHA	GÖKKAYA
ÜYE	SELEN	ŞENVER
ÜYE	SELİM	KOYUNCU
ÜYE	SEMRA	UYAN
ÜYE	SENEM SEMA	DÖLEK
ÜYE	SEVDA	ÇALIŞ
ÜYE	SEYLİN	BALCI
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	SÜLEYMAN	DEMİR
ÜYE	ŞÜKRİYE	ŞAFAK
ÜYE	TALİP	ÖZÇALIK
ÜYE	TUNCER ÇETİN ERCAN	KİP
ÜYE	YAŞAR	DEMİRCİ
ÜYE	ZAFER	BİLİR

MESLEKİ DENETİM KOMİSYONU

unvan	adi	soyadi
BŞK	NİHAT	GÜNER
YRD	EROL	ÇAĞLAR
YRD	ERSİN	TAŞ
YRD	MUSTAFA	ORMAN
YRD	NAİL	ŞAHİN
YRD	NUMAN	ÇOBAN
YRD	SAMİ	YÜCELOĞLU
YRD	YAKUP	ALTINBİLEK
RPT	ALİ	PİLEKOĞLU
ÜYE	ABDUL TANER	KIRAL
ÜYE	ABDULLAH	ELMADAĞLI
ÜYE	ABDÜLKADİR	BALCI
ÜYE	ABİDİN	UZ
ÜYE	ADEM	KAYMAKOĞLU
ÜYE	AHMET	AKIN
ÜYE	AHMET	GÜLŞEN
ÜYE	AHMET	KAPLAN
ÜYE	AHMET	TANRIKULU
ÜYE	AHMET	TÜFEK
ÜYE	AHMET	ÜSTÜN
ÜYE	AHMET LOKMAN	GÜLOĞLU
ÜYE	AKIN	YILMAZ
ÜYE	ALİ	BAYDAN
ÜYE	ALİ	EMEKCİ
ÜYE	ALİ	TOP
ÜYE	ALİ FUAT	ÖKTEM
ÜYE	ALPASLAN	PEKİN
ÜYE	ALPER	ABRA
ÜYE	ALPER	ERDEM

ÜYE	ALTAN	KULTUFAN
ÜYE	ARİF	ÇETİNTAŞ
ÜYE	ARİFE	EVCİ
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ
ÜYE	AYHAN	URAZ
ÜYE	AYSEL	ARKCI
ÜYE	BAHTIŞEN	TAŞKENT
ÜYE	BEDRETTİN	ESMERTAŞ
ÜYE	BİNNUR	HAZARGÜLHAN
ÜYE	BÜLENT	BALGA
ÜYE	BÜLENT	ÖZCAN
ÜYE	CELAL	BARIŞ
ÜYE	CEYHAN	KAYA
ÜYE	CİHAN	UYSAL
ÜYE	DAVUT	ÖZTÜRK
ÜYE	DİLEK	KOÇAKOĞLU
ÜYE	EKREM	BULUT
ÜYE	ELİF	AKKAYA
ÜYE	ELVAN	AY
ÜYE	ENGİN	ERTÜRK
ÜYE	ENGİN	ŞİMŞEK
ÜYE	ERTAN	PEKAYDIN
ÜYE	FATİH	ERTUĞRUL
ÜYE	FATİH	OTÇU
ÜYE	FATİH	ÖZDEMİR
ÜYE	FATİH	SÜLAHİ
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	FATMA	AKGÜL
ÜYE	FATMA	ERGELDİ KULTUFAN
ÜYE	FATMA	ŞİBİL
ÜYE	FATMA	YAYLA
ÜYE	FİKRET	GÜRASLAN
ÜYE	FİLİZ	EĞRİ
ÜYE	GÖKHAN	IŞIK
ÜYE	GÜLAY	DOĞDU
ÜYE	GÜLCAN	ŞİMŞEK
ÜYE	GÜLSEREN	GÖKKAYA
ÜYE	GÜLTEN	AKBABA
ÜYE	GÜNAY	BALCI
ÜYE	GÜNGÖR	KARAKAYA
ÜYE	HACI MUSTAFA	GÜL
ÜYE	HAKAN	GÜDEK
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	HAKKI	ŞANLI
ÜYE	HALE	BAYRAKTAR
ÜYE	HALİL	CEYLAN
ÜYE	HALÜK	ERDOĞAN
ÜYE	HAMDİ	ŞABANOĞLU
ÜYE	HARUN	AÇIKGÖZ

ÜYE	HARUN	GÜVEN
ÜYE	HARUN	İNAN
ÜYE	HARUN LEVENT	ÜSTÜNEL
ÜYE	HASAN	ALTIN
ÜYE	HASAN	ÇAYLAK
ÜYE	HASAN	ERSOY
ÜYE	HASAN	KARADAVUT
ÜYE	HATİCE	YILMAZ
ÜYE	HAYRİ	ATAOL
ÜYE	HÜLYA	SARI
ÜYE	HÜSEYİN	DÜLGAR
ÜYE	HÜSEYİN	ERDURAN
ÜYE	HÜSEYİN	GERÇEKCİOĞLU
ÜYE	HÜSEYİN	KUVANDIK
ÜYE	HÜSEYİN	ÖZSOY
ÜYE	İBRAHİM	DELİER
ÜYE	İBRAHİM	ÖZCAN
ÜYE	İBRAHİM	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	İLHAN	KÖSE
ÜYE	İLKNUR	TURAKOĞLU
ÜYE	İSMAİL	DEMİR
ÜYE	İSMET	LALELİ
ÜYE	KADİR	KARAKUŞ
ÜYE	KADİR	KOÇ
ÜYE	KADİR	ÖCALAN
ÜYE	KADİR	YENER
ÜYE	KAMİL	KARAİBİŞ
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KEMAL CİHANGİR	AKBEY
ÜYE	KEVSER	CENGİZ
ÜYE	KUTAY	GENÇTÜRK
ÜYE	LEYLA	KOCAER
ÜYE	MAHMUT NACİ	GÖKÇE
ÜYE	MEHMET	BAŞARAN
ÜYE	MEHMET	ERDOĞAN
ÜYE	MEHMET	ÖREN
ÜYE	MEHMET ALİ	ÖNER
ÜYE	MEHTAP	AÇIKGÖZ
ÜYE	MEHTAP	ÖZER
ÜYE	MELEK	DEMİRTAŞ
ÜYE	MELTEM	ESER
ÜYE	MESUT	KARAGÜDEKOĞLU
ÜYE	MESUT	YAVUZ
ÜYE	MİKAİL	ÜLGER
ÜYE	MİNE	ÖZÇINAR
ÜYE	MUHAMMED MUSTAFA	ÇELİK
ÜYE	MURAT	ALTINTOP
ÜYE	MURAT	ÇARDAKKAYA
ÜYE	MURAT	ÇİÇEK

ÜYE	MURAT	GÖKMEN
ÜYE	MURAT	İNAN
ÜYE	MURAT	KALKAN
ÜYE	MURAT	ÖZTEKİN
ÜYE	MURAT	SAAT
ÜYE	MURAT	TÜRE
ÜYE	MURAT	USTA
ÜYE	MURAT	YALÇIN
ÜYE	MURAT	YILMAZ
ÜYE	MUSA	ÇAKIR
ÜYE	MUSTAFA	AYVAZ
ÜYE	MUSTAFA	CEYLAN
ÜYE	MUSTAFA	ÇOLAKOĞLU
ÜYE	MUSTAFA	KURAN
ÜYE	MUSTAFA	MERAL
ÜYE	MUSTAFA	NAZLI
ÜYE	MUSTAFA DURSUN	ŞENTÜRK
ÜYE	MUTLU	İPEK
ÜYE	MUZAFFER	SEFEROĞLU
ÜYE	MUZAFFER	YAŞRİN
ÜYE	MÜZEYYEN UMAY	SAT
ÜYE	NARİN	TOL
ÜYE	NAZİFE	AYTEKİN
ÜYE	NAZMİ	İNCE
ÜYE	NECİP	ERCAN
ÜYE	NEDİM	YAZICI
ÜYE	NEDİME	ÖZDAMAR
ÜYE	NUH	TÜZÜN
ÜYE	NURDAN	TURGUT ŞİMŞEK
ÜYE	NURİ	DERE
ÜYE	OĞUZ	TURHAN
ÜYE	OKTAY	BAYRAKTAR
ÜYE	OLCAY	ÖZTÜRK
ÜYE	ÖMER	ERBAŞI
ÜYE	ÖZCAN	DEMİRTAŞ
ÜYE	ÖZER	DURAN
ÜYE	ÖZGÜR	EKİM
ÜYE	ÖZKAN	DEMİR
ÜYE	RAMAZAN	ACAR
ÜYE	RECEP	AKKAYA
ÜYE	RECEP	ALDEMİR
ÜYE	REŞİT	KILINÇARSLAN
ÜYE	RIDVAN	YILDIRIM
ÜYE	SAİM	KARIŞ
ÜYE	SELAHATTİN	DOĞAN
ÜYE	SELAMİ	ÇELİK
ÜYE	SELİM	KOYUNCU
ÜYE	SERAP	ÖKMEN
ÜYE	SERDAR	SAYĞI
ÜYE	SERKAN	BALTACI
ÜYE	SERKAN	KILIÇ
ÜYE	SERKAN	TAVŞAN
ÜYE	SERTAÇ	GÜLAPOĞLU
ÜYE	SEVDA	ÇALIŞ
ÜYE	SEVDA	SARICA
ÜYE	SEVGİ	ERZAYIM
ÜYE	SEVİM	AYDIN
ÜYE	SEVİM	TOPCU
ÜYE	SEYFULLAH	DURMAZ
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	SONGÜL	AKSOY EYÜPOĞLU
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SONGÜL	KULAK
ÜYE	SUAT	GENÇALP
ÜYE	SÜLEYMAN	ÇİMEN
ÜYE	SÜLEYMAN	DANACI
ÜYE	SÜRMELİ	KIRBAŞ
ÜYE	ŞAMİL	ŞAHİN
ÜYE	ŞENER	MERGEN
ÜYE	ŞEREF	EMREBAŞ
ÜYE	ŞERİFE	MECLİS
ÜYE	ŞÜKRİYE	GÖLVEREN YARDAK
ÜYE	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ
ÜYE	TURGUT	TUNA
ÜYE	TURHAN	ALTUNTAŞ
ÜYE	UFUK	SERBES
ÜYE	UĞUR	HAKVERİR
ÜYE	ÜFTADE	KURNAZ
ÜYE	ÜMİT	DAŞDEMİR
ÜYE	VEFA	DUYGULU
ÜYE	YAHYA	TUYAN
ÜYE	YAKUP	LAZ
ÜYE	YALÇIN	YÜCEL
ÜYE	YEKTA	GÜNHAN
ÜYE	YUNUS	DEMİR
ÜYE	YUNUS	YURT
ÜYE	YÜCETÜRK	GÜÇ
ÜYE	ZAFER	BİLİR
ÜYE	ZEKİ	DEMİR
ÜYE	ZEYNEP YAĞMUR	COŞKUNDENİZ

MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ABDURRAHİM	KURUCU
YRD	NAME	YILMAZ
YRD	SEHER	ÇELİK
RPT	KADİR	AYBOĞA
ÜYE	ALİ	AYAR

ÜYE	EMRE	YOLDAŞ
ÜYE	EYYÜP	ÖZTÜRK
ÜYE	HALİL	YILDIRIM
ÜYE	KAMİL	YILMAZ
ÜYE	LEVENT	PEKİNCE
ÜYE	NACİ	TATLIEŞME
ÜYE	SERKAN	BALTACI
ÜYE	TURGUT	ORDU
ÜYE	ÜNAL	YILDIRIM

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ERCAN	AKIN
YRD	ÖZLEM	ERGEZER
YRD	UĞUR	YURT
RPT	SATILMIŞ	ARISOY
ÜYE	ABDULLAH	KAYA
ÜYE	ALİ	AFŞAR
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ
ÜYE	AYHAN	ŞENGÜN
ÜYE	AYTEKİN	ŞAHİN
ÜYE	BAKİ	DEMİR
ÜYE	BÜNYAMİN	ARSLAN
ÜYE	CENGİZ	GİRGİN
ÜYE	ÇAĞRI	KORKMAZ
ÜYE	EMRE	YOLDAŞ
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	GÖKHAN	AKIN
ÜYE	HAKKI	GÜMÜŞ
ÜYE	HAKKI	KARAHAN
ÜYE	HARUN	ARSLAN
ÜYE	HARUN	KAHRAMAN
ÜYE	HULUSİ	TAŞCI
ÜYE	İBRAHİM ARMAĞAN	CÖNGER
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KEMAL	BIYIKLI
ÜYE	MEHTAP	BOLAT
ÜYE	MELTEM	OTLU
ÜYE	MEVLÜT	DİLAVER
ÜYE	NURAY	URAL
ÜYE	ORHAN	SALMAN
ÜYE	OSMAN	BAHAR
ÜYE	ÖZKAN	UZEL
ÜYE	SALİH	TEKİNTAŞ
ÜYE	SALİH	YAYLA
ÜYE	SEBAHATTİN	TUTAR
ÜYE	SELAHATTİN	ACAROĞLU
ÜYE	SERKAN	KABAÇAM
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	YAKUP	KARA
ÜYE	ZİYA	YAZICI

MESLEKTAŞLARARASI HAKSIZ REKABETİ ÖNLEME VE ETİK KURALLAR KOM.		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	SELMA	GÜÇLÜ
YRD	BEDRETTİN	ALTUN
YRD	MUSTAFA	DEVELİOĞLU
YRD	SADIK	ŞİMŞEK
YRD	SAFFET	UZUN
YRD	SEBAHATTİN	GÜL
RPT	HALÜK	ERDOĞAN
ÜYE	ABDÜLKADİR	BALCI
ÜYE	ALPER	ERDEM
ÜYE	AYDIN	SEVİMLİ
ÜYE	BİRİM	PERÇİNEL
ÜYE	BİRSEL	YEŞİL
ÜYE	BÜNYAMİN	ARSLAN
ÜYE	CELALETTİN	GÖKMEN
ÜYE	FATİH	TÜRKOĞLU
ÜYE	FATİH	ÜRÜN
ÜYE	FATMA	YAYLA
ÜYE	GÖKHAN	AKIN
ÜYE	GÜNSUN	GÜNGÖR
ÜYE	KASIM	SAKARYA
ÜYE	KEMAL	BIYIKLI
ÜYE	LEVENT	ÜNVER
ÜYE	MEHMET ALİ	ÖNER
ÜYE	MELTEM	OTLU
ÜYE	MUSTAFA	GÖKDOĞAN
ÜYE	MUZAFFER	YAŞRİN
ÜYE	NAİL	ÇETİNKAYA
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	ÖMER	ERBAŞI
ÜYE	REMZİYE GÜL	EKİCİ
ÜYE	SADIK	ÖZCAN
ÜYE	SELAMİ	GENÇ
ÜYE	SERDAR	SAYĞI
ÜYE	SİNAN	ARSLAN
ÜYE	ŞADUMAN	YAVUZ KAYNAR
ÜYE	TUNCAY	BAŞER
ÜYE	VEFA	DUYGULU

MUHASEBE STANDARTLARI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AYDIN	KARAPINAR
YRD	KENAN	KATAR
YRD	SALİHA	GÖKKAYA

RPT	MEHTAP	BOLAT
ÜYE	ALAATTİN	KÜREN
ÜYE	BANU	KILINÇARSLAN
ÜYE	HALİT	KÜÇÜKÇELİK
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	MEHMET	ÇEVİK
ÜYE	NAZİK	ERDAL AKYÜZ
ÜYE	SELAHATTİN	DONAN
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	SERAP	ÇITAK CİMBAR
ÜYE	SERKAN	AY
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SONER	GÜRBULAK
ÜYE	SONGÜL	TAMER
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	UYGAR	BALCI
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	ZÜBEYİR	ÜLGER

SOSYAL DAYANIŞMA VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	METİN	PİLE
YRD	ABDUL TANER	KIRAL
YRD	ALEV	ŞAHİNER
YRD	ALİ	ERBİR
YRD	ARSLAN	ÖZER
YRD	EMRAH	AKYILDIZ
YRD	HÜSEYİN	TÜRKEŞ
YRD	MUSTAFA	CEYLAN
YRD	PINAR	AKTAŞ
RPT	AYTEKİN	ŞAHİN
ÜYE	ADİL	CİNOĞLU
ÜYE	ASLI	SEREN
ÜYE	ASLIHAN	GÖREN
ÜYE	BEHZAT	ÇİÇEK
ÜYE	BEYZA NUR	ÖZTÜRK
ÜYE	CENGİZ	GİRGİN
ÜYE	EKREM	ALPASLAN
ÜYE	ERDAL	YILDIZ
ÜYE	EROL	BEKTAŞ
ÜYE	FAHRETTİN	CANBOLAT
ÜYE	FATMA	KOCAALİ
ÜYE	FİKRİ	ÜNAL
ÜYE	GÜNGÖR	ÇABUK
ÜYE	HÜSEYİN	İSAKOCA
ÜYE	HÜSEYİN	ŞİMŞEK
ÜYE	KORHAN	YALÇIN
ÜYE	MAHMUT	BAŞARAN
ÜYE	MUSTAFA CENK	ALTINTAŞ
ÜYE	NİHAT	ERYILMAZ
ÜYE	RAMAZAN ŞERİF	ŞEKERCİ
ÜYE	RECEP	AKYÜZ
ÜYE	RECEP	CEYLAN
ÜYE	REMZİYE GÜL	EKİCİ
ÜYE	REZZAN	KÖKSAL
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	SEMRA	UYAN
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SİBEL	YILDIRIM
ÜYE	ŞEHRİBAN	UTKU
ÜYE	ŞENAY	GÖÇTÜRK
ÜYE	VEDAT DEMİREL	ŞANALDI
ÜYE	VEFA	DUYGULU

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	AHMET	UÇAR
YRD	ALİ	ÖZEN
YRD	HAYATİ	KÖRPE
RPT	MUSTAFA	MERAL
ÜYE	ALİ HAYDAR	KİTİŞ
ÜYE	AYKIN	SOYGÜR
ÜYE	BARIŞ	ILGAZ
ÜYE	BASET	DEMİRBUĞA
ÜYE	BEKİR	ÇİĞNİTAŞ
ÜYE	BİRSEL	YEŞİL
ÜYE	BURCU	EROL
ÜYE	DURSUN LÜTFİ	DİNÇ
ÜYE	EMİN	KÜÇÜK
ÜYE	FATMA	SARI
ÜYE	HATİCE	AĞA
ÜYE	İSA	BOZKURT
ÜYE	KAMİLE	YALÇIN
ÜYE	MEHMET	KIZILARSLAN
ÜYE	MEHMET ALİ	TAŞDEMİR
ÜYE	MEHMET İSMET	ALPSOYLU
ÜYE	MELİH HÜSEYİN	HARMAN
ÜYE	MERAL	IŞIK
ÜYE	MUHAMMED	BİLİCİ
ÜYE	MUSTAFA	ARDA
ÜYE	MUSTAFA	POLAT
ÜYE	MÜFİT	ÖZDEMİR
ÜYE	OSMAN	MANAV
ÜYE	ÖZKAN	UZEL
ÜYE	ÖZLEM	POLAT
ÜYE	SELMA	EROL

ÜYE	SERAP	ÇITAK CİMBAR
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	ŞERİFE	DOĞAN
ÜYE	VELİ	KAPLAN
ÜYE	YAKUP	ASLAN
ÜYE	YUSUF	UCARI
ÜYE	ZEYNEP	KANDEMİROĞLU

SPOR ETKİNLİKLERİ KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	NEBİL	KOÇAK
YRD	BAŞAK	GÜLLÜ
YRD	ERCAN	KARAHAN
YRD	ERDEM	SOYDEMİR
YRD	SEBAHATTİN	GÜL
YRD	TURHAN	ERDOĞAN
RPT	AHMET	KAPLAN
ÜYE	ADEM	GÜÇLÜ
ÜYE	AYHAN	KARAYAĞLI
ÜYE	DERYA	ALGÜL
ÜYE	KAZIM	ÜNEŞ
ÜYE	MEHMET YUSUF	KÜRÜM
ÜYE	MİKAİL	ÜLGER
ÜYE	MURAT	ÇAKIR
ÜYE	MUSTAFA	AKDOĞAN
ÜYE	ÖZCAN	BİLİM
ÜYE	SAADET	ÖZALTIN
ÜYE	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ

STAJYERLERİ İZLEME KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ADEM	KİSECİK
	ABDÜLKADİR	BALCI
	ADEM	AKKUŞ
	ADEM	ÖZTÜRK
	ADNAN	ŞAHANLAR
	AHMET	BOZKURT
	AHMET	ÇETİN
	AHMET	KAPLAN
	AHMET	TANRIKULU
	AHMET	ÜSTÜN
	AHMET ÇAĞLAR	SERTATAŞ
	AHMET HAMDİ	BAŞÖNER
	AHMET ÜMİT	KAYA
	AKIN	YILMAZ
	ALİ	ATEŞ
	ALİ	ERBİR
	ALİ	GÜDAY
	ALİ	YILDIZ
	ALİ OSMAN	TEKİN
	ALİ RIZA	ÇUĞ
	ALPARSLAN	ÖZÇALIK
	ALPASLAN	PEKİN
	ALPER	ERDEM
	ALTAN	KULTUFAN
	ARİF	CEVHER
	ARİF	ÇETİNTAŞ
	ASLIHAN	ERSAN
	ASLIHAN	GÖREN
	ATAKAN	ÇELİK
	ATALAY	BAŞKESEN
	AYDIN	ŞENTÜRK
	AYGÜN	SALMAN
	AYHAN	MUTLU
	AYHAN	TÜRKMEN
	AYLA	KARA
	AYSUN	KÖYKOLU
	AYŞE	ALTINTAŞ
	AYŞE	ÖREN
	AYŞE	SOYSAL
	AYŞEGÜL	ASLAN
	BANU	KILINÇARSLAN
	BARIŞ	ÇELİKEL
	BARIŞ	ŞAHİN
	BAYRAM	ALKAN
	BAYRAM	MUSLUOĞLU
	BAYRAM	SANLI
	BEHZAT	UYAR
	BEKİR	GÜL
	BEYTULLAH	BAŞOL
	BİLSAY	ÖZDEMİR
	BİRSEL	YEŞİL
	BURAK	YURDASAHİP
	CANAN	YILMAZ
	CANER	GÖZÜBÜYÜK
	CEMAL	DÜZELTEN
	CİHAN	UYSAL
	COŞKUN	GÜLEÇYÜZ
	CUMA	ÖZKARA
	DENİZ	MUTLU
	DERYA	KAVAKLI
	DERYA BAYLAN	TURHAN
	DİLEK	ACAR KAYA
	DİLEK	BAKIR
	DURAN MEHMET	YÜCEL
	EFRAİM	GEDİK
	ELİF	MUSLUOĞLU

	EMİN	DEMİRBAŞ
	EMİNE	ARDIÇ
	ENVER	KARAKUŞ
	ERCAN	KARAHAN
	ERDİNÇ	AKGÜL
	ERKAN	ILIK
	EROL	PEKTAŞ
	ERSİN	TAŞ
	ERTAN	PEKAYDIN
	ETHEM	GÜRBÜYÜK
	EYÜP	ERBAY
	FATİH	ERTUĞRUL
	FATİH	GENÇ
	FATİH	ÖZDEMİR
	FATİH	ŞENEL
	FATİH	TOPÇU
	FATİH MURAT	BOZKURT
	FATMA	ERGELDİ KULTUFAN
	FATMA	KOCAALİ
	FATMA	YAYLA
	FEHMİ	ZAMBAK
	FERDİ	KARABOĞAZ
	FERİT	ERDEM
	FİKRİ	ÜNAL
	GAZİ	BAHADIR
	GÖKHAN	AKIN
	GÖKHAN	GÜLBEK
	GÖKHAN	IŞIK
	GÖKHAN	ÖZKAN
	GÜLCAN	ÖZBEK
	GÜLTEN	AKBABA
	GÜLTEN	SAPMAZ
	GÜNAY	BALCI
	HAKAN	DAVETCİ
	HAKAN	METİN
	HAKAN	ÖZGÜR
	HAKKI	AKDEMİR
	HAKKI	GÜMÜŞ
	HALE	BÜYÜKÖZ DAMGACI
	HALİL	ARSLAN
	HALİL	PARMAKSIZ
	HALUK	ÖCAL
	HARUN	METİN
	HARUN	ÖZÇUBUK
	HASAN	ÇAYLAK
	HASAN	TOPRAK
	HASAN	YILMAZ
	HASAN VOLKAN	ÇEVİK
	HASGÜL METİN	YILMAZ

	HATİCE	BAŞIBÜYÜK
	HATİCE	ÇAKIRALP
	HATİCE	GÜLCAN
	HATİCE	YILMAZ
	HAVVA	ÇALI
	HAYDAR	YILMAZ
	HAYRİ	ATAOL
	HÜLYA	BAL
	HÜLYA	GÖKGÖZ
	HÜSEYİN	ERDURAN
	HÜSEYİN	KUVANDIK
	HÜSNÜ	DOYUM
	İBRAHİM	ÖZCAN
	İLKNUR	ÇOBAN
	İRFAN	ÇELİK
	İRFAN	DENİZ
	İSHAK	KILIÇ
	İSMAİL	KIZILIRMAK
	İSMAİL	KORKMAZ
	İSMAİL	ÖZÇALIK
	JEHAT	KUTLAY
	KADİR	YAVUZ
	KADİR TUNCAY	KÖSEOĞLU
	KAMİL	GÖKSU
	KAMİL TÜRKER	ÇİMEN
	KEMAL	BIYIKLI
	KENAN	DEMİRTAŞ
	KEVSER	CENGİZ
	KORAY	ONURSOY
	KURTULUŞ	BALCI
	LEVENT	BEZAZ
	LEVENT	ÜNVER
	LEYLA	KOCAER
	MAHMUT	KOÇAK
	MEHMET	ATASEVEN
	MEHMET	ERDOĞAN
	MEHMET	KAPLAN
	MEHMET	KAPLAN
	MEHMET	KOŞ
	MEHMET	ÖZTÜRK
	MEHMET	SÜZER
	MEHMET	TALU
	MEHMET ALİ	ÇELİK
	MEHMET METİN	YİĞİT
	MEHTAP	AÇIKGÖZ
	MEHTAP	BOLAT
	MEHTAP	ÜNLÜ ZEYTİN
	MELEK	GÜZEL
	MELTEM	OTLU

	MERVA	ALTINDAĞ
	MESUT	KILIÇ
	MEVLÜT	AKDAŞ
	MİKAİL	ÜLGER
	MİNE	YILDIRIM
	MUHAMMED ALİ	ERKEK
	MUHAMMED SERDAR	TIRAŞ
	MURAT	ABANOZ
	MURAT	AKBABA
	MURAT	ERDOĞAN
	MURAT	KALKAN
	MURAT	KURNAZ
	MURAT	KUTLUCA
	MURAT	SAAT
	MURAT	TÜRE
	MURAT	YILMAZ
	MURAT DOĞAN	DÖNMEZBİLEK
	MUSA	ÇAKIR
	MUSA	ERDOĞAN
	MUSA	ÖZDEMİR
	MUSTAFA	AKSAKAL
	MUSTAFA	AKTAŞ
	MUSTAFA	CEYLAN
	MUSTAFA	DEVELİOĞLU
	MUSTAFA	KAHRAMAN
	MUSTAFA	KAHRİMAN
	MUSTAFA	MERAL
	MUSTAFA	NAZLI
	MUSTAFA	TAŞKIN
	MUSTAFA	YILMAZ
	MUSTAFA DURSUN	ŞENTÜRK
	MÜCAHİT	KOCA
	MÜZEYYEN	ÜNAL UÇAR
	NADİR	DALLI
	NAZİK	AKIN
	NEDİM	YAZICI
	NESRİN	GÜN
	NİHAT	ERYILMAZ
	NİMET	OKUSAL
	NUH	ÖZDEMİR
	NUH	TÜZÜN
	NUMAN	TEKCAN
	NUR	ALÇAY
	NURAY	GÜN
	NURCAN	SARI
	NURDAN	TURGUT ŞİMŞEK
	NURTAÇ	HASALTUNTAŞ
	NURULLAH	ÇELEBİ
	OĞUZ	SELİM

	OKTAY	BAYRAKTAR
	OLCAY	AYDIN
	ORHAN	ÇELİK
	OSMAN	KILIÇ
	OSMAN	MANAV
	OZAN	ÖZGÖREN
	ÖMER	DEDE
	ÖMER	BAŞ
	ÖMER	ÖNER
	ÖNDER	ERGİN
	ÖNDER	ÖZTÜRK
	ÖZGÜR	ÇETİNDAĞ
	ÖZGÜR	ÇINAR
	ÖZGÜR	ERÇİN
	ÖZGÜR	KAPLAN
	ÖZKAN	DEMİR
	ÖZKAN	KILIÇ
	ÖZLEM	TANAÇAN
	ÖZNUR	ORAK
	PERİZE	MERAKLI YILDIZ
	RABİA	ÇELİK BİLGİ
	RECEP	ŞİMŞEK
	REMZİYE GÜL	EKİCİ
	RIZA	AYDIN
	SAKİNE	AŞILI
	SALİH	ARSLAN
	SALİH	GÜLDEMİR
	SALİH	YOLDAŞ
	SEBAHATTİN	BASMACI
	SEBAHATTİN	GÜL
	SEFER	ÇAVUŞ
	SEHER	ERYÜKSEL
	SELAHATTİN	ACAROĞLU
	SELAMİ	GENÇ
	SERAP	ÖKMEN
	SERDAL	BEŞTEPE
	SERDAL	KAYA
	SERKAN	BEKAR
	SERKAN	TAVŞAN
	SEVDA	SARICA
	SEYİT ALİ	CAN
	SEYLİN	BALCI
	SİBEL	YILDIRIM
	SONER	ATEŞOĞLU
	SONGÜL	AKSOY EYÜPOĞLU
	SONGÜL	ÇEMREK
	SONGÜL	KULAK
	SULTAN	BULDUKOĞLU
	SULTAN	ŞAHBAZ

	SÜEDA	YALÇIN
	SÜLEYMAN	ÇİMEN
	ŞEHRİBAN	UTKU
	ŞENAY	ÇİÇEK
	ŞENAY	GÖÇTÜRK
	ŞERİFE	DOĞAN
	ŞEYDA	ŞAHVERDİ
	ŞUAYİP ALPER	TUNA
	ŞÜKRİYE	GÖLVEREN YARDAK
	TAHİR	ASLAN
	TAŞKIN	ÇINAR
	TAYFUN	KARACAN
	TAYFUN	SAÇMAÖZÜ
	TUNCAY	BAŞER
	TURGUT	YILDIZ
	UĞUR	AYDIN
	UĞUR	HAKVERİR
	UĞUR	KÖKSAL
	UĞUR	ÖZBEK
	UĞUR	YURT
	ÜFTADE	KURNAZ
	ÜMİT	DAŞDEMİR
	ÜMİT	KUTLUBAY
	ÜMİT	SARIOĞLU
	ÜNAL	ERGÜN
	VEFA	DUYGULU
	VEYSEL MURAT	YİĞİTTOP
	VOLKAN	DÖNMEZ
	VOLKAN	EROL
	YAHYA	TUYAN
	YASEMİN	KIZILKAYA
	YASİN	ŞAHİNOL
	YASİN	ŞENGÜL
	YAŞAR	BARAL
	YAŞAR	DEMİREL
	YAŞAR	YILMAZ
	YAVUZ	ÜNSAL
	YILMAZ	BİNGÖL
	YUSUF	ATASEVEN
	YÜKSEL	OKKALI
	ZAFER ŞÜKRÜ	GÜRSOY
	ZEHRA	YÜCEL
	ZEHRA NEŞE	DEMİRER
	ZENNURE	SARISAKALOĞLU
	ZİKRİ	İŞYAPAN
	ZÜLKÜF	SALEPCİ

TÜRK TİCARET KANUNU VE DİĞER MEVZUAT KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ALİ	AYAR
YRD	ALİ	ÖZEN
YRD	SÜLEYMAN	İLHAN
YRD	UYGAR	BALCI
RPT	MEHMET	TAYFUR
ÜYE	AHMET	ARSLAN
ÜYE	CUMA	YILMAZ
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	ERHAN	EROĞLU
ÜYE	FERHAT	GÜL
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HASAN	GÜNGÖR
ÜYE	HATİCE	AĞA
ÜYE	KAMİL	YILMAZ
ÜYE	MUALLA	ÖZTÜRK
ÜYE	MUSTAFA	YILMAZ
ÜYE	SELMA	KURTAY
ÜYE	SERKAN	AY
ÜYE	SERPİL	BAHADIR
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SEVGİ	ÇATALTEPE
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SUNA	BAYDOĞAN TÜRE
ÜYE	TAHİR	BAYINDIR

ÜCRET TESPİT KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ENVER	AKÖZ
YRD	SELİM	DEMİRCİ
RPT	MUSTAFA	AKSAKAL
ÜYE	ERSEN	SELİMOĞLU
ÜYE	KEMAL	BIYIKLI
ÜYE	SEFER	ÇAVUŞ

VERGİ MEVZUATI KOMİSYONU		
unvan	**adi**	**soyadi**
BŞK	ALİ	ILGAZ
YRD	BEKİR SITKI	KOCAMAN
RPT	SELÇUK	GÜLTEN
ÜYE	ADEM	ÖZTÜRK
ÜYE	BARIŞ	ÖZCENGİZ
ÜYE	BELMA	GÜNEY
ÜYE	BURAKHAN	GÜL
ÜYE	BÜLENT	NAMLI
ÜYE	CEMİLE EBRU	EKEN
ÜYE	DEMET	EMSAL
ÜYE	ELİF	MUSLUOĞLU

ÜYE	EMİNE YAĞMUR	YILDIRIM ERTUĞAY
ÜYE	ERDEM	ÇELİK
ÜYE	ETHEM	GÜRBÜYÜK
ÜYE	FERİT	KARACA
ÜYE	FERUDUN	TİRYAKİ
ÜYE	GÜLAY	GÜNGÖRMEZ
ÜYE	HAMZA	USLU
ÜYE	HATİCE	AĞA
ÜYE	HATİCE YELİZ	TUNCER
ÜYE	KADİR	DODİ
ÜYE	KADİR	ŞAHİN
ÜYE	KEMAL	ÖZDEMİR
ÜYE	MEHMET	KIZILARSLAN
ÜYE	MELİH HÜSEYİN	HARMAN
ÜYE	OĞUZ	TURHAN

ÜYE	ÖZLEM	ÖZTÜRK YILDIZ
ÜYE	RAFET	GÜRASLAN
ÜYE	SADIK	ŞAHİN
ÜYE	SELİM	TORUN
ÜYE	SERTAÇ	GÜLAPOĞLU
ÜYE	SEVDA	ÇAKMAKKAYA
ÜYE	SONGÜL	ÇEMREK
ÜYE	SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN
ÜYE	SUNA	BAYDOĞAN TÜRE
ÜYE	UĞUR	ÖZGEN
ÜYE	UĞUR	YURT
ÜYE	ÜMİT	ÜNVER
ÜYE	VELİ	KAPLAN
ÜYE	YAKUP	DEMİR
ÜYE	ZEYNEP	KANDEMİROĞLU

DÜNYA ve TÜRKİYE EKONOMİSİ

I. DÜNYA EKONOMİSİ

2011 yılı sonlarında küresel ekonomide gözlemlenmekte olan kırılganlıkların, Euro bölgesindeki krizin daha da derinleşmesi ve piyasa ekonomilerinin birçoğunda beklentilerin üzerinde derinlikte karşı karşıya kalınan yavaşlamanın etkisiyle derinleşmesi 2012 yılında küresel büyümenin önceki yıla göre daha da yavaşlaması sonucunu doğurmuştur. Bu olumsuz gelişmelerin arkasında, Euro bölgesindeki krizin küresel ekonomi ve güven duygusu üzerindeki yansımaları ile 2008 yılı finansal krizi ertesinde yaygın biçimde başvurulan deleveraging – kredi/öz sermaye oranının düşürülmesi – girişimlerinin beklenenden daha uzun süre devam etmesi önde gelen unsurlar olarak yer almıştır. Bunlara ek olarak daha önceleri uygulamaya konulmuş olan sıkılaştırıcı politikaların etkilerinin beklenenden daha derin biçimde hissedilmesi ve sadece uygulamaya konulacak olan mali politika değil aynı zamanda bazı OECD üyesi olmayan ülkelerin ekonomik büyüme hızlarındaki yavaşlamanın gelecekte göstereceği seyir üzerindeki belirsizlik de başta gelen diğer faktörler olarak not edilmelidir. Küresel ekonomide halen gözlemlenmekte olan bu olumsuz gelişmede rol oynayan başlıca unsurlar şu şekilde özetlenebilir;

Başta OECD üyesi ülkelerde olmak üzere iş aleminin ve tüketici kesimin güven duygusu zayıftır, Bu durum dayanıklı tüketim ve sermaye malları için talebi ve dolayısıyla ekonomik faaliyet hacmini düşürmektedir. Euro bölgesinde mali yapıyı güçlendirmek için uygulamaya konulan sıkılaştırıcı önlemler ve piyasa ekonomilerinde daha önce başvurulmuş olan parasal sıkılaştırma politikaları da ekonomik faaliyet hacmini baskılayan diğer faktörler olmuştur. Küresel efektif talepteki durgunluk ticaret hacmi üzerinde ciddi olumsuz etkide bulunmuştur. Bu durum gıda dışı emtia fiyatlarını gevşetici etkide bulunurken petrol fiyatları daha oynak bir görünüm kazanmıştır. Hane halklarının bilanço düzeltme – toplam borçluluk/gelir ve servet düzeyi oranının iyileştirilmesi – çabaları özel tüketim ve yatırım harcamalarını daraltıcı etkide bulunmaktadır.

I. 1. Genel Ekonomik Durum

Dünya genelinde küresel krizin etkileri halen belirgin biçimde sürmektedir. Gelişmiş ülkelerde ekonomik faaliyet hacmi, büyüme ve işsizlik oranları kriz öncesinde gözlemlenen değerlerinin altında seyretmektedir. Uluslararası mal ve hizmet ticareti ile finansal piyasaların ulaştığı derinlik ve hacmin, başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere gelişmiş ekonomilerde yaşanan ciddi ekonomik sorunların ilişkide bulundukları ülkelerde ekonomik büyüme ve istikrar alanındaki riskleri artırdığı gözlemlenmektedir. 2012 yılı bahar aylarından itibaren geçen sürede küresel ekonomiye ilişkin aşağı yönlü riskler daha da ağırlaşmış bulunmaktadır. Ekonomik faaliyet hacmine ve işsizlik düzeylerine ilişkin göstergeler, 2012 yılının ilk yarısı için daha da durgunlaşmış bir ekonomik görünüme ve üçüncü çeyrek dönem için de henüz durumda kayda değer bir iyileşme olmadığı hususlarına işaret etmektedir. Euro bölgesi, ekonomik faaliyet hacminde, kamu borçlanması faiz farklarında yaşanan keskin yükselişle açıkça kendini belli eden bir finansal krizin yol açtığı ve derinleştirdiği bir yavaşlama ve daralma yaşamaktadır. A.B.D. ve İngiltere'de daha dikkati çekecek biçimde olmak üzere diğer ekonomilerde de gelişmeler beklentilerin altında kalmış ve umut kırıcı olmuştur. Gelişmiş ekonomilerde yaşanan bu olumsuz durumun yansımaları ve kendilerine has sorunları yeni yükselen piyasa ekonomileri ile diğer gelişmekte olan ülkelerde de ekonomik faaliyet hacmini olumsuz etkilemiştir. Küresel ekonomik faaliyet hacminde yaşanan durgunluk, emtia fiyatları üzerinde aşağı yönlü baskı yaratmak suretiyle emtia ihracatçısı ülkelerde görünümün zayıflaması sonucunu doğurmuştur.

Euro bölgesinde yaşanan krizin beklenenin aksine giderek daha da ciddi bir görünüm kazanmasının yanı sıra, finansal kurumların içinde bulunduğu güç durum ve kredi hacmi daralmaları ile politik karar verme durumunda olan kurumların gevşek ve gecikmeli önlemlere yol açan tutumları da küresel ekonomik görünümün zayıflamasında rol oynayan başlıca faktörler olmuştur. Diğer taraftan yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümelerinde gözlemlenen yavaşlamanın önemli nedenlerinden birisi de, bu ülkelerin yakın geçmiş dönemde sergilediği sürdürülemez boyuttaki büyüme hızlarının yarattığı makroekonomik hareket alanı daralmaları ile finansal denge bozulmaları olmuştur. Buna ek olarak kamu mali

yapılarının güçlendirilmesine yönelik olarak uygulamaya konulan kamu harcama kesintileri, beklentilerin üzerinde bir 'çarpan etkisi' yaratarak ulusal hasıla düzeylerinde daha büyük düşüşlere yol açmışlardır.

I. 2. Küresel Ekonominin 2012 Yılı Ekonomik Görünümü

Dünya ekonomisinde 2012 yılı boyunca bu güne kadar yaşanan gelişmeler aşağıdaki bölümlerde daha geniş biçimde verilmektedir.

Euro Bölgesinde Kriz Daha da Derinleşmiştir

Hafifletilmesi ve kısa sürede geçiştirilmesi yönünde alınmış olan önlemlere rağmen kriz daha da derinleşmiş ve sorunların daha da ağırlaşmamasını sağlamak üzere yeni müdahalelerin yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bankalar, sigorta şirketleri ve firmalar nakit varlıklarını Güneydeki sorunlu ülkelerden Euro bölgesinin merkez ekonomilerine çekmişler İspanya kamu borçlanma faiz farkları rekor düzeylere yükselirken İtalyan borçlanma faiz hadleri keskin bir tırmanış göstermiştir. Güneydeki ülkelerin gerekli mali ve yapısal düzenlemeleri yapıp, yapamayacakları konusundaki endişeler ve kurumsal yapının bunları gerçekleştirip, gerçekleştiremeyeceği konusundaki kaygılar durumu daha da ağırlaştırmıştır. Bu olumsuz gelişmeler Euro bölgesinin yaşayabilirliği konusunda soru işaretleri doğmasına yol açmış ve bölge genelinde gerekli politikaların oluşturulması ve uygulamaya konulması alanında çabaları yoğunlaştırmıştır. Haziran ayı Liderler Zirvesinde Avrupa İstikrar Mekanizması'nın (ESM) İspanya'ya borç vermesi konusundaki yetkisi müzakere edilmiş, İspanya sorunların giderek daha da ağırlaşması üzerine bankacılık kesimine 100 milyar Avro'luk bir finansman sağlama konusunda diğer ilgili üye ülkelerle anlaşmaya varmıştır. Liderler bir bankalar birliği kurulması yolunda çalışma başlatmışlar, Avrupa Komisyonu bir ortak nezaret, denetleme mekanizması kurulması yönünde teklifte bulunmuştur. Kurulduğunda bu mekanizmanın, ESM'nin bankalardan doğrudan hisse senedi alabilmesi yolunu açabileceği üzerinde anlaşmaya varmışlardır. Buna ek olarak Avrupa Merkez Bankası (ECB) Eylül ayı başlarında ESM ile birlikte gerekli makroekonomik düzenlemeler yapılması ve ön uyarı sistemi kurulması koşuluna bağlı olarak 'Doğrudan Parasal İşlemler 'de bulunma konusunu mütalaa edeceğini duyurmuştur. Bu işlemler kısa vadeli kamu kâğıtları alımını içerecektir.

Krizin hafifletilmesi için alınan bu önlemler piyasalarda bir ferahlama yaratmışsa da bu durum kısa sürmüş ve çevre ülkelerindeki –güney kuşağındaki- zayıflığın Almanya dâhil bölgenin diğer ülkelerine yayılmakta olduğu şeklindeki kaygılar derinleşmiştir. OECD -Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü – 27 Kasım 2012 tarihinde yayınlamış olduğu Ekonomik Görünüm Raporunda bu yıl 0.4 oranında küçülmesi tahmininde bulunduğu Euro bölgesinin 2013 yıllında da durgunluk yaşayacağı öngörüsünde bulunmakta ve gerekli politika kararlarının alınmaması durumunda 'parasal birlik 'in çözülebileceği uyarısında bulunmaktadır. OECD bölgede ek parasal genişletici önlemlerin alınması tavsiyesinde bulunurken, Avrupa Merkez Bankasınca faiz oranlarının 25 baz puan düşürülmesi -FED'i izler biçimde – önerisini dile getirmektedir.

A.B.D.'de GSYİH Büyümesi ve İstihdam Durumu Yeniden Güç Kaybetmiştir

2012 yılı başlarında beklentilerin üzerinde bir hızla büyüme sergileyen Amerikan ekonomisi daha sonraları zayıflamaya yüz tutmuştur. Yılın ikinci çeyrek döneminde büyüme hızı yıllık bazda % 1.7'ye gerilemiş bunun yanı sıra istihdam ve tüketim hacimlerinde gözlemlenen gelişmeler fazla güçlü olmamıştır. Ekonominin sergilediği güçsüz görünüm Amerikan Merkez Bankası'nı (FED) üçüncü yüksek hacimli genişleme programını uygulamaya koymaya yöneltmiştir. Seçimler öncesi halledilemeyen 'mali uçurum' ekonomi üzerinde halen kaygı verici bir unsur olma niteliğini korumaktadır. Olumlu gelişmeler olarak konut sektörünün fazla güçlü olmasa da istikrar kazanması ve Euro bölgesi bankalarından kaynaklanan kredi arzı kısıtlarına rağmen hane halklarına ilişkin kredi hacminde gözlemlenen büyümenin devam ediyor olması dikkat çekmektedir.

Yükselen Piyasa Ekonomilerinde İç Talep Genişlemesi Güç Kaybetmeye Devam Etmiştir

Enflasyon riskine karşı arz –kapasite - kısıtları nedeniyle uygulamaya konulan sıkılaştırıcı politikalar, bankacılık sektöründe geri dönmeyen kredilerden dolayı oluşabilecek risklerin doğurduğu kaygılar, gelişmiş ülkeler kaynaklı dış talepteki daralma ve ekonomilerin kendilerine has sorunları, yeni yükselen piyasa ekonomilerinde ve gelişmekte olan ekonomilerde büyüme hızının 2009 yılı sonlarındaki % 9 oranından son

zamanlarda % 5 ¼'de gerilemesi sonucunu doğurmuştur. İmalat sanayi faaliyet hacmine ilişkin göstergeler zayıflama sergilemektedir.

– Konut sektöründe oluşan balondan dolayı kredi hacminde başvurulan sıkılaştırma, kamu yatırım harcamalarının sürdürülebilir bir düzeye geri çekilmesi ve daha zayıf dış talep nedeniyle Çin'in büyüme hızında keskin bir düşüş gerçekleşmesi sonucu gelişmekte olan Asya ekonomilerinde büyüme hızı ciddi biçimde güç kaybederek 2012 yılı ilk yarısında % 7.0'nin altına gerilemiştir.

– Özellikle Brezilya kaynaklı olmak üzere Latin Amerika'da da ekonomik büyüme hızı gerilemiş ve 2012 yılı ilk yarısı itibariyle yaklaşık % 3.0 düzeyine düşmüştür. Bu durum enflasyon riskine karşı yakın geçmiş dönemde alınan sıkılaştırıcı önlemlerin, bazı sektörlerde başvurulan kredi hacmi daraltıcı uygulamaların ve küresel ekonomideki olumsuz gelişmelerin etkilerini yansıtmaktadır.

– Avrupa'daki yükselen piyasa ekonomilerinin, yaşadıkları kredi hacmi yetersizliği krizinin ardından gerçekleştirdikleri güçlü büyüme Euro bölgesine yönelik ihracat hacimlerinde meydana gelen keskin daralmadan şiddetli biçimde etkilenmiş ve neredeyse durma noktasına gelmiştir. Türkiye'de ise büyümede gözlenen yavaşlama süreci, alınan sıkılaştırıcı politikaların ve güven duygusundaki zayıflamanın ortaya çıkardığı iç talep daralmasından kaynaklanmıştır. Bununla birlikte 2008 yılının aksine bölgeye ilişkin genel risk algılaması artık önemli bir risk oluşturmamaktadır. Rusya'da ise bölge ülkelerinin bazıları üzerinde destekleyici etki yaratmış olan ekonomik faaliyet hacmi son zamanlarda biraz yavaşlamaya yüz tutmuştur.

Küresel Ekonomide Geleceğe İlişkin Beklentiler Yavaş ve Durağan Bir Büyümeye

İşaret Etmektedir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2012 yılı Ekim ayında yayınlanmış olan 'Dünya Ekonomik Görünümü' Raporuna göre gelecek döneme bakıldığında önemli bir iyileşmenin olacağına ilişkin bir belirti görülmemektedir. Euro bölgesinde ve A.B.D.'de alınması beklenen politika kararları üzerindeki belirsizliğin azalmasına, para politikası alanında alınmasına devam edilen genişletici nitelikteki kararlara ve mali koşulların giderek daha rahatlamasına bağlı olarak küresel ekonomik faaliyet hacminde yeniden ılımlı bir hızlanma beklenmektedir. Şirketlerin finansal olmayan bilançolarının güçlü konumu, bankaların ve hane halklarının süregelen borç yükü azaltma çabaları sermaye stokunun yeniden tesisini olanaklı kılacak, bu gelişme dayanıklı tüketim mallarına olan talebi yükseltecektir. Yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olanlarda ise para ve maliye politikalarının gevşetilmesi büyümeyi güçlendirici etkide bulunacaktır.

Gelişmiş ülkelerle piyasa ekonomileri ve gelişmekte olanlar hakkında yukarıda temel senaryo olarak ortaya konulan gelişmelerden birinin ya da ikisinin de gerçekleşmemesi küresel ekonomik faaliyet hacminde keskin bir daralmayı beraberinde getirecektir. Dünya Ekonomik Görünümü Raporunda 2013 yılı için beklenen gelişmeler aşağıda ana çizgileriyle verilmektedir.

Kamu mali yapısının güçlendirilmesi alanındaki çalışmalar bazı ülkelerde ikinci plana atılırken diğer bazılarında sürdürülecektir. Gelişmiş ülkelerde yapısal bütçe dengesine göre 2011 ve 2012 yıllarında GSYİH'nın % ¾'ü oranında gerçekleştirilmiş olan sıkılaştırmanın 2013 yılında % 1.0 oranına yükselmesi beklenmektedir. Euro bölgesinde gerekli sıkılaştırmanın zaten büyük bir bölümü gerçekleştirilmiş olduğu cihetle bu süreç daha zayıf bir biçimde sürdürülecektir. A.B.D.'de vergi indirimlerinin sona erecek olması, otomatik harcama kısıntılarının devreye girmesi ve mali uçurum nedeniyle 2013 yılı bütçesi belirsizlik arz etmektedir. Piyasa ekonomilerinde ve gelişmekte olanlarda 2012 ve 2013 yılları için mali politikada belirgin bir değişiklik beklenmemektedir.

Başta A.B.D., Euro bölgesi ve İngiltere olmak üzere gelişmiş ekonomiler genelinde para politikalarının gevşetilmesi süreci devam etmektedir. Piyasa ekonomileri ile gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda ekonomik faaliyet hacminde yaşanan durgunluk ve enflasyondaki gerileme nedeniyle para politikalarının gevşetilmesine yönelik çeşitli önlemler devreye sokulmuştur.

2012 yılı yazında piyasalarda gözlenen olumlu hareketlenmeye rağmen finansal kesimin risklere karşı duyarlılığı bahar aylarına göre artmıştır ve küresel finansal sisteme olan güven duygusu halen istisnai biçim-

de kırılgan konumda bulunmaktadır. Gelişmiş ekonomilerde kredi hacmi gelişmeleri durgun bir görünüm arz etmekte olup, Euro bölgesinin güney ülkelerinde kredi hacmi sert bir daralma ve kredi faiz farkları önemli bir tırmanma göstermiştir. Yükselen risk algılaması piyasa ekonomilerine yönelik sermaye akımlarını daraltıcı bir etki doğurmuştur. Önümüzdeki dönemde finansal koşulların kırılgan durumunu muhafaza etmesi beklenmektedir. Temel makroekonomik göstergeler yakın gelecekte küresel faaliyet hacminde keskin bir iyileşme olacağı konusunda bir işaret vermemektedir.

Ekonomik faaliyet hacmine ilişkin devrevi –cyclical - göstergeler gelişmiş ülkelerde atıl kapasiteye işaret ederken piyasa ekonomilerinin bir çoğunda kapasite yetersizlikleri söz konusu olacaktır. Dünya Ekonomik Görünümü Raporu çalışmalarında elde edilen veriler gelişmiş ekonomilerde geniş hasıla açıkları bulunduğunu göstermektedir. Hasıla açıkları 2012 yılı için GSYİH'ya oran olarak Euro bölgesi ve Japonya için tahmin edilen % 2,5 ile A.B.D. için beklenen % 4.0 arasında değişmektedir. Bu açıklar kamu maliyesi alanındaki sıkışıklık ve bütçe açığını düşürmeye yönelik politikalar ile tutarlılık sergilemektedir. Buna karşılık krizden fazlaca etkilenmemiş olan çoğu yükselen piyasa ekonomisi ile gelişmekte olanlarda kapasite kullanımı kriz öncesi döneme göre daha yüksek düzeyde seyretmeye devam etmektedir.

Gelişmiş ülkeler, yükselen piyasa ekonomileri ve gelişmekte olan ekonomilerde gözlenen gelişmeler birbirinden çok farklı olmakla beraber dünyada 2012-2013 yıllarında işsizlik haddinin fazla değişmeyerek % 6 ¼ oranında seyretmesi beklenmektedir. Yükselen piyasa ekonomilerinde ortalama olarak işsizlik haddi 2008 yılı krizi öncesi değerlerinin altına düşmüşse de gelişmiş ekonomilerde kriz öncesine göre yükselmiş olup, 2012-2013 yıllarında önemli bir düşme göstermesi beklenmemektedir.

Küresel faaliyet hacmindeki yavaşlama ve gelişmiş ülkelerde gözlenen hacimli atıl kapasite genelde enflasyon haddinin gerilediği hususuna işaret etmektedir. Düşük emtia fiyatları gelişmiş ekonomilerde 2011 yılı sonlarında % 3.0 olan enflasyon oranının Temmuz 2012'de % 1 ½'ye düşmesini sağlamıştır. Çekirdek enflasyon % 1,5 dolayında sabit bir biçimde seyretmektedir. Yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olanlarda enflasyon haddi ortalama 2 puanlık bir düşüşle % 5 ½'nin hafifçe altına gerilemiştir. Daha ölçülü olmakla beraber çekirdek enflasyon haddi de gerilemiştir. Küresel makroekonomik görünüm daha belirsiz hale gelmiş ve küresel ekonomide ciddi boyutlu bir yavaşlama yaşanması riski alarm verici bir boyuta yükselmiştir. WEO 2012 ve 2013 yılları için küresel büyüme oranlarını, Nisan 2012'ye göre biraz aşağı çekerek, % 3.3 ve % 3.6 olarak tahmin etmektedir. Gelişmiş ekonomilerde resesyona ve yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olanlarda ciddi bir yavaşlamaya tekabül edecek şekilde küresel büyüme hızının 2013 yılında % 2.0'nin altına düşme olasılığı % 17 olarak belirlenmiştir.

Raporda OECD üyesi ülkeler genelinde 2000-2009 döneminde ortalama yıllık % 1.7 oranında reel anlamda büyüyen GSYİH'nın 2010 yılında, gelişmiş ülkeler ortalaması dikkate alındığında oldukça yüksek bir oranda, % 3.0 oranında büyüdüğü, özellikle Euro bölgesindeki krizin yansımasıyla 2011 yılından başlayarak keskin bir yavaşlama sürecine girdiği belirtilmektedir. OECD'ye göre bölge genelinde 2011 yılında 1.8 olarak gerçekleşmesi beklenen hasıla büyüme oranının, daha da yavaşlayarak 2012 ve 2013 yıllarında % 1.4'e gerilemesi ve toparlanmanın ancak 2014 yılından itibaren olanaklı hale geleceği öngörüsünde bulunulmaktadır.

Kasım ayında yayınlanmış olan OECD Ekonomik Görünüm raporunda bölge genelinde ekonomik büyümenin 2011 yılında keskin bir yavaşlama süreci içerisine girmiş olduğu ve bu durgunluğun yukarda verilen Tablodan izlenebileceği gibi uzunca bir süre etkisini sürdüreceği tahmininde bulunulmaktadır.

I. 3. Dünya Ekonomisinde Son Gelişmeler ve 2013 Yılı

Amerikan Merkez Bankası (FED) Aralık ayı ortasında üçüncü hacimli parasal gevşetme politikasını devreye sokmuştur. Yapılan açıklama ile FED ilk kez faiz hadleri ile işsizlik oranı arasında doğrudan bağ kuracağını ve işsizlik haddi % 6.5'in altına düşünceye kadar, enflasyon beklentisinin % 2.5'in üzerine çıkmaması koşuluyla, faiz haddini sıfıra yakın düzeyde sürdüreceğini açıklamıştır –Kasım ayı itibariyle işsizlik oranı % 7.7'dir -. Aynı politika demeti kapsamında üçüncü hacimli gevşetme paketi ile FED, daha önce taahhüt etmiş olduğu aylık 45 milyar Dolar tutarındaki konut ipoteğine dayalı (mortgage based) menkul kıymet alımlarına ek olarak aylık 40 milyar Dolar tutarında hazine menkul kıymeti alacağını beyan etmiştir. Toplam aylık

85 milyar Dolar tutarındaki bu parasal genişleme işgücü piyasasında esaslı bir iyileşme sağlanıncaya kadar devam ettirilecektir. Bu yeni parasal önlem paketi ile hane halkı ve iş dünyasının güven duygusunun pekiştirilmesi ve hane halkı harcamalarının özendirilmesi amaçlanmaktadır. Merkez bankacılığında ilk kez açıkça deklare edilen bu politika ile faiz hadleri doğrudan ekonominin içinde bulunduğu duruma bağlı kılınmaktadır.

Aralık ayının son iki gününde varılan siyasi uzlaşma ile "mali uçurum" tehlikesi kısmen giderilmiş ve kısmen ertelenmiştir. Varılan anlaşma sonuca yapılan yasal düzenleme ile aksi halde 1 Ocak tarihinde geçerli olacak şekilde devreye girecek ve ekonomi üzerinde ciddi yavaşlatıcı etkide bulunacak olan vergi artırımları, nüfusun çok zengin kesimini etkileyen bölümü haricinde kaldırılmıştır. Yıllık geliri 400 000 Dolara kadar olan kişiler ile 450 000 Dolara kadar olan aileler vergi artışlarının dışında tutulmuştur. Bu şekilde GSYİH üzerinde % 5 oranında daraltıcı etkide bulunacağı tahmin edilen "mali uçurum"un olumsuz etkisi yaklaşık % 1'e düşürülmüştür. Ancak devreye girecek olan otomatik harcama kesintileri ancak iki ay süreyle ertelenmiş olup, yeniden üzerinde anlaşmaya varılması ve 'borçlanma tavanı'nın yükseltilmesi gerekecektir. Diğer taraftan sürdürülemez boyuttaki emekli maaşları ve sağlık sigortası harcamaları, 1 trilyon Dolara ulaşan vergi indirim ve istisnalarını içeren 'vergi sistemi' ile büyük boyuttaki yapısal bütçe açığının daraltılması sorunlarının çözüme kavuşturulması başta gelen sorunlar olarak gündemde yerlerini muhafaza etmektedirler.

Euro Bölgesinde güney kuşağındaki üye ülkelerde yüksek kamu borçluluk oranları ve kamu kağıtlarını tutan bankacılık kesiminin bozulan bilançoları nedeniyle yaşanan ve 2012 yılı ortalarında 'para birliği'nin sürdürülebilirliği konusunda kaygı duyulmasına yol açacak boyuta ulaşan finansal krizin atlatılması alanında bu yılın başlarında olumlu gelişmeler olduğu gözlemlenmiştir. 10 Ocak 2013 tarihinde 10 yıl vadeli İspanyol kamu bonolarının faiz hadleri son bir yıllık dönemde ilk kez % 5'in altına düşmüştür. Bu faiz haddi geçen Temmuz ayında krizin zirve yaptığı dönemde İspanya hükümetinin borçlanabildiği faiz haddinin 2.5 puan altında bulunmaktadır. İtalya'da da benzer bir olumlu gelişme gözlemlenmektedir. İtalya'nın 10 yıllık kamu borç kâğıtları faiz haddi % 4'e gerilemiş olup, bu rakam yine krizin tavan yaptığı dönemde kamu borçlanma maliyetinin yükseldiği üst haddin yaklaşık 2.5 puan altındadır. Kamu borçlanma faizlerindeki gerileme borç stokunun sürdürülebilirliğini ve ekonomik büyümeyi olumlu biçimde etkileyecektir. Diğer taraftan finansal piyasalarda gözlemlenen bu iyileşme bankacılık kesimini de olumlu etkilemiş ve bankaların bağımlılığını bir ölçüde azaltmıştır. Euro Bölgesi ile 27 üyeli Birlik'te kamu borcunun GSYİH'ya olan oranı sırasıyla % 90.0 ve % 85.1 oranında istikrar kazanmıştır. Ancak Euro Bölgesi ile Birliğin tümü genelinde reel sektörde süregelen durgunluk ve daralma halen etkisini sürdürmektedir. Kasım 2012 ayında gerek Euro bölgesi gerek 27 üyeli AB'nde sınai üretim hacmi bir önceki yılın aynı ayına göre % 0.3 oranında daha düşük gerçekleşmişken, Kasım ayları sonu itibariyle son 12 aylık döneme ilişkin sınai üretim hacmi 2012 yılında bir önceki yıla göre Euro bölgesinde % 3.7 ve Birlik genelinde de % 3.3 oranında daralma göstermiştir. Ekim 2012 ayında önceki yılın aynı ayına göre sınai üretim düşüşü sırasıyla % 1.9 ve % 0.8 olmuştu. Uluslararası Para Fonu IMF 23 Ocak 2013 tarihinde Dünya Ekonomik Görünümü raporunun güncellemesini yayınlamış ve yukarda verilen ilgili Tablodan görüleceği üzere 2013 yılı büyüme tahminini dünya geneli ve belli başlı ekonomik bölgelerin hemen tümü için 0.1 puan düşürmüştür.

II. TÜRKİYE'DE GENEL EKONOMİK VE SOSYAL DURUM

II.1. GENEL EKONOMİK DURUM

2008 yılı Ağustos ayında Lehman Brothers yatırım bankasının iflas etmesiyle patlak veren küresel finansal kriz ve ertesinde küresel reel ekonomide yaşanan ve başta Euro Bölgesi ekonomileri olmak üzere önemli Avrupa ülkelerinde devreye giren ekonomik küçülme süreci, artan işsizlik düzeyleri, keskin bir düşüş sergileyen varlık fiyatlarının servet etkisi ve hane halkları ile iş dünyasındaki beklentilerindeki bozulmalar, farklılıklar göstermekle beraber, hemen tüm ülkelerde tüketim ve yatırım taleplerinde ciddi boyutta bir daralmayı beraberinde getirmiştir. Daralan dış talebe bağlı olarak Türkiye ihracatında keskin bir düşüş yaşanmış diğer taraftan dış finansman olanaklarında meydana gelen daralma, bankalar ve şirketlerin net dış borç ödeyicisi durumuna gelmeleri ve geleceğe ilişkin beklentilerdeki bozulma nedeniyle 2009 yılında tüketim ve yatırım talebinde ciddi boyutta daralma gözlenmiştir. Bu olumsuz konjonktür Türkiye'nin ekonomik hacminde 2008 yılının son çeyreği ile başlayan ve dört dönem boyunca devam eden keskin bir küçülmeyi

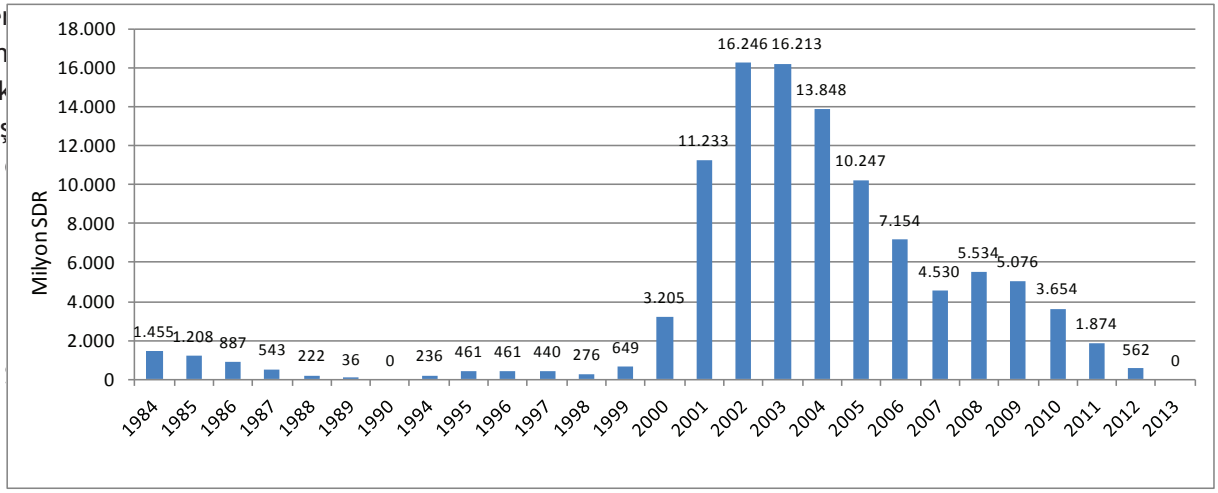
beraberinde getirmiştir. Küresel düzeyde toparlanma belirtilerinin ortaya çıkması ile birlikte yurtiçi talebi ve üretimi artırmaya yönelik olarak Hükümetçe alınan önlemlerin de katkısıyla, % 14,7 oranında rekor düzeyde bir küçülmenin yaşandığı 2009 yılı ilk çeyrek döneminin ardından ekonomide göreli iyileşme belirtileri ortaya çıkmış ve yılın son çeyrek döneminde yeniden büyüme süreci içerisine girilmiştir. Belirsizliklerin azalması, tüketici güven duygusunun pekişmesi ve kredi koşullarının iyileşmesi tüketim ve yatırım kararlarını olumlu biçimde etkileyerek yurtiçi talebi artırmıştır. 2009 yılının ilk yarısında % 11.1 oranında küçülen ekonomi 2010 yılının ilk yarısında % 11.0 oranında büyüme kaydetmiştir. Ekonomi yılın üçüncü ve dördüncü çeyrek dönemlerinde de sırasıyla % 5,3 ve 9,2 oranlarında büyüme göstererek bu eğilimini sürdürmüş ve yılın tamamı itibariyle GSYİH'daki büyüme önceki yıla göre % 9,0 oranında gerçekleşmiştir. Küresel kriz ertesinde ekonomik toparlanma ile birlikte 2009 yılının son çeyrek döneminde başlayan ve 2010 yılı boyunca gözlemlenen hızlı büyüme dalgalanmalar göstermekle beraber 2011 yılının ilk üççeyrek döneminde de yaklaşık aynı hızı koruyarak sürmüştür. İç dış talep ayrışmasının ve GSYİH'nın % 10'una tırmanan cari açığın makroekonomik istikrar üzerinde yarattığı ciddi riskin azaltılması amacıyla talebin frenlenmesi ve bu şekilde ekonominin soğutulması amacıyla alınan önlemlerin katkısıyla 2011 yılı son çeyreğinde ekonomik büyümede gözlemlenmeye başlanan yavaşlama dört dönem boyunca kesintisiz biçimde devam etmiştir. Bu yavaşlama sürecinde 2012 yılı üçüncü üç aylık dönemde büyüme hızı % 1,6'ya kadar gerilerken, yılın ilk dokuz aylık dönemi itibariyle % 2,6 olarak gerçekleşmiştir.

Aslında bugünkü ekonomi politikasının temelini, 1960-1980 arasında boyunca süren ve devletin öncülük ettiği ithal ikamesine dayalı büyüme stratejisinden sonra 1980'li yılların ikinci yarısından başlayarak kararlı ancak hazırlıksız biçimde benimsenen serbestleşme hareketi, özel sektörün öncülüğünde gerçekleşmesi öngörülen ve günümüze kadar uzanan bir büyüme stratejisi oluşturmuştur. 1989 yılında sermaye hareketlerine tam serbestleşme getirilmesinin ardından gecikmeyle de olsa yabancı sermaye akışı giderek güç kazanmış ve ekonomik büyümenin finansmanına katkı sağlamıştır. Ancak serbestleşme yolunda atılan bu aceleci adımlar makroekonomik politikaların uygulanması alanında yeteri kadar kurumsal ve yasal yeniden yapılandırmalarla desteklenmediğinden hem beklenilen büyüme hızının sağlanmasında hem ekonomik istikrarın korunmasında başlangıçta umulan başarı elde edilememiştir. Özel yatırım ve tüketim harcamaları kamu kesiminde yeterli tasarruf önlemleri alınmaksızın, borçlanmaya ve açık finansmana dayalı kamu açıklarıyla birlikte gerçekleştirilmiş ve giderek yükselen reel faizler özel sektör üzerinde yatırımları caydırıcı etki doğurmuş ve ekonomik büyüme ve istihdam derin iniş-çıkışlara maruz kalmıştır. Bu süreç doğal olarak etkisini enflasyon üzerinde de göstermiştir.

Yüksek enflasyon ve istikrarsız ekonomik konjonktür orta ve uzun vadeli ortalama ekonomik büyüme hızının da belirgin şekilde yavaşlaması sonucunu doğurmuştur. II. Dünya Savaşını izleyen dönemde, kişi başına GSYİH düzeyi düşük OECD üyesi ülkelerdeki büyüme hızının, genelde kişi başına gelir düzeyi yüksek olan üye ülkelerin ortalama büyüme hızından daha yüksek gerçekleşmiştir. Buna karşılık, 1980'li ve 1990'lı yıllar boyunca Türkiye bu genel kuralın dışında kalmış ve ekonomik büyüme performansı düşük düzeyde ve gelişmiş OECD üyesi ülkelerin altında seyretmiştir. Hatta bu nedenle 1990'lı yıllar Türkiye ekonomisi için "kayıp yıllar" olarak ifade edilmiştir. Bu dönemde işgücü katılım oranı gerilemiş ve işgücü verimliliği artış oranı düşmüştür. Türkiye'deki kişi başına gelir düzeyi OECD ülkelerindeki kişi başına gelir düzeylerine yaklaşacağı yerde aradaki fark bu iki on yıllık dönem boyunca büyümüştür.

Temelinde yüksek boyutlu kamu finansman açığının yattığı ısrarlı, dalgalanma gösteren yüksek enflasyon yatırımcıların ve tasarruf sahiplerinin ileriye dönük planlamalar yapabilmesi olanağını ortadan kaldırmış, ekonomi ve toplum üzerinde ağır bir yük oluşturmuştur. Söz konusu bu uzun dönem boyunca ülke ekonomisi sürekli olarak istikrar eksikliği ile yüz yüze olmuş, belirsizlik ortamının ve yüksek enflasyon düzeyinin neden olduğu aşırı yüksek reel faizler yerli ve yabancı sabit sermaye yatırımlarını ürkütmüş, sermaye birikim hızı önemli ölçüde yavaşlamış, yüksek reel faizler ve bu faizlerin özendirdiği kısa vadeli ve oynak yabancı portföy yatırımları nedeniyle ekonomi kan kaybederken, ani ve yüksek boyutlu sermaye hareketleri ekonomik krizlere yol açmıştır. İstikrar programlarının uygulamasında gösterilen kararlılık derecesine ve dışsal koşullardaki değişimlere bağlı olarak ekonomi salınımlar göstermiş olsa da, yüksek düzeyde bir kalıcılık kazanan enflasyon sürecinin altında yatan temel neden büyük boyutlu kamu açıkları olmuştur. Bu açıkların finansmanı

parasal tabanın büyüme hızını yükseltmiş ve kamunun finans ve sermaye piyasalarının hemen hemen tek müşter
hüküm
bir etk
geçmiş
etken

Kaynak:IMF

Söz konusu edilen bu iki on yılı aşkın sürede ekonominin istikrara kavuşturulması amacıyla Uluslararası Para Fonu ile dört Stand-By anlaşması yapılmıştır. Yukarıdaki grafikte IMF'ye olan borç stokunun gelişimi yer almaktadır. Şekilden görülebileceği gibi 2002 yılında zirveye ulaşan borç stoku 2013 yılında sıfırlanmıştır. Ancak, değişen dünya dengeleri içerisinde IMF'ye verilen artık değiştiğini, piyasada serbest dolaşan fonlar dolayısıyla devletlerin borç bulma yöntemlerini değiştirdiklerini, Brezilya, Endonezya gibi bir çok ülkenin artık IMF ile borç ilişkilerini sonlandırdığını dikkate almakta fayda bulunmaktadır. Türkiye açısından önemli bir konu da ileri de değinileceği üzere IMF'ye olan sonlandırılmakla birlikte gerek devletin gerekse de özel kesimin dış borçlarında görülen önemli bir artıştır. Olası bir döviz darboğazında ya da devalüasyon durumunda, dış borçlar önemli bir sorun olma potansiyeline sahiptir.

Türkiye 90'lı yıllarda ilk ciddi krizle 1994 yılında karşı karşıya kalmıştır. % 8.1 oranında yüksek oranlı bir ekonomik büyümenin gerçekleşmiş olduğu 1993 yılı sonlarında hükümetin, yüksek monetizasyon sağlayarak faiz hadlerini düşürme ve borç stoku büyümesini bu şekilde yavaşlatma politikası izlemeye başlaması, yüksek bütçe açığının azaltılması yönünde etkin bir çabanın ortaya konulmadığı ve Türk Lirasının aşırı değerlenmiş olduğu bir ortamda, var olan likiditenin dövize yönlendirilmesi sonucunu doğurmuş, bu durum 1994 başından itibaren mali ve döviz piyasalarında krize yol açmıştır. Ocak 1994'te TL'nin döviz kurunda meydana gelen erimenin sadece % 13'te kalmasına rağmen, bu gelişme bankaların bilançolarını bozmuş, bazı bankaların iflasına yol açmıştır. Nisan 1994 ayında Hükümet IMF ile bir istikrar anlaşması imzalamış, Türk Lirasını ek % 65 oranında devalüe etmiş ve bankacılık kesiminin açık pozisyonlarını kapattıktan sonra (ilerde yaşanacak bankacılık kesimi krizlerinin önemli nedenlerinden birisi olacak olan) mevduatlara % 100 güvence getirmiştir. Aşırı değerli Türk lirası ve devalüasyon beklentisi yüzünden yabancı sermayenin kaçması reel faiz hadlerinin aşırı tırmanması sonucunu getirmiş, -yıl ortalaması olarak % 140- bunu şiddetli bir ekonomik daralma süreci izlemiş ve bankacılık kesimi büyük boyutlu zararlarla, geri dönüşsüz kredilerle ve likidite sorunlarıyla karşılaşmıştır. Kamu bankaları net varlıklarının yaklaşık % 90'ını yitirmişler ve bu tarihten itibaren sürekli bir zayıflama dönemi içine girmişlerdir. Enflasyon oranında artışa yol açacağı bilinmekle beraber 1994 yılı sonbaharından itibaren alınan genişletici ekonomik politikalar iktisadi durgunluğun sona ermesini çabuklaştırmış ve ekonomi 1995 yılının ikinci yarısından itibaren, esas itibariyle iç talepteki canlanmadan kaynaklanan istikrarlı ve hızlı bir büyüme dönemi içine girmiştir. Devalüasyonun etkisiyle canlanan dışsatım ekonomik toparlanmaya katkıda bulunan bir diğer önemli etken olmuş ve istikrar programı gevşetilmiştir.

Türkiye ekonomisi 1994 yılında karşı karşıya kaldığı şiddetli daralmanın ertesinde 1995 yılında kazandığı canlılığı 1996 ve 1997 yıllarında da sürdürmüştür.1997 yılında gerçekleşen yüksek oranlı GSYİH büyümesi esas itibariyle özel tüketim harcamalarındaki canlılık ile genişletici maliye ve para politikaları ile arttırılan kamu cari ve yatırım harcamalarından kaynaklanmıştır. Yüksek reel faizlerin oluşumuna yol açan yüksek hacimli kamu borçlanması, arttırılan kamu cari ve yatırım harcamaları ile yüksek reel faizlerin gelir arttırıcı et-

kisi, 1997 yılında iç talepteki canlılığı yaratan başlıca etkenler olmuşlardır.1997 yılında kamu cari ve yatırım harcamalarındaki artış oranı, 1994-96 döneminden farklı olarak, faiz ödemelerindeki artıştan yüksek olmuş ve daha önceleri yavaşlamakla beraber artış gösteren faiz dışı bütçe dengesi, nominal bazda dahi anılan yıl içinde daralma göstermiştir.

Türkiye, mevcut makro ekonomik sorunlara doğrudan yönelik ve kararlı bir ekonomi politikası demetinin oluşturulduğu bir ortamda 1998 yılına girmiş ve enflasyonda kalıcı bir düşüşün sağlanması temel hedef olarak alınmıştır. Bu çerçevede; Konsolide Bütçe faiz dışı fazlasının arttırılması, kamu kesimi maaş ve ücretleri ile tarımsal destekleme fiyatlarının belirlenmesinde "Hedeflenen Enflasyon"un dikkate alınması, para politikasının, enflasyonda öngörülen düşmeyi destekleyici bir biçimde ve koordineli olarak uygulanması, kamu finansmanını güçlendirecek yapısal reformların gerçekleştirilmesi ile iç borçlanma ihtiyacının düşürülmesi ve ekonomide etkinliğin arttırılması amacıyla özelleştirmenin hızlandırılması, temel politikalar olarak alınmıştır. 1998 yılı Haziran ayı sonunda IMF ile bir "İzleme Anlaşması" - Staff Monitored Program - yapılarak, hükümetin IMF'ye karşı taahhütlerini ortaya koyan bir Ekonomik Politikalar Bildirgesi - Memorandum of Economic Policies - verilmiştir. 1998 yılının ilk yarısında belirlenen ve daha sonra üzerinde IMF ile mutabakata varılan ekonomik politikanın uygulamaya konulmasında gösterilen kararlı tutum ve alınan sonuçlar ekonominin geleceğine yönelik beklentileri olumlu biçimde etkilemiştir. Ne var ki, 1997 yılı ortalarında Tayland'da başlayıp sermaye ve mal hareketleri yoluyla dalga, dalga Güneydoğu Asya'yı etkisi altına alan ve 1998 yılında Rusya'nın borç erteleme (moratoryum) ilan etmesiyle hemen tüm dünya ekonomilerini sarsma boyutuna ulaşan kriz, gecikme ile de olsa Türkiye'yi de etkilemiş ve piyasalarda oluşmuş olan iyimser havanın kaybolmasına, belirsizlik ortamının derinleşmesine, sermaye çıkışlarına ve faiz hadlerinde sıçramalara neden olmuştur.

Türkiye ekonomisinde 1995-97 döneminde gerçekleşen ve büyük ölçüde hızlı iç talep genişlemesine dayalı yüksek büyüme hızı; 1998 yılı başında enflasyonu % 50'ye düşürme hedefi çerçevesinde alınan, daraltıcı olmasa da genişletici olmayan para ve maliye politikasının iç talepte ortaya çıkardığı daralma ve buna ek olarak dünyada yaşanan ekonomik krizin dış talepte meydana getirdiği azalma nedeniyle, 1998 yılının ikinci üç aylık döneminden itibaren yavaşlama süreci içine girmiştir. Türkiye 1999 yılına, hafiflemeye başlamakla beraber Uzak-Doğu Asya krizinin etkilerinin sürmekte olduğu, Rusya'daki krizin derinleştiği, küresel krizin özellikle Latin Amerika'dan kaynaklanan kaygılar nedeniyle yaygınlık kazanması beklentisinin bulunduğu ve erken seçim kararının getirdiği belirsizliğin hakim olduğu bir ortamda girmiştir. Bu olumsuz iç ve dış konjonktürde, 1998 yılının ikinci yarısından itibaren yavaşlama eğilimi içerisine giren ekonomik büyüme 1998 yılının son çeyreğinde sadece % 0,7 (yılın tümü için GSYİH büyüme oranı % 3,1) olarak gerçekleştikten sonra, 1999 yılının ilk çeyreği ile birlikte daralmaya dönüşmüş ve ekonomi, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin o güne kadar ki en şiddetli daralmasını yaşamış ve GSYİH bu dönemde, bir önceki yılın aynı dönemine göre, % 9.1 oranında daralmıştır. Yüksek reel faizlerin ve yılın ilk çeyreğindeki belirsizliğin olumsuz etkilerine yılın ikinci yarısında yaşanan iki şiddetli depremin maddi ve manevi yıkıntıları eklenmiştir. Yurtiçi talep yılın tamamı itibariyle % 4 oranında düşmüş, 1999 yılında yurtdışı talep de benzer bir seyir izlemiş, mal ve hizmet ihracatı bir önceki yıla göre % 1,4 oranında bir gerileme göstermiştir. İç ve dış koşullardaki bu olumsuz gelişmeler 1999 yılında, sabit fiyatlar üzerinden GSYİH'nın % 5 GSMH'nin ise % 6,4 oranında daralması sonucunu doğurmuştur.

Nisan ayında yapılan Genel seçimlerin ertesinde kurulan Hükümetçe Haziran 1999 ayında IMF ile yapılan görüşmelerde, daha önce, 26 Haziran 1998 tarihinde yine IMF ile yapılmış olan "Yakın İzleme Anlaşması"nın, süreli programlara bağlı ve mali destek içeren bir "Stand-By" anlaşması yolunda köprü görevi görmesi yolunda mutabakata varılmıştır. Türkiye temel amacı enflasyonun indirilmesi olan bir yeni ekonomik istikrar programına, 1999 yılı sonunda IMF ile yapılan üç yıl süreli Stand-By Anlaşmasının yürürlüğe konulmasıyla başlamıştır. Yeni istikrar programı esas itibariyle döviz çapası sistemine dayalı bir dezenflasyon ve Merkez Bankası bilançosunun "net varlıklar" kalemine tavan getiren bir parasal kontrol sürecine dayanmıştır. İstikrar programı ayrıntılı bir mali önlemler paketi içermekte ayrıca faiz dışı bütçe dengesi ile ilgili olarak performans kriterleri saptamakta idi. Ayrıca istikrar programı kapsamında önemli yapısal reform düzenlemelerinin uygulamaya konulması da Hükümetçe taahhüt edilmiştir. Öngörülen mali hedeflere ulaşılabilmesi için 2000 yılı programı, üçte ikisinden fazlası gelir arttırıcı ve kalanı harcama kısıtlamalarından oluşan ve toplam tu-

tarı GSYİH'nin % 7.5'i kadar tutan mali önlemler paketi öngörmüştür.

Para ve kur politikası çerçevesinde; kur politikasının, istikrar programı boyunca yalnızca enflasyon hedefine göre belirlenmesi, döviz kurları tespitinin, 2000 Ocak-2001 Haziran döneminde "enflasyon hedefine yönelik kur sepeti", izleyen dönemde ise "kademeli olarak genişleyen band" sistemine göre yapılması kararlaştırılmıştır. Para politikası ise, Merkez Bankası bilançosunun temel büyüklüklerinden olan "net iç varlıklar" kalemine getirilen "tavan" ve "net uluslararası rezervler" kalemine getirilen minimum seviye ile şekillendirilmiştir. Bu kapsamda kısa dönemli dalgalanmalar hariç, para tabanının genişlemesinin ödemeler dengesi hareketleriyle sağlanması, ulusal faiz hadlerinin serbest piyasa tarafından oluşturulması öngörülmüştür. Gelirler politikası kapsamında program süresince maaş ve ücret artışlarının hedeflenen enflasyon oranına göre belirlenmesi öngörülmüş ve istikrar programı geniş kapsamlı bir dizi yapısal reformla desteklenmiştir. 2000 yılında enflasyon düzeyinin düşürülmesi alanında başarılı olunmuş, yurt içi talepteki canlanma her ne kadar ithal talebinin hızla yükselmesi sonucunu doğurmuşsa da üretim artışına yol açmış, istihdam seviyesi yükselmiştir. Maliye politikası kapsamında belirlenmiş olan hedeflere ulaşılmış, kamu açıklarının azaltılması ve yapısal reformların gerçekleştirilmesi alanlarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Öngörülen para ve kur politikası çerçevesinde kur hadlerinin hedeflenen enflasyona göre belirlenmesi, gerçekleşen enflasyonun, hedeflenen enflasyonun üzerinde tahakkuk etmesi sonucu, Türk Lirası yıl içinde giderek reel değer kazanmaya başlamıştır.

IMF ile yapılan 17. Stand-By anlaşması ile omurgası şekillendirilen enflasyonu düşürme programının uygulanması sürecinde kamu açıklarının azaltılması ve yapısal reformlar alanında önemli adımlar atılmış, faiz oranları hızla düşmüş ve enflasyon haddinde, petrol fiyatlarındaki artışın olumsuz etkisine rağmen, 10 puanlık bir düşme gerçekleştirilmiştir. Faiz hadlerindeki hızlı ve çarpıcı gerileme ile TL'nin aşırı değerli hale gelmiş olması nedenleriyle 2000 yılında gerçekleştirilen GSMH büyümesi esas itibariyle iç talep genişlemesinden kaynaklanmıştır. Sonuçta 2000 yılında reel anlamda % 6,3 oranında genişleme gösteren GSMH, yine de sabit fiyatlar üzerinden 1998 yılı seviyesinin altında kalmıştır. 2000 yılında ekonomik büyümeyi destekleyen tüketim harcamaları genişlemesi kısa vadeli dış borçlanmaya dayalı olurken, dış satım yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korumuş, ithalat tutarında ise % 37 oranında önemli bir yükselme meydana gelmiştir. TL'nin giderek değer kazanması ile genişleyen ve doğrudan yatırımlarla değil de portföy yatırımları ve kısa vadeli sermaye hareketleri ile finanse edilen cari işlemler açığı, istikrar politikasının sürdürülebilirliği önündeki en önemli engel konumuna gelmiştir. Diğer taraftan, bankacılık kesiminin henüz algılayamamış olduğu, "döviz kuru çapasının" yeniden özendirdiği döviz açık pozisyonu riski ile vade uyumsuzluğu nedeniyle artan faiz riski - uzun vadeli plasmanların kısa vadeli fonlarla finanse edilmesi – istikrar programının başarısı üzerindeki iki önemli tehdidi oluşturmuştur.

2000 yılında TL'nin beklenenin üzerinde reel değer kazanması, yılın ilk yarısında faiz oranlarının beklentilerin üzerinde düşmesiyle ve aşırı değerli TL'nin ithal talebini arttırmasıyla birlikte iç talebin hızla artması, uluslararası petrol ve buna bağlı olarak enerji fiyatlarındaki artış ve Euro/Dolar paritesindeki gelişmeler cari işlemler açığının giderek yükselmesine ve sonbaharda söz konusu açığın GSMH'ya olan oranının % 5 mertebesine kadar çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler iç ve dış piyasalarda, uygulanmakta olan kur politikasının sürdürülebilirliği ve cari açığın dış finansmanı konusundaki endişeleri arttırmıştır. Uluslararası piyasalarda istikrar programına olan güven azalmış, Ağustos ayından sonra faiz oranlarının artış eğilimine girmiş olmasına rağmen yeterli sermaye girişi olmamış ve ciddi bir likidite sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır. Giderek etkisi derinleşen bu süreç Kasım ayının ikinci yarısında, bir şok halinde, kısa vadeli faizlerde hızlı bir yükselmeye ve menkul kıymet fiyatlarında düşmeye yol açmıştır. Yurt dışına önemli miktarda sermaye çıkışı olurken, döviz rezervleri azalmış, bu gelişmeler döviz kuru üzerinde baskı oluşturmuştur. Ancak bankacılık kesiminin yapısının zayıflığı ve Kasım 2000 krizinin bankaların özvarlığında meydana getirdiği erime, kur çapası politikasının korunması ile TL'nin aşırı değerli konumunu sürdürme konusundaki ısrar ve yıllar boyu kamu bankalarının bilançolarına gizlenmiş olan yüksek hacimli kamu finansman açığı, Şubat 2001 krizini kaçınılmaz kılan başlıca nedenler olmuşlardır.

Her iki krizin çıkmasında bankacılık kesiminin güçsüzlüğü ve taşıdığı döviz kuru, faiz ve geri dönmeyen

kredi riski birinci derecede rol oynarken, birincisinde yabancıları, ikincisinde yerli bankaları dövize yönlendiren olgu, aşırı değerli duruma gelmiş TL'nin zihinlere yerleştirdiği devalüasyon olasılığı olmuştur. Yine önemli boyuttaki bir sermaye kaçışının ardından Hükümet "döviz çapası" sisteminden vazgeçilerek dalgalı kur sistemine geçilmiş olduğunu deklare etmiş ve hızlı bir süreç içerisinde, makroekonomik dengelerin tekrar tesis edilmesi amacıyla yeni bir istikrar programının uygulamasına geçilmiş ve 15 Mart 2001 tarihinde Hükümet tarafından "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" (GEGP) yayınlanmıştır. Programın (GEGP) genel stratejisi üç aşamadan oluşturulmuştur. Birinci aşamada, bankacılık sektörüne ilişkin tedbirlerin süratle alınması, mali piyasalardaki belirsizliklerin azaltılması ve kriz ortamından süratle çıkılması, ikinci aşamada, faiz ve döviz kurunun belirli bir istikrar kazanmasının sağlanması, üçüncü aşamada ise makroekonomik dengelerin tesisi ile yılın ikinci yarısından itibaren istikrarlı bir büyüme ortamının sağlanması amaçlanmıştır. IMF ile yapılan ayrıntılı görüşme ve değerlendirmelerin ardından hazırlanarak 3 Mayıs 2001 tarihinde sunulan Niyet Mektubunun IMF tarafından onaylandığı 15 Mayıs 2001 tarihinde, Merkez Bankası'nca 2001 Yılı Para Programı yayınlanmıştır. Çok geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir Yapısal Politikalar Listesini de içeren Niyet Mektubunda "Dalgalı Döviz Kuru" esas alınmıştır. Yeni Stand-By düzenlemesi çerçevesinde IMF, Türkiye'ye ilave yaklaşık 8 milyar dolar kredi sağlamış ve öncelik, daha önce uygulanan programın aksine, enflasyonla mücadeleye değil, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına ve iç borç stokunun çevrilebilmesine verilmiştir. Hazine Müsteşarlığı Haziran 2001 ayı ortasında iç borçlanmanın vadesini uygun maliyetlerle uzatmak ve bankacılık kesiminin döviz riskini azaltmak amacıyla bir borç takası operasyonu gerçekleştirmiştir. Finansal piyasalarda olduğu gibi reel ekonomide de 2001 yılı, ülkemizde o yıla kadar yaşanmamış derinlikte bir kriz dönemi olmuştur. Faiz hadlerindeki hızlı yükselme, kredi olanaklarındaki daralma, piyasalara hakim olan güvensizlik nedeniyle tüketim ve yatırım kararlarının ertelenmesi, üretim, istihdam ve reel ücretlerde meydana gelen küçülme, toplam yurtiçi talepte önemli bir daralmaya neden olmuş ve GSMH'daki daralma tahminlerin üzerine çıkarak (-)% 9.4 olarak gerçekleşmiş ve Türkiye 2001 yılında, II. Dünya Savaşından sonraki en büyük ekonomik küçülmeyi yaşamıştır.

2000 yılında belirgin bir gerileme süreci içine giren enflasyon 2001 yılında tekrar önemli bir şekilde yükselmiştir. 2002 yılında güçlendirilmiş orta vadeli bir programı uygulamaya koymak amacıyla IMF'ye 18 Ocak 2002 tarihinde yeni bir Niyet mektubu sunulmuş ve IMF İcra Direktörleri Kurulu'nun 4 Şubat 2002 tarihinde Niyet Mektubunu onaylaması ile 3 yıllık bir dönemi kapsayan Stand-By düzenlemesi yürürlüğe girmiştir. Ancak yaşanan siyasi belirsizlik nedeniyle ve erken seçim sürecinde enflasyonla mücadelenin güçlendirilmesi amacıyla 30 Temmuz 2002 tarihinde IMF'ye verilmiş olan taahhütleri teyit eden Ek Niyet Mektubu verilmiştir. Stand-By düzenlemesi doğrultusunda hazırlanmış olan 2002 yılı Bütçesi borçların döndürülebilirliğinin sağlanmasını temel hedef olarak almış ve bu nedenle yüksek boyutta bir faiz dışı fazlanın sağlanmasını öngörmüş, bu amaçla sıkı bir maliye politikası uygulaması gözetilerek hazırlanmıştır. Bütçe hedefine ulaşılabilmesini sağlamak amacıyla yıl içinde bazı önemli gelir artırıcı önlemler alınmıştır. 2002 yılı Para Politikası parasal hedefleme çerçevesine dayandırılırken, kur politikası 'Dalgalı Kur Rejimi'nin sürdürülmesi esasına dayalı olmuştur. Seçim öncesi ve sonrası dönemde meydana gelen harcama artışlarının kamu mali dengesini olumsuz yönde etkilemiş olmasına rağmen, 2002 yılında ekonomik programın kararlılıkla uygulanması sonucu makroekonomik göstergelerde iyileşme süreci başlamıştır. Ekonominin büyüme sürecine girmesinde, uygulanmakta olan ekonomik politikalara duyulan güvenin artması ve iç talep canlanmasına ilişkin iyimser beklentiler etkili olmuştur. Ayrıca 2001 yılında iç pazar daralması ve TL'nin reel değerinde meydana gelen erime nedeniyle canlanma eğilimi içine giren ihracatın 2002 yılında artışını daha da hızlanarak sürdürmesi, sanayi üretimini olumlu etkilemiş ve ekonominin büyümesine katkıda bulunmuştur. Uygulanan ekonomik program mali piyasalarda istikrarın yeniden sağlanmasını olanaklı kılarken, iç borcun sürdürülebilirliğine ilişkin endişelerin azalması ekonomiye duyulan güvenin büyük ölçüde tesisine yardımcı olmuş, faiz hadleri bir önceki yıla göre düşmüş, ayrıca özel firmalar yurt dışı mali kaynaklardan daha uzun vadeli ve daha uygun koşullarla yararlanmaya başlamışlardır.

Diğer taraftan 2002 yılında ekonomik alanda meydana gelen hızlı büyümede, bir önceki yıl yaşanmış olan şiddetli daralmanın yarattığı ve GSMH'nın sabit fiyatlar üzerinden yaklaşık 1996 yılı düzeyine gerilemiş olduğu düşük baz değerinin de etkisi olmuştur. 2001 yılının son çeyreğinde yaşanan % 12,3 oranındaki da-

ralmadan sonra tekrar büyümeye başlayan GSMH, yılın tümü itibariyle, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden, öngörülen başlangıç ve revize hedefleri aşarak % 7,9 oranında büyüme sergilemiştir. GSYİH ise 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden 2003 yılında % 5,3 oranında büyüme sergilemiştir. Diğer taraftan gerçekleşen enflasyon da hedeflenen değerlerin altında kalmıştır. Yılsonuna göre 12 aylık % değişme TÜFE'de % 29,7, TEFE'de ise % 30,8 olmuştur. Uygulana gelmekte olan istikrar programı doğrultusunda 2003 yılı bütçesi de mali disiplinin sağlanmasını ve kamu borçlarının döndürülebilirliğini temel hedef olarak almış ve sıkı bir disiplin ile alınan uygulama sonuçları bu temel hedefler ile uyum içerisinde olmuştur. Gerek izlenen sıkı maliye politikası ve gerek faiz hadlerindeki belirgin düşüş sonucu 2003 yılında konsolide bütçe dengesindeki açık, cüzi bir azalışla, yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korumuş ve reel anlamda % 18,4 oranında önemli bir daralma göstermiştir. 2003 yılında faiz oranlarındaki gerilemenin etkisiyle faiz harcamalarının konsolide bütçe harcamalarına oranı bir önceki yıla ilişkin % 44,8 düzeyinden % 41.6'ya gerilemiştir. Merkez Bankası'nca 2003 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmış ve örtük enflasyon hedeflemesi stratejisine devam edilmiştir. Fiyat artışlarındaki yavaşlama eğilimi 2003 yılında da sürmüştür. 2003 yılında toptan eşya fiyatları endeksi bir önceki yıla göre 16,9 puan düşerek % 13,9'a gerilerken, öngörülen hedefin 2,6 puan altında gerçekleşmiştir. 2003 yılında tüketici fiyatlarındaki artış oranı ise bir önceki yıldaki % 29,7 oranından % 18,4'e gerilemiştir. Yıllık ortalama % değişme ise 2003 yılında bir önceki yıla göre TEFE'de % 50,1'den % 25,6'ya, TÜFE'de ise % 45'ten % 25,3'e düşmüştür.

2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ve daralmanın ardından 2002 yılının başından itibaren gözlemlenen ve giderek hızlanan ekonomik toparlanma ve büyüme eğilimi etkisini biraz yavaşlamış olmakla beraber 2003 yılı boyunca da kesintisiz bir biçimde sürdürmüştür. 2002 yılı sonbaharında başlayarak 2003 yılı ilk yarısında doruk noktasına ulaşan Irak krizi ekonomik büyümenin 2003 yılının birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde biraz düşük düzeyde gerçekleşmesinde etkili olmuştur. 2003 yılında GSMH büyüme hızının bir önceki yıla göre 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden 2 puan düşüşle % 5,9 olarak gerçekleşmesinde yılın geneli itibariyle tarım sektörü katma değerinin % 2,5 oranında daralması, inşaat sektöründeki daralmanın hızlanarak % 9 düzeyinde gerçekleşmesi ve mali kuruluşlar sektöründeki daralmanın yavaşlamış olmakla beraber (% 6,3) 2003 yılında da devam etmesi başta gelen unsurlar olmuştur. Buna karşılık 2003 yılında, sanayi sektöründe % 7,8, ticaret sektöründe % 8,1, ulaştırma ve haberleşme sektöründe ise % 8,4 oranında dikkate değer büyümeler gerçekleştirilmiştir. 2003 yılında GSYİH 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden % 5,3 oranında büyümüştür.

2004 yılı Bütçesi makroekonomik değişkenlerde bir değişiklik yapılmaksızın IMF ile yapılmış olan Stand – By Anlaşmasında öngörülen ekonomik programa uyumlu şekilde hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. 2004 yılında konsolide bütçe kapsamındaki kuruluşların tamamında, "Analitik Bütçe Sınıflandırması" (ABS) olarak adlandırılan yeni bütçe sınıflandırmasına geçilmiştir. Diğer taraftan Stand-By düzenlemesi kapsamında yürütülen 7. gözden geçirme çalışmaları çerçevesinde IMF'ye 2 Nisan 2004 tarihinde sunulan Niyet Mektubunda, kamu maliyesi alanında, GSYİH'nın % 6,5'i tutarındaki kamu sektörü faiz dışı fazla hedefinin programın temel taşı olmaya devam edeceği vurgulanmıştır. 2004 yılında faiz oranlarındaki gerilemenin etkisiyle faiz harcamalarının konsolide bütçe harcamalarına oranı bir önceki yıla ilişkin % 41,6 düzeyinden % 40,6'ya gerilemiştir.

IMF ile imzalanmış olan Stand-By Anlaşması çerçevesinde yürütülen istikrar programında önemli bir performans ölçütü olarak değerlendirilen Konsolide Bütçe faiz dışı fazlası, 2004 yılında bir önceki yıla göre % 42,2 oranında önemli bir artış göstermiştir. IMF ile imzalanmış olan Stand-By Anlaşması çerçevesinde yürütülen istikrar programında önemli bir performans ölçütü olarak değerlendirilen Konsolide Bütçe faiz dışı fazlasının GSMH'ya olan oranı 2004 yılında % 6,1 olmuş ve Bütçe ile öngörülmüş olan % 5.0 hedefinin belirgin ölçüde üstünde gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'nca 2004 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmış ve örtük enflasyon hedeflemesi stratejisine devam edilmiştir. Fiyat artışlarındaki yavaşlama eğilimi 2004 yılında da sürmüştür. 2004 yılında toptan eşya fiyatları endeksi % 13,8'e gerilerken, tüketici fiyatlarındaki artış oranı ise bir önceki yıldaki % 18,4 oranından % 9,3'e gerilemiştir.

GSMH 2004 yılında bir önceki yıla göre, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden % 9,9 oranında, cari fiyatlar üzerinden % 20,3 oranında büyümüştür. Gerçekleşen bu büyüme hızı, 1990 yılında gerçekleşen % 9,3 oranındaki büyüme hızından sonra, 1988-2004 döneminde tanık olunmuş olan ikinci en büyük büyüme hızı olmuştur. GSYİH 1998 sabit fiyatları üzerinden 2004 yılında % 9,4 oranında reel bir büyüme göstermiştir. Hafif şekilde yavaşlamış olsa da ekonomi 2005 yılında da hızlı büyümesini sürdürmüştür. 2005 Yılında, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden, GSMH % 7,6, GSYİH ise % 7,4 oranında dikkat çekici bir hızla büyümüştür. 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden ise GSYİH 2005 yılında % 8,4 oranında büyümüştür.

Ekonomik büyüme hızında 2005 yılında gözlemlenen düşme eğilimi 2006 yılında da devam etmiştir. 2006 yılında sabit fiyatlar üzerinden (1987 yılı fiyatları) GSMH % 6 oranında, GSYİH ise % 6,1 oranında büyüme kaydetmiştir. Bir önceki yıla göre hızlanarak 2006 yılının birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde sırasıyla % 6.7 ve % 8.3 oranında büyüyen GSYİH, Mayıs ve Haziran aylarında finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmanın olumsuz etkisiyle belirgin bir yavaşlama süreci içerisine girmiş ve sonraki iki dönemde büyüme hızı % 4.8 ve % 5.2'ye gerilemiştir. 2006 yılında bir önceki yıla göre, özel kesim tüketim ve özel kesim yatırım talebi artış hızlarının biraz yavaşladığı, buna karşılık kamu kesimi tüketim talebi artış hızında belirgin bir sıçrama meydana geldiği gözlemlenmektedir. Yine 2006 yılında mal ve hizmet ihracat talebi büyüme hızı % 8.5 ile bir önceki yıl düzeyini korurken, mal ve hizmet ithalatı talebi artışı 2005 yılındaki % 11.5 düzeyinden 2006 yılında % 7.1'e gerilemiştir. 2006 yılında GSYİH 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden % 6.9 oranında büyüme göstermiştir.

2006 yılı Merkezi Yönetim bütçe uygulama sonuçlarına bakıldığında izlenmekte olan istikrar programı çerçevesinde yakın geçmiş dönemde kamu maliyesi alanında gözlemlenmiş olan olumlu gelişmenin 2006 yılında da devam ettiği görülmektedir. Faiz dışı bütçe fazlasının GSYİH'ya (1998 bazlı) oranı bir önceki yıla göre % 6'dan % 5.4'e düşerken, bütçe dengesinin GSYİH'ya olan oranı % (-) 1.1'den % (-) 0.6'ya gerilemiştir. Merkez Bankası'nca 2006 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmış ve enflasyon hedeflemesi rejimi uygulamasına geçilmiştir. 2006 yılında bir dizi arz şokuyla karşılaşılmasının etkisiyle gerçekleşen enflasyon, enflasyon hedefi patikasının üzerinde gerçekleşmiştir.

2004 yılı sonrasında ekonomik büyüme hızında gözlemlenen yavaşlama eğilimi daha da belirgin hale gelerek 2007 yılında da devam etmiştir. 2007 yılında GSYİH sabit fiyatlar üzerinden % 4.7 oranında büyümüştür. Yılın ilk çeyrek döneminde % 8.1 oranında güçlü bir büyüme sergileyen GSYİH'deki büyüme daha sonraki dönemlerde yavaşlamaya yüz tutmuş ve çeyrek dönemler itibariyle GSYİH büyümesi sırasıyla % 3.8, % 3.2 ve % 4.2 olarak gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim bütçesi uygulamasında 2006 yılına göre belirgin bir bozulma meydana gelmiştir. 2007 yılında merkezi yönetim bütçe gelirleri bir önceki yıla göre % 9.3 oranında artarken, bütçe giderleri daha yüksek oranda, % 14.25 düzeyinde yükselmiştir. 2007 yılı merkezi bütçe harcamalarında 2007 yılında en hızlı artış, % 26.9 oranında yükselen ve toplam harcama bütçesi içerisinde % 31 oranında bir ağırlığa sahip olan cari transferlerde gerçekleşmiştir. Merkezi bütçe harcamalarında gözlemlenen bu hızlı yükselmede 2007 yılının seçim yılı olmasının da etkisi olmuştur. Bununla beraber yine de (-) 13.88 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi bütçe dengesi sonucunun, (-) 16.8 milyar TL olarak belirlenen hedefin altında tutturulmuş olması önem taşımaktadır. Bir önceki yıla göre 2007 yılında merkezi yönetim faiz harcamalarının GSYİH'ya olan oranının % 6,1'den % 5.7'ye ve kamu kesimi net borç stokunun GSYİH'ya olan oranının da % 34.1'den % 29.1'e düşmüş olması (258.2 milyar TL'den 248.4 milyar TL'ye) not edilmesi gereken olumlu gelişmelerdir. Merkez Bankasınca 2007 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmıştır. Enflasyondaki düşme eğilimi 2007 yılında da sürmüş ve 2006 yılına göre ÜFE artışı hızı % 11.58'den % 5.94'e düşerken, TÜFE artış hızı % 9.65'ten % 8.39'a gerilemiştir. 2007 yılı ortalarında ABD konut finansmanı (mortgage) piyasasında başlayıp 2008 yılı ortalarından itibaren küresel finans piyasalarını sarsıcı bir boyut kazanan ve giderek küresel ekonomide derin bir resesyona yol açan gelişmeler, 2008 yılı ortalarından itibaren Türkiye ekonomisini de gün geçtikçe şiddetlenen biçimde etkilemiştir.

Ekonomideki yavaşlama, yılın ilk çeyreğinde gerçekleşen % 7 oranındaki büyümenin ardından 2008 yılının ikinci üç aylık döneminde dikkat çekici bir hız kazanmış ve ikinci çeyrekte % 2.8'e ve üçüncü çeyrekte

de % 0.8'e gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin giderek derinlik kazanması, Türkiye'nin ticaret yaptığı ülkelerde tüketim ve yatırım talebinin düşmesi, küresel finansal piyasalarda hüküm süren kredi sıkışıklığının yol açtığı dış finansman sorunları ile tüketici ve özel kesim beklentilerindeki bozulma etkilerini 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren Türk ekonomisi üzerinde yıkıcı bir biçimde göstermeye başlamış ve bu süreç, yılın son çeyreğinde ekonominin, önceki yılın aynı dönemine göre, çarpıcı bir biçimde, % 7 oranında küçülmesi ile yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. 2008 yılında sabit fiyatlar üzerinden GSYİH büyüme oranı % 0.7 olarak gerçekleşmiştir. Gerçekten düşük düzeyde gerçekleşen 2008 yılı büyümesine talep yönünden göz atıldığında, özellikle not edilmesi gereken bir husus I. çeyrekte % 5.9, II. çeyrekte % 1.0 oranında büyüyen özel tüketim harcamalarının III. Çeyrekte % 1.6 ve yılın son çeyreğinde de % 4 oranında bir daralma göstermiş olması ve bu şekilde, toplam harcamalar (talep) içinde % 73 oranında bir ağırlığa sahip olan özel tüketim harcamalarının yılın tamamı itibariyle çok düşük düzeyde, % 0.1 oranında bir büyüme ortaya koymuş olmasıdır. Özel tüketim harcamalarındaki daralmayı, kamu nihai tüketim harcamalarındaki artış kısmen telafi etmiştir. Yılın son çeyreği itibariyle % 6.1 oranında büyüyen kamu tüketim harcamalarındaki yıllık artış % 1.8 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı son çeyreğinde küresel krizin yol açtığı talep daralması sonucu % 8.2 düzeyinde dikkat çekici bir daralma gösteren mal ve hizmet ihracatında yılın tamamı itibariyle % 2.6 oranında bir genişleme olurken, mal ve hizmet ithalatında önemli bir daralma yaşanmıştır. Yılın son çeyreğinde % 23 oranında daralan ithalat talebi yılın tamamı itibariyle % 3.1 oranında küçülmüş ve dış ticaretin büyümeye olan katkısı uzun bir aradan sonra tekrar pozitif bir değer almıştır. 2008 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri 227 milyar 031 milyon TL, bütçe gelirleri ise 209 milyar 598 milyon TL olarak gerçekleşmiş ve Bütçe açığı, hedeflenen düzeye göre % 5.3 oranında bir daralmayla 17 milyar 432 milyon TL düzeyinde kalmıştır. 2008 yılında Faiz Dışı Fazla ise 33 milyar 592 milyon TL olmuştur.

Bir önceki yıla göre 2008 yılında merkezi yönetim faiz harcamalarının GSYİH'ya olan oranının % 5.7'den % 5.3'e ve kamu kesimi net borç stokunun GSYİH'ya olan oranının da % 29.1'den % 28.2'ye (248.4 milyar TL'den 258 milyar TL'ye çıkmış olmakla beraber) düşmüş olması önem taşımaktadır. 2008 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSYİH'ya olan oranı tekrar yükselme eğilimi içine girmiş ve bir önceki yıla ilişkin % 0.19 düzeyinden, % 1.65'e çıkmıştır. Merkez Bankasınca 2008 yılında para politikası fiyat istikrarı sağlanması çerçevesinde oluşturulmuş, temel para politikası aracı olan kısa vadeli faiz hadleri enflasyon hedefine ulaşılabilmesi için etkin şekilde kullanılmıştır. Küresel krizin ekonomik faaliyet hacmi üzerindeki ciddi boyuttaki daraltıcı etkiyi ve kredi piyasalarındaki sıkışıklığı dikkate alarak Merkez Bankası Kasım 2008 ayından itibaren politika faiz oranlarında ısrarlı bir indirim sürecini başlatmıştır. Enflasyon haddi dışsal faktörlerin de etkisiyle 2008 yılında tekrar yükselmiştir. 2007 yılına göre ÜFE artışı hızı % 5.94'ten % 8.11'e yükselirken, TÜFE artış hızı % 8.39'dan % 10.06'ya çıkmıştır.

Küresel krizin etkilerini azaltmaya ve yurt içi talep ve üretimi artırmaya yönelik alınan önlemler sonucunda Türkiye ekonomisi, mevsimsel düzeltilmiş verilere göre 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren canlanma eğilimine girmiştir. Ekonomide başlayan canlanma eğilimi zamanında ve doğru politikalar uygulanarak desteklenmiştir. Krize karşı alınan mali ve parasal tedbirler sonucunda belirsizliklerin azalması, tüketici güveninin artması, kredi koşullarının iyileşmesi tüketim ve yatırım kararlarını olumlu yönde etkileyerek yurt içi talebi artırmıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde, 2009 yılının son çeyreğinde GSYİH % 6 oranında artmıştır. Böylece, 2009 yılının tamamında GSYİH'da daralma, beklentilerin altında kalarak %4,7 oranında gerçekleşmiştir. Ekonomideki canlanma 2010 yılının ilk yarısında artarak devam etmiştir. Bu dönemde, sanayi, inşaat, ticaret ve ulaştırma sektörlerinde yüksek oranda katma değer artışları kaydedilmiştir. Diğer taraftan talep yönünden canlanma, özel tüketim ve yatırımlardaki hızlı artıştan kaynaklanmıştır. Stoklardaki artış da büyümeye katkı sağlamıştır. Bunun sonucunda, yılın ilk yarısında GSYİH % 11 oranında artmıştır. 2009 yılında işsizlik oranı bir önceki yıla göre 3 puan artarak % 14'e yükselmiştir. İşsizlik oranındaki hızlı artışta, sanayi sektörü istihdamında gözlenen yüksek oranlı daralmanın yanı sıra, işgücüne katılım oranlarındaki yükselme neticesinde toplam işgücünün artması etkili olmuştur. Bu dönemde, tarım dışı istihdam % 1 oranında azalırken, tarım istihdamının % 4,5 oranında artması nedeniyle toplam istihdam % 0,4 oranında artış göstermiştir. 2010 yılının ilk yarısında ise ekonomik aktivitenin öngörülenin üzerinde artış göstermesi, belirsizliklerin azalması ve istihdamın artırılmasına yönelik alınan tedbirler istihdam olanaklarını artırmış ve işsizlik oranı

Temmuz dönemi itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,2 puan azalarak % 10,6 seviyesine gerilemiştir. İşsizlik oranındaki azalma, işgücüne katılma oranındaki artışa rağmen gerçekleşmiştir. 2010 yılı Temmuz dönemi itibarıyla, bir önceki yılın aynı dönemine göre, tarım dışı işsizlik oranı 2,7 puan azalarak % 13,6, genç nüfusta işsizlik oranı ise 3,7 puan azalarak % 19,5 olmuştur.

Mevsimsel düzeltilmiş verilerle analiz yapıldığında, küresel kriz öncesinde (2008 yılının ilk yarısında) yaklaşık % 10 seviyesinde olan işsizlik oranının % 14,8'le 2009 yılının Nisan ayında en yüksek seviyesine çıktığı görülmektedir. Ancak, yukarıda özetlenen nedenlerle işsizlik oranı bu zirve noktasından sonra sürekli bir düşüş göstererek 2010 yılının Temmuz ayında % 11,7'ye gerilemiştir. 2009 yılında, ekonomideki daralmaya paralel olarak cari açığın milli gelire oranı bir önceki yıla göre 3,4 puan azalarak % 2,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2010 yılının ilk aylarından itibaren yurt içi talep ve üretimdeki artışa paralel olarak ithalatın da hızlı bir artış eğilimine girdiği gözlenmiştir. İhracattaki artışın ise dış talepteki gelişmeler kapsamında sınırlı kalmasıyla cari açık artmaya başlamıştır. Uluslararası mal ve enerji fiyatlarındaki artış ve TL'nin reel olarak değerlenmesi de bu gelişmede etkili olmuştur. Ancak, bu dönemde cari açığın finansmanında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Ekonomideki canlanma, yurt dışı kaynaklı belirsizliklerin azalması ve güven ortamının tesisiyle 2009 yılının Mayıs ayından itibaren tekrar başlayan rezerv hariç sermaye girişi 2010 yılının ilk sekiz ayında mevduat ve portföy yatırımları ağırlıklı olmak üzere artarak sürmüştür. 2009 yılında TÜFE yıllık artış hızı, 2008 yıl sonuna göre yaklaşık 3,5 puan azalış kaydederek % 6,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, küresel krizin etkileriyle iktisadi faaliyetteki yavaşlamanın belirginleşmesi ve emtia fiyatlarındaki düşüş belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, vergi düzenlemelerinin oluşturduğu fiyat artışının yanı sıra, işlenmemiş gıda fiyatlarındaki yükseliş nedeniyle 2009 yılının son çeyreğinde enflasyonda artış eğilimi başlamıştır. Buna karşın, çekirdek enflasyon (I endeksi) Mayıs ayından itibaren azalma eğilimine girmiş ve Eylül ayı itibarıyla yıllık bazda % 3,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Küresel krizin ekonomi üzerindeki etkilerini azaltmak amacıyla uygulamaya konulan canlandırma paketlerinin de etkisiyle, 2007 yılında % 0,19 olan genel devlet açığının GSYİH'ya oranı 2009 yılında % 5,45'e yükselmiştir. 2008 yılına kadar sürekli düşüş gösteren kamu borç stokunun GSYİH'ya oranı, kamu açığındaki artışa ve büyümedeki daralmaya bağlı olarak, 2009 yılında artış göstermiştir. Bununla birlikte, küresel krize karşı alınan mali ve parasal tedbirler, atılan adımlar ve büyüme hızının son çeyrekte beklentilerin üzerinde gerçekleşmesi sonucunda, 2009 yılında hem kamu açığının hem de borç stokunun GSYİH'ya oranı öngörülenin altında kalmıştır. Bu kapsamda, 2009 yıl sonu itibarıyla % 6,6 olması beklenen genel devlet açığının GSYİH'ya oranı % 5,45 seviyesinde; % 47,3 olması beklenen AB tanımlı genel devlet borç stokunun GSYİH'ya oranı ise % 45,5 seviyesinde kalmıştır. Tedbirlerin kararlılıkla uygulanması ve ekonominin öngörülenden daha erken ve güçlü bir biçimde toparlanmasının da katkısıyla kamu maliyesi göstergelerindeki iyileşme 2010 yılında da sürmüştür. Ekonomik canlanmayla birlikte vergi gelirlerinin öngörülenin üzerinde artması, krize karşı alınan geçici tedbirlerin zamanında ve tedrici olarak kaldırılması sonucunda merkezi yönetim bütçesinde öngörülen iyileşmenin yansımasıyla genel devlet açığının GSYİH'ya oranı gerilemiştir. Yurt içi borçlanmada reel faizlerin % 1'ler seviyesine inmesiyle birlikte genel devlet borç stokunun GSYİH'ya oranı da 2010 yılında gerilemiştir. Küresel krize karşı izlenen politikalar ve ekonominin gösterdiği dayanıklılığın bir sonucu olarak, ülke kredi notu dört farklı kredi derecelendirme kuruluşu tarafından çok kısa aralıklarla artırılmıştır. Türkiye'nin risk primi göstergeleri bazı gelişmiş ekonomilerin de altına inmiş ve Türkiye, yatırımcıların daha az riskli kabul ettiği bir ülke olmuştur.

Türkiye ekonomisi, zamanında alınan ve kararlılıkla uygulanan politikalar sonucunda küresel krizin olumsuz etkilerinden hızla uzaklaşmış ve hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. Sağlam makroekonomik temeller ve sermaye girişinin devam etmesi, faiz oranlarının düşük seviyelerde kalması ve kredi genişlemesi sonucunda Türkiye ekonomisi 2010 yılında ve 2011 yılının ilk yarısında yüksek bir büyüme performansı yakalamıştır. 2010 yılında GSYİH % 9 oranında artış kaydetmiş ve Türkiye bu oranla dünyada büyüme hızı en yüksek ülkeler arasında ilk sıralarda yer almıştır. 2011 yılının ilk yarısında da ekonomideki canlanma devam etmiş ve GSYİH artış hızı % 10,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde; sanayi, inşaat, ticaret ve ulaştırma sektörlerinde yüksek katma değer artışları kaydedilmiştir. Özel tüketim ve yatırım harcamaları büyümenin kaynağını oluşturmuştur. İthalattaki hızlı artış nedeniyle net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı negatif 5,3 puan

olmuştur. Küresel ölçekte giderek artan belirsizlikler nedeniyle 2011 yılının ikinci yarısından itibaren büyüme hızının nispi olarak yavaşlamıştır. Bu yavaşlamaya rağmen 2011 yılının tamamında Türkiye ekonomisinin % 8,8 oranında büyümüştür. 2010 yılında küresel krizin etkilerinin azalması, ekonomik büyümenin yüksek olması ile istihdamın artırılmasına yönelik tedbirler istihdam imkânlarını artırmıştır. Böylece, 2009 yılında % 14 olan yıllık işsizlik oranı 2010 yılında % 11,9'a gerilemiştir. Aynı yıllar itibarıyla; tarım dışı işsizlik oranı % 17,4'ten % 14,8'e, genç nüfusta işsizlik oranı da % 25,3'ten % 21,7'ye gerilemiştir.

2011 yılının ilk yarısında hızlı büyümenin devam etmesiyle, işsizlik oranı azalmaya devam etmiş, 2011 yılı Temmuz dönemi itibarıyla % 9,1 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılma oranındaki artışa rağmen işsizlik oranında azalma kaydedilmiştir. Aynı dönemde; tarım dışı işsizlik oranı 1,8 puan azalarak % 11,8'e, genç nüfusta işsizlik oranı ise 1,2 puan azalarak % 18,3'e gerilemiştir. Mevsimsel düzeltilmiş seriler incelendiğinde; Nisan 2009 döneminde % 14,9'a kadar yükselen işsizlik oranı 2011 yılı Temmuz ayı itibarıyla % 10,1'e kadar gerilemiştir. Ayrıca, krizle birlikte % 40'a kadar düşen istihdam oranı, 2011 yılı Temmuz ayı itibarıyla % 45'e kadar yükselmiştir. Toplam istihdam, mevsimsel düzeltilmiş verilere göre, 2009 yılı Nisan döneminde 20,7 milyon kişi iken, 2011 yılı Temmuz dönemi itibarıyla 24,1 milyon kişiye yükselmiştir. Net olarak 3,4 milyon kişiye ilave istihdam sağlanmıştır.

Türkiye ekonomisi, krizde en hızlı daralan ekonomilerden biri olmasına karşın, kriz sonrası dönemde de en hızlı toparlanan ülkelerdendir. 2012 yılının ilk yarısını da kapsayan dönemde Euro Bölgesi'nde krizden çıkmak için alınan istikrar önlemleri, küresel risk iştahını yeniden artırırken, özellikle Haziran ayından itibaren küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere akışını hızlandırmıştır. Yılın ikinci çeyreğinden itibaren Merkez Bankası piyasaya verdiği likiditeyi artırmış, kredi maliyetlerini düşürmüş ve faiz oranlarının düşmesini sağlamıştır. Krizden bugüne dek uygulanan mali ve parasal politikalar, uzun vadeli kaynakların sermaye akımları içerisindeki payını artırmış ve ekonomi nispeten soğutulmuştur. 5 Kasım 2012 tarihinde Türkiye'nin kredi notu, 1994 yılından beri ilk kez yatırım yapılabilir seviyeye çıkartılmıştır. 2012 yılında GSYİH dolar cinsinden % 1,6'lık artışla 786 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. IMF tahminlerine göre 2011 yılında dünyanın 17. büyük ekonomisi olan Türkiye ekonomisi, GSYİH'de görülen artış ile 2012 yılında dünyanın en büyük 16. Ekonomisi haline gelmiştir. GSYİH'nin % 17,4'ü imalat sanayi, % 15,7'si ulaştırma, depolama ve haberleşme, % 13,7'si ise ticaret hizmetleri sektörü tarafından sağlanmıştır. 2012'de kişi başına GSYİH ise % 0,4'lük artışla 10.504 dolara çıkmıştır. 2012 yılında tarımsal ürünler dışındaki emtia fiyatlarının ılımlı seyri, döviz kurlarının istikrarlı seyri ve ekonomideki yavaşlama enflasyonu olumlu etkilerken, enerji fiyatlarına yönelik kamu ayarlamaları ise enflasyonu olumsuz etkilemiş, enflasyon son 44 yılın en düşük seviyesi olan %6,16'ya inmiştir. Kriz sonrası dönemde, üretim hızla artarken, ihracatta aynı artış oranı yakalanamamıştır. Türkiye kriz öncesi dönemdeki ihracat seviyesini ancak 2012 yılının ikinci çeyreğinde yakalayabilmiş, 2012 sonu itibarıyla ise kriz öncesine göre toplam ihracatını %15,5 oranında artırmıştır.

2012 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı bir önceki yıla göre % 13,1'lik artışla 152,6 milyar ABD doları-na çıkarken, ithalat ise % 1,8'lik düşüş ile 236,5 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. 2012 yılında dünya ekonomisinde görülen yavaşlama, Türkiye'nin en önemli pazarı konumundaki Avrupa Birliği'ni de etkilemiş ve bu pazarda yaşanan daralma Türk ihracatçıları için önemli bir sorun teşkil etmiştir. 2011 yılında AB üyesi 27 ülkeye yapılan toplam ihracat 62,3 milyar dolar iken, 2012 yılında bu tutar % 5 oranında bir azalmayla 59,2 milyar dolar seviyesine inmiştir. AB ülkelerinin Türkiye'nin ihracatındaki payı ise 2011'deki % 46,2 seviyesinden, 2012'de % 38,8 seviyesine inmiştir. AB'nin azalan payı Kuzey Afrika ve Ortadoğu pazarlarının artan payı ile kısmen telafi edilmiştir. 2011 yılında Kuzey Afrika ülkelerine 6,7 milyar dolar tutarında ihracat gerçekleştiren Türk ihracatçıları, 2012 yılında bu pazara yaptıkları ihracatı 9,4 milyar ABD doları seviyesine çıkartmışlardır. Aynı dönemde Yakın ve Orta Doğu'ya yapılan ihracat ise % 52,1'lik bir artışla 27,9 milyar dolar seviyesinden 42,5 milyar dolar seviyesine çıkmıştır.

Türkiye ekonomisi, kriz sonrası dönemde gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım girişlerinde de kriz öncesi dönemdeki performansına ulaşamamıştır. Doğrudan yabancı yatırım girişleri, sadece ekonomide canlanmayı ve olası nitelik artışını tetiklediği için değil, ayrıca cari açığın finansmanında uzun vadeli kaynakların oranını artırması açısından da ekonomi için önem arz etmektedir. Kriz sonrası dönemde Türkiye'de cari

açığın finansmanı ile ilgili ortaya çıkan endişelerin temelinde, uzun vadeli kaynakların finansmandaki payının azalması ve Türkiye'den sermaye çıkışı olması bulunmaktadır. 2012 yılında gelişmiş ülkelerde yaşanan mali sıkıntıların da etkisiyle doğrudan yabancı sermaye akımında % 22,8 oranında bir azalma yaşanmıştır. 2012 yılında Türkiye'de 12,4 milyar ABD doları tutarında uluslararası doğrudan yatırım yapılmıştır. Bu tutar, 2011'deki uluslararası doğrudan yatırımlara göre % 22,8 oranında daha düşüktür. Bu tutarın 9,8 milyar dolar uluslararası doğrudan sermaye iken, 2,6 milyar dolar ise gayrimenkul yatırımlarından sağlanmıştır. Net sermaye girişinin en yoğun görüldüğü sektör 4,3 milyar dolar ile imalat sanayi olmuş; imalat sanayi sektöründeki sermaye girişinin neredeyse yarısı ise gıda ürünleri, içecek ve tütün imalatı alanlarında görülmüştür. Net sermaye girişinin en yüksek olduğu ikinci sektör mali aracı kuruluşlar olurken, üçüncü en yüksek net sermaye girişi ise inşaat sektöründe gerçekleşmiştir.

II.1.1. ORTA VADELİ PROGRAM

Hükümet tarafından, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu doğrultusunda, ilki 2005 yılı içerisinde belirlenen ve 2006 – 2008 dönemini kapsayan "Orta Vadeli Program"ın sekizincisi 2013-2015 yıllarını kapsayacak şekilde 9 Ekim 2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Orta Vadeli Programda ekonomik ve mali alanda 2012 yılına ilişkin güncellenmiş tahminler de kamuoyuna duyurulmuştur.

Programda küresel krizin ortaya çıkışı, Türkiye ekonomisi üzerine olan etkileri ve krize karşı alınan önlemler kısaca ortaya konulduktan sonra program dönemi için öngörülen temel amaçlar ve reform alanları sıralanmıştır. 2013-2015 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programın temel amacı, küresel ekonomide devam eden sorunlara rağmen, büyümeyi potansiyel seviyesine çıkarmak, istihdamı artırmak, kamu dengelerini iyileştirmek, enflasyonla mücadeleye devam etmek, cari işlemler açığındaki düşüş eğilimini sürdürmek, yurtiçi tasarrufları artırmak ve bunların sonucunda makroekonomik istikrarı güçlendirmektir. Program döneminde maliye, para ve gelirler politikaları ile makro ihtiyati düzenlemeler, güven, istikrar ve öngörülebilirliği güçlendirecek ve ekonominin dış şoklara karşı dayanıklılığını artıracak bir çerçevede uygulanacaktır. Makro tedbirlerin yanı sıra cari açığın orta-uzun vadede kalıcı olarak düşürülmesi için yapısal reformlara ve sektörel bazda tedbirlerin alınmasına devam edilecektir. İstihdamı artırmak için istikrarlı büyüme ortamını sağlayacak politikaların yanı sıra işgücünün niteliğini, işgücü piyasasının esnekliğini ve işgücüne katılımı artıracak politikalara ağırlık verilecektir. Ekonominin rekabet gücü, kamu harcamalarında etkinlik, iyi yönetişim, eğitim sistemi, yargı sistemi, vergi sistemi, kayıt dışılık, yerel yönetimler, bölgesel gelişme ve sürdürülebilir kalkınma alanlarındaki yapısal dönüşümün devam ettirilmesi, kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi programın temel öncelikleri arasında yer almaktadır.

Programın makroekonomik çerçevesi oluşturulurken; dönem içerisinde, küresel büyümenin tedrici olarak artacağı, ticaret ortakların ise daha ılımlı büyüyeceği, yükselen piyasa ekonomilerine sermaye girişinin devam edeceği, ithalat ve ihracat fiyatların yatay bir seyir izleyeceği varsayılmıştır.

Programda AB ülkeleri başta olmak üzere dış pazarlarımızdaki talep belirsizliği nedeniyle 2013 yılında GSYİH büyümesi % 4 olarak öngörülmüştür. 2014 ve 2015 yıllarında ise büyümenin potansiyel seviyesine yakınsayarak % 5 seviyesinde gerçekleşmesi hedef alınmıştır. Bu dönemde büyümeye dış talebin katkısının sınırlı kalması, büyümenin esas itibarıyla yurtiçi talep kaynaklı olması öngörülmektedir.

Program döneminde reel olarak yıllık ortalamada, özel tüketim harcamalarının % 4,0, özel sabit sermaye yatırımlarının % 7,0, kamu tüketim harcamalarının % 3,4, kamu sabit sermaye yatırımlarının ise % 4,3 artması öngörülmektedir. Ayrıca son yıllarda önemli ölçüde düşen yurtiçi tasarrufların dönem boyunca artarak program dönemi sonunda % 16,7'ye ulaşması beklenmektedir. Bu gelişmede özel kesim tasarruflarındaki artış belirleyici olmaktadır.

Program döneminde ekonomik büyümeyle birlikte tarım dışında 1,6 milyon kişi ilave istihdam yaratılması beklenmektedir. Bu dönemde tarım istihdamında beklenen sınırlı gerilemenin etkisiyle toplam istihdam artışının 1,5 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir. Dönem sonunda işgücüne katılma oranının % 49,8, istihdam oranının % 45,5, işsizlik oranının ise % 8,7 olması beklenmektedir.

Program döneminde izlenecek maliye politikasının; makroekonomik istikrarın güçlendirilmesine, özel

sektör öncülüğünde bir büyüme sürecinin desteklenmesine, cari açıkla ve enflasyonla mücadeleye yardımcı olacak bir yaklaşımla yürütüleceği ile programda öngörülen gelir, harcama ve borçlanma büyüklükleri gözetileceği, programın mali hedeflerinden sapmaya yönelik güçlü emarelerin ortaya çıkması durumunda gerekli politika müdahaleleri yapılacağı ve mali disiplin korunacağı öngörülmüştür.

Programda; 2012 yılı sonunda % 1,7 olacağı tahmin edilen kamu kesimi açığının GSYİH'ya oranının, 2015 yılı sonunda % 0,9'a gerilemesi hedeflenmektedir. Aynı şekilde, 2015 yılı genel devlet açığının GSYİH'ya oranının da, 2012 yılında gerçekleşmesi beklenen % 1,6 seviyesinden % 0,9'a düşmesi hedeflenmektedir. 2012 yılında GSYİH'ya oran olarak % 0,5 düzeyinde olması beklenen program tanımlı kamu kesimi fazlasının sürekli artarak Program dönemi sonunda % 1,1'e yükselmesi öngörülmektedir. Ayrıca GSYİH'ya oran olarak, genel devlet harcama ve gelirlerinin son dönemde ulaştığı seviyelerde seyretmesi beklenmektedir. 2012 yılında % 27,2 olarak gerçekleşeceği tahmin edilen sosyal güvenlik primleri dahil vergi yükünün (vergi red ve iadeleri hariç) GSYİH'ya oranının, 2013 yılında % 28,2 olarak gerçekleşeceği ve Program dönemi sonunda % 27,5 seviyesine gerileyeceği öngörülmektedir. GSYİH'ya oran olarak, 2011 yılında % 39,2 düzeyinde gerçekleşen AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun 2012 yılında % 36,5 düzeyine gerilemesi beklenmektedir. Söz konusu oranın düzenli bir azalma eğilimi göstererek, Program dönemi sonunda % 31 düzeyinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Orta vadeli programda kamu harcama politikası için kamu idarelerinin, belirlenen politika ve öncelikler doğrultusunda kendilerine tahsis edilen ödenekleri etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanmaları ve çok yıllı bütçeleme yaklaşımıyla belirlenen kamu harcamalarında programlanan miktarın aşılmaması esası öngörülmüştür. Bu çerçevede, kamu idarelerinin karar verme süreçlerini güçlendirmek, mali saydamlık ve hesap verilebilirliği artırmak amacıyla uygulamaya konulan stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme anlayışı yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edileceği belirtilmektedir.

Orta Vadeli Program ile 2013 – 2015 döneminde de para politikası, enflasyon hedeflemesi çerçevesinde yürütülecek ve para politikasının temel amacını fiyat istikrarının sağlanması oluşturacaktır. Para politikası çerçevesinde kısa vadeli faiz oranlarının temel politika aracı olarak kullanımı devam edecek, enflasyon hedefleri Hükümet ve Merkez Bankası tarafından birlikte belirlenecek, dalgalı döviz kuru rejimi sürdürülecektir. Program enflasyondaki düşüş sürecinin devam edeceğini öngörmektedir.

Programda toplam talep koşullarının enflasyona düşüş yönünde yaptığı katkının Program döneminde devam edeceği ve emtia fiyatlarının istikrarlı seyredeceği öngörülmektedir. Gıda enflasyonunun % 7 civarında dalgalanması ve Brent tipi ham petrol fiyatlarının 110 dolar seviyesinde kalması beklenmektedir. Bu çerçevede, TÜFE yıllık artış hızının, % 5 seviyesine ineceği tahmin edilmektedir.

Orta Vadeli Programda ele alınan dönemde ticaret ortaklarımızın büyümesinin ılımlı seyredeceği, ihracatta pazar ve ürün çeşitlenmesinin artacağı tahmin edilmektedir. İhracat ve yakıt dışı ithalat fiyatlarının birbirine yakın seviyelerde ve düşük oranda artacağı ve böylece dış ticaret hadlerinde kayda değer bir değişim olmayacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede, Program döneminde yıllık ortalamada reel olarak ihracatın % 5,7, ithalatın ise % 5,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, dönem boyunca parasal olmayan altın ihracat ve ithalatının geçmiş yıllar seviyesine dönmesi beklenmektedir. Program döneminde yurtiçi tasarrufları artırmaya ve ekonominin üretim yapısının ithalata olan yüksek bağımlılığını azaltmaya yönelik politikalarında katkısıyla, 2012 yılı sonunda % 7,3 olarak gerçekleşmesi beklenen cari işlemler açığının GSYİH'ya oranının dönem sonunda % 6,5'e inmesi hedeflenmektedir.

2013 - 2015 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programla temel makroekonomik parametrelerde gerçekleşmesi öngörülen gelişmeler aşağıda verilmektedir:

Tablo 1 Orta Vadeli Program Temel Ekonomik Büyüklükler

	2012	2013	2014	2015
Büyüme ve İstihdam				
GSYİH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	1.435	1.571	1.740	1.933
GSYİH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	799	858	919	998
Kişi Başına Milli Gelir (GSYİH, Dolar)	10.673	11.318	11.982	12.859
GSYİH Büyümesi (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	3,2	4	5	5
Toplam Tüketim (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	1	3,1	4,3	4,3
Kamu	3,9	3,6	3,4	3,3
Özel	0,6	3,1	4,4	4,4
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	-0,5	6,8	6,7	6,2
Kamu	5,4	5,4	5,1	2,4
Özel	-1,7	7,1	7	7
Toplam Yurtiçi Tasarruf/ GSYİH (%)	14,3	15	15,7	16,7
Kamu	2,4	2	2,3	2,6
Özel	11,9	13	13,3	14
Toplam Nihai Yurtiçi Talep (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	0,6	4	4,9	4,8
Toplam Yurtiçi Talep (Sabit Fiyatlarla, % Değişim)	-0,1	3,9	5	5,1
Nüfus (yıl Ortası, Bin Kişi)	74.885	75.811	76.707	77.601
İşgücüne Katılma Oranı (%)	49,6	49,6	49,7	49,8
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	24.728	25.223	25.728	26.243
İstihdam oranı (%)	45,2	45,3	45,3	45,5
İşsizlik oranı (%)	9	8,9	8,8	8,7
Dış Ticaret				
İhracat (FOB) (Milyar Dolar)	149,5	158	172,3	187,1
İthalat (CIF) (Milyar Dolar)	-239,5	-253	-272,2	-291,2
Enerji İthalatı (27. Fasıl, Milyar Dolar)	59,1	59,6	62,6	65,4
Dış Ticaret Dengesi (Milyar TL)	-90	-95	-99,9	-104,1
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	23,5	25,4	27	28,4
Cari İşlemler Dengesi (Milyar TL)	-58,7	-60,7	-63,6	-64,7
Cari İşlemler Dengesi/ GSYİH (%)	-7,3	-7,1	-6,9	-6,5
Dış Ticaret Hacmi /GSYİH (%)	48,7	47,9	48,4	47,9
İhracat/ İthalat (%)	62,4	62,5	63,3	64,3
Ham Petrol Fiyatı-Brent (Dolar/varil)	112,1	110	110	110
Enflasyon				
GSYİH Deflatörü	7,1	5,3	5,5	5,8
TÜFE Yıl Sonu % Değişme	7,4	5,3	5	5
Kamu Finansmanı				
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi/ GSYİH (%)	-2,3	-2,2	-2	-1,8
Kamu Faiz Dışı Fazlası/ GSYİH (%)	1,8	2	2,2	2,2
Merkezi Yönetim Faiz Dışı Fazlası/ GSYİH (%)	1,1	1,2	1,1	1,2
AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku/ GSYİH (%)	36,5	35	33	31

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2012 yılında ve 2013 yılı ilk yarısında ekonomik alanda meydana gelen gelişmelere Ekonomik Raporun ileriki bölümlerinde ayrıntılı olarak yer verilmektedir.

II.2 SOSYO – EKONOMİK YAPI

II.2.1. NÜFUS

Türkiye'de sonuncusu 22 Ekim 2000 tarihinde olmak üzere 14 Genel Nüfus sayımı yapılmıştır. 25 Nisan 2006 tarihinde çıkarılmış olan 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile, ülke genelindeki tüm adres bilgilerinin tutulacağı bir Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT) oluşturulması, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile ülkemizde ikamet eden yabancıların ikamet adreslerinin belirlenmesi ve bu bilgilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C kimlik numarası kullanılarak MERNİS veri tabanındaki nüfus kütükleri ile eşleştirilmesi, yabancılar için ise pasaport numaraları kullanılarak ayrı bir kütükte tutulması suretiyle oluşan "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" (ADNKS) kurulması öngörülmüştür. Nüfus Hizmetleri Kanunu ile ADNKS'nin kurulması görevi Türkiye İstatistik Kurumu'na, sistemin güncelliğinin ve devamlılığının sağlanması görevi ise İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Sistemin kurulması çalışmalarına Mayıs 2006 ayında başlanılmış ve elde edilen nüfus bilgileri 21 Ocak 2008 tarihinde açıklanmıştır. ADNKS'nin kurulup, işler hale getirilmesiyle ülke nüfusuna ilişkin bilgilerin, sadece on yılda bir yapılan nüfus sayımları suretiyle değil de, 'de jure' yöntemi olarak bilinen ikamet adresine dayalı olarak her yıl TÜİK tarafından yayınlanmasına başlanmıştır.

Bu çerçevede 2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre ülkemizin toplam nüfusu 75.627 bin olup, bunun % 50,2'si olan 37.956 bini erkek, % 49,8'i olan 37.671 bini de kadın nüfustur. Ülkemizde Km2'ye düşen nüfus da 98'dir. Ülkemizde şehir nüfusu 2010 yılında yıllık % 25,5 oranında artış göstererek 56.222 bine, 2011 yılında da % 20,5 oranında artış göstererek 57.386 bine ulaşmıştır. 2012 yılında şehirlerin yıllık nüfus artış hızı 2,16 puanlık azalışla % 18,3'e gerilerken şehir nüfusu 58.448 bine ulaşmıştır. Köy nüfusu; 2010 yılında ‰14,4 oranında azalışla 17.501 bin, 2011 yılında % 9,3 oranında azalışla 17.339 bin ve 2012 yılında da % 9,3 oranında azalışla 17.179 bin olmuştur. 2010-2012 yılları arasında şehir nüfusu oranı sırasıyla; % 76,3, % 76,8 ve % 77,3 oranları ile artış eğilimini sürdürmüştür.

Sağlık alanında son yıllarda yürütülen çalışmaların ve Sağlıkta Dönüşüm Programının etkisiyle hizmet sunumu, hizmete erişim, temel sağlık göstergeleri ve sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyinde olumlu gelişmeler gerçekleşmiştir. Ancak, fiziki altyapı ve sağlık personelinin kent-kır ve bölgeler arası dağılımındaki farklılıklar ile sağlık hizmetlerinin finansmanın sürdürülebilirliğine ilişkin sorunlar önemini korumaktadır. Aşağıda yakın geçmiş dönemde demografik göstergelerde meydana gelen gelişmelere ilişkin göstergeler verilmektedir:

Tablo 2 Demografik Göstergelerdeki Gelişmeler (Yıl Ortası Değerleri Olarak)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	OECD (3)	AB-27 (4)
Nüfus Artış Hızı (Binde) (1)	11,8	11,5	11,3	11,0	10,8	12,5	-	-
Toplam Doğurganlık Hızı (1)	2,15	2,14	2,12	2,11	2,09	2,08	1,74	1,56
Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi (Yıl) (1)	73,6	73,8	74,0	74,3	74,5	74,6	79,5	80,0
Anne Ölüm Oranı (100.000 canlı Doğum) (2)	-	19,4	18,4	16,4	-	-	-	6,1

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

1) TNSA ve ADNKS sonuçlarına göre yapılmış TUİK tahminidir.

2) 2008 yılı TNSA-2008, diğer yıllar Sağlık Bakanlığı verisidir.

3) 2009 yılı verileridir (OECD Factbook 2011).

4) Health for All Database, 2010 yılı verileridir.

Bebek ölüm oranı, yıllar itibarıyla ciddi düşüş göstererek 2011 yılında bin canlı doğumda 7,7'ye gerilemiştir. Bu oran, 2009 yılında OECD'de binde 4,4, AB-27'de ise binde 4,2'dir. Bebek ölüm oranı, gelir seviyesi ve annenin eğitim düzeyiyle orantılı olarak azalmaktadır. Kırsaldaki ölüm oranları kentsele göre, doğu ve güney bölgelerdeki ölüm oranları ise diğer bölgelere göre daha yüksektir. Anne ve bebek sağlığı açısından

önemli olan doğum öncesi bakım alma ve doğumun bir sağlık kuruluşunda yapılma oranlarında, yürütülen çalışmaların da etkisiyle iyileşmeler görülmektedir. 2003 ve 2011 yılları arasında doğum öncesi bakım alma oranı % 81'den % 95'e, doğumun sağlık kuruluşunda yapılma oranı ise % 78'den % 94'e yükselmiştir.

2011 yılında toplam hekim sayısı 126.029, diş hekimi sayısı 21.099 ve hemşire sayısı ise 124.982'dir. Yüz bin kişiye düşen hekim sayısı 171 ve hemşire sayısı 170 iken AB-27'de bu sayılar sırasıyla 333 ve 834, OECD'de ise 310 ve 840'tır. Sağlık personeli ülke ortalaması, AB ve DSÖ ortalamasının gerisinde olup özellikle hemşire açığı daha belirgindir.

Sağlık hizmet altyapısında son yıllarda özellikle yatak kapasitesi açısından iyileşmeler görülmektedir. 2006-2011 döneminde yatak kapasitesinde % 17,7 oranında artış olmuştur. 2011 yılında yoğun bakım yatakları hariç yatak kapasitesinin % 57,6'sı Sağlık Bakanlığına, % 16,5'i üniversitelere, % 15'i özel sektöre ve % 10,8'i MSB'ye ve diğer kamu kurumlarına aittir. Tüm hastanelerdeki hasta odalarının içerisinde banyosu ve tuvaleti bulunan en fazla ikişer kişilik odalara dönüştürülmesine yönelik çalışmalara devam edilmektedir. Bu dönüşüm neticesinde nitelikli yatak sayısı 2002-2011 yılları arasında Sağlık Bakanlığına ait hastanelerde 6.839'dan 38.272'ye, üniversitelerde 6.402'den 14.292'ye ve özel sektörde ise 5.693'ten 23.542'ye yükselmiştir.

Tablo 3 Yıllar İtibariyle Hasta Yatağı Sayısı ve Doluluk Oranları

	2006	2007	2008	2009(2)	2010(3)	2011(4)	OECD (5)	AB-27 (6)
Yatak Sayısı (1) (Bin)	196,6	200,8	204,1	211,6	218,9	231,4	-	-
10.000 kişiye Düşen Yatak Sayısı	28,3	28,6	28,7	29,2	29,9	31,3	49	54,5
Yatak Doluluk Oranı (%)	64,4	61,7	63,8	62,9	63,9	65,6	76	75,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, DSÖ

(1) Yoğun bakım ve Milli Savunma Bakanlığı yatakları dahildir.

(2) Sağlık Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2009

(3) Sağlık Bakanlığı, Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Genel Bilgi Kitapçığı, Mart 2011 ve Sağlık Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2010.

(4) Sağlık Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2011

(5) OECD Health Data 2012

(6) DSÖ, Health for All Database, 2010

II.2.2. İSTİHDAM

Başta gelişmiş ekonomiler olmak üzere bazı yeni yükselen Asya ekonomileri dışında hemen tüm ülkelerde derin bir resesyona yol açan küresel finansal kriz daha sonra başta A.B.D. ve AB üyesi ülkeler olmak üzere dramatik bir işsizlik krizine dönüşmüştür. Ekonomik toparlanmanın yavaş seyretmesi ve kriz sürecinde meydana gelen bazı önemli yapısal değişimler nedeniyle küresel düzeyde işsizlik haddinde ancak uzun dönemde ve tedrici bir iyileşmenin olacağı tahmin edilmektedir. Küresel kriz istihdam hacmi üzerinde yol açtığı derin ve yapışkan daralma ve mavi yakalıların pazarlık gücünde neden olduğu erime ile en olumsuz ve tahrip edici etkisini çalışan kitleler üzerinde hissettirmiştir. 2008 yılı Ağustos ayında ABD'nde Lehman Brothers yatırım bankasının iflas etmesiyle patlak veren küresel finansal krizin yol açtığı likidite sıkışıklığı ile başta Euro Bölgesi ekonomileri olmak üzere gelişmiş ülkelerde neden olduğu ekonomik durgunluk, Türkiye üzerinde asıl etkisini sermaye çıkışı, likidite sıkışıklığı ile dış ve iç talep daralması yoluyla göstermiştir. Bu süreçte başta ihracat ağırlıklı sektörler olmak üzere üretim düzeylerinde önemli gerilemeler meydana gelmiştir. Bozulan beklentiler, azalan likidite ve risk primi ile faiz farklarının artışı, geçmiş yakın dönemde yoğun biçimde dış borçlanmaya gitmiş olan şirketleri olumsuz biçimde etkilerken, bankaların kredilendirmede daha seçici ve

ihtiyatlı bir tutum takınmaları, şirketleri azalan taleple birlikte üretim düzeylerini düşürmeye ve istihdam hacimlerini daraltmaya hatta iflasa zorlamıştır.

Bu gelişmeler sonucu TÜİK verilerine göre, Aralık 2007 dönemi itibariyle 2.436.000 kişi olan işsiz sayısı giderek yükselmiş ve 2008 yılı Aralık döneminde 2.995.000 bin kişiye, 2009 yılı genelinde de 3.471.000 kişiye kadar yükselmiştir. 2009 yılı son çeyrek döneminden itibaren güçlü bir biçimde başlayan ekonomik toparlanma olumlu etkisini istihdam hacmi ve işsizlik oranı üzerinde de göstermiştir. 2009 yılı Ekim ayı itibariyle 3.299.000 olan işsiz sayısı 2010 yılı Ekim ayında 2.901.000 kişiye gerilemiş, ekonomik toparlanmanın ivme kazanan bir şekilde devam etmesi, işsizlik haddindeki düşüşün hızlanarak sürmesini sağlamıştır.2010 yılı genelinde işsiz sayısı 3.410.000 kişi düzeyine gerilemiştir. 2011 yılında yaşanan ekonomik büyüme doğal olarak etkisini istihdam hacmi üzerinde de hissettirmiş ve 2011 yılı ilk dönem itibariyle 2 milyon 964 bin kişi olan işsiz sayısı yılın son üç aylık dönemi itibariyle 2.429.000 kişi düzeyine gerilemiştir. Ekim 2011 dönemi itibariyle 2.500.000kişi olan mevsim etkilerinden arındırılmış işsiz sayısındaki düşüş yavaşlamakla beraber gerilemeye devam etmiş ve 2012 yılı Ocak ayında 2.413.000'e kadar geriledikten sonra yükselme eğilimi içine girmiş ve bu yılın Ekim ayı itibariyle 2.585.000 kişiye tırmanmıştır. Ancak Ekim 2011 ayı itibariyle 26.796.000 kişi olan işgücü sayısının Ocak 2012'de 26.874.000 ve Ekim ayı itibariyle de 27.903.000'e çıkmış olduğu dikkate alınırsa istihdam hacmi ve işsizlik alanında yakın geçmiş dönemde olumlu bir gelişme sağlandığı sonucuna varılacaktır. Ekim dönemleri itibariyle son dört yıldaki işsizlik oranları sırasıyla % 13, % 11.2, % 9.3 ve % 9.3 olmuştur. 2011 ve 2012 yılları Ekim ayları itibariyle, işgücünde 1 milyon 107 bin kişilik bir artış olmasına rağmen, işsiz sayısında 85 bin kişi düzeyinde ılımlı bir artış meydana gelmiştir. Belirgin bir düşme eğilimi göstermekte ise de halen ülkemizde tarım sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içerisindeki payı gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında dikkat çekici oranda yüksektir ve düşük bir işgücü verimliliğine işaret etmektedir. Özellikle tarımsal istihdam açısından mevsimsel dalgalanmalar gösteriyorsa da, değişik sektörlerin toplam istihdam içerisindeki paylarında meydana gelen gelişmeler incelendiğinde, genelde tarım sektörü payında sürekli bir azalmanın, buna karşılık sanayi sektörü ve özellikle hizmetler sektörü payında belirgin bir yükselmenin olduğu görülmektedir.

Türkiye'de sivil işgücü arzı ve istihdam konularındaki verilerin elde edildiği " hane halkı İşgücü Araştırması" 1988 yılından bu yana düzenli olarak uygulanmakta olup, bu tarihten itibaren, Uluslararası Çalışma Örgütü'nce (ILO) benimsenen temel tanım ve kavramların kullanıldığı araştırma, 1988-1999 yılları arasında yılda iki kez, her yılın Nisan ve Ekim aylarının son haftaları itibariyle yapılmıştır. 2000 yılında hane halkı işgücü araştırmasının uygulama sıklığı, örnek büyüklüğü, tahmin boyutu ve soru kağıdı kapsamı gibi özelliklerinde değişikliğe gidilmiştir. 2000 yılında itibaren araştırma aylık olarak uygulanmakta olup, dönemsel (üç aylık) örnek büyüklüğü 23 000'e çıkarılmış ve her hane halkının toplam 18 aylık bir süreçte dört dönem boyunca takip edilmesi esasına dayalı yarı-panel sistemine geçilmiştir. 2004 yılından itibaren Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) talep ettiği ve tüm değişkenlerin kapsandığı daha ayrıntılı bir soru kağıdı uygulamaya konulmuş ayrıca hane halkı İşgücü Anketi sonuçlarından, istatistiksel amaçlı bölge sınıflaması Düzey 1 (12 bölge) için kent ve kır ayırımında; Düzey 2 (26 bölge) için ise toplam bazda genel tahminler vermek üzere, anketin yıllık örnek hacmi yaklaşık 148 bin hane halkına çıkarılmıştır. 2005 yılı başında, hane halkı İşgücü Anketi soru kağıdı Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin 2005 yılından itibaren derlenmesini öngördüğü yeni değişkenleri içerecek şekilde revize edilmiştir. Ayrıca, hane halkı İşgücü Araştırması sonuçları 2005 yılı başından itibaren hareketli üçer aylık dönemler esas alınarak her ay açıklanmaktadır.

2000-2013 döneminde Türkiye'de yaratılan istihdam, çalışma çağı nüfusu ve işgücü artışının gerisinde kalmıştır. 2001 yılında yaşanan krizin ardından daralan istihdam hacmi daha sonraki yıllarda artış eğilimi içine girmiştir. Bu çerçevede 2004 yılı itibariyle 19 632 bin olan sivil istihdam hacmi daha sonraki yıllarda sırasıyla 20 067 bin, 20 423 bin 20 738 bin ve 2008 yılı itibariyle de 21 194 bine ulaşmıştır. Ancak yaşanan ekonomik krizin etkisiyle Ocak 2009 ayından itibaren sivil istihdam hacminde belirgin bir daralma eğilimi gözlenmiştir. Krizin en şiddetli biçimde hissedildiği Şubat 2009 ayı itibariyle 19.779.000'e gerileyen istihdam hacmi daha sonra tedrici bir toparlanma süreci içerisine girmiş ve 2009 yılı itibariyle, önceki yıla göre 83 bin kişilik cüzi bir artışla 21.277.000 kişi olmuştur. Ülkemizde Mayıs 2010 ayı itibariyle kurumsal olmayan önceki yıla göre 804 bin kişi artışla 71.239.000 kişiye ulaşırken, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus

856 bin kişi artarak 52.431.000 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılında istihdam edilenlerin sayısı, bir önceki yıla göre 1.516.000 kişi artarak 24.110.000 kişiye ulaşmıştır. İstihdam edilenlerin sayısı 2012 yılında, geçen yıla göre 711 bin kişi artarak 24.821.000 kişiye yükselmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2013 yılı Mayıs döneminde ise, bir önceki yılın aynı dönemine göre 848 bin kişi artarak 26.130.000 kişiye yükselmiştir.

İstihdam artışının sınırlı kalmasının en önemli nedeni, ekonomideki yapısal dönüşüm sürecine bağlı olarak tarım sektöründe yaşanan istihdam azalışıdır. 2000-2010 döneminde tarım sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı % 36.0'dan, % 25.2'ye gerilemiş olup, bu sektördeki istihdam 2004 - 2009 döneminde 473 bin kişi azalmıştır. Tarım dışı sektörlerde ise özellikle 2003 yılı sonrasında önemli artışlar sağlanmıştır. Artan verimlilik, yoğunlaşan dış rekabet ve tarımsal sübvansiyonların azaltılması sonucu bazı endüstriyel tarım ürünlerinin üretiminde meydana gelen düşme, tarım kesiminde işgücüne katılım oranının giderek gerilemesine yol açmaktadır. Bu gelişme kentsel alanda işgücüne katılma oranının yükselmesi ile telafi olmaktadır.

2010 yılında kurumsal olmayan sivil nüfus 71 milyon 343 bin kişi olmuştur. Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 52.541.000 kişi olup, toplam nüfusun %73,6'sını oluşturmuştur. Toplam istihdam 2009 yılına göre 1.317.000 kişi artarak 22 milyon 594 bin olarak gerçekleşmiş; buna karşılık olarak işsiz sayısı 425 bin kişi azalarak 3.046.000'e çıkmıştır. Buna göre toplam istihdam oranı % 41,2'den % 43'e çıkmış, işsizlik oranı %14'ten % 11,9'a gerilemiştir. Tarım sektörü hariç tutulduğundaki işsizlik oranı 17,4'ten 14,8'e gerilerken, genç nüfustaki işsizlik oranı da % 25,3'ten % 21,7'ye inmiştir

2011 yılında Türkiye'de kurumsal olmayan nüfus bir önceki yıla göre 1.033.000 kişilik bir artış ile 72.376.000 kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 1.052.000 kişilik artış ile 53.593.000 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılında Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, bir önceki yıla göre 1,1 puanlık artışla % 49,9 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında istihdam edilenlerin sayısı, bir önceki yıla göre 1.516.000 kişi artarak 24.110.000 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılında tarım sektöründe çalışan sayısı 460 bin kişi, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise 1.056.000 kişi artmıştır. 2011 yılında Türkiye genelinde işsiz sayısı bir önceki yıla göre 431 bin kişi azalarak 2.615.000 kişiye düşmüştür. İşsizlik oranı ise 2,1 puanlık azalış ile % 9,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı bir önceki yıla göre 2,4 puanlık azalışla % 12,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2012 yılında bir önceki yıla göre 97 bin kişi azalarak 2.518.000 kişiye düşmüştür. İşsizlik oranı ise 0,6 puanlık azalış ile % 9,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı bir önceki yıla göre 0,9 puanlık azalışla % 11,5 seviyesinde, 15-24 yaş grubundaki genç nüfusta işsizlik oranı ise 0,9 puanlık azalışla % 17,5 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2012 yılında, geçen yıla göre 711 bin kişi artarak 24.821.000 kişiye yükselmiştir. Bu yıl, tarım sektöründe çalışan sayısı 46 bin kişi azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 757 bin kişi artmıştır. İstihdam edilenlerin oranı, bir önceki yıla göre 0,4 puanlık bir artış göstererek % 45'ten % 45,4'e yükselmiştir. Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,1 puan artarak %50 olmuştur.

Aşağıdaki tabloda Mayıs 2013 ayı itibariyle ülkemizdeki işgücü piyasasına ilişkin veriler yer almaktadır:

Tablo 4 2013 İşgücü Piyasası (Mayıs ayı itibariyle)

	Türkiye		Kent		Kır	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kurumsal olmayan nüfus	73.482	74.337	50.337	50.826	23.145	23.512
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	54.599	55.485	37.572	38.042	17.027	17.443
İşgücü	27.554	28.657	18.218	19.039	9.337	9.617
İstihdam edilenler	25.282	26.130	16.369	17.032	8.913	9.099
Zamana bağlı eksik istihdam	460	520	239	269	222	251
Yetersiz istihdam	350	466	223	351	127	115
İşsiz	2 272	2 526	1 849	2 008	424	518
İşgücüne katılma oranı (%)	50,5	51,6	48,5	50,0	54,8	55,1

İşsizlik oranı (%)	8,2	8,8	10,1	10,5	4,5	5,4
Tarım dışı işsizlik (%)	10,4	11,0	10,5	10,8	10,1	11,6
İstihdam oranı (%)	46,3	47,1	43,6	44,8	52,3	52,2
İşgücüne dahil olmayan nüfus	27.044	26.828	19.354	19.003	7.690	7.826
Kaynak: TÜİK						

Ülke genelinde kurumsal olmayan 15+ yaştaki nüfusun işgücüne katılım oranı 2010 yılında bir önceki yıla göre % 1,9 oranında artış yönünde değişim gösterirken, 2011 yılında artış %2,3'e yükselmiştir. Erkekler için işgücüne katılım oranı bir önceki yıla göre 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 6,2 ve % 4,3 oranlarında olmuş ve 2011 yılında erkeklerin işgücüne katılım oranı azalan oranda bir değişim göstermiştir. Kadınlar içinde tabloya bakıldığında sırasıyla % 4 ve % 1,3 oranında artış yönünde değişim olmuştur. İşsizlik oranı ülkemiz genelinde bir önceki yıla göre 2,1 puanlık azalışla %9,8'e, erkeklerde 2,2 puanlık azalışla % 9,2'ye, kadınlarda 1,7 puanlık azalışla % 11,3 seviyesine gerilemiştir. İşsizlik oranlarındaki 2011 yılında bir önceki yıla göre görülen değişim oranları erkek, kadın ve toplam bazında irdelendiğinde sırası ile %19,3, %13,1 ve %17,6 oranlarında azalış yönünde değişim göstermiştir. Bu sonuç aslında 2011 yılında erkek ve kadınların işgücüne katılım oranlarında gözlenen artışın da doğal bir sonucu olarak okunabilir. Tarım dışı işsizlik oranı ülkemiz genelinde bir önceki yıla göre 2,4 puanlık azalışla %12,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran, erkeklerde 2,5 puanlık azalışla %10,7, kadınlarda da yine 2,5 puanlık azalışla %17,7 olmuştur. İşsizlik oranlarında azalışın daha çok tarım dışında gerçekleşmiş olduğu da bu sonuçlardan çıkarılmaktadır.

2012 yılında kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus bir önceki yıla göre %2,1 oranında artışla 54.724 bin olmuştur. Bu nüfusun 26.951 binini erkek, 27.773 binini de kadın nüfusu oluşturmuştur. 2012 yılında işgücünde olan toplam nüfus bir önceki yıla göre 613 bin artarken, bunun 280 bini erkek, 333 bini de kadındır. 2011 yılında krizin etkilerinin azalmasıyla 1 milyon 515 bin kişiye ek istihdam sağlanmıştır. Ekonomideki yavaşlamaya bağlı olarak, 2012 yılında ek istihdam edilenlerin sayısı geçen yıla göre 711 bin düzeyinde kalırken toplam istihdam 24.821 bine ulaşmıştır. 2012 yılında yeni istihdam edilen 711 bin kişinin 375 binini erkekler, 336 binini de kadınlar oluşturmuştur. İstihdamda olan erkeklerin sayısı kadınlardan 2,4 kat kadar daha yüksektir. 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla istihdam oranı toplam düzeyde 0,4 puanlık artışla %45,4 olmuştur. İstihdam oranı bir önceki yıla göre erkeklerde 0,1 puanlık düşüşle %65,0 olurken, kadınlarda 0,7 puanlık artışla % 26,3'e ulaşmıştır.

2012 yılında işsiz sayısı toplamda bir önceki yıla göre 97 bin azalırken, işsiz erkek sayısı 95 bin azalmış, kadınlarda ise bu azalış sadece 2 binde kalmıştır. İşsizlik oranı ise 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,6 puan gerileyerek %9,2'ye düşmüştür. İşsizlik oranı 2012 yılında bir önceki yıla göre erkeklerde 0,7 puan azalış göstererek %8,5'e, kadınlarda 0,5 puan azalış göstererek %9,2'ye düşmüştür. Tarım dışı işsizlik oranı 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,9 puan azalarak %11,5 olmuştur. Tarım dışı işsizlik erkeklerde 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,8 puan, kadınlarda 1,3 puan azalmasına karşın, kadın ve erkek tarım dışı işsizlik oranları arasında 6,5 puanlık ciddi bir fark vardır.

2012 yılında genç işsizlik oranı bir önceki yıla göre 0,9 puan azalarak %17,5 oranına gerilemiştir. Erkeklerde genç işsizlik oranı 2012 yılında %16,3'tür ve bu oran bir önceki yıla göre 0,8 puanlık azalış göstermiş olmasına karşın, +15 yaştaki işsizlik oranının 1,9 katı kadar yüksektir. 2012 yılında genç kadın işsizlik oranı %19,9'dur ve bir önceki yıla göre 0,8 puanlık azalış göstermesine karşın, +15 yaştaki işsizlik oranının 1,8 katı kadar daha yüksektir. Ülkemiz genelinde kurumsal olmayan 15+ yaştaki nüfusun işgücüne katılım oranı, 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,1 puanlık artışla %50,0'a yükselirken, erkeklerde bu oran 0,7 puanlık düşüşle %71,0'a gerilemiş, kadınlarda 0,7 puanlık artışla %29,5'e yükselmiştir.

2013 Mayıs ayı dönemi " hane halkı İşgücü Araştırması" ile elde edilen istihdam, işsizlik ve işgücü hareketlerine ilişkin veriler aşağıda ana çizgileri ile verilmektedir.

İstihdam:

İstihdam edilenlerin sayısı 2013 yılı Mayıs döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 848 bin kişi artarak 26 milyon 130 bin kişiye yükselmiştir. Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 80 bin kişi

azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 928 bin kişi artmıştır. İstihdam edilenlerin % 24'ü tarım, % 19,3'ü sanayi, % 7,1'i inşaat, % 49,6'sı ise hizmetler sektöründe yer almıştır. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 0,8 puan, sanayi sektörünün payı 0,5 puan artarken, tarım sektörünün payı 1,2 puan, inşaat sektörünün payı 0,1 puan azalmıştır. İstihdam edilenlerin oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,8 puanlık artış göstererek % 46,3'den % 47,1'e yükselmiştir.

İşsizlik:

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2013 yılı Mayıs döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 254 bin kişi artarak 2 milyon 526 bin kişiye yükseldi. İşsizlik oranı ise 0,6 puanlık artış ile % 8,8 seviyesinde gerçekleşti. Tarım dışı işsizlik oranı 0,6 puanlık artış ile %11, 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı ise 0,7 puanlık artış ile % 16,6 oldu. Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, 2013 yılı Mayıs döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,1 puan artarak % 51,6 oldu. Aynı dönemler için yapılan kıyaslamalara göre; erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,6 puanlık artışla % 72, kadınlarda ise 1,6 puanlık artışla % 31,8 olarak gerçekleşmiştir. İşgücü dışında yer alanların % 48.4'ünü daha önce bir işte çalışmış olanlar oluşturmaktadır.

2012 yılı Ocak ayından itibaren temel işgücü göstergeleri Türkiye İstatistik Kurumu tarafından mevsim etkilerinden arındırılmış olarak da yayınlanmaktadır. Aşağıda "mevsim etkilerinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri" Tablo halinde verilmektedir.

Tablo 5 Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri

		İşgücü	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)	İstihdam	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)	İşsiz	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)	İşgücüne katılma oranı	İstihdam oranı	İşsizlik oranı	Tarım dışı işsizlik oranı	Genç nüfusta işsizlik oranı
2012	Ocak	26.891	2,4	24.459	4,2	2.432	-12,5	49,5	45,1	9,0	11,3	16,7
	Şubat	26.765	1,2	24.301	2,3	2.464	-8,1	49,2	44,7	9,2	11,4	16,6
	Mart	26.904	1,3	24.432	2,2	2.472	-7,1	49,4	44,9	9,2	11,4	16,8
	Nisan	27.102	1,8	24.647	2,9	2.456	-8,0	49,7	45,2	9,1	11,3	17,4
	Mayıs	27.242	2,2	24.795	3,7	2.448	-10,9	49,9	45,4	9,0	11,2	17,5
	Haziran	27.188	1,6	24.774	3,2	2.414	-12,2	49,7	45,3	8,9	11,1	17,1
	Temmuz	27.257	1,7	24.776	2,7	2.481	-7,4	49,8	45,2	9,1	11,4	17,4
	Ağustos	27.361	1,8	24.847	2,4	2.514	-3,0	49,9	45,3	9,2	11,5	17,7
	Eylül	27.654	3,2	25.044	3,0	2.610	5,8	50,3	45,6	9,4	11,9	18,3
	Ekim	27.797	3,8	25.199	3,9	2.597	3,5	50,5	45,8	9,3	11,7	18,1
	Kasım	27.950	4,2	25.308	3,8	2.642	8,2	50,7	45,9	9,5	11,8	18,5
	Aralık	28.021	4,7	25.358	4,3	2.664	8,2	50,8	46,0	9,5	11,9	18,6
2013	Ocak	28.082	4,4	25.446	4,0	2.636	8,4	50,9	46,1	9,4	11,7	18,8
	Şubat	28.173	5,3	25.564	5,2	2.609	5,9	51,0	46,3	9,3	11,6	18,5
	Mart	28.268	5,1	25.620	4,9	2.648	7,1	51,1	46,3	9,4	11,7	18,6
	Nisan	28.425	4,9	25.749	4,5	2.676	9,0	51,3	46,5	9,4	11,7	18,3
	Mayıs	28.399	4,2	25.678	3,6	2.721	11,2	51,2	46,3	9,6	11,8	18,3

Kaynak: TUİK

Mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam edilenlerin sayısında 2013 yılı Mayıs döneminde, bir önceki döneme göre 71 bin kişilik azalış, işsiz sayısında ise 45 bin kişilik artış meydana geldi. Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücüne katılma oranı bir önceki döneme göre 0,1 puanlık azalış ile %51,2, istihdam oranı 0,2 puanlık azalış ile %46,3 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı ise 0,2 puanlık artış ile %9,6 oldu. Ekonomik faaliyete göre istihdam edilenlerde en fazla artış 72 bin kişi ile hizmet sektöründe gerçekleşti.

II.2.3. ÇALIŞMA HAYATI VE SOSYAL GÜVENLİK

Sosyal sigorta sisteminde yaşanan sorunların giderilmesi, herkesi kapsayan adil bir sosyal güvenlik sisteminin kurulması ve tüm nüfusun sağlık güvencesi altına alınması, beş farklı sosyal sigorta rejiminin birleştirilmesi ve sistemde etkin bir bilgi işlem altyapısı kurulması amacıyla yürütülen reform çalışmaları kapsamında 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu 20 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Reform kapsamında 5510 Sayılı 'Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'da 16.06 2006 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak, 1 Ocak 2007 tarihinden yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Ancak Anayasa Mahkemesi, Kanunun bazı önemli hükümlerini 15 Aralık 2006 tarihli kararıyla iptal etmiştir. 5510 Sayılı Kanunun bazı

önemli maddelerinin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine, karar doğrultusunda gerekli yasal değişikliklerin yapılması alanında sürdürülen çalışmalar neticesinde hazırlanan "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 8 Mayıs 2008 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan zorunlu istihdam yüklerinin azaltılması, nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması, istihdamın teşvik edilmesi, işgücü maliyetlerinin düşürülmesi, kayıt dışı istihdamın azaltılmasına ilişkin yasal düzenlemeleri içeren 5763 Sayılı "İş Kanunu ve Bazı kanunlarda değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" da 15 Mayıs 2008 tarihinde yasalaşmıştır. 2008 yılı ikinci yarısından itibaren hissedilmeye başlanan ve giderek şiddetlenen ekonomik krizin işletmeler üzerindeki olumsuz etklerini azaltmak amacıyla 2009 yılında yürürlüğe giren 28.02.2010 gün ve 5838 Sayılı Kanun ile kısa çalışma ödeneğinin azami süresi 3 aydan 6 aya yükseltilmiştir.

2011 yılında 15+ yaşta kurumsal olmayan nüfusun Türkiye genelinde ve toplam bazda %61,7'si ücretli maaşlı, yevmiyeli olarak istihdam ederken, %24,6'sı müteşebbis olarak ve %13,7'si de ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. 2012 yılında 15+ yaşta kurumsal olmayan nüfusun 15.619 bini ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak istihdam edilirken, 5.933 bini işveren ve kendi hesabına müteşebbis olarak ve 3.268 bini de ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

2011 yılında işyeri sayısı ve yapılan sözleşme sayısında bir önceki yıla göre sırasıyla %55,7 ve %16,8 oranlarında artış kaydedilmiş, 14.061 işyerinde 1.942 toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır. Toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı toplam 422.554 işçinin; %33,5'i olan 141.709'u kamu kesiminde, %66,5'i olan 280.845'i ise özel sektörde çalışmaktadır. 2012 yılında toplu iş sözleşmesi ve bu sözleşmelerin kapsadığı işyeri ve işçi sayılarında bir önceki yıla göre sırası ile % 20,5, % 52,0 ve % 45,2 oranlarında düşüş kaydedilmiştir. Toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı toplam 231.872 işçinin; % 44,5'i olan 103.103'ü kamu kesiminde, % 55,5'i olan 128.769'u ise özel sektörde çalışmaktadır.

Tablo 6 Toplu İş Sözleşmeleri

		Sözleşme Sayısı	İşveren Sayısı	İşçi Sayısı
2007	**Kamu**	1.243	7.995	322.064
	Özel	732	1.743	144.365
	Toplam	1.975	9.738	466.429
2008	**Kamu**	1.190	3.328	107.258
	Özel	514	6.295	155.528
	Toplam	1.704	9.623	262.786
2009	**Kamu**	1.417	8.912	288.531
	Özel	578	2.632	216.265
	Toplam	1.995	11.544	504.796
2010	**Kamu**	1.219	4.528	166.294
	Özel	443	4.505	172.377
	Toplam	1.662	9.033	338.671
2011	**Kamu**	1.204	7.042	141.979
	Özel	735	7.015	280.823
	Toplam	1.939	14.057	422.802
Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı				

Diğer taraftan 2009 yılında tümü özel sektörde olmak üzere 13 grev uygulaması olmuştur. Özel sektörde çalışmakta olan toplam 3 101 işçinin katıldığı bu grevlerde 290 913 iş günü kaybedilmiştir. 2009 yılı içerisinde kamu sektöründe ve özel sektörde herhangi bir lokavt uygulaması olmamıştır. 2010 yılında grev uygulamaları incelendiğinde, kamu sektöründe 1, özel sektörde ise 10 adet olmak üzere toplam 11 grev yapılmıştır. Kamu sektöründe gerçekleştirilen grevde 406 işçi yer alırken, 2.030 işgünü kaybı söz konusu olmuş; özel sektördeki 10 greve ise 402 işçi katılmış ve 35.732 işgünü kaybı yaşanmıştır. Geçen yıl olduğu gibi 2010 yılında da herhangi bir lokavt uygulaması yapılmamıştır.

2010 yılında olduğu gibi 2011 yılında da herhangi bir lokavt uygulaması yapılmamıştır. 2011 yılında grev uygulamaları incelendiğinde, kamu sektöründe grev yapılmazken, özel sektörde ise 9 adet grev yapılmıştır. Özel sektördeki 9 greve ise 557 işçi katılmış ve 13.273 işgünü kaybı yaşanmıştır. 2011 yılında olduğu gibi 2012 yılında da herhangi bir lokavt uygulaması yapılmamıştır. 2012 yılında grev uygulamaları incelendiğinde, kamu sektöründe grev yapılmazken, özel sektörde ise 8 adet grev yapılmıştır. Özel sektördeki 8 greve 768 işçi katılmış ve 36.073 işgünü kaybı yaşanmıştır.

Aşağıdaki Tabloda ülkemizde 2005-2012 döneminde imalat sanayinde, birim ücret endeksinde meydana gelen gelişmeler verilmektedir.

Tablo 7 ÖZEL İMALAT SANAYİİNDE BİRİM ÜCRET ENDEKSİ (2005 = 100)

		İstihdam	Üretim	Üretkenlik [3]	Nominal	Nominal Birim Ücret	TÜFE [6]	Birim Ücret
		Endeksi [1]	Endeksi [2]		Ücret Endeksi [4]	Endeksi (TL) [5]		Endeksi [7]
2005		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2006		102,6	107,8	105,0	113,3	108,0	109,6	98,6
2007		106,7	115,3	108,0	130,1	120,4	119,2	101,0
2008		106,3	114,2	107,4	143,6	134,0	131,6	101,7
2009		96,2	103,0	107,0	140,9	132,2	139,9	94,6
2010		100,5	116,4	115,7	163,2	141,1	151,9	92,9
2011		105,9	126,8	119,7	187,6	156,7	161,7	97,0
2012	**I**	107,9	123,3	114,2	203,7	178,3	172,7	103,2
	II	109,8	130,9	119,2	211,3	177,2	175,5	101,0
	III	110,9	128,5	115,9	221,2	190,9	175,4	108,8
	IV	110,9	135,9	122,5	226,7	185,1	180,6	102,5
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Temel Ekonomik Göstergeler								
[1] TÜİK, Üç Aylık Sanayi İşgücü Girdi Göstergeleri.								
[2] TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi.								
[3] (2) /(1)								
[4] TÜİK, Üç Aylık Sanayi İşgücü Girdi Göstergeleri.								
[5] (4) /(3)								
[6] TÜİK, Tüketici Fiyatları Endeksi .								
[7] (5) /(6)								

Yukarıdaki Tablodan açık biçimde görüleceği üzere 2008 yılı son çeyrek döneminden itibaren ekonomik faaliyet hacminde yaşanan daralma ve işsizlik haddindeki yükselme çalışan kesimin reel ücret düzeyinde belirgin bir azalmayı beraberinde getirmiştir. Bu durum çalışan kesim için ancak 2012 yılında telafi edilmiş ve reel ücret düzeyi 2008 yılı seviyesinin üstüne çıkmıştır.

Günlük ve aylık asgari ücretlerde son sekiz yıllık dönemde meydana gelen gelişmeler ise aşağıdaki Tabloda verilmektedir.

Tablo 8 Günlük Ve Aylık Brüt Asgari Ücretler (16 Yaşını Dolduranlar İçin)

Yürürlük Tarihi	Günlük	Aylık	Artış Oranı (%)
01.01.2005- 31.12.2005	16,29	488,7	10
01.01.2006-31.12.2006	17,7	531	8,7
01.01.2007-30.06.2007	18,75	562,5	5,9
01.07.2007-31.12.2007	19,5	585	4
01.01.2008-30.06.2008	20,28	608,4	4
01.07.2008- 31.12.2008	21,29	638,7	5
01.01.2009-30.06.2009	22,2	666	4,3

01.07.2009-31.12.2009	23,1	693	4,1
01.01.2010-30.06.2010	24,3	729	5,2
01.07.2010-31.12.2010	25,35	760,5	4,3
01.01.2011-30.06.2011	26,55	796,5	4,7
01.07.2011-31.12.2011	27,9	837	5,1
01.01.2012-30.06.2012	29,55	886,5	5,9
01.07.2012-31.12.2012	31,35	940,5	6,1
Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı			

Aşağıdaki Tabloda 2004-2012 döneminde memur maaşlarında meydana gelen gelişme verilmektedir.

Tablo 9 İşgücü Maliyetlerinde ve Net Ele Geçen Ücretlerdeki Gelişmeler

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012(6)
	İŞGÜCÜ MALİYETİ (1)								
	Reel İşgücü Maliyeti Endeksi (1994=100)								
İşçi (3)									
Kamu	105,4	107,4	104,4	111,9	105,2	111,9	110,3	105,7	106,9
Özel	111,1	114,9	114	118,3	113,1	120,8	119,3	119,8	-
Memur	127,8	134,5	140,2	148,4	147	164,7	162,4	163,7	174,8
Asgari Ücret (4)	170,8	181,8	180,7	183,6	177,1	190,6	192,5	190	192,4
	Bir Önceki Yıla Göre Reel % Değişim								
İşçi (3)									
Kamu	3,1	1,9	-2,8	7,2	-6	6,4	-1,5	-4,2	1,2
Özel	4,5	3,4	-0,8	3,8	-4,4	6,8	-1,2	0,5	-
Memur	4,3	5,2	4,2	5,8	-0,9	12	-1,4	0,8	6,8
Asgari Ücret (4)	11	6,4	-0,6	1,6	-3,6	7,6	1	-1,3	1,3
	NET ELE GEÇEN ÜCRETLER (2)								
	Reel Net Ele Geçen Ücret Endeksi (1994=100)								
İşçi (3)									
Kamu	88,3	90,7	88,3	91,1	89,3	88,8	85,6	87,1	85,8
Özel	97,1	97,7	97	99,4	96,9	99,1	99,4	104,2	-
Memur	112,7	115,7	122,9	127,7	136	147,2	145,1	154,3	161,1
Asgari Ücret (5)	158,6	165,3	163,9	162,8	176,6	181,2	182,9	188,1	193,2
	Bir Önceki Yıla Göre Reel % Değişim								
İşçi (3)									
Kamu	1,7	2,7	-2,7	3,1	-1,9	-0,5	-3,6	1,7	-1,4
Özel	3,5	0,5	-0,7	2,5	-2,5	2,3	0,3	4,8	-
Memur	2,6	2,6	6,2	3,9	6,5	8,2	-1,4	6,3	4,5
Asgari Ücret (5)	24,3	4,2	-0,9	-0,7	8,5	2,6	0,9	2,9	2,7

Kaynak: 2013 Yıllık Plan, Kalkınma Bakanlığı

(1) Reel hesaplamalarda 1994-2004 yılları arasında TEFE (1994=100), 2005 yılından sonra ise ÜFE (2003=100) bazlı endeks kullanılmıştır. ÜFE 2012 yılı için tahmini % 5,91 alınmıştır.

(2) Reel hesaplamalarda 1994-2004 yılları arasında TÜFE (1994=100), 2005 yılından sonra ise TÜFE (2003=100) bazlı endeks kullanılmıştır. TÜFE 2012 yılı için tahmini % 8,89 alınmıştır.

(3) TİSK ve Kamu İşveren Sendikaları verilerinden hesaplanmıştır. 2011 yılı özel kesim işçi ücretleri tahmindir.

(4) 16 ve üstü yaş asgari ücretin işgücü maliyetinin yıllık ortalamaları esas alınmıştır.

(5) 16 ve üstü yaş net asgari ücretin yıllık ortalamaları esas alınmıştır.

(6) Gerçekleşme Tahmini

Not: 2008 yılından itibaren net ele geçen ücretlere bekar çalışan için asgari geçim indirimi dahildir.

Diğer taraftan ülkemizde aktif ve pasif olarak sigorta güvencesi altında bulunan nüfusun 'kamu çalışanları', 'hizmet akti ile çalışanlar', 'bağımsız çalışanlar' ve 'özel sandıklar' başlıkları altında 2009 – 2011 yılları itibariyle aşağıda Tablo halinde verilmektedir.

Tablo 10 Yıllar İtibariyle Sigortalı İstatistikleri

	2009	2010	2011
I. Kamu Çalışanlarının Sigortalı Sayıları	**9.028.211**	**9.191.803**	**9.998.872**
1. Aktif Sigortalılar [1]	2.241.418	2.282.511	2.554.200
2. Aylık Alanlar (kişi)	1.795.334	1.822.730	1.856.273
3. Bağımlılar [2]	4.991.459	5.086.562	5.588.399
4. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1)/(2)	1,3	1,3	1,4
5. Bağımlılık Oranı (3+2)/(1)	3,0	3,0	2,9
II. Hizmet Akdi İle Çalışanların Sigortalı Sayıları	**34.204.574**	**36.466.213**	**38.050.678**
1. Aktif Sigortalılar[3]	9.066.132	10.056.588	11.063.806
2. Kısmi Süreli Çalışan Sigortalılar	52.116	16.964	60.237
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	178.541	152.802	124.911
4. Aylık Alanlar (kişi)	5.290.270	5.535.411	5.777.300
5. Bağımlılar	19.617.515	20.704.448	21.024.424
6. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1+2+3)/(4)	1,8	1,9	2,0
7. Bağımlılık Oranı (5+4)/(3+2+1)	2,7	2,6	2,4
III. Bağımsız Çalışanların Sigortalı Sayıları	**14.705.935**	**15.177.791**	**15.390.199**
1. Aktif Sigortalılar [4]	1.832.133	1.862.192	1.880.740
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	389.791	374.535	270.780
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	1.014.948	1.101.131	1.121.777
4. Aylık Alanlar (kişi)	2.088.146	2.160.507	2.381.409
5. Bağımlılar [2]	9.380.917	9.679.426	9.735.493
6. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1+2+3)/(4)	1,6	1,5	1,4
7. Bağımlılık Oranı (5+4)/(3+2+1)	3,5	3,6	3,7
IV. Özel Sandıklar Toplamı	**331.205**	**341.103**	**350.890**
1. Aktif Sigortalılar	109.668	114.600	119.682
2. Aylık Alanlar	82.459	83.581	84.890
3. Bağımlılar [2]	139.078	142.922	146.318
4. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1)/(2)	1,3	1,4	1,4
5. Bağımlılık Oranı (3+2)/(1)	2,0	2,0	1,9
V. Genel Toplam	**58.217.809**	**61.176.910**	**63.790.639**
1. Aktif Sigortalılar	13.249.351	14.315.891	15.618.428
2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	389.791	374.535	270.780
3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	1.193.489	1.253.933	1.246.688
4. Kısmi Süreli Çalışan Sigortalılar	52.116	16.964	60.237
5. Aylık Alanlar	9.256.209	9.602.229	10.099.872
6. Bağımlılar [2]	34.128.969	35.613.358	36.494.634
7. Aktif Sigortalı/Pasif Sigortalı (1+2+3+4)/(5)	1,6	1,7	1,7
8. Bağımlılık Oranı (5+6)/(1+2+3+4)	2,9	2,8	2,7
VI. Genel Nüfus Toplamı	**72.561.312**	**73.722.988**	**74.724.269**
VIII. Sigortalı Nüfus Oranı (%)	**80,2**	**83**	**85,4**

Kaynak: 2013 Yıllık Plan, Kalkınma Bakanlığı

1 Aktif sigortalı sayıları Nisan 2009 tarihinden itibaren kesenekleri Kuruma bildirilen kişi sayıları olarak verilmeye başlanmıştır.
Nisan 2009 tarihinden önce ise aktif sigortalı sayıları katsayı sistemine göre verildiğinden, kesenekleri Kuruma bildirilen kişi sayıları
2009 yılı Aralık ayına göre geçmişe yönelik olarak revize edilmiştir.

[2] Bağımlıların hesaplanmasında yeni katsayılar dikkate alınarak veriler geçmişe yönelik olarak revize edilmiştir.

[3] Zorunlu sigorta ve yurt dışı topluluk sigortasını kapsamaktadır.

[4] Muhtarlık ve zorunlu sigortayı kapsamaktadır.

II.2.4. GELİR DAĞILIMI

Türkiye İstatistik Kurumu 2002 yılında yapmış olduğu hane halkı Bütçe Anketi'ni daha sonraki yıllarda yıllık olarak yenileme uygulamasına geçmiş ve 2006 yılında yapılan araştırma metodolojisi değişikliğine kadar olan dönemde, sonuncusunu 2005 yılı itibariyle gerçekleştirerek, sonuçlarını 2006 yılı Aralık ayında yayımlamıştır. TUİK tarafından gerçekleştirilen Hane Halkı Bütçe Anketi sonuçlarına göre, Türkiye'de 2002 yılında gözlemlenen gelir dağılımı daha önceki anket yılı olan 1994 yılına göre az da olsa bir iyileşme ortaya koyarken, bu iyileşme süreci 2002-2005 döneminde de etkisini sürdürmüştür. Daha açık bir ifade ile her ne kadar ülkemizde gelir dağılımı A.B.D. dışında gelişmiş ülkelere, özellikle Kuzey Avrupa ve İskandinav ülkelerine göre belirgin şekilde bozuk, daha adaletsiz ise de, zaman içerisinde yavaş ta olsa bir düzelme eğilimi sergilemektedir. Örneğin hanelerin en fakir % 20'lik diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılındaki % 4.9 düzeyinden, 2002 yılında % 5.3'e ve 2003 yılında da % 6.0'ya yükselmiş ve 2004 yılında bu düzeyini korumuş, 2005 yılı itibariyle ise % 6.1'e çıkmıştır. Diğer taraftan hanelerin en zengin % 20'lik diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılında % 54.9 iken, bu oran 2002 yılında % 50.0'ye, 2003 yılında % 48.3'e, 2004 yılında da % 46.2'ye ve 2005 yılında da % 44.4'e gerilemiştir. Bu şekilde, en fakir % 20'lik nüfus dilimi ile en zengin % 20'lik nüfus dilimlerinin ulusal gelirden aldıkları paylar kıyaslandığında, 1994 yılında beşinci % 20'lik dilimde (en zengin) yer alan hane halkları, birinci % 20'lik dilimde (en fakir) yer alan hane halklarının yaklaşık 11.2 katı gelir elde ederken, bu oran 2002 yılında 9.4, 2003 yılında 8.05 ve 2004 yılında 7.7 ve 2005 yılında da 7.3 kata gerilemiştir.

Türkiye'de gelir dağılımı alanında, dağılımın daha az adaletsiz hale gelmesi yönünde 1994 – 2005 döneminde gözlemlenen bu olumlu sürece; hane kullanılabilir gelir dağılımına, % 10'luk gelir dilimlerinin toplam ülke gelirinden aldıkları paylar ve en yüksek gelir grubundaki hanelerin kullanılabilir gelirinin en fakir gelir grubundaki hanelerin gelirine olan oranı açısından yaklaşıldığında da tanık olunduğu görülmektedir. Nitekim hanelerin en fakir % 10'luk diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılındaki % 1.8 düzeyinden, 2002 yılında % 1.9'a ve 2003 yılında da % 2.26'ya yükselmiş, 2004 yılında % 2.25 ile bu düzeyini korumuş ancak 2005 yılında % 2.19'a gerilemiştir. Diğer taraftan hanelerin en zengin % 10'luk diliminin yıllık kullanılabilir gelirinin toplam Türkiye geliri içindeki payı 1994 yılında % 40.5 iken bu oran 2002 yılında % 34.6'ya, 2003 yılında % 33.2'ye ve 2004 yılında da % 30.9'a ve 2005 yılında da % 28.6'ya gerilemiştir. Daha açık bir deyişle en fakir % 10'luk nüfus dilimi ile en zengin % 10'luk nüfus dilimlerinin ulusal gelirden aldıkları paylar kıyaslandığında, 1994 yılında onuncu % 10'luk dilimde (en zengin) yer alan hane halkları, birinci % 10'luk dilimde (en fakir) yer alan hane halklarının yaklaşık 22.5 katı gelir elde ederken, bu oran 2002 yılında 18.2, 2003 yılında 14.4, 2004 yılında da 13.4 ve 2005 yılında da 13.1 kata gerilemiştir. 2006 yılı öncesi kullanılan araştırma metodolojisine göre gerçekleştirilen son hane halkı Gelir Anketi sonuçları, aşağıda verilen Tablodan görüleceği üzere, ülkemizde gelir dağılımının, adaletsiz yapısını sürdürmekle beraber, belirgin bir iyileşme süreci içinde olduğunu ve gelir dağılımının giderek daha az adaletsiz hale gelmekte olduğunu ortaya koymaktadır:

Tablo 11 Gelir Dağılımı

		1994	2002	2003	2004	2005
% 20'lik Dilimler						
Birinci % 20	(En Fakir)	4.9	5.3	6.0	6.0	6.1
İkinci % 20	(Fakir)	8.6	9.8	10.3	10.7	11.1
Üçüncü % 20	(Orta Halli)	12.6	14.0	14.5	15.2	15.8
Dördüncü % 20	(Zengin)	19.0	20.8	20.9	21.9	22.6
Beşinci % 20	(En Zengin)	54.9	50.0	48.3	46.2	44.4
Toplam		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Gini Katsayısı			**0.44**	**042**	**0.40**	**0.38**

Gelir dağılımındaki adaletsizliği ölçmekte kullanılan en önemli gösterge olan 'Gini Katsayısı'ndaki gelişmeler de, Türkiye'de gelir dağılımında zaman içinde gözlemlenen iyileşmeyi yansıtmaktadır. 2002 yılında 0.44 iken 2003 yılında 0.42'ye, 2004 yılında 0.40'a ve 2005 yılında yapılan son gelir dağılımı araştırmasında da 0.38'e gerilemiştir. Sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, 1'e yaklaştıkça bozuk bir gelir dağılımını yansıtan ve 2005 yılı " hane halkı Bütçe Araştırması" sonuçlarına göre Türkiye geneli için 0.38 olarak belirlenen 'gini katsayısı', kentsel yerleşim yerleri için 0.37 ve kırsal yerleşim yerleri için 0.38 olarak hesaplanmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nca yürütülmekte olan 'Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'nda 2006 yılında metodoloji değişikliğine gidilmiştir. Kurumca Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, 2006 yılında uygulanmasına başlanan araştırma ile Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırılabilir gelir dağılımı, göreli yoksulluk, yaşam koşulları ve sosyal dışlanma konularında veri üretilmesi amaçlanmıştır. Alan uygulamasının her yıl düzenli olarak gerçekleştirildiği ve panel anket yönteminin kullanıldığı araştırmada, örnek fertler dört yıl boyunca izlenmektedir. Araştırmadan kesit ve panel olmak üzere her yıl iki veri seti elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu yeni metodolojinin kullanılması suretiyle elde edilen gelir dağılımı araştırmasının ikincisi 2008 yılı için gerçekleştirilmiş ve 29 Temmuz 2010 tarihinde yayınlanmıştır. Söz konusu araştırmanın sonuçları 2007 yılına ilişkin araştırmanın sonuçlarıyla kıyaslamalı olarak aşağıda ana çizgileriyle verilmektedir. 2007 ve 2008 yıllarında yapılan gelir dağılımı araştırmalarında 'eşdeğer hane halkı kullanılabilir geliri'ne göre belirlenen sıralı % 20'lik gruplar şu şekildedir:

Tablo 12 %20'lik Dilimler İtibariyle Gelir Dağılımı

	% 20'lik fert grupları						
	Toplam	İlk % 20(*)	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	Son %20(*)	Gini Katsayısı
2006	100,0	5,1	9,9	14,8	21,9	48,4	0,4
2007	100,0	5,8	10,6	15,2	21,5	46,9	0,4
2008	100,0	5,8	10,4	15,2	21,9	46,7	0,4
2009	100,0	5,6	10,3	15,1	21,5	47,6	0,4
2010	100,0	5,8	10,6	15,3	21,9	46,4	0,4
2011	100,0	5,8	10,6	15,2	21,7	46,7	0,4
Kaynak: TUİK							

(*) Fertler eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak 5 gruba ayrıldığında; "İlk % 20'lik grup" geliri en düşük olan grubu, "Son % 20'lik grup" ise geliri en yüksek olan grubu tanımlamaktadır.

Gelir dağılımı adaletsizliği alanında önde gelen gösterge olan Gini Katsayısı 2008 yılı araştırma sonuçlarına göre 0.41 olarak belirlenmiş ve 2007 yılı araştırma sonuçlarına göre bir değişim göstermemiştir. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre oluşturulan % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46.7 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5.8 olarak belirlenmiştir. Bu durumda en zengin son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik en fakir grubun aldığı payın 8.1 katı olmaktadır ve bu göstergede 2007 yılına göre bir değişiklik gözlenmemiştir. En zengin % 20'lik grup, en fakir % 20'lik grup oranı 2008 yılı araştırmasında kentsel alanlar için 7.5 kırsal alanlar için 6.8 olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 19 328 TL olarak belirlenmiştir. Ortalama yıllık eşdeğer hane halkı geliri ise 8 372 TL'dir. Toplam gelir içinde en fazla pay % 41,9 ile maaş – ücret gelirlerine ait olup, bunu % 22,4 ile müteşebbislik gelirleri izlemektedir. 2007 yılı araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, 2008 yılında maaş – ücret gelirlerinin payında 2,1 puanlık artış gözlenirken, müteşebbislik gelirlerinin payında 0.8 puanlık bir azalma meydana gelmiştir. Sosyal transferlerin % 94,5'ini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim

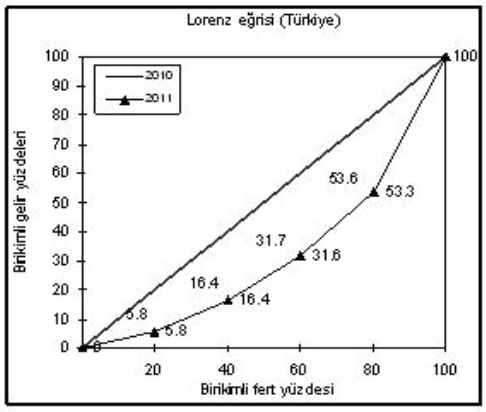
aylıkları toplam gelir içinde % 18.1 oranında bir paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1.1'dir. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre nüfusun % 16.7'si yoksulluk sınırının altında bulunmaktadır.

2009 yılı eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 47,6 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,6'dır. Buna göre, son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik gruba göre (P80/P20 göstergesi) 8,5 kattır. P80/P20 göstergesi kentsel yerler için 7,9, kırsal yerler için ise 7,2'dir. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 21.293 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 9.396 TL'dir. Maaş-ücret gelirleri % 42,9'luk oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu % 20,4 ile müteşebbis gelirleri izlemektedir. Müteşebbis gelirlerinin % 73,7'si tarım-dışı sektörden oluşmaktadır. Sosyal transferlerin % 93,6'sını emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 18,3'lük paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,3'tür. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlerine göre oluşturulan % 20'lik gruplardan ilk % 20'lik grupta sosyal transferlerin payı % 3,6, son % 20'lik grupta % 45,2 olarak tahmin edilmiştir. Emekli ve dul-yetim aylıkları hariç diğer sosyal transferlerin oranı aynı gruplarda sırasıyla % 24 ve % 21,2'dir.

2010 yılı eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46,4 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,8'dir. Buna göre, son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik gruba göre (P80/P20 göstergesi) 8 kattır. P80/P20 göstergesi kentsel yerler için 7,3, kırsal yerler için ise 7,1'dir. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 22 063 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 9 735 TL'dir. Maaş-ücret gelirleri % 43,7'lik oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu % 20,5 ile sosyal transferler ve % 20,2 ile müteşebbis gelirleri izlemektedir. Sosyal transferlerin % 91,1'ini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 18,6'lık paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,8'dir. Müteşebbis gelirlerinin ise % 68,5'i tarım-dışı sektörden oluşmaktadır.

2011 yılı araştırma sonuçlarına göre: % 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46,7 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,8'dir. Buna göre, son % 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk % 20'lik gruba göre (P80/P20 göstergesi) 8 kattır. P80/P20 göstergesi kentsel ve kırsal yerler için 7,4'dür. Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 24 343 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 10 774 TL'dir. Maaş-ücret gelirleri % 44,8'lik oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu % 21,4 ile müteşebbis gelirleri ve % 19,4 ile sosyal transferler izlemektedir. Sosyal transferlerin % 92'sini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 17,8'lik paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,5'dir. Müteşebbis gelirlerinin ise % 68,2'si tarım-dışı gelirlerden oluşmaktadır.

Şekil 2 Türkiye Lorenz Eğrisi (Eşdeğer hane halkı Kullanılabilir Gelirlerine Göre[1]

Kaynak: TÜİK Gelir Dağılımı İstatistikleri

(1) Gini Katsayısı Lorenz eğrisi ile köşegen arasında kalan alanın, köşegen altında kalan alana olan oranıdır. Oranın (Gini Katsayısının) büyümesi artan gelir adaletsizliğini yansıtmaktadır.

Gelir dağılımı eşitsizlik ölçütlerinden gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,002 puan artış ile 0,404 olarak tahmin edilmiştir. Katsayı, kentsel yerleşim yerleri için 0,394, kırsal yerleşim yerleri için ise 0,385 olarak tahmin edilmiştir. Gelirin nüfusa dağılımındaki eşitsizliğin grafik gösterimi olan Lorenz eğrisi de bir önceki yıla göre gelir dağılımında önemli bir değişim olmadığını eğrilerdeki çakışma ile göstermektedir. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir medyan gelirin % 50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre nüfusun % 16,1'i yoksulluk riski altındadır. Kentsel ve kırsal yerler için hesaplanan yoksulluk sınırlarına göre, kentsel yerlerde bu oran % 13,9 iken, kırsal yerlerde % 15,7'dir. Dört yıllık panel veri kullanılarak hesaplanan "sürekli yoksulluk" oranı, son yılda ve önceki üç yıldan en az ikisinde de yoksulluk riski altında olanlar olarak tanımlanmaktadır. Sürekli yoksulluğun hesaplanmasında eşdeğer hane halkı kullanılabilir medyan gelirin % 60'ı dikkate alınmaktadır. Buna göre, 2009 yılında sürekli yoksulluk riski altında olanların oranı % 17,3 iken 2010 yılında bu oran % 18,5'dir.

II.3. YURTİÇİ HASILA VE EKONOMİK BÜYÜME

II.3.1. YAKIN GEÇMİŞ DÖNEMDE YURTİÇİ HASILA GELİŞMELERİ VE EKONOMİK BÜYÜME

Türkiye'nin izlediği ekonomik politikada 80'li yılların başlamasıyla birlikte köklü değişimler yaşanmıştır. Ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesinde özel sektörün daha etkin bir rol alması hedeflenirken, kamu finansmanında borçlanmaya daha büyük bir ağırlık verilmiş, kambiyo rejiminde kısmi serbestleşmeye gidilmiş ve finans kesiminde sancılı başlayan bir deregulasyon dönemi başlatılmıştır. Geçen yüzyılın son 20 yıllık dönemine göz atıldığında; 1980 yılında dış finansman yetersizliği ve siyasi istikrarsızlık nedeniyle yaşanan küçülmenin ardından ekonominin, dalgalanmalar göstermekle beraber 1994 yılına kadar kesintisiz biçimde büyüme gösterdiği gözlenmiştir. Ancak daha sonra ekonominin, 1994, 1999 ve 2001 yıllarında finansal kesimde ve reel sektörde sarsıntılar yaratan derin krizlerle karşı, karşıya kaldığı ve 2001 yılında yaşanan son ekonomik kriz ertesinde, 2002 yılı ilk yarısında başlayan ekonomik büyümenin kesintisiz biçimde 2009 yılına kadar sürdüğü görülmektedir. Bu krizler ekonomik alanda o güne kadar sağlanmış olan geçmiş kazanımların büyük ölçüde kaybedilmesine neden olacak şekilde şiddetli seyretmiştir.

İran'daki rejim değişikliğinin tetiklediği yüksek petrol fiyatlarının yol açtığı dışsal şok, döviz darboğazı ve siyasi alandaki istikrarsızlık sonucu milli hasılanın % 2,8 oranında küçülmüş olduğu 1980 yılı göz ardı edilirse 80'li yıllar genelde Türk ekonomisinin istikrarlı ve göreli olarak hızlı bir büyüme performansı sergilediği bir dönem olmuştur. 1980 yılında göstermiş olduğu % 2,8 oranındaki küçülmenin ardından, dalgalanmalar göstermekle beraber, sürekli bir büyüme ortaya koyan ve 1981-1993 döneminde de yıllık ortalama % 5.2 oranında genişleme göstermiş olan Türkiye Gayrisafi Milli Hasılası bu uzun dönemli ve kesintisiz büyüme döneminin ardından ilk kez 1994 yılında derin bir daralma sergilemiştir. Finansal piyasalarda başlayan dalgalanma, daha sonra yapılan yüksek oranlı devalüasyonun yarattığı arz şoku sonucu, reel sektörü etkisi altına alan derin bir ekonomik krizi tetiklemiş ve ekonomi 1994 yılında % 6,1 oranında küçülmüştür. O yılın sonbaharından itibaren alınan genişletici mali ve parasal politikaların etkisiyle, ekonomi, yılın son çeyreğinden itibaren belirgin bir büyüme dönemi içine girmiş ve esas itibariyle iç talep genişlemesine bağlı bu eğilimini, güçlü bir şekilde 1998 yılının ikinci çeyreğine kadar sürdürmüştür.

Tablo 13 GSMH ve GSYİH Büyüme Hızları

(sabit Fiyatlarla % Olarak, 1987 Yılı Bazlı)

Yıl	GSMH	GSYİH	Yıl	GSMH	GSYİH	GSYİH*
1980	- 2.8	- 2.4	1997	8.3	7.5	
1981	4.8	4.9	1998	3.9	3.1	
1982	3.1	3.6	1999	-6.1	-4.7	-3.4
1983	4.2	5.0	2000	6.3	7.4	6.8
1984	7.1	6.7	2001	-9.5	-7.5	-5.7
1985	4.3	4.2	2002	7.9	7.8	6.2
1986	6.8	7.0	2003	5.9	5.8	5.3
1987	9.8	9.5	2004	9.9	8.9	9.4
1988	1.5	2.1	2005	7.6	7.4	8.4
1989	1.6	0.3	2006	6.0	6.1	6.9
1990	9.4	9.3	2007			4.7
1991	0.3	0.9	2008			0.7
1992	6.4	6.0	2009			-4.8
1993	8.1	8.6	2010			9.2
1994	-0.1	-5.5	2011			8.8
1995	8.0	7.2	2012			2.2
1996	7.1	7.0				

* 1998 Yılı Bazlı Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Değişim Oranları

1998 yılı başında Hükümet tarafından uygulamaya konulan enflasyonu düşürmeye yönelik para ve maliye politikaları, ayrıca vergi gelirlerinde sağlanan yüksek oranlı artış, özel sektör tüketim ve yatırım harcamaları üzerinde daraltıcı bir etki doğurmuş, bu durumun yanı sıra 1997 yılında başlayarak 1998 yılında daha da derinleşen ve yayılan Güney - Doğu Asya krizi ile Ağustos ayındaki Rusya krizi, neden oldukları yoğun sermaye kaçışı ve ihraç talebindeki gerilemeyle, bu olumsuz tabloyu daha da kötüleştirmiş ve neticede giderek yavaşlama süreci içine giren ekonomide, GSMH büyümesi, 1998 yılının tamamı itibariyle sadece % 3.9 olarak gerçekleşmiştir. Olumsuz iç ve dış etkenlerin yanı sıra yaşanan deprem felaketleri 1999 yılında özellikle yatırım harcamaları olmak üzere özel kesim talebinde önemli bir daralmaya yol açmış ve kamu tüketim harcamalarındaki genişlemeye rağmen, toplam iç talep % 4.0 oranında daralmış ve yılın tamamı itibariyle sabit fiyatlar üzerinden GSYİH % 4.7 oranında düşerken, Net Dış Alem Faktör Gelirlerindeki önemli küçülme, GSMH'daki daralmanın % 6.1 oranında gerçekleşmesi sonucunu doğurmuştur.

1999 yılının Aralık ayında IMF ile yapılan 17. Stand-By Anlaşması doğrultusunda 2000 yılı başında uygulanmasına geçilen ve kur çapasına dayalı enflasyon hedeflemesi sistemi, faiz hadlerinde çarpıcı bir gerilemenin meydana gelmesine olanak sağlamış, faizlerdeki bu düşme tüketim talebinde dikkat çekici bir sıçramaya neden olmuştur. Diğer taraftan, gerçek enflasyonun, hedeflenenin üstünde seyretmesi sonucu, hedeflenen enflasyona göre belirlenen kurların, TL'nın giderek aşırı değerli duruma gelmesine yol açması, ithal talebinde hızlı bir genişlemeye neden olmuştur. Sonuçta, 2000 yılında gerçekleştirilen GSMH büyümesi esas itibariyle iç talep genişlemesinden kaynaklanmıştır. 2000 yılında Gayrisafi Milli Hasıla cari fiyatlar üzerinden % 60.9 oranında, reel anlamda ise % 6.3 oranında (1998 baz yılına göre GSYİH büyümesi = % 6.8) bir büyüme ortaya koymuştur.

Bir likidite krizi şeklinde başlayıp bankacılık kesimini derinden sarsan ve yoğun bir sermaye kaçışına neden olan Kasım 2000 krizi ve ardından dalgalı kur rejimine geçilmesi ile ekonomik politikada önemli bir değişiklik yapılması zorunluluğunu ortaya çıkaran Şubat krizi, 2001 yılında para piyasalarındaki krizin hızla reel ekonomiye yansıması sonucunu getirmiştir. Faiz hadlerindeki hızlı yükselme, kredi olanaklarındaki

daralma, piyasalara hakim olan güvensizlik nedeniyle tüketim ve yatırım kararlarının ertelenmesi, üretim, istihdam ve reel ücretlerde meydana gelen küçülme toplam yurtiçi talepte önemli bir daralmaya neden olmuş ve GSMH'daki daralma tahminlerin üzerine çıkarak % - 9.5 olarak (1998 baz yılına göre GSYİH daralması = % 5.7) gerçekleşmiştir. Türkiye, II. Dünya Savaşından sonraki en büyük ekonomik küçülmeyi 2001 yılında yaşamıştır. 2001 yılında en dramatik talep daralması yatırım harcamalarında görülmüş ve kamu sektörü yatırımları % 22.0, özel sektör gayrisafi sabit sermaye oluşumu % 35.1 oranında gerilerken, toplam yatırım harcamalarındaki daralma % 31.7 olmuştur. Dalgalı kur rejimine geçilmesinin ardından, TL'nin değerinde, iktisat teorisinde atıfta bulunulduğu veçhile, olması gerekenin üstünde bir değer kaybı meydana gelmiştir. Bu gelişme sonucu TL'nin değerinde meydana gelen ciddi reel kayıp, dış rekabet gücünün artmasını sağlamış ve ayrıca iç talebin daralmış olmasının etkisiyle, 2001 yılında mal ve hizmetlere olan dış talep (ihracat) sabit fiyatlar üzerinden % 7.4 oranında bir büyüme göstermiştir.

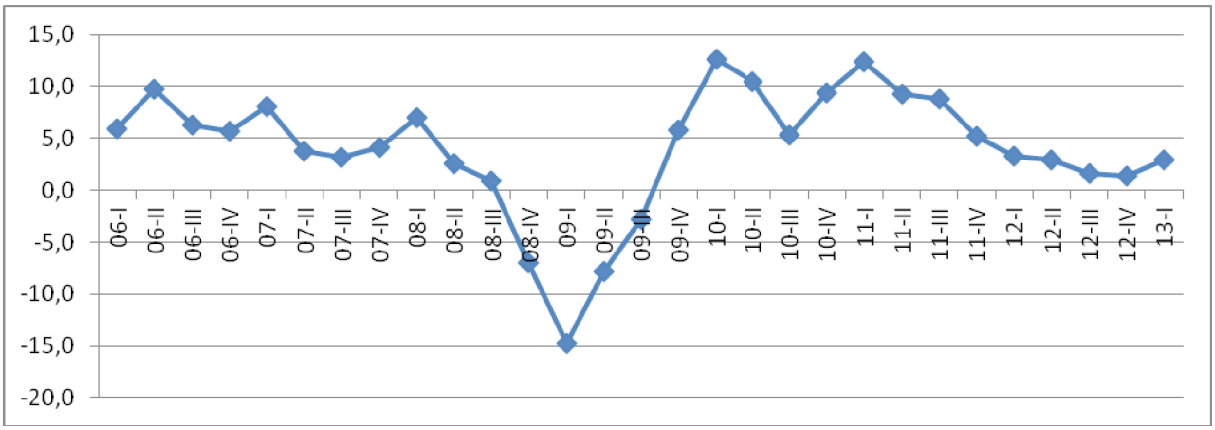
Türkiye ekonomisi, bir önceki yıl yaşanan şiddetli daralmanın ardından 2002 yılında yeniden ekonomik büyüme sürecine girmiştir. Ekonominin büyüme sürecine girmesinde, uygulanmakta olan ekonomik politikalara duyulan güvenin artması ve iç talep canlanmasına ilişkin iyimser beklentiler etkili olmuştur. Ayrıca 2001 yılında iç pazar daralması ve TL'nin reel değerinde meydana gelen erime nedeniyle canlanma eğilimi içine giren ihracatın 2002 yılında artışını daha da hızlanarak sürdürmesi, sanayi üretimini olumlu etkilemiş ve ekonominin büyümesine katkıda bulunmuştur. 2002 yılında GSMH büyümesi; özellikle tarım ve ticaret sektörlerinde gerçekleşen büyüme hızlarının beklenenin üstünde tutturulmuş olmaları nedeniyle, tahmin edilenden daha hızlı gerçekleşmiş ve % 7.9 oranına (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 6.2) ulaşmıştır. Şüphesiz 2002 yılında ekonomik alanda meydana gelen bu hızlı büyümede, bir önceki yıl yaşanmış olan şiddetli daralmanın yol açtığı ve GSMH'nın sabit fiyatlar üzerinden yaklaşık 1996 yılı düzeyine gerilemiş olduğu düşük baz değerinin de etkisi olmuştur. 2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ve daralmanın ardından, 2002 yılının başından itibaren gözlemlenen ve giderek hızlanan ekonomik toparlanma ve büyüme eğilimi etkisini, biraz yavaşlamış olmakla beraber, 2003 yılı boyunca da kesintisiz bir biçimde sürdürmüştür. 2002 yılı sonbaharında başlayarak 2003 yılı ilk yarısında doruk noktasına ulaşan Irak krizi, ekonomik büyümenin 2003 yılının birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde biraz düşük düzeyde gerçekleşmesinde etkili olmuştur.

GSMH 2003 yılında bir önceki yıla göre 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden % 5.9 oranında reel bir büyüme gösterirken, cari fiyatlar üzerinden % 29.7 oranında yükselmiştir. GSYİH değeri ise bir önceki yıla göre, sabit fiyatlar üzerinden % 5.9 (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 5.3), cari fiyatlar üzerinden % 29.6 oranında bir büyüme göstermiş, sektörler itibariyle en hızlı büyüme oranları, sırasıyla ithalat vergisinde, ulaştırma ve haberleşme sektöründe, ticaret sektöründe ve sanayi sektöründe gerçekleşmiştir. Irak savaşının olumsuz etkilerini geride bırakan Türkiye ekonomisi 2004 yılında çok hızlı bir büyüme sergilemiştir. GSMH 2004 yılında bir önceki yıla göre, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden % 9.9 oranında reel bir büyüme gösterirken, cari fiyatlar üzerinden % 20.3 oranında büyümüştür. 2004 yılı birinci ve ikinci üç aylık dönemlerinde, sırasıyla % 11.8 ve % 14.4 oranında büyüyen GSYİH, 2004 yılı mayıs ayından itibaren talebi kısıtlayıcı yönde alınan önlemlerin etkisiyle, üçüncü ve dördüncü üç aylık dönemlerde biraz yavaşlayarak, sırasıyla % 5.3 ve % 6.3 oranında büyümesini sürdürmüştür. Bu gelişmelerin sonucu olarak, yıllık bazda GSYİH büyümesi 2004 yılında % 8.9 olarak (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 9.4) (Harcamalar Yoluyla % 9.0) gerçekleşmiştir. Önceki üç yılda olduğu gibi 2004 yılında da "dış alem faktör gelirleri" negatif bakiye vermiş ve GSMH değeri GSYİH değerinin altında gerçekleşmiştir. 2004 yılında sektörler itibariyle en hızlı büyüme sırasıyla ithalat vergisi, ticaret, sanayi, serbest meslek hizmetleri ile ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde gerçekleşmiştir. 2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ertesinde 2002 yılı ilk çeyreğinde başlamış olan büyüme süreci 2005 yılında da kesintisiz biçimde sürmüştür. 2005 yılında sektörler itibariyle en hızlı büyüme sırasıyla inşaat, ulaştırma ve haberleşme, ticaret, serbest meslek ve hizmetler ile sanayi sektörlerinde gerçekleşmiştir. Gayrisafi milli hasıla (GSMH) 2005 yılında, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden, bir önceki yıla göre % 7.6 oranında reel bir büyüme göstermiştir. GSYİH'de ise % 7.4 oranında bir reel büyüme (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 8.4) gerçekleşmiştir. Geçmiş yakın dönemde gözlemlendiği gibi, net dış alem faktör gelirleri 2005 yılı genelinde de negatif bakiye vermiş ve GSMH, GSYİH'nın altında gerçekleşmiştir. 2005 yılı genelinde % 7.6 oranında (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 8.4) gerçekleşen GSYİH büyümesine, tarım sektörünün katkısı 0.7 puan,

sanayi sektörünün katkısı 1.9 puan ve hizmetler sektörünün katkısı 4.9 puan olmuştur. Önceki iki yıla göre biraz yavaşlamış olmakla beraber Türkiye ekonomisi hızlı büyümesini, 2006 yılında da sürdürmüş ve GSMH % 6.0 ve GSYİH % 6.1 oranında (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 6.9) büyüme göstermiştir.

Şekil Üçer Aylık Dönemler İtibariyle GSMH ve GSYİH Büyüme Hızları (%)

(1998 Fiyatlarıyla)

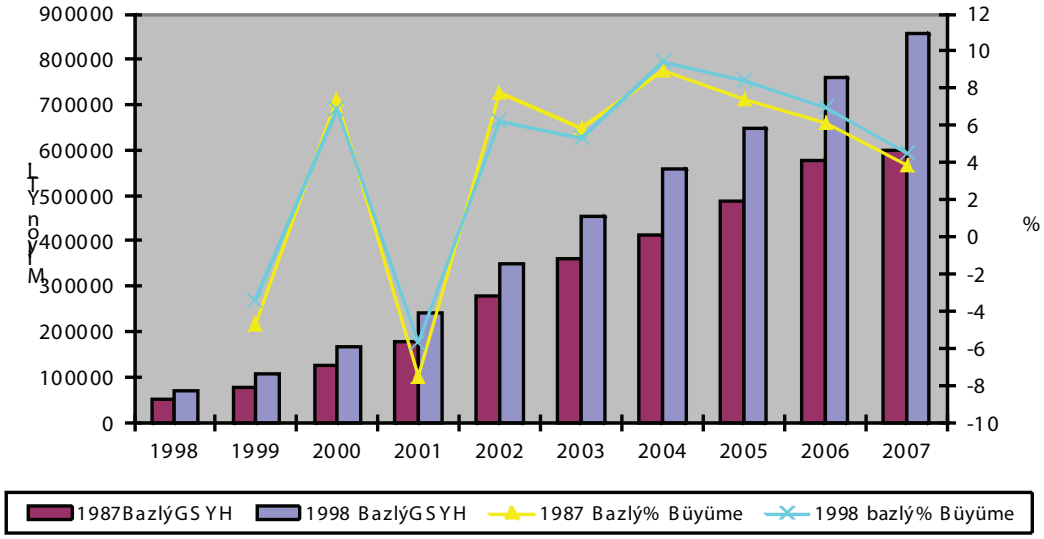

Kaynak TÜİK

Geçmiş yakın dönemde gözlemlenen durumun 2006 yılında da devam etmesiyle, net dış alem faktör gelirleri yine negatif bakiye vermiş ve GSMH, GSYİH'nin altında gerçekleşmiştir. 2006 yılı genelinde % 6.1 oranında (1998 baz yıllı GSYİH büyümesi = % 6.9) gerçekleşen GSYİH büyümesine, tarım sektörünün katkısı 0.3 puan, sanayi sektörünün katkısı 2.2 puan ve hizmetler sektörünün katkısı 3.6 puan olmuştur. 2006 yılı geneli itibariyle % 6.1 oranında bir genişleme gösteren GSYİH'nin büyümesinin kaynakları incelendiğinde, bu önemli orandaki büyümede, % 17.4 oranında büyüyen özel kesim sabit sermaye yatırımlarının, % 5.4 oranında artan özel tüketimin ve % 8.5 oranında büyüyen ihracat talebinin belirleyici bir etkide bulunduğu görülmektedir. 2006 yılında mal ve hizmet ihracatı % 8.5 oranında artarken, mal ve hizmet ithalatı daha yavaş bir şekilde % 6.1 oranında artış göstermiştir. 2004 yılında % - 4.9 puan ve 2005 yılında da % - 1.7 puan olarak gerçekleşen net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine olan katkısı, 2006 yılının ikinci yarısından itibaren olumlu bir seyir içine girerek pozitif nitelik kazanmış ve sonuçta 2006 yılı geneli itibariyle net mal ve hizmet ihracatı ekonomik büyümeye, dört yıllık bir dönemin ardından ilk kez pozitif katkıda bulunmuştur. 2006 yılında stok değişmelerinin büyümeye katkısı % - 2.1 puan olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında toplan yurtiçi tüketim talebi büyüme hızı, bir önceki yıla göre belirgin bir yavaşlama ile % 5.6 oranında gerçekleşirken, toplam yurtiçi talebin büyüme hızı ise % 8.0 olmuştur.

Yakın geçmiş dönemde milli gelir büyüme oranında tanık olunan yavaşlama 2007 yılında daha belirgin bir nitelik kazanmış ve GSYİH büyüme oranı % 4.7'ye gerilemiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun, 2007 yılının son çeyreğinden itibaren ulusal gelir hesaplama baz yılında ve yönteminde önemli değişiklikler yapmıştır. Söz konusu yeni düzenleme ile ulusal gelir hesaplamalarında önemli yöntem ve kapsam değişikliklerine gidilmiştir. Ayrıntıları 2007 Yılı Ekonomik Raporunda verilmiş olan bu 'Türk Milli Hesaplar Güncelleme Çalışması' beklendiği üzere hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla büyüme rakamlarında değişikliğe yol açmıştır. Baz yılının 1998 yılı olarak değiştiği bu yeni ulusal gelir hesaplama yöntemi ile 1987 yılı bazlı hesap yöntemi ile bulunan gayrisafi hasıla tutarları ve GSYİH büyüme oranları aşağıda grafik halinde verilmektedir.

Şekil 3 1987 ve 1998 Bazlı Hesap Sistemine Göre GSYİH ve Reel Büyüme Oranları

Kaynak: TÜİK

2002 yılının ilk çeyreğinde başlayan ekonomik büyüme süreci 2007 yılının son çeyreğinde de devam etmiş böylelikle, ekonomi 24 dönem boyunca kesintisiz ardarda büyüme sergilemiştir. Ancak 2007 yılının üçüncü çeyreğinde tanık olunan düşük oranlı büyüme dördüncü çeyrekte de devam etmiş ve söz konusu iki dönemdeki büyüme oranları, 2002 yılının ikinci çeyreğinden itibaren kaydedilen en düşük büyüme oranları olmuştur.

2007 yılında GSYİH'nin üçer aylık dönemler itibariyle gelişimine bakıldığında, imalat sanayindeki gelişmeler paralelinde yılın ilk çeyreğinde belirgin şekilde yüksek seyrettiği ancak ikinci çeyrekle beraber hızlı bir yavaşlama dönemine geçtiği ve bu seyrini yıl sonuna kadar koruduğu gözlemlenmiştir. Kuraklık ve olumsuz iklim şartları 2007 yılında tarım sektörünü ciddi biçimde olumsuz yönde etkilemiş ve önceki yıl % 1.4 oranında büyüme göstermiş olan tarım sektörü katma değeri 2007 yılında % 6.8 oranında daralmıştır. Reel ekonomide baş gösteren yavaşlama ve ABD'nde Ağustos ayında patlak veren Mortgage piyasası krizinin de etkisiyle finans sektöründe yaşanan olumsuz görünüm ile emlak piyasasının geleceği konusundaki beklentilerdeki değişim, inşaat sektörünü özellikle yılın ikinci yarısında olumsuz biçimde etkilemiş ve bu sektördeki büyüme, belirgin bir yavaşlamayla, 2007 yılında % 5.0'e gerilemiştir. 2007 yılında sektörel bazda en hızlı katma değer büyümesi mali aracı kuruluşlarda gerçekleşirken onu % 6,9 ile ulaştırma, % 5,8 ile hizmetler, % 5,5 ile sanayi sektörü, % 5,2 ile ticaret sektörü ve % 5,0 ile inşaat sektörü izlemiştir. 2007 yılı ekonomik gelişmelerine talep unsurlarındaki gelişmeler açısından bakıldığında, GSYİH büyümesinin, kamu sektörü tüketim ve özel sektör yatırım harcamalarında tanık olunan yavaşlama nedeniyle, bir önceki yıla göre belirgin bir yavaşlamayla, % 4.7 olarak gerçekleşmiş olduğu gözlemlenmiştir.

Yatırım harcamaları reel büyüme oranı 2002 yılından sonraki dönemde ilk kez 2007 yılında % 3.3 ile GSYİH büyüme oranının altında gerçekleşmiş ve yavaşlama yatırım talebinin büyümeye olan katkısını azaltmıştır. Harcamalar açısından GSYİH'nin en büyük bileşenini oluşturan hane halkı tüketim harcamaları 2007 yılında da güçlü konumunu sürdürmüş ve % 4,6 oranında büyümüştür. hane halkı tüketim harcamalarının 2007 yılı ekonomik büyümesine katkısı, bir önceki yıla göre sadece 0.1 puan azalmayla 3.2 puan olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında % 8,4 oranında büyüyen kamu kesimi tüketim harcamaları artış oranının keskin bir daralmayla 2007 yılında % 2,8'e gerilemesi kamu tüketim harcamalarının büyümeye olan katkısını düşürmüştür. 2007 yılında kamu kesimi tüketim harcamaları büyüme oranı bir önceki yıla göre çarpıcı bir düşüş sergilerken, yurtiçi tüketim artış hızı bir önceki yıla ilişkin % 4,6 düzeyinden, 2007 yılında % 3,8'e gerilemiştir. Yerleşik hane halkı tüketim artış hızı yaklaşık aynı düzeyini korurken yurtiçi tüketim artış hızının düşmesinde mal ve hizmet ithalatının, mal ve hizmet ihracatından daha hızlı büyümesi önemli rol oynamıştır. Bu olumsuz gelişme etkisini net ihracatın GSYİH büyümesi üzerine olan etkisinde de göstermiş ve net ihracatın büyümeye

olan olumsuz katkısı 2006 yılında (-) % 0,3 iken, 2007 yılında % - 1,5'e yükselmiştir.

Esas itibariyle dış borçlanmaya dayalı iç tüketim ve yatırım artışından güç alan ve uzun dönemde sürdürülebilirliği olmayan 2001 yılı sonrası büyüme süreci 2007 yılı II. çeyreğinden itibaren (2008 yılı I. çeyreğine ilişkin beklentilerin üzerindeki % 7.3 oranı hariç tutulursa) belirgin bir yavaşlama süreci içerisine girmiş, 2008 yılı son çeyreğinde ise ekonomi, 27 dönem süren bir büyüme döneminin ardından keskin bir küçülme sergilemiştir. 2001 yılında % 5.7 oranında küçülmesinin ardından hızlı bir büyüme süreci içerisine giren ve 2002 - 2006 döneminde sırasıyla yıllık % 6.2, % 5.3, % 9.4, % 8.4 ve % 6.9 oranında (1998 yılı bazlı GSYİH serisine göre) büyüme gösteren GSYİH'de 2007 yılında belirgin bir yavaşlama gözlemlenmiş ve büyüme hızı % 4.7'ye gerilemiştir. Ekonomideki yavaşlama, yılın ilk çeyreğinde gerçekleşen % 7.0 oranındaki büyümenin ardından 2008 yılının ikinci üç aylık döneminde dikkat çekici bir hız kazanmış ve ikinci çeyrekte % 2.6'ya ve üçüncü çeyrekte de % 0.9'a gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin giderek derinlik kazanması, ticaret ortağı olan ülkelerde tüketim ve yatırım talebinin düşmesi, küresel finansal piyasalarda hüküm süren kredi sıkışıklığının yol açtığı dış finansman sorunları ile tüketici ve özel kesim beklentilerindeki bozulma etkilerini 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren Türk ekonomisi üzerinde yıkıcı bir biçimde göstermeye başlamış ve bu süreç, yılın son çeyreğinde ekonominin, önceki yılın aynı dönemine göre, çarpıcı bir biçimde, % 7,0 oranında küçülmesi ile yeni bir fazın başlamasına neden olmuştur. 2008 yılının tamamında ise GSYİH büyüme oranı % 0,7 olarak gerçekleşmiştir.

Gerçekten düşük düzeyde gerçekleşen 2008 yılı büyümesine talep yönünden göz atıldığında, özellikle not edilmesi gereken bir husus I. Çeyrekte % 5,9, II. çeyrekte % 1,0 oranında büyüyen özel tüketim harcamalarının III. Çeyrekte % 1,6 ve yılın son çeyreğinde de % 4,0 oranında bir daralma göstermiş olması ve bu şekilde, toplam harcamalar (talep) içinde % 73,0 oranında bir ağırlığa sahip olan özel tüketim harcamalarının yılın tamamı itibariyle çok düşük düzeyde, % 0,1 oranında bir büyüme ortaya koymuş olmasıdır. Özel tüketim harcamalarındaki daralmayı, kamu nihai tüketim harcamalarındaki artış kısmen telafi etmiştir. Yılın son çeyreği itibariyle % 6.1 oranında büyüyen kamu tüketim harcamalarındaki yıllık artış % 1.8 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı son çeyreğinde küresel krizin yol açtığı talep daralması sonucu % 8.2 düzeyinde dikkat çekici bir daralma gösteren mal ve hizmet ihracatında yılın tamamı itibariyle % 2.6 oranında bir genişleme olurken, mal ve hizmet ithalatında önemli bir daralma yaşanmıştır. Yılın son çeyreğinde % 23.0 oranında daralan ithalat talebi yılın tamamı itibariyle % 3.1 oranında küçülmüş ve dış ticaretin büyümeye olan katkısı uzun bir aradan sonra tekrar pozitif bir değer almıştır. Talep açısından aynı olumsuz tablo yatırım harcamaları için de geçerli olmuştur. Yılın ilk çeyreğinde % 9.5 oranında büyüyen özel ve kamu kesimi toplam yatırım harcamaları ikinci çeyrek ile beraber, giderek derinleşen biçimde, küçülmeye başlamış ve sırasıyla, % 1.2, % 6.9 ve % 17.5 oranında daralma sergilemiştir. Toplam talep içinde % 20.3 oranında bir paya sahip olan gayrisafi sabit sermaye yatırımlarında 2008 yılında bir önceki yıla göre % 4.6 oranında bir küçülme meydana gelmiştir. Yılın son çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre % 23.5 düzeyinde dramatik bir daralma sergileyen özel sektör yatırımlarında yılın tamamı itibariyle küçülme % 7.3 olmuştur. Yine yılın son çeyreğinde % 15.9 oranında büyüyen ve toplam yatırım harcamaları içinde yaklaşık beşte bir oranında ağırlığa sahip olan kamu yatırımlarında 2008 yılında % 13.1 oranında genişleme gerçekleşmiştir.

Küresel krizin etkisini giderek daha ağırlaşan biçimde gösterdiği 2008 yılı son çeyreğinde özel tüketimdeki daralma ekonomik büyümeye negatif 3.2 puan, özel yatırımlardaki daralma da negatif 5.4 puan eklemiş, özel harcamalardaki küçülmenin etkisi toplam negatif 8.6 puan olmuştur. Son çeyrekte kamu tüketim ve yatırım harcamalarındaki genişleme büyümeye toplam 1.4 puan pozitif katkıda bulunmuş, bu şekilde nihai iç talebin büyümeye katkısı negatif 7.2 puana inmiştir. Dış talebe gelince, yılın son çeyreğinde mal ve hizmet ihracatında gözlemlenen % 6.2 oranındaki daralma büyümeye negatif 2.1 puan eklerken, mal ve hizmet ithalatında gerçekleşen % 23.0 oranındaki daralma, talepteki daralmanın üretim hacmine olan olumsuz etkisini hafifletmiş ve büyümeye 7.1 puan pozitif katkıda bulunmuştur. Ancak 2008 yılında stoklarda meydana gelen erime üretim faaliyeti hacminin daralmasını arttırıcı bir etkide bulunması nedeniyle büyümeye negatif 4 puan katkıda bulunmuştur. Bu şekilde 2008 yılı son çeyreği itibariyle GSYİH, 27 dönem sürmüş uzun bir büyüme döneminin ardından, % 7.0 oranında derin bir küçülme ortaya koymuştur. 2008 yılı ikinci ve özellikle üçüncü çeyreğinden itibaren talep ve harcama alanında gözlemlenmeye başlanan ve giderek keskinleşen

olumsuz gelişme doğal olarak etkisini ekonominin üretim sektörleri üzerinde de icra etmiştir. Üretim gelişmelerine göz atıldığında büyümenin yavaşlamasında en önemli etkenin, bir önceki yıla göre, sanayi, inşaat ve ticaret sektörlerindeki katma değer düşüşlerinin olduğu görülmektedir.

Keskin bir yavaşlama ile % 0.7 oranında gerçekleşen 2008 yılı büyümesine üretim açısından bakıldığında, yavaşlamada, özellikle son çeyrekte % 10.8 oranında küçülen imalat sanayinin yılın tamamı itibariyle sadece % 0.8 oranında büyüme göstermesi, son çeyrekte % 13.4 oranında daralan inşaat sektörünün yıllık bazda % 7.6 düzeyinde çarpıcı bir küçülme sergilemesi ile yine yılın son çeyreğinde % 15.4 oranında küçülen ticaret sektörü katma değerinin 2008 yılının tamamında % 0.9 oranında azalmasının ön planda etkili olduğu gözlemlenmektedir. Başta otomotiv ürünleri olmak üzere ihraç mallarına olan dış talebin keskin biçimde daralması imalat sanayisini olumsuz yönde etkilerken ihracat ve ithalat hacimlerinde tanık olunan önemli düşüşler ticaret sektörü katma değerinin düşüşünde etkin rol oynamıştır. 2008 yılının tamamı itibariyle toplam GSYİH içinde % 7.6 oranında paya sahip olan tarım sektöründe % 4.1, % 14.2 oranında bir paya sahip olan ulaştırma sektöründe % 1.6 ve % 11.2 oranında bir paya sahip olan konut sahipliğinde % 2.3 oranında büyüme gerçekleşmiştir.

2008 yılı dördüncü üç aylık dönemde ekonominin % 7.0 oranında önemli bir daralma sergilemesinde bu dönemde özellikle sanayi ve hizmetler sektörlerinde önceki yılın aynı dönemine göre meydana gelen keskin katma değer azalmaları etkili olmuştur. Yılın son çeyreğinde ekonomik büyümeye sanayi sektörü negatif 2.6 puan, hizmetler sektörü negatif 3.1 puan ve inşaat sektörü de negatif 0.9 puan katkıda bulunmuş, tarım sektörü ise 0.4 puan pozitif katkı ile son üç aya ilişkin küçülme oranının % 7.0'ye gerilemesini sağlamıştır. Yukarıda sıralanan gelişmeler çerçevesinde, 2008 yılında GSYİH büyümesine, - revizyon öncesi değerler üzerinden - özel tüketimin katkısı 0.2 puan, özel yatırımın katkısı – 1.6 puan, kamu tüketiminin katkısı 0.2 puan, kamu yatırımının katkısı 0.4 puan, net mal ve hizmet ihracatının katkısı 1.6 puan olmuştur. Stok değişiminin büyümeye katkısı ise 0.3 puan olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı, krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerinin derinleştiği bir yıl olmuştur. Krizin reel sektöre yansımasıyla iç ve dış talep daralmış, sanayi üretiminde büyük düşüşler gerçekleşmiştir. 2002-2008 döneminde yılda ortalama % 5,9 büyüyen Türkiye ekonomisi, 2009 yılında % 4,7 küçülmüştür. 2001 yılında yaşanan daralmanın ardından ilk kez 2009 yılında küçülen Türkiye ekonomisinin % 6 daralacağı tahmin edilirken, gerçekleşen oran beklentilerin altında kalmıştır. 2009 yılında kişi başına GSYİH değeri ise, geçen yıla göre 1.850 dolar kayıpla 8.590 dolar olarak hesaplanmıştır. Ana sektörlere göre büyüme hızlarındaki tek artış tarım sektöründe gerçekleşmiştir. 2009 yılında tarım sektörü, mevsim şartlarının elverişli olması nedeniyle % 3,6 oranında büyümüştür. Ancak tarımın milli gelir içindeki payı düşük olduğu için büyümeye katkısı fazla olmamıştır. Milli gelir içinde en büyük ağırlığa sahip olan ve büyümenin lokomotifi sayılan sanayi ve hizmetler sektörlerinin büyüme hızında, 2009 yılında büyük düşüşler meydana gelmiş, bu düşüşlere inşaat sektöründeki yüksek oranlı küçülme de eklenince GSYİH rekor seviyede daralmıştır. Harcamalar yönünden ise, krizin etkisiyle özel kesim sabit sermaye yatırımlarında ve özel tüketim harcamalarındaki düşüşler, GSYİH'nin daralmasında etkili olurken, kamu kesimi tüketim harcamaları GSYİH artışına olumlu etki yapmış, yatırımlar ise durma noktasına gelerek büyümeyi engellemiştir. Türkiye ekonomisi ekonomik krizin etkilerinin en yoğun olduğu 2009 yılı birinci döneminde % 14,5 daralarak, 1945 yılından sonraki en yüksek küçülmeyi yaşamıştır. Ekonomik daralma hız kesmeye başlayarak yılın ikinci döneminde % 7,7, üçüncü döneminde ise % 2,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2008 yılı son döneminden itibaren dört dönem üst üste küçülen ekonomi küresel krizin etkisiyle resesyona girmiş, ardından 2009 yılının son döneminde % 6'lık büyümeyle girdiği bu resesyondan çıkmıştır. Son dönemdeki büyümede arz yönünden imalat sanayindeki artış etkili olurken, talep yönünden ise özel kesim ve büyük ölçüde kamu kesimi tüketim harcamalarındaki artış etkili olmuştur. 2009 yılı genelinde GSYİH, 1998 temel fiyatlarına göre % 4,7'lik düşüşle 97.088 milyon TL'ye gerilemiştir. 2009 yılında iklim koşullarının uygun olması tarım sektörünü olumlu etkilemiştir. Tarım sektörünün alt sektörlerinden tarım, avcılık ve ormancılık sektörü % 3,3 ve balıkçılık sektörü % 10,8 büyümüştür. 2007 yılında kuraklık nedeniyle küçülen toplam tarım sektörü katma değeri, 2008 yılında % 4,3 ve 2009 yılında % 3,6 büyümüştür. Küresel mali krizin

iktisadi faaliyetleri yavaşlatması sonucu, sanayi sektörü alt dallarının tümünde büyüme hızı, bir önceki yıla göre gerilemiştir. Sanayi sektörü katma değeri, madencilik, imalat sanayi ve enerji sektörleri katma değerindeki gerilemeye bağlı olarak 7,2 puanlık düşüşle % 6,9 düzeyinde daralmıştır. Madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değeri % 6,7, imalat sanayi sektörü katma değeri % 7,2 ve enerji sektörü katma değeri % 3,5 azalmıştır.

Gayri safi yurtiçi hasılada 2009 yılında karşı karşıya kalınan ciddi boyuttaki daralmaya harcama bileşenleri açısından bakıldığında bu olumsuz gelişmede en büyük etkenin esasen 2008 yılından itibaren azalmaya yüz tutan yatırım harcamalarının 2009 yılı genelinde % 19.2 oranında küçülmesi olduğu görülmektedir. Kriz ortamının neden olduğu belirsizlik, dış kaynaklı doğrudan yatırımlardaki azalış, kapasite kullanım oranlarındaki ciddi gerileme ve yurt dışından uzun vadeli kaynak bulmakta karşılaşılan zorluklar özel sektör yatırım harcamalarının önemli ölçüde düşmesi sonucunu getirmiştir. Toplam tüketim harcamalarındaki daralma, kamu sektörünün krizin etkilerini azaltmak amacıyla yaptığı harcamaları 2009 yılı boyunca artırmış olması nedeniyle sınırlı kalmıştır. Bununla beraber toplam harcamalar içerisinde 2009 yılı itibariyle ¾ oranında temel bir ağırlığa sahip olan özel tüketim harcamalarının (yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurtiçi tüketimi) yıl genelinde % 2.0 oranında daralması 2009 yılındaki ekonomik küçülmenin bir diğer önemli nedeni olmuştur. GSYİH içindeki payının düşüklüğü nedeniyle (% 14,7) kamu sektörü nihai tüketim harcamalarının yıl içinde % 7.8 oranında artmış olması özel tüketim harcamalarındaki daralmayı telafi edememiştir.

2009 yılı genelinde ithalatın, ihracat hacminden daha hızlı daralma göstermiş olması sonucu, net ihracat ekonomideki küçülmenin daha küçük düzeyde gerçekleşmesine katkıda bulunmuştur, büyümeye pozitif katkı yapmıştır. 2009 yılı genelinde % 4.7 oranında daralan GSYİH'ya toplam tüketimin katkısı negatif % 0.8 puan, toplam sabit sermaye yatırımlarının katkısı negatif % 4.5 puan, stok değişiminin katkısı negatif % 2.1 puan olurken, net mal ve hizmet ihracatının katkısı pozitif % 2.7 puan olmuştur. Toplam yurtiçi nihai talepteki daralma (stoklar hariç) % 5.2 olarak gerçekleşmiştir.

II. 3.2. 2010 ve 2011 YILI GAYRİSAFİ YURTİÇİ HASILA GELİŞMELERİ

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), 2010 yılının ilk çeyreğinde % 12,0 oranında, ikinci çeyrekte %10,3 oranında, üçüncü çeyrekte % 5,2 oranında ve son çeyrekte ise %9,2 oranında artış göstermiştir. Son çeyrekteki % 9,2 oranındaki büyüme ile Türkiye, G-20 ülkeleri arasında Çin'den sonra en fazla büyüyen ikinci ülke olmuştur. Sabit fiyatlarla GSYİH, 2010 yılında ilk çeyrekteki seviyesinden 4.680 milyon lira artış göstererek son çeyreği 28.015 milyon lira seviyesinde kapatmıştır. Kişi başına GSYİH değeri cari fiyatlarla, yıllık olarak 10.079 dolardır. Ayrıca 2010 yılı büyüme oranları, öngörülen %6,8 oranının 2,1 puan üzerinde gerçekleşmiştir. Ana sektörler itibariyle sabit fiyatlarla GSYİH incelendiğinde; tüm sektörlerde pozitif büyüme gerçekleştiği görülmektedir. En fazla büyümenin gerçekleştiği sektör, % 17,1 ile inşaat sektörü olmuştur. 2009 yılında % 16,1 oranı ile en fazla daralan sektör konumunda olan inşaat sektörü, baz etkisi ile beraber 2010'u yüksek büyüme ile kapatmıştır. Ana sektörler içerisinde, büyüme oranının en düşük olduğu sektör ise mevsim koşullarının yıl içerisinde sert geçmesi nedeniyle tarım sektörü olmuştur. 2009 yılında daha elverişli mevsim koşullarının söz konusu olması nedeniyle % 3,9 büyüyen tarım sektörü 2010'u % 1,6'lık büyüme ile kapatmıştır. Büyüme oranları, sanayi sektöründe % 12,9 oranında, hizmetler sektöründe ise % 7,7 oranında gerçekleşmiştir.

Sabit fiyatlarla GSYİH iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde; 2009 yılında görülen küresel daralma sebebiyle balıkçılık, madencilik ve taşocakçılığı, imalat sanayi, elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı, inşaat, toptan ve perakende ticaret, ulaştırma, depolama ve haberleşme, diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri gibi birçok iktisadi faaliyet kolunda ekonomik küçülme söz konusu olmuş, 2010 yılında ise beklentilerin üstünde bir seyir izlemiş ve tüm faaliyet kollarında pozitif büyüme gerçekleşmiştir. Faaliyet kollarına göre; inşaatta gerçekleşen % 17,1 oranındaki büyümeyi, % 14,2 ile balıkçılık sektörü, % 13,6 ile imalat sanayi sektörü, % 13,3 ile toptan ve perakende ticaret, % 12,9 ile vergi-sübvansiyon, % 10,5 ile de ulaştırma ve haberleşme faaliyetleri izlemiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYİH, 2010 yılının ilk çeyreğinde 25,4 milyar lira ile olan GSYİH, ikinci çeyrekte 26,3 milyar liraya, üçüncü çeyrekte 26,6 milyar liraya ve son çeyrekte de 27,6 milyar liraya yükselmiştir. 2010 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre arındırılmamış GSYİH % 9,2 oranında artarak rekor seviyeye

çıkmış ancak bu oran mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH için sadece % 3,6 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında GSYİH, cari fiyatlarla % 16,0 oranında büyüyerek 1.105.101 milyon TL'ye ulaşmış ve bunun 92.804 milyon TL'si tarım, 211.998 milyon TL'si sanayi, 45.240 milyon TL'si inşaat ve 755.060 milyon TL'si de hizmetler sektörü tarafından sağlanmıştır.

Sabit fiyatlarla harcama yöntemiyle GSYİH'de 2010 yılında bir önceki yıla göre, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları % 6,6 oranında, kamu tüketim harcamaları % 2,0 oranında artmıştır. Ayrıca 2009 yılında %5,0 oranında düşüş gösteren mal ve hizmet ihracatı, 2010'da % 3,4 oranında artmıştır. Mal ve hizmet ithalatı ise 2010 yılında % 20,7 oranında artış göstermiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları; inşaat yatırımındaki % 17,0 ve makine-teçhizat yatırımlarındaki % 8,4 oranlarındaki artışın etkisi ile % 15,1 oranında yükselmiştir. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, makine-teçhizat yatırımındaki % 43,0 ve inşaat yatırımlarında %16,9 oranındaki artışlar sayesinde % 33,5 oranında yükselmiştir. Cari fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'de yerleşik hane halklarının tüketimi, 2010 yılında bir önceki yıla göre % 15,5 oranında artış göstermiştir. Bu tüketim kalemindeki büyümeye yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 14,5 oranında, yerleşik hane halklarının yurt dışı tüketimi % 13,1 oranında artış ile pozitif bir katkı sağlarken; yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 2,9 oranında azalma ile negatif bir katkı sağlamıştır. Kamu tüketim harcamaları, 2010 yılında bir önceki yıla göre % 12,4 oranında artarak 157.451 milyon liraya yükselmiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları % 20,4 oranında artarken bu artışa en önemli katkıyı % 24,1 oranı ile inşaat sektörü yatırımlarındaki artış yapmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları % 31,1 oranında artarken; bunun alt kalemlerinden makine-teçhizat yatırımları % 35,3 oranında, inşaat sektörü yatırımları ise % 23,4 oranında artmıştır. Sabit fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'nin büyümesine; yerleşik hane halklarının tüketimi 4,7 puan, devletin nihai tüketim harcamaları 0,2 puan, sabit sermaye yatırımları 6,0 puan, stoklardaki değişme 2,5 puan, ihracat 0,9 puan, ithalat ise 5,2 puanlık pozitif katkı sağlamıştır.

Türkiye ekonomisi, 2010 yılında yıllık % 9,2 oranında göstermiş olduğu büyümeyle son 6 yılın en yüksek oranlı büyümesini kaydetmiştir. Küresel ekonomik krizin etkilerinin sınırlı da olsa sürdüğü 2011 yılının ilk döneminde ekonominin büyüme trendi devam etmiştir. Türkiye, 2011 yılı ilk çeyreği itibariyle GSYİH'deki % 11,9 oranındaki artış ile dünyanın en hızlı büyüyen, aynı zamanda çift haneli büyüyen tek ekonomisi olmuştur. GSYİH'de ikinci çeyrekte % 9,1 oranında, üçüncü çeyrekte %8,4 oranında, son çeyrekte biraz hız keserek % 5,2 oranında büyüme olmuştur. Böylece Türkiye 2011 yılında yıllık olarak % 8,5 oranında büyüme göstererek Avrupa ülkeleri arasında birinci, dünyanın ekonomik olarak en gelişmiş G20 ülkeleri arasında ise üçüncü sırada yer almıştır. Sabit fiyatlarla GSYİH, 2011 yılında ilk çeyrekteki seviyesinden 3.264.000 artış göstererek son çeyreği 29.515.000 seviyesinde kapatmıştır. Kişi başına GSYİH değeri cari fiyatlarla, yıllık olarak 10.335 dolarıdır. Ana sektörler itibariyle sabit fiyatlarla GSYİH incelendiğinde; tüm sektörlerde pozitif büyüme gerçekleştiği görülmektedir. En fazla büyümenin gerçekleştiği sektör, % 11,2 oranı ile geçen yılda olduğu gibi inşaat sektörü olmuştur. Ana sektörler içerisinde, büyüme oranının en düşük olduğu sektör de yine iklim şartlarına bağlı olarak tarım sektörü olmuştur.

2010 yılında mevsim koşullarının oldukça kötü olması nedeniyle % 2,4 oranında büyüyen tarım sektörü, 2011 yılında yaklaşık iki katı artışla % 5,3 oranında büyümüştür. Büyüme oranları, sanayi sektöründe % 9,2 oranında, hizmet sektöründe ise % 8,4 oranında gerçekleşmiştir. Sabit fiyatlarla GSYİH iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde; 2009 yılında görülen küresel birçok iktisadi faaliyet kolunda küçülme olurken, 2010 yılında ise krizin etkilerinin azalması ve iktisadi faaliyetlerdeki toparlanmanın beklenenden çabuk olmasıyla tüm faaliyet kollarında pozitif büyüme gerçekleşmiştir. Ekonomideki beklentilerin üzerindeki büyüme 2011 yılında da devam etmiştir. Faaliyet kollarına göre; toptan ve perakende ticarette gerçekleşen % 11,4 oranındaki büyümeyi, % 11,2 oranı ile inşaat, % 10,8 ile ulaştırma, depolama ve haberleşme, % 9,6 ile mali aracı kuruluşların faaliyetleri, % 9,4 oranı ile de imalat sanayi izlemiştir.

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYİH, 2011 yılının ilk çeyreğinde 28,2 milyar liraya, ikinci çeyrekte 28,5 milyar liraya, üçüncü çeyrekte 28,9 milyar liraya ve son çeyrekte de 29,1 milyar liraya yükselmiştir. 2011 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre arındırılmamış GSYİH %

11,9 oranında artarak rekor seviyeye çıkmış ancak, bu oran mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH için sadece %1,6 oranında gerçekleşebilmiştir. 2011 yılında GSYİH, cari fiyatlarla % 17,8 oranında büyüyerek 1.294.893 milyon liraya ulaşmış ve bunun 105.099 milyon lirası tarım, 259.767 milyon lirası sanayi, 57.870 milyon lirası inşaat ve 725.048 milyon lirası da hizmetler sektörü tarafından sağlanmıştır. 2011 yılında GSYİH'deki % 8,5 oranındaki büyümeye, imalat sanayi sektörü 2,5 puan, tarım sektörü 0,1 puan, inşaat sektörü ise 0,7 puan değerinde katkı yapmıştır. Diğer önemli katkılar ise; 1,7 puan ile ulaştırma, depolama ve haberleşme; 1,6 puan ile toptan ve perakende ticaret; 1,2 puan ile mali aracı kuruluşlar; 0,4 puan ile gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri; 0,2 puan ile elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı faaliyetlerine aittir. Bir önceki yıla göre 2011 yılında cari fiyatlarla GSYİH içinde sanayi sektörünün payı 0,7 puan artarak % 20,1'e, inşaat sektörünün payı 0,3 puan artarak % 4,5'e yükselirken, tarım sektörünün payı 0,3 puan düşerek %8,1'e, hizmetler sektörünün payı 1,2 puan düşerek % 56,0'a gerilemiştir. Sabit fiyatlarla harcama yöntemiyle GSYİH'de 2011 yılında bir önceki yıla göre, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları % 7,7 oranında, kamu tüketim harcamaları %4,5 oranında artmıştır. Ayrıca mal ve hizmet ihracatı % 6,5 oranında, mal ve hizmet ithalatı ise %10,6 oranında artış göstermiştir. 2010 yılında % 30,5 oranında artış gösteren kamu sektörü sabit sermaye yatırımları; 2011 yılında inşaat yatırımındaki % 1,6 ve makine-teçhizat yatırımlarındaki %9,7 oranlarındaki düşüşün etkisiyle % 18,3 oranında artmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, makine-teçhizat yatırımındaki % 25,8 ve inşaat yatırımlarında % 16,4 oranındaki artışlar sayesinde % 22,8 oranında yükselmiştir.

Cari fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'de yerleşik hane halklarının tüketimi, 2011 yılında bir önceki yıla göre % 16,9 oranında artış göstermiştir. Bu tüketim kalemindeki büyümeye yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 17,1 oranında, yerleşik olmayan hane halklarının yurt içi tüketimi % 20,3 oranında, yerleşik hane halklarının yurt dışı tüketimi % 15,1 oranında artış ile pozitif bir katkı sağlamıştır. Kamu tüketim harcamaları, 2011 yılında bir önceki yıla göre % 14,7 oranında artarak 180.670 milyon liraya yükselmiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları % 11,9 oranında artarken, bu artışa en önemli katkıyı % 12,8 oranı ile inşaat sektörü yatırımlarındaki artış yapmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları % 42,7 oranında artarken; bunun alt kalemlerinden makine-teçhizat yatırımları % 45,4 oranında, inşaat sektörü yatırımları ise % 37,4 oranında artmıştır. GSYİH'de 2011 yılında sağlanan yüksek oranlı büyümeye en büyük katkıyı özel sektör yatırımları sağlamıştır. Sabit fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'nin büyümesine; yerleşik hane halklarının tüketimi 5,3 puan, devletin nihai tüketim harcamaları 0,5 puan, sabit sermaye yatırımları 4,4 puan, mal ve hizmet ihracatı 1,6 puan, mal ve hizmet ithalatı ise 3,0 puanlık pozitif katkı sağlamıştır. Kişi başına GSYİH, cari fiyatlarla 2011 yılında % 4,1 oranında artarak 10.335 Dolar'a, olarak da % 16,3 oranında artarak 17.329 liraya yükselmiştir. Sabit fiyatlarla kişi başına GSYİH ise 2011 yılında bir önceki yıla göre % 7,3 oranında artmış ve 1.433 liradan 1.537 liraya yükselmiştir.

II.3.3. 2012 YILI YURTİÇİ HASILA GELİŞMELERİ

Türkiye ekonomisi diğer ülke ekonomileri gibi hem küresel kriz sürecinde, hem de kriz sonrasında dünya ekonomisinde yaşanan gelişmelerden etkilenmiştir. Ancak, Türkiye ekonomisi krizden diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerine kıyasla, nispeten daha çabuk ve yüksek büyüme hızıyla çıkmıştır. Bunun en önemli nedeni Türkiye ekonomisinin temel dengelerinin genel olarak daha sağlam ve güçlü olmasıdır.

2012 yılında küresel ekonomideki yavaşlama eğilimine paralel olarak Türkiye ekonomisindeki yüksek büyüme hızı gerilemeye başlamıştır. Küresel ekonomideki olumsuz gelişmeler, Avrupa

Birliği'nde krizin derinleşmesi, bölgemizde artan jeopolitik gerginlikler ve yüksek seyreden petrol fiyatları ülkemiz ekonomisine de yansıyarak beklentilerin bozulmasına neden olmuştur. İç talep büyük ölçüde daralmış, özel kesim tüketim ve özellikle yatırım harcamalarında hızlı bir düşüş olmuştur. GSYİH'de sabit fiyatlarla 2012 yılı ilk çeyreğinde %3,3 oranında artış olurken, ikinci çeyrekte % 2,9, üçüncü çeyrekte %1,6, son çeyrekte de %1,4 oranında artış olmuştur. 2012 yılının ilk çeyreğinden son çeyreğine kadar sabit fiyatlarla GSYİH artış oranlarında düzenli olarak azalış eğilimi görülmüştür. Çeyrek dönemlerde yaşanan bu gelişme doğal olarak yıl geneline de yansımıştır.

Tablo 14 GSYİH İçinde Sektör Payları

(% Olarak)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tarım	9,9	9,5	9,4	8,3	7,6	7,6	8,3	8,4	8,0	7,9
Sanayi	20,9	20,3	20,3	20,1	20,0	19,8	19,1	19,4	19,9	19,3
İnşaat	4,0	4,4	4,4	4,7	4,9	4,7	3,8	4,2	4,5	4,4
Hizmetler	65,1	65,8	65,9	66,9	67,5	67,9	68,8	68,0	67,6	68,4
GSYİH	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kaynak:TUİK										

Ekonomide 2010 ve 2011 yıllarında sağlanan yüksek büyüme oranları, 2012 yılında önemli oranda hız kesmiş ve bir önceki yıla göre sadece % 2,2 oranında büyüme sağlanabilmiştir. Böylece başlangıçta yumuşak iniş senaryosuna göre % 4,0 olarak belirlenmiş olan ve daha sonra % 3,2 gibi daha düşük bir düzeye çekilen büyüme beklentisinin de gerisinde kalınmıştır. Ekonomi yönetiminin genelince yumuşak iniş olarak değerlendirilen, piyasalarda ise sert bir düşüş olarak algılanan % 2,2 oranındaki sınırlı büyümede dış talepteki artış, dolayısıyla ihracatta yaşanan olumlu gelişme etkili olmuştur. Ana sektörler itibariyle sabit fiyatlarla GSYİH incelendiğinde; tüm sektörlerde büyüme gerçekleştiği görülmektedir. En fazla büyümenin gerçekleştiği sektör, % 3,5 oranı ile tarım sektörü olmuştur. Ana sektörler içerisinde, büyüme oranının en düşük olduğu sektör ise inşaat sektörü olmuştur. 2011 yılında iç talepteki canlanmanın etkisiyle % 11,5 oranı ile en yüksek oranda büyüme kaydeden inşaat sektörü, 2012 yılında ekonomideki durgunluk nedeniyle sert bir daralma ile sadece % 6,0 oranında büyüyebilmiştir. Büyüme oranları, sanayi sektöründe % 2,0 oranında, hizmet sektöründe ise % 2,6 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 15 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

(Cari Temel Fiyatlarla Bin TL Olarak)

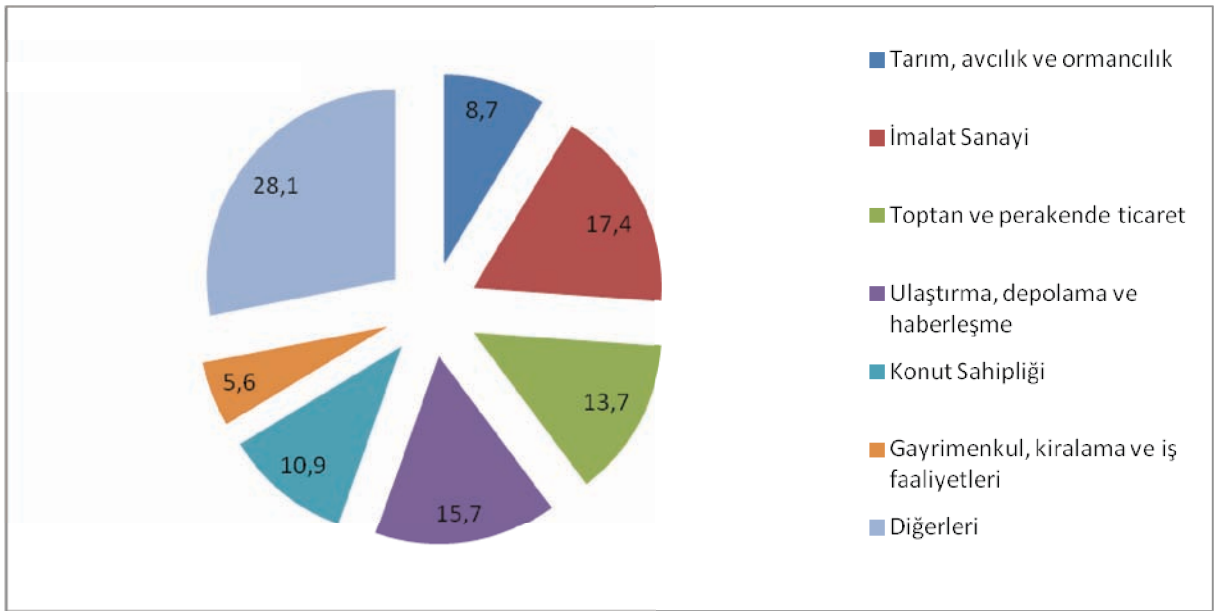
	Milyon TL			Pay (%)		
	2010	**2011**	**2012**	**2010**	**2011**	**2012**
Tarım, avcılık ve ormancılık	90.722	101.300	109.808	8,3	7,8	7,8
Balıkçılık	2.017	2.335	2.827	0,2	0,2	0,2
Madencilik ve Taşocakçılığı	15.785	19.133	21.104	1,4	1,5	1,5
İmalat Sanayi	172.112	210.674	220.339	15,7	16,2	15,6
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	25.455	28.768	32.347	2,3	2,2	2,3
İnşaat	45.670	57.751	61.807	4,2	4,5	4,4
Toptan ve perakende ticaret	120.869	155.908	172.624	11,0	12,0	12,2
Oteller ve Lokantalar	25.590	30.028	33.314	2,3	2,3	2,4
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	144.428	175.665	197.989	13,1	13,5	14,0
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	40.502	40.576	46.987	3,7	3,1	3,3
Konut Sahipliği	123.029	129.265	137.713	11,2	10,0	9,7
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	52.743	60.939	70.472	4,8	4,7	5,0
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	46.090	52.249	60.359	4,2	4,0	4,3
Eğitim	36.803	42.717	49.198	3,3	3,3	3,5
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	17.939	19.385	21.784	1,6	1,5	1,5
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	18.697	21.380	22.074	1,7	1,6	1,6
Ev içi personel çalıştıran hanehalkları	2.097	2.380	2.710	0,2	0,2	0,2
Sektörler Toplamı	980.547	1.150.453	1.263.456	89,2	88,7	89,2
Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri	19.419	17.324	22.390	1,8	1,3	1,6
Vergi-Sübvansiyon	137.672	164.584	175.751	12,5	12,7	12,4
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Alıcı fiyatlarıyla)	1.098.799	1.297.713	1.416.817	100,0	100,0	100,0

Kaynak. TUİK.

Sabit fiyatlarla GSYİH iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde; krizin etkilerinin nispeten azalması ve iktisadi faaliyetlerdeki toparlanmanın beklenenden çabuk olmasıyla 2010 ve 2011 yıllarında faaliyet kollarının genelinde yüksek oranlı büyüme gerçekleştiği görülmektedir. 2012 yılında ise ekonomideki büyüme devam etmekle birlikte hız kesmiştir. 2012 yılında faaliyet kolları itibari ile en yüksek oranlı büyüme % 6,6 oranı ile gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetlerinde gerçekleşirken onu, % 5,6 oranı ile ev içi personel çalıştıran hane halkları, %5,3 oranı ile sağlık işleri ve sosyal hizmetler, % 4,3 oranı ile eğitim faaliyetleri izlemiştir.

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYİH, 2012 yılının ilk çeyreğinde 29,1 milyar lira, ikinci çeyrekte 29,5 milyar lira, üçüncü çeyrekte 29,6 milyar lira ve son çeyrekte de 29,5 milyar lira olmuştur. 2012 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre arındırılmamış GSYİH %1,36 oranında artarken, bu oran mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH için de %1,37 düzeyinde gerçekleşmiştir.

2012 yılında GSYİH, cari fiyatlarla % 9,2 oranında büyüyerek 1.416.817 milyon TL'ye ulaşmış ve bunun 112.635 milyon TL'si tarım, 273.789 milyon TL'si sanayi, 61.807 milyon TL'si inşaat ve 815.225 milyon TL'si de hizmetler sektörü tarafından sağlanmıştır. Bir önceki yıla göre 2012 yılında cari fiyatlarla GSYİH içinde tarım sektörünün payı 0,1 puan azalarak % 7,9'a, sanayi sektörünün payı 0,6 puan azalarak % 19,3'e, inşaat sektörünün payı 0,1 puan azalarak % 4,4'e gerilerken, hizmet sektörünün payı 1,2 puan artarak %57,5'e yükselmiştir. 2012 yılında GSYİH'deki % 2,2 oranındaki büyümeye, imalat sanayi sektörü 0,5 puan, tarım sektörü 0,3 puan, inşaat sektörü ise 0,03 puan değerinde katkı yapmıştır. Diğer önemli katkılar ise; 0,5 puan ile ulaştırma, depolama ve haberleşme; 0,4 puan ile mali aracı kuruluşlar; 0,3 puan ile gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri; 0,1 puan ile kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik faaliyetlerine aittir. Sabit fiyatlarla harcama yöntemiyle GSYİH'de 2012 yılında bir önceki yıla göre, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları % 7,0 oranında azalırken, devletin nihai tüketim harcamaları % 5,7 oranında artmıştır. Mal ve hizmet ihracatı % 17,2 oranında artarken, mal ve hizmet ithalatı ise 2011 yılı ile hemen hemen aynı düzeyde gerçekleşmiştir. 2011 yılında % 2,2 oranında azalış gösteren kamu sektörü sabit sermaye yatırımları 2012 yılında makine-teçhizat yatırımlarındaki % 41,2 oranındaki artışın etkisi ile % 8,9 oranında artmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, makine-teçhizat yatırımındaki % 6,6 oranındaki küçülmenin etkisi ile % 4,5 oranında azalmıştır.

Cari fiyatlarla harcamalar yöntemiyle GSYİH'de yerleşik hane halklarının tüketimi, 2012 yılında bir önceki yıla göre % 7,5 oranında artış göstermiştir. Bu tüketim kalemi içinde bulunan yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının yurtiçi tüketimi % 8,0 oranında, yerleşik olmayan hane halklarının yurtiçi tüketimi % 14,9 oranında artış yönünde değişim gösterirken, yerleşik hane halklarının yurt dışı tüketimi ise % 9,7 oranın-

da azalış yönünde değişim göstermiştir. Devletin nihai tüketim harcamaları, 2012 yılında bir önceki yıla göre % 15,8 oranında artarak 209.199 milyon liraya yükselmiştir. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları % 11,4 oranında, makine ve teçhizat yatırımları %40,4 oranında artış kaydetmiştir. Özel sektör makine teçhizat sabit sermaye yatırımları 2012 yılında bir önceki yıla göre % 4,7 oranında azalış gösterirken, inşaat yatırımları % 8,3 oranında artış kaydetmiş ve bu bileşenlerin değişim oranlarına endeksli olarak özel sektör sabit sermaye yatırımları % 5,0 oranında azalış göstermiştir. Harcamalar yöntemiyle GSYİH'nin büyümesine; yerleşik hane halklarının tüketimi 0,5 puan negatif, devletin nihai tüketim harcamaları 0,6 puan pozitif, sabit sermaye yatırımları 0,7 puan negatif, mal ve hizmet ihracatı 4,1 puan, mal ve hizmet ithalatı da 0,01 puanlık pozitif katkı sağlamıştır. Kişi başına GSYİH, cari fiyatlarla 2012 yılında % 0,4 oranında artarak 10.504 Dolar'a, Türk Lirası olarak da % 7,9 oranında artarak 18.927 liraya yükselmiştir. Sabit fiyatlarla kişi başına GSYİH ise 2012 yılında bir önceki yıla göre %1,0 oranında artışla 1.557 liradan 1.573 liraya yükselmiştir.

Tablo 16 Yurtiçi Hasıla Harcama Bileşenleri Dönemsel ve Yıllık Gelişme Hızları

(Sabit Fiyatlar Üzerinden)

	2008	2009	2010	2011	2012
Yerleşik Hane halklarının Tüketimi	-0,3	-2,3	6,7	7,7	-0,7
Devletin nihai tüketim harcamaları	1,7	7,8	2,0	4,7	5,7
Gayri safi sabit sermaye oluşumu	-6,2	-19,0	30,5	18,0	-2,5
Kamu Sektörü	12,7	-0,6	17,7	-2,2	8,9
Özel Sektör	-9,0	-22,5	33,6	22,3	-4,5
Mal ve hizmet ihracatı	2,7	-5,0	3,4	7,9	17,2
(-) Mal ve hizmet ithalatı	-4,1	-14,3	20,7	10,7	0,0
Gayri safi yurtiçi hasıla	0,7	-4,8	9,2	8,8	2,2
Kaynak: TUİK					

Tablo 17 2009 - 2012 Yılları GSYİH Harcama Bileşenleri

(Cari Fiyatlarla)

	Milyon TL				Pay (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	952.559	1.098.799	1.297.713	1.416.817	100,0	100,0	100,0	100,0
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	680.768	787.753	923.836	992.745	71,5	71,7	71,2	70,1
Yerleşik ve Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	714.245	819.224	965.772	1.042.950	75,0	74,6	74,4	73,6
(-) Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	39.889	38.723	50.109	57.584	4,2	3,5	3,9	4,1
Yerleşik Hanehalklarının Yurtdışı Tüketimi	6.412	7.252	8.173	7.379	0,7	0,7	0,6	0,5
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	140.029	157.514	180.708	209.199	14,7	14,3	13,9	14,8
Maaş, Ücret	75.830	87.344	100.906	117.305	8,0	7,9	7,8	8,3
Mal ve Hizmet Alımları	64.199	70.169	79.801	91.893	6,7	6,4	6,1	6,5
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	160.718	207.816	283.163	287.682	16,9	18,9	21,8	20,3
Kamu Sektörü	35.335	43.407	49.075	54.685	3,7	4,0	3,8	3,9
Makine- Teçhizat	6.223	6.656	7.348	10.318	0,7	0,6	0,6	0,7
İnşaat	29.113	36.751	41.728	44.366	3,1	3,3	3,2	3,1
Özel Sektör	125.383	164.409	234.088	232.997	13,2	15,0	18,0	16,4
Makine- Teçhizat	80.423	108.677	157.848	150.411	8,4	9,9	12,2	10,6

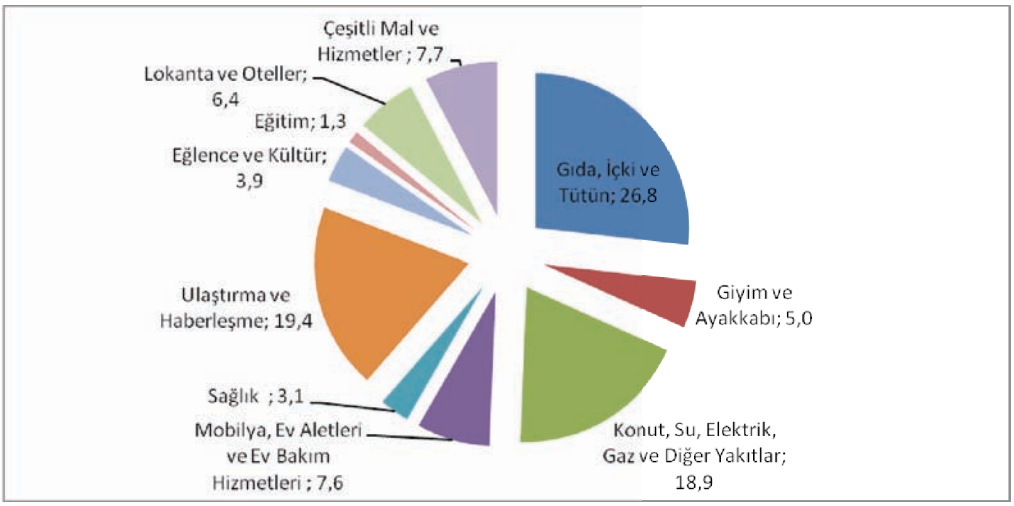
İnşaat	44.960	55.731	76.240	82.586	4,7	5,1	5,9	5,8
(*) Stok Değişmeleri	-18.427	6.708	22.528	-357	-1,9	0,6	1,7	0,0
Mal ve Hizmet İhracatı	222.103	233.046	311.148	374.616	23,3	21,2	24,0	26,4
(-) Mal ve Hizmet İthalatı	232.632	294.036	423.670	447.067	24,4	26,8	32,6	31,6
* Stok Değişmeleri kalıntı yöntemiyle hesaplanmış olup istatistiki hatayı da içermektedir.								
Kaynak: TUİK								

2012 yılında yerleşik olmayan hane halklarının tüketimi % 8.5 oranında genişlerken, yerleşik hane halklarının tüketiminde ise % 2.3 oranında azalma meydana gelmiştir. Bu şekilde toplam özel yurtiçi tüketimdeki daralma % 2.0'de kalmıştır. Yerleşik olan ve yerleşik olmayan hane halklarının 2012 yılında yapmış oldukları yurtiçi tüketim harcamalarının başlıca tüketim alanları itibariyle dağılımı ile bu tüketim alanlarının toplam tüketim harcamaları içindeki payları aşağıda verilmektedir:

Tablo 18 Yerleşik Ve Yerleşik Olmayan Hanehalklarının 2012 Yılı Yurtiçi Tüketimi (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

	Milyon TL	Pay (%)
Yerleşik ve Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	1.042.950	100,0
Gıda, İçki ve Tütün	279.034	26,8
Giyim ve Ayakkabı	51.905	5,0
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	197.429	18,9
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	79.727	7,6
Sağlık	32.516	3,1
Ulaştırma ve Haberleşme	202.328	19,4
Eğlence ve Kültür	40.834	3,9
Eğitim	13.037	1,3
Lokanta ve Oteller	66.342	6,4
Çeşitli Mal ve Hizmetler	79.798	7,7
Kaynak: TUİK		

Şekil 4 Hanehalklarının 2012 Yılı Yurtiçi Tüketiminin Tüketim Alanları İtibariyle Dağılımı

Yukarıdaki grafikten görüleceği üzere gıda, içki, tütün, ve konuta ilişkin harcamalar ile su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar, ulaştırma ve haberleşme giderleri yerleşik ve yerleşik olmayan hane halklarının toplam yurtiçi tüketim harcamaları içerisinde toplam ağırlıkları üçte ikiye yaklaşan üç temel tüketim alanını oluşturmaktadırlar.

1987 yılı bazlı ulusal gelir hesap sistemine göre cari fiyatlar üzerinden 2000 yılında 1 862 YTL olan kişi başına gelir, yaşanan derin ekonomik kriz nedeniyle 2001 yılında önemli bir azalma sergilemiş, ancak daha sonraki dönemde hızlı bir büyüme ortaya koymuştur. Dolar cinsinden kişi başına gelir 2000 yılındaki 2 965 düzeyinden 2006 yılında 5 477 Dolar düzeyine yükselmiştir. Şüphesiz bu hızlı tırmanmada, sözü edilen dönemde Doların uluslararası piyasada değer yitirmesi ve Türk Lirasının aşırı değerli hale gelmesinin de önemli katkısı olmuştur. Ayrıca bu alanda not edilmesi gereken bir diğer husus ta, Türkiye İstatistik Kurumu'nca (TÜİK) 2007 yılı içerisinde yürütülmüş olan "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi' çalışmaları ile tespit edilmiş olan toplam nüfus sayısının (70 586 256) , daha önce yapılmış olan Nüfus Sayımı sonuçlarının ihmal edilmeyecek ölçüde altında çıkmış olmasıdır. Bu durum şüphesiz kişi başına gelir rakamlarını yukarıda verilen rakamların üzerine taşıyacak olan bir gelişmedir.

TÜİK ayrıca ayrıntıları üzerinde daha önce durulduğu gibi 2007 yılı son çeyreğinden itibaren 1998 yılı bazlı ulusal gelir hesap sistemine geçmiştir. 1998 yılı bazlı hesap sistemine göre TÜİK tarafından 2006 yılını izleyen son üç yıllık dönem için belirlenen GSYİH değerleri TL ve kişi başına gelir düzeyleri de TL ve Dolar cinsinden aşağıda verilmektedir. 2008 yılında büyüme hızının nüfus artış hızından düşük gerçekleşmesi ve 2009 yılında da yaşanan derin ekonomik resesyon nedeniyle son iki yıllık dönemde kişi başına gelir düzeyi gerçekte düşüş sergilemiştir. 2008 yılında büyüme hızının nüfus artış hızından düşük gerçekleşmesine rağmen nüfus projeksiyonu değişikliği ve kur hareketleri nedeniyle kişi başına gelir düzeyi 2007 yılına göre rakamsal olarak artmış görüntüsü ortaya koymaktadır.

Tablo 19 KİŞİ BAŞINA GELİR (1987 Yılı Bazlı Hesap Sistemine Göre**)**

	Yıl Ortası Nüfusu(1) (Bin Kişi)	(Cari Fiyatlarla)			(1998 Yılı Fiyatlarıyla)			Satın Alma Gücü Paritesi (SAGP) (ABD Doları/TL) (3)	SAGP Göre Fert Başına GSYİH (ABD Doları) (4)
		GSYİH (Milyon TL)	Fert Başına GSYİH		GSYİH (Milyon TL)	Fert Başına GSYİH			
			TL	ABD Doları(2)		TL	ABD Doları(2)		
1998	62464	70203	1124	4338	70203	1124	4322	0,13	8573
1999	63364	104596	1651	3907	67841	1071	4117	0,2	8171
2000	64252	166658	2594	4130	72436	1127	4335	0,28	9172
2001	65133	240224	3688	3021	68309	1049	4033	0,43	8613
2002	66008	350476	5310	3492	72520	1099	4225	0,61	8667
2003	66873	454781	6801	4559	76338	1142	4390	0,77	8790
2004	67723	559033	8255	5764	83486	1233	4741	0,81	10164
2005	68566	648932	9464	7022	90500	1320	5076	0,83	11394
2006	69395	758391	10929	7586	96738	1394	5361	0,85	12900
2007	70215	843178	12009	9240	101255	1442	5546	0,86	13903
2008	71095	950534	13370	10438	101922	1434	5513	0,89	15021
2009	72050	952559	13221	8.559,00	97003	1346	5177	0,92	14413
2010	73003	1098799	15051	10.022,00	105886	1450	5578	0,97	15571
2011	73950	1298062	17553	10.469,00	114889	1554	5975	1	17468
2012 (5)	74885	1434712	19159	10.673,00	118566	1583	6089	1,06	18092
2013 (6)	75811	1571181	20725	11.318,00	123308	1627	6255	1,1	18834

(1) Dünya Bankası tahmini

Kaynak. TÜİK

II.3.4. 2013 YILI I. ÜÇ AYLIK DÖNEMİNDE GSYİH BÜYÜMESİ

2013 yılının birinci çeyreğinde GSYİH, piyasa beklentilerinin üzerinde % 3 oranında artış kaydetmiştir. 2013 yılının ilk çeyreğinde ekonomik aktivitede beklentinin üzerinde canlanma kaydedilmiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYİH, 2013 yılının birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre % 1,6 oranında artış göstermiştir. Yılın birinci çeyreğinde katma değer tarım sektöründe % 3,6 oranında artmış, büyümeye

katkısı 0,2 puan olmuştur. Birinci çeyrekte sanayide katma değer % 2,2 oranında artmış büyümeye katkısı 0,6 puan olmuştur. İmalat sanayi katma değerindeki artış ise % 2,8'dir. Birinci çeyrekte aylık sanayi üretim endeksindeki ortalama artış ise % 1,3'dür. Aynı dönemde ara mallarının üretimi % 4,3, yatırım mallarının üretimi ise ortalama % 0,9 oranında artmıştır. Aynı dönemde imalat sanayi kapasite kullanım oranı da ortalama olarak % 72,4 olmuş, bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,2 puan gerilemiştir. Elektrik üretimi ise birinci çeyrekte % 5,1 oranında azalma göstermiştir. Aynı dönemde otomobil üretimi % 7,8 azalmış, beyaz eşya üretimi % 3,1 oranında artmıştır. Yurtiçi talepteki canlanma hizmetler sektörüne yansımıştır. Hizmetler sektöründe birinci çeyrekte ekonomik aktivitede beklendiği şekilde canlanma kaydedilmiştir. Bu gelişmede, özellikle inşaat ve mali aracı kuruluşlardaki katma değer artışı dikkat çekici olmuştur. Katma değer inşaatta % 5,9, mali aracı kuruluşlarda % 6,5, oteller ve lokantalarda % 13,7, toptan ve perakende ticarette % 2,9, ulaştırma-haberleşmede % 1,5, gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetlerinde % 5,7, oranında artış kaydetmiştir. Buna göre hizmetlerde katma değer % 3,9 artış kaydetmiş, büyümeye katkısı 2,6 puan olmuştur. Birinci çeyrekte vergi-sübvansiyonlarda artış % 1,5 olarak gerçekleşmiş, büyümeye katkısı % 0,1 puan olmuştur. 2013 yılının birinci çeyreğinde GSYİH deflatörü % 6,3 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde ortalama olarak TÜFE % 7,21, ÜFE % 2,01 oranında artış kaydetmiştir.

Tablo 20 Sektörel Büyüme Hızları

(Bir Önceki Yılın Aynı Dönemlerine Göre % Değişme)

	2011		2012					2013
	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.	II.Ç.	III.Ç.	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.
Tarım, avcılık ve ormancılık	6,2	6,2	5,2	3,6	2,7	4,3	3,5	3,6
Balıkçılık	2,8	1,8	3,8	4,8	4,6	1,7	3,1	3,9
Madencilik ve Taşocakçılığı	5,5	3,9	-0,6	3,1	5,0	-5,1	0,8	-4,5
İmalat Sanayi	5,6	10,0	2,9	3,5	1,1	0,0	1,9	2,8
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	10,5	8,8	8,4	6,0	4,6	-2,5	3,5	-3,0
İnşaat	7,1	11,5	2,4	-0,7	-0,7	1,5	0,6	5,9
Toptan ve perakende ticaret	2,6	11,2	0,9	0,7	-0,8	-0,5	0,1	2,9
Oteller ve Lokantalar	11,7	9,7	2,3	3,6	1,6	7,4	3,4	13,7
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	5,7	10,5	5,3	4,6	2,8	0,3	3,2	1,5
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	6,8	9,6	4,5	3,6	0,9	3,8	3,2	6,5
Konut Sahipliği	2,3	1,8	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,0
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	9,2	9,3	7,1	7,2	5,4	6,6	6,6	5,7
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	3,8	3,9	2,8	3,7	3,4	4,1	3,5	5,2
Eğitim	5,4	5,1	4,5	4,5	3,5	4,6	4,3	4,6
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	7,7	5,3	5,9	5,4	4,7	5,3	5,3	3,6
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	1,9	1,7	1,1	0,6	0,1	0,5	0,6	1,2
Ev içi personel çalıştıran hanehalkları	8,3	7,8	6,3	6,0	4,1	5,5	5,6	4,8
Sektörler Toplamı	5,6	8,9	3,5	3,1	1,6	1,6	2,4	3,4
Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri	8,9	12,4	4,7	4,5	1,1	3,5	3,4	6,4
Vergi-Sübvansiyon	4,8	10,5	2,5	1,4	0,8	1,0	1,4	1,5
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Alıcı fiyatlarıyla)	5,3	8,8	3,3	2,9	1,6	1,4	2,2	3,0

2013 yılının birinci çeyreğinde, bir önceki döneme göre, yurtiçi talepte beklentilerin üzerinde bir canlanma kaydedilmiştir. Özel tüketim artarken, kamu tüketim ve yatırımları büyümeyi desteklemiştir. Net ihracatın katkısı 0 puan olmuştur. Toplam tüketim, 2013 yılının birinci çeyreğinde % 3,5 oranında artmıştır. Bu artış özel tüketimin yanı sıra kamu tüketim ve sabit sermaye yatırımlarından kaynaklanmıştır. Özel tüketim % 3 oranında artmıştır. Toplam yurtiçi nihai talep (stok hariç) ise söz konusu dönemde % 2,7 oranında artış göstermiştir.

Birinci çeyrekte mal ve hizmet ihracatındaki artış % 3,4 oranında gerçekleşirken ithalat artışı % 3,2 olmuştur. Böylece net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı birinci çeyrekte pozitif olmuştur. 2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren net ihracatın büyümeye verdiği pozitif katkı devam etmektedir. İlk çeyrekte, tüketim mali ithalatında reel olarak % 7,1 artış, yatırım malı ithalatında reel de % 1,3 oranındaki azalma yatırım harcamalarındaki daralmayı destekleyen göstergelerdir. Ara malı ithalatı reel olarak % 6,4 oranında artmış, toplam ithalat artışı reel olarak % 5,3 olmuştur. İhracat ise aynı dönemde altın hariç reel de % 3,3 oranında artış kaydetmiştir. 2013 yılının ilk çeyreğinde kredi artış hızında ivmelenme yaşanmıştır. Söz konusu dönemde kur etkisinden arındırılmış olarak yurtiçi kredi hacminde yıllık artış % 21,3'e, tüketici kredilerinde ise % 20,2'ye yükselmiştir.

Özel kesim sabit sermaye yatırımlarında 2012 yılının ikinci yarısında kaydedilen artan gerileme, 2013 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Yılın birinci çeyreğinde özel sabit sermaye yatırımlarında % -9,1 oranında azalma kaydedilmiştir. Özel kesim makine teçhizat yatırımlarının % -7,1 oranında azaldığı gözlenmiştir. İnşaat yatırımlarında ise % -13,4 oranında azalma söz konusu olmuştur. Aynı dönemde kamu tüketimi % 7,2, kamu sabit sermaye yatırımları ise % 81,9 oranında artış kaydetmiştir. Stok değişiminin büyümeye katkısı 2013 yılının birinci çeyreğinde 0,2 puan olarak hesaplanmıştır. Talep yönünden 2013 yılının birinci çeyreğinde GSYİH'da kaydedilen % 3 oranındaki büyümeye katkılar, özel tüketimden 2,1 puan, özel sabit sermaye yatırımından negatif 2,1 puan olmuştur. Büyümeye kamu tüketiminin katkısı 0,7 puan, kamu sabit sermaye yatırımının katkısı ise 2,2 puan olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda toplam yurtiçi talep yılın birinci çeyreğinde % 3,1 oranında artmıştır.

Tablo 21 GSYİH Harcama Bileşenlerinin Yıllık Gelişme Hızları (1998 Fiyatlarıyla)

	2012					2013
	I.Ç.	II.Ç.	III.Ç.	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	3,3	2,9	1,6	1,4	2,2	3,0
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	-0,4	-1,3	-0,4	-0,8	-0,7	3,0
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	5,5	4,4	5,5	7,1	5,7	7,2
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	0,7	-2,7	-4,2	-3,8	-2,5	0,2
Kamu Sektörü	-2,1	3,6	6,5	21,4	8,9	81,9
Özel Sektör	1,0	-3,6	-6,2	-9,2	-4,5	-9,1
Mal ve Hizmet İhracatı	15,0	24,0	15,0	15,0	17,2	3,4
(-) Mal ve Hizmet İthalatı	-5,1	0,4	2,0	3,2	0,0	3,2
Kaynak: TUİK						

II. 4. SEKTÖREL GELİŞMELER

II.4.1. Tarım

2012 yılında meteorolojik faktörler genel olarak tarımsal üretimi olumsuz etkilemiş, özellikle orta ve doğu kesimlerde yaşanan kuraklığın sonucu olarak bazı ürünlerde kayıplar meydana gelmiştir. Bazı bölgelerde ise olumlu iklim koşullarının etkisiyle üretim miktarları artış göstermiştir. Tarım sektörü katma değerinde, 2012 yılının birinci çeyrek döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 5,2 oranında, ikinci çeyrek döneminde % 3,6 oranında, üçüncü çeyrek döneminde % 2,7 oranında, dördüncü çeyrek dönemde de % 4,3 oranında artış gerçekleşmiştir. Böylece 2012 yılı tarım sektörünün katma değerinde 2011 yılına oranla %3,5 oranında bir büyüme gerçekleşmiştir. Bu büyüme oranı 2011 yılının büyüme oranı ile karşılaştırıldığında 2,7 puanlık düşüş olduğu görülmektedir.

Tablo 22 Tarım Sektörü Katma Değeri

	Değer (Milyon TL)				Değişim (%)			
Cari Fiyatlarla	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Tarım, avcılık ve ormancılık	76.997	90.722	101.300	109.808	8,8	17,8	11,7	8,4
Balıkçılık	1.778	2.017	2.335	2.827	16,0	13,4	15,7	21,1
Toplam	78.776	92.739	103.635	112.635	9,0	17,7	11,7	8,7
1998 Yılı Fiyatlarıyla	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Tarım, avcılık ve ormancılık	9.477	9.703	10.303	10.666	3,7	2,4	6,2	3,5
Balıkçılık	291	296	301	311	-0,3	1,7	1,8	3,1
Toplam	9.769	9.999	10.605	10.977	3,6	2,4	6,1	3,5

Kaynak: TUİK

2010 yılında %1,3, 2011 yılında da %1,8 oranında artış gösteren toplam tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi 2012 yılında ise %4,7 oranında azalış göstermiştir. Hububat ürünleri üretim miktarı 2011 yılında bir önceki yıla göre olumlu hava koşullarına bağlı olarak % 7,8 oranında artarken, 2012 yılında bir önceki yıla göre özellikle Orta Anadolu'da kuraklık nedeniyle verimde görülen ciddi düşüşün etkisiyle % - 7,2 oranında azalmıştır. Hububat ürünleri grubunda bir önceki yıla göre buğday üretimi %7,8 oranında, arpa üretimi %6,6 oranında azalış göstermiştir.

Baklagiller üretim miktarı 2011 yılında % - 7,0 oranında azalış gösterirken, 2012 yılında % 3,0 oranında artmıştır. Baklagillerin 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 6,3 oranı ile nohut üretiminde gerçekleşirken, fasulye üretiminde de % 0,3 oranında azalış olmuştur. Sanayi bitkileri üretim miktarı 2011 yılında % 4,6 oranında, 2012 yılında ise % 9,6 oranında artmıştır. Sanayi bitkileri üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 45,5 oranı ile tütün üretiminde gerçekleşirken, pamuk üretiminde % -10,1 oranında, şeker pancarı üretiminde ise % - 7.0 oranında azalış olmuştur.

Yağlı tohumlar üretim miktarı 2011 yılında % -2,8 oranında azalırken, 2012 yılında ise % 18,8 oranında artmıştır. Yağlı tohumlar üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 34,9 oranı ile yerfıstığı üretiminde gerçekleşirken, ayçiçeği üretiminde de % 2,6 oranında artış olmuştur. Yumru bitkiler üretim miktarı 2011 yılında % 7,5 oranında artarken, 2012 yılında ise % - 9,1 oranında azalmıştır. Yumru bitkiler üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 3,9 oranı ile patates üretiminde gerçekleşirken, soğan üretiminde ise % - 22,1 oranında azalış olmuştur. Meyvesi yenen sebzeler üretim miktarı 2011 yılında % 6,8 oranında, 2012 yılında ise % 3,4 oranında artmıştır. Meyvesi yenen sebzeler üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 3,6 oranı ile kavun-karpuz üretiminde gerçekleşirken, domates üretiminde de % 3,1 oranında artış olmuştur. Meyvelerin üretim miktarı 2011 yılında % - 0,9 oranında azalırken, 2012 yılında ise % 10,1 oranında artmıştır. Meyvelerin üretim miktarı 2012 yılında en yüksek üretim artışları % 53,5 oranı ile fındık üretiminde gerçekleşirken, elma üretiminde % 7,8 oranında, zeytin üretiminde % 4,8 oranında ve çay üretiminde de % 1,5 oranında artış olmuştur. Buna karşın turunçgiller üretiminde % -3,8 oranında, üzüm ve incir üretiminde ise -2,1 oranında azalış olmuştur. Tarım sektörü katma değeri 2010 yılında 10 milyon TL iken, 2011 yılında 10,6 milyon TL ve 2012 yılında ise 11 milyon TL olmuştur.

Tablo 23 Seçilmiş Bazı Bitkilerde Üretim Durumu

	Bin Ton				Değişim (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Hububat								
Buğday	20.600	19.674	21.800	20.100	15,8	-4,5	10,8	-7,8
Arpa	7.300	7.250	7.600	7.100	23,2	-0,7	4,8	-6,6
Baklagiller								

Nohut	563	531	487	518	8,7	-5,7	-8,2	6,3
Kuru Fasulye	181	213	201	200	16,8	17,7	-5,8	-0,3
Sanayi Bitkileri								
Şeker Pancarı	17.275	17.942	16.126	15.000	11,5	3,9	-10,1	-7,0
Pamuk	1.725	2.150	2.580	2.320	-5,2	24,6	20,0	-10,1
Tütün	81	53	55	80	-12,9	-34,6	3,8	45,5
Yağlı Tohumlar								
Ayçiçeği	1.057	1.320	1.335	1.370	6,6	24,9	1,1	2,6
Yerfıstığı	90	97	90	122	5,9	7,8	-6,8	34,9
Yumru Bitkiler								
Patates	4.398	4.513	4.613	4.794	4,8	2,6	2,2	3,9
Soğan (Kuru)	1.850	1.900	2.141	1.668	-7,8	2,7	12,7	-22,1
Meyvesi Yenen Sebzeler								
Karpuz-Kavun	5.489	5.295	5.512	5.711	-4,6	-3,5	4,1	3,6
Domates	10.746	10.052	11.003	11.350	-2,2	-6,5	9,5	3,1
Meyveler								
Üzüm ve İncir	4.509	4.510	4.557	4.460	9,3	0,0	1,0	-2,1
Turunçgiller	3.514	3.572	3.614	3.475	16,1	1,7	1,2	-3,8
Fındık	500	600	430	660	-37,6	20,0	-28,3	53,5
Elma	2.782	2.600	2.680	2.889	11,1	-6,5	3,1	7,8
Zeytin	1.291	1.415	1.750	1.820	-11,8	9,6	23,7	4,0
Çay	1.103	1.306	1.231	1.250	0,3	18,4	-5,7	1,5
Tarım Katma Değeri								
(1998 Fiyatlarıyla Milyon TL)	9.769	9.999	10.605	10.977	3,6	2,4	6,1	3,5
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Temel Ekonomik Göstergeler								

2012 yılında önceki yıllarda da olduğu gibi tarım alanlarına kamusal müdahalede bulunma ve tarım sektörünü destekleme kapsamındaki uygulamalara devam edilmiştir. Bu kapsamda, verilen desteklerin artış oranı 2010 yılından bu yana azalan bir eğilim sergilemektedir. 2010 yılında %25,2 oranında artan tarımsal destekleme ödemeleri, 2011 yılında %18,8 oranında, 2012 yılında da %10,1 oranında artış göstererek 7.777 milyon TL'ye yükselmiştir. 2012 yılında tarımsal destekleme ödemelerinde en yüksek oranlı artış bir önceki yılda olduğu gibi %100,0 oranı ile çevre amaçlı tarım alanlarının korunmasında gerçekleşirken, bunu %51,2 oranı ile sertifikalı tohum ve fidan kullanımı desteği, %26,3 oranı ile de hayvancılık destek ödemeleri izlemiştir. 2012 yılında tarımsal destekleme ödemeleri içinde en yüksek paylar; %31,2 oranında 2.430 milyon TL ile alan bazlı tarımsal destekleme ödemelerinde, %30,9 oranında 2.400 milyon TL ile fark ödemesi destekleme hizmetlerinde, %28,1 oranında 2.183 milyon TL ile hayvancılık destekleme ödemelerinde,%19,4 oranında 1.510 milyon TL ile arz açığı olan ürünlere yapılan ödemelerde olmuştur.

II.4.2. SANAYİ

Toplam efektif talepteki iç ve dış kaynaklı dalgalanmalar ve yaşanan finansal krizler ulusal gelir içerisinde giderek daha fazla pay alan sanayi sektörü katma değerindeki gelişmeleri doğrudan etkilemiştir. Genel ekonomik konjonktürde 90'lı yılların ortalarından 2000'li yılların başına kadar olan dönemde yaşanmış olan dalgalı seyir doğal olarak sanayi sektörü katma değerindeki gelişmelerde de etkisini derinden göstermiştir. 1994 yılındaki ekonomik kriz sürecinde % 5,7 oranında önemli bir daralma gösteren sanayi sektörü katma değeri, 1994'ü izleyen üç yıl boyunca hızlı bir genişleme göstermiş ve sırasıyla % 12,1, % 7,1 ve % 10,4 oranında bir büyüme ortaya koymuştur. Uzak Doğu Asya ve daha sonra Rusya'da meydana gelen ekonomik krizin de etkisiyle 1998 yılı ikinci yarısından başlayarak tekrar yavaşlama süreci içine giren sanayi sektörü katma değer artışı, 1998 yılının tümü itibariyle % 2,0'de kalmıştır. 1998 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 5,4 oranında küçülme gösteren sanayi sektöründeki daralma, 1999 yılı ilk çeyreğinde de de-

vam etmiş ve yılın ikinci çeyreğinde yaşanan hafif bir toparlanma dışında yıl boyunca etkisini sürdürmüştür. 17 Ağustos depreminin doğrudan ve dolaylı etkileri ve tüketim ve yatırım talebindeki daralmalar ayrıca ihraç talebinin düşmesi sanayi sektöründeki olumsuz gidişi daha da derinleştirmiş ve sanayi sektörü katma değeri yılın tamamı itibariyle % 5,0 oranında düşmüştür.

IMF ile 1999 yılı Aralık ayında girilen Stand-By düzenlemesinin ekonomide yarattığı iyimser beklentiler, faiz hadlerinde meydana gelen, beklenenin ötesinde düşüş ve tüketici kredileri elverişliliğindeki iyileşmeler, 2000 yılı ilk üç aylık döneminden itibaren, tüketim ve yatırım talebinde ve dolayısıyla sanayi üretiminde yeniden büyüme eğilimine girilmesinde temel etkenler olmuşlardır. 2000 yılında 12 aylık ortalamalara göre bir önceki yıla göre toplam sanayi üretimi % 6,1 artış göstermiştir. Kasım 2000 ve Şubat 2001 aylarında yaşanan ve önce para piyasalarında etkili olan krizler daha sonra reel ekonomiye de yansımıştır. 12 aylık ortalamalar bazında bir önceki yıla göre, 2001 yılında toplam sanayi üretimi % 8,7 oranında şiddetli bir daralma göstermiştir.

Tablo 24 Sanayi Sektörü Üretim Endeksi Değişim Oranları

Yıl	Sanayi Sektörü	Madencilik	İmalat	Enerji
2000	6.1.	-2.8	6.5	7.4
2001	-8.7	-8.0	-9.5	-1.8
2002	9.4	-8.3	10.8	5.4
2003	8.7	-3.4	9.3	8.5
2004	9.9	4.0	10.4	8.5
2005	5.3	13.8	4.8	7.6
2006	5.8	4.3	5.5	9.1
2007	6.9	8.3	6.6	8.7
2008	-0.9	7.5	-1.8	3.8
2009	-9.6	-2.7	-10.9	-2.3
2010	12,8	-0,4	8,3	14,5
2011	10,1	6,6	8,6	10,5
2012	2,5	2,1	4,7	2,3

Madencilik sektörü dışında kalan toplam sanayi, imalat ve enerji sektörlerinin 2002 yılı başından itibaren tekrar bir toparlanma dönemine girdiği ve bu sürecin yıl boyunca bu sektörlerde hızlanarak devam ettiği gözlenmiştir. İmalat, enerji ve toplam sanayi sektörlerinde 2002 yılında gerçekleşen bu hızlı üretim genişlemesinde bir önceki yıl yaşanan şiddetli daralmanın baz rakamlarını düşürmüş olmasının yanı sıra stok yenileme faaliyetleri ve ihracat artışı da önemli etkenler olmuşlardır. Madencilik sektörü dışında alt sektörler olan imalat sanayi ve enerji sektörlerinde 2003 yılında gerçekleşen hızlı büyüme, 2002 yılında sanayi sektörü katma değerinde gerçekleşen genişlemenin sözü edilen yılda da ivme kazanarak devam etmesini sağlamıştır. Canlı iç talebin yanı sıra ihracat hacminde sağlanan dikkat çekici artış sanayi sektörü katma değerinin büyümesinde önemli bir rol oynamıştır. Bir önceki yıla göre sanayi sektörü üretim endeksi 2003 yılında % 5,3 oranında artarken, bu sektörün katma değeri % 7,8 oranında yükselmiştir. 1999-2003 döneminde kesintisiz biçimde küçülme eğilimi göstermiş olan madencilik sektörü üretimi 2004 yılında tekrar büyümeye başlamıştır. Sanayi sektörü katma değerinde 2002 ve özellikle 2003 yıllarında gerçekleşen hızlı büyüme 2004 yılında da devam etmiştir. Süregelen ekonomik büyüme, geleceğe yönelik beklentilerdeki iyileşme ve faiz hadlerindeki belirgin düşüş ile canlı bir seyir izleyen iç talep ve ihracat hacminde tanık olunan hızlı genişleme, 2004 yılında sanayi sektörü katma değerinin % 11,3 düzeyinde hızlı bir büyüme göstermesinde başlıca etkenler olmuştur.

Tablo 25 Sanayi Sektörü Katma Değeri

(1998 Yılı Fiyatları İle Bir Önceki Yıla Göre % değişim)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Madencilik ve Taşocakçılığı	9,0	5,2	8,1	5,4	-6,7	4,7	3,9	3,9
İmalat Sanayi	8,2	8,4	5,6	-0,1	-7,2	13,6	10,0	1,9
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	14,1	8,6	6,8	3,7	-3,4	7,3	8,8	3,5
Toplam Sanayi	8,6	8,3	5,8	0,3	-6,9	12,8	9,7	2,0

Kaynak. TÜİK.

Tüketim ve yatırım talebinin canlı olmasına karşılık TL'nin aşırı değer kazanmış olmasının bir sonucu olarak tüketim talebinin ithal mallarına kayması, ihracat hacmi büyüme hızının yavaşlaması ve ithal ara malı ve girdi ithalatının daha çekici hale gelmesi gibi nedenlerle, sanayi sektörü katma değeri büyüme hızında 2005 yılında, bir önceki yıla göre, belirgin bir yavaşlama meydana gelmiştir. Sanayi sektörü katma değerindeki büyüme 2006 yılında yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korumuş ve cüzi bir azalma ile % 8,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede şüphesiz madencilik ve enerji alt sektörlerindeki yavaşlamaya karşılık, toplam sanayi sektörü içinde % 86.92 oranında ağırlığa sahip olan imalat sanayindeki büyümenin, bir önceki yıla ilişkin % 8,2 düzeyinden 2006 yılında % 8,4'e çıkması esas etken olmuştur. 2007 yılının ilk üç aylık döneminde canlı bir seyir izleyen toplam sanayi sektörü ve imalat alt sektörü üretim düzeyleri yılın ikinci üç aylık döneminden itibaren dikkat çekici bir yavaşlama süreci içerisine girmiş ve bu durumunu yılın geri kalan bölümünde de sürdürmüştür. Son üç aylık dönem dışında madencilik ve enerji sektörlerinde üretim düzeyi canlı bir seyir izlemiş ve dönemsel katma değer büyüme oranları yılın ilk dokuz aylık döneminde anılan sektörlerde sırasıyla % 9,0 ve % 7,0'nin üzerinde gerçekleşmiştir. 2008 yılında yavaşlama süreci içerisine giren toplam sanayi sektörü üretimi 2008 yılı ortalarından itibaren özellikle imalat sanayinde gözlemlenen belirgin bir küçülmenin etkisiyle yıl genelinde önceki yıla göre % 0,9 oranında bir daralma sergilemiştir. 2008 yılında madencilik sektörü % 7,5 ve enerji sektörü % 3,8 oranında bir büyüme kaydederken imalat sanayi sektöründe % 1,8 oranında bir küçülme yaşanmıştır. İmalat sanayine alt sektörler itibariyle bakıldığında en şiddetli küçülmenin % 12,0 ile giyim sanayinde gerçekleştiği onu, %10,7 ile tekstil, % 6,8 ile metal eşya ve % 4,8 ile makine teçhizat sektörlerinin izlediği görülmektedir. Taşıt araçları sanayi biraz yavaşlamış olmakla beraber büyümesini 2008 yılında da sürdürmüştür Bu sanayi koluna 2008 yılında gerçekleşen büyüme % 5,9 olmuştur.

Tablo 26 Sanayi Üretim Endeksi Gelişimi

(Bir önceki yıla göre % değişim)

	2010	2011	2012
Sanayi	12,8	10,1	2,5
Madencilik	-0,4	6,6	2,1
İmalat	14,5	10,5	2,3
Gıda Ürünleri	10,8	6,9	3,5
Tekstil	10,6	2,1	4,3
Giyim	12	-1,2	6,2
Petrol Ürünleri	6,1	8,4	2,1
Kimya	20,5	7	1,7
Toprak Ürünleri	14,5	6,2	0,2
Ana Metal	11,5	11,2	5,2
Fabr. Metal Ürünleri	20	19,7	5,9
B.y.s. Makine-Teçhizat	30,6	28,4	1
Taşıt Araçları	35,4	17,8	-5
Enerji	8,3	8,6	4,7

Uluslararası piyasalarda yaşanan krizin ülkemizi etkisi altına almasıyla sanayi sektörü 2009 yılının son çeyreğinden başlayarak şiddetli bir küçülme süreci içine girmiştir. Sanayi sektörü katma değeri önceki yılın aynı dönemlerine göre, 2009 yılının ilk çeyrek döneminde % 21,1, ikinci çeyreğinde % 11,4 ve üçüncü çeyreğinde de % 4,5 oranında çarpıcı bir daralma ortaya koymuştur. 2009 yılı son çeyrek döneminde baz etkisinin yanı sıra, krizin etkilerinin zayıflaması ile birlikte iç ve dış talepteki olumlu gelişmeler sonucu sanayi sektörü katma değeri önceki yılın aynı dönemine göre % 11,4 oranında bir büyüme kaydetmiş ancak yılın geneli itibariyle sanayi sektörü katma değerindeki daralma yine yüksek bir oranda, % 6,9 olarak gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü üretim endeksi kriz sürecinde 15 ay süren bir küçülme döneminin ardından ancak 2009 yılı Ekim ayında tekrar büyüme eğilimi içine girmiştir.

2009 yılı genelinde önceki yıla göre imalat sanayi % 10,9, madencilik sektörü % 2,7 ve enerji sektörü de % 2,3 oranında küçülme göstermiştir. İmalat sanayi alt sektörleri itibariyle en şiddetli küçülme % 30,2 ile taşıt araçları sanayinde gözlemlenmiş, onu % 25,2 ile petrol ürünleri, % 19,1 ile metal eşya, % 15,2 ile ana metal ve % 12,5 ile toprak ürünleri izlemiştir. Tüketim ve yatırım talebindeki ciddi daralmanın yumuşatılması ve ekonomik büyüme sürecinin öne alınması amacıyla özellikle 2009 yılı ikinci üç aylık döneminde uygulamaya konulmuş olan mali özendirme önlemleri sanayi üretiminde yaşanan daralmanın daha az hasarla geçiştirilmesine katkı sağlamıştır. Aylık ve yıllık değişimlerin daha sağlıklı yorumlanabilmesini teminen, Türkiye İstatistik Kurumu takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi ile mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi yayınlamaya başlamıştır. Bu çerçevede, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış sanayi üretim endeksi 2009 yılı Şubat ayında en düşük değerine ulaşmış, Nisan ayından itibaren tekrar toparlanma süreci içerisine girmiştir. Küresel krizin etkilerinin şiddetle hissedilmiş olduğu 2009 yılında ana sanayi grupları sınıflamasına göre, sermaye malı üretiminde % 25,2, ara malı imalatında % 9,9, enerjide % 4,5, dayanıklı tüketim malı imalatında % 3,9 ve dayanıksız tüketim malı imalatında % 3,3 oranında gerileme meydana gelmiştir. Toplam sanayi sektörü katma değerinde 2009 yılında meydan gelen % 6.9 oranındaki küçülmenin, aynı yıl itibariyle ulusal gelirde meydana gelen % 4.7 oranındaki daralmadan daha büyük olması nedeniyle sanayi sektörü katma değerinin toplam GSYİH içindeki payı 2009 yılında önceki yıla göre 1 puanlık azalmayla % 18.8'e düşmüştür. Ayrıca 2008 yılı ortalarından itibaren toplam sanayi sektöründe başlayan daralma süreci 2009 yılı boyunca devam etmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış toplam sanayi üretim endeksi ancak Mayıs 2010'da 2008 yılındaki kriz öncesi düzeyine erişebilmiştir.

Sanayi sektörü katma değeri 2010 yılında, bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci üç aylık dönemde % 17,5 oranında, ikinci üç aylık dönemde %15,9 oranında, üçüncü üç aylık dönemde % 9,9 oranında, dördüncü üç aylık dönemde de % 11,7 oranında artış göstermiştir. 2010 yılı genelinde; sanayi sektörü katma değeri artışı % 13,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörü katma değerinde % 13,6 oranında, madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değerinde %4,7 ve enerji sektörü katma değerinde % 7,3 oranında artış meydana gelmiştir. 2010 yılında sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2009 yılında % 19,1 iken, 2010 yılında % 19,2'ye yükselmiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörünün payı % 15,5, enerji sektörünün payı % 2,3 ve madencilik sektörünün payı %1,4 olmuştur. Küresel kriz sonrası iç ve dış talepteki düşüşün etkisiyle gerileyen sanayi üretim endeksi, 2009 yılının Ekim ayında on beş aylık aradan sonra ilk kez artış göstermiş ve üretim artışı oranları pozitif yöne dönmüştür. 2009 yılı sonunda sanayi üretiminde yıllık boyutta % 9,9 düşüş olurken, 2010 yılı sanayi üretiminde krizden çıkışın başladığı ve üretimde önemli artışların olduğu bir yıl olmuştur. Sanayi sektörü üretimindeki artış dış talepten çok, iç talep artışından kaynaklanmıştır. Küresel krizin etkilerini azaltmaya yönelik olarak uygulamaya konulan mali ve parasal tedbirler ekonomideki geleceğe yönelik belirsizlikleri azaltmış, tüketici güvenini arttırmış, kredi koşullarındaki iyileşme tüketim ve yatırım kararlarını olumlu yönde etkilemiştir. Bütün bu gelişmeler iç talebin gelişmesini ve canlanmasını sağlayarak sanayi üretimindeki artışı desteklemiştir. 2010 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü üretimi %2,1; imalat sanayi sektörü üretimi %14,4; elektrik, gaz ve su sektörü üretimi %8,3 artmıştır

Diğer taraftan sanayi sektörü alt sektörleri ile imalat alt sektörünün başlıca dallarına ilişkin üretim endekslerinde son 10 yıllık dönemde gözlemlenen gelişmeler aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 27 GSYİH İçinde Sanayi Sektörü Katma Değeri Payı

(Cari Üretici Fiyatlarıyla % Olarak)

	Madencilik ve Taşocakçılığı	İmalat Sanayi	Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	Toplam Sanayi
2003	1,0	17,7	2,2	20,9
2004	1,1	17,4	1,9	20,3
2005	1,2	17,3	1,8	20,3
2006	1,2	17,2	1,8	20,1
2007	1,2	16,8	1,9	20,0
2008	1,4	16,2	2,2	19,8
2009	1,5	15,2	2,4	19,1
2010	1,4	15,7	2,3	19,4
2011	1,5	16,2	2,2	19,9
2012	1,5	15,6	2,3	19,3

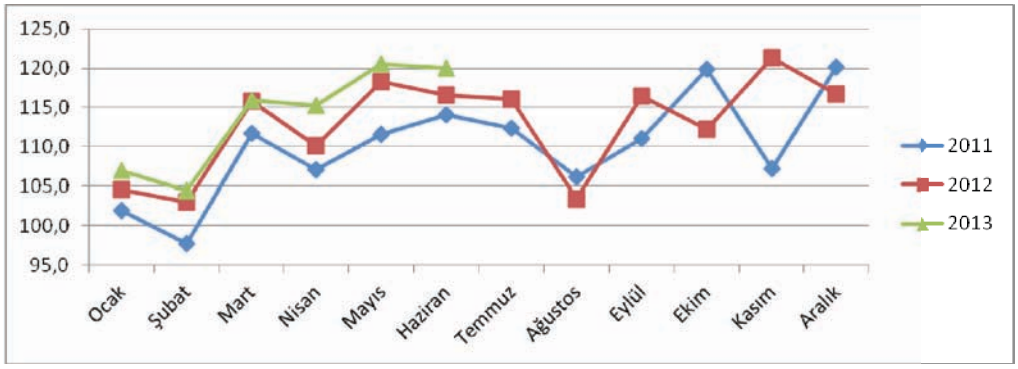
Kaynak: TUİK

II.4.2.1.SANAYİ SEKTÖRÜNDE 2011, 2012 ve 2013 YILLARI GELİŞMELERİ

Aşağıda son üç yıllık dönemde toplam ve aylık sanayi üretim endeksinde meydana gelen gelişmeler grafik halinde verilmektedir. Görüldüğü gibi 2011 yılı ortalarından itibaren toplam sanayi sektöründe başlayan daralma süreci 2012 yılı boyunca devam etmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış toplam sanayi üretim endeksi ancak Mayıs 2010'da 2008 yılındaki kriz öncesi düzeyine erişebilmiştir.

2011, 2012 ve 2013 Yılları Toplam Sanayi Aylık Üretim Endeksi

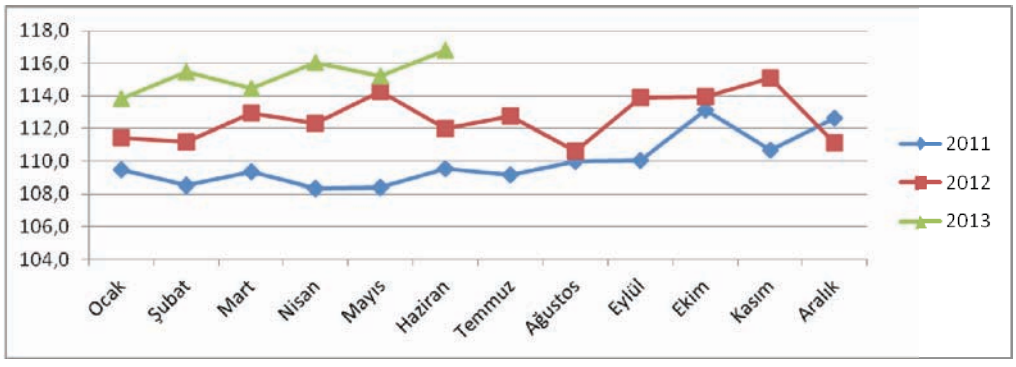
(2010 = 100)

AYLIK SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ

(Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış)

(2010 = 100.0)

Sanayi sektörü katma değeri 2011 yılında, bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci üç aylık dönemde

%14,6 oranında, ikinci üç aylık dönemde %8,7 oranında artarken, üçüncü üç aylık dönemde aynı düzeyde gerçekleşmiş, dördüncü üç aylık dönemde ise %5,7 oranında artış göstermiştir. 2011 yılı genelinde; sanayi sektörü katma değer artışı %9,2 düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle; imalat sanayi alt sektörü katma değerinde %9,4 oranında, madencilik ve taşocakçılığı alt sektörü katma değerinde %3,9 ve enerji alt sektörü katma değerinde %8,8 oranında artış meydana gelmiştir. 2011 yılında sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2010 yılında %19,4 iken, 2011 yılında %20,1'e yükselmiştir. Alt sektörler itibariyle; imalat sanayi alt sektörünün payı %16,3, enerji alt sektörünün payı %2,2 ve madencilik ve taşocakçılığı alt sektörünün payı %1,5 olmuştur. Sanayi sektörü üretimi, 2008 yılı sonlarında belirginleşen küresel ekonomik krizin sonrasında, 2009 yılı Aralık ayından itibaren 2011 yılı sonuna kadar 25 ay kesintisiz büyüme göstermiştir. Dış talep, küresel ekonomide özellikle en önemli ihracat pazarı olan AB ülke ekonomilerinde yaşanan sorunlar nedeniyle sınırlı düzeyde kalırken, sanayi üretimindeki artış büyük ölçüde iç talep kaynaklı olmuştur.

Sanayi sektörü üretimi 2011 yılının birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü üç aylık dönemlerinde sırasıyla %14,6; %8,0; %7,6; %6,6 oranlarında artış göstermiştir. Yıllık olarak sanayi üretimindeki artış beklentilerin üzerine çıkarak %8,9 oranında artış gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış artış ise bunun 0,8 puan daha gerisinde %8,1 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü üretimi %3,0; imalat sanayi sektörü üretimi%9,2; elektrik, gaz ve su sektörü üretimi %8,6 oranlarında artış göstermiştir. Ana sanayi grupları sınıflamasına göre 2011 yılında ara malı imalatı %8,2; dayanıklı tüketim malı imalatı %12,7; dayanıksız tüketim malı imalatı %4,3; enerji %7,4; sermaye malı imalatı %18,6 oranlarında artış göstermiştir. 2010 yılındaki toplam oranlar ile kıyaslandığında sadece enerji de 2011 yılındaki değişim oranı daha yüksek düzeyde gerçekleşmiş, diğer gruplarda ise daha düşük düzeyde kalmıştır.

Sanayi sektörü katma değeri 2012 yılında, sabit fiyatlarla bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci çeyrek dönemde %3,1 oranında, ikinci çeyrek dönemde %3,6 oranında, üçüncü çeyrek dönemde %1,5 oranında artarken, dördüncü çeyrek dönemde ise % 3,0 oranında azalış göstermiştir. 2012 yılı genelinde; sanayi sektörü katma değeri artışı %2,0 düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörü katma değerinde %1,9 oranında, madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değerinde % 8,0 ve enerji sektörü katma değerinde %3,5 oranında artış meydana gelmiştir. 2012 yılında sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2011 yılında %19,9 iken, 2012 yılında %19,3'e gerilemiştir. Alt sektörler itibariyle imalat sanayi sektörünün payı %15,6, enerji sektörünün payı %2,3 ve madencilik sektörünün payı %1,5 olmuş, bir önceki yıla göre imalat sanayinin payı azalış, elektrik, gaz ve su sektörünün payı artış gösterirken, madencilik sektörünün payı ise sabit kalmıştır.

Tablo 28 Aylık Sanayi Üretim Endeksi

(Bir önceki yılın aynı dönemine göre % değişim)

	2011	2012						2013	
	Yıllık	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık	Ocak	Şubat
Sanayi	10,1	-2,6	4,9	-6,3	13,3	-2,8	2,5	2,3	1,6
Madencilik	6,6	-3,5	7	-4,1	14,2	-5,7	2,1	-2,9	-5,3
İmalat	10,5	-3,8	4,9	-6,7	15,6	-2,6	2,3	3,6	3,8
Gıda Ürünleri	6,9	0,4	4,8	-6	9	0,4	3,5	3,7	1,4
Tekstil	2,1	-0,2	8	-8,9	17,1	-1,9	4,3	7	3,4
Giyim	-1,2	-0,1	14,2	2,1	27,8	7,1	6,2	9	6,5
Petrol Ürünleri	8,4	7,8	7,2	15	6	0,1	2,1	2,3	1,2
Kimya	7	-4,6	1,8	-5,5	15,5	-5,1	1,7	0,8	3,4
Toprak Ürünleri	6,2	-6,1	8,7	-4,3	19	-0,2	0,2	9,3	15,5
Ana Metal	11,2	6,8	3,3	-1	21,4	1	5,2	1,6	4,8
Fabr. Metal Ürünleri	19,7	-3,5	7,1	-6,3	19,5	-4	5,9	2,1	3,8
B.y.s. Makine-Teçhizat	28,4	-16,6	0,3	-12,3	7,3	-16,6	1	1	-1
Taşıt Araçları	17,8	-24,8	1,3	-6,5	12,6	-7,4	-5	6,5	4,9
Enerji	8,6	4,5	3,9	-5,1	-2	-2,9	4,7	-3,2	-8,4

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Ekonomik Gelişmeler

Sanayi sektörü üretimi, küresel ekonomik kriz sonrasında, ertelenmiş iç talebin de etkisiyle, büyük ölçüde iç talep kaynaklı artış göstermiştir. Ancak, yüksek iç talebi dengelemeye yönelik olarak alınan önlemler 2012 yılında sanayi sektörü üretiminde önemli oranda yavaşlamaya neden olmuştur. Sanayi sektöründe 2009 yılı Aralık ayından itibaren 32 ay süren kesintisiz büyüme, 2012 yılı Ağustos ayında sona ermiştir. İç talep yavaşlama sürecine girerken, sanayi üretimine en büyük katkıyı, küresel ekonomiye özellikle de en büyük ihracat pazarı AB'ye ilişkin sorunların devam ediyor olmasına karşın dış talep yapmıştır.

2012 yılı kriz sonrası artan iç talep ve daralan dış talebin dengelenmeye başladığı, iç talebin iniş sürecine girdiği bir yıl olmuştur. Böylece küresel kriz sonrası güçlü bir toparlanmanın yaşandığı 2010 yılında % 13,1 oranında artış kaydedilen sanayi üretiminde, 2011 yılında 4,2 puanlık azalışla % 8,9 oranında, 2012 yılında da 6,6 puanlık azalışla sadece % 2,3 oranında artış olmuştur.2012 yılında yıllık ortalama olarak sanayi üretimindeki artış bir önceki yılın oldukça gerisinde % 2,3 oranında artış gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks rakamına göre yıllık ortalama artış oranı da yine % 2,3 düzeyinde gerçekleşmiş ve mevsim, takvim etkilerinin sanayi üretim endeksinde etkisiz olduğu görülmüştür.

2012 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü üretiminde % 1,8, imalat sanayi sektörü üretiminde % 2,0 elektrik, gaz ve su sektörü üretiminde % 4,7 oranlarında artış olmuştur. 2012 yılında alt sektörler düzeyinde incelendiğinde sanayi üretim endeksinin bir önceki yıla göre göstermiş olduğu artış oranları madencilik ve taşocakçılığı sektöründe 1,2 puanlık azalış, imalat sanayinde 7,2 puanlık azalış ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımında da 3,9 puanlık azalış göstermiştir. Sanayi üretim endeksi ana sanayi grupları sınıflamasına göre incelendiğinde; 2012 yılında ara malı imalatı % 2,4, dayanıksız tüketim malı imalatı % 4,0, enerji %3,2 oranlarında artış gösterirken; sermaye malı imalatı % 5,0 oranında azalmıştır. Dayanıklı tüketim malı imalatında ise geçen yıla göre herhangi bir değişim olmamıştır. 2011 yılındaki toplam oranlar ile kıyaslandığında 2012 yılındaki değişim oranlarının oldukça geride kaldığı, 2011 yılında % 18,6 oranı ile en yüksek oranlı artışı gösteren sermaye malı imalatında değişimin yönünün 2012 yılında % 5,0 oranında azalışa döndüğü görülmektedir.

Toplam sanayi sektörünü oluşturan madencilik, imalat sanayi ve enerji alt sektörlerinde 2012 yılında meydana gelen gelişmeler aşağıda ana çizgileriyle verilmektedir.

II.4.2.2. MADENCİLİK

2012 yılında madencilik ve taşocakçılığı sektörü katma değeri bir önceki yılın aynı dönemlerine göre, birinci çeyrek dönemde % 6,0 oranında negatif, ikinci çeyrek dönemde % 3,1 oranında, üçüncü çeyrek dönemde % 5,0 oranında pozitif, son çeyrek dönemde de % 5,1 oranında negatif yönlü değişim göstermiştir. 2012 yılında toplam olarak sektörün katma değeri, 2011 yılına oranla sadece % 8,0 oranında bir büyüme gösterebilmiştir.

2011 yılında yıllık olarak %3,0 oranında artış gösteren madencilik ve taş ocakçılığı sektörü üretimi, 2012 yılında da artış eğilimini devam ettirmekle birlikte hız kesmiş ve 2012 yılını da yıllık olarak %1,8 oranında artış ile kapatmıştır. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış madencilik ve taşocakçılığı üretim endeksindeki değişim oranı ise %1,5 artış yönünde olmuş ve arındırılmamış endekse göre mevsim ve takvim etkisi 0,3 puanlık bir azalış etkisi yaratmıştır. 2012 yılında madencilik ve taşocakçılığı alt sektörlerinden metal cevherleri madenciliği alt sektöründe %16,4; diğer madencilik ve taşocakçılığı üretiminde %2,5 oranlarında artış olurken, kömür ve linyit çıkarılması alt sektörü üretiminde %5,4; ham petrol ve doğal gaz çıkarımı alt sektörü üretiminde ise %2,0 oranlarında azalış kaydedilmiştir. Madencilik ve taşocakçılığı sektörünün alt sektörler bazında sanayi üretim endeksinin bir önceki yıl kaydetmiş olduğu değişim oranları, 2012 yılı sonuçları ile kıyaslandığında; en önemli artış yönlü değişimi 8,8 puanlık artışla metal cevherleri madenciliği alt sektörü gösterirken, kömür ve linyit çıkarılması alt sektörü de 10,5 puanlık azalış kaydetmiştir.

Tablo 29 Madencilik Ve Taş Ocakçılığı Sektörü Üretim Endeksi

(2005 = 100.0)

	Endeks Değeri				Değişim (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Madencilik ve Taşocakcılığı	100,4	100,0	106,6	108,8	-0,8	-0,4	6,6	2,1
Kömür ve linyit çıkartılması	110,7	100,0	105,2	99,6	-2,9	-9,7	5,2	-5,4
Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	96,2	100,0	94,2	92,2	7,4	3,9	-5,8	-2,2
Metal cevherleri madenciliği	104,0	100,0	114,1	126,7	8,1	-3,8	14,1	11,0
Diğer madencilik ve taşocakçılığı	83,7	100,0	108,4	111,0	-8,3	19,4	8,4	2,5
Kaynak: TUİK								

II.4.2.3. İMALAT SANAYİİ

İmalat sanayi katma değeri, 2012 yılında bir önceki yılın aynı dönemlerine göre birinci çeyrek dönemde % 2,9 oranında, ikinci çeyrek dönemde % 3,5 oranında, üçüncü çeyrek dönemde % 1,1 oranında büyürken, dördüncü çeyrek dönemde ise değişim olmamış, sabit kalmıştır. Yılsonu itibariyle bir önceki yıla göre imalat sanayi katma değerinde %1,9 oranında artış olmuştur. 2011 yılında yıllık olarak % 9,2 oranında artış gösteren imalat sanayi üretim endeksi, 2012 yılında 7,2 puan azalarak % 2,0 oranında artış göstermiştir. 2012 yılının Ocak ayından Ağustos ayına kadar artış yönlü değişim gösteren sektör, Ağustos ayından yılsonuna kadar değişim oranlarının yönü açısından dalgalı bir yapı göstermiştir. 2012 yılı içinde imalat sanayi üretim endeksi en yüksek artış yönlü değişimi %13,3 oranı ile Kasım ayında, en yüksek azalış yönlü değişimi de %5,9 oranı ile Ekim ayında göstermiştir. 2012 yılında mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış imalat sanayi üretim endeksi bir önceki yıla göre %1,8 düzeyinde artış yönlü değişim göstermiş ve arındırılmamış endeks rakamı ile arasında 0,1 puanlık bir fark olmuştur. 2012 yılında imalat sanayi endeksi arındırılmamış değerlere göre bir önceki yıla kıyasla % 2,0 oranında artış kaydederken, mevsim ve takvim etkilerinin endeks rakamı üzerinde 0,1 puanlık azalış etkisi yarattığı gözlenmektedir.

Tablo 30 İmalat Sanayii Üretim Endeksi ve Değişim Oranları

(2010 = 100.0)

	Endeks Değeri				Değişim (%)			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
İmalat Sanayi	87,3	100,0	110,5	113,0	-11,3	14,5	10,5	2,3
Gıda ürünleri imalatı	90,3	100,0	106,9	110,7	-0,4	10,8	6,9	3,5
İçeceklerin imalatı	89,8	100,0	101,9	110,0	-1,9	11,3	1,9	8,0
Tütün ürünleri imalatı	115,3	100,0	97,3	116,7	-1,5	-13,3	-2,7	20,0
Tekstil ürünleri imalatı	90,4	100,0	102,1	106,5	-12,0	10,6	2,1	4,3
Giyim eşyaları imalatı	89,3	100,0	98,8	104,9	-8,5	12,0	-1,2	6,2
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	83,4	100,0	103,3	99,5	-8,5	20,0	3,3	-3,7
Ağaç, ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	84,2	100,0	113,0	113,1	0,3	18,7	13,0	0,1
Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	88,3	100,0	109,5	114,7	-2,1	13,3	9,5	4,8
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	94,2	100,0	120,1	123,6	3,3	6,1	20,1	2,9
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	94,2	100,0	108,4	110,7	-20,7	6,1	8,4	2,1
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	83,0	100,0	107,0	108,8	-0,5	20,5	7,0	1,7
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	101,4	100,0	109,5	123,2	2,7	-1,4	9,5	12,4
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	83,0	100,0	112,1	111,9	-9,2	20,5	12,1	-0,2

Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı	87,3	100,0	106,2	106,5	-12,0	14,5	6,2	0,2
Ana metal sanayii	89,7	100,0	111,2	117,0	-15,3	11,5	11,2	5,2
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	83,4	100,0	119,7	126,7	-15,1	20,0	19,7	5,9
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	95,6	100,0	107,4	123,3	-16,1	4,6	7,4	14,8
Elektrikli teçhizat imalatı	85,5	100,0	113,5	116,3	-1,0	16,9	13,5	2,5
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	76,6	100,0	128,4	129,7	-22,9	30,6	28,4	1,0
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	73,9	100,0	117,8	111,9	-30,0	35,4	17,8	-5,0
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	140,8	100,0	127,1	107,9	-45,2	-29,0	27,1	-15,1
Mobilya imalatı	90,2	100,0	116,9	106,2	-7,4	10,9	16,9	-9,1
Diğer imalatlar	92,3	100,0	108,3	113,7	-5,6	8,4	8,3	5,0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	96,8	100,0	104,9	98,6	-26,1	3,3	4,9	-6,0

Kaynak: TUİK

İmalat sanayinde alt sektörler itibari ile yıllık düzeyde 2012 yılında en yüksek oranlı artışı %28,5 oranı ile geçen yılda olduğu gibi diğer ulaşım araçlarının imalatı alt sektörü gösterirken bunu, %24,4 oranı ile ağaç, ağaç ve mantar ürünleri imalatı, % 20,0 oranı ile de tütün ürünleri imalatı alt sektörleri izlemiştir. İmalat sanayinin alt sektörlerinde yıllık boyutta en yüksek oranlı düşüş ise mobilya imalatı sektöründe görülmüştür. Bir önceki yıl da %22,1 gibi önemli bir oranda artış gösteren mobilya imalatı sektörü, 2012 yılında %8,9 oranında düşüş göstermiştir. Küresel kriz sonrası 2009 yılında %65,3 seviyesine gerileyen kapasite kullanım oranı, krizden çıkış süreciyle birlikte 2010 yılında %72,6 oranına, 2011 yılında da %75,4 oranına yükselmiştir. Kapasite kullanım oranı, 2012 yılında ekonomideki yavaşlamanın etkisi ile %74,2 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tablo 31 İmalat Sanayii Kapasite Kullanım Oranları

(Üretim Değeri Ağırlıklı %)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	80,2	76,7	65,3	72,6	75,4	74,2
Gıda ürünleri imalatı	76,0	73,6	68,4	70,2	70,3	71,7
İçeceklerin imalatı	68,7	64,6	64,5	67,5	65,8	66,7
Tütün ürünleri imalatı	54,6	63,1	74,4	77,2	67,7	66,2
Tekstil ürünleri imalatı	78,7	70,8	67,6	77,4	76,6	78,0
Giyim eşyaları imalatı	77,3	73,0	68,1	75,4	76,4	77,7
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	60,6	60,6	56,0	65,3	70,3	69,7
Ağaç, ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	83,3	75,5	67,3	76,5	77,6	75,8
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	83,3	78,7	70,8	75,4	76,9	77,3
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	73,3	71,5	73,5	75,8	71,7	69,2
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	91,4	87,3	58,0	65,8	75,3	76,7
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	73,3	72,3	69,0	80,4	82,6	80,5
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	78,6	75,1	70,9	72,3	74,7	70,6
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	76,2	74,5	64,4	73,1	76,2	72,1
Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı	81,8	76,6	65,8	75,3	78,8	76,4
Ana metal sanayii	85,6	82,7	70,0	76,8	77,9	77,6
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	72,9	69,1	56,9	66,3	70,7	71,0
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	73,4	64,5	70,3	75,3	76,7	76,1
Elektrikli teçhizat imalatı	81,6	77,7	67,9	72,9	78,0	77,5

Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	76,3	73,0	55,6	68,9	75,0	75,2
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	85,8	83,2	57,5	69,8	76,4	70,8
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	84,9	84,7	66,6	67,0	71,5	73,1
Mobilya imalatı	71,0	68,5	67,0	70,5	72,6	69,8
Diğer imalatlar	67,9	61,3	51,2	52,5	59,7	57,0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	55,0	66,2	58,3	69,2	76,2	76,4

2012 yılında imalat sanayi alt sektörlerinde en yüksek kapasite kullanımı 2010 ve 2011 yıllarında da olduğu gibi % 80,5 oranı ile kimyasallar ve kimyasal ürünlerin imalatı alt sektöründe gerçekleşirken, bunu sırasıyla % 78 oranı ile tekstil ürünlerinin imalatı, % 77,8 oranı ile giyim eşyalarının imalatı alt sektörleri takip etmiştir. 2012 yılında en düşük kapasite kullanım oranının görüldüğü alt sektörler ise; % 57,1 oranı ile diğer imalatlar, % 66,1 oranı ile tütün ürünlerinin imalatı ve % 66,6 oranı ile de içeceklerin imalatı alt sektörleri olmuştur.

Toplam imalat sanayi kapasite kullanım oranı 2012 yılında, bir önceki yıla göre 1,2 puan azalırken, alt sektörler itibariyle en yüksek oranlı azalış 5,7 puan ile motorlu kara taşıtları, treyler (römork) ve yarı treyler imalatı alt sektöründe gerçekleşmiştir. Temel eczacılık ürünleri ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı ile kauçuk ve plastik ürünlerin 4,1 puan ile kapasite kullanım oranlarının 2011 yılına göre en çok azalış gösterdiği diğer sektörler olmuştur. Kapasite kullanım oranının bir önceki yıla göre en çok artış gösterdiği sektör 1,7 puan ile diğer ulaşım araçları imalatı olurken, 1,5 puan ile de gıda ürünlerinin imalatı bu takip etmiştir.

2012 yılında 2011 yılına göre mal grupları düzeyinde kapasite kullanım oranı dayanıklı tüketim malları grubunda % 74,5'ten % 73,6'ya, ara malları grubunda % 77,7'den % 76,1'e, yatırım malları grubunda % 74,9'dan % 72,3'e düşerken, dayanıksız tüketim malları grubunda % 72,1'den % 72,9'a, tüketim malları grubunda % 72,5'ten % 73,0'a, gıda ve içecekler grubunda % 69,4'ten % 70,4'e yükselmiştir. Kapasite kullanım oranının bir önceki yıla göre en çok azaldığı mal grubu yatırım malları olurken, en çok arttığı mal grubu gıda ve içecekler grubu olmuştur.

Tablo 32 Kapasite Kullanım Oranları

(Ağırlıklı Ortalama %)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	80,2	76,7	65,3	72,6	75,4	74,2
Dayanıklı Tüketim Malları	73,9	67,8	66,2	70,7	74,5	73,5
Dayanıksız Tüketim Malları	74,6	72,6	68,7	71,9	72,1	72,9
Tüketim Malları	74,4	71,7	68,2	71,7	72,5	73,0
Gıda ve İçecekler	73,7	72,3	68,7	70,3	69,4	70,4
Ara Malları	81,2	77,1	67,7	75,9	77,7	76,1
Yatırım Malları	82,3	79,5	57,7	68,8	74,9	72,3

Aşağıda verilen Tabloda 2009 Ocak-2013 Ağustos dönemi için aylar itibariyle kapasite kullanım oranları verilmektedir. 2008 yılı son çeyrek döneminden itibaren şiddetli bir biçimde yaşanan ekonomik krizin kapasite kullanım oranları üzerindeki olumsuz etkisi açık biçimde gözlenmektedir. 2008 yılı Aralık ayında % 60'lı düzeylere gerileyen kapasite kullanım oranı % 60 % 70 aralığında seyrettiği 16 aylık uzun bir dönemin ardından, ancak 2010 yılı Nisan ayında tekrar 70'li düzeylere tırmanabilmiştir.

Tablo 33 Aylık İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranları (%)

Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı	Aylar	Kullanım Oranı
Oca.09	61,6	Oca.10	68,6	Oca.11	74,6	Oca.12	74,7	Oca.13	72,4
Şub.09	60,9	Şub.10	67,8	Şub.11	73	Şub.12	72,9	Şub.13	72,2
Mar.09	58,7	Mar.10	67,3	Mar.11	73,2	Mar.12	73,1	Mar.13	72,7
Nis.09	59,7	Nis.10	72,7	Nis.11	74,9	Nis.12	74,7	Nis.13	73,6
May.09	64	May.10	73,3	May.11	75,2	May.12	74,7	May.13	74,8
Haz.09	67,5	Haz.10	73,3	Haz.11	76,7	Haz.12	74,6	Haz.13	75,3
Tem.09	67,9	Tem.10	74,4	Tem.11	75,4	Tem.12	74,8	Tem.13	75,5
Ağu.09	68,9	Ağu.10	73	Ağu.11	76,1	Ağu.12	74,3		
Eyl.09	68	Eyl.10	73,5	Eyl.11	76,2	Eyl.12	74		
Eki.09	68,2	Eki.10	75,3	Eki.11	77	Eki.12	74,9		
Kas.09	69,8	Kas.10	75,9	Kas.11	76,9	Kas.12	74		
Ara.09	67,7	Ara.10	75,6	Ara.11	75,5	Ara.12	73,6		

Kaynak. TCMB

Kapasite kullanım oranları mevsimselliğe göre düzeltildiğinde ise imalat sanayi kapasite kullanım oranlarında Nisan ayından buyana sürmekte olan bir düşüş eğilimi görülmektedir. Mevsimsel düzeltilmiş kapasite kullanım oranı Nisan 2012 ayında % 74,7 düzeyinde iken Ağustos ayında % 74,5 seviyesine gerilemiştir. Nisan 2013 ayında ise % 73,6 düzeyinde iken Temmuz ayında % 75,5 seviyesine yükselmiştir.

II.4.2.4. ENERJİ

Enerji sektörü katma değeri, 2011 yılının ilgili çeyrek dönemlerine göre 2012 yılının birinci çeyrek döneminde %8,4 oranında, ikinci çeyrek döneminde %6,0 oranında, üçüncü çeyrek döneminde %4,6 oranında artarken, dördüncü çeyrek dönemde ise %2,5 oranında azalış göstermiştir. 2012 yılında bir önceki yıla göre enerji sektörü katma değerinde %3,5 oranında büyüme gerçekleşmiştir. 2011 yılında %8,6 oranında artan ortalama enerji sektörü üretim endeksi, 3,9 puanlık bir azalışa rağmen 2012 yılında da %4,7 oranında artış göstermiştir.

Tablo 34 Enerji Üretim Endeksi Ve Değişim Oranları

(2010 = 100.0)

	Üretim Endeksi	Değişim Oranları (%)
2006	83,7	8,6
2007	91,0	8,7
2008	94,5	3,8
2009	92,3	-2,3
2010	100,0	8,3
2011	108,6	8,6
2012	113,7	4,7

Elektrik enerjisi üretimi artış eğilimini 2012 yılında da sürdürmüş ve 2011 yılına göre %6,8 oranında artarak 229.395 GWh'den 245.000 GWh'ye yükselmiştir. 2012 yılı tahminlerine göre elektrik enerjisi üretiminin kaynaklarına göre dağılımı incelendiğinde; % 44,7'si'nin doğal gaz termik santrallerinden, % 24,9'unun hidrolik santrallerden, % 14,3'ünün linyit termik santrallerinden, % 11,8'inin taş kömürü termik santrallerinden, % 2,6'sının jeotermal-rüzgar enerji santrallerinden, % 1,5'inin akaryakıt termik santrallerinden ve ‰ 2,0'ının da biyogaz-atık ve diğer termik santrallerinden sağlanması beklenmektedir.

Tablo 35 Elektrik Enerjisi Üretiminin Kaynak Dağılımı

(Gwh Olarak)

	(GWh)	(%)				
	Toplam	**Kömür**	**Sıvı yakıtlar**	**Doğal gaz**	**Hidrolik**	**Yenilenebilir Enerji ve Atıklar (*)**
2001	**122.725**	31,3	8,4	40,4	19,6	0,3
2002	**129.400**	24,8	8,3	40,6	26,0	0,3
2003	**140.581**	22,9	6,5	45,2	25,1	0,2
2004	**150.698**	22,9	5,1	41,3	30,6	0,2
2005	**161.956**	26,7	3,4	45,3	24,4	0,2
2006	**176.300**	26,5	2,5	45,8	25,1	0,2
2007	**191.558**	27,9	3,4	49,6	18,7	0,4
2008	**198.418**	29,1	3,8	49,7	16,8	0,6
2009	**194.813**	28,6	2,5	49,3	18,5	1,2
2010	**211.208**	26,1	1,0	46,5	24,5	1,9
2011	**229.395**	28,9	0,4	45,4	22,8	2,6

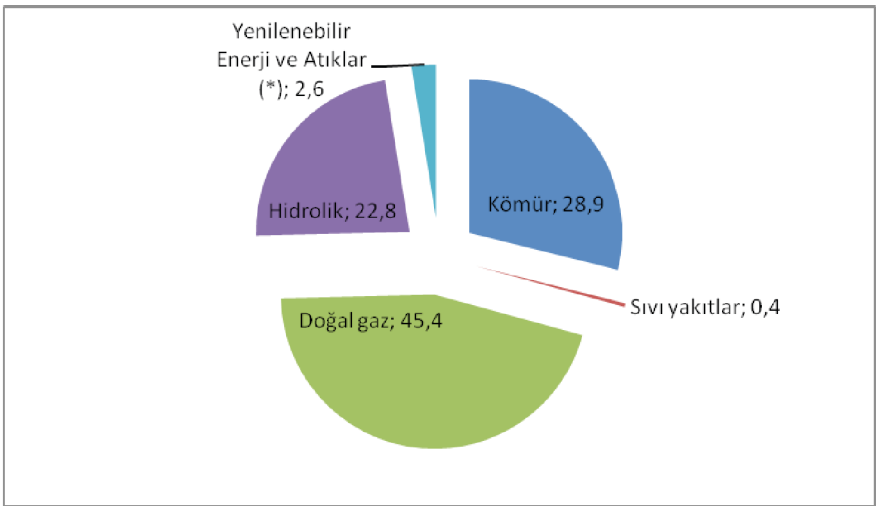
Kaynak: TUİK

(*) Jeotermal, rüzgar, katı biyokütle, biogaz ve atık kaynaklarını içerir.

2012 yılında toplam elektrik enerjisi tüketiminin 246.500 GWh olacağı tahmin edilmektedir. Kişi başına tüketim de bir önceki yıla göre %5,7 oranında artışla 3.114 KWh'den 3.292 KWh'ye yükselmiştir.2012 yılında 2.900 GWh elektrik enerjisi ihraç edilirken, 4.400 GWh elektrik ithal edilmiştir. 2012 yılında hidrolik elektrik enerjisi kurulu gücü, bir önceki yıla göre %14,6 oranında artışla 21.627 MW'ye, termik elektrik enerjisi kurulu gücü de %2,5 oranında artışla 34.901 MW'ye yükselmiştir. 2012 yılında toplam elektrik enerjisi üretimi içinde termik üretimin payı %72,8, hidrolik üretimin payı %27,2 olmuştur.

ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİMİNİN ENERJİ KAYNAKLARINA GÖRE DAĞILIMI

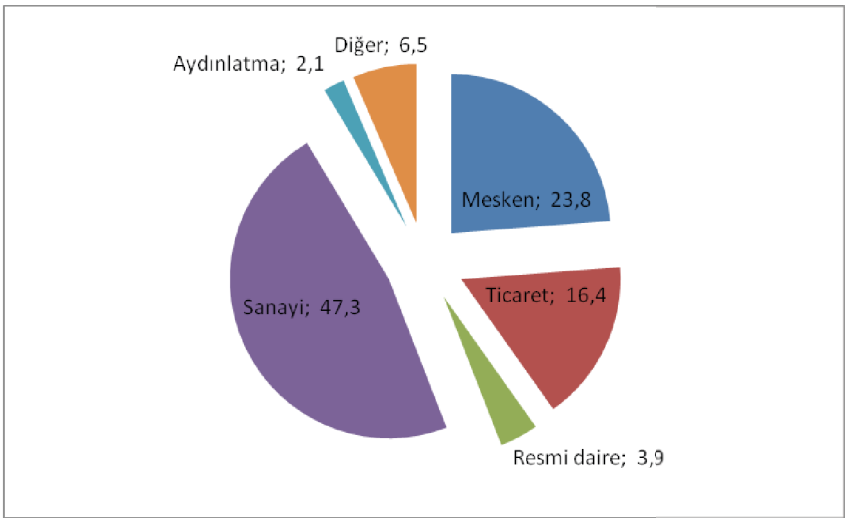
2011 Yılı

2012 yılında elektrik enerjisi ihracatında %20,4, ithalatında ise %3,4 oranında azalış gerçekleşmiştir. Ekonomideki büyümeye paralel olarak, ekonominin özellikle de sanayinin en önemli girdilerinden birisi olan enerjiye olan talepte sürekli artmaktadır. Ülkemizin enerji ihtiyacının ithal edilen doğalgaz kaynağına önemli ölçüde bağımlı olması, doğal gaz ithalatında ilk 10 ülke arasında yer alması enerji arz güvenliği açısından bir risk oluşturmaya devam etmektedir.

ELEKTRİK ENERJİSİ TÜKETİMİNİN KULLANIM ALANLARINA GÖRE DAĞILIMI

(2011 Yılı)

II.4.3. HİZMETLER

II.4.3.1. TİCARET

Ticaret hizmetleri sektörü, hem bağlantılı olduğu diğer sektörlerdeki gelişmelerden fazlasıyla etkilenmekte, hem de bu sektörlerdeki faaliyetleri doğrudan etkilemektedir. Ticaret hizmetleri sektörü bu yapısı itibarıyla piyasalardaki dalgalanmalardan öncelikle ve büyük ölçüde etkilenmektedir. 2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin ardından son altı yıllık dönemde ulusal hasılanın kesintisiz biçimde ve yüksek hızda büyüme göstermiş olmasının yanısıra dış ticaret hacminde gerçekleşen dikkat çekici boyuttaki genişleme doğal olarak etkisini ticaret sektörü üzerinde de göstermiştir. 2002 yılında % 5.9, 2003 yılında % 8.3, 2004 yılında da % 12.7, 2005 yılında % 8.2 oranında reel büyüme göstermiş olan ticaret sektörü katma değeri son iki yıllık dönemde büyüme hızında gözlemlenen yavaşlama paralelinde biraz yavaşlayarak 2006 ve 2007 yıllarında sırasıyla % 5.8 ve % 5.2 oranında büyüme kaydetmiştir (1998 yılı temel fiyatları ile). 2006 yılı Mayıs-Haziran aylarında finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmanın ardından para politikasının sıkılaştırılması ve bunun faiz hadleri yoluyla tüketim ve ithal talebi üzerinde yarattığı daraltıcı etki, ticaret sektörü katma değeri genişleme hızının 2006 yılında biraz yavaşlamasına neden olmuştur.

2007 yılında reel anlamda % 5.2 oranında büyüme gösteren ticaret sektörü katma değeri, ekonomik faaliyet hacminde 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan yavaşlama ve küçülme sürecinin etkisiyle 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren giderek keskinleşen bir beş çeyrek dönem boyunca süren bir küçülme dönemine girmiştir. Ticaret sektörü katma değerinde sabit fiyatlar üzerinden 2008 yılının üçüncü çeyreğinde % 1.5 oranı ile başlayan küçülme, önceki yılların aynı dönemlerine göre yılın dördüncü çeyrek döneminde % 16.6'ya ulaşmış, 2009 yılı ilk çeyreğinde ise küçülme dip yaparak % 26.2'ye tırmanmıştır. 2008 yılı genelinde % 1.5 oranında küçülme sergileyen toptan ve perakende ticaret sektörü katma değeri 2009 yılının ilk üç çeyrek döneminde sırasıyla % 26.2, % 15.2 ve % 7.2 oranında daralma gösterdikten sonra artan iç ve dış talep ve dolayısıyla ekonomideki toparlanmanın ardından yılın son çeyreğinde yeniden büyüme sürecine girmiştir. 2009 yılı son çeyreğinde % 10.3 oranında genişleyen ticaret sektörü katma değeri yılın tamamı itibariyle %10.2 oranında küçülmüştür.

Cari fiyatlar üzerinden ticaret sektörü katma değeri 2009 yılında, bir önceki yıla göre % 11.8 oranında bir azalışla, 102 516.2 milyon TL'ye gerilemiş ve yine cari fiyatlar üzerinden küçülme oranı (% 11.8) genel ekonomide cari fiyatlar üzerinden gözlemlenen % 0.4 oranındaki genişleme hızının (reel anlamda % 4.7 oranında daralma) çok üstünde olduğu için, GSMH içindeki payı da, bir önceki yıldaki % 12.2 düzeyinden, ciddi bir gerileme ile % 10.2'ye düşmüştür. 2010 yılında GSYİH % 9, hizmetler % 8,5, ticaret hizmetleri % 11,6, toptan ve perakende ticaret sektörü ise % 13,5 oranında büyümüştür. Son yıllarda finansal krizden büyük ölçüde

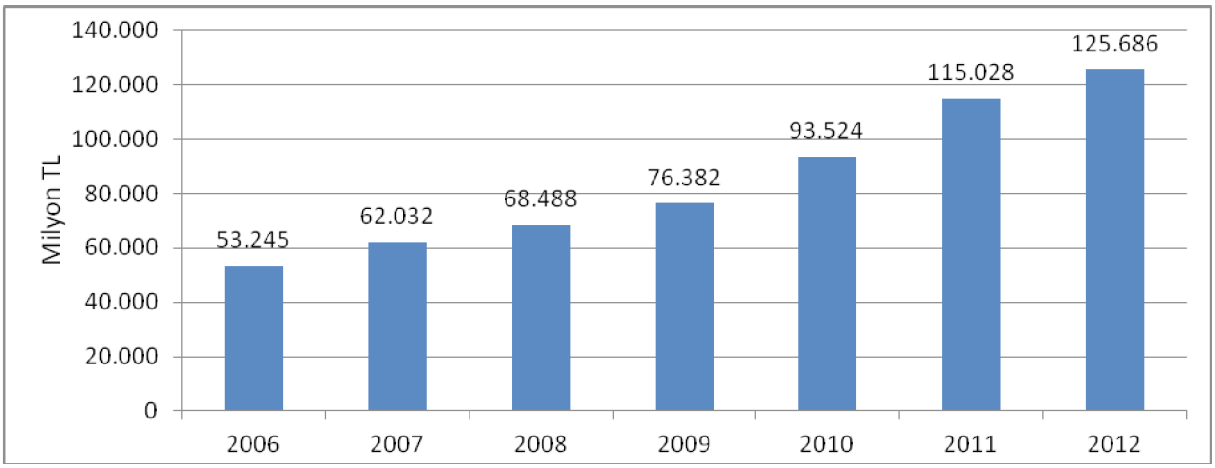
etkilenen ticaret hizmetleri sektörünün GSYİH içindeki payı düşme eğilimi göstermiştir. Ticaret hizmetlerinin 2007 yılında % 14,5 olan GSYİH içindeki payı, 2010 yılında % 13,5'e gerilemiştir. Böylece 2011 yılında GSYİH % 8,5, hizmetler % 8,9, toptan ve perakende ticaret sektörü ise % 11,1 oranında büyümüştür. 2012 yılının ilk altı aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre GSYİH % 3,1 oranında büyürken, toptan ve perakende ticaret % 0,9 oranında büyümüştür.

Ticaret borsaları işlem hacmi, 2009 yılında bir önceki yıla göre nominal % 16.5 oranında bir artışla, bir önceki yıldaki 68 488.1 milyon TL'den, 76 382 milyon TL'ye yükselmiş ve nominal % 11.5 reel % 4.7 bir büyüme göstermiştir (12 aylık ortalamalara göre 2009 yılı TÜFE artışı = % 6.5). Ticaret borsaları işlem hacmi 2010 yılında % 22,4, 2011 yılında da 0,6 puanlık artışla %23,0 oranlarında artarken, 2012 yılında önemli oranda hız keserek 13,7 puanlık düşüşle % 9,3 oranında artmıştır. 2012 yılında ticaret borsaları işlem hacmi 115.028 milyon TL'den, 125.686 milyon TL'ye yükselmiştir. Reel olarak ise 2011 yılında % 11,4 oranında artış olan ticaret borsaları işlem hacminde, 2012 yılında sadece % 2,9 oranında artış meydana gelmiştir.

Tablo 36 Ticaret Borsaları İşlem Hacmi

	İşlem Hacmi		TÜFE (2003=100) Yıllık Değişim (%)	İşlem Hacmi Reel Değişim (%)
	Bin TL	Değişim (%)		
2009	76.381.970	11,5	6,5	4,7
2010	93.523.927	22,4	6,4	15,1
2011	115.028.284	23	10,5	11,4
2012	125.686.228	9,3	6,2	2,9
Kaynak: TOBB				

TİCARET BORSALARI İŞLEM HACMİ

2012 yılında 4.057'si anonim, 34.765'i limited, 56'sı kollektif, 8'i komandit şirket ve 67.455'i de gerçek kişi olmak üzere toplam 106.341 şirket kurulmuştur. 2012 yılında 2011 yılına göre kurulan şirket sayısı %6,6 oranında azalmıştır. 2012 yılında, bir önceki yıla göre kurulan şirket sayısında en yüksek artış yönünde değişim gösteren şirket türü %700,0 oranı ile komandit şirket olurken, limited şirket sayısı %31,1 oranında azalış göstermiştir. 2012 yılında, 1.626'sı anonim, 12.439'u limited, 132'si kollektif, 6'sı komandit şirket ve 31.919'u da gerçek kişi olmak üzere toplam 46.122 şirket faaliyetine son vermiştir. 2012 yılında bir önceki yıla göre kapanma oranı en yüksek olan şirket türü %16,2 oranı ile anonim şirket olup, kapanan komandit şirket oranında ise % 40,0 azalış olmuştur. 2012 yılında ayrıca 877 yeni kooperatif kurulurken, 1.899 kooperatif ise kapanmıştır.

2012 yılında kurulan toplam şirket sayısı % 6,6, kapanan toplam şirket sayısı da %15,0 oranında azalmıştır. Küresel krizin etkisiyle 2009 yılında yükselen protesto edilen senet ve karşılıksız çek sayısında 2010

ve 2011'de başlayan düşüş eğilimi, 2012 yılında yerini artışa bırakmıştır. Protesto edilen senet sayısı 2012 yılında geçen yıla göre %16,9 oranında artarak 919 binden 1.075 bine yükselmiştir. 2012 yılında protestolu senetlerin tutarı da %41,8 oranında artarak 6.949 milyon TL olmuştur. Karşılıksız çıkan çeklerin sayısı ise 2011 yılında %36,1 oranında azalırken, 2012 yılında %105,8 oranı ile oldukça yüksek bir miktarda artarak 643 binden, 1.323 bine yükselmiştir. Protesto edilen senet ve karşılıksız çek sayısında 2012 yılında görülen artışta ekonomide kriz sonrası görülen hızlı büyümenin soğumaya başlamasının yanında, 31.01.2012 tarihinde Çek Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeler etkili olmuştur.

Tablo 37 Protesto Edilen Senetler Ve Karşılıksız Çekler

	Protesto edilen senetler				Karşılıksız çekler	
	Senet sayısı	Senetlerin değeri (TL)	Değişim (%)		Karşılıksız Çek Sayısı (Adet) (1)	Değişim (%)
			Senet sayısı	Senetlerin değeri		
2005	920.641	2.803.142.115	56,1	69,7	1.102.535	14,3
2006	1.177.910	4.054.905.470	27,9	44,7	1.212.615	10,0
2007	1.470.758	5.732.371.127	24,9	41,4	1.397.166	15,2
2008	1.574.031	6.760.027.926	7,0	17,9	1.613.976	15,5
2009	1.599.957	7.771.278.563	1,6	15,0	1.993.584	23,5
2010	1.216.173	5.768.822.845	-24,0	-25,8	1.005.915	-49,5
2011	918.978	4.902.275.117	-24,4	-15,0	642.806	-36,1
2012	1.074.730	6.949.204.448	16,9	41,8	1.323.032	105,8

Kaynak: TCMB, Bankalararası Takas Odaları Merkezi

II.4.3.2. TURİZM

Suriye'de yaşanan siyasi kriz ve Euro bölgesinde ekonomik krizin bir türlü atlatılamaması, buna bağlı olarak Yunanistan başta olmak üzere İspanya ve İtalya'da turizm işletmecilerinin fiyatlarını aşağıya çekmesi ülkemiz turizmini olumsuz yönde etkilenmiştir. 2012 yılında bir önceki yıla göre ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı %1,7 oranında artarak 36.151 binden, 36.777 bine yükselirken, giriş yapan vatandaş sayısı %7,6 oranında azalarak 6.282 binden 5.803 bine gerilemiştir. Türkiye'de turizm denilince akla gelen deniz, kum ve güneş algısının dışına çıkılarak alternatif turizm türlerinin de gündeme getirilmesi turizm sektörünün gelişimi açısından gereklidir.

Tablo 38 Gelen Turist-Yabancı Ve Çıkan Vatandaş Sayısı

(Çıkış yapan Ziyaretçi Sayısı)

	Bin Kişi			Değişim (%)		
	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam
2003	13.701	2.601	16.302	6,0	13,4	7,1
2004	17.203	3.060	20.263	25,6	17,6	24,3
2005	20.523	3.602	24.125	19,3	17,7	19,1
2006	19.276	3.873	23.149	-6,1	7,5	-4,0
2007	23.017	4.198	27.215	19,4	8,4	17,6
2008	26.431	4.549	30.980	14,8	8,4	13,8
2009	27.348	4.658	32.006	3,5	2,4	3,3
2010	28.511	4.517	33.028	4,3	-3,0	3,2
2011	31.325	4.827	36.151	9,9	6,9	9,5
2012	31.655	5.121	36.777	1,1	6,1	1,7

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Turizm amaçlı yurt dışına çıkışlarda 2003, 2004, 2005 yıllarında gözlemlenmiş hızlı büyüme 2006-2008 yıllarında daha ılımlı bir görünüm kazanmış, 2009-2010 yıllarında ise artış daha da yavaşlamıştır. Ancak 2010 yılında sonra büyüme hemen hemen aynı seviyelerde kalmıştır.

Tablo 39 Turizm Gelir - Gider Hesabı

(Milyon Dolar Olarak)

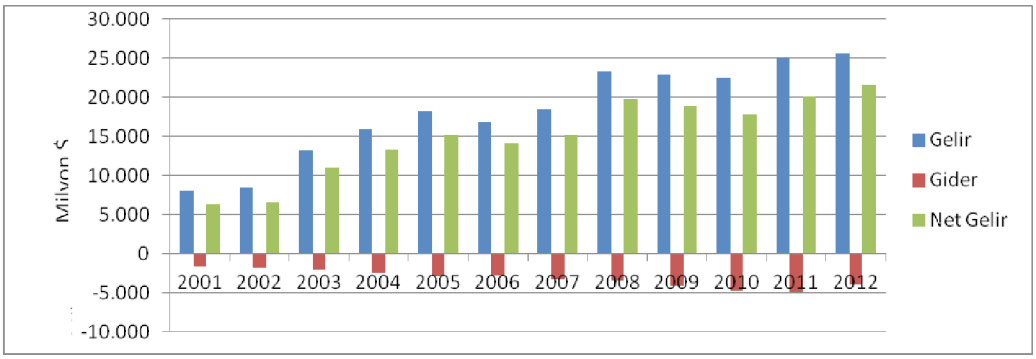
	Gelir	Gider	Net Gelir
2003	13.203	2.113	11.090
2004	15.888	2.524	13.364
2005	18.152	2.872	15.280
2006	16.853	2.743	14.110
2007	18.487	3.260	15.227
2008	23.365	3.506	19.859
2009	22.980	4.146	18.834
2010	22.585	4.826	17.759
2011	25.054	4.976	20.078
2012	25.653	4.051	21.602

Kaynak: DPT, TUİK

2011 yılında % 10,6 oranında artan turizm gelirleri, 2012 yılında sadece % 1,8 oranında artarak 23.440 milyon Dolar olmuştur. 2011 yılında % 3,1 oranında artarak 4.976 milyon Dolar'a yükselen turizm giderleri, 2012 yılında % 18,6 oranında azalarak 4.051 milyon Dolar'a gerilemiştir. Net turizm gelirleri de 2012 yılında % 7,5 oranında artarak 18.044 milyon Dolar'dan, 19.389 milyon Dolar'a yükselmiştir. 2012 yılında çıkış yapan ziyaretçi başına ortalama harcama bir önceki yıla göre değişmeyerek 637 Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında vatandaş başına ortalama harcama bir önceki yıla göre % 11,9 oranında azalış göstererek 792 Dolar'dan, 698 Dolar'a gerilemiştir.

TURİZM GELİR VE GİDERLERİ

(Milyon Dolar Olarak)

II.4.3.3. ULAŞTIRMA

2012 yılında geçen yıla göre yurt içi yolcu taşımada % 5,8 oranında, yurt dışı yolcu taşımada da % 10,0 oranında artış olurken, yurt içi yük taşımada % 6,1 oranında, yurt dışı yük taşımada da (boru hattı ile BOTAŞ tarafından ithalatı yapılan doğal gaz taşımaları hariç) % 8,7 oranında artış gerçekleşmiştir. Ülkemizde yıllardır süregelen eğilim 2012 yılında da devam etmiş; yurt içi yolcu ve yük taşımalarında kara yolu, yurt dışı yolcu taşımalarında hava yolu, yurt dışı yük taşımalarında da deniz yolu ağırlıklarını korumuşlardır. Ulaşım talebi her geçen yıl artarken, demiryolu ulaşımının standardının düşük ve altyapısının ağırlıklı olarak tek hat olması, denizyolu ulaşımında ise büyük liman altyapısının yetersiz olması gibi sorunlar nedeniyle, önceki yıllarda olduğu gibi 2012 yılında da yük ve yolcu taşımaları ağırlıklı olarak kara yolu ile yapılmıştır.

2011 yılında yurt içi yolcu taşımalarının % 94,8'i kara yolu, % 1,7'si demir yolu, % 3,5'i de hava yolu ile

yapılırken, yurt dışı yolcu taşımalarının tamamı hava yolu ile yapılmıştır. 2012 yılında yurt içi yük taşımalarında kara yolu % 87,5, demir yolu %4,4, deniz yolu %7,3 ve boru hattı ile yük taşıma da ‰ 7 oranlarında pay almıştır. Yurt dışı yük taşımalarının %94,9'u denizyolu, ‰ 1'i demir yolu, % 5,1'i de boru hattı taşımacılığı ile yapılmıştır. 2012 yılında Türkiye genelinde hava yolu ile 129.958 bin yolcu taşınırken, bu yolcuların 64.549 bini yurt içinde, 65.409 bini yurt dışına taşınmıştır. Devlet Hava Meydanları İşletmesi tarafından hava yolu ile taşınan yolcu sayısı 115.307 bin olurken, 55.053 bini yurt içi, 60.254 bini de yurtdışı yolculuk yapmıştır. 2012 yılında Türkiye genelinde yurt içi yolculuklarda hava yolunu kullanan yolcu sayısı %10,8 oranında, yurt dışı yolculuklarda hava yolunu kullanan yolcu sayısı da %10,2 oranında artış göstermiştir. Türkiye genelinde 2012 yılında 2.398 bin ton yük hava yolu ile taşınmış, bunun 672 bin tonu yurt içine, 1.725 bin tonu yurt dışına taşınmıştır.

Tablo 40 Yolcu Ve Yük Taşımacılığı

(Milyon Yolcu-Km.) (Milyon Ton-Km.)

	Milyon (Yolcu, ton)									
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Karayolu										
Ton kilometre	150.912	152.163	156.853	166.831	177.399	181.330	181.935	176.455	190.365	203.072
Yolcu kilometre	163.327	164.311	174.312	182.152	187.593	209.115	206.098	212.464	226.913	242.265
Denizyolu[1) (2)]										
Ton mil	5.738	5.400	3.929	3.477	3.825	5.169	6.001	6.154	6.787	8.617
Yolcu mil[(4)]	21	22	621	670	752	843	848	887	848	848
Demiryolu										
Ton kilometre [(3)]	7.224	8.669	9.417	9.152	9.676	9.921	10.739	10.326	11.462	11.677
Yolcu kilometre	5.204	5.878	5.237	5.036	5.277	5.553	5.097	5.374	5.491	5.882
Havayolu [(1)]										
Ton kilometre	275	276	321	392	...	...	...	...	...	...
Yolcu kilometre	2.706	2.752	3.223	3.992	...	...	...	...	...	18.016
	Yıllık Değişim (%)									
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Karayolu										
Ton kilometre	-0,3	0,8	3,1	6,4	6,3	2,2	0,3	-3,0	7,9	6,7
Yolcu kilometre	-2,9	0,6	6,1	4,5	3,0	11,5	-1,4	3,1	6,8	6,8
Denizyolu[1) (2)]										
Ton mil	-29,2	-5,9	-27,2	-11,5	10,0	35,1	16,1	2,5	10,3	27,0
Yolcu mil[(4)]	-32,3	4,8	2722,7	7,9	12,2	12,1	0,6	4,6	-4,4	0,0
Demiryolu										
Ton kilometre [(3)]	-4,5	20,0	8,6	-2,8	5,7	2,5	8,2	-3,8	11,0	1,9
Yolcu kilometre	-6,5	13,0	-10,9	-3,8	4,8	5,2	-8,2	5,4	2,2	7,1
Havayolu [(1)]										
Ton kilometre	-3,5	0,4	16,3	22,1						
Yolcu kilometre	-5,4	1,7	17,1	23,9						

Kaynak: TUİK

(1) Uluslararası taşımalar dahil değildir.

(2) Ton-mil ve yolcu-mil cinsindendir(1deniz mili=1,852km).

(3) İdari ve bagaj taşımaları dahildir.

(4) Bilgiler 2003 yılına kadar Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş'den derlenmekteyken, 2004 yılından itibaren daha kapsamlı veriler Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığından derlenmeye başlanılmıştır.

III. KAMU MALİYESİ

III. 1. Yakın Geçmiş Dönemde Kamu Kesimi Finansmanı

Son yıllarda özel kesim ve kamu kesiminin ciddi boyuttaki tasarruf açıkları makroekonomik dengeyi ve ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilerken, yoğun biçimde iç ve dış borçlanma zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir.

Ülkemizde özellikle doksanlı yılların ortalarından itibaren yaşanan ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin altında yatan temel etkenlerin başında sürekli ve yüksek boyutlu kamu finansman açıkları yer almıştır. Kamu kesimi gelirlerinin önemli bir bölümünün, hatta giderek tamamının faiz ödemelerine tahsisi zorunluluğunda kalınması, kamu maliyesinde, yüksek borç stoku-yüksek nominal ve reel faiz-faiz ödemeleri için yüksek boyutlu borçlanma sarmalının doğması sonucunu getirmiştir. Başta kamu bankaları olmak üzere mali sistemdeki sağlıksız yapı ve özellikle sosyal güvenlik sistemi, tarımsal destekleme ve kamu ürünleri fiyatlandırma politikası alanındakiler olmak üzere diğer yapısal sorunların bir türlü kalıcı bir çözüme kavuşturulamamış olması, 2000'li yılların başına kadar yaşanmış olan ekonomik krizlere yol açan diğer önemli faktörler olmuştur.

Yapısal sorunlara çözüm getirilememesi ve popülist politika uygulamaları sonucu süreklilik ve derinlik kazanan kamu finansman açığı, giderek kamu kesimi toplam borç stokunun artan bir hızla büyümesi sonucunu getirmiş ve 1990 yılında % 29.0 olan kamu kesimi toplam borç stokunun GSYİH'ya olan oranı, 2001 yılında tavan yaparak % 78.8'e kadar (1998 baz yıllı GSYİH serisine göre) yükselmiştir. Yaşanan ekonomik krizler ertesinde benimsenmiş olan istikrar politikaları doğrultusunda izlenen sıkı maliye politikaları olumlu etkisini kamu borç stoku üzerinde göstermiş ve 2002 yılından itibaren, her ne kadar yavaşlamış olmakla beraber borç stoku nominal bazda yükselmesini sürdürmüşse de, kamu kesimi iç ve dış borçlarının brüt ve net olarak GSYİH'ya olan oranları gerilemeye başlamıştır. 2004 yılı sonu itibariyle toplam kamu brüt ve net borç stoklarının GSYİH'ya olan oranları sırasıyla % 59.4 ve % 49.1'e, 2005 yılı sonu itibariyle % 53.9 ve % 41.7'ye, 2006 yılı sonu itibariyle % 48.1 ve % 34.1'e ve 2007 yılı sonu itibariyle de % 41.9 ve % 29.1'e gerilemiş bulunmaktadır. Net borç stokunun GSYİH'ya olan oranı 2008 yılında da düşmesini sürdürmüştür. Ancak 2008 yılı son çeyrek döneminden itibaren küresel krizin olumsuz etkilerinin Türkiye ekonomisi üzerinde belirgin bir şekilde hissedilmeye başlanması ve bu durumun başta ithalde alınan vergiler olmak üzere kamu gelirlerini ciddi biçimde düşürmesi sonucunu getirmiştir. Ayrıca krizin etkilerinin azaltılması ve ekonomik faaliyet hacminin arttırılmasına yönelik olarak yapılan vergi indirimleri ile ilave kamu harcamaları kamu kesimi borçlanma ihtiyacını arttırmış ve borç stokunun GSYİH'ya olan oranının 2009 yılında büyümesi sonucunu getirmiştir.

Kamu borç stokunda 90'lı yılların başından itibaren gözlemlenen bu artış, dönemin ilk yıllarında yüksek oranlarda seyreden faiz dışı kamu açıklarından kaynaklanmış, daha sonraki dönemde ise süregiden finansman açıkları ile biriken borç stokunun getirdiği yüksek reel faizler, borç stoku birikiminin ivmesini arttıran temel bir unsur olma niteliğini kazanmıştır. Borçlanma - yüksek faiz - yüksek borç stoku sarmalı faiz ödemelerini giderek tırmandırmış ve genel bütçenin parasal olanaklarının hemen tümünü emen bir boyuta tırmandırmıştır. Nitekim 1994-1997 döneminde genelde % 7-8 düzeyinde oluşan konsolide bütçe faiz ödemelerinin GSMH'ya olan oranı,1998 yılından itibaren hızlı bir tırmanma eğilimi içine girmiş ve 2001 yılında % 23.3'e kadar (1987 yılı bazlı GSMH hesap sistemine göre) yükseldikten sonra azalmaya başlamış ve 1998 yılı bazlı GSYİH değerlerine göre 2002 yılı itibariyle % 14.8'e ve 2003 yılı itibariyle % 12.9'a, 2004 yılı sonu itibariyle % 10.1'e, 2005 yılı sonu itibariyle % 7.0'ye, 2006 yılı sonu itibariyle % 6.1'e, 2007 yılı sonu itibariyle de % 5.7'ye ve 2008 yılı itibariyle de % 5.3'e düşmüştür. Faiz oranlarında gerçekleşen dikkat çekici gerilemeye rağmen küresel krizin yansımasıyla yaşanan derin ekonomik krizin kamu maliyesi üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin bir sonucu olarak bu oran 2009 yılı genelinde hafif bir artışla % 5.6'ya çıkmıştır. Yıllara yaygın kamu borç stoku gelişimleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 41 Kamu Borç Stoku

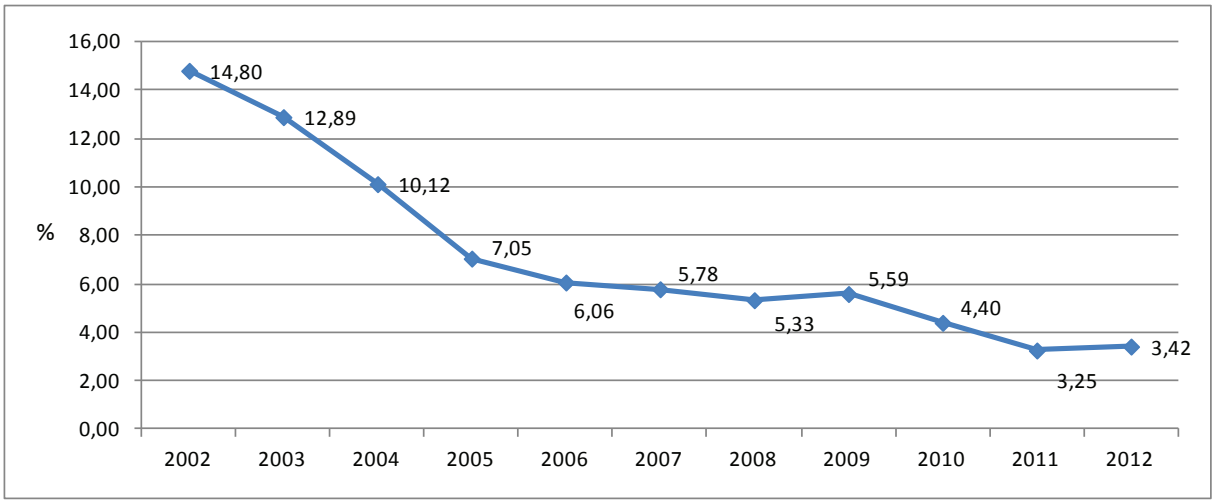
	Milyon TL						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
I- Toplam Kamu Borç Stoku (Brüt)	**365.891**	**355.519**	**408.232**	**465.690**	**497.103**	**546.442**	**562.650**
A-İç Borç	268.286	273.262	295.787	347.378	368.934	387.566	408.155
B- Dış Borç	97.605	82.257	112.445	118.311	128.169	158.876	154.495
II- Merkez Bankası Net Varlıkları	**45.685**	**41.769**	**60.371**	**65.995**	**86.216**	**143.162**	**189.502**
III- Kamu Mevduatı	**38.256**	**34.603**	**41.516**	**47.713**	**47.166**	**59.762**	**71.610**
IV- İşsizlik Sigortası Fonu Net Varlıkları	**23.748**	**30.705**	**38.352**	**42.095**	**45.939**	**53.521**	**61.162**
Toplam Kamu Net Borç Stoku (I-II-III-IV)	**258.202**	**248.441**	**267.992**	**309.886**	**317.783**	**289.997**	**240.377**
	GSYH'ya % Olarak						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
I- Toplam Kamu Borç Stoku (Brüt)	**48,2**	**42,2**	**42,9**	**48,9**	**45,2**	**42,1**	**39,7**
A-İç Borç	35,4	32,4	31,1	36,5	33,6	29,9	28,8
B- Dış Borç	12,9	9,8	11,8	12,4	11,7	12,2	10,9
II- Merkez Bankası Net Varlıkları	**6,0**	**5,0**	**6,4**	**6,9**	**7,8**	**11,0**	**13,4**
III- Kamu Mevduatı	**5,0**	**4,1**	**4,4**	**5,0**	**4,3**	**4,6**	**5,1**
IV- İşsizlik Sigortası Fonu Net Varlıkları	**3,1**	**3,6**	**4,0**	**4,4**	**4,2**	**4,1**	**4,3**
Toplam Kamu Net Borç Stoku (I-II-III-IV)	**34,0**	**29,5**	**28,2**	**32,5**	**28,9**	**22,3**	**17,0**
GSYİH	**758.391**	**843.178**	**950.534**	**952.559**	**1.098.799**	**1.297.713**	**1.416.817**

Kaynak: Hazine İstatistik Yıllığı, 2012

Yaşanmakta olan küresel durgunluğa karşı alınan mali tedbirler gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bütçe açıklarını yükseltmeye devam etmiştir. Bunun yanı sıra, iktisadi faaliyetteki daralmaya bağlı olarak vergi tahsilatlarının azalması da bütçe dengelerindeki bozulmayı hızlandırmıştır. Söz konusu küresel eğilime paralel olarak, 2009 yılında ülkemizin bütçe açığı da hızlı bir artış göstermiştir. Bütçe dengesindeki bozulmanın beklentiler üzerindeki olumsuz etkisini sınırlamak ve iktisadi birimlere yön vermek amacıyla, Eylül ayında genel makroekonomik ve bütçe büyüklüklerinin görünümünün güncellendiği Orta Vadeli Program kamuoyuna açıklanmıştır. Bu çerçevede, kamu kesiminin kaynak kullanımında artan payını azaltmak suretiyle ekonomik krizin de etkisiyle yükselen kamu açıklarının ve borçluluğunun tedrici olarak makul seviyelere düşürülmesi, 2010-2012 döneminde uygulanacak maliye politikasının temel hedefi olarak belirlenmiştir.

Hazine'nin, borç stokunun likidite, faiz oranı ve döviz kuruna olan hassasiyetini azaltma yönündeki borçlanma stratejisi, 2012 yılında da devam etmiştir. Bu bağlamda, sabit getirili borç senetlerinin toplam borç stoku içindeki payında artış olduğu görülmektedir. Söz konusu politikaların uygulanmasıyla birlikte, kamu borç stoku üzerinde iyileşmeler görülmektedir. Buna göre 2009 yılında Brüt Toplam Kamu Borç Stokunun GSMH'ya oranı %48.9 iken bu oran 2012 itibariyle %39.7'ye gerilemiştir. Diğer yandan yıllar itibariyle Merkezi Yönetim Faiz Harcamalarının GSYİH'ya oranı aşağıda gösterilmektedir.

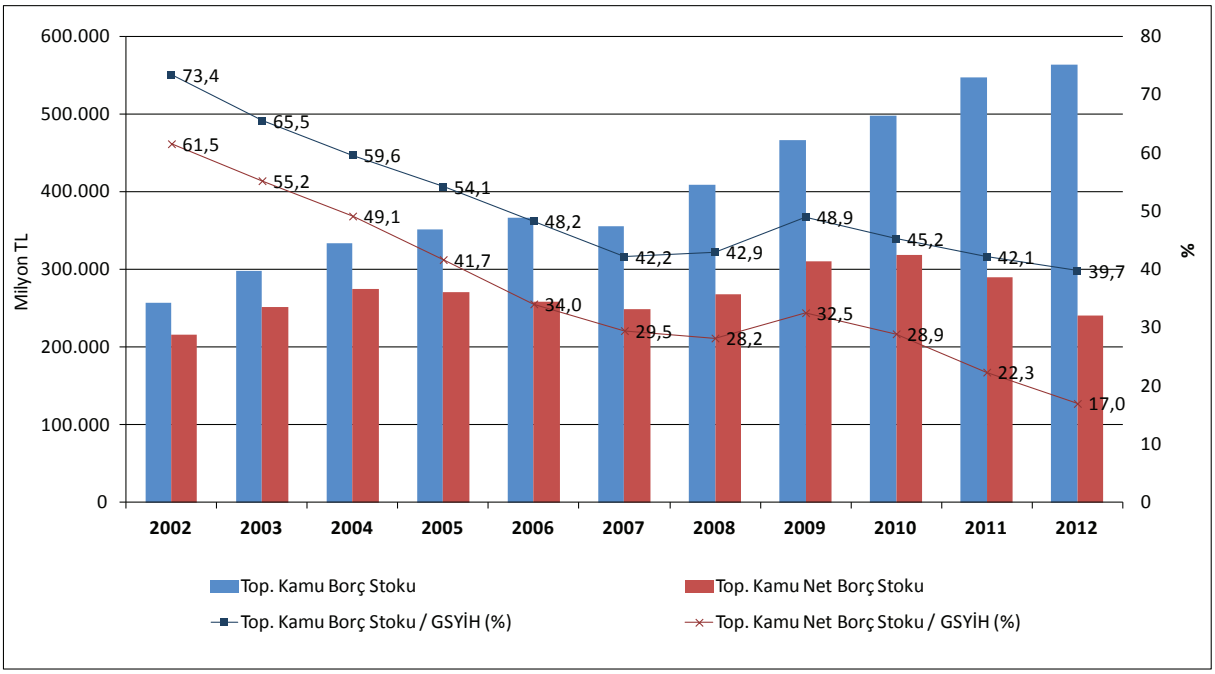
Yıllar İtibariyle Merkezi Yönetim Faiz Harcamaları / GSYİH

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

2002 yılında Konsolide Kamu Bütçesinin Faiz Ödemeleri ile bunların GSYİH'ya oranı % 14.8 iken, yıllar itibariyle anlamlı bir azalış görülmektedir. Bu azalış 2006'ya kadar devam etmekle birlikte gelişen küresel dengesizlikler sonucu 2008 ve 2009 yıllarında bir miktar artış göstererek sırasıyla %5.33 ve %5.59 olarak gerçekleşmiştir. Bu tarihi takiben uygulanan politikalar çerçevesinde kamu borç stokunda görülen oransal azalış ile birlikte faiz ödemelerinin payı da azalmış ve nihayet 2012 yılında %3.42 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan faiz ödemelerinin toplam vergi gelirlerine olan oranında da benzer bir süreç yaşanmış ve faiz ödemelerinin toplam vergi gelirlerine olan oranı 2001 yılında % 103.3'e yükseldikten sonra düşmeye başlamıştır. Faiz ödemelerinin toplam vergi gelirlerine oranı 2002 yılında % 86.9, 2003 yılında % 69.4, 2004 yılında % 62.7, 2005 yılında % 42.7, 2006 yılında % 33.4, 2007 yılında % 30.8, 2008 yılında % 30.1'e düzeyine gerilemiş ancak 2009 yılında cüzi bir yükselme sergileyerek % 30.9 olarak gerçekleşmiştir.

Toplam Kamu Brüt ve Net Borç Stoku ve GSYİH'ya Oranları

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Konsolide bütçe harcamalarında 2002 yılına kadar süregelen bu hızlı yükselme, konsolide bütçe gelirlerinin aynı paralelde arttırılması olanaksız olduğu cihetle, etkisini doğal olarak kamu kesimi borçlanma gereği üzerinde de göstermiştir. 2001 yılı itibariyle % 16.5 düzeyine kadar tırmanan Kamu Kesimi Borçlanma Gereğinin GSMH'ya olan oranı, daha sonra izlenmekte olan daraltıcı maliye politikası ve programlanan yüksek düzeydeki faiz dışı fazla tutarlarının önemli ölçüde gerçekleştirilmesi sonucu, düşme eğilimi içerisine girmiş ve 2002 yılında % 12.7'ye, 2003 yılında % 9.4'e ve 2004 yılında da % 4.7'ye gerilemiş ve 2005 ve 2006 yıllarında her ne kadar Merkezi Yönetim açısından borçlanma gereği devam etmişse de, özellikle özelleştirme gelirlerinde sağlanan dikkat çekici artışların katkısıyla, kamu kesimi genelinde borçlanma gereği ortadan kalkmıştır. Kamu kesimi genelinde 2007 yılında GSYİH'nın % 0.19'u oranında bir borçlanma gereği doğmuş ve bu eğilim küresel finansal krizin ve özelleştirme gelirlerindeki azalmanın etkisiyle 2008 ve 2009 yıllarında derinleşerek sürmüş ve 2009 yılı itibariyle GSYİH'nın % 6.6'sı oranında dikkat çekici bir düzeye ulaşmıştır. Aşağıdaki Tabloda 2006 -2012 dönemi için genel devlet kesimi için borçlanma gereği tutar ve GSYİH'ya olan oranı itibariyle verilmektedir.

Tablo 42 Genel Devlet Borçlanma Gereği

	(Cari Fiyatlarla Milyon TL)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Borçlanma Gereği	-10.179	1.678	15.662	52.026	32.991	4.601	22.829
Borçlanma Gereği Faiz Ödemeleri Hariç	-56.747	-47.763	-35.856	-2.562	-16.734	-39.010	-27.685
Borçlanma Gereği Faiz Öde. ve Özelleş. Gel. Hariç	-44.789	-35.968	-27.671	1.808	-12.810	-34.893	-26.326
	GSYH'ya Oranı (%)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Borçlanma Gereği	-1,3	0,2	1,6	5,5	3,0	0,4	1,6
Borçlanma Gereği Faiz Ödemeleri Hariç	-7,5	-5,7	-3,8	-0,3	-1,5	-3,0	-1,9
Borçlanma Gereği Faiz Öde. ve Özelleş. Gel. Hariç	-5,9	-4,3	-2,9	0,2	-1,2	-2,7	-1,8

Genel Devlet: KİT'ler Hariç Kamu Kesimi

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Küresel finansal krizin etkilerinin en yoğun hissedildiği 2009 yılında % 5,5 düzeyine çıkan kamu kesimi borçlanma gereği de 2010 yılında % 3 civarına düşmüş ve 2011 yılında bu oranın % 0.4 olmuştur. Merkezi yönetim bütçe dengesinde yaşanan iyileşme ile birlikte mahalli idareler dengesinin fazlaya dönmesi 2011 yılında kamu kesimi açığının düzelmesinde etkili olmuştur. Aynı zamanda bu dönemde görülen tek seferlik özelleştirme gelirleri de, bu oranın azalmasında etkisini göstermiştir. Diğer yandan bu oran 2012 yılında % 1.6 olarak gerçekleşerek artış göstermiştir. 2012 yılında KKBG açığına en büyük katkı (sosyal güvenlik sisteminin açığını da içerecek şekilde) merkezi yönetim bütçesinden gelmektedir. Merkezi yönetim bütçesini KİT sisteminin vereceği açık izlemektedir. Dolayısıyla son yıllarda görülen özelleştirme uygulamalarıyla KİT'lerin kamu sektörü üzerindeki açık baskısı azalmaktadır.

III. 2. Yakın Geçmiş Dönemde Maliye Politikası

1997 yılında Uzak-Doğu Asya'da baş gösteren daha sonra Rusya'yı ve Brezilya'yı etkisi altına kriz, 1998 yılının ikinci yarısından itibaren Türkiye'yi de olumsuz yönde etkileyerek sermaye kaçışına yol açmış ve reel sektörde krize ve ekonomik küçülmeye neden olmuştur. Finansal kesimdeki sarsıntı ve ekonomik kriz giderek kamu finansman yapısının daha da bozulması, borçlanma gereğinin yükselmesi sonucunu doğurmuş ve bu olumsuz gelişmeler nominal ve reel faiz hadlerini yükseltmiştir. 1999 yılında ekonominin ciddi bir darboğazla karşılaşması, Hükümeti, IMF ile Aralık 1999 ayında 3 yıl süreli bir "Stand-By" düzenlemesine taraf olmaya zorlamıştır.

Söz konusu düzenleme üç temel esasa dayanmıştır;

1. Önceden de bir takım önlemlerin alınmış olduğu mali uyum,

2. Sterilizasyona yer vermeyen, dövizin "çapa" olarak kullanıldığı ve bir "para kurulu" uygulamasını çağrıştıran bir para politikası, ayrıca kısmi bir gelirler politikası,

3. Önemli yapısal reform düzenlemeleri.

IMF ile yapılan 17. Stand-By anlaşması ile genel çerçevesi oluşturulan enflasyonu düşürme programının uygulanması sürecinde kamu açıklarının azaltılması ve yapısal reformlar alanında önemli adımlar atılmış, faiz oranları hızla düşmüş ve enflasyon haddinde kayda değer bir düşme gerçekleştirilmiştir.

Ne var ki istikrar programının temel politika araçlarından birisi olan "döviz kuru çapası" giderek neden olduğu yüksek cari işlemler hesabı açığıyla program dengelerinin sürdürülebilirliğini ve başarısını tehdit eden önemli bir unsur niteliği kazanmıştır.

"Döviz kuru çapası"nın yeniden özendirdiği döviz açık pozisyonu riski ile vade uyumsuzluğu nedeniyle artan faiz riski - uzun vadeli plasmanların kısa vadeli fonlarla finanse edilmesi – istikrar programının başarısı üzerindeki önemli tehdidi oluşturmuştur.

Bir likidite sıkıntısı olarak algılanan Kasım 2000 bankacılık kesimi krizi, risk almama düşüncesi ile yabancı bankaların bankacılık kesimine olan kredilerini kesme olayına yol açarken, aşırı değerlenmiş TL'nin gündeme getirdiği devalüasyon riski, yabancıların sermaye ihracına yönelmelerine yol açmıştır.

Kasım ayında ortaya çıkan likidite sıkıntısı faizlerde hızlı bir yükselmeyi beraberinde getirmiş, bu yüksek faizlerle bilançolarındaki yüksek hacimli DİBS'leri taşımakta yerli bankaların acze düşmeleri, yabancıların, ellerindeki Hazine kağıtlarını satıp dövize dönmelerini teşvik etmiş bu durum piyasadaki likiditeyi daha da daraltarak faizlerin fırlamasına yol açmıştır.

Ancak bankacılık kesiminin yapısal zayıflığı ve Kasım krizinin bankaların özvarlığında meydana getirdiği erime Hükümetin, TL'nin aşırı değerli konumunu sürdürme konusundaki ısrarı ve yıllar boyu kamu bankalarının bilançolarına gizlenmiş olan kamu finansman açığı ile olası bir devalüasyon riskinin bankaları döviz talebine yöneltmesi, Şubat 2001 krizini kaçınılmaz kılan başlıca nedenler olmuştur.

Şubat 2001 krizinin hemen ertesinde, yine önemli boyuttaki bir sermaye çıkışının ardından, Hükümet "döviz kuru çapası" sisteminden vazgeçilerek dalgalı kur sistemine geçildiğini deklare etmiştir.

15 Mart 2001 tarihinde Hükümet tarafından "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" (GEGP) yayınlanmış ve daha sonra, IMF ile yapılan ayrıntılı görüşme ve değerlendirmelerin ardından hazırlanan Niyet Mektubu 15 Mayıs 2001 tarihinde adı geçen Kurumca onaylanmıştır.

Çok geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir Yapısal Politikalar Listesini de içeren Niyet Mektubunda "Dalgalı Döviz Kuru" esas alınmıştır.

Yeni Stand-By düzenlemesi çerçevesinde öncelik, daha önce uygulanan programın aksine, enflasyonla mücadeleye değil, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına ve iç borç stokunun çevrilebilmesine verilmiştir.

2002 yılı Bütçesi, borçların döndürülebilirliğinin sağlanmasını temel hedef olarak almış ve bu nedenle yüksek boyutta bir faiz dışı fazlanın sağlanmasını öngörmüştür.

2003 Yılı Bütçesi de, bir önceki yıl Bütçesinde olduğu gibi, mali disiplinin sağlanmasını ve borçların döndürülebilirliğini temel hedef olarak almış, yüksek boyutta bir faiz dışı fazlanın tutturulmasını öngören sıkı bir maliye politikası uygulaması gözetilerek hazırlanmıştır.

İzlenmekte olan istikrar programı doğrultusunda 2004 yılında da sıkı maliye politikası izlenmiştir. 2004 yılında konsolide bütçe kapsamındaki kuruluşların tamamında yeni bütçe sınıflandırmasına geçilmiştir. Analitik bütçe sınıflandırması (ABS) olarak adlandırılan yeni sistem, fonksiyonel sınıflandırmaya, uluslararası karşılaştırmaların yapılmasına, mali saydamlığın artırılmasına, hesap verilebilirliğin geliştirilmesine ve detaylı bir kurumsal kodlama ile program sorumlularının saptanmasına olanak vermektedir. 10.12.2003 tarihli

ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol kanunu 2006 yılı başından itibaren tam olarak uygulamaya konulmuştur. Bu çerçevede, önceki yıllarda uygulanmış olan konsolide bütçe sistemi terk edilerek, merkezi bütçe sistemine geçilmiş ve bütçenin kapsamı, hem kapsanan kurumlar hem gelir ve harcama ayrıntıları açısından genişletilmiştir.

Buna göre Genel Yönetim Bütçesi; Merkezi Yönetim, Sosyal Güvenlik Kurumları ve Yerel Yönetimlerden oluşmaktadır.

11 Mayıs 2005 tarihinde Türkiye ile IMF arasında, üç yıl süreli ve 6.662 Milyon SDR (Özel Çekme Haddi) (yaklaşık 10 Milyar ABD Doları) tutarında bir mali desteği içeren yeni bir Stand-By düzenlemesi (19. Stand – By) yürürlüğe konulmuştur. Anlaşmanın IMF tarafından onaylandığına ilişkin basın açıklamasında, hem makroekonomik değişkenlere ilişkin en son gerçekleşmeler ile 2005 yılı hedeflerine hem izleyen dönemde uygulanması öngörülen ekonomi politikasının genel çerçevesine yer verilmiştir.

Söz konusu Stand-By Anlaşmasına dayanak oluşturan 26 Nisan tarihli Niyet Mektubunda Hükümetçe, kamu maliyesi alanında, yüksek seviyede faiz dışı fazla üretilmesi suretiyle borcun azaltılması üzerine odaklanmaya devam edileceği ifade edilmiş, ayrıca mali uyumun sürdürülebilirliğini ve ekonomi üzerinde yarattığı etkinin güçlendirilmesini temin etmek amacıyla bütçenin kompozisyonunun ve kalitesinin geliştirileceği hususları vurgulanmıştır.

Hükümetçe I. ve II. Gözden Geçirmeye ilişkin olarak IMF'ye 24 Kasım 2005 tarihinde yeni bir Niyet Mektubu sunulmuştur. Mektupta 2005 ve 2006 yıllarına ilişkin makroekonomik çerçeve tanımlanmış izlenecek para ve maliye politikalarına yer verilmiştir..

Hükümetçe 3. ve 4. Gözden geçirme çalışmaları ile ilgili olarak IMF'ye 7 Temmuz 2006 tarihinde bir Niyet Mektubu daha verilmiştir. 7 Temmuz 2006 tarihli Niyet Mektubunda maliye politikası ile ilgili olarak esas itibariyle daha önceki Niyet Mektuplarında yer verilen, mali disiplin, öngörülenin üzerinde gerçekleşen gelirlerin muhafaza edilmesi, kamu maliyesinde şeffaflığın artırılması gibi konularda alınması öngörülen önlemler belirtilmiş ve vergi yapısının basitleştirilmesi, vergi tabanının genişletilmesi ve gelir idaresinin güçlendirilmesi gibi kamusal mali reform alanlarında ek olarak yapılacak yapısal düzenlemeler için taahhütte bulunulmuştur.

5. gözden geçirme ile ilgili olarak IMF'ye verilen 27 Kasım 2006 tarihli Niyet Mektubunda makroekonomik değişkenler alanında beklenen 2006 yılı gerçekleşmelerine ve 2007 yılı hedeflerine yer verilmiştir. Sözü edilen Niyet Mektubunda maliye politikası ile ilgili olarak sıkı maliye politikasının önemle sürdürüleceği, harcama artışlarını telafi etmek üzere cari harcama ödeneklerinde GSMH'nın % 0.2'si kadar blokaj yapıldığı, gerektiği takdirde 2007 yılı ödeneklerinde ilave kesintiye gidilebileceği belirtilmiş, sağlık harcamaları başta olmak üzere alınan önlemler sıralanmıştır.

IMF'ye 6. gözden geçirme ile ilgili olarak 1 Mayıs 2007 tarihinde yeni bir Niyet Mektubu verilmiştir. Bu mektupta da önceki mektuplarda yer verilen para ve maliye politikası hedefleri tekrarlanmış ve sayısal performans ölçütleri ile gösterge niteliğindeki hedeflerde bazı revizyonlar yapılmıştır. Hükümetçe 28 Nisan 2008 tarihinde Uluslararası Para Fonu IMF'ye Stand-By Düzenlemesinin Yedinci Gözden geçirmesi ile ilgili olarak son Niyet Mektubu gönderilmiştir. Bu mektupta da öncekilerde olduğu gibi maliye ve para politikaları alanında gerçekleştirilen gelişmeler ile yeni alınacak politika önlemlerine yer verilmiştir. Mektupta 2008 yılına ilişkin olarak kamu sektörü faiz dışı fazlasının GSYİH'ya olan oranını % 3.5 olarak hedefleyen ihtiyatlı bir mali politika oluşturulacağı belirtilmiştir. Mayıs 2008 ayında yürürlüğe giren 19. Stand-By Anlaşması'nın süresi Mayıs 2009'de dolmuştur. Hükümetçe IMF ile ilişkilerin devam edebileceği yolunda kamuoyunda beklentiler yaratılmış ve bu beklentilerin uzun süre canlı tutulmuş olmasına karşılık Mart ayında yapılan bir açıklamayla IMF ile bu aşamada yeni bir Stand-By düzenlemesine gidilmeyeceği duyurulmuştur.

2012 yılında Uluslararası Para Fonu'na (IMF) 1,31 Milyar SDR'si anapara ve 16 milyon SDR'si faiz olmak üzere toplam 1,33 Milyar SDR ödeme yapılmıştır. 2012 yılı sonu itibarıyla IMF'ye Stand-By düzenlemeleri kapsamında kullanılan kaynaklardan kalan borcumuz 562 milyon SDR olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan Türkiye, IMF ile yaptığı 19. Anlaşma kapsamında aldığı borcun son anapara geri ödemesi olan 281 milyon

SDR'lik 14 Mayıs 2013'te ödeyerek, IMF'e olan borçlarını bitirmiştir. Nitekim daha önce yeni bir anlaşma yapılmayacağının duyurulmasına paralel olarak, Türkiye yeni bir borçlanmaya gitmeyerek IMF ile Stand-By düzenlemelerinden kaynaklanan borç yükümlülüğü sona ermiştir.

Bütün bu gelişmeler kapsamında bütçe ve finansmanının yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 43 Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

	(Cari Fiyatlarla Milyon TL.)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Gelirler	**173.483**	**190.360**	**209.598**	**215.458**	**254.277**	**296.824**	**331.700**
Genel Bütçe Gelirleri	168.547	184.803	203.027	208.610	246.051	286.554	320.277
Vergi Gelirleri	137.480	152.835	168.109	172.440	210.560	253.809	278.751
Vergi Dışı Gelirler	26.970	23.945	24.548	33.006	30.918	28.803	36.564
Sermaye Gelirleri	1.841	6.080	9.114	2.044	3.376	2.530	2.049
Alınan Bağış ve Yardımlar	2.255	1.845	850	807	966	1.068	1.577
Alacaklardan Tahsilatlar	0,0	97,6	407	312	232	344	1.336
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	**3.530**	**3.972**	**4.825**	**5.037**	**6.333**	**8.174**	**9.085**
Düzen. Ve Denet. Kurum Gelirleri	**1.407**	**1.585**	**1.747**	**1.811**	**1.893**	**2.095**	**2.338**
Harcamalar	**178.126**	**204.068**	**227.031**	**268.219**	**294.359**	**314.607**	**360.491**
Personel Giderleri	37.812	43.569	48.856	55.947	62.315	72.914	86.455
Sos. Güv. Kur. Devlet Primi	5.075	5.805	6.408	7.208	11.063	12.850	14.725
Mal ve Hizmet Alımları	19.001	22.258	24.412	29.799	29.185	32.797	32.504
Faiz Harcamaları	45.963	48.753	50.661	53.201	48.299	42.232	48.416
Cari Transferler	49.851	63.292	70.360	91.976	101.857	110.499	129.266
Sermaye Giderleri	12.098	13.003	18.516	20.072	26.010	30.905	34.185
Sermaye Transferleri	2.637	3.542	3.174	4.319	6.773	6.739	5.970
Borç Verme	5.689	3.846	4.644	5.698	8.857	5.671	8.970
Yedek Ödenekler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bütçe Dengesi	**-4.643**	**-13.708**	**-17.432**	**-52.761**	**-40.081**	**-17.783**	**-28.791**
Bilgi için:							
Faiz Hariç Harcama	*132.163*	*155.315*	*176.369*	*215.018*	*246.060*	*272.375*	*312.075*
Faiz Dışı Denge	*41.320*	*35.045*	*33.229*	*440*	*8.217*	*24.448*	*19.625*
	GSYH'ya Oranı (%)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Gelirler	**22,9**	**22,6**	**22,1**	**22,6**	**23,1**	**22,9**	**23,1**
Genel Bütçe Gelirleri	22,2	21,9	21,4	21,9	22,4	22,1	22,3
Vergi Gelirleri	18,1	18,1	17,7	18,1	19,2	19,6	19,4
Vergi Dışı Gelirler	3,6	2,8	2,6	3,5	2,8	2,2	2,5
Sermaye Gelirleri	0,2	0,7	1,0	0,2	0,3	0,2	0,1
Alınan Bağış ve Yardımlar	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Alacaklardan Tahsilatlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	**0,5**	**0,5**	**0,5**	**0,5**	**0,6**	**0,6**	**0,6**
Düzen. Ve Denet. Kurum Gelirleri	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**
Harcamalar	**23,5**	**24,2**	**23,9**	**28,2**	**26,8**	**24,2**	**25,1**
Personel Giderleri	5,0	5,2	5,1	5,9	5,7	5,6	6,0
Sos. Güv. Kur. Devlet Primi	0,7	0,7	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0
Mal ve Hizmet Alımları	2,5	2,6	2,6	3,1	2,7	2,5	2,3
Faiz Harcamaları	6,1	5,8	5,3	5,6	4,4	3,3	3,4
Cari Transferler	6,6	7,5	7,4	9,7	9,3	8,5	9,0
Sermaye Giderleri	1,6	1,5	1,9	2,1	2,4	2,4	2,4
Sermaye Transferleri	0,3	0,4	0,3	0,5	0,6	0,5	0,4
Borç Verme	0,8	0,5	0,5	0,6	0,8	0,4	0,6
Yedek Ödenekler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bütçe Dengesi	**-0,6**	**-1,6**	**-1,8**	**-5,5**	**-3,6**	**-1,4**	**-2,0**
Bilgi için:							
Faiz Hariç Harcama	17,4	18,4	18,6	22,6	22,4	21,0	21,8
Faiz Dışı Denge	5,4	4,2	3,5	0,0	0,7	1,9	1,4

Kaynak: KALKINMA BAKANLIĞI

Merkezi yönetim bütçesi 2007 yılı gerçekleşmelerine bakıldığında 'bütçe dengesi'nde ve 'faiz dışı denge'de 2006 yılı sonuçlarına göre belirgin bir bozulma meydana geldiği gözlemlenmektedir. 2007 yılında merkezi yönetim faiz dışı dengesi, hedeflenen tutarın 1.1 Milyar TL altında, 35 045 Milyon TL fazla verirken, toplam bütçe dengesi 13 708 Milyon TL açıkla kapanmıştır. 2007 yılında merkezi yönetim bütçe gelirleri bir önceki yıla göre % 9.3 oranında artarken, giderler % 14.25 oranında genişlemiştir. Harcamalardaki artışta seçim yılı olmasının etkileri göz ardı edilmemelidir. Bununla beraber yine de merkezi yönetim bütçe dengesi hedefinin tutturulmuş olması önem taşımaktadır.

2007 yılında merkezi yönetim harcamalarında en hızlı artış % 26.9 ile harcamalarda % 31.0 oranında en büyük paya sahip olan cari transferlerde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2007 yılında merkezi yönetim bütçesi gelirleri programa göre % 100.8 oranında bir gerçekleşme ile 189 Milyar 617 Milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu kapsamda merkezi yönetim bütçesi vergi gelirleri bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerine göre % 9.3 oranında nominal artış göstermiş reel anlamda ise önemsiz bir artışla yaklaşık aynı değerini korumuştur. (2007 yılı 12 aylık ortalamalara göre TÜFE artışı = % 8.76)

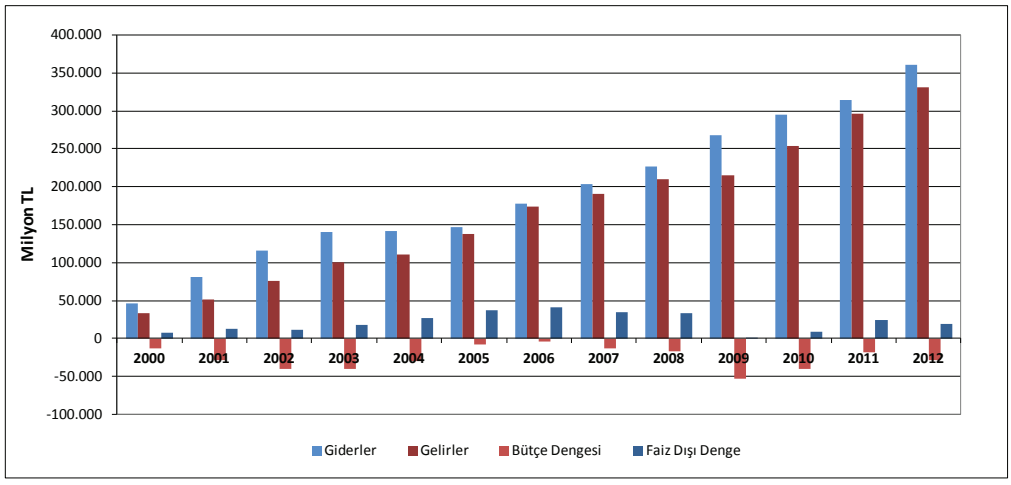
Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere 2007 yılı genelinde merkezi yönetim bütçesinde 13 708 Milyon TL tutarında açık verilmiş, oluşan 13 Milyar 651 Milyon TL tutarındaki nakit açığının 6 Milyar 395 Milyon TL bölümü borçlanma (net) suretiyle, 2 Milyar 994 Milyon TL bölümü yıl içinde elde edilen özelleştirme gelirleri ile kalan nakit açığı ise borç geri dönüşü ve diğer işlemlerle kapatılmıştır.

2008 yılında merkezi yönetim toplam harcamaları 2007 yılına göre % 10.7 oranında bir genişlemeyle 227 Milyar 31 Milyon olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında merkezi yönetim bütçesi faiz hariç harcamaları bir önceki yıla göre % 12.9, faiz harcamaları ise % 3.9 oranında artış göstermiştir. Merkezi yönetim bütçesi gelirleri ise önceki yıla göre % 9.7 oranında bir artışla 209 Milyar 598 Milyon olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı genelinde merkezi yönetim bütçesi 17 Milyar 432 Milyon açıkla sonuçlanmış ve faiz dışı denge 33 Milyar 229 Milyon olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılında vergi gelirleri bir önceki yıla göre % 10.0 oranında artış gösterirken, gelir vergisi tahsilatı % 10.4, kurumlar vergisi tahsilatı % 22.9 oranında yükselmiştir. 2008 yılında dahilde alınan mal ve hizmet vergileri % 5.8 oranında nominal bir artış gösterirken reel anlamda bir önceki yıla göre düşüş kaydetmiş, buna karşılık uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergilerdeki artış % 13.1 oranında gerçekleşmiştir.

2008 yılında sermaye gelirleri, özellikle Türk Telekom A.Ş.'ne ait kamu elinde bulunan payların bir kısmının özelleştirme kapsamında satışı neticesinde bir önceki yıla göre % 49.8 oranında bir artışla 9.1 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında faiz dışı harcamalar % 12.9 oranında artarken bu kapsamda personel giderleri % 12.1, mal ve hizmet alımı harcamaları % 7.6 ve cari transfer harcamaları ise % 10.8 oranında genişleme göstermiştir.

Merkezi Yönetim Bütçesi Uygulama Sonuçları

Kaynak: Hazine, Kalkınma Bakanlığı

2009 yılında küresel iktisadi faaliyetteki daralma ve buna karşılık alınan dengeleyici mali tedbirler, hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelerde kamu sektörünün bütçe açıklarının ve borç oranlarının yükselmesine yol açmıştır. İktisadi faaliyetteki daralma vergi tahsilatlarını düşürürken istihdam hacmindeki gerileme sosyal güvenlik primlerinin azalmasına ve işsizlik sigortası ödemelerinin artmasına neden olmuştur. Söz konusu küresel eğilime paralel olarak, 2009 yılında ülkemizde de kamu sektörünün bütçe açığı artmış, borcun milli gelire oranı yükselmiştir. Türkiye'de önceki yıllarda uygulanan mali disiplin çerçevesinde kamu sektörü bütçe açığı ve borcun milli gelire oranı hızlı bir şekilde gerileyerek hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülke ortalamalarının oldukça altına inmiştir. Buna göre Merkezi yönetim bütçesi 2009 yılında 52,2 Milyar TL açık verirken, faiz dışı denge 1 Milyar TL fazla vermiştir. Faiz dışı harcamaların hedeflenenin üzerinde artış göstermesi, vergi gelirlerinin ise hedeflenenin altında gerçekleşmesi bütçe performansındaki bozulmanın başlıca nedenleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Merkezi yönetim bütçesi 2010 yılında 40 Milyar TL açık verirken, faiz dışı denge 8,2 Milyar TL fazla vermiştir. İktisadi faaliyetteki canlanmaya ve yapılan vergi ayarlamalarına bağlı olarak artan vergi gelirlerinin yanı sıra faiz giderlerindeki düşüş, bütçe performansındaki iyileşmenin temel kaynağını oluşturmaktadır. Buna ilaveten, faiz dışı harcamalardaki artış hızının da görece yavaşlaması, bütçe açığındaki düşüşe olumlu yönde katkıda bulunmuştur. Merkezi yönetim bütçesi 2011 yılında 17,7 Milyar TL açık verirken, faiz dışı denge 24,4 Milyar Türk lirası fazla vermiştir. 2011 yılında bütçe performansında geçen yıla göre gözlenen iyileşmede ekonomik canlanmaya paralel olarak artan vergi gelirleri ve faiz giderlerindeki azalmanın yanı sıra "Kamu Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması" yasası kapsamında Aralık ayı itibarıyla tahsil edilen yaklaşık 13,3 Milyar Türk lirası tutarındaki gelir belirleyici olmuştur. Buna ilaveten, faiz dışı harcamalardaki artış hızının görece yavaşlaması da bütçe açığındaki düşüşe olumlu yönde katkıda bulunmuştur.

2012 yılında ise Merkezi Yönetim Bütçesi 28,8 Milyar TL açık, faiz dışı denge ise 19,6 Milyar TL fazla vermiştir. 2011 yılı ile karşılaştırıldığında bütçe dengesinin ve faiz dışı bütçe dengesinin kötüleştiği ve söz konusu dengelerdeki kötüleşmenin 2012 yılı bütçesinde öngörülenden daha şiddetli olduğu görülmektedir. Faiz dışı bütçe harcamalarının başlangıç ödeneğinin üzerine çıkması bütçe performansındaki bozulmanın başlıca sebebi olarak ön plana çıkmaktadır. Ekonomik aktivitedeki yavaşlama ve 6111 sayılı "Bazı Kamu Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması Kanunu" çerçevesinde sağlanan gelirlerin önceki yıla göre azalmasının neden olduğu olumsuz baz etkisi vergi gelirlerindeki artışı sınırlamasına karşın, 2012 yılı itibarıyla Eylül ayında hayata geçirilen vergi düzenlemelerinin de katkısıyla vergi gelirleri hedefi tutturulmuştur.

Bir tarafta sürdürülebilir bir büyüme ve istihdam artışı sağlanırken öte yanda ekonominin istikrara kavuşturulması, enflasyonun düşürülmesi ve kamu finansman açığı ile borç yükünün azaltılabilmesini teminen izlenmekte olan istikrar programı çerçevesinde uygulanmakta olan sıkı maliye politikası 2005 yılında da, ön planda göz önünde tutularak sürdürülmüştür. Bu çerçevede kamu gelirlerinin arttırılmasına çalışılmış ve harcamalar içinde en önemli yeri tutan borç servisleri alanında bir kısıntı yapılamaması nedeniyle, kamu harcamalarını düşürebilmek için, yatırımlarda kısıntıya gidilmiş, kamu personeli maaş artışları geçmiş değil de, öngörülen enflasyona göre arttırılmıştır.

III. 3. Merkezi Yönetim Bütçesi 2012 Yılı Gerçekleşmesi

2012 yılında ise Merkezi Yönetim Bütçesi 28,8 Milyar TL açık, faiz dışı denge ise 19,6 Milyar TL fazla vermiştir. 2011 yılının sonunda % 1,3'e gerileyen merkezi yönetim bütçe açığının GSYİH'ye oranı, 2012 yılında iç ve dış talep arasındaki dengelenmenin vergi gelirleri üzerinde neden olduğu olumsuz etki ve faiz dışı harcamalardaki hızlanma eğilimi neticesinde 2012 yılında % 2'ye çıkmıştır. 2009 yılında küresel ekonomik krizin Türkiye ekonomisine olumsuz yansımasını sınırlamak amacıyla hayata geçirilen mali önlemlerin etkisiyle belirgin olarak artan merkezi yönetim faiz dışı harcamalarının GSYİH'ye oranının, izleyen yıllarda azalma eğilimine girdiği, 2012 yılında ise tekrar yükseldiği gözlenmektedir. Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYİH'ye oranı, 2011 yılının ikinci çeyreğinde son yıllardaki en yüksek seviyesine ulaştıktan sonra vergi gelirlerindeki yavaşlamayla birlikte 2011 yılının ikinci yarısından itibaren azalma eğilimine girmiş, 2012 yılının son çeyreğinde ise Eylül ayında gerçekleştirilen vergi düzenlemelerinin de etkisiyle yükselmiştir. 2011 ve 2012 bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 44 Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri, 2012

	2012 Bütçe Tahmini	Gerçekleşme Ocak-Aralık		Artış (%)	Gerçekleşme / Bütçe
		2011	2012		
Gelirler	**329.845**	**296.824**	**331.700**	**11,7**	**100,6**
Genel Bütçe Gelirleri	**321.726**	**286.554**	**320.277**	**11,8**	**99,5**
Vergi Gelirleri	277.677	253.809	278.751	9,8	100,4
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	9.235	9.063	13.976	54,2	151,3
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	1.183	1.068	1.577	47,6	133,3
Faizler, Paylar ve Cezalar	21.903	19.739	22.588	14,4	103,1
Sermaye Gelirleri	11.458	2.530	2.049	-19,0	17,9
Alacaklardan Tahsilat	269	344	1.336	288,0	495,8
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	**6.091**	**8.174**	**9.085**	**11,1**	**149,2**
Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	**2.028**	**2.095**	**2.338**	**11,6**	**115,3**
Harcamalar	**350.948**	**314.607**	**360.491**	**14,6**	**102,7**
Faiz Hariç Harcama	**300.698**	**272.375**	**312.075**	**14,6**	**103,8**
Personel Giderleri	81.692	72.914	86.455	18,6	105,8
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	14.279	12.850	14.725	14,6	103,1
Mal ve Hizmet Alımları	28.859	32.797	32.504	-0,9	112,6
Cari Transferler	130.220	110.499	129.266	17,0	99,3
Sermaye Giderleri	27.914	30.905	34.185	10,6	122,5
Sermaye Transferleri	4.243	6.739	5.970	-11,4	140,7
Borç Verme	8.625	5.671	8.970	58,2	104,0
Yedek Ödenekler	4.867	0	0		
Faiz Harcamaları	**50.250**	**42.232**	**48.416**	**14,6**	**96,4**
Bütçe Dengesi	**-21.104**	**-17.783**	**-28.791**	**61,9**	**136,4**
Faiz Dışı Denge	**29.146**	**24.448**	**19.625**	**-19,7**	**67,3**

Kaynak: Muhasebat

Merkezi yönetim faiz dışı bütçe giderleri 2012 yılında önceki yıla göre % 14,6 oranında artmıştır. Faiz dışı harcamalar içindeki ana kalemlerden cari transferler ve personel giderleri sırasıyla % 17 ve % 18,6 oranında artarken, mal ve hizmet alım giderleri ise % 0,9 oranında gerilemiştir. Mal ve hizmet alım giderlerindeki gerileme esas olarak yeşil kartlıların sağlık giderlerinin büyük ölçüde genel sağlık sigortası kapsamına alınmasıyla birlikte sağlık giderlerinde ortaya çıkan hızlı düşüşten kaynaklanmıştır. Cari transfer giderlerindeki yüksek oranlı artışta sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderlerindeki % 20,5 oranındaki yükseliş belirleyici olmuştur. SGK bütçe performansı, 6111 sayılı Kanun çerçevesinde prim borçlarının yeniden yapılandırılması neticesinde elde edilen gelirin 2011 yılına göre azalması ve yeşil kartlıların sağlık harcamalarının 2012 yılının başından itibaren SGK'ya aktarılmasına bağlı olarak kötüleşmiştir. Diğer yandan, borç verme kaleminde gözlenen % 58,2 oranındaki çarpıcı artışta esas olarak KİT'lere verilen borçlardaki yükseliş belirleyici olmuştur.

2012 yılında merkezi yönetim genel bütçe gelirleri önceki yıla göre % 11,7 oranında yükselmiştir. Söz konusu dönemde vergi gelirleri % 9,8 oranında, vergi dışı gelirler ise, Merkez Bankası'nın yüksek düzeyde gerçekleşen kâr transferinin de katkısıyla % 26,8 oranında artış göstermiştir. Kurumlar vergisi, 2011 yılındaki yüksek büyümeye paralel olarak artan şirket kârlarıyla birlikte 2012 yılının ilk yarısında yüksek bir artış eğilimi gösterirken, sonraki aylarda 2011 yılı ortasında 6111 sayılı kanunun uygulamaya koyulmasına bağlı gözlenen gelir artışının neden olduğu baz etkisinden kaynaklı olarak yavaşlamış ve yılın genelinde % 7,5 gibi ılımlı bir oranda artmıştır. Gelir vergisi, kayıtlı istihdamda bir süredir devam etmekte olan artış neticesinde % 15,7 oranında yükselmiştir. 2012 yılında ÖTV % 11,7 oranında artarken, dahilde alınan KDV artış oranı % 5,4 ile sınırlı bir düzeyde gerçekleşmiştir. ÖTV tahsilat artışının KDV tahsilat artışına göre daha yüksek gerçekleşmesinde özellikle tütün mamulleri ve alkollü içkiler üzerinden alınan ÖTV tutarlarında görülen yüksek oranlı artışlar belirleyici olmuştur. İthalde alınan KDV ise ithalattaki yavaşlamaya paralel olarak sadece % 2,7

oranında artmıştır. Yıllar itibariyle Merkezi Yönetim Bütçe Finansmanı'na ilişkin veriler, aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 45 Merkezi Yönetim Bütçesi Finansmanı

	(Milyon TL)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nakit Dengesi	**-5.981**	**-13.358**	**-19.061**	**-56.979**	**-38.517**	**-14.895**	**-29.546**
Finansman	**5.981**	**13.358**	**19.061**	**56.979**	**38.517**	**14.895**	**29.546**
Dış Borçlanma, Net	**-407**	**-2.478**	**3.522**	**6.123**	**7.756**	**2.469**	**4.594**
Kullanım	18.069	13.060	14.597	14.395	18.436	13.990	16.581
Ödenen	-18.476	-15.538	-11.075	-8.272	-10.680	-11.522	-11.987
İç Borçlanma, Net	**4.461**	**8.915**	**13.859**	**54.770**	**23.329**	**14.999**	**17.881**
TL Cinsinden Hazine Bonosu	-8.224	-3.460	7.844	58	-4.511	-9.525	3.684
Satış	18.530	15.903	18.606	19.332	17.543	725	3.684
Ödenen	-26.754	-19.363	-10.762	-19.275	-22.054	-10.250	0
TL Cinsinden Devlet Tahvili	18.171	15.828	14.824	60.943	39.021	27.212	17.824
Satış	95.404	92.180	83.270	130.485	142.287	111.348	98.215
Ödenen	-77.232	-76.352	-68.446	-69.542	-103.266	-84.136	-80.391
Döviz Cinsinden Devlet Tahvili	-5.486	-3.453	-8.809	-6.230	-11.181	-2.688	-3.627
Satış	2.297	8.139	2.107	80	2.807	0	0
Ödenen	-7.784	-11.592	-10.917	-6.310	-13.988	-2.688	-3.627
Net Borç Verme (-)	**314**	**-553**	**1.185**	**2.389**	**-1.197**	**-2.416**	**-1.617**
Borç Verme	918	368	1.749	3.080	619	305	152
Geri Ödeme (-)	604	921	564	690	1.816	2.720	1.769
Özelleştirme Geliri	**7.159**	**2.007**	**64**	**0**	**0**	**0**	**0**
TMSF Gelir Fazlaları				**634**	**658**	**1.300**	**606**
Kasa/Banka ve Diğer İşlemler	**-4.918**	**4.360**	**2.801**	**-2.159**	**5.578**	**-6.289**	**4.848**
	(GSYH'ye Oran, Yüzde)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nakit Dengesi	**-0,8**	**-1,6**	**-2,0**	**-6,0**	**-3,5**	**-1,1**	**-2,1**
Finansman	**0,8**	**1,6**	**2,0**	**6,0**	**3,5**	**1,1**	**2,1**
Dış Borçlanma, Net	**-0,1**	**-0,3**	**0,4**	**0,6**	**0,7**	**0,2**	**0,3**
Kullanım	2,4	1,5	1,5	1,5	1,7	1,1	1,2
Ödenen	-2,4	-1,8	-1,2	-0,9	-1,0	-0,9	-0,8
İç Borçlanma, Net	**0,6**	**1,1**	**1,5**	**5,7**	**2,1**	**1,2**	**1,3**
TL Cinsinden Hazine Bonosu	-1,1	-0,4	0,8	0,0	-0,4	-0,7	0,3
Satış	2,4	1,9	2,0	2,0	1,6	0,1	0,3
Ödenen	-3,5	-2,3	-1,1	-2,0	-2,0	-0,8	0,0
TL Cinsinden Devlet Tahvili	2,4	1,9	1,6	6,4	3,6	2,1	1,3
Satış	12,6	10,9	8,8	13,7	12,9	8,6	6,9
Ödenen	-10,2	-9,1	-7,2	-7,3	-9,4	-6,5	-5,7
Döviz Cinsinden Devlet Tahvili	-0,7	-0,4	-0,9	-0,7	-1,0	-0,2	-0,3
Satış	0,3	1,0	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0
Ödenen	-1,0	-1,4	-1,1	-0,7	-1,3	-0,2	-0,3
Net Borç Verme (-)	**0,0**	**-0,1**	**0,1**	**0,3**	**-0,1**	**-0,2**	**-0,1**
Borç Verme	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0
Geri Ödeme (-)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
Özelleştirme Geliri	**0,9**	**0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
TMSF Gelir Fazlaları	**-**	**-**	**-**	**0,1**	**0,1**	**0,1**	**0,0**
Kasa/Banka ve Diğer İşlemler	**-0,6**	**0,5**	**0,3**	**-0,2**	**0,5**	**-0,5**	**0,3**

Kaynak: Hazine, Aylık Ekonomik Göstergeler, Temmuz 2013

Tablodan görüleceği üzere Merkezi Yönetim Bütçesi Finansmanı, bütçe açığında görülen azalmaya paralel olarak, yıllar itibariyle iyileşme göstermektedir. 2006-2009 yılları arasında küresel krize bağlı olarak, bütçe açığı artmış ve buna paralel olarak da finansman borçlanma yoluyla sağlanmıştır. Nitekim 2006 yılında iç borçlanma miktarı 4.461 Milyon TL iken 2009 yılında 54.770 Milyon TL olmuştur. Kriz sonrası uyum politikaları kapsamında söz konusu bütçe açığı, gelirdeki artışla birlikte azalmaya başlamış ve nihayet 2012 yılında iç borç 17.881 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Tabloda göze çarpan bir diğer unsur ise yıllar itibariyle özelleştirme gelirlerindeki azalıştır. Özellikle 2006 yılında 7.159 Milyon TL olan özelleştirme geliri, 2009'dan buyana sıfırdır. Vergi gelirlerindeki gerçekleşmeler ise bütçe hedefine oldukça yakındır. Dolayısıyla kamu gelirlerinde artış, finansman sıkıntısını büyük oranda ortadan kaldırmakta ve bütçenin faiz dışında fazla vermesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2011 yılında başlayan ve 2012 yılında da devam eden 13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında yapılan tahsilatların etkisiyle, 2012 yılında nakit esaslı gelir tahsilatı 2011 yılına göre % 13,4 artarak 326,8 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Devreden emanetler ile cari yıl bütçe ödeneklerinden yapılan nakit bazlı faiz dışı harcamalar 354,6 Milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu kapsamda 2012 yılında nakit bazda 20,1 Milyar TL faiz dışı fazla oluşmuştur. Diğer taraftan 2008-2012 döneminde Hazine hesaplarına aktarılacak olan İşsizlik Sigortası Fonu nema gelirlerinden 2012 yılında 1,3 Milyar TL, Özelleştirme Fonundan ise nakit fazlası olarak 1,7 Milyar TL aktarım yapılmıştır. Faiz ödemeleri ise 47,9 Milyar TL olarak gerçekleşmiş ve 2012 yılı Hazine nakit dengesi 24,7 Milyar TL açık vermiştir. 2012 yılına ilişkin bütçe gelirlerinin tahsilat oranları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 46 2012 Yılı Genel Bütçe Gelirleri Tahsilat Oranları (%)

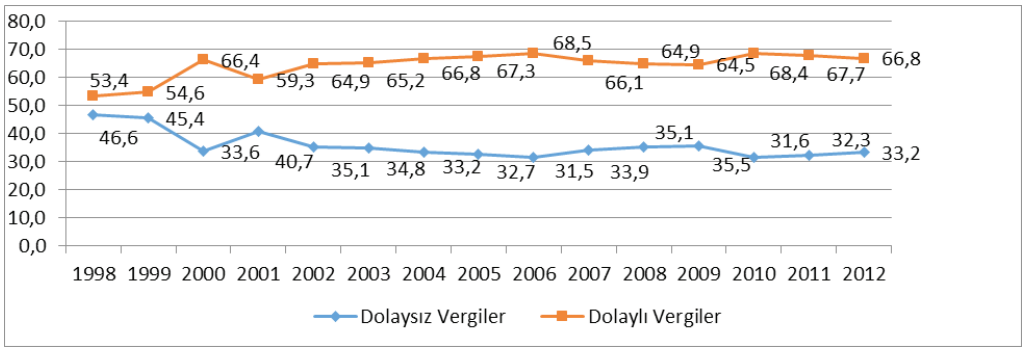
	Tahakkuka Göre	Bütçe Hedefine Göre
Genel Bütçe Gelirleri	70,1	100,0
I-Vergi Gelirleri	84,9	100,4
Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	82,0	105,6
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	70,8	100,4
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	83,0	99,7
Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergil	100,0	93,9
Damga Vergisi	77,1	100,9
Harçlar	83,4	104,0
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	10,4	83,4
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Geliri	93,5	151,3
III-Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gelirler	100,0	133,3
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	22,5	109,6
V-Sermaye Gelirleri	99,9	17,9
VI-Alacaklardan Tahsilat	100,0	495,8

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

2012 yılında merkezi yönetim bütçe açığının revize hedefe göre % 0,3 puan daha düşük gerçekleşmesinin temel nedeni gelirlerde gerçekleşen artıştır. Revize OVP'de GSYİH'ye oran olarak % 22,9 olarak öngörülen gelirler % 23,4 olarak gerçekleşirken, artışa en büyük katkı özel tüketim vergisi (ÖTV), kurumlar vergisi ve vergi dışı gelirlerden olmuştur. Bu dönemde bütçe harcamalarındaki artış ise sınırlı kalmış ve OVP'de GSYİH'ye oran olarak % 25,3 olarak öngörülen harcamalar % 25,4 olarak gerçekleşmiştir. OVP'ye göre 0,1 puan yüksek gerçekleşen faiz hariç bütçe giderlerindeki artış ise temel olarak sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri ile yatırım harcamalarından kaynaklanmıştır. Kamu gelirleri içindeki vergi gelirlerinin

tür itibariyle dağılımı ise esas itibariyle vergi sistemi hakkında ipucu vermektedir. 2012 yılı bütçe açığı bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında, GSYİH'ye oran olarak % 1,4'ten % 2'ye yükselmiştir. Bunun temel sebebi GSYİH'ye oran olarak 1,2 puan seviyesinde harcama artışına karşın gelirdeki artışın % 0,5 puan seviyesinde kalmasıdır. Artışın temel kaynakları harcamalarda, personel harcamaları ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) transferi; gelirlerde teşebbüs ve mülkiyet gelirleridir. SGK transferinde bir önceki yıla göre yüksek artışın önemli bir sebebi 6111 sayılı Kanun kapsamında yeniden yapılandırılan prim borcu peşinatlarının 2011 yılında tahsil edilerek SGK dengesini iyileştirmesi, dolayısıyla MYB harcamalarını azaltması ancak bahse konu Kanun kapsamında yapılan taksit ödemelerinin 2012 yılında aynı olumlu etkiyi oluşturmamasıdır.

Şekil 4 Genel Bütçe Dolaylı-Dolaysız Vergi Dağılımı (%)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

Şekilde görüldüğü üzere Türkiye'de vergi gelirlerinin dolaylı ve dolaysız ayrımında yıllar itibariyle dolaylı vergiler dolaysız vergilere göre ağırlıklıdır. Bu durum Türk Vergi Sisteminde kronikleşmiş bir sorun olarak ifade edilebilir. Nitekim dolaysız vergilerin sübjektif yanlarının bulunması ve ödeme gücünü dikkate alması nedeniyle daha adil bir vergilemeye neden olduğu teorik olarak bilinmektedir. Benzer biçimde dolaylı vergilerin ise objektif nitelikte olması, ödeme gücünü dikkate almaması, kolay yansıtılması, kişinin şahsi özelliklerini değerlendirmemesi ve tersine artan oranlı bir yapıya sahip olması nedeniyle vergilemede adaletsizliğe neden olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Türk Vergi Sisteminin yoğun olarak dolaylı vergiler üzerinden çalışması, vergi sisteminin adaletsiz sonuçlar vermesine neden olmaktadır. Yıllar itibariyle vergi gelirlerinin tür itibariyle dağılımına bakıldığında ise 1998 yılında % 53.4 olan dolaylı vergilerin ağırlığı, 2012 yılında % 66.8'e yükselmiştir. Diğer yandan dolaysız vergilerin payı ise tam tersine azalış göstererek % 46.6'dan %33.2'ye gerilemiştir. Bu durum vergi sisteminin daha çok dolaysız vergiler üzerinden finanse edilmesi gereği ile ters düşmektedir.

Diğer yandan Merkezi Yönetim Bütçesinin gelir, gider ve dengesine ilişkin olarak Milli Hasıla'ya olan oransal büyüklükleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 47 Merkezi Yönetim Bütçesi Gelir, Gider ve Dengesi (%, GSYİH'ya Oran Olarak)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bütçe Gelirleri/ GSYH	22,7	22,2	22,0	23,5	22,9	22,6	22,1	22,6	23,1	22,9	23,4
Vergi Gelirleri/GSYH	17,2	18,1	18,0	18,4	18,1	18,1	17,7	18,1	19,2	19,6	19,7
Vergi Dışı Gelirler/GSYH	5,4	4,1	4,0	5,1	4,7	4,5	4,4	4,5	4,0	3,3	3,7
Bütçe Giderleri/GSYH	34,1	31,1	27,2	24,6	23,5	24,2	23,9	28,2	26,8	24,2	25,4
Faiz Hariç Gider/GSYH	19,4	18,2	17,1	17,6	17,4	18,4	18,6	22,6	22,4	21,0	22,0
Cari Transferler/GSYH	7,3	6,9	6,5	7,1	6,6	7,5	7,4	9,7	9,3	8,5	9,1
Faiz Giderleri/GSYH	14,8	12,9	10,1	7,0	6,1	5,8	5,3	5,6	4,4	3,3	3,4
Sermaye Giderleri/GSYH	2,2	1,7	1,5	1,6	1,6	1,5	1,9	2,1	2,4	2,4	2,4
Bütçe Dengesi/GSYH	-11,5	-8,8	-5,2	-1,1	-0,6	-1,6	-1,8	-5,5	-3,6	-1,4	-2,0
Faiz Dışı Bütçe Fazlası/GSYH	3,3	4,0	4,9	6,0	5,4	4,2	3,5	0,0	0,7	1,9	1,4

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

Buna göre 2002 yılında bütçe gelirlerinin milli hasılaya oranı %22.7 iken 2012 yılında %23.4'e yükselmiştir. Vergi gelirlerin de ise yine benzer biçimde bir artış söz konusudur. 2002 yılında %17.2 olan vergi gelirlerinin milli hasılaya olan oranı 2012 yılında%19.7'dir. Bununla birlikte vergi dışı gelirlerde ise bir azalış göze çarpmaktadır. Nitekim bu azalış özelleştirme gelirlerindeki azalışla da uyumludur. Gider bütçesine bakıldığında ise harcamaların yıllar itibariyle azalış içinde olduğu görülmektedir. Nitekim kriz sonrası yıllar olan 2002 ve sonrasında hızlı bir azalış görülürken, 2008 yılında global kriz ve daralma kapsamında harcamaların arttığı görülmektedir. 2009 sonrasında ise yine benzer süreç devam etmekte ve bütçe harcamalarının milli hasılaya olan oranı % 25.4 olarak gerçekleşmektedir. Tabloda dikkat çeken bir diğer önemli unsur ise faiz giderlerinin milli hasılaya olan oranında ciddi bir düşüş yaşanmasıdır. Buna göre kriz yıllarında faiz giderleri % 13'ler seviyesindeyken, 2012 yılında bu oran % 3.4'tür.

III. 4. KAMU BORÇLANMASI

III. 4. 1. İÇ BORÇLANMA

Bütçe disiplinine genelde uyulmaması ve sıklıkla başvurulan popülist yaklaşımlar nedeniyle özellikle 1980'li yılların sonlarına doğru oluşan ve giderek büyüyen bütçe açıklarının finansmanında vergilendirme yapısının etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması cihetine gidilmemiş ve borçlanma yoluna gidilmiştir. Kamu kesiminin finansman gereksiniminin karşılanmasında iç borçlanma 1990'lı yılların başlarından itibaren giderek önem kazanmış, kamu kesimi, başlangıçta sermaye piyasasında tasarrufların giderek önemli bir müşterisi olurken, daha sonraki yıllarda fonların hemen tümünü talep eder konuma gelmiş ve iç borç stoku logaritmik bir hızla büyüyerek önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu yaklaşımda kamu kesiminin finansmanında "vergi alma borç al" şeklinde özetlenebilecek bir finansman politikasının benimsenmiş olması önemli rol oynamıştır. Yoğun ve hacimli kamu kesimi borçlanması, kısa sayılabilecek bir zaman süreci içerisinde, faiz düzeyini yükseltici yönde yarattığı baskı ve zaman içerisinde ivme kazanarak hızla büyüyen borç stoku ile birikmiş eski borçların faizlerinin dahi yeni borçlanmalarla ödenebilir hale geldiği bir büyüklüğe erişmiştir. Bu durum, personel harcamaları ve faiz ödemeleri dışında hemen tüm kamu harcama kalemlerinde, sabit sermaye birikimini ve kamu hizmet ve sosyal görevlerini aksatacak ölçüde reel kesintilere gidilmesine rağmen, kamu açığının genişlemesine, reel faizlerin yükselmesine yol açmıştır. Yükselen reel faizler giderek, kamu finansman açığının daha da büyümesine ve yüksek reel faiz - yüksek finansman açığı – yüksek borçlanma gereği ve yüksek faiz sarmalının oluşmasına yol açmış ve neticede kamu bankaları bilançolarına gizlenmiş olan görev zararı biçimindeki ilave finansman açıkları ile birlikte Şubat 2001 krizini tetikleyen başlıca faktör olmuştur.

Borçlanmaya dayalı bir kamu finansman politikası izlenmesinin doğal bir sonucu olarak yükselen reel faiz hadleri, fiziki sermaye yatırımlarını ciddi biçimde düşürerek ülkenin kalkınmasını olumsuz yönde etkilemiş, gelir dağılımı adaletsizliğini daha da kötüleştirmiştir. Diğer taraftan yüksek reel faiz hadleri, sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesinin olanaklı kıldığı kısa vadeli yabancı sermaye akışıyla yabancılara, önemli düzeyde servet transferi olanağı yaratan bir temel araç haline gelmiştir. 1990'lı yılların sonlarında % 25.2 gibi çok aşırı bir seviyeye kadar tırmanan reel faizler 2000 yılı başında uygulamaya konulan istikrar programına duyulan güven ile hedeflenen enflasyon paralelinde dramatik bir düşüş göstermiş ve 2000 yılı genelinde enflasyon haddinin altında kalarak negatif reel faiz oluşumuna yol açmış, ancak Kasım 2000 krizinin ardından tekrar yükselmiştir. 2001 yılı başında göreli olarak biraz gerileyen faiz hadleri Şubat krizi ile birlikte yeniden yükselmiştir.

2001 yılı Şubat ayında finansal piyasalarda yaşanan derin krizin ertesinde uygulamaya konulan istikrar programı ile makul düzeye gerileyen reel faizler, sözü edilen yılın ortasına doğru ortaya çıkan siyasi bunalım sonucu ve rating firmalarının Türkiye notunu düşürmelerinin de etkisiyle tekrar, orta vadede sürdürülmesi olanaksız ve istikrar programının devamını tehdit edici bir seviyeye çıkmıştır. Ocak 2002 ayında net satışla ağırlıklandırılmış ortalama bileşik ihale faizi % 74.5 iken, bu oran Mayıs ayında % 56.6'ya gerilemiş ancak daha sonra siyasi belirsizlik algılamasının etkisiyle Haziran 2002 ayında % 72.1'e yükselmiş ve borçlanma vadeleri kısalmıştır.

Şubat krizi ertesinde Mayıs 2001 ayında kamu bankalarının bilançolarına gizlenmiş olan birikmiş görev

zararlarının karşılanması ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamına alınan bankaların mali yapılarının güçlendirilmesi amacıyla bu bankalara devlet iç borçlanma senetleri verilmiştir.

İç borçlanma gereğini düşürmek ve iç borcun vadesini uygun maliyetlerle azaltmak ve bankacılık kesiminin döviz kuru riskinin azaltılmasına yardımcı olmak amacıyla Haziran 2001 ayında iç borç takas işlemi yapılmıştır.

Yaşanan krizler sonrası faiz hadlerinde meydana gelen hızlı tırmanma, bankacılık kesiminde yaşanan sorunların kamu maliyesine getirdiği ek yük ve bütçe açığının finansmanında süregelen kaynak ihtiyacı iç borç stokunun, 2001 yılında olduğu gibi, 2002 yılında önemli ölçüde artması sonucunu doğurmuş ve 2001 yılı sonu itibariyle 122.2 Katrilyon olan kamu iç borç stoku 2002 yılı sonunda 149.9 Katrilyona yükselmiştir.

Kararlı biçimde sürdürülen sıkı maliye politikasına ve nominal faiz hadlerindeki gerilemeye rağmen iç borç stokundaki tırmanma biraz yavaşlamakla beraber 2003 ve 2004 yıllarında da sürmüştür. Merkezi yönetim İç borç stoku 2002 yılı sonundaki 149.9 Katrilyon düzeyinden 2003 yılı sonunda 194.4 Katrilyon düzeyine, 2004 yılı sonunda ise 233.9 Katrilyon düzeyine çıkmıştır.

2005 yılında istikrar programları uyarınca uygulanmakta olan sıkı maliye politikasının özenle sürdürülmesi ve nominal ve reel faiz hadlerindeki gerilemelerin etkisiyle kamu kesimi borçlanma gereğinde bir önceki yıla göre önemli bir düşme gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplam kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya olan oranı bir önceki yıla ilişkin % 4.7 oranından 2005 yılı sonunda % (-) 0.4'e düşmüştür. 2005 yılı sonu itibariyle merkezi yönetim toplam iç borç stoku 258.4 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı sonu itibariyle merkezi yönetim dış borç stoku bir önceki yıl sonuna göre % 7.9 oranında bir artışla 91 Milyar 531 Milyon TL eşdeğerine yükselirken, toplam borç stoku % 4.7 oranında bir artışla 351 Milyar 289 Milyona çıkmıştır. 2004 yılına kadar yükselme eğilimi gösteren kamu net borç stoku 2005 yılından başlayarak 2008 yılına kadar devam eden bir azalma dönemine girmiştir.

Sıkı maliye politikası uygulaması 2006 yılında da sürdürülmüş, özelleştirme gelirlerindeki dikkat çekici artışın da etkisiyle konsolide bütçe borçlanma gereğinin GSMH'ya olan oranı % 0.8'e, toplam kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya olan oranı ise % (-) 2.6'ya gerilemiştir.

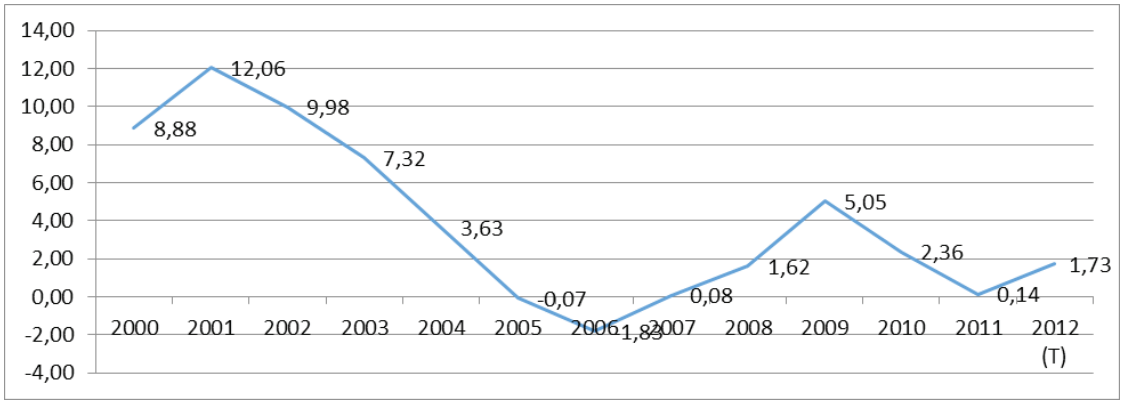
2006 yılında toplam kamu borç stokundaki artış sürmüş ve anılan yıl sonu itibariyle 365.6 Milyar TL düzeyine çıkmış, ancak kamu net borç stokunda 2005 yılında başlayan azalma süreci devam etmiş ve kamunun net borç stoku 2005 yılı sonundaki 270.6 Milyar TL düzeyinden 2006 yılı sonunda 258.2 Milyar TL'ye gerilemiştir.

2007 yılında ise toplam kamu brüt borç stokunda da daralma süreci başlamıştır. 2007 yılında bir önceki yıl sonuna göre toplam brüt borç stoku % 3.0 oranında bir azalma ile 355.5 Milyar TL düzeyine, toplam kamu net borç stoku ise % 4.1 oranında bir küçülme ile 248.4 Milyara düşmüştür.

Seçim yılı olmasının ve ekonomideki göreli yavaşlamanın etkisiyle Merkezi Yönetim Bütçesi 2007 yılı gerçekleşmelerinde bir önceki yıla göre biraz bozulma gözlemlenmiş ve bütçe dengesi (-) 4.6 Milyar TL'den (-) 13.9 Milyar TL'ye yükselirken, 'faiz dışı denge' 41.3 Milyar TL'den 34.8 Milyar TL'ye gerilemiş, bu gelişme Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSYİH oranına da yansımıştır. 2006 yılında (-) 1.4 olan kamu Kamu Kesimi Borçlanma Gereği /GSYİH oranı 2007 yılında yaklaşık 0.19 olarak gerçekleşmiştir.

2001 krizini izleyen dönemde gerçekleştirilen göreli olarak hızlı büyüme süreci 2007 yılından itibaren giderek belirginleşen bir biçimde yavaşlama süreci içine girmiştir. Küresel düzeyde finansal piyasalarda başlayıp daha sonra reel ekonomileri sarsan krizin 2008 yılı ikinci çeyrek döneminden itibaren ülkemizi olumsuz yönde etkilemeye başlaması ve ekonominin 2008 yılı son çeyreğinden itibaren derin bir resesyon sürecine girmesi kamu maliyesini olumsuz yönde etkilemiştir. Daralan ekonomik faaliyet hacmi ve artan işsizlik kamu gelirlerini azaltırken, alınması gereken mali teşvik önlemleri kamu harcamalarını arttırmıştır. Bu olumsuz gelişme bütçe açığını genişletirken, faiz dışı fazlanın küçülmesini, borçlanma gereğinin artışını beraberinde getirmiştir.

Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSYİH (%)

Kaynak. Hazine Müsteşarlığı

Uygulanan istikrar programı doğrultusunda gerek enflasyon haddinin istikrarlı bir düşüş sergilemesi gerek risk algılamalarının iyileşmeye yüz tutması sonucu 2003 ve 2004 yılları boyunca belirgin bir düşme gösteren nominal ve reel faiz hadlerindeki bu gerileme eğilimi 2005 yılı boyunca ve 2006 yılı ilk dört aylık döneminde de sürmüştür. Ancak Mayıs-Haziran 2006 aylarında uluslararası finansal piyasalarda meydana gelen dalgalanma Türkiye'de diğer ülkelere göre daha şiddetli bir biçimde hissedilmiş ve borçlanma faiz hadlerinde önemli bir yükselme meydana gelmiştir.

2008 yılı ortalarından itibaren küresel krizin yansımalarının açık biçimde ortaya çıkması ile birlikte Merkez Bankası fiyat istikrarı hedefi ile uyumlu olacak şekilde krizin iktisadi faaliyet hacmi ve finansal istikrar üzerine olacak olumsuz etkilerini azaltmaya dönük bir politika üzerinde odaklanmıştır. Ekim 2008 ayında % 16.75 düzeyinde bulunan Merkez Bankası gecelik borçlanma faiz oranı Kasım ayından itibaren 2009 yılı Kasım ayına kadar olan 13 aylık dönemde her ay yapılan indirimlerle Kasım 2009 itibariyle % 6.5'e düşürülmüştür. Merkez Bankası'nın politika faiz oranlarını ısrarlı bir biçimde azaltması ve likiditeyi arttırmasının yanı sıra, ekonomik kriz sürecinde firmaların leverage (kredi/özsermaye) oranını düşürme çabaları, bankaların risk almama düşüncesiyle kredi kullandırmak yerine kamu kağıtlarını tercih etmeleri2008 yılı sonlarından itibaren Hazine iç borçlanma maliyetlerinin sürekli ve ciddi biçimde gerilemesinde başta gelen unsurlar olmuştur.

2009 yılına kadar artış gösteren Kamu Kesimi Borçlanma Gereği 2009 yılında % 5,5 olarak gerçekleşmiş daha sonra 2010 yılında ise % 3 civarına düşmüştür. 2011 yılında ise bu oran % 0.4 olmuştur. Merkezi yönetim bütçe dengesinde yaşanan iyileşme ile birlikte mahalli idareler dengesinin fazlaya dönmesi 2011 yılında kamu kesimi açığının düzelmesinde etkili olmuştur. Diğer yandan bu oran 2012 yılında % 1.6 olarak gerçekleşerek artış göstermiştir. 2012 yılında Kamu Kesimi Borçlanma Gereği açığına en büyük katkı sosyal güvenlik sisteminin açığını da kapsayan merkezi yönetim bütçesinden kaynaklanmaktadır.

Küresel ekonomide yaşanan dengesizliklerin iç borçlanma piyasasına etkilerinin asgari seviyede tutulabilmesi ve son yıllarda borç dinamiklerine ilişkin elde edilen kazanımların korunabilmesi amacıyla para ve maliye politikaları ile uyumlu borçlanma stratejilerine 2012 yılında da devam edilmiştir. Gerek yurtiçi gerekse yurtdışındaki ekonomik koşullar ve piyasa gelişmeleri göz önünde bulundurularak borç yönetiminin orta ve uzun vadeli hedefleri doğrultusunda yürütülen finansman programı sayesinde 2012 yılında merkezi yönetim iç borç stokunun gerek vade yapısında gerekse faiz ve döviz kompozisyonunda önemli kazanımlar kaydedilmiştir. Bu kapsamda, 2003 yılından itibaren uygulanmakta olan risk analizine dayanan borçlanma stratejileri çerçevesinde iç piyasadan yapılan borçlanmaların ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması sonucu Şubat 2012 itibarıyla döviz cinsi iç borcun tamamı itfa edilmiş ve iç borç stoku içerisindeki döviz cinsi senetlerin payı sıfırlanmıştır. Böylece döviz kuru oynaklığından dolayı iç borç stokunda oluşabilecek kur riski ortadan kaldırılmıştır. Diğer yandan 2012 yılından bu yana 2, 5 ve 10 yıl vadeli TL cinsinden sabit faizli kuponlu senetlerin düzenli olarak ihracına başlanmıştır. Bu çerçevede, daha önce gösterge tahvil olarak ihraç edilen kuponsuz borçlanma senetlerinin yerini 2 yıl vadeli TL cinsinden sabit kuponlu tahviller almıştır. Ayrıca, borçlanma vadesinin uzatılmasına yönelik ilk olarak 2010 yılında ihraç edilen 10 yıl vadeli enflasyona endeksli ve sabit

faizli devlet iç borçlanma senetleri (DİBS) ihraçlarına 2012 yılında da devam edilmiştir. Bu gelişmeler; likiditenin, getiri eğrisi üzerinde daha geniş bir vade aralığına yayılmasını sağlayarak gerek birincil gerekse ikincil piyasada fiyat etkinliğinin de artmasına katkıda bulunmuştur. 2012 yılının ilk yarısındaki parasal sıkılaşma, borçlanma maliyetleri üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturmuş ancak yılın ikinci yarısında para politikasının gevşemesi, ülkemiz kredi notunda meydana gelen artış ve azalan finansman ihtiyacına paralel olarak Hazine iç borç çevirme oranının düşmesiyle birlikte yılın son çeyreğinde hem birincil hem de ikincil piyasada DİBS faiz oranlarında tarihi düşük seviyeler gözlenmiştir.

2005 yılı sonu itibariyle 331.5 Milyar TL olan merkezi yönetim toplam borç stoku, 2006 yılı sonu itibariyle ise 345.0 Milyar TL düzeyine yükseldikten sonra azalma eğilimi içine girmiş ve 2007 yılı sonu itibariyle 333.4 Milyar TL düzeyine inmiştir. 2007 yılında bir önceki yıla göre nominal anlamda da küçülme göstermiş olan merkezi yönetim iç borç stoku, kararlı biçimde uygulanan sıkı maliye politikasının ve faiz hadlerindeki belirgin gerilemenin katkısıyla, 2004-2007 döneminde reel anlamda ve GSMH'ya olan oran itibariyle daha da dramatik bir biçimde küçülmüştür.

Küresel finansal piyasalarda 2007 yılı ortalarından itibaren hissedilmeye başlanan gerginliğin, ABD mortgage piyasalarında ortaya çıkan sarsıntı ile birlikte derinleşerek 2008 yılı ortalarına doğru krize dönüşmesi, hemen tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kamu finansmanı alanında olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Ekonomik küçülme ve daralan faaliyet hacmi ve ekonomik faaliyeti canlandırmak amacıyla uygulamaya konulan vergi indirimleri nedeniyle vergi gelirleri ve sosyal sigorta prim tahsilatları düşerken, yine kriz nedeniyle başvurulan mali teşvik önlemleri bütçe açığının ve borçlanma gereksiniminin artmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler merkezi yönetim toplam borç stokunun, 2007 yılında gerilemiş olduğu 333.5 Milyar TL düzeyinden 2008 yılında 380.3 Milyar TL ve 2009 yılında da 441.4 Milyar TL düzeyine çıkması sonucunu getirmiştir. Aşağıda verilen tabloda merkezi yönetim borç stokunda meydana gelen gelişmeler verilmektedir.

Tablo 48 Merkezi Yönetim Borç Stoku

	Milyar TL									
	2003	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Toplam Stok	**282,8**	**316,5**	**331,5**	**345,1**	**333,5**	**380,3**	**441,5**	**473,6**	**518,4**	**532,2**
Sabit	138,3	170,5	166,3	186,3	186,0	216,7	235,9	265,3	307,0	318,1
Değişken	126,1	127,7	146,8	140,9	125,0	141,9	167,9	155,3	147,1	137,8
TÜFE'ye Endeksli	18,4	18,4	18,4	17,8	22,5	21,7	37,7	53,0	64,3	76,3
İç Borç Stoku	**194,4**	**224,5**	**244,8**	**251,5**	**255,3**	**274,8**	**330,0**	**352,8**	**368,8**	**386,5**
Sabit	85,0	115,6	111,1	121,1	128,1	140,6	155,1	175,7	192,4	201,9
Değişken	90,9	90,5	115,3	112,6	104,7	112,5	137,3	124,1	112,1	108,4
TÜFE'ye Endeksli	18,4	18,4	18,4	17,8	22,5	21,7	37,7	53,0	64,3	76,3
Dış Borç Stoku	**88,4**	**92,0**	**86,7**	**93,6**	**78,2**	**105,5**	**111,5**	**120,7**	**149,6**	**145,7**
Sabit	53,3	54,9	55,2	65,3	57,9	76,1	80,9	89,5	114,6	116,2
Değişken	35,1	37,2	31,5	28,3	20,3	29,4	30,6	31,2	35,0	29,5
TL Stok	**151,8**	**185,0**	**206,9**	**216,8**	**229,2**	**251,8**	**312,8**	**347,3**	**365,0**	**386,5**
Sabit	68,6	94,9	101,4	111,5	117,0	126,3	144,9	170,3	188,7	201,9
Değişken	64,7	71,7	87,0	87,6	89,7	103,9	130,3	124,0	112,0	108,4
TÜFE'ye Endeksli	18,4	18,4	18,4	17,8	22,5	21,7	37,7	53,0	64,3	76,3
Döviz Stok	**131,0**	**131,5**	**124,7**	**128,3**	**104,3**	**128,5**	**128,7**	**126,2**	**153,3**	**145,7**
Sabit	69,7	75,5	64,8	74,9	69,0	90,5	91,1	94,9	118,3	116,2
Değişken	61,3	56,0	59,8	53,4	35,3	38,0	37,6	31,3	35,0	29,5

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

Merkezi yönetim borç stoku 2012 yılsonunda 532,2 Milyar TL tutarında gerçekleşmiştir. Stokun GSYİH'ye oranındaki gerileme trendi 2012 yılında da devam etmiş ve söz konusu oran 2011 yılında % 39,9 iken, 2012 yılsonu itibarıyla yaklaşık 2,4 puanlık bir düşüşle % 37,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim borç

stokunun % 73,1'ini iç borçlar, % 26,9'unu dış borçlar oluşturmaktadır. Döviz cinsi iç borç yükümlülüğünün bulunmaması nedeniyle iç borç stoku üzerindeki kur riski ortadan kalkmıştır. Bununla birlikte, 2011 yılsonu itibarıyla % 59,2 olan merkezi yönetim toplam borç stoku içindeki sabit faizli borçların ağırlığı, 2012 yılında % 59,8'e çıkmış, böylece borç stokunun faiz değişimlerine olan duyarlılığındaki azalma devam etmiştir.

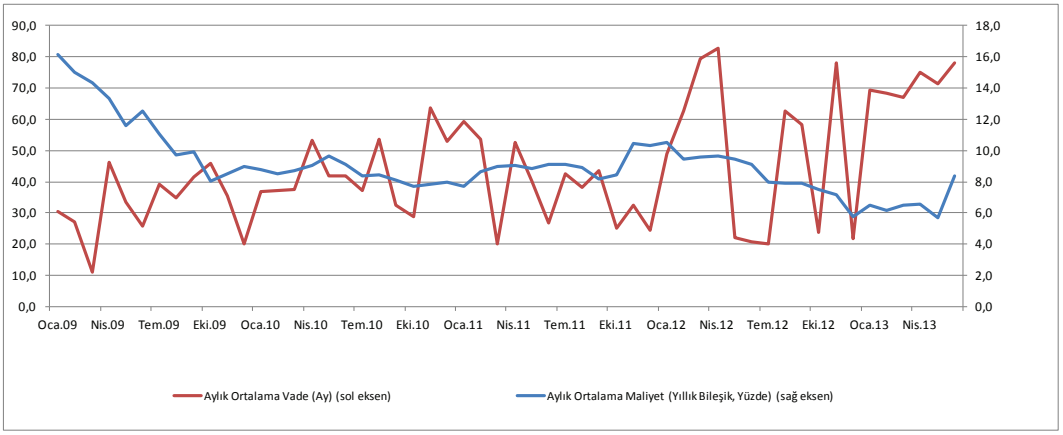
2012 yılı içerisinde kamu sektörü net borç stokunda da merkezi yönetim ve genel yönetim sektörü yükümlülüklerinde yaşanan gerçekleşmelere paralel gelişmeler yaşanmış olup, 2012 yılı sonu itibarıyla kamu net borç stokunun GSYİH'ye oranı 2011 yılı sonuna göre 5,4 puanlık bir azalma ile % 17 seviyesine gerilemiştir. Kamu sektörü finansal varlık ve mevduatlarının, brüt borç stokundan oransal olarak daha hızlı artmış olması kamu net borç stokunun GSYİH'ye oranının azalmasına imkân vermiştir. Kamu net borcundaki yapısal iyileşmenin önemli bir etkisi de kamunun döviz cinsi net yükümlülüklerinde görülmektedir. 2012 yılı sonu itibarıyla döviz cinsi kamu net borcunun GSYİH'ye oranı % -3,3 seviyesinde gerçekleşerek kamu sektörünün net döviz cinsi varlık-yükümlülük dengesinde ciddi bir iyileşmeye işaret etmiştir.

III. 4. 1. 1. 2012 Yılı İç Borçlanmanın Enstrümanlara Göre Dağılımı

2012 yılında nakit bazda toplam iç borçlanmanın % 65,7'si TL cinsi sabit kuponlu, % 18,8'i TL cinsi enflasyona endeksli, % 13'ü TL cinsi kuponsuz, % 0,9'u TL cinsi değişken faizli devlet iç borçlanma senedi ihracı ile sağlanırken, TL cinsi kira sertifikası ihracı % 1,6 ve TL cinsi gelire endeksli senet (GES) ihracı % 0,1 olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında yapılan 38 adet ihale ile iç borçlanmanın % 98,3'ü sağlanırken, borçlanmanın kalan % 1,7'si doğrudan satış yoluyla gerçekleştirilmiştir. Özellikle ülkemize yönelik risk algılamalarındaki iyileşmeye paralel olarak hem yerli hem de yabancı yatırımcıların DİBS'lere ilgisi 2012 yılı içerisinde önemli ölçüde artmıştır. Yapılan ihalelerde ortalama olarak teklifin satış miktarına oranı 2011 yılında kaydedilen 1,9 seviyesinden 2012 yılında yaklaşık 2,4'e yükselmiştir. Yurtdışı yerleşiklerin iç borç stoku içerisindeki payı da aynı dönemde % 17,3 seviyesinden % 23,2 seviyesine yükselmiştir. Bunun yanı sıra, 2011 yılında 44,7 ay olan piyasadan yapılan iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama vadesi 2012 yılında 60,8 aya yükselmiştir. Aynı dönemde, TL cinsi sabit faizli iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama maliyeti % 8,7 seviyesinden % 8,8 seviyesine yükselmiştir. Nitekim borçların aylık ortalama vadeleri ile maliyetleri aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil 5 İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi Ve Maliyeti

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Şekilden de görüleceği üzere kamu borç stoku göstergelerindeki iyileşme eğilimi, 2012 yılında da devam etmiştir. Kamu borç oranları azalmaya devam etmiş, borçlanmanın reel maliyeti düşük seviyelerde gerçekleşmiş, borç stokunun ortalama vadesi uzamış, borç stoku içinde faiz ve döviz kuruna duyarlı borç senetlerinin payı azalmış ve iç borç çevirme oranı gerilemiştir. 2012 yılının ilk dokuz ayı sonunda, toplam kamu net borç stoku ve AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun GSYİH'ye oranları, bir önceki yıl sonuna göre 4,4 ve 2,7 puan azalarak, sırasıyla % 18 ve % 36,7 olarak gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim borç stoku ise, 2012 yılı sonunda, 2011 yılındaki seviyesini korumuştur.

Hazine'nin, borç stokunun likidite, faiz oranı ve döviz kuruna olan hassasiyetini azaltma yönündeki borçlanma stratejisi, 2012 yılında da devam etmiştir. Bu bağlamda, sabit getirili borç senetlerinin toplam borç stoku içindeki payında artış olduğu görülmektedir. Kamu mevduatının aylık ortalama borç servisini karşılama oranı ise % 308,6 düzeyindedir. Nakit iç borçlanmanın ortalama vadesinin 2011 yılı ortalamasına göre belirgin olarak artmasıyla birlikte, toplam iç borç stokunun vadeye kalan süresi 33,6 aya çıkmıştır. Yapılan borçlanmanın, gerçekleştirildiği birimlerin dikkate alındığı veriler ise aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

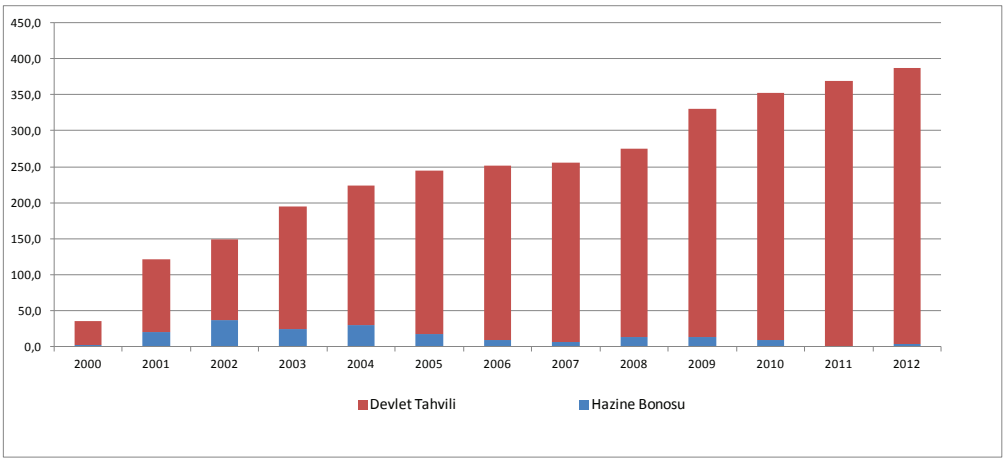
Tablo 49 Merkezi Yönetim İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Yurt İçi Yerleşikler	**92,9**	**89,7**	**86,4**	**86,6**	**89,7**	**91,4**	**87,5**	**82,7**	**76,8**
Bankacılık Kesimi	**44,9**	**47,0**	**49,1**	**51,7**	**54,9**	**63,4**	**62,9**	**56,7**	**50,5**
Kamu Bankaları	25,6	23,7	24,2	23,4	26,0	26,9	25,7	24,0	20,3
Özel Bankalar	17,9	21,2	21,5	23,4	23,3	30,8	30,7	25,9	23,9
Yabancı Bankalar	1,0	1,5	2,9	4,1	4,9	4,9	5,5	5,7	5,1
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,4	0,7	0,6	0,8	0,7	0,8	1,0	1,1	1,2
Banka Dışı Kesim	**40,4**	**35,8**	**30,4**	**28,9**	**30,3**	**25,7**	**22,6**	**24,1**	**24,4**
Gerçek Kişiler	14,4	10,5	8,8	5,9	5,5	2,9	1,5	1,6	0,7
Tüzel Kişiler	19,0	17,3	18,1	18,5	19,8	18,5	17,0	18,7	19,8
Menkul Kıymet Yatırım Fonları	6,9	8,0	3,5	4,5	5,0	4,2	4,1	3,8	3,9
TCMB	**7,6**	**6,8**	**6,9**	**6,0**	**4,5**	**2,3**	**2,0**	**2,0**	**1,9**
Yurtdışı Yerleşikler	**7,1**	**10,3**	**13,6**	**13,4**	**10,3**	**8,6**	**12,5**	**17,3**	**23,2**

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

İç borçların vade yapıları dikkate alındığında ise yıllar itibariyle yoğun olarak uzun vadeli borçlanmaya gidildiği görülmektedir. Bu bağlamda Devlet Tahvilleri yoluyla yapılan iç borçlanma Hazine Bono'suna oranla daha fazladır. Söz konusu veriler aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 5 İç Borç Stoku (Milyar TL)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

Devlet İç borç stokunun enstrümanları dikkate alındığında, yıllar itibariyle Devlet Tahvillerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. 2000 yılında 36.4 Milyar TL olan toplam iç borcun 2.1 Milyar TL'si Hazine Bonolarından oluşurken 34.4 Milyar TL'si ise Devlet Tahvilidir. İç borç stokunun yıllar itibariyle artmasına paralel olarak söz konusu tutarlar sırasıyla 2007 yılında 6.1 ve 249.2 Milyar TL, 2008 yılında 14 ve 260.8 Milyar TL, 2009 yılında 14 ve 316 Milyar TL, 2010 yılında 9.5 ve 343.3 Milyar TL ve 2011 yılında ise yalnızca 368.8 Milyar TL Devlet Tahvilinden oluşmaktadır. Nihayet 2012 yılında ise 3.7 Milyar TL Hazine Bonosu ve 382.9 Milyar TL Devlet Tahvilinden oluşmakta dolayısıyla iç borç yapısı yoğun olarak uzun vadeli borçlanmaya dayanmaktadır. Bu durum kredi riski ve borçlanabilme kapasitesi yönünden olumludur.

III. 4. 2. DIŞ BORÇLANMA

Yakın geçmiş dönemde kamu sektörü dış borç stoku oldukça durağan bir seyir izlemişse de özellikle son beş yıllık dönemde özel sektörün yoğun biçimde dış borçlanmaya yönelmesi nedeniyle Türkiye'nin toplam dış borç stokunda ciddi bir artış gözlemlenmiştir. Türkiye'nin 2004 yılı sonu itibariyle 161 Milyar Dolar eşdeğeri olan dış borç stoku 2009 yılı sonu itibariyle 271 Milyar Dolar'a yükselmiştir.

Ülkemiz kredi notlarında 2004 yılında ülkemiz lehine meydan gelmiş olan olumlu gelişmeler 2005 yılında da devam etmiştir. 2005 yılının ilk çeyreğinde ülkemiz kredi notlarında gözlemlenen olumlu değişikliklerin sonrası, ikinci ve üçüncü çeyrekte kredi derecelendirme kuruluşlarından Moody's ve Fitch'in not artırımları ile kredi değerliliği yükselmiştir. Her iki kuruluş da kredi notunun artışında, başta gelen unsurların, güdülen istikrarlı ekonomik politika ile AB üyeliğine ilişkin olarak sürdürülen çalışmalar olduğunu ifade etmişlerdir. 2006 yılında ise Moody's, Fitch ve JCR ülkemize verdikleri rating derecelerinde bir değişikliğe gitmezlerken, Standard & Poor's 27.06.2006 tarihinde ülkemize vermiş olduğu kredi notunu # BB – (pozitif) # ten, # BB – (durağan) # a düşürmüştür. Fitch ise kredi notunu 10 Mayıs 2007 tarihinde # BB – (pozitif) # ten, # BB – (durağan) #a, JCR ise 28.12.2007 tarihinde kredi notunu # BB – (pozitif) # ten # BB – (durağan) #a düşürmüştür.

Standard & Poor's kredi notunu 03.04.2007 Tarihinde # BB – (negatif) # e düşürmüş, daha sonra 31.07.2007 tarihinde # BB – (durağan) # olarak revise etmiştir. Adı geçen kredi derecelendirme kuruluşu 2008 yılı sonu itibariyle notunu # BB – (negatif) # olarak belirlemiştir.

Özellikle bankacılık sektörünün küresel kriz karşısında sergilediği güçlü konum 2009 yılında kredi derecelendirme kuruluşlarının ülkemiz için vermekte oldukları kredi notunu peş peşe yükseltmelerinde başta gelen neden olmuştur. Bu bağlamda ilk olarak Fitch'in, 5 Kasım 2012'de ülkenin uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notu "BB+"dan "BBB-"ye çıkarmasıyla "yatırım yapılabilir" seviyeye yükseltilirken, Moody's 16 Mayıs 2013'te ülkenin "Ba1" yabancı para cinsinden uzun vadeli kredi notunu bir basamak artırarak "Baa3" olarak açıkladı. Japon Kredi Derecelendirme Kuruluşunun da (JCR), 23 Mayıs 2013'te Türkiye'nin kredi notunu iki basamak artırarak yatırım yapılabilir seviye olan "BBB-"ye yükseltmesi piyasalarda yeni bir heyecan oluştururken, Kanada merkezli uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Dominion Bond Rating Services'den (DBRS), Türkiye'nin uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notunu "BBB-" ile "yatırım" seviyesine çıkarmıştır.

III.5. ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU, DIŞ VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

TCMB tarafından üç ayda bir yayınlanmakta olan "Uluslararası Yatırım Pozisyonu" Raporu Türkiye'nin yurt dışında sahip olduğu tüm varlıkları ve yurt dışına olan tüm yükümlülüklerini yansıtıyor. Rapora göre 2003 yılı sonundaki 105.9 Milyar Dolar düzeyinden hızlı bir artış göstererek 2007 yılı sonu itibariyle 314.7 Milyar Dolar düzeyine tırmanan Türkiye'nin net dış yükümlülükleri, 2008 yılı zarfında küresel finansal piyasaları sarsan kriz nedeniyle yabancıların ellerinde tuttukları menkul kıymetlerden çıkma yönünde sergiledikleri tutum sonucu keskin bir düşüş göstererek sözü edilen yıl sonu itibariyle 198.3 Milyar Dolar'a gerilemiştir. 2008 yılında yurtiçinde doğrudan yatırımlar 83.2 Milyar Dolar azalmayla yıl sonu itibariyle 70.7 Milyar Dolar'a gerilerken, portföy yatırımları 50.8 Milyar Dolar tutarında bir küçülmeyle 68.8 Milyar Dolar'a düşmüştür. Buna karşılık "diğer sektörler"in yurtdışından kullandıkları kredilerin hacmi 2008 yılı zarfında 19.2 Milyar Dolar tutarında bir artış göstererek yıl sonu itibariyle 109.5 Milyar Dolar'a yükselmiştir.

Türkiye'nin net dış yükümlülüklerinde 2009 yılında yine hızlı bir genişleme gözlemlenmiş ve 2008 yılı sonu itibariyle 198.3 Milyar Dolar olan net yükümlülükler % 41.1 oranında bir önemli artışla 279.8 Milyar Dolar'a tırmanmıştır.

2009 yılında Türkiye'nin dış varlıklarında 8.6 Milyar Dolar tutarında bir azalma meydana gelirken, dış yükümlülüklerinde 72.7 Milyar Dolar tutarında ciddi bir genişleme gerçekleşmiştir.

2009 yılında Türkiye'nin dış yükümlülüklerinde en büyük artış 61.5 Milyar Dolar'la yurt dışında yerleşik kişilerin Türkiye'de yaptıkları doğrudan yatırımlarda gerçekleşmiş, onu 22.4 Milyar Dolar'la portföy yatırımları izlemiştir. Yurtdışında yerleşiklerce 2009 yılı içinde gerçekleştirilen diğer yatırımlarda (krediler) 11.0

Milyar Dolar tutarında daralma meydana gelmiştir. Yurtiçinde yapılan doğrudan yatırımların hemen tümünü yabancı sermayeli şirketlerin öz sermaye artışları ile yatırıma dönüştürülen karları oluşturmuştur.

2009 yılında Türkiye 14.042 Milyon Dolar tutarında cari işlemler hesabı açığı vermiştir. Cari işlemler hesabı açığı ile uluslararası yatırım pozisyonunda meydana gelen 81.5 Milyar Dolar tutarındaki bozulma arasındaki 67.5 Milyar Dolar'lık farkın, 61.4 Milyar Dolar'ı yabancı sermayeli kuruluşların şirket sermayesine eklemiş oldukları karlar ile bu şirketlerin borsa değerlerindeki artıştan, kalan kısım ise esas itibariyle yabancılarca sahip olunan hisse senetlerindeki değer artışı ile diğer yatırımların net toplamından kaynaklanmaktadır.

Tablo 50 Merkezi Yönetim Yurtdışı Tahvil İhraçları

İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Vade	Döviz Cinsi	Nominal Miktar (Milyon)	Nominal ABD $ Miktarı (Milyon) (1)	Kupon Oranı (%)	İhraç Tipi
05.01.2010	30.05.2040	30,4	USD	2.000	2.000	**6,75**	Tahvil İhracı
11.03.2010	30.03.2021	11,1	USD	1.000	1.000	**5,63**	Tahvil İhracı
20.04.2010	18.05.2020	10,1	EUR	1.500	2.016	**5,13**	Tahvil İhracı
05.08.2010	30.03.2021	10,7	USD	1.000	1.000	**5,63**	Ek İhraç
12.11.2010	18.05.2020	9,5	EUR	500	689	**5,13**	Ek İhraç
05.01.2011	14.01.2041	30,0	USD	1.000	1.000	**6,00**	Tahvil İhracı
11.03.2011	18.03.2021	10,0	JPY	180.000	2.171	**1,87**	Tahvil İhracı
17.10.2011	25.03.2022	10,4	USD	1.000	1.000	**5,13**	Tahvil İhracı
18.01.2012	26.09.2022	10,7	USD	1.500	1.500	**6,25**	Tahvil İhracı
16.02.2012	26.09.2022	10,6	USD	1.000	1.000	**6,25**	Ek İhraç
08.03.2012	15.03.2022	10,0	JPY	90.000	1.114	**1,47**	Tahvil İhracı
26.06.2012	14.01.2041	28,6	USD	1.000	1.000	**6,00**	Ek İhraç
18.09.2012	26.03.2018	5,5	USD	1.500	1.500	**2,80**	Tahvil İhracı
11.12.2012	14.01.2041	28,1	USD	1.000	1.000	**6,00**	Ek İhraç

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Yıllık Raporu 2012

2012 yılında uluslararası sermaye piyasalarından 5 tahvil ve 1 kira sertifikası ihracıyla toplam 7,1 Milyar ABD Dolar'ı tutarında finansman sağlanmıştır. 2012 yılı Ocak ayında 10 yıl vadeli ve % 6,35 getiri oranına sahip bir tahvil ihracı gerçekleştirilmiştir. Aynı tahvilin 2012 yılı Şubat ayında % 5,75 getiri oranı ile artırımı yapılmıştır. Mart ayında gerçekleştirilen Yen cinsinden tahvil ihracı ise, 2009 yılından bu yana Japon Uluslararası İşbirliği Bankası (JBIC) garantili Yen piyasasında 7 farklı ülke tarafından gerçekleştirilen toplam 10 ihraç arasındaki en düşük getiri oranlı ihraç olmuştur. 2012 yılı Haziran ayında gerçekleştirilen 30 yıl vadeli tahvil ihracı, % 5,75'lik getiri oranıyla aynı vadeli ihraçlarımız arasındaki en düşük maliyetlisi olmuştur. 2012 yılının Eylül ayında yatırımcı tabanının genişletilmesi ve finansman araçlarının çeşitlendirilmesi amacıyla 1,5 Milyar ABD Dolar'ı tutarında kira sertifikası ihraç edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin yıllar itibariyle dış borç yükümlülükleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 51 Tablo: Türkiye'nin Net Dış Borcu

(Milyon ABD $)	BANKACILIK SEKTÖRÜ HARİÇ DIŞ BORÇ STOKU (I)	PARASAL SEKTÖR NET DIŞ VARLIKLARI (II) (**)	TÜRKİYE NET DIŞ BORÇ STOKU (I-II)
2008 Ç1	**196.258**	**51.313**	**144.945**
2008 Ç2	**213.557**	**53.622**	**159.935**
2008 Ç3	**215.892**	**51.761**	**164.131**
2008 Ç4	**209.603**	**57.241**	**152.362**
2009 Ç1	**201.706**	**57.832**	**143.874**
2009 Ç2	**203.652**	**57.948**	**145.704**

2009 Ç3	**205.584**	**59.476**	**146.108**
2009 Ç4	**201.703**	**54.723**	**146.980**
2010 Ç1	**196.754**	**45.089**	**151.665**
2010 Ç2	**190.158**	**36.189**	**153.969**
2010 Ç3	**198.303**	**35.723**	**162.580**
2010 Ç4	**199.254**	**26.041**	**173.213**
2011 Ç1	**207.556**	**31.471**	**176.086**
2011 Ç2	**212.457**	**27.717**	**184.740**
2011 Ç3	**210.186**	**23.566**	**186.621**
2011 Ç4	**205.050**	**21.676**	**183.374**
2012 Ç1	**211.217**	**15.625**	**195.592**
2012 Ç2	**211.632**	**10.683**	**200.949**
2012 Ç3	**214.055**	**22.158**	**191.896**
2012 Ç4	**216.325**	**26.301**	**190.024**

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Tablo 52 Türkiye Uluslararası Yatırım Pozisyonu

	(Milyon ABD $)						
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Varlıklar	144.055	170.140	186.428	181.007	184.475	179.110	212.634
Yurtdışında doğrudan yatırımlar	8.866	12.210	17.846	22.250	22.509	27.681	29.668
Portföy yatırımları	3.126	2.023	1.954	1.923	2.256	1.778	1.345
Diğer yatırımlar	68.777	79.467	92.393	81.998	73.726	61.305	62.458
Rezerv varlıklar	63.286	76.440	74.235	74.836	85.984	88.346	119.163
Yükümlülükler	350.070	484.178	386.509	457.390	546.074	493.133	632.082
Yurtiçinde doğrudan yatırımlar	95.127	155.162	80.385	143.737	186.981	134.666	183.737
Sermaye	93.448	151.929	75.407	138.010	181.171	129.163	177.682
Diğer sermaye	1.679	3.233	4.978	5.727	5.810	5.503	6.055
Portföy yatırımları	84.410	120.629	68.802	91.186	118.381	109.420	178.996
Hisse senetleri	33.816	64.201	23.196	47.248	61.497	39.146	70.616
Borç senetleri	50.594	56.428	45.606	43.938	56.884	70.274	108.380
Diğer yatırımlar	170.533	208.387	237.322	222.467	240.712	249.047	269.349
Ticari krediler	16.745	21.498	22.626	21.622	23.374	25.683	26.860
Krediler	125.564	160.274	183.303	167.316	171.537	184.261	194.932
Mevduatlar	28.224	26.615	31.393	32.030	44.323	37.627	46.083
Diğer yükümlülükler (*)	0	0	0	1.499	1.478	1.476	1.474
Uluslararası Yatırım Pozisyonu, net	-206.015	-314.038	-200.081	-276.383	-361.599	-314.023	-419.448

Kaynak: TCMB

(*) Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Türkiye'ye tahsis edilen tutarlar bu kalemde yer almaktadır.

Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 2012 yılı sonunda 212.6 Milyar Dolar, yükümlülükleri ise 632.1 Milyar Dolar olmuştur. Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net uluslararası yatırım pozisyonu, 2012 yılı sonunda 419.4 Milyar Dolar açık vermiştir. Uluslararası Yatırım Pozisyonu verilerine göre, 2012 yılı sonunda Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 212.6 Milyar Dolar, yükümlülükleri ise 632.1 Milyar Dolar olmuştur. Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net uluslararası yatırım pozisyonu, 2012 yılı sonunda 419.4 Milyar Dolar açık vermiştir. Uluslararası yatırım pozisyonu 2011 yılında 314 Milyar Dolar açık vermiştir. 2012 yılın uluslararası yatırım pozisyonu açığının bir önceki yıla göre 105.4 Milyar Dolar artışında yükümlülüklerin 138.9 Milyar Dolar artışı belirleyici olmuştur.

2012 yılı sonu itibarıyla yurt içinde doğrudan yatırım stoku, 2011 yılı sonuna göre % 36.4 oranında ve 49.1 Milyar Dolar'lık artış ile 183.7 Milyar Dolar'a çıkmıştır. Söz konusu artışın 9.5 Milyar Doları yabancı sermaye şeklindeki ödemeler dengesi işlemlerinden, 36.5 Milyar Dolar'ı ise değer ve kur farkı değişimlerinden kaynaklanmıştır.

Portföy yatırımları kalemlerinden yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi stoku 2012 yılı sonu itibarıyla 70.6 Milyar Dolar, borç senetleri alt kalemleri olan yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stoku 62.7 Milyar Dolar, Hazine Müsteşarlığı'nın tahvil stoku (yurt içi yerleşiklerce alınan tahvil stoku düşüldükten sonra) ise 31.5 Milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bankaların yurt dışında ihraç ettikleri tahvil ve bono stoku 2012 yılı sonu itibariyle 12.3 Milyar Dolar'ı seviyesinde, diğer sektörlerin yurt dışına ihraç ettikleri tahvil ve bono stoku ise 1.4 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı içinde yapılan ihraçların tahvil stoku artısındaki etkisi belirleyici olmuştur.

2012 yılı sonu itibarıyla bankaların toplam dış kredi stoku 65 Milyar Dolar olmuştur. Bir önceki yıla göre 6.6 Milyar Dolar artış gösteren kredi stokundaki yükselişin 5.3 Milyar Dolar'ı kısa vadeli kredilerden, 1.3 Milyar Dolar'ı ise uzun vadeli kredilerden kaynaklanmıştır. Diğer sektörün toplam dış kredi stoku 2012 yılı sonu itibarıyla 97.2 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı sonuna göre değişiklikler incelendiğinde, diğer sektörün uzun vadeli dış kredi stokunun 4.1 Milyar Dolar, kısa vadeli dış kredi stokunun ise 2.1 Milyar Dolar arttığı gözlenmiştir. Yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki mevduatı 2011 yılı sonuna göre 8.5 Milyar Dolar artmıştır. Söz konusu artış büyük ölçüde yurt içi yerleşik bankalardaki mevduatın 10.7 milyar Dolar'lık artışından kaynaklanmaktadır. Yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarının Merkez Bankasındaki mevduatı da bu dönemde 2.2 Milyar Dolar gerilemiştir. Öte yandan, 2012 yılı sonunda bir önceki yıl sonuna göre, bankalar yabancı para mevduatının 7.4 Milyar Dolar ve TL mevduatının ise 3.3 Milyar Dolar artmasının etkisiyle toplam bankalar mevduatı 39 Milyar Dolar'a çıkmıştır.

III.6. ÖZELLEŞTİRME FAALİYETLERİ[1]

Serbest piyasa ekonomisinde devletin rolü üzerinde yapılan tartışmaların ve devletin piyasa aktörü olarak faaliyette bulunmaması gerektiği yaklaşımlarının sonucu olarak özelleştirme 2000'li yıllarda önemli bir iktisadi olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyetin kurulduğu dönemlerden bu yana devlet tarafından kurulan ve işletilen KİT'lerin satışından elde edilen gelirler, son dönemlerde bütçe hedeflerinin tutturulmasında önemli bir rol oynamıştır.

Türkiye'de özelleştirme faaliyetleri, Özelleştirme İdaresi tarafından yürütülmektedir.

1985 yılından itibaren 270 kuruluştaki kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 788 taşınmaz, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 104 Tesis, 6 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alınmıştır. Özelleştirme uygulamalarının başlatıldığı 1985 yılından 2013 yılına kadar geçen 28 yıllık sürede kapsama alınan kuruluşların yarısından fazlası tamamen özelleştirilmiştir. Halen özelleştirme kapsam ve programında 21 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların 10 tanesinde % 50'nin üzerinde kamu payı vardır. Bunun yanı sıra, özelleştirme kapsamında 795 taşınmaz, 38 tesis, 2 liman, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü ile şans oyunları lisans hakkı da yer almaktadır.

1986 yılından itibaren hız kazanan ve tamamı kamuya ait veya kamu iştiraki olan kuruluşlardaki kamu paylarının özelleştirme kapsamına alınması yoluyla yürütülen program çerçevesinde, İdare tarafından bugüne kadar 202 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış ve bu kuruluşlardan 192'sinde hiç kamu payı kalmamıştır.

1986 yılından bugüne kadar gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 54,2 Milyar Dolar düzeyindedir. Bir bölümü vadeli ve döviz cinsinden gerçekleştirilen bu hisse senedi ve varlık satış işlemlerinden Mayıs 2013 itibariyle 47,3 Milyar Dolar net giriş sağlanmıştır.

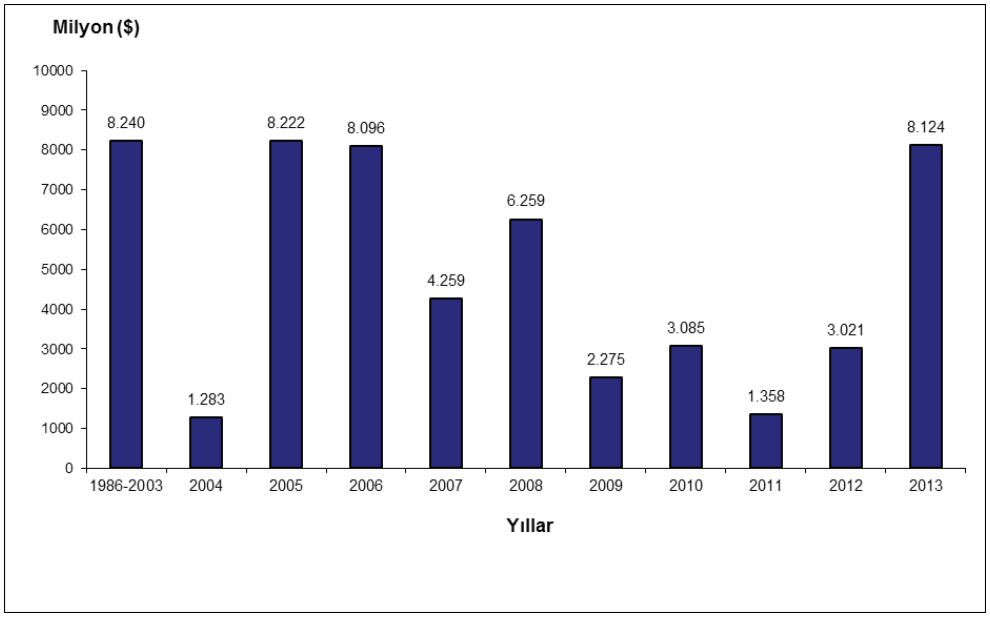
Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan elde edilen 4,7 Milyar Dolar temettü geliri ve 1,5 Milyar

1 Bu bölüm, Özelleştirme İdaresinin yayımladığı yıllık faaliyet raporları referans alınarak hazırlanmıştır.

Dolar diğer kaynaklarla birlikte 1985 – Mayıs 2013 dönemi toplam kaynakları 53,4 Milyar Dolar düzeyine ulaşmaktadır.

Aynı dönemde özelleştirme uygulamaları çerçevesinde 48 Milyar Dolar tutarında kullanım gerçekleştirilmiştir. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin kullanımların % 98'lik bir bölümü, kapsamdaki kuruluşlara sermaye iştiraki, kredi borçları ve personel ödemeleri, özelleştirme bonoları ve Hazine'ye aktarmaya ilişkin ödenen tutarlardır.

Yıllar İtibariyle Özeleştirme

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

Tamamı kamuya ait veya kamu iştiraki olan kuruluşlardaki kamu paylarının özelleştirme kapsamına alınması yoluyla yürütülen program çerçevesinde, bugüne kadar 201 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış ve bu kuruluşlardan 191'inde hiç kamu payı kalmamıştır. Halen özelleştirme programı kapsamında bulunan kuruluşlar ise;

– Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş.

– Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş.

– Sümer Holding A.Ş. (SEKA, TÜGSAŞ, TDÇİ, SÜMER HALI)

– Gayrimenkul A.Ş. (Tekel Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü)

– TEDAŞ

– HALKBANK

– Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.

– Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.

– Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş.'dir.

2012 yılı sonu itibarıyla özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 46,1 Milyar ABD Dolar'ı düzeyindedir. Bir bölümü vadeli ve döviz cinsinden gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarından 2012 yılı sonu itibarıyla 34,3 Milyar ABD Dolar'ı Hazine ve ilgili kuruluşlara, 9,9 Milyar ABD Dolar'ı özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara sermaye ve borç olarak, 1,2 Milyar ABD Doları ise özelleştirme gideri (istihdam ödemeleri, danışmanlık hizmetleri, ilan ve reklam giderleri ile idare bütçesine aktarım) olarak kullanılmıştır.

2012'de de özelleştirme uygulamalarına devam edilmiştir. Bu dönemde 247 adet ihale yapılmıştır.

Hazine'nin Türk Telekom'da bulunan % 31.68 oranındaki hissesinin tamamının veya bir bölümünün özelleştirmesine yönelik olarak Türk Telekom İhale Komisyonuna yardımcı olmak üzere, çalışmalar yapmıştır. Bu bağlamda, Toplam % 6,68 oranındaki Türk Telekom hissesinin satış yöntemi ile özelleştirilmesi, satışın halka arz suretiyle gerçekleştirilmesi ve halka arz işleminin 31/12/2013 tarihine kadar tamamlanması öngörülmüştür.

2006 yılında gerçekleştirilen halka arz sonrası Türk Hava Yolları A.O. sermayesindeki Özelleştirme İdaresi payı % 49,12 olmuştur. Borsa İstanbul'da halka açık olarak işlem gören özel şahıslara ait THY hisseleri ise sermayesinin % 50,88'ine ulaşmıştır. Bu bağlamda THY sermayesinde mevcut % 49,12 oranındaki kamu payının özelleştirme çalışmalarına devam edildiği belirtilmektedir.

Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri A.Ş. (TTA) yeniden yapılandırılarak Gayrimenkul A.Ş. olarak yeniden organize edilmiş, Ticaret Sicilinde tescil ettirilmiştir. Tütün üretim ve alım faaliyetlerinin sona ermesi nedeniyle tütün ambarlama, bakım, satış, sevk faaliyeti biten, işgücü ve işyeri itibarıyla atıl hale gelen; şirketlerdeki kamu hisselerinin özelleştirmelerine ilişkin ihale hazırlık çalışmalarının tamamlanmasını müteakip 2013 yılı içerisinde sonuçlandırılmasının öngörüldüğü belirtilmektedir.

Taşınmaz satışları da benzer biçimde sürdürülmektedir. Buna göre 2012 yılında TEKEL, TCDD, KGM, ADÜAŞ, TEDAŞ ve Maliye Hazinesine ait toplam 171 adet taşınmaz, 564.645.291 TL bedelle satılarak ek gelir elde edilmiştir.

Tablo 53 1985-2013 Döneminde Gerçekleştirilen Özelleştirmeler (Milyon Dolar)

	1985 - 2011	2012	2013	TOPLAM
Özelleştirme Programındaki Kuruluşların Hisse Satışları	20.257	187	1.162	21.606
Özelleştirme Programındaki Kuruluşlara ait Bağlı Ortaklık, İştirak, Tesis ve Varlık Satışları	13.778	312	6.953	21.043
Özelleştirme Programındaki Kuruluşların Halka Arzı	7.053	2.520	0	9.573
Özelleştirme Programındaki Kuruluşların İMKB'de Satışı	1.261	0	0	1.261
Yarım Kalmış Tesis Satışı	4	0	0	4
Özelleştirme Programındaki Kuruluşlar veya Kuruluşlara ait Bağlı Ortaklık, İştirak, Tesis ve Varlıkların Bedelli Devirleri	720	2	9	731
TOPLAM	**43.074**	**3.021**	**8.124**	**54.218**
Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı				

Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) ve/veya müessese, bağlı ortaklık, iştirak, işletme, işletme birimleri ve bunlara ait varlıkların birlikte veya ayrı ayrı özelleştirilmesi çalışmaları, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile 4046 sayılı Kanun çerçevesinde yapılması öngörülmektedir. Yine Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.'nin özelleştirme çalışmaları ile T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD)'ne ait Bandırma, İzmir, Samsun, Derince, Mersin ve İskenderun Limanları Özelleştirme Yüksek Kurulunca limanların "İşletme Hakkının Verilmesi" yöntemiyle özelleştirilmeleri çalışmalarının devam ettiği belirtilmektedir.

Ayrıca özelleştirmeye konu olacak otoyollar ve köprüler de aşağıdaki gibidir.

– Edirne-İstanbul-Ankara Otoyolu

– Pozantı-Tarsus-Mersin Otoyolu

– Tarsus-Adana-Gaziantep Otoyolu

– Toprakkale-İskenderun Otoyolu

– Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu

– İzmir-Çeşme Otoyolu

– İzmir-Aydın Otoyolu

– İzmir, Ankara ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü Çevre Otoyolları

– Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri ile bunların bağlantı yolları.

Özelleştirme işlemlerinden sağlanan gelirlerin, mali disiplinin sağlanmasında önemli etkisi olmuştur. Ancak özelleştirme sonucunda, özelleştirilen işletmelerde verim artışı sağlanıp sağlanmadığı, kilit sektörlerin özelleştirilmesi kaygıları ve özelleştirme yöntemleri gibi konular bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de tartışılan konulardır.

III.7. YATIRIMLAR

2000 yılı Kasım ayında finansal kesimde başlayıp Şubat ayında para ve döviz piyasalarında yaşanan çalkantı ile reel kesimi derin biçimde etkisi altına alan 2001 yılı krizi istihdam ve reel gelir azalmasına ve kapasite kullanım oranlarında düşüşe yol açarken, talep daralmasına ve iş aleminin ve tüketicilerin geleceğe dönük beklentilerinde kötüleşmeye neden olmuş, dolayısıyla özel kesim yatırım talebini ciddi biçimde olumsuz yönde etkilemiştir. Diğer taraftan istikrar programı çerçevesinde uygulanan sıkı maliye politikası ve kamu kaynaklarının hemen yarısının faiz ödemelerine tahsis edilmesi zorunluluğu da, kamu yatırım harcamaları üzerine kısıtlama getirmiştir. Krizlerin ardından reel faiz hadlerinde meydana gelen yükselme yatırım talebini daha da azaltan bir diğer önemli etken olmuştur. 2001 yılında hem kamu hem özel kesim yatırımları ciddi bir daralma gösterirken, 2002 yılında özel sektör yatırımlarındaki daralma hafiflemekle beraber devam etmiş, buna karşılık kamu kesimi yatırımları çok cüzi bir artış göstermiştir. Bunun temel nedeni, devlete ekonomi içerisinde verilen rolün küçültülmesi yaklaşımıdır.

Toplam sabit sermaye yatırımları 2001 yılında bir önceki yıla göre nominal % 19.7 oranında bir yükselme gösterirken, reel anlamda % 24.12 (2001 yılı GSMH Deflatörü = % 57.8) oranında keskin bir daralma ortaya koymuştur. Kamu kesimi yatırım harcamalarında 2001 yılında meydana gelen reel gerileme % 23.5 olurken, özel kesim sabit sermaye yatırımları reel % 24.4 oranında daralma göstermiştir.

Özel kesim yatırım harcamalarındaki reel daralma eğilimi 2002 yılında da sürmüş ve % 38.7 oranında nominal bir büyüme gösteren özel kesim sabit sermaye yatırımları, reel anlamda % 5.1 oranında daralma göstermiştir. (2002 yılı GSMH Deflatörü = % 43.8) Toplam kamu sektörü yatırımları ise % 44.6 oranında bir nominal büyüme göstermiş ve reel anlamda bir önceki yıla göre % 6.6 oranında büyümüştür. Ancak toplam sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre cari fiyatlar üzerinden % 41.8 oranında bir genişleme göstermiş ve bu şekilde reel olarak % 1.4 oranında küçülmüştür.

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payında 1995 yılından itibaren gözlemlenen düşme eğilimi 2002 yılında da sürmüş ve 1995 yılında % 82.5 olan özel sektör yatırımlarının toplam sabit yatırımlar içindeki payı, 2002 yılında % 63.5'e gerilemiştir.

Özel kesim yatırımları 2003 yılında tekrar büyüme süreci içine girmiştir. 2003 yılında ekonomik büyüme eğiliminin istikrar kazanması, tüketici ve iş aleminin beklentilerinde süregelen iyileşme, ayrıca TL'nin değer kazanmasına rağmen ihracat hacminin hızlı artışını sürdürmesi ve elverişli koşullarla dış kredi temini olanakları, özel sektör yatırımlarına uzun bir dönemdir tanık olunmayan bir canlanma getirmiştir. 2003 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımlarında gözlemlenen bu hızlı genişlemeye karşılık, izlenmekte olan sıkı maliye politikasının bir sonucu olarak kamu sektörü yatırımları nominal bazda küçülürken, reel anlamda ciddi bir daralma sergilemiştir.

2003 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımları nominal anlamda yaklaşık bir önceki yıl düzeyini korurken, özel sektör sabit sermaye yatırımları % 33.0 oranında çarpıcı bir genişleme göstermiştir. 2003 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları tutarı ise, bir önceki yıla göre nominal % 20.9 oranında bir artış göstermiştir. 2003 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımları reel olarak % 22.6 oranında daralma göstermiş, buna karşılık özel sektör yatırımları reel bazda % 8.6 oranında genişlemiştir. Ancak özel sektör sabit sermaye yatırımlarında gerçekleşen reel genişleme, kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarında meydana gelen ciddi reel daralmayı telafi etmeye yetmemiş ve 2003 yılında, toplam sabit sermaye yatırımları reel % 1.3 oranında daralma göstermiştir. (2003 yılı GSMH Deflatörü = % 22.5)

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının 1995 yılından itibaren toplam sabit yatırımlar içindeki payın-

da süregelen düşme eğilimi ilk kez 2003 yılında tersine dönmüş ve 2002 yılı itibariyle % 63.5'e kadar gerilemiş olan özel sektör payı 2003 yılında belirgin bir artışla % 69.9'a yükselmiştir.

Canlı iç ve dış talep, güven ortamının pekişmesi ve faiz hadlerindeki önemli düşüş, diğer taraftan değer kazanmış TL'nin ithal makine ekipman maliyetlerini daha elverişli kılması, 2004 yılında sabit sermaye yatırımlarının kamu kesiminde nominal bazda özel sektörde ise reel anlamda büyüme göstermesinde başlıca etkenler olmuşlardır.

2004 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımları nominal % 4.4 oranında genişlemişse de reel anlamda % 4.6 oranında daralmış, özel sektör sabit sermaye yatırımları çok hızlı ve dikkat çekici bir büyüme sergilemiş ve nominal % 51.3 ve reel anlamda % 38.2 oranında artmıştır. (2004 yılı GSMH Deflatörü = % 9.5) 2004 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları ise nominal % 37.2 ve reel % 25.3 oranında bir büyüme ortaya koymuştur.

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payında 2003 yılından itibaren başlayan büyüme eğilimi 2004 yılında hızlanarak devam etmiş ve bir önceki yıldaki % 69.9 düzeyinden % 77.2 seviyesine çıkmıştır.

Sabit sermaye yatırımlarında 2004 yılında başlayan reel anlamda genişleme eğilimi 2005 yılında daha da ivme kazanarak devam etmiştir. 2005 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları tutarı nominal bazda bir önceki yıla göre % 23.9 oranında artarken reel anlamda % 17.7 oranında genişlemiştir. (2005 yılı GSMH Deflatörü = % 5.3) Bir önceki yıla göre 2005 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarındaki genişleme özel kesim yatırımlarına göre daha hızlı gerçekleşmiştir. Bu şekilde 2004 yılı gerçekleşmelerine göre 2005 yılında reel anlamda, kamu kesimi yatırım harcamalarında % 29.2 oranında, özel sektör yatırımlarında ise % 14.3 oranında bir genişleme meydana gelmiştir. (2005 yılında kamu kesimi yatırım harcamalarında meydana gelen yüksek oranlı reel büyümede 2004 yılına ilişkin yatırım değerinin düşük olmasının baz etkisi dikkate alınmalıdır.)

Sabit sermaye yatırımlarında 2004 ve 2005 yıllarında tanık olunan hızlı reel genişleme eğilimi, hafif bir yavaşlama olsa da, 2006 yılında da sürmüştür. 2006 yılında gerçekleştirilen toplam sabit sermaye yatırımları tutarı nominal bazda 26.5 oranında, yaklaşık bir önceki yıl genişleme oranı düzeyinde, artarken, reel anlamda % 15.4 oranında genişlemiştir (2006 yılı 12 aylık ortalama TÜFE değişim oranı = % 9.6). Dolayısıyla toplam sabit sermaye yatırımlarında 2006 yılında gerçekleşen reel büyüme % 17.7 olan 2005 yılı reel büyüme oranının altında gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre 2006 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarındaki genişleme özel kesim yatırımlarına göre daha yavaş gerçekleşmiştir. Anılan yılda kamu sektörü yatırım harcamaları nominal % 23.7 ve reel anlamda % 12.9 oranında bir artış sergilemiştir. Özel sektör yatırımları ise önceki yıla göre nominal % 27.5 ve reel anlamda % 16.3 oranında genişlemiştir.

Sabit sermaye yatırımlarında 2004-2006 döneminde gözlemlenmiş olan hızlı büyüme 2007 yılında yavaşlamaya yüz tutmuştur. 2007 yılında toplam sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre nominal % 13.5 oranında bir genişleme gösterirken, reel anlamda % 4.4 oranında (12 aylık ortalamalara göre 2007 yılı TÜFE artışı = % 8.76) ve 1998 yılı sabit fiyatları üzerinden de % 3.3 oranında büyümüştür. 2007 yılında da özel sektör sabit sermaye yatırımlarındaki büyüme oranı kamu sektörü büyüme oranının üstünde gerçekleşmiştir. Kamu sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre % 10.0 oranında büyürken, özel sektör yatırım harcamaları % 14.7 oranında büyümüştür. Dolayısıyla toplam sabit sermaye yatırımları içindeki özel sektör payı artışı 2007 yılında da sürmüş ve bir önceki yıla ilişkin % 75.4 oranından % 76.2'ye yükselmiştir.

2007 yılında kamu sektörü toplam sabit sermaye yatırımları içinde, önceki yıllarda olduğu gibi, ulaştırma sektörü, biraz gerilemiş olsa da, % 30.2 pay ile en ağırlıklı sektör olmuş onu, % 11.0 ile eğitim ve % 10.2 ile enerji sektörü yatırımları izlemiştir.

Özel sektörün 2007 yılında gerçekleştirdiği sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektör, bir önceki yıl olduğu gibi, % 41.4 payla imalat sektörü olmuş, onu % 16.9 ile konut ve % 15.6 ile ulaştırma sektörü yatırımları izlemiştir.

2007 yılı sonbaharından itibaren ABD konut piyasasında etkileri hissedilen ve 2008 yılı Ağustos ayında finansal kesimi sert bir biçimde etkisi altına alan kriz tüm dünyada tüketici kesimde ve iş aleminde beklentilerde bozulma meydana gelmesine ve tüketim ve yatırım taleplerinde keskin bir düşüşe yol açmıştır. Küresel düzeyde yaşanan bu süreç ayrıca yılın ikinci yarısıyla birlikte ekonomik faaliyet hacminde gözlemlenen yavaşlama ve ardından dördüncü çeyrek dönemle başlayan ekonomik küçülme 2008 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımlarında reel anlamda ciddi bir daralmayı beraberinde getirmiştir.

2008 yılında bir önceki yıla göre nominal bazda cari fiyatlar üzerinden kamu kesimi yatırımları % 28.1 ve özel sektör yatırım hacmi de % 0.3 oranında büyüme gösterir iken, toplam sabit sermaye yatırım hacmindeki nominal büyüme % 4.7 olmuştur. Bu şekilde 2008 yılında sabit fiyatlar (1998 yılı) üzerinden bir önceki yıla göre, kamu kesimi yatırımları % 12.7 oranında büyüme gösterirken, özel kesim sabit sermaye yatırımları % 9.0 ve toplam sabit sermaye yatırımları da % 6.2 oranında ciddi daralma göstermişlerdir. (12 aylık ortalamalara göre 2008 yılı TÜFE artışı = % 10.45)

2008 yılında harcamalar itibariyle toplam GSYİH içinde % 16.0 oranında bir ağırlığa sahip olan özel sektör yatırım harcamaların kapsamında sabit fiyatlar üzerinden bir önceki yıla göre makine teçhizat yatırımları % 7.0 ve inşaat yatırımları da % 12.4 oranında daralma sergilemiştir.

2008 yılı ilk çeyrek döneminde sabit fiyatlar üzerinden önceki yılın aynı dönemlerine göre % 7.3 oranında büyüme gösterdikten sonra ardından gelen çeyrek dönemlerde sırasıyla % 2.0, % 8.7 ve % 18.7 oranında küçülen toplam sabit sermaye yatırımlarındaki dramatik daralma 2009 yılı ilk çeyrek döneminde % 27.6'ya ulaşmış ve daha sonraki dönemlerde giderek yavaşlamakla beraber küçülme yıl boyunca sürmüştür.

2009 yılında yatırım harcamalarının gösterdiği olumsuz seyre tüketici fiyatlarındaki gelişmeler (TÜFE) ışığında bakıldığında reel anlamda bir önceki yıla göre, kamu kesimi yatırım harcamalarının % 7.9, özel sektör yatırım harcamalarının % 25.1 ve toplam sabit sermaye yatırımlarının % 21.6 oranında arttığı görülmektedir.

2009 yılında sabit fiyatlar üzerinden bir önceki yıla göre % 19.2 oranında keskin bir daralma gösteren sabit sermaye yatırım hacmi anılan yılda toplam efektif talebin düşmesinde ve ekonominin yıllık bazda % 4.7 oranında küçülmesinde başta gelen bir etken olmuştur. 2009 yılında sabit fiyatlar üzerinden kamu kesimi yatırım talebi % 2.2 oranında daralırken özel kesim yatırım talebi % 22.3 oranında küçülmüştür. Yatırım harcamalarındaki bu daralma toplam sabit sermaye yatırımlarının toplam harcamalar içindeki payında da ciddi bir gerilemeyi beraberinde getirmiştir. 2008 yılı itibariyle sabit fiyatlar üzerinden sırasıyla % 3.9, % 16.0 ve % 19.3 olan kamu sektörü, özel sektör ve toplam yatırım harcamalarının toplam yatırım harcamalarının toplam efektif talep, harcamalar içindeki payları 2009 yılında sırasıyla % 3.6, % 13.2 ve % 16.8'e gerilemiştir.

2009 yılında kamu sektörü toplam sabit sermaye yatırımları içinde, önceki yıllarda olduğu gibi, ulaştırma sektörü, % 33.9 pay ile en ağırlıklı sektör olmuş onu, % 11.3 ile eğitim ve % 10.3 ile tarım sektörü yatırımları izlemiştir. 2009 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımları kapsamında, sağlık, konut ve enerji alanındaki yatırımların payı yaklaşık aynı düzeyini korurken ulaştırma sektörünün payı % 37.'den % 33.9'a gerilemiş, buna mukabil yukarıda sayılanların dışındaki sektörlerde artışlar olmuştur.

Özel sektörün 2009 yılında gerçekleştirdiği sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektör, bir önceki yıl olduğu gibi, % 43.7 payla imalat sektörü olmuş, onu % 21.4 ile ulaştırma ve 8.7 ile konut sektörü yatırımları izlemiştir.

Tablo 54 Yıllar İtibariyle Sabit Sermaye Yatırımlarının Gelişimi

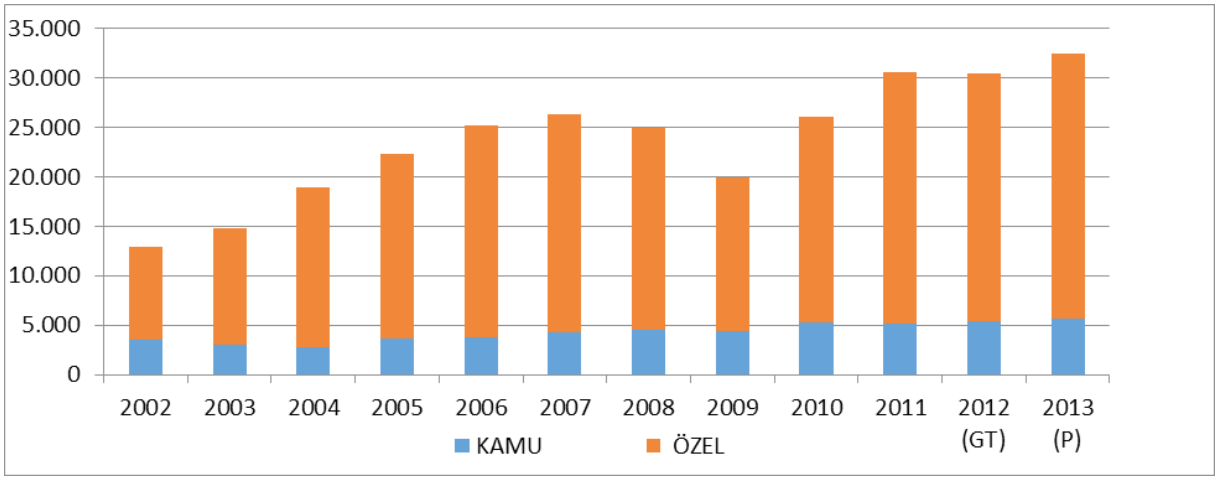
	(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)						
	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012 (GT)**	**2013 (P)**
1. KONSOLİDE BÜTÇE (3)	15.505	20.103	22.085	29.215	33.094	37.182	37.496
2. KİT	3.518	4.165	4.463	5.777	6.322	8.016	10.787
İŞLETMECİ	2.547	3.002	3.699	5.165	5.791	7.260	9.997
TASARRUFÇU	0	0	0	0	0	0	0
ÖZELLEŞTİRME	971	1.163	764	612	531	756	790

3. İLLER BANKASI	498	349	239	150	77	31	49
4. MAHALLİ İDARELER	12.361	13.853	11.590	11.164	12.899	15.110	18.156
5. DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLAR	597	570	704	621	782	1.374	1.494
6. SOSYAL GÜVENLİK	46	21	91	76	72	120	319
7. FONLAR	0	0	0	0	0	0	0
8. İŞSİZLİK SİGORTASI	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM KAMU	32.525	39.061	39.173	47.003	53.247	61.832	68.301
ÖZEL	150.891	153.033	124.813	164.326	233.382	257.210	289.915
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM S.S. YATIRIMI	183.416	192.093	163.986	211.330	286.629	319.042	358.216
	(1998 Fiyatlarıyla, Milyon TL)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (GT)	2013 (P)
1. KONSOLİDE BÜTÇE (3)	2.005	2.276	2.480	3.253	3.161	3.220	3.102
2. KİT	461	486	509	651	608	699	894
İŞLETMECİ	327	344	419	578	554	629	825
TASARRUFÇU	0	0	0	0	0	0	0
ÖZELLEŞTİRME	133	142	90	73	54	70	70
3. İLLER BANKASI	71	44	29	19	8	3	4
4. MAHALLİ İDARELER	1.627	1.619	1.328	1.281	1.267	1.353	1.544
5. DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLAR	72	60	77	66	72	114	120
6. SOSYAL GÜVENLİK	6	2	10	9	7	11	27
7. FONLAR	0	0	0	0	0	0	0
8. İŞSİZLİK SİGORTASI	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM KAMU	4.241	4.488	4.433	5.279	5.123	5.400	5.692
ÖZEL	22.019	20.403	15.444	20.774	25.470	25.025	26.794
	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM S.S. YATIRIMI	26.260	24.891	19.877	26.053	30.593	30.425	32.486

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Özel sektör yatırımlarında madencilik, imalat, enerji, ulaştırma ve konut sektörleri yatırımlarının paylarında artış meydana gözlemlenirken, diğer sektörlerde farklı oranlarda azalış görülmüştür.

Tablo 55 Sabit Sermaye Yatırımları (1998 Fiyatlarıyla, Milyon TL)

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2009 yılında bir önceki yıla göre toplam sabit sermaye yatırımları içinde tarım, enerji, ulaştırma, konut ve eğitim sektörlerinin payları artarken diğer sektörlerin paylarında azalma gözlemlenmiştir.

Tablo 56 Yıllar İtibariyle Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

	2008		2009		2010		2011		2012	
	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel
Tarım	54,89	45,11	80,51	19,49	55,16	44,84	40,16	59,84	47,64	52,36
Madencilik	21,97	78,03	30,22	69,78	26,91	73,09	26,62	73,38	26,79	73,21
İmalat	0,51	99,49	0,83	99,17	0,56	99,44	0,36	99,64	0,63	99,37
Enerji	37,79	62,21	29,37	70,63	25,25	74,75	24,37	75,63	18,44	81,56
Ulaştırma	34,48	65,52	30,35	69,65	39,56	60,44	32,23	67,77	32,36	67,64
Turizm	1,65	98,35	1,59	98,41	2,08	97,92	2,20	97,80	2,36	97,64
Konut	2,88	97,12	4,44	95,56	2,86	97,14	2,68	97,32	2,47	97,53
Eğitim	66,65	33,35	82,77	17,23	68,71	31,29	56,43	43,57	57,89	42,11
Sağlık	22,55	77,45	39,28	60,72	31,92	68,08	31,73	68,27	35,61	64,39
Diğer Sektörler	56,93	43,07	57,58	42,42	56,58	43,42	54,16	45,84	53,52	46,48
Toplam	20,33	79,67	23,89	76,11	22,24	77,76	18,58	81,42	19,38	80,62

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Türkiye ekonomisinin uygulanan para ve maliye politikaları ile krizin olumsuz etkilerinden uzaklaşarak hızlı bir büyüme sürecine girmesi, geleceğe yönelik belirsizliklerin azalması, faiz oranlarının düşük seyrini koruması ve sermaye girişlerinin etkisiyle yatırım kararlarındaki artış 2011 yılında da devam etmiştir. 2010 yılında %28,3 oranında artan toplam sabit sermaye yatırımlarında, 2011 yılında % 34,4 oranında artış gerçekleştirmiştir. Kamu kesimi sabit sermaye yatırımları, % 21,3 oranında artışla 47.064 milyon TL'den 57.112 milyon TL'ye, özel sektör sabit sermaye yatırımları ise %38,1 oranındaki bir artışla 163.330 milyon TL'den 225.580 milyon TL'ye ve toplam sabit sermaye yatırımları ise % 34,4 oranındaki artışla 210.394 milyon TL'den 282.691 milyon TL'ye yükselmiştir.

2011 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının; % 58,8'i genel ve katma bütçeli kuruluşlar, % 12,0'ı KİT'ler, ‰1'i İller Bankası, %27,4'ü mahalli idareler, % 1,4'ü döner sermayeli kuruluşlar ve ‰ 2'si de sosyal güvenlik kuruluşları tarafından gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımları içinde; tarım, madencilik, enerji ve imalat sektörlerinin payı artarken, ulaştırma, turizm, konut, eğitim ve diğer hizmetlerin payı azalmıştır. 2011 yılında özel sektör sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektör %40,0'lık pay ile imalat sektörü olurken, bunu % 20,1'lik pay ile ulaştırma sektörü, % 7,3'lük pay ile enerji sektörü izlemiştir. Özel sektör içinde sabit sermaye yatırım oranları açısından sektörlerin % 5 ve daha az pay aldığı sektörlerde; tarım, madencilik, sağlık ve eğitim olmuştur.

2011 yılında kamu sektörü sabit sermaye yatırımları içinde sadece tarım, enerji, ulaştırma ve sağlık sektörünün payı azalırken, madencilik, turizm, konut, eğitim ve diğer hizmetlerin paylarında artış görülmüş, imalat sanayi sektörünün payı ise değişmemiştir. Kamu sektörü toplam sabit sermaye yatırımlarında; 2011 yılında ulaştırma sektörü % 43,2 oranında, eğitim sektörü % 11,6 oranında ve tarım sektörü % 9,4 oranında pay ile en ağırlıklı sektörler olurken, turizm sektörü ‰ 6 oranında, imalat sektörü ‰ 8 oranında ve konut sektörü de % 1,7 oranındaki pay ile en düşük sektörler olmuştur. Küresel krizden olumsuz etkilenen inşaat sektörü 2009 yılında kötü bir performans sergilerken, 2010 yılında gecikmeli de olsa hızlı bir toparlanma göstermiştir. Özellikle özel sektör inşaat yatırımlarının katkısıyla yapı ruhsatlarında kriz öncesi dönemden daha yüksek oranda artış görülmüştür.

2012 yılında ise gerek kamu ve gerekse özel kesim yatırımları artmaya devam etmiştir. Buna göre 2012 yılında kamu kesimi yatırımları 61.832 Milyon TL olarak gerçekleşirken, özel kesim yatırımları ise 257.210 Milyon TL'ye yükselmiştir. Bu bağlamda 2012 yılı sabit sermaye yatırımları toplamı 319.042 Milyon TL olmuştur. Diğer yandan söz konusu yatırımların sektörel dağılımlarına bakıldığında ise kamu yatırımlarının % 57.89 ile yoğun olarak eğitime ayrıldığı görülmektedir. Bunu daha sonra diğer sektörler ve tarım sektörü izlemekte-

dir. Özel sektör sabit sermaye yatırımlarında ise en fazla payı toplam sektör yatırımlarının %99.37'i ile imalat sektörünün aldığı görülmektedir. İmalat sektörünü turizm ve konut sektörü takip etmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de yıllar itibariyle sabit sermaye yatırımlarının arttığı görülmektedir.

IIII. DIŞ TİCARET

Türkiye dış ticaret hacmi 2001 yılından itibaren 2009 yılına kadar sürekli bir büyüme sergilemiştir. Ancak ihracattaki artış olumlu karşılanmakla birlikte, ithalatta görülen ihracata göre daha fazla artış, ciddi kaygıları da beraberinde getirmiştir. Bu gelişmede dalgalanmalar göstermekle beraber 2008 yılı son çeyreğine kadar olan dönemde kesintisiz biçimde sürdürülen hızlı ekonomik büyüme, TL'nin yabancı paralar karşısında değer kazanımı ve faiz hadlerinde meydana gelen keskin düşüşle desteklenen tüketim talebi canlılığı etkili olan başlıca unsurlar olmuşlardır. Küresel finans krizinin etkisiyle 2009 yılında daralan ihracat hacmi, bu yıldan itibaren yeniden artış trendi içine girmiş, 2012 yılında da artış eğilimini sürdürmüştür. 2012 yılında ekonomik büyüme yavaşlama sürecine girmiş böylece tüketim ve yatırım talebinde azalma görülmüştür. Bu gelişme ithalatın 2012 yılı boyunca azalış eğilimi sergilemesine neden olmuştur. Böylece 2009 yılı sonrasında hızlı artış gösteren dış ticaret hacminin artış hızı 2012 yılı itibariyle yavaşlamıştır.

Tablo 57 Türkiye Dış Ticareti

	İhracat(FOB)		İthalat (CIF)		Dış Ticaret Dengesi		Dış Ticaret Hacmi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
Yıl	Milyon $	Değişim (%)	Milyon $	Değişim (%)	Milyon $	Değişim (%)	Milyon $	Değişim (%)	
1999	26.587,2	-1,4	40.671,3	-11,4	-14.084,0	-25,7	67.258,5	-7,7	65,4
2000	27.774,9	4,5	54.502,8	34,0	-26.727,9	89,8	82.277,7	22,3	51,0
2001	31.334,2	12,8	41.399,1	-24,0	-10.064,9	-62,3	72.733,3	-11,6	75,7
2002	36.059,1	15,1	51.553,8	24,5	-15.494,7	53,9	87.612,9	20,5	69,9
2003	47.252,8	31,0	69.339,7	34,5	-22.086,9	42,5	116.592,5	33,1	68,1
2004	63.167,2	33,7	97.539,8	40,7	-34.372,6	55,6	160.706,9	37,8	64,8
2005	73.476,4	16,3	116.774,2	19,7	-43.297,7	26,0	190.250,6	18,4	62,9
2006	85.534,7	16,4	139.576,2	19,5	-54.041,5	24,8	225.110,9	18,3	61,3
2007	107.271,7	25,4	170.062,7	21,8	-62.791,0	16,2	277.334,5	23,2	63,1
2008	132.027,2	23,1	201.963,6	18,8	-69.936,4	11,4	333.990,8	20,4	65,4
2009	102.142,6	-22,6	140.928,4	-30,2	-38.785,8	-44,5	243.071,0	-27,2	72,5
2010	113.883,2	11,5	185.544,3	31,7	-71.661,1	84,8	299.427,6	23,2	61,4
2011	134.906,9	18,5	240.841,7	29,8	-105.934,8	47,8	375.748,5	25,5	56,0
2012	152.461,7	13,0	236.545,1	-1,8	-84.083,4	-20,6	389.006,9	3,5	64,5

Kaynak: TUİK

2001 yılında yaşanan derin ekonomik krizin reel sektörde yol açtığı ciddi olumsuz gelişmeler ve kur politikasında yapılan köklü değişiklik 2001 yılında Türkiye dış ticaret hacmini derinden etkileyen başlıca gelişmeler olmuştur. Derin bir ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılında toplam ihracat tutarı, dalgalı kur rejimine geçilmesinin ardından reel efektif döviz kurunda meydana gelen şiddetli gerilemenin de olumlu etkisiyle % 12,8 oranında büyürken, toplam ithalat tutarı, üretim hacmi, yatırımlar ve gelir düzeyindeki daralmanın etkisiyle % 24 oranında dikkat çekici bir küçülme göstermiş ve dış ticaret hacmi önceki yıla göre, 2001 yılında % 11,6 oranında düşmüştür.

2002 yılında iç piyasadaki daralmanın üreticileri ihracata yöneltmesi, reel efektif döviz kurundaki yükselme eğilimine rağmen ihracat faaliyetini olumlu yönde etkilemiş, diğer taraftan yılın birinci çeyreğinden itibaren yeniden büyüme sürecine giren ekonomi ithalat talebini tekrar canlandırmıştır.

2002 yılında ihracat, bir önceki yıla göre, % 15,1 oranında bir genişleme ile 36,6 milyar dolar olarak

gerçekleşmiştir. Tekrar ekonomik büyüme sürecine girilmesine, ılımlı talep genişlemesine ve özellikle üretici firmaların stok yenileme faaliyetine bağlı olarak 2002 yılında ithalat, her ne kadar 2000 yılı düzeyinin altında kalmışsa da, bir önceki yıla göre % 24,5 oranında önemli bir artış göstererek 51,6 milyar dolara ulaşmıştır.

Türkiye dış ticaret hacmindeki hızlı büyüme 2003 yılında da devam etmiştir. 2003 yılında ihracat bir önceki yıla göre % 31,0 oranında gerçekten dikkat çekici bir artışla 47,3 milyar dolara yükselirken ithalat hacmi de, gerek ihracattaki hızlı genişlemenin ham madde ve yarı mamul ithalatı üzerine olan arttırıcı etkisi, gerek TL'nin değer kazanımının ithal maliyetlerini göreli olarak düşürmesi sonucu, ihraç hacmindeki artıştan da hızlı bir şekilde, % 34,5 oranında çok yüksek hızda bir genişleme göstererek 69,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2001 yılından itibaren giderek artan bir hızla büyümesini sürdüren ihracat hacmi bu eğilimini 2004 yılında da korumuş ve bir önceki yıla göre % 33,7 oranında çok dikkat çekici bir artışla 63,2 milyar dolara yükselmiştir. İhracatın dolar cinsinden verilen bu büyüme oranının değerlendirilmesinde, 2004 yılının son üç aylık dönemi hariç tutulursa, yılın geri kalan bölümünde Dolar/Euro paritesinin yaklaşık 1,2 – 1,3 aralığında seyretmiş olması hususu dikkate alınmalıdır.

2004 yılı ihracatında gerçekleşen % 33,7 oranındaki büyüme esas itibariyle imalat sektörü ihracatında meydana gelen artıştan kaynaklanmıştır. Diğer taraftan ekonomik büyüme sürecinin devam etmesi, özel sektör yatırımlarındaki belirgin canlanma, hızlı bir artış gösteren ihracatın hammadde ve yarı mamul ithalatını arttırması ve Türk Lirasının değer kazanımının ithal maliyetlerini göreli olarak düşürmesi ve dolayısıyla yerli üretim sürecinde ithal girdiye olan talebi daha da arttırması, 2004 yılında ithalatın % 40,7 gibi çok yüksek bir oranda genişlemesinde rol oynayan başlıca etkenler olmuşlardır.

Türkiye'nin dış ticaret hacminde yakın geçmiş dönemde tanık olunan hızlı büyüme biraz yavaşlamakla beraber, 2005 yılında da devam etmiş ve yine 2001 kriz yılını izleyen yıllarda olduğu gibi ihracat hacmindeki büyüme hızı, ithalat hacmindeki büyüme hızının altında gerçekleşmiştir. Bu gelişme etkisini ihracatın ithalatı karşılama oranında da göstermiş ve 2001 yılında % 75,7'ye kadar yükselmiş olan karşılama oranı giderek gerileyerek, 2004 yılındaki % 64,8'den 2005 yılında % 62,9'a düşmüştür.

2004 yılına göre % 16,3 oranında bir büyüme ile 2005 yılında 73,5 milyar dolara yükselmiş olan toplam ihracat hacmi 2006 yılında da büyüme hızını yaklaşık aynı düzeyde korumuş ve önceki yıla göre % 16,4 oranında bir genişleme ile 85,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2001 yılını izleyen önceki yılarda kalıcılık kazanan eğilim paralelinde 2006 yılında da Türkiye toplam ithalat tutarı ihracat tutarı büyüme hızının üstünde bir hızla büyümesini sürdürmüş ve bir önceki yıla göre % 19,5 oranında bir genişlemeyle 139,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Önceki iki yıllık dönemde yavaşlamış olan ihracat hacmi artışının 2007 yılında tekrar belirgin bir ivme kazanarak hızlandığı gözlemlenmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında önceki yıllara göre sırasıyla % 16,3 ve % 16,4 oranında büyümüş olan ihracat tutarı 2007 yılında dikkat çekici bir ivme kazanarak % 25,4 oranında genişlemiş ve 107,3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2007 yılında ithalat hacmi yine yüksek oranlı bir büyüme sergilemiş, ancak genişleme hızı sözü edilen dönemde ilk kez ihracat toplam tutarı büyüme hızının altında kalmıştır. Ekonomik büyüme sürecinin biraz yavaşlamakla beraber devam etmesi, hızlı bir artış gösteren ihracatın hammadde ve yarı mamul ithalatını arttırması, yıl içerisinde petrol ve enerji fiyatları ile başta metaller olmak üzere temel mal fiyatlarında tanık olunan ve kalıcılık kazanan önemli artışlar, Türk Lirasının değer kazanımının ithal maliyetlerini göreli olarak düşürmesi ve dolayısıyla yerli üretim sürecinde ithal girdiye olan talebi daha da arttırması ve bu faktörlere ek olarak biraz yavaşlamış olmakla beraber özel sektör yatırımlarında gözlemlenen canlılığın sürmesi, 2007 yılında ithalatın % 21,8 gibi yüksek bir oranda genişlemesinde rol oynayan başlıca etkenler olmuşlardır. 2007 yılı toplam mal ve hizmet ithalatı hacmi 170,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye dış ticaretinde 2001 yılında yaşanan kriz sonrasında yüksek oranlı artışlar meydana gelmiş ve bu artışlar 2008 yılının son çeyreğine kadar devam etmiştir. Küresel krizin etkisiyle özellikle son çeyrekte

oluşan olumsuz talep ve arz koşullarına rağmen 2008 yılının dokuz aylık döneminde de devam eden artışlar, son çeyrekten itibaren krizin etkisinin belirginleşmesiyle gerilemeye başlamıştır. Son çeyrekteki gerilemeye rağmen 2008 yılında toplam ihracat hacmi önceki yıla ilişkin artış oranına yakın düzeyde % 23,1 genişlemiş ve 132 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı ithalat hacmindeki artış hızı önceki yıla göre daha düşük bir seviye olan % 18,7'ye gerilemiş ve toplam ithalat tutarı 202 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

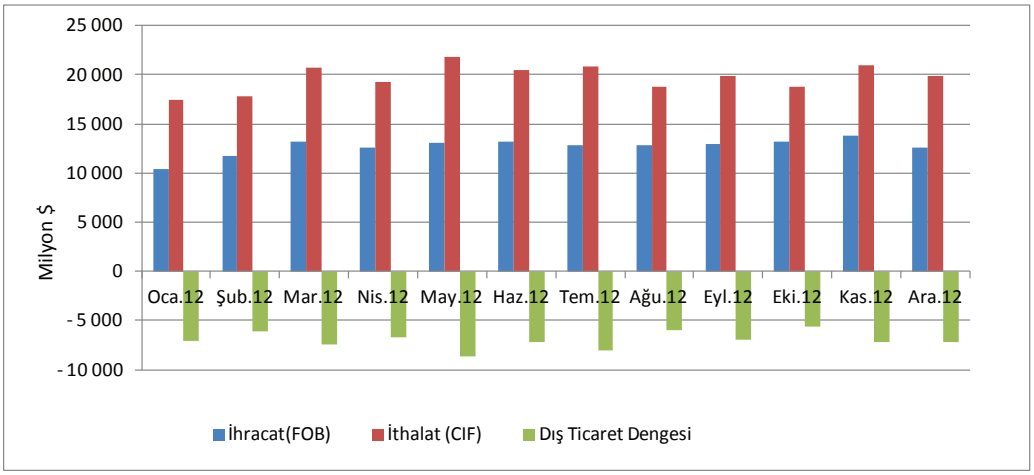
2009 yılında ihracat ve ithalat hacimlerinde çarpıcı daralmalar yaşanmıştır. 2009 yılında ihracat tutarı bir önceki yıla göre % 22,6 oranında bir daralmayla 102,1 milyar dolar olarak gerçekleşirken, ithalat hacmi daha hızlı bir düşüş sergilemiş ve önceki yıla göre % 30,2 oranında bir azalmayla 140,9 milyar dolara gerilemiştir. 2009 yılının tamamında dış ticaret açığı, % 44,5 oranında keskin bir daralmayla 38,8 milyar dolar düzeyine düşmüştür. 2007 ve 2008 yıllarının tamamı itibariyle sırasıyla % 63,1 ve % 65,4 olarak gerçekleşen ihracat tutarının ithalatı karşılama oranı, 2009 yılında ithalatta meydana gelen daralmanın daha keskin olması nedeniyle, çarpıcı bir yükselmeyle % 72,5'e çıkmıştır.

2009 yılı son çeyrek döneminden itibaren belirginlik kazanan ekonomik toparlanma ile beraber özellikle ithalat hacmi olmak üzere dış ticaret faaliyet hacminde tekrar hızlı bir genişleme süreci içerisine girilmiştir. 2010 yılında başta Euro Bölgesi ekonomileri olmak üzere önemli ticaret ortaklarının ekonomik toparlanmanın yavaş seyretmesi ve TL'nin aşırı değerli konumunu sürdürüyor olması ihracat faaliyetini olumsuz biçimde etkilemiştir. Buna karşılık hızlı ekonomik büyümenin hane halkı gelirlerini artırarak tüketim talebini canlandırması, aşırı değerli Türk Lirası'nın ithal mallarına olan talebi özendirmesi ayrıca ithal girdi kullanımı daha çekici kılması, genişleyen ekonomik faaliyet hacminin ithal girdilere olan talebi arttırması, diğer taraftan canlanan yatırım faaliyetinin yatırım malları ithalatını yükseltmesi ile başta enerji ve metaller olmak üzere emtia fiyatlarındaki hızlı tırmanma, 2010 yılında ülkemiz ithalat hacminin çok süratli biçimde büyüme göstermesinde rol oynayan başlıca faktörler olmuştur. 2010 yılında önceki yıla göre % 11,5 oranında artışla ihracat tutarı 113,9 milyar dolara yükselirken ithalat tutarı % 31,7 oranında çarpıcı bir genişlemeyle 185,5 milyar dolara yükselmiş ve bu şekilde dış ticaret açığı 2009 yılına göre % 84,8 oranında büyüyerek 71,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İç talep dış talep arasında oluşan bu hacimli ayrışmanın GSYİH'nın % 9,8'ine ulaşan cari işlemler açığı ve ağırlıklı kısa vadeli dış borçlanma yoluyla makroekonomik denge üzerinde yarattığı ciddi boyuttaki risk dikkate alınarak uygulamaya konulan önlemlere (KDV, ÖTV ile MB ve BDDK kararları) rağmen dış ticaret açığındaki hızlı büyüme 2011 yılı son aylarına kadar devam etmiştir. 2011 yılında toplam ihracat tutarı 21 milyar dolarlık bir artışla, önceki yıla göre % 18,5 oranında ciddi bir genişleme göstererek 134,9 milyar dolara yükselmiş ancak ithalat hacmindeki hızlı büyümenin önü alınamamıştır. Anılan yılda ithalat çok cüzi bir yavaşlamayla % 29,8 oranında genişlemiş ve 240,8 milyar dolara tırmanmıştır. İç dış talep arasındaki ayrışmanın devam etmesi 2011 yılında dış ticaret açığının rekor bir düzeye 105,9 milyar dolara yükselmesi sonucunu doğurmuştur.

Başta kredi hacmi genişleme hızının azaltılması olmak üzere ekonominin soğutulması doğrultusunda alınan önlemlerin de etkisiyle 2011 yılı ikinci çeyrek dönemden başlayarak GSYİH büyüme hızında başlayan ve ısrarlı biçimde 6 dönemdir devam eden yavaşlama, özel tüketim ve yatırım harcamaları üzerinde ciddi boyutta baskı oluşturmuştur. Bu süreç 2012 yılında ithalat hacminde son yıllarda tanık olunan hızlı büyümenin önüne geçilmesi sonucunu doğurmuştur. İthalat hacmi % 1,8 oranında azalışla 236,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık önemli ihraç piyasamız olan Euro Bölgesinde hüküm süren krize rağmen ihracatın Afrika, Ortadoğu, Asya ve Pasifik ile Latin Amerika ülkelerine yöneltilmesi ve İran'a yapılan altın ihracatındaki artış ihracat hacminin olumlu bir hızla büyümeye devam etmesini sağlamıştır. 2012 yılında ihracat tutarı % 13 artışla 152,5 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılı ihracat, ithalat ve dış ticaret dengesi gelişimi aylar itibariyle aşağıdaki grafikte izlenebilir.

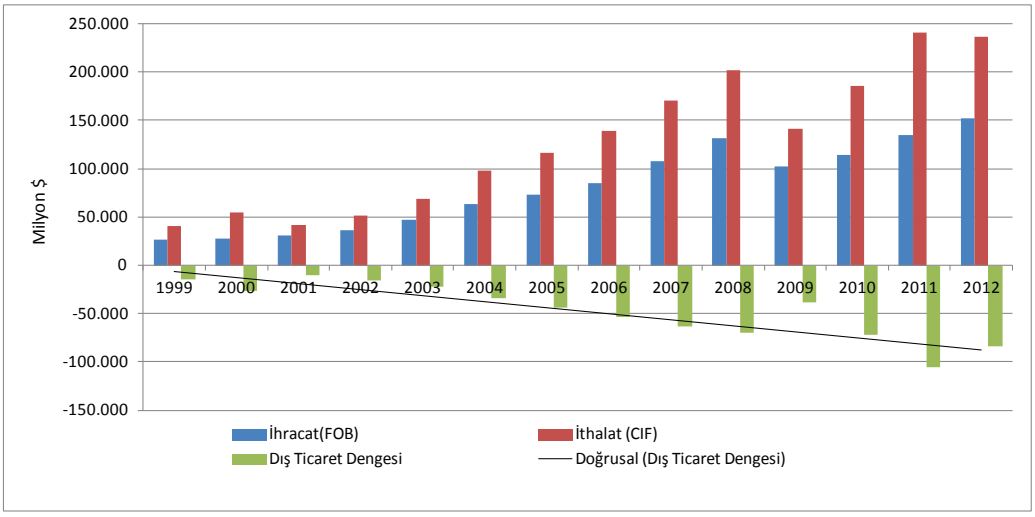
Şekil 6 Aylar İtibariyle İhracat, İthalat ve Dış Ticaret Açığı

Kaynak: TUİK

İhracattaki artış hızının yavaşlaması ve ithalattaki azalma dış ticaret hacminin artış hızının yavaşlamasına yol açmıştır. Dış ticaret hacmi 2011 yılında % 25,5 oranında artış gösterirken, 2012 yılında artış hızı % 3,5'e gerilemiş ve 389 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı 2012 yılında ithalattaki daralmanın oluşturduğu olumlu etki ile % 20,6 oranında azalarak 84,1 milyar dolara gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2012 yılında 2011 yılına göre 8,5 puan artarak % 56'dan, % 64,5'e yükselmiştir.

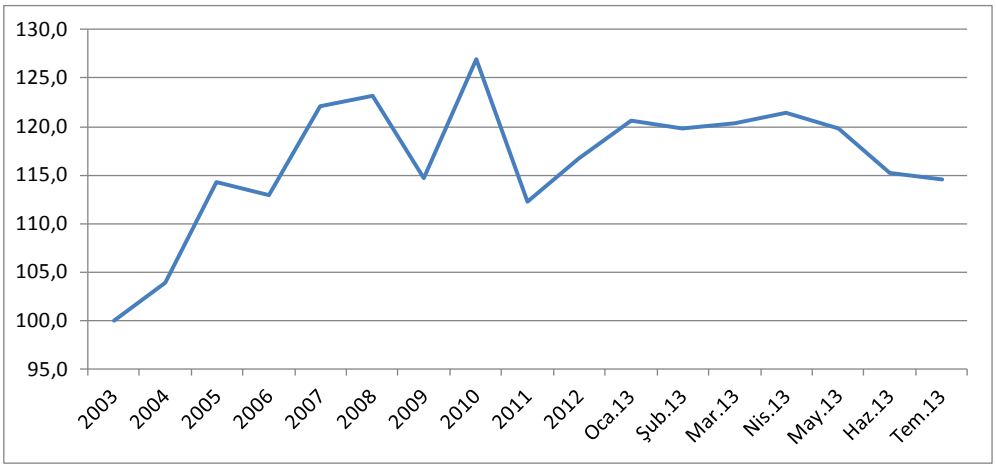
Şekil 7 Türkiye Dış Ticareti

Kaynak: TUİK

Tüm bu gelişmeler ışığında yukarıdaki grafikte Türkiye dış ticaretinin 1999-2012 yılları arasındaki gelişimi izlenebilir. 2008 yılından itibaren Türkiye'de etkileri görülmeye başlanan küresel ekonomik kriz, dış ticaret göstergelerinin bozulmasına ve gerek ithalat gerekse ihracat hacimlerinin daralmasına yol açmıştır. 2011 yılından itibaren ihracat ve ithalat hacimleri kriz öncesi seviyelerini yakalayabilmiştir. Diğer yandan dönem boyunca artış trendi izleyen dış ticaret açığı, 2009 yılı ve 2012 yıllarında daralmıştır.

Şekil 8 Reel Efektif Döviz Kuru (2003 = 100)

Kaynak: TCMB

2003 yılından 2008 yılına kadar artış trendi gösteren reel efektif döviz kuru endeksi, 2009 yılında azalmış, 2009 yılının son çeyreğinde Türk lirasının yeniden değer kazanmaya başlamasıyla beraber 2010 yılında tekrar artmıştır. Endeks değeri 2011 yılında 2009 yılı değerinin altına gerilemekle beraber 2011 Ağustos ayı sonrasında görülen iyileşme ile 2012 yılında artış eğilimine girmiş ve bu artış eğilimi 2013 Mayıs ayına kadar sürmüştür. Mayıs 2013'den itibaren endeks değerinin azalma eğilimine geçtiği görülmektedir.

Tablo 58 Reel Efektif Döviz Kuru (TÜFE bazlı, 2003 = 100)

	Reel Efektif Doviz Kuru	Gelismekte Olan Ulkeler Bazli Reel Efektif Doviz Kuru	Gelismis Ulkeler Bazli Reel Efektif Doviz Kuru
2003	100,05	100,06	100,04
2004	103,90	106,14	103,07
2005	114,29	111,87	115,22
2006	112,90	106,16	115,53
2007	122,15	111,76	126,27
2008	123,18	107,55	129,62
2009	114,63	98,84	121,15
2010	126,97	104,43	136,60
2011	112,28	91,18	121,36
2012	116,75	92,10	127,57
Oca.13	120,57	93,87	132,39
Şub.13	119,75	92,98	131,62
Mar.13	120,31	92,66	132,65
Nis.13	121,41	93,26	133,99
May.13	119,81	91,73	132,39
Haz.13	115,28	89,67	126,64
Tem.13	114,60	89,47	125,71

Kaynak: TCMB

Gelişmekte olan ülkeler bazlı reel efektif döviz kurunun uzun vadede azalma eğiliminde olduğu ve gelişmekte olan ülkelere karşı rekabet gücümüzün devam ettiği görülmektedir. Gelişmiş ülkeler bazlı reel efektif döviz kurunda 2011 yılından itibaren görülen artış eğilimi 2013 Haziran ayından itibaren azalma eğilimine girmiştir.

IIII. 1. 2009-2012 YILLARI ARASI DIŞ TİCARET GELİŞİMİ

IIII.1.1. 2009-2012 YILLARI İHRACATI

Küresel finans krizinin etkisiyle 2009 yılında daralan ihracat hacmi, bu yıldan itibaren yeniden artış trendi içine girmiş, 2012 yılında da artış eğilimini sürdürmüştür. En büyük ihracat pazarımız olan Euro Bölgesinde devam eden resesyona rağmen ihracatın Afrika, Ortadoğu, Asya ve Pasifik ile Latin Amerika ülkelerine yöneltilmesi ve İran'a yapılan altın ihracatındaki artış ihracat hacminin olumlu bir hızla büyümeye devam etmesini sağlamıştır. 2012 yılında ihracat tutarı % 13 artışla 152,5 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 59 İhracatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Tarım ve Ormancılık	4.347	4,3	10,5	4.935	4,3	13,5	5.167	3,8	4,7	5.189	3,4	0,4
Balıkçılık	189	0,2	-21,5	156	0,1	-17,4	186	0,1	19,2	190	0,1	2,3
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.683	1,6	-21,9	2.687	2,4	59,7	2.805	2,1	4,4	3.161	2,1	12,7
İmalat sanayi	95.449	93,4	-23,7	105.467	92,6	10,5	125.963	93,4	19,4	143.194	93,9	13,7
Diğer	474	0,5	-6,5	639	0,6	34,7	786	0,6	23,1	728	0,5	-7,4
Toplam	102.143	100,0	-22,6	113.883	100,0	11,5	134.907	100,0	18,5	152.462	100,0	13,0

Kaynak: TUİK

2009-2012 yılları arasında İhracatın sektörel dağılımına bakıldığında, imalat sanayinin en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. 2012 yılında imalat sanayinin toplam ihracat içerisindeki payı % 93,9'a ulaşmıştır. Diğer taraftan tarım sektörünün payı 2009 yılındaki % 4,3 düzeyinden 2012 yılında % 3,4 oranına gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin etkisinin en fazla görüldüğü 2009 yılında en yüksek daralma % 23,7 ile imalat sanayi ihracatında görülürken, tarım sektörü % 10,5 oranı ile artış göstermiştir. Kriz sonrasında toplam ihracat hacminin artışa geçtiği 2010 yılında balıkçılık sektörü ihracat hacmi gerilerken, en yüksek artış madencilik sektörü ihracatında görülmüştür. 2012 yılında en yüksek artış imalat sektörü ihracatında gerçekleşmiştir. Geçen yıla göre % 13,7 oranında artış gösteren imalat sektörü ihracatı,143,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Madencilik ve taşocakçılığı sektörü ihracatı % 12,7 oranında artış göstererek 3,1 milyar dolara, balıkçılık sektörü ihracatı % 2,3 oranındaki artışla 190 milyar dolara, tarım ve ormancılık sektörü ihracatı % 0,4 oranındaki artışla 5,2 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 60 Ana Mal Gruplarına Göre İhracat (Milyon Dolar Olarak)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Yatırım (Sermaye) Malları	11.117	10,9	-33,5	11.771	10,3	5,9	14.192	10,5	20,6	13.734	9,0	-3,2
Hammadde (Aramalları)	49.734	48,7	-26,6	56.381	49,5	13,4	67.942	50,4	20,5	82.656	54,2	21,7
Tüketim malları	40.733	39,9	-13,4	45.321	39,8	11,3	52.219	38,7	15,2	55.556	36,4	6,4
Diğerleri	559	0,5	13,8	411	0,4	-26,4	555	0,4	35,0	516	0,3	-7,0
Toplam	102.143	100,0	22,6	113.883	100,0	11,5	134.907	100,0	18,5	152.462	100,0	13,0

Kaynak: TUİK

Anamal grup sınıflamasına göre ihracatta en yüksek paya sahip olan hammadde ihracatının küresel ekonomik krizle beraber 2009 yılında azalan payı 2009-2012 yılları arasında % 48,7'den % 54,2'ye yükselmiştir. Aynı dönem aralığında yatırım mallarının payı % 10,9'dan % 9'a; tüketim mallarının payı ise % 39,9'dan % 36,4'e gerilemiştir.

2009 yılında en ciddi daralma hammadde ve yatırım malları ihracatında, sırasıyla % 33,5 ve % 26,6 oranlarıyla yaşanmıştır. Krizle birlikte azalan ara malı ihracatı, 2010 yılında yükselişe geçmiş, ekonominin canlanmaya başlamasıyla 2011 yılından itibaren ise hız kazanmıştır. 2012 yılında da en yüksek artışı % 21,7 oranı ile 82,7 milyar dolara yükselen hammadde malı ihracatı göstermiştir. Yatırım malı ihracatı 2011 yılında % 20,6 oranında artışla toparlanma gösterirken 2012 yılında % 2,3 oranında azalmış ve 13,7 milyar dolar seviyesine gerilemiştir. Tüketim malları ihracatı artış hızı 2012 yılında 2010 ve 2011 yıllarına kıyasla düşmüş ve % 6,4 oranına gerilemiş; 2012 yılında 55,5 milyar dolar değerinde tüketim malları ihracatı yapılmıştır.

Tablo 61 Ülke Gruplarına Göre Yıllık İhracat

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ	47.013	46,0	-25,8	52.685	46,3	12,1	62.347	46,2	18,3	59.198	38,8	-5,0
TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	1.957	1,9	-34,9	2.084	1,8	6,5	2.545	1,9	22,1	2.295	1,5	-9,8
DİĞER ÜLKELER	53.172	52,1	-19,0	59.114	51,9	11,2	70.015	51,9	18,4	90.969	59,7	29,9
Diğer Avrupa (AB Hariç)	11.318	11,1	-27,8	11.373	10,0	0,5	12.976	9,6	14,1	14.367	9,4	10,7
Kuzey Afrika	7.416	7,3	26,8	7.025	6,2	-5,3	6.701	5,0	-4,6	9.444	6,2	40,9
Diğer Afrika	2.739	2,7	-14,7	2.258	2,0	-17,6	3.633	2,7	60,9	3.913	2,6	7,7
Kuzey Amerika	3.579	3,5	-25,5	4.242	3,7	18,5	5.459	4,0	28,7	6.663	4,4	22,0
Orta Amerika ve Karayipler	622	0,6	-25,0	598	0,5	-3,8	626	0,5	4,7	770	0,5	22,9
Güney Amerika	678	0,7	-24,8	1.237	1,1	82,6	1.840	1,4	48,7	2.191	1,4	19,1
Yakın ve Orta Doğu	19.193	18,8	-24,5	23.295	20,5	21,4	27.935	20,7	19,9	42.451	27,8	52,0
Diğer Asya	6.706	6,6	-5,2	8.581	7,5	28,0	10.199	7,6	18,9	10.575	6,9	3,7
Avustralya ve Yeni Zelanda	362	0,4	-16,9	403	0,4	11,3	481	0,4	19,4	490	0,3	2,0
Diğer Ülke ve Bölgeler	561	0,5	-60,4	102	0,1	-81,9	164	0,1	61,1	105	0,1	-35,7
TOPLAM	**102.143**	**100,0**	**-22,6**	**113.883**	**100,0**	**11,5**	**134.907**	**100,0**	**18,5**	**152.462**	**100,0**	**13,0**

Kaynak: TUİK

Ülke gruplarına göre dış ticaret gerçekleşmelerine bakıldığında, en fazla ihracatın yapıldığı Avrupa Birliği pazarının yaklaşık % 46 olan payının 2012 yılında % 38,8'e gerilediği görülmektedir. 2009-2012 yılları arasında sürekli payı artan yakın ve orta doğu ülkelerine yapılan ihracatın payının 2012 yılında % 27,8'e yükseldiği görülmektedir.

2009 yılında bir önceki yıla göre % 25,8 oranında azalan Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracat, 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 12,1 ve % 18,3 oranında artmış ve 2011 yılında 62,3 milyar dolar gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise % 5 oranında azalarak 59,2 milyar dolara gerilemiştir. 2009 yılında % 24,5 oranında azalan Yakın ve Orta Doğu'ya yapılan ihracat devam eden üç yıl boyunca ortalama % 20'nin üzerinde artış sergilemiş ve 2012 yılında % 52 oranında artarak 42,5 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 62 Ülkelere Göre Yıllık İhracat (En Çok İhracat Yapılan 20 Ülke, Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Almanya	9.793	9,6	-24,4	11.479	10,1	17,2	13.951	10,3	21,5	13.124	8,6	-5,9
Irak	5.123	5,0	30,8	6.036	5,3	17,8	8.310	6,2	37,7	10.822	7,1	30,2
İran	2.025	2,0	-0,3	3.044	2,7	50,4	3.590	2,7	17,9	9.922	6,5	176,4
İngiltere	5.938	5,8	-27,2	7.236	6,4	21,9	8.151	6,0	12,7	8.694	5,7	6,7
BAE	2.897	2,8	-63,7	3.333	2,9	15,1	3.707	2,7	11,2	8.175	5,4	120,5
Rusya Federasyonu	3.190	3,1	-50,8	4.628	4,1	45,1	5.993	4,4	29,5	6.681	4,4	11,5
İtalya	5.889	5,8	-24,7	6.505	5,7	10,5	7.851	5,8	20,7	6.373	4,2	-18,8
Fransa	6.211	6,1	-6,1	6.054	5,3	-2,5	6.806	5,0	12,4	6.199	4,1	-8,9
ABD	3.241	3,2	-24,6	3.763	3,3	16,1	4.584	3,4	21,8	5.604	3,7	22,3
İspanya	2.818	2,8	-30,4	3.536	3,1	25,5	3.918	2,9	10,8	3.717	2,4	-5,1
Mısır	2.599	2,5	82,2	2.251	2,0	-13,4	2.759	2,0	22,6	3.679	2,4	33,3
Suudi Arabistan	1.768	1,7	-19,7	2.218	1,9	25,4	2.763	2,0	24,6	3.677	2,4	33,0
Hollanda	2.127	2,1	-32,3	2.461	2,2	15,7	3.243	2,4	31,8	3.244	2,1	0,0
Çin	1.600	1,6	11,3	2.269	2,0	41,8	2.466	1,8	8,7	2.833	1,9	14,9
Azerbaycan	1.400	1,4	-16,0	1.550	1,4	10,7	2.064	1,5	33,1	2.585	1,7	25,2
Romanya	2.202	2,2	-44,8	2.599	2,3	18,0	2.879	2,1	10,7	2.495	1,6	-13,3
Belçika	1.796	1,8	-15,4	1.960	1,7	9,2	2.451	1,8	25,0	2.360	1,5	-3,7
İsrail	1.522	1,5	-21,3	2.080	1,8	36,6	2.391	1,8	15,0	2.330	1,5	-2,6
Libya	1.795	1,8	67,1	1.932	1,7	7,6	748	0,6	-61,3	2.139	1,4	186,2
İsviçre	3.935	3,9	37,7	2.057	1,8	-47,7	1.484	1,1	-27,8	2.125	1,4	43,1
Diğerleri	34.272	33,6	-25,3	36.889	32,4	7,6	44.798	33,2	21,4	45.685	30,0	2,0
Toplam	**102.143**	**100,0**	**-22,6**	**113.883**	**100,0**	**11,5**	**134.907**	**100,0**	**18,5**	**152.462**	**100,0**	**13,0**

Kaynak: TUİK

En büyük ihracat ortağımız Almanya'ya yapılan ihracat küresel kriz ortamında 2009 yılında % 24,4 oranında daralmış, 2010 ve 2011 yıllarında artış göstermekle beraber 2012 yılında % 5,9 oranında daralarak 13,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. İran'a yapılan ihracat, altın ihracatında görülen artış kaynaklı olarak 2012 yılında % 176,4 oranında artışla 9,9 milyar dolara yükselmiştir. Aynı yıl içinde ihracattaki payı da % 6,5'e yükselmiştir. Krizin etkin olduğu 2009 yılında dahi % 30,8 oranında artış gösteren Irak ile yapılan ihracat, 2012 yılına kadar artış trendini devam ettirmiş, 2012 yılında bir önceki yıla göre % 30,2 oranında artış göstererek 10,8 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Bu trendi izleyerek, ihracat içerisindeki 2009 % 5 olan payı 2012 yılında % 7,1'e yükselmiştir.

Tablo 63 Uluslararası Teşkilatların İhracat Ve İthalat Payları

	ihracat				İthalat			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
OECD Ülkeleri	54,7	54,0	49,7	43,5	54,2	53,5	50,4	48,1
EFTA Ülkeleri	4,2	2,1	1,4	1,7	2,0	2,2	2,4	2,2
Karadeniz Ekonomik İşbirliği	12,0	12,7	13,2	12,3	19,6	17,8	16,1	17,5
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	5,8	6,7	6,9	10,9	4,3	6,3	7,2	6,9
Bağımsız Devletler Topluluğu	7,8	9,0	9,9	9,9	17,6	15,6	13,8	14,9
Türk Cumhuriyetleri	3,3	3,4	3,7	3,8	1,3	1,6	1,5	1,5
İslam İşbirliği Teşkilatı	28,0	28,5	27,7	36,2	9,5	12,0	13,0	13,4

Kaynak: TUİK

Uluslararası teşkilatların ihracat ve ithalat paylarını incelendiğinde 2009-2012 yılları arasında OECD ülkeleri ile olan ihracatımızın 11,2 puanlık azalma ile % 54,7'den % 43,5'e gerilediği görülmektedir. Aynı dönem içerisinde Karadeniz Ekonomik İşbirliği ülkeleri ile olan ihracatımızın toplam ihracat içerisindeki payı dalgalı bir seyir izleyerek 0,3 puanlık artış gösterirken, İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleriyle yapılan ihracatın toplam ihracat içerisindeki payı 8,2 puanlık artış ile 2012 yılında % 36,2'ye yükselmiştir.

OECD ülkeleri ile yapılan ithalatın payı, ihracat payı ile aynı seyri izleyerek 6,1 puan azalmış ve 2012 yılında toplam ithalatın % 48,1'ni oluşturmuştur. Aynı dönem içerisinde Karadeniz Ekonomik İşbirliği ülkeleri ile olan ithalatımızın toplam ithalat içerisindeki payı dalgalı bir seyir izleyerek 2,1 puanlık azalış gösterirken, İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleriyle olan ithalat payı 3,9 puanlık artış göstermiştir.

IIII.1.2. 2012 YILI İTHALATI

2012 yılında ekonomik büyüme yavaşlama sürecine girmiş böylece tüketim ve yatırım talebinde azalma görülmüştür. Bu gelişme ithalatın 2012 yılı boyunca azalış eğilimi sergilemesine neden olmuştur. İthalat 2012 yılında bir önceki yıla göre % 1,8 oranında azalış göstererek 236,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 64 İthalatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Tarım ve Ormancılık	4.594	3,3	-28,1	6.457	3,5	40,6	8.895	3,7	37,8	7.447	3,1	-16,3
Madencilik ve Taşocakçılığı	20.625	14,6	-42,1	25.933	14,0	25,7	37.331	15,5	44,0	42.247	17,9	13,2
İmalat Sanayi	111.031	78,8	-26,1	145.367	78,3	30,9	183.930	76,4	26,5	176.235	74,5	-4,2
Toptan ve Perakende Ticaret	4.608	3,3	-51,9	7.704	4,2	67,2	10.496	4,4	36,2	10.258	4,3	-2,3
Diğer	71	0,1	-21,2	84	0,0	18,0	189	0,1	123,9	359	0,2	90,2
Toplam	140.928	100,0	-30,2	185.544	100,0	31,7	240.842	100,0	29,8	236.545	100,0	-1,8

Kaynak: TUİK

2009-2012 yılları arasında ithalatın sektörel dağılımına bakıldığında, imalat sanayinin en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Fakat bu dönem içerinde imalat sanayinin toplam ithalat içerisindeki payı 4,8 puanlık azalışla 2012 yılında % 74,5'e gerilemiştir. Diğer taraftan tarım sektörünün payı 2009 yılındaki % 3,3 düzeyinden 2012 yılında % 3,1 oranına gerilemiştir. Küresel ekonomik krizin etkisinin en fazla görüldüğü 2009 yılında % 51,9 ile en yüksek daralma gösteren toptan ve perakende ticaret ithalatı, 2010 ve 2011 yıllarında artış göstermiş, 2012 yılında ise % 2,3 oranında azalmıştır. Toplam ithalat içerisindeki payı ise % 3,3'ten 4,3'e yükselmiştir. Madencilik sektörünün toplam ithalat içerisindeki payı 2009-2012 arasında 3,3 puanlık artışla 17,9'a yükselmiştir.

Tablo 65 İthalatın Sektörel Dağılımı (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Yatırım (Sermaye) Malları	21.463	15,2	-23,5	28.818	15,5	34,3	37.271	15,5	29,3	33.925	14,3	-9,0
Hammadde (Aramalları)	99.510	70,6	-34,5	131.445	70,8	32,1	173.140	71,9	31,7	174.930	74,0	1,0
Tüketim malları	19.290	13,7	-10,4	24.735	13,3	28,2	29.692	12,3	20,0	26.699	11,3	-10,1
Diğerleri	666	0,5	-5,0	546	0,3	-18,1	739	0,3	35,3	990	0,4	34,1
Toplam	**140.928**	100,0	**-30,3**	**185.544**	100,0	31,7	**240.842**	100,0	29,8	**236.545**	100,0	-1,8

Kaynak. TUİK

Anamal grup sınıflamasına göre ithalatta en yüksek paya sahip olan hammadde ithalatı küresel ekonomik krizle beraber 2009 yılında % 34,5 oranı ile en yüksek daralmayı göstermiş, bunu yatırım malları ithalatı % 23,5 oranındaki daralma ile takip etmiştir. 2012 yılında tüketim ve yatırım talebinde görülen yavaşlama, yatırım malları ithalatının bir önceki yıla göre % 9 oranında, tüketim malları ithalatının ise % 10,1 oranında azalmasına yol açmıştır. Hammadde ithalatı artışı ise yalnızca % 1 oranı ile sınırlı kalmıştır.

Tablo 66 Ülke Gruplarına Göre Yıllık İthalat (Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ	56.509	40,1	-24,1	72.180	38,9	27,7	91.128	37,8	26,3	87.448	37,0	-4,0
TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	965	0,7	-27,7	878	0,5	-9,0	1.038	0,4	18,2	1.046	0,4	0,7
DİĞER ÜLKELER	83.454	59,2	-33,9	112.486	60,6	34,8	148.675	61,7	32,2	148.052	62,6	-0,4
Diğer Avrupa (AB Hariç)	25.886	18,4	-41,4	30.312	16,3	17,1	35.979	14,9	18,7	37.416	15,8	4,0
Kuzey Afrika	2.238	1,6	-36,7	3.098	1,7	38,5	3.342	1,4	7,9	3.308	1,4	-1,0
Diğer Afrika	1.700	1,2	-17,5	1.726	0,9	1,5	3.425	1,4	98,4	2.613	1,1	-23,7
Kuzey Amerika	9.513	6,8	-29,0	13.234	7,1	39,1	17.346	7,2	31,1	15.084	6,4	-13,0
Orta Amerika ve Karayipler	476	0,3	-15,1	623	0,3	30,9	903	0,4	45,1	1.069	0,5	18,3
Güney Amerika	2.286	1,6	-29,9	2.942	1,6	28,7	4.500	1,9	53,0	4.080	1,7	-9,4
Yakın ve Orta Doğu	7.134	5,1	-45,7	13.011	7,0	82,4	20.439	8,5	57,1	21.410	9,1	4,7
Diğer Asya	28.749	20,4	-23,6	40.343	21,7	40,3	53.144	22,1	31,7	49.602	21,0	-6,7
Avustralya ve Yeni Zelanda	648	0,5	-26,1	493	0,3	-23,9	807	0,3	63,7	861	0,4	6,7
Diğer Ülke ve Bölgeler	4.824	3,4	-36,2	6.703	3,6	39,0	8.789	3,6	31,1	12.608	5,3	43,4
TOPLAM	140.928	100,0	-30,2	185.544	100,0	31,7	240.842	100,0	29,8	236.545	100,0	-1,8

Kaynak. TUİK

Ülke gruplarına göre dış ticaret gerçekleşmelerine bakıldığında, en fazla ithalatın yapıldığı Avrupa Birliği pazarının 2009 yılında % 40,1 olan payının 2012 yılında % 37'e gerilediği görülmektedir. 2009-2012 yılları arasında sürekli payı artan yakın ve orta doğu ülkelerine yapılan ithalatın payının 2012 yılında % 9,1'e yükseldiği görülmektedir.

2009 yılında bir önceki yıla göre % 24,1 oranında azalan Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ithalat, 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 27,7 ve % 26,3 oranında artmış ve 2011 yılında 91,1 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılında ise % 4 oranında azalarak 87,4 milyar dolara gerilemiştir. 2009 yılında % 45,7 oranında azalan Yakın ve Orta Doğu'ya yapılan ithalat devam eden üç yıl boyunca artış sergilemiş ve 2012 yılında artış hızı yavaşlamakla beraber % 4,7 oranında artarak 21,4 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 67 Ülkelere Göre Yıllık İthalat (En Çok İthalat Yapılan 20 Ülke, Milyon Dolar)

	2009			2010			2011			2012		
	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim	Değer	% Pay	% Değişim
Rusya Federasyonu	19.450	13,8	-38,0	21.601	11,6	11,1	23.953	9,9	10,9	26.625	11,3	11,2
Almanya	14.097	10,0	-24,6	17.549	9,5	24,5	22.986	9,5	31,0	21.401	9,0	-6,9
Çin	12.677	9,0	-19,0	17.181	9,3	35,5	21.693	9,0	26,3	21.295	9,0	-1,8
ABD	8.576	6,1	-28,4	12.319	6,6	43,6	16.034	6,7	30,2	14.131	6,0	-11,9
İtalya	7.595	5,4	-28,9	10.140	5,5	33,5	13.450	5,6	32,6	13.344	5,6	-0,8
İran	3.406	2,4	-58,5	7.645	4,1	124,5	12.462	5,2	63,0	11.965	5,1	-4,0
Fransa	7.092	5,0	-21,4	8.177	4,4	15,3	9.230	3,8	12,9	8.590	3,6	-6,9
İspanya	3.777	2,7	-17,0	4.840	2,6	28,1	6.196	2,6	28,0	6.024	2,5	-2,8
Hindistan	1.903	1,4	-22,6	3.410	1,8	79,2	6.499	2,7	90,6	5.844	2,5	-10,1
Güney Kore	3.118	2,2	-23,8	4.764	2,6	52,8	6.298	2,6	32,2	5.660	2,4	-10,1
İngiltere	3.473	2,5	-34,0	4.681	2,5	34,8	5.840	2,4	24,8	5.629	2,4	-3,6
Ukrayna	3.157	2,2	-48,3	3.833	2,1	21,4	4.812	2,0	25,6	4.394	1,9	-8,7
İsviçre	1.999	1,4	-64,2	3.154	1,7	57,7	5.019	2,1	59,1	4.305	1,8	-14,2
Belçika	2.372	1,7	-24,7	3.214	1,7	35,5	3.959	1,6	23,2	3.690	1,6	-6,8
Hollanda	2.543	1,8	-16,8	3.156	1,7	24,1	4.005	1,7	26,9	3.661	1,5	-8,6
Japonya	2.782	2,0	-30,9	3.298	1,8	18,5	4.264	1,8	29,3	3.601	1,5	-15,5
BAE	668	0,5	-3,4	698	0,4	4,6	1.649	0,7	136,2	3.597	1,5	118,0
Yunanistan	1.131	0,8	-1,7	1.542	0,8	36,3	2.569	1,1	66,6	3.540	1,5	37,8
Romanya	2.258	1,6	-36,4	3.449	1,9	52,8	3.801	1,6	10,2	3.236	1,4	-14,9
Polonya	1.817	1,3	-8,1	2.621	1,4	44,2	3.496	1,5	33,4	3.058	1,3	-12,5
Diğerleri	37.039	26,3	-27,0	48.275	26,0	30,3	62.626	26,0	29,7	62.955	26,6	0,5
Toplam	**140.928**	**100,0**	**-30,2**	**185.544**	**100,0**	**31,7**	**240.842**	**100,0**	**29,8**	**236.545**	**100,0**	**-1,8**

Kaynak. TUİK

En yüksek ithalatı gerçekleştirdiğimiz Rusya ile yapılan ithalat küresel kriz ortamında 2009 yılında % 38 oranında daralmış, daha sonra 2012'e kadar olan dönemde ortalama % 11 oranında artış göstermiştir. Almanya ve Çin ile yapılan ithalat kriz sonrası dönemde artış eğilimi göstermekle beraber, 2012 yılında sırasıyla % 6,9 ve % 1,8 oranlarında daralmıştır.

Tablo 68 İhracat ve İthalat Birim Değer Endeks Rakamları, (2010=100)

	İhracat		İthalat	
	Endeks Değeri	% Değişim	Endeks Değeri	% Değişim
2002	61,4	-1,8	58,0	-1,3
2003	69,2	12,7	64,6	11,4
2004	80,7	16,6	75,0	16,0
2005	85,6	6,0	80,2	7,0
2006	88,6	3,5	87,1	8,6
2007	99,8	12,7	95,5	9,7
2008	115,3	15,5	114,7	20,0
2009	96,7	-16,1	92,3	-19,5
2010	100,0	3,4	100,0	8,4
2011	111,5	11,5	114,9	14,9
2012	108,4	-2,7	111,9	-2,6

Kaynak :TUİK

Dış ticaret birim değer endeksleri rakamlarına bakıldığında, 2010 yılı bazına göre 2002-2004 yılları arasında ihracat birim değer endeksinin, ithalat birim değer endeksi düzeyinin üstünde seyrettiği gözlemlenmiş aynı dönemde dış ticaret hadleri Türkiye lehine gelişmiştir. 2004 ve 2005 yıllarında ihracat ve ithalat birim değer endekslerinin yaklaşık aynı hızla yükseldiği daha sonra 2006 – 2008 döneminde ise, ithalat birim değer endeksinin ihracat birim değer endeksine göre daha belirgin biçimde yüksek seyrettiği görülmektedir.

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere 2009 yılında hem ihraç malları hem ithal malları birim değer endekslerinde ciddi boyutta gerilemeler meydana gelmiştir. İhracat birim değer endeksi 2009 yılında % 16,1 oranında azalma gösterirken, ithalat birim değer endeksindeki gerileme daha yüksek oranda, % 19,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

2009 yılı sonrasında dış ticaret hadleri Türkiye'nin aleyhine dönmüş, ithalat birim değer endeksi, ihracat birim değer endeksinin üzerinde seyretmiştir. 2012 yılında hem ihracat hem de ithalat birim değer endeksleri ortalama aynı oranda gerileme göstermiştir.

III. 2. 2013 Yılı Dış Ticareti

Tablo 69 2012 ve 2013 Yılları Aylar İtibariyle Türkiye Dış Ticareti

	İhracat(FOB)		İthalat (CIF)		Dış Ticaret Dengesi		Dış Ticaret Hacmi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	Milyon $	Değişim (%) (önceki yılın aynı ayına göre)	
2012-01	10.348	8,3	17.469	3,3	-7.121	-3,2	27.817	5,1	59,2
2012-02	11.748	16,8	17.787	1,5	-6.039	-19,1	29.535	7,1	66,0
2012-03	13.209	11,8	20.677	-4,5	-7.469	-24,0	33.886	1,3	63,9
2012-04	12.630	6,4	19.273	-8,0	-6.643	-26,8	31.903	-2,8	65,5
2012-05	13.132	20,0	21.750	3,0	-8.619	-15,2	34.882	8,8	60,4
2012-06	13.231	16,6	20.438	-5,4	-7.207	-29,7	33.669	2,2	64,7
2012-07	12.831	8,2	20.835	-1,1	-8.005	-13,0	33.666	2,3	61,6
2012-08	12.831	14,1	18.828	-4,3	-5.997	-28,9	31.660	2,4	68,1
2012-09	12.953	20,5	19.924	-6,0	-6.972	-33,3	32.877	2,9	65,0
2012-10	13.191	10,8	18.787	-5,7	-5.596	-30,2	31.977	0,5	70,2
2012-11	13.753	24,1	20.948	12,3	-7.195	-5,0	34.701	16,7	65,7
2012-12	12.605	1,0	19.828	-3,7	-7.222	-11,0	32.433	-1,9	63,6
2012 Yıllık	**152.462**	**13,0**	**236.545**	**-1,8**	**-84.083**	**-20,6**	**389.007**	**3,5**	**64,5**
2013-01	11.487	11,0	18.803	7,6	-7.316	2,7	30.289	8,9	61,1
2013-02	12.391	5,5	19.395	9,0	-7.004	16,0	31.786	7,6	63,9
2013-03	13.132	-0,6	20.559	-0,6	-7.428	-0,6	33.691	-0,6	63,9
2013-04	12.485	-1,1	22.825	18,4	-10.340	55,7	35.311	10,7	54,7
2013-05	13.298	1,3	23.246	6,9	-9.948	15,4	36.544	4,8	57,2
2013-06	12.438	-6,0	21.008	2,8	-8.570	18,9	33.446	-0,7	59,2
2013 (6 Aylık)	**75.231**	**1,3**	**125.837**	**7,2**	**-50.606**	**17,4**	**201.067**	**4,9**	**59,8**

Kaynak. TUİK

2013 yılı ilk altı aylık dış ticaret verilerini incelendiğinde, ihracatın bir önceki yılın aynı dönemine göre % 1,3 oranında, ithalatın ise % 7,2 oranında arttığı görülmektedir. Dış ticaret hacmi 2013 yılının ilk altı ayında 201,1 milyar dolar düzeyinde gerçekleşirken bir önceki yılın aynı dönemine göre % 4,9 oranında artış göstermiştir. 2013 yılının ilk altı ayında dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine göre % 17,4 oranında artmış ve 50,6 milyar dolar gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı % 59,8 oranına gerilemiştir.

IV. ÖDEMELER DENGESİ

80'li yılların ikinci yarısında Türkiye'de kambiyo rejiminde ciddi düzeyde bir serbestleşme politikaları

uygulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, bu yıllarda az gelişmiş ülkelerin çoğunda olduğu gibi ithal ikamesi politikasından vazgeçilerek ihracat stratejisi yaklaşımı benimsenmiştir. Tam olmasa dahi önemli bir ekonomik politika değişikliği ifade eden finansal liberalizasyon, olanak sağladığı uluslararası sermaye hareketleri ile ülkemizi dış şoklara ve finansal piyasalarda yaşanan krizlerin yarattığı sermaye kaçışlarına karşı daha duyarlı hale getirmiştir. Bu çerçevede özellikle 90'lı yılların ortalarından itibaren ülkemiz, gerek finansal piyasalarda ve gerek reel ekonomide yaşanan derin konjonktürel hareketlere ve krizlere sahne olmuştur. Efektif talep üzerinde doğrudan etkili olan bu ekonomik sarsıntılar etkisini, hem reel ekonomi hem dış ticaret hacmi ve ödemeler dengesi üzerinde de etkin şekilde göstermiştir.

Toplam efektif talebi oluşturan tüketim, yatırım talebi ile kamu harcamaları ve net ihracat talebi ekonomik büyümeyi belirlerken aynı zamanda dış ticaret kalemleri ile ödemeler dengesi üzerinde de doğrudan etkide bulunmuştur. Ekonomik büyüme ile dış ticaret ve ödemeler dengesi gelişmeleri arasındaki bu sıkı ilişki, önemli dış ticaret kalemlerinin gerçekleşmelerine kısaca göz atıldığında açık biçimde görülmektedir. Bu çerçevede, ekonomik durgunluk ve kriz dönemlerinde daralan tüketim ve yatırım talebinin ve dolayısıyla üretim hacminin, ithalat hacmi ile dış ticaret açığında küçülmeye ve cari işlemler hesabında iyileşmeye yol açtığı açık biçimde gözlemlenmiştir. Buna karşılık tüketim ve yatırım talebinin canlı ve büyümenin hızlı olduğu dönemlerde iç tasarruf hacminin yeterli olmaması nedeniyle, dış ticaret ve cari işlemler hesabı açığının büyüdüğü belirgin şekilde izlenebilmiştir. Esas itibariyle iç talep genişlemesine bağlı olarak kesintisiz biçimde sürmüş dört yıllık bir ekonomik büyüme döneminin ardından ülkemizde derin bir ekonomik daralma yaşanmıştır.

Uzak-Doğu Asya'daki krizin gecikme ile gelen etkisi ile Rusya'daki finansal krizin neden olduğu sermaye çıkışı ve iç-dış talep daralması nedeniyle, ayrıca yaşanan yıkıcı iki depremin etkisi ile 1999 yılında Türkiye ekonomisi çok olumsuz bir seyir izlemiş ve derin biçimde küçülmüştür. Derin bir ekonomik krizin yaşandığı ve GSYİH'nın % 3,4 oranında küçüldüğü 1999 yılında, ithalattaki azalmanın ihracattaki daralmadan daha fazla olması nedeniyle, dış ticaret açığı bir önceki yıla göre % 26,4 oranında bir daralmayla 10,5 milyar Dolara düşmüş ve 1998 yılında 1,9 milyar Dolar fazla veren Cari İşlemler hesabı 1999 yılında 1,3 milyar Dolar açıkla kapanmıştır.

Tablo 70 2000 - 2012 Dönemi Ödemeler Dengesi Gelişmeleri (Milyon dolar)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Carı İşlemler Hesabı	-9.920	3.760	-626	-7.554	-14.198	-21.449	-31.836	-37.781	-40.438	-12.168	-45.447	-75.092	-47.748
Dış Ticaret Dengesi	-22.057	-3.363	-6.390	-13.489	-22.736	-33.080	-41.058	-46.852	-53.021	-24.850	-56.413	-89.139	-65.332
Toplam Mal İhracatı	30.825	34.729	40.719	52.394	68.535	78.365	93.613	115.361	140.800	109.647	120.902	143.396	163.220
Toplam Mal İthalatı	-52.882	-38.092	-47.109	-65.883	-91.271	-111.445	-134.671	-162.213	-193.821	-134.497	-177.315	-232.535	-228.552
Hizmetler Dengesi	11.375	9.136	7.885	10.472	13.030	16.016	13.985	13.954	18.817	18.581	16.658	20.130	22.902
Gelir	19.463	15.203	14.031	18.047	23.364	27.958	26.195	29.928	36.978	35.653	36.279	40.668	43.457
Gider	-8.088	-6.067	-6.146	-7.575	-10.334	-11.942	-12.210	-15.974	-18.161	-17.072	-19.621	-20.538	-20.555
Gelir Dengesi	-4.002	-5.000	-4.554	-5.557	-5.609	-5.839	-6.656	-7.108	-8.366	-8.308	-7.215	-7.841	-6.701
Gelir	2.836	2.753	2.486	2.246	2.651	3.644	4.418	6.423	6.889	5.164	4.477	3.952	5.034
Gider	-6.838	-7.753	-7.040	-7.803	-8.260	-9.483	-11.074	-13.531	-15.255	-13.472	-11.692	-11.793	-11.735
Cari Transferler	4.764	2.987	2.433	1.020	1.117	1.454	1.893	2.225	2.132	2.409	1.523	1.758	1.383
İşçi Gelirleri	4.560	2.786	1.936	729	804	851	1.111	1.209	1.431	1.014	948	1.045	975
Ayrıntı Bilgiler													
Bavul Ticareti	2.946	3.039	4.065	3.953	3.880	3.473	6.408	6.002	6.200	4.783	4.951	4.424	6.290
Parasal Olmayan Altın (Net)	-1.900	-963	-1.355	-2.522	-3.407	-3.754	-3.345	-4.354	-1.365	3.007	-453	-4.778	5.709
Turizm Geliri	7.636	8.090	8.479	13.298	16.311	19.191	17.457	19.430	23.365	22.980	22.585	25.054	25.653
Turizm Gideri	-1.713	-1.738	-1.880	-2.247	-2.714	-3.104	-2.989	-3.649	-3.824	-4.575	-5.194	-4.883	-4.094
Faiz Geliri	1.168	1.139	784	634	697	1.005	1.453	2.158	2.022	1.685	1.094	1.207	2.054
Faiz Gideri	-4.825	-5.497	-4.395	-4.544	-4.312	-5.010	-6.322	-7.477	-8.668	-7.408	-5.508	-5.282	-5.815

Kaynak. TCMB

İç talepte önemli bir genişlemenin yaşandığı 2000 yılında, ihracatın sadece % 6,5 oranında yükselmesine karşılık ithalatın % 34 oranında büyümesi sonucu dış ticaret dengesinde meydana gelen önemli bozulma etkisini Cari İşlemler Hesabı üzerinde de göstermiş ve 2000 yılında cari işlemler açığı 9,9 milyar Dolar gibi yüksek bir düzeye ulaşmıştır.

Yine finans piyasalarının ve reel ekonominin derinden sarsıldığı ve yurtiçi talebin daraldığı buna karşılık ihraç talebinin, devalüasyona uğramış Türk lirasının da etkisiyle canlılık kazanmış olduğu 2001 yılında dış ticaret dengesi, bir önceki yıla göre yaklaşık 18,7 milyar Dolar düzeyinde bir daralma ile (-) 3,4 milyar dolara önemli bir iyileşme göstermiş, bu gelişme etkisini doğal olarak cari işlemler hesabı üzerinde de hissettirmiştir. Cari işlemler dengesi yapısal olmamakla beraber dikkat çekici bir düzelme ortaya koymuş ve 2000 yılında rekor düzeyde 9,9 milyar Dolar açık vermişken, 2001 yılında 3,8 milyar Dolar fazla vermiştir.

2001 yılında 3,8 milyar dolar fazla veren cari işlemler hesabı 2002 yılının Şubat ayından itibaren azalma eğilimi içine girmiş ve yılı 626 milyon dolar açıkla kapatmıştır. Bir önceki yıla göre 2002 yılında dış ticaret açığının büyük ölçüde genişlemesi, cari işlemler hesabında açık oluşmasında en önemli etken olmuştur.

Cari işlemler hesabı açığı 2003 yılında, bir önceki yıla göre 12 katı artışla 7,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Önemli kısmı net turizm gelirlerindeki artıştan kaynaklanan 2,6 milyar dolar tutarındaki net hizmet geliri artışına rağmen, dış ticaret açığında meydana gelen önemli yükselme, 2003 yılında cari açığın hızlı büyümesinde en önemli etken olmuştur. 2002 yılı ile karşılaştırıldığında 2003 yılında dış ticaret açığı % 111,1 oranında bir artışla 13,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Başlıca bileşenleri taşımacılık, turizm, inşaat, finansal ve diğer hizmetler olan hizmetler dengesi bir önceki yıla göre % 32,8 oranında bir artışla 2003 yılında 10,5 milyar dolar tutarında fazla vermiştir. Cari Transferler, 2003 yılında, bir önceki yıla ilişkin 2,4 milyar dolar düzeyinden 1 milyar dolar düzeyine inmiştir.

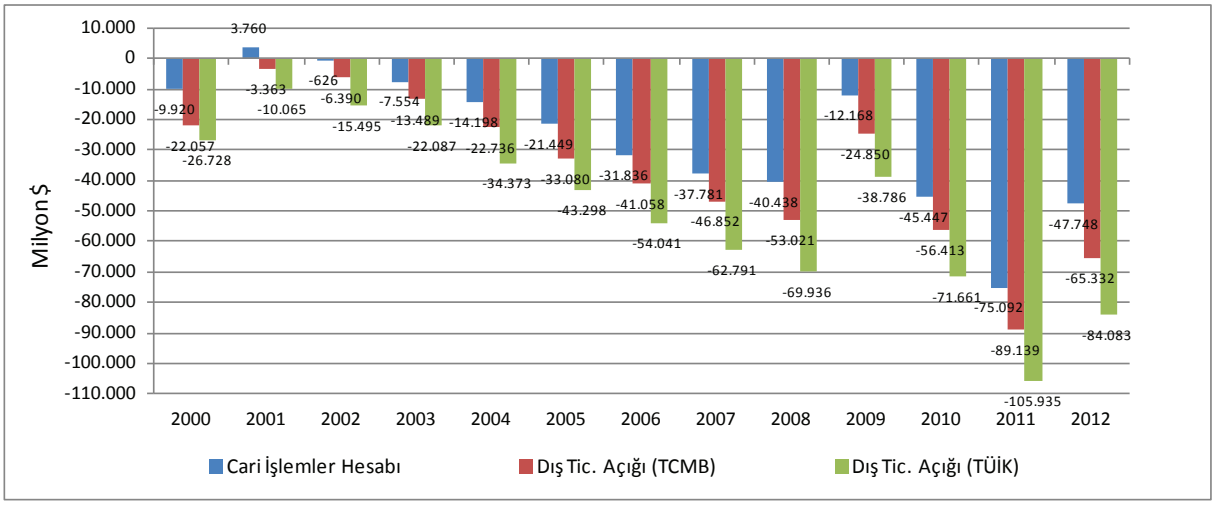
Cari işlemler hesabı açığı 2004 yılında, bir önceki yıla göre % 88 oranında önemli bir artışla 14,2 milyar dolara tırmanmıştır. Bu artışta en önemli etken dış ticaret açığındaki genişleme olmuştur. Esas itibariyle turizm gelirlerindeki yükselmeden kaynaklanan yaklaşık 2,6 milyar dolar tutarındaki hizmet gelirleri artışı, dış ticaret dengesindeki önemli bozulma nedeniyle, cari işlemler açığındaki büyümenin sınırlı kalmasını sağlayamamıştır. 2004 yılında hizmetler ticareti, en önemli alt kalemi olan turizm gelirlerinde gözlemlenen % 22,7 oranındaki artışın etkisiyle 13 milyar dolar tutarında fazla vermiştir.

Bir önceki yıla göre yaklaşık 10,3 milyar dolarlık bir artışla 33,1 milyar yükselmiş olan dış ticaret açığı 2005 yılında cari işlemler hesabı açığının % 51 oranında bir genişlemeyle 21,4 milyar dolara yükselmesinde başlıca etken olmuştur. Bu dikkat çekici boyuttaki cari açığın oluşmasında, (-) 33,1 milyar dolar tutarındaki dış ticaret açığının yükünü, (+) 16 milyar dolar bakiye veren hizmetler dengesi ve (+) 1,5 milyar dolar bakiye veren cari transferler azaltırken, (-) 5,8 milyar dolar bakiye veren yatırım geliri dengesi ağırlaştırmıştır. 2005 yılında hizmetler ticareti, en önemli kalemi olan turizm gelirlerinde gözlemlenen % 17.7 oranındaki artışın etkisiyle 16 milyar dolar tutarında fazla vermiştir.

2001 yılında pozitif bakiye vermesinin ardından hızlı bir genişleme gösteren cari işlemler açığı önceki yıla göre % 48,4 oranında bir büyümeyle 2006 yılında 31,8 milyar dolara yükselmiştir. 2006 yılında da ithalat hacminin ihracat hacminden daha hızlı genişlemesi cari açığın önemli ölçüde artmasında başlıca etken olmuştur. Bu dikkat çekici boyuttaki cari açığın oluşmasında, (-) 41 milyar dolar tutarındaki dış ticaret açığının yükünü, (+) 14 milyar dolar bakiye veren hizmetler dengesi ve (+) 1,9 milyar dolar bakiye veren cari transferler azaltırken, (-) 6,7 milyar dolar bakiye veren 'gelir dengesi' (ücret ödemeleri ve yatırım gelirleri) ağırlaştırmıştır.

Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında, 2006 yılında dış ticaret açığı % 24,1 oranında bir genişleme ile 41 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Önceki üç yıl boyunca sürekli bir daralma eğiliminin gözlemlendiği bavul ticareti 2006 yılında dikkat çekici bir artış sergilemiş ve % 84,5 oranında bir büyüme ile 6,4 milyar dolara tırmanmıştır. 2006 yılı genelinde hizmetler dengesi ise 14 milyar dolar fazla vermiştir. Cari transferler kapsamında yer alan işçi gelirleri 2006 yılında % 30,5 oranında dikkat çekici bir büyüme ile 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yıl içinde cari transferler 1,9 milyar dolar pozitif bakiye (fazla) vermiştir.

Dış Ticaret Açığı Ve Cari İşlemler Hesabı Açığı

Kaynak. TCMB

2006 yılı sonunda 31,9 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen cari işlemler hesabı açığı 2007 yılın ilk yarısında belirgin bir değişim ortaya koymazken, yılın ikinci yarısında tekrar artışa geçmiş ve 2007 yılı sonu itibariyle 37,8 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. TCMB verilerine göre 46,9 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığının yükünü (+) 14 milyar dolar fazla veren hizmetler dengesi ve (+) 2,2 milyar dolar fazla veren cari transferler azaltırken, (-) 7,1milyar dolar açık veren gelir hesabı (ücret gelirleri ve faiz dahil yatırım gelirleri) ağırlaştırmıştır. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 2007 yılında dış ticaret açığı % 14,1 oranında bir genişlemeyle 46,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Önceki yıllara göre 2006 yılında önemli bir büyüme gösteren bavul ticareti % 6,3 oranında bir daralma ile 2007 yılında 6 milyar dolar düzeyinde kalmıştır. Cari transferler kapsamında yer alan 'işçi gelirleri' artış eğilimini 2007 yılında da sürdürmüş ve önceki yıla göre % 8,8 oranında bir yükselişle 1,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Küresel durgunluğun etkilerinin Eylül ayından itibaren iç ve dış talep üzerinde belirgin bir şekilde hissedilmesi ile cari işlemler açığı yılın son çeyrek döneminde önceki yılın aynı dönemine göre hızlı bir düşüş sergilemiştir. 2008 yılı Ağustos ayında yıllık bazda 48,9 milyar dolara ulaşan cari işlemler açığı yılın tamamı itibariyle 40,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yıl genelinde ihracat hacmi ithalat hacmine göre daha hızlı bir büyüme göstermiş, turizm gelirlerinde gözlemlenen hızlı büyüme sayesinde net ihracatın ekonomik büyümeye olan katkısı yılın ikinci ve üçüncü çeyrek dönemlerinde pozitif olmuştur. TCMB verilerine göre 53 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığının yükünü (+) 18,8 milyar dolar fazla veren hizmetler dengesi ve (+) 2,1 milyar dolar fazla veren cari transferler azaltırken, (-) 8,3milyar dolar açık veren gelir hesabı artırmıştır. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 2008 yılında dış ticaret açığı % 13,2 oranında bir genişlemeyle 53 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İç tasarruf eğiliminin yetersizliği nedeniyle özellikle yatırım hacminin ve gelişme hızının yüksek olduğu dönemlerde belirginleşen ve yapısal sorun niteliği kazanan ödemeler dengesi cari işlemler hesabı açığında ekonomik krizin dış ticaret hacmi üzerindeki daraltıcı etkisi nedeniyle 2009 yılında önemli ancak yüzeysel bir daralma gözlenmiştir. Küresel krizin 2008 yılı sonbaharından itibaren özellikle dış talebi kısarak ekonomiye yansıması yatırım ve özel tüketim talebini olumsuz etkilemiş ve reel ekonomide 2009 yılının ilk çeyrek döneminde rekor düzeyde bir küçülmeye yol açmıştır. Talep azalması, dış finansman olanaklarında yaşanan sıkışıklığında etkisiyle ithalat hacminde, ihracat hacmindeki daralmadan da daha keskin bir küçülmeye neden olmuştur. Dolayısıyla ihracatın ithalatı karşılama oranında belirgin bir yükselme ve dış ticaret açığında önemli bir daralma meydana gelmiştir. Bu şekilde 2009 yılında dış ticaret açığında meydana gelen 28,2 milyar dolar tutarındaki daralma cari işlemler hesabına aynen yansımış ve cari açık anılan yılda, bir önceki yıla göre % 70 oranında keskin bir azalmayla, 40,4 milyar dolardan 12,2 milyar dolara gerilemiştir.

2009 yılında hizmetler ticareti kapsamındaki en önemli kalem olan net turizm gelirlerinde gözlem-

lenen 1,1 milyar dolar tutarındaki azalma hizmetler ticaretinde yıl genelinde bir önceki yıla göre meydana gelen 0,2 milyar dolarlık gerilemede temel etken olmuştur. Önceki yıllarda olduğu gibi Ödemeler Dengesi gelir hesabı, bir önceki yıla göre sınırlı bir azalma göstermekle beraber, 2009 yılında da önemli tutarda bir açıkla sonuçlanmıştır. 2008 yılına göre çok az bir düşüşle gelir hesabı 2009 yılında 8,3 milyar dolar negatif bakiye vermiştir. Cari transferler kapsamında yer alan işçi gelirlerinde bir önceki yıla göre 0,4 milyar dolar tutarında düşüş meydana gelmiştir. Toplamda cari transferler ise 0,3 milyar dolar artış ile 2,4 milyar dolar gerçekleşmiştir.

IV. 1. 2010-2012 Ödemeler Dengesi Gerçekleşmeleri

GSYİH ve emtia fiyatlarındaki artışın da etkisiyle, 2010 yılında cari işlemler açığı, 2009 yılına göre 33,3 milyar dolar artarak 45,5 milyar düzeyinde gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı, ithalatın 42,8 milyar dolar artmasıyla, 31,6 milyar artarak 56,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi, net taşımacılık ve net turizm gelirlerinin bir önceki yıla göre azalmasıyla birlikte 1,9 milyar dolar azalarak, 16,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Gelir dengesi 1,1 milyar dolar düzelerek 7,2 milyar dolar açık olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılında küresel kriz nedeniyle iktisadi faaliyetlerdeki yavaşlama ve geleceğe yönelik risk algılamalarının kötüleşmesi sonucu küresel likidite de daralma olmuştur. 2010 yılında ise küresel likidite büyük ölçüde gelişmekte olan ülkelere yönelmiş, kısa vadeli sermaye akımları artmıştır.

Türkiye'de bu gelişmeden olumsuz etkilenmiş ve cari açığın finansman kalitesi bozulmuştur. Önceki yıllarda cari açığın finansmanı daha çok doğrudan yatırım girişlerine dayanırken, 2010 yılında kısa vadeli sermaye girişleri ağırlık kazanmıştır. Doğrudan yatırımların 2009 yılına göre 462 milyon dolar artışıyla, 7,6 milyar dolar gerçekleşmiştir. Portföy yatırımları ise 15,9 milyar dolar artışla 16,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer yatırımlar ise 31,1 milyar dolar artmış ve 33,2 milyar seviyesine yükselmiştir.

Tablo 71 2010-2012 Yılları Ödemeler Dengesi Gelişmeleri (Milyon Dolar)

	2009	2010	2011	2012 (*)
	-12.168	**-45.447**	**-75.092**	**-47.750**
Mal, Hizmet ve Gelir Dengesi(A+B+C)	-14.577	-46.970	-76.850	-49.133
Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)	-6.269	-39.755	-69.009	-42.426
DIŞ TİCARET DENGESİ	**-24.850**	**-56.413**	**-89.139**	**-65.335**
Toplam Mal İhracatı	109.647	120.902	143.396	163.218
Toplam Mal İthalatı	-134.497	-177.315	-232.535	-228.553
Genel Mal Ticareti	**-27.803**	**-55.996**	**-84.175**	**-70.899**
İhracat f.o.b.	104.338	117.919	140.704	148.425
İhracat f.o.b.	102.143	113.883	134.906	152.462
Bavul Ticareti	4.783	4.951	4.424	6.290
Uyarlama: Diğer Mallar	-2.588	-915	1.374	-10.327
İthalat f.o.b.	-132.141	-173.915	-224.879	-219.324
İthalat c.i.f.	-140.929	-185.544	-240.839	-236.544
Uyarlama: Navlun ve Sigorta	8.056	10.762	11.838	11.871
Uyarlama: Diğer Mallar	732	867	4.122	5.349
Parasal Olmayan Altın (net)	**3.007**	**-453**	**-4.778**	**5.709**
İhracat	4.639	2.070	1.474	13.345
İthalat	-1.632	-2.523	-6.252	-7.636
Limanlarda Sağlanan Mallar	-54	36	-186	-145
İhracat	670	913	1.218	1.448
İthalat	-724	-877	-1.404	-1.593
HİZMETLER DENGESİ	**18.581**	**16.658**	**20.130**	**22.909**
Gelir	35.653	36.279	40.668	43.458
Gider	-17.072	-19.621	-20.538	-20.549

Taşımacılık	**1.815**	**1.308**	**2.279**	**3.654**
Gelir	8.264	9.342	10.795	12.467
Gider	-6.449	-8.034	-8.516	-8.813
Navlun	-1.508	-2.450	-2.709	-2.413
Gelir	2.979	3.400	3.414	3.894
Gider	-4.487	-5.850	-6.123	-6.307
Diğer Taşımacılık	3.323	3.758	4.988	6.067
Gelir	5.285	5.942	7.381	8.573
Gider	-1.962	-2.184	-2.393	-2.506
Turizm	**18.405**	**17.391**	**20.171**	**21.559**
Gelir	22.980	22.585	25.054	25.653
Gider	-4.575	-5.194	-4.883	-4.094
İnşaat Hizmetleri	**1.090**	**859**	**838**	**1.029**
Gelir	1.090	859	838	1.029
Gider	0	0	0	0
Sigorta Hizmetleri	**-554**	**-541**	**-468**	**-396**
Gelir	676	721	834	959
Gider	-1.230	-1.262	-1.302	-1.355
Finansal Hizmetler	**-355**	**-234**	**-690**	**-643**
Gelir	471	490	531	534
Gider	-826	-724	-1.221	-1.177
Diğer Ticari Hizmetler	**-1.286**	**-1.340**	**-1.427**	**-1.611**
Gelir	282	333	300	373
Gider	-1.568	-1.673	-1.727	-1.984
Resmi Hizmetler	**-846**	**-869**	**-1.059**	**-965**
Gelir	460	483	505	752
Gider	-1.306	-1.352	-1.564	-1.717
Diğer Hizmetler	**312**	**84**	**486**	**282**
Gelir	1.430	1.466	1.811	1.691
Gider	-1.118	-1.382	-1.325	-1.409
GELİR DENGESİ	**-8.308**	**-7.215**	**-7.841**	**-6.707**
Gelir	5.164	4.477	3.952	5.034
Gider	-13.472	-11.692	-11.793	-11.741
Ücret Ödemeleri	**-105**	**-123**	**-163**	**-215**
Gelir	36	45	42	40
Gider	-141	-168	-205	-255
Yatırım Geliri	**-8.203**	**-7.092**	**-7.678**	**-6.492**
Gelir	5.128	4.432	3.910	4.994
Gider	-13.331	-11.524	-11.588	-11.486
Doğrudan Yatırımlar	**-2.747**	**-2.187**	**-2.704**	**-2.097**
Gelir	182	680	220	96
Gider	-2.929	-2.867	-2.924	-2.193
Portföy Yatırımları	**267**	**-491**	**-899**	**-628**
Gelir	3.261	2.658	2.483	2.844
Gider	-2.994	-3.149	-3.382	-3.472
Diğer Yatırımlar	**-5.723**	**-4.414**	**-4.075**	**-3.767**
Faiz Geliri	1.685	1.094	1.207	2.054
Faiz Gideri	-7.408	-5.508	-5.282	-5.821
Uzun Vade	-6.819	-5.154	-4.536	-4.642

Merkez Bankası	-332	-280	-222	-117
Genel Hükümet	-1.126	-959	-860	-851
Bankalar	-973	-822	-750	-870
Diğer Sektör	-4.388	-3.093	-2.704	-2.804
Kısa Vade	-589	-354	-746	-1.179
CARİ TRANSFERLER	**2.409**	**1.523**	**1.758**	**1.383**
Genel Hükümet	1.190	563	794	558
Diğer Sektörler	1.219	960	964	825
İşçi Gelirleri	1.014	948	1.045	975
Diğer Transferler	205	12	-81	-150
SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	**9.289**	**44.042**	**65.659**	**46.957**
SERMAYE HESABI	-43	-51	-25	-44
Göçmen Transferleri	0	0	0	0
Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar	-43	-51	-25	-44
FİNANS HESAPLARI	**9.332**	**44.093**	**65.684**	**47.001**
Doğrudan Yatırımlar	**7.110**	**7.572**	**13.698**	**8.455**
Yurtdışında	-1.553	-1.464	-2.349	-4.074
Giriş	487	359	193	260
Çıkış	-2.040	-1.823	-2.542	-4.334
Yurtiçinde	8.663	9.036	16.047	12.529
Sermaye	6.170	6.203	14.064	9.497
Giriş	6.252	6.238	16.055	10.130
Çıkış	-82	-35	-1.991	-633
Diğer Sermaye (Net)	711	339	-30	396
Gayrimenkul (Net)	1.782	2.494	2.013	2.636
Portföy Yatırımları	**227**	**16.093**	**21.986**	**40.789**
Varlıklar	**-2.711**	**-3.524**	**2.688**	**2.657**
Genel Hükümet	0	10	0	0
Bankalar	-2.010	-1.112	3.218	1.211
Diğer Sektörler	-701	-2.422	-530	1.446
Yükümlülükler	**2.938**	**19.617**	**19.298**	**38.132**
Hisse Senetleri	2.827	3.468	-986	6.274
Borç Senetleri	111	16.149	20.284	31.858
Merkez Bankası	0	0	0	0
Genel Hükümet	111	14.797	17.326	21.658
Yurtiçi	-1.709	10.715	14.805	16.835
Yurtdışı	1.820	4.082	2.521	4.823
Borçlanma	3.750	6.698	4.275	7.073
Geri Ödeme	-1.930	-2.616	-1.754	-2.250
Bankalar	0	1.142	2.936	8.973
Yurtiçi		142	139	348
Yurtdışı		1.000	2.797	8.625
Diğer Sektörler		210	22	1.227
Yurtiçi		18	15	27
Yurtdışı		192	7	1.200
Diğer Yatırımlar	**2.106**	**33.237**	**28.187**	**18.571**
Varlıklar	**10.987**	**7.012**	**11.136**	**-570**
Ticari Krediler	**-1.410**	**-1.273**	**-817**	**-873**
Verilen Krediler	**-63.057**	**-70.136**	**-84.008**	**-90.111**

Geri Ödeme	**61.647**	**68.863**	**83.191**	**89.238**
Krediler	-282	-428	-791	-817
Merkez Bankası	2	4	2	2
Genel Hükümet			-184	-326
Bankalar	-284	-432	-609	-493
Efektif ve Mevduat	12.710	8.742	12.852	1.167
Bankalar	6.680	13.590	212	2.523
Yabancı Para	6.054	13.450	2.402	4.183
Türk Lirası	626	140	-2.190	-1.660
Diğer Sektörler	6.030	-4.848	12.640	-1.356
Diğer Varlıklar	-31	-29	-108	-47
Merkez Bankası	0	0	0	0
Genel Hükümet	-31	-29	-108	-47
Diğer Sektörler	0	0	0	0
Yükümlülükler	**-8.881**	**26.225**	**17.051**	**19.141**
Ticari Krediler	-1.101	2.141	1.967	1.025
Uzun Vade	-74	98	-297	158
Kullanım	203	342	148	290
Geri Ödeme	-277	-244	-445	-132
Kısa Vade	-1.027	2.043	2.264	867
Kullanım	53.747	61.113	75.928	80.138
Geri Ödeme	-54.774	-59.070	-73.664	-79.271
Krediler	**-13.858**	**9.783**	**18.866**	**9.832**
Genel Hükümet	922	1.498	-782	-2.093
IMF Kredileri	-680	-2.159	-2.827	-2.007
Kullanım	0	0	0	0
Geri Ödeme	-680	-2.159	-2.827	-2.007
Uzun Vade	1.602	3.657	2.045	-86
Kullanım	4.834	6.819	4.933	2.816
Geri Ödeme	-3.232	-3.162	-2.888	-2.902
Kısa Vade	0	0	0	0
Bankalar	-4.448	12.900	12.527	5.164
Uzun Vade	-1.660	897	5.653	155
Kullanım	5.973	7.643	12.581	9.530
Geri Ödeme	-7.633	-6.746	-6.928	-9.375
Kısa Vade	-2.788	12.003	6.874	5.009
Diğer Sektörler	-10.332	-4.615	7.121	6.761
Uzun Vade	-9.621	-5.993	4.406	3.965
Kullanım	23.969	25.204	30.223	29.577
Geri Ödeme	-33.590	-31.197	-25.817	-25.612
Kısa Vade	-711	1.378	2.715	2.796
Mevduatlar	4.135	13.837	-4.309	7.799
Merkez Bankası	-829	-503	-1.915	-2.243
Uzun Vade	-719	-434	-1.639	-2.030
Kısa Vade	-110	-69	-276	-213
Bankalar	4.964	14.340	-2.394	10.042
Yurtdışı Bankalar	3.973	14.006	-5.841	7.129
Yabancı Para	1.500	5.743	1.759	5.245
Türk Lirası	2.473	8.263	-7.600	1.884

Yurtdışı Kişiler	991	334	3.447	2.913
Diğer Yükümlülükler	1.943	464	527	485
Rezerv Varlıklar	**-111**	**-12.809**	**1.813**	**-20.814**
IMF Nezd. Varlıklar	0	0	0	0
Resmi Rezervler	-111	-12.809	1.813	-20.814
Döviz Varlıkları	-2.898	-2.739	-3.191	7.533
Menkul Kıymetler	2.787	-10.070	5.004	-28.347
Diğer Döviz Varlıkları	0	0	0	0
NET HATA NOKSAN	**2.879**	**1.405**	**9.433**	**793**

Kaynak. TCMB

2011 yılında cari işlemler açığı 75,1 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret açığı, 32,7 milyar dolar artarak 89,1 milyar dolara ulaşmıştır. Net hizmet gelirleri 2011 yılında bir önceki yıla göre 3,5 milyar dolar artmıştır. Söz konusu kalemdeki en büyük katkı ise net turizm geliri ve diğer taşımacılık geliri alt kalemlerinden kaynaklanmıştır. Gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2011 yılında bir önceki yıla göre 626 milyon dolar artarak 7,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu çıkışta en büyük paya sahip olan yatırım geliri kalemi altında yer alan doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar, sırasıyla 2,7 milyar, 0,9 milyar ve 4 milyar dolar net çıkış kaydetmiştir. 2011 yılında yurt dışından yapılan resmi transferler bir önceki yıla göre artmıştır. İşçi gelirlerinde aynı dönem içerisinde % 10,2 artış kaydedilmiştir. Bu gelişmeler sonucu, cari transferlerde bir önceki yıla göre % 15,4 artış görülmüştür.

2011 yılı son çeyreğinde 3,3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen yurt dışı yerleşiklerce yurt içinde yapılan doğrudan yatırımların katkısıyla, net doğrudan yatırımlar 2011 yılında bir önceki yıla göre % 81 oranında artarak 13,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı bütününde TCMB rezervlerinin 1,8 milyar dolar azalış göstermesinde, bankaların Merkez Bankası nezdinde tutmak zorunda oldukları mevduatlardaki artış ile Hazine'nin yurt dışı tahvil ihraçlarına karşın, Merkez Bankası'nın döviz satım ihaleleri ve doğrudan döviz satım müdahaleleri ile yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası nezdinde bulunan mevduat hesaplarındaki azalış etkili olmuştur.

İç talebin zayıflaması ve net dış talepte görülen artış sonucu, cari işlemler dengesi 2012 yılında önemli ölçüde iyileşmiştir. Dış ticarette, AB finansal krizinin derinleşmesiyle, AB ülkeleri ile yaptığımız ticaret sekteye uğrasa da ihracatta sektörel ve bölgesel çeşitliliğe gidilerek AB ticaretinde ortaya çıkan olumsuzluklar giderilmiştir. 2012 yılında cari işlemler dengesi bir önceki yıla göre 27 milyar dolar düzelerek 47,7 milyar açık olarak gerçekleşmiştir. Cari işlemler dengesinde görülen iyileşmenin en önemli nedeni dış ticaret açığında görülen iyileşme olmuştur. Dış ticaret açığı bir önceki yıla göre 23,8 milyar dolar azalarak, 65,3 milyar dolar açık olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi, net taşımacılık gelirlerinde görülen 1,4 milyar dolar ve net turizm gelirlerinde görülen 1,4 milyar dolar artışın etkisiyle, 2,8 milyar dolar artarak 22,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye girişlerine ana başlıklar itibarıyla bakıldığında, 2012 yılında doğrudan yatırımların ve diğer yatırımların payı azalırken, portföy girişlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. 2012 yılında doğrudan yatırımlar bir önceki yıla göre 5,2 milyar dolar azalarak 8,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer yatırımlar ise bir önceki yıla göre 9,6 milyar dolar azalarak 18,6 milyar dolara gerilemiştir. Portföy girişleri kriz sonrası artan küresel likiditenin gelişmekte olan ülkelere yönelmesi nedeniyle Türkiye için de artmıştır. 2012 yılında bir önceki yıla göre 18,8 milyar dolarlık artışla 40,8 milyar dolara yükselmiştir. Azalan cari açık ile birlikte yüksek düzeyde gerçekleşen sermaye girişleri 2012 yılında rezervlerin önemli oranda artmasına da imkân tanımıştır. 2011 yılında resmi rezervlerin azalması söz konusu olmuşken 2012 yılında 20,8 milyar dolar resmi rezerv birikimi sağlanmıştır.

IV. 2. 2013 Yılı Ödemeler Dengesi Gerçekleşmeleri

Yılın ilk yarısında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 5,9 milyar dolar artarak 35,9 milyar dolara yükselmiştir. Bu dönemde, cari işlemler açığında etkili olan dış ticaret açığı 5, 9 milyar dolar

artarak 40,5 milyar dolarına yükselmiştir. Parasal olmayan altın kalemi altında izlenen altın ithalatı, bir önceki yılın ilk yarısına göre 5,8 milyar dolar artarak 9,5 milyar doları tutarında gerçekleşmişken, altın ihracatı 2,9 milyar dolar azalarak 2,5 milyar dolar olmuştur. Hizmetler dengesi kalemi altındaki turizm gelirleri, bir önceki yılın ilk yarısına göre 2,6 milyar dolar tutarında artarak 11,7 milyar dolara, turizm giderleri de 415 milyon dolar tutarında artarak 2,3 milyar dolara ulaşmıştır. Yatırım geliri dengesinin altında yer alan doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve faizlerden oluşan diğer yatırımlarda gerçekleşen toplam net çıkış, bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,6 milyar dolar tutarında artarak 5,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 72 2012-2013 Ocak-Haziran Dönemi Ödemeler Dengesi (Milyon Dolar)

	2012	2013
	Ocak-Haziran	Ocak-Haziran
	-30.030	**-35.920**
Mal, Hizmet ve Gelir Dengesi(A+B+C)	-30.685	-36.405
Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)	-26.980	-31.081
DIŞ TİCARET DENGESİ	**-34.595**	**-40.474**
Toplam Mal İhracatı	78.894	81.076
Toplam Mal İthalatı	-113.489	-121.550
Genel Mal Ticareti	**-36.122**	**-33.237**
İhracat f.o.b.	72.947	78.003
İhracat f.o.b.	74.298	75.231
Bavul Ticareti	2.620	3.910
Uyarlama: Diğer Mallar	-3.971	-1.138
İthalat f.o.b.	-109.069	-111.240
İthalat c.i.f.	-117.394	-125.836
Uyarlama: Navlun ve Sigorta	5.688	6.434
Uyarlama: Diğer Mallar	2.637	8.162
Parasal Olmayan Altın (net)	**1.692**	**-6.987**
İhracat	5.381	2.493
İthalat	-3.689	-9.480
Limanlarda Sağlanan Mallar	**-165**	**-250**
İhracat	566	580
İthalat	-731	-830
HİZMETLER DENGESİ	**7.615**	**9.393**
Gelir	17.238	20.755
Gider	-9.623	-11.362
Taşımacılık	**1.484**	**1.597**
Gelir	5.612	6.315
Gider	-4.128	-4.718
Navlun	-1.167	-1.595
Gelir	1.856	1.831
Gider	-3.023	-3.426
Diğer Taşımacılık	2.651	3.192
Gelir	3.756	4.484
Gider	-1.105	-1.292
Turizm	**7.248**	**9.412**
Gelir	9.148	11.727
Gider	-1.900	-2.315
İnşaat Hizmetleri	**504**	**355**
Gelir	504	355

Gider	0	0
Sigorta Hizmetleri	**-177**	**-423**
Gelir	447	526
Gider	-624	-949
Finansal Hizmetler	**-350**	**-327**
Gelir	255	334
Gider	-605	-661
Diğer Ticari Hizmetler	**-745**	**-867**
Gelir	191	320
Gider	-936	-1.187
Resmi Hizmetler	**-502**	**-357**
Diğer Hizmetler	**153**	**3**
Gelir	798	865
Gider	-645	-862
GELİR DENGESİ	**-3.705**	**-5.324**
Gelir	2.390	2.358
Gider	-6.095	-7.682
Ücret Ödemeleri	**-102**	**-130**
Gelir	19	24
Gider	-121	-154
Yatırım Geliri	**-3.603**	**-5.194**
Gelir	2.371	2.334
Gider	-5.974	-7.528
Doğrudan Yatırımlar	**-1.082**	**-2.509**
Gelir	31	41
Gider	-1.113	-2.550
Portföy Yatırımları	**-547**	**-721**
Gelir	1.363	1.407
Gider	-1.910	-2.128
Diğer Yatırımlar	**-1.974**	**-1.964**
Faiz Geliri	977	886
Faiz Gideri	-2.951	-2.850
Uzun Vade	-2.319	-2.338
Merkez Bankası	-72	-32
Genel Hükümet	-420	-345
Bankalar	-452	-362
Diğer Sektör	-1.375	-1.599
Kısa Vade	-632	-512
CARİ TRANSFERLER	**655**	**485**
Genel Hükümet	317	323
Diğer Sektörler	338	162
İşçi Gelirleri	403	413
Diğer Transferler	-65	-251
SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	**28.661**	**40.992**
SERMAYE HESABI	**-22**	**-36**
Göçmen Transferleri	0	0
Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Var.	-22	-36
FİNANS HESAPLARI	**28.683**	**41.028**
Doğrudan Yatırımlar	**5.682**	**3.515**

Yurtdışında	**-2.499**	**-1.425**
Giriş	220	30
Çıkış	-2.719	-1.455
Yurtiçinde	**8.181**	**4.940**
Sermaye	6.557	3.683
Giriş	6.708	3.937
Çıkış	-151	-254
Diğer Sermaye (Net)	365	-62
Gayrimenkul (Net)	1.259	1.319
Portföy Yatırımları	**10.376**	**18.029**
Varlıklar	**-57**	**2.094**
Genel Hükümet	0	0
Bankalar	523	2.444
Diğer Sektörler	-580	-350
Yükümlülükler	**10.433**	**15.935**
Hisse Senetleri	1.238	-196
Borç Senetleri	9.195	16.131
Merkez Bankası	0	0
Genel Hükümet	7.464	8.603
Yurtiçi	3.891	6.906
Yurtdışı	3.573	1.697
Borçlanma	4.573	3.197
Geri Ödeme	-1.000	-1.500
Bankalar	1.727	5.011
Yurtiçi	227	80
Yurtdışı	1.500	4.931
Diğer Sektörler	4	2.517
Yurtiçi	4	32
Yurtdışı	0	2.485
Diğer Yatırımlar	**18.945**	**25.972**
Varlıklar	**1.698**	**442**
Ticari Krediler	-343	-315
Verilen Krediler	-43.779	-46.188
Geri Ödeme	43.436	45.873
Krediler	-372	-652
Merkez Bankası	1	1
Genel Hükümet	184	-539
Bankalar	-557	-114
Efektif ve Mevduat	2.445	1.565
Bankalar	3.492	1.179
Yabancı Para	4.168	3.039
Türk Lirası	-676	-1.860
Diğer Sektörler	-1.047	386
Diğer Varlıklar	-32	-156
Merkez Bankası	0	0
Genel Hükümet	-32	-156
Diğer Sektörler	0	0
Yükümlülükler	**17.247**	**25.530**
Ticari Krediler	2.538	6.865

Uzun Vade	113	-28
Kullanım	186	117
Geri Ödeme	-73	-145
Kısa Vade	2.425	6.893
Kullanım	39.705	57.736
Geri Ödeme	-37.280	-50.843
Krediler	6.782	7.980
Merkez Bankası	0	0
IMF Kredileri	0	0
Kullanım	0	0
Geri Ödeme	0	0
Uzun Vade	0	0
Kullanım	0	0
Geri Ödeme	0	0
Kısa Vade	0	0
Genel Hükümet	-1.125	-1.206
IMF Kredileri	-1.153	-852
Kullanım	0	0
Geri Ödeme	-1.153	-852
Uzun Vade	28	-354
Kullanım	1.481	1.152
Geri Ödeme	-1.453	-1.506
Kısa Vade	0	0
Bankalar	3.254	10.337
Uzun Vade	333	2.356
Kullanım	5.187	7.521
Geri Ödeme	-4.854	-5.165
Kısa Vade	2.921	7.981
Diğer Sektörler	4.653	-1.151
Uzun Vade	2.115	-1.664
Kullanım	14.687	15.423
Geri Ödeme	-12.572	-17.087
Kısa Vade	2.538	513
Mevduatlar	7.720	10.442
Merkez Bankası	-674	-581
Uzun Vade	-605	-522
Kısa Vade	-69	-59
Bankalar	8.394	11.023
Yurtdışı Bankalar	4.352	9.156
Yabancı Para	4.249	7.291
Türk Lirası	103	1.865
Yurtdışı Kişiler	4.042	1.867
Diğer Yükümlülükler	207	243
Rezerv Varlıklar	**-6.320**	**-6.488**
IMF Nezd. Varlıklar	0	0
Resmi Rezervler	-6.320	-6.488
Döviz Varlıkları	3.644	-801
Menkul Kıymetler	-9.964	-5.687
NET HATA NOKSAN	**1.369**	**-5.072**

Kaynak: TCMB

Sermaye ve Finans Hesabı incelendiğinde yurtdışında yerleşik kişilerin yurt içinde yaptıkları net yatırımların, bir önceki yılın ilk yarısına göre 3,2 milyar dolar azalarak 4,9 milyar dolarına gerilerken, yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışında yaptıkları net yatırımlar 1,1 milyar dolar azalarak 1,4 milyar dolar tutarında gerçekleştiği görülmektedir. Yurtdışında yerleşik kişiler hisse senedi piyasasında Haziran ayında 1,2 milyar dolar net satımla birlikte yılın ilk yarısında 196 milyon dolar tutarında net satım gerçekleştirmiştir. Devlet iç borçlanma senetleriyle ilgili olarak, yurtdışı yerleşiklerin Haziran ayında gerçekleştirdiği 354 milyon dolar tutarında net satıma rağmen, Ocak-Haziran döneminde 6,9 milyar dolar tutarında net alım gerçekleştirilmiştir. Yurtdışında gerçekleştirilen tahvil ihraçları yoluyla bankalar, Haziran ayında 562 milyon dolar borçlanarak ilk altı aylık dönemde 4,9 milyar dolar net borçlanma gerçekleştirmiştir. Bankaların yabancı para ve Türk lirası cinsinden efektif ve mevduat varlıkları, Türk lirasındaki 1,9 milyar dolar tutarındaki artışa rağmen yabancı paradaki 3 milyar dolar azalışın etkisiyle, Ocak-Haziran döneminde 1,2 milyar dolar düşüş kaydederken, diğer sektörlerin yurtdışındaki mevduatı aynı dönemde 386 milyon dolar azalmıştır. Genel Hükümet, yurtdışı piyasalar ve diğer uluslararası kuruluşlardan (IMF dahil) sağlanan uzun vadeli kredilerle ilgili olarak, yılın ilk yarısında 1,2 milyar dolar net geri ödemede bulunmuştur. Bankacılık sektörü bir önceki yılın ilk yarısında 3,3 milyar dolar net kullanım, bu yılın aynı döneminde ise 10,3 milyar dolar net kullanım gerçekleştirmiştir. Bu dönemde bankaların hem kısa hem de uzun vadeli kredilerde net kredi kullanıcısı olduğu göze çarpmaktadır. Diğer sektörler ise bir önceki yılın ilk yarısında 4,7 milyar dolar net kullanım, 2013 yılının aynı döneminde ise 1,2 milyar dolar net geri ödeme gerçekleştirmiştir. Yurtdışı bankaların yurt içi bankalar nezdinde tuttukları yabancı para mevduatları 7,3 milyar dolar, Türk lirası mevduatları da 1,9 milyar dolar artış kaydetmiştir. Rezerv varlıkların içinde bulunan resmi rezervler, Haziran ayındaki 3,3 milyar dolar azalışa rağmen Ocak-Haziran döneminde 6,5 milyar dolar artış kaydetmiştir.

PANEL
SEMİNER
KONFERANS
SEMPOZYUM

5 Ocak 2013

Dönem Sonu İşlemlerinin Vergisel Boyutu konulu seminer İMO Konferans Salonunda yapıldı.

30 Ocak 2013

İşveren Uygulamaları, İş Sağlığı ve Güvenliği Konulu seminer MEB Şura Salonunda yapıldı.

27 Şubat 2013

Gelir Vergisinde Özellikli Konular ve Beyan konulu seminer İMO Salonunda yapıldı.

30 Mart 2013

Kurumlar Vergisi Beyanında Özellikli Konular semineri İMO Salonunda yapıldı.

20 Ağustos 2013

Elektronik Fatura ve Elektronik Ortamda Tutulacak Defterler konulu seminer Gazi Ünv. 100. Yıl Konferans Salonunda yapıldı.

14 Eylül 2013

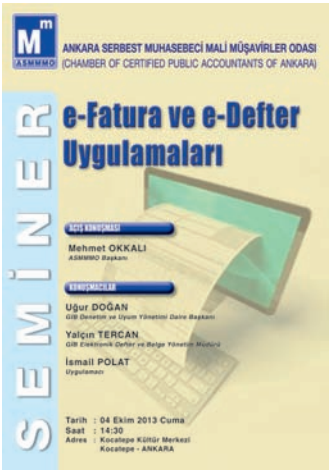

Bağımsız Denetimde Yeni Dönem konulu Seminer Kocatepe Kültür Merkezi salonunda yapıldı.

19 Eylül 2013

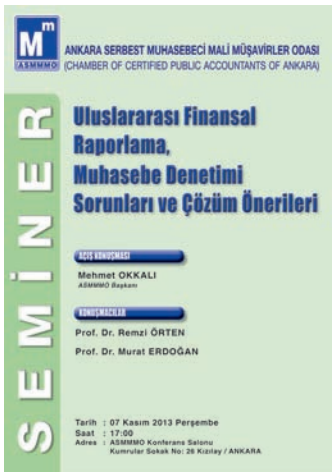
UFRS Muhasebe Denetimi Sorunları ve Çözüm Önerileri konulu konferans Odamız konferans salonunda yapıldı.

04 Ekim 2013

E-Fatura ve E-Defter Uygulamaları konulu seminer Kocatepe Kültür Merkezinde yapıldı.

07 Kasım 2013

Uluslararası Finansal Raporlama, Muhasebe Denetimi Sorunları ve Çözüm Önerileri konulu seminer Oda Konferans Salonunda yapıldı.

19 Eylül 2013

2013-2014'de TTK'na öre yerine getirilmesi gereken yükümlülükler konulu seminer Kocatepe Kültür Merkezi'nde yapıldı.

13-14 Aralık 2013

Bilirkişilik Eğitim Semineri Barcelo Ankara Altınel Otelde yapıldı.

07 Kasım 2013

İş Sağlığı ve Güvenliği İşkur-Sosyal Güvenlik Mevzuatında Yeni Uygulamalar konulu seminer Kocatepe Kültür Merkezi Salonunda yapıldı.

EĞİTİMLER-KURSLAR

STAJA GİRİŞ SINAVINA YÖNELİK KURSLARIMIZA KATILANLARA AİT İSTATİSTİKLER

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI	ODAMIZA KAYITLI ADAY KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLAN (ODAMIZA KAYITLI ADAY)	BAŞARI ORANI% (ODAMIZA KAYITLI ADAY)
2013/1. DÖNEM	29.12.2012-03.03.2013	149 kişi	115 kişi	37 kişi	32
2013/2. DONEM	27.04.2013-23.06.2013	90 kişi	81 kişi	25 kişi	30
2013/3. DONEM	24.08.2013-27.10.2013	99 kişi	82 kişi	14 kişi	17

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ YETERLİLİK SINAVLARINA YÖNELİK DÜZENLEMİŞ OLDUĞUMUZ KURSLARIMIZA KATILAN ADAY MESLEK MENSUBU SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	19.01.2013-10.03.2013	117 kişi
2013/2. DONEM	27.04.2013-23.06.2013	127 kişi
2013/3. DONEM	23.09.2013-24.11.2013	119 kişi

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ YETERLİLİK SINAVLARINA YÖNELİK DÜZENLEMİŞ OLDUĞUMUZ KURSLARIMIZA KATILAN MESLEK MENSUBU SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	07.02.2013-31.01.2013	57 kişi
2013/2. DONEM	09.09.2013-14.11.2012	30 kişi

İNGİLİZCE KURSLARIMIZA KATILAN ADAY MESLEK MENSUBU SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	29.07.2013-25.08.2013	50
2013/2. DONEM	01.10.2013-28.11.2013	32

T.C. BAŞBAKANLIK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI HAZİNE KONTROLÖRLERİ KURULU EĞİTİM PROGRAMI KATILIMCI SAYISI

DÖNEMİ	KURS TARİHLERİ	KATILIM SAYISI
2013/1. DÖNEM	20.12.2013-24.12.2013	19

SINAV ÖNCESİ TOPLANTILAR

23 Aralık 2013	SMMM Yeterlilik Sınav Öncesi Bilgilendirme toplantısı yapıldı.
26 Aralık 2013	Staja Başlama Sınav öncesi bilgilendirme toplantısı yapıldı

RUHSAT TÖRENLERİ

28 Şubat 2013	Ruhsat Töreni Dedeman Otelinde yapıldı.

ANITKABİR ZİYARETİ

05 Mart 2013 Muhasebe Haftası nedeniyle TÜRMOB'un Anıtkabir ziyaretine üyelerimiz katıldı.

27 Haziran 2013 Göreve yeni başlayan Kurul Üyeleri Odamız Üyeleriyle birlikte Anıtkabir ziyareti yapıldı.

27. 06. 2013

Aziz Atamız,

Siyaset zaferlerle ne kadar büyük olursa olsun, iktisadi zaferlerle desteklenmezse geçiçidir, o da zamanla söner.

Bu şuur ve anlayışla Türkiye Cumhuriyetinin muasır medeniyetler arasında zirvede yeralabilmesi için, biz mali Müşavirler olarak üzerimize düşen vatandaşlık ve vazifenin bilincindeyiz.

Daha müreffeh bir Türkiye için çıktığımız hedef ve doğrultuda bizlere olan sarsılmaz güvenimiz başka çıkarmayacak, azim ve kararlılıkla çalışacağız.

Ruhunuz şad olsun

Mehmet Akkaş
ASMMMO Başkanı

SOSYAL ETKİNLİKLER

Turnuvalar

Nisan 2013	Halı Saha Futbol Turnuvası yapıldı.

Tiyatro - Sinema - Koro vb.

26 Nisan 2013	ASMMMO Fotoğraf Topluluğunun “Sokağın Rengi” Konulu fotoğraf sergisi CEPA da yapıldı.
01 Mayıs 2013	ASMMMO Halk Müziği Topluluğu Konseri ve Halk Dansları Topluluğu Gösterisi İMO Konferans Salonunda yapıldı.
01 Mayıs 2013	ASMMMO Halk Müziği Topluluğu Konseri ve Halk Dansları Topluluğu Gösterisi İMO Konferans Salonunda yapıldı.
21 Mayıs 2013	ASMMMO Tiyatro Topluluğunun Zalım Mahmut oyunu Küçük Tiyatroda sahnelendi.

Kuruluş Yıldönümü

13 Ocak 2013	Odamızın 23. Kuruluş Yıldönümü Şevval SAM konseri ile Congresium’da kutlandı

Toplumsal Etkinliklere Katılım

1 Mayıs 2013	1 Mayıs’a oda olarak katılındı.

Diğer Sosyal Etkinlikler

15 Temmuz 2013	Polatlı İlçesinde meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
22 Temmuz 2013	Sincan bölgesindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
23 Temmuz 2013	Çubuk bölgesindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
25 Temmuz 2013	Odamız üyeleriyle Gölbaşı Akalın'da iftar yemeğinde bir araya gelindi.
30 Temmuz 2013	Siteler bölgesindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
31 Temmuz 2013	Beypazarı-Nallıhan ilçelerindeki meslek mensuplarıyla iftar yemeğinde bir araya gelindi.
14-15 Kasım 2013	Muharrem Ayı Birinci Geleneksel Aşure Etkinliği Oda'da yapıldı.
29 Kasım 2013	Odamız Üyeleri, Stajyerler, Vergi Müfettişleri ve SGK Müfettişleriyle birlikte Moskova Ankara Sirki'ne katılındı. (Aski Spor Salonu)

İlçeler-Bölgelerdeki Seçimler ve Toplantılar

02 Aralık 2013	Nallıhan İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
02 Aralık 2013	Beypazarı İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
03 Aralık 2013	Etimesgut İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı
03 Aralık 2013	Sincan İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
04 Aralık 2013	Polatlı İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
04 Aralık 2013	Gölbaşı İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
05 Aralık 2013	Çubuk İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
05 Aralık 2013	Siteler İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
09 Aralık 2013	Kızılcahamam-Kazan İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
09 Aralık 2013	Ostim semtindeki meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
09 Aralık 2013	Ulus semtindeki meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
11 Aralık 2013	Yenimahalle İlçesinde meslek mensuplarıyla Mesleki Sorunlar ve Defter Tasdikleri konularında toplantı yapıldı.
26 Aralık 2013	Çubuk İlçesindeki meslek mensuplarına temsilcilik adresinde 2014 yılı TTK eğitimi verildi.

TÜRMOB Oda Başkanları ve SMMM Odaları Toplantılar/Etkinlikler

05-06 Nisan 2013	Antalya Belek'de gerçekleştirilen 8. Türkiye Muhasebe Forumu'na Kurul üyeleri ve üyeler katıldı.
28 Haziran 2013	Niğde Odası'nda gerçekleştirilen 11. Anadolu Odaları Platformu toplantısına Kurulu üyeleri katıldı.
24 Temmuz 2013	Ankara'da gerçekleştirilen TÜRMOB 70. Başkanlar Kurulu toplantısına katılındı.
05 Eylül 2013	Kırıkkale Odası'nda gerçekleştirilen 12. Anadolu Odaları Platformu toplantısına Kurulu üyeleri katıldı.
06 Eylül 2013	Ankara'da gerçekleştirilen TÜRMOB'un Temel Eğitim ve Staj Merkezi Kurul toplantısına Kurul Üyeleri ve TESMER Ankara Şubesi Kurul üyeleri katıldı.
29 Eylül - 02 Ekim 2013	Konya SMMM Odası'nın Belek/Antalya'da gerçekleştirdiği 13. Anadolu Odaları Eğitim Seminerine Kurul üyeleri katıldı.
05-06 Ekim 2013	TÜRMOB'un Sheraton Otel'de gerçekleştirdiği 21.Olağan Genel Kurulu ve Seçimlerine Delegeler katıldı.
06-10 Kasım 2013	İzmir SMMM Odası'nın "Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu XV Kıbrıs'da yapıldı. Kurul üyeleri katıldı.
21 Kasım 2013	TÜRMOB'da yapılan Asgari Ücret Tarifesi toplantısına katılındı.
06 Aralık 2013	Eskişehir SMMM Odasında gerçekleştirilen 13.Anadolu Odaları Platformu toplantısına Kurul üyeleri katıldı.

TÜRMOB'a Sunulan Görüşler

- SMMMO Staj Ve Sınavlara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkındaki Uygulama Yönergesi Hk.
- 2014 Yılı Asgari Ücret Tarifesi Hk.
- Yeni Vergi Usul Kanunu Hk.
- 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Uygulama Genel Tebliğ Taslağı Hk.

YAYINLAR

Bülten

ASMMMO Bülten

Sayı: 2013-204

ASMMMO Bülten

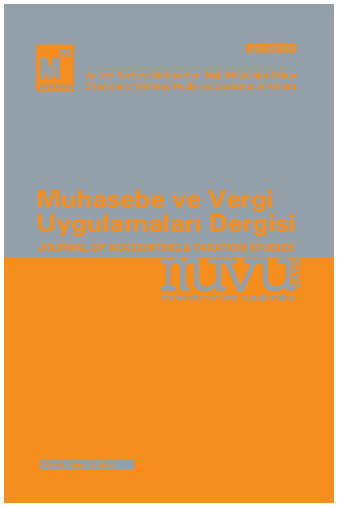
Sayı: 2013-205

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi

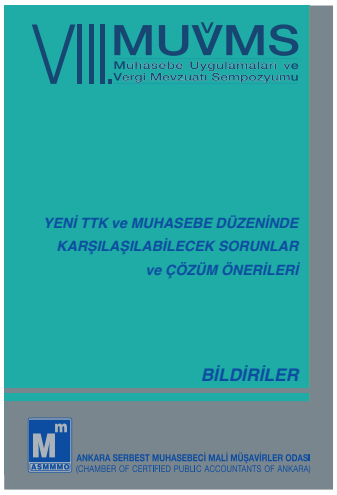
Sayı: 2013-6-1

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi

Sayı: 2013-6-2

Kitaplar

Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu - VIII (Yeni TTK ve Muhasebe Düzeninde Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyum Bildiriler Kitabı) (Aralık 2013)

Ajandalar

BASINDA ODAMIZ

TV Programları

22 Ocak 2013	Ulusal Kanal da Eko-Politik programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
26 Şubat 2013	Kanal B televizyonunda Güncel programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
01 Mart 2013	Halk TV de canlı yayında Başkan Mehmet KOÇ konuk oldu.
01 Mart 2013	Ulusal Kanal da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
07 Mart 2013	Kanal A'da Haber Merkezi programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
18 Nisan 2013	Kanal B televizyonunda Güncel programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
22 Mayıs 2013	Ulusal Kanal Haber merkezi programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
29 Mayıs 2013	Halk TV de Haber Kanalı programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
05 Haziran 2013	Ulusal Kanal da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
06 Haziran 2013	Kanal B tv de Günce programında Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
11 Haziran 2013	Milliyet Ankara ASMMMO'nun Yeni Başkanı Mehmet Okkalı Oldu
11 Haziran 2013	Hürriyet Ankara Muhasebecilerde Yeni Başkan OKKALI
12 Haziran 2013	TRT Haber kanalında Gündem programında Başkan Mehmet OKKALI canlı yayında konuk oldu.
13 Haziran 2013	İl Gazetesi Ankara SMMMO yeni başkanını seçti
19 Haziran 2013	Bugün TV de Haber programında Başkan Mehmet OKKALI canlı yayında konuk oldu.
27 Temmuz 2013	Zaman Ankaralı Muhasebeciler İlk Defa Birlikte İftar Yaptı
3 Ağustos 2013	Hürriyet Ankara Muhasebecilere "Maliye" Ziyareti
15 Ağustos 2013	Business Ankara Elektronik Fatura ve Elektronik Ortamda Tutulacak Defterler Seminerı Ankara'da
19 Ağustos 2013	Dünya E-faturada "Altyapı" Sıkıntısı
23 Ağustos 2013	Haber 3 Okkalı "Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
23 Ağustos 2013	Haberin Yeri.Net Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
23 Ağustos 2013	Objektif Haber E-fatura Dönemi Başlıyor
23 Ağustos 2013	TÜRK TİME E-Fatura 1 Eylül'de: Vermeyenlerden %10 Kesinti
23 Ağustos 2013	Haber Ajans E-Fatura Dönemi Başlıyor
23 Ağustos 2013	Turizm Gazetesi İş Hayatında Yeni Dönem 1 Eylül'de Başlıyor
23 Ağustos 2013	Doğan Haber Ajansı Ciklete E-Fatura
23 Ağustos 2013	Şanlıurfa.Com Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
23 Ağustos 2013	Yaren Türk Haber İş Hayatında Yeni Dönem Başlıyor
23 Ağustos 2013	Olay Gazetesi E-Fatura Dönemi Başlıyor
24 Ağustos 2013	Hürriyet Ciklete E-Fatura
24 Ağustos 2013	Bursa Hakimiyet E-Fatura Dönemi Başlıyor

24 Ağustos 2013	Taraf E-faturalı Hayata Geçiş Süresi 1 Eylül'de Doluyor
24 Ağustos 2013	Gözlem E-Faturaya Erteleme İsteği
25 Ağustos 2013	Hürriyet E-Faturalı Hayata Geçişte Süre Doluyor
25 Ağustos 2013	Posta Ankara Ciklete E-Fatura
25 Ağustos 2013	Mercek TV E-Fatura Dönemi Başlıyor
25 Ağustos 2013	Yenigün E-Fatura Dönemi Başlıyor
25 Ağustos 2013	İstanbul Gazetesi Okkalı: Bir Ciklet Dahi Satan E-Fatura Düzenleyecek
26 Ağustos 2013	Bizim Anadolu Gazetesi E-Fatura 1 Eylül'de
26 Ağustos 2013	Haber Türk Ankara E-Faturalı Hayata Geçişte Süre Doluyor
27 Ağustos 2013	Yeni Şafak E-Fatura Firmalara Cazip Gelmedi
30 Ağustos 2013	Haber Ülkesi E-Faturada Son Gün 2 Eylül
20 Eylül 2013	Akit Destici, Mali Müşavirleri Kabul Etti
30 Eylül 2013	Kırmızı Beyaz DSP Başkanı Türker'den "Mali Müşavir" Vurgusu
4 Kasım 2013	İktisadi Dayanışma Kıdem Tazminatı Fonu, İşçi ve İşveren Tarafının Yararına Düzenlemelidir
5 Kasım 2013	Milliyet Ankara İSAG'dan Dayanışma
13 Kasım 2013	Haber Türk Ankara Muhasebeciler Yüksel'i Ziyaret Etti
13 Kasım 2013	Milliyet Ankara ASMMMO, Vali Yüksel'i Bilgilendirdi
20 Kasım 2013	Yozgat İleri Ankara SMMMO'dan, Başer'e Ziyaret
20 Kasım 2013	Yeni Ufuk Gazetesi ASMMMO Yönetimi Yozgat'ta
19 Aralık 2013	Maraş Gündem Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Malatya Gerçek Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haberdenhaber.Com Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haberler.Com Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haber 3 Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
19 Aralık 2013	Haber X Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
20 Aralık 2013	İl Gazetesi Yaşar'dan Mehmet Okkalı'ya Ziyaret
20 Aralık 2013	Haber Türk Ankara Muhasebecilere Ziyaret
20 Aralık 2013	İlke Gazetesi Yaşar'dan^Mehmet Okkalı'ya Ziyaret
20 Aralık 2013	Doğu Gündemi Yenimahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan ASMMMO'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret
22 Aralık 2013	Haberin Yeri Yaşar'dan Okkalıya Ziyaret
24 Aralık 2013	Hürriyet Yaşar, Mali Müşavirleri Ziyaret Etti
24 Aralık 2013	Anayurt Yaşar'dan, Okkalıya Ziyaret

Radyo Programları

28 Şubat 2013	Radyo Vizyonda Başkan canlı yayında konuk oldu.
07 Haziran 2013	Radyo Vizyon da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.
07 Haziran 20134	Karadeniz Radyo da Başkan Mehmet KOÇ canlı yayında konuk oldu.

Yazılı Basın (Gazete ve İnternet) Haberleri

ANKARA
Hürriyet
9 Ocak 2013 Çarşamba

GÜNÜN HABERİ

Şevval Sam'la KURULUŞ yıldönümü

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 23'üncü kuruluş yıldönümünü Şevval Sam'la kutluyor.

Hazırladığı konsept albümlerle dikkatleri çeken ve arşivlik çalışmalara imza atarak adından söz ettirmeyi başaran Şevval Sam, 13 Ocak akşamı Congresium'daki kutlamada sahne alacak.

evrensel
haber@evrensel.net
15 Ocak 2013 • Salı

ASMMMO 23. yılını kutladı

ANKARA Serbest Muhasebeci, Mali Müşavirler Odası (ASMMO) 23. kuruluş yıldönümünü, Şevval Sam konseri ile kutladı. Konser öncesi konuşan ASMMO Başkanı Mehmet Koç, "Bağımsız meslek, demokratik Türkiye" şiarını temel aldıklarını söyledi. Önceki akşam yapılan 23. kuruluş yılı etkinliğine üyelerin katılımı oldukça geniş oldu. Konser öncesi kuruluş yılını kutlayan Oda Başkanı Mehmet Koç, bu kutlamanın aynı zamanda yeni yıldaki zorlu mücadele ve çalışma dönemini de karşılama olarak algılanmasını istedi. Bu ve önceki kutlamalarda temel anlayışlarının "Bağımsız meslek, demokratik Türkiye" olduğunu belirten Koç, "Savaş çığırtkanlarına karşı yılmadan ve korkmadan, inadına demokrasi, kardeşlik ve barış" dediklerini söyledi. (ANKARA)

Milliyet
ANKARA
13 Ocak 2013
PAZAR

ASMMMO BAŞKANI MEHMET KOÇ'TAN 'KGK' ELEŞTİRİSİ

Bağımsız Denetim Yönetmeliği YASALARA AYKIRI

Mali müşavirlerin bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamalarına tepki gösteren Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Koç, "Yönetmelik yasalara aykırı. TÜRMOB yok sayıldı" dedi

ŞEVKET YAMAN

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, mali müşavirlerin bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamalarına tepki gösterdi. KGK tarafından yayımlanan Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'nde, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) görüşlerine yer verilmediğini belirten Koç, "Yönetmelik mevcut yasalara aykırı bir şekilde oluşturulmuştur. 23 yıldır bu alanda etkin olan TÜRMOB yok sayılmıştır" dedi.

Koç, 1 Kasım 2011'de Maliye Bakanlığı bünyesinde mali müşavirlerin bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan KGK'nın Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'ni eleştirdi. Koç, fakülte mezunu mali müşavirlerin meslek mensubu olabilmesi için belirli eğitimlerden geçtiğini belirterek, bu eğitimlerin 23 yıldır TÜRMOB tarafından verildiğini kaydetti. KGK'nın son dönemde aldığı kararlarla TÜRMOB tarafından verilen eğitimleri kabul etmediğini ifade eden Koç şunları söyledi:

"Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, eğitimlerin meslek kuruluşları tarafından verilmesini öngörmesine karşın, KGK, meslek örgütümüz TÜRMOB'un eğitimlerini yok saymaktadır. TÜRMOB bu yıl 45 bin kişiye eğitim vermiştir. Bu 45 bin kişi yapılan son değişiklikler ile mağdur olmuştur. Ayrıca, TÜRMOB bu eğitimleri ücretsiz verirken, KGK'nın onay verdiği üniversiteler, eğitimler için fahiş fiyatlar belirlemektedir."

'İkinci sınav dayatılıyor'

Koç, daha önce, 'serbest mali müşavir ruhsatı' alan mali müşavirlerin meslek mensubu sayıldığını da hatırlatarak, "KGK bu sürece ikinci daha bir sınav dayatmıştır. Bu doğru bir yaklaşım değildir. Bu sınav olayı Türk Ticaret Kanunu'nun 400. maddesine aykırılık taşımaktadır" dedi.

Yeminli Mali Müşavirler ile Serbest Mali Müşavirler arasında eşitlik olması gerektiğini de belirten Koç, serbest mali müşavirlere sadece 'bağımsız denetim' hakkı tanınmasının haksız rekabete yol açtığını savundu.

HT EKOAnkara

15 Ocak 2013 SALI

Muhasebeci ve Mali Müşavirler '23' dedi

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (SMMMO) 23'ncü kuruluş yıldönümünü Ankara Ticaret Odası (ATO) Congresium'da düzenlenen Şevval Sam konseriyle kutladı.

Yaklaşık 3 bin meslek mensubunun katılımıyla gerçekleşen coşkulu konserde katılımcılar eğlenceli bir gece geçirdi.

3 BİN KİŞİ

Açılış konuşmasını yapan Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (SMMMO) Başkanı Mehmet Koç şunları söyledi: "Yeni yılın ilk günlerine denk gelen kuruluş yılı kutlamalarımızı aynı zamanda yeni yıldaki zorlu mücadele ve çalışma dönemini karşılama olarak algılayabiliriz. Geçen üç yılda da 3 bin 500 kişilik büyük katılımlarla, bu ülkenin en büyük sanatçılarıyla birlikte bu geceyi kutladık" dedi.

Şevval Sam'dan müzik ziyafeti

Şevval Sam, kuruluş yıldönümü gecesinde mali müşavirleri coşturdu

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) 23. yaşını Şevval Sam'la kutladı. Şevval Sam, anlamlı gecede verdiği konserle gönülleri fethetti. Konuklar, Sam'ın Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden seslendirdiği parçalarına hep bir ağızdan eşlik ederek unutulmaz bir gece yaşadı. >>2'de

BASINDA GÜVEN Milliyet ANKARA ÇARŞAMBA 16 OCAK 2013

Şevval Sam'dan unutulmaz gece

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (ASMMMO) 23. kuruluş yıldönümü, Şevval Sam konseri ile kutlandı. Sam, seslendirdiği şarkılarla konsere katılan 3 bin meslek mensubuna, unutulmaz bir gece yaşattı. ATO Congresium'da düzenlenen 23. kuruluş yıldönümü konserine, ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, TÜRMOB Genel Başkanı Nail Sanlı, TÜRMOB il temsilcileri ile yaklaşık 3 bin meslek mensubu aileleriyle birlikte katıldı. Konser öncesi konuşan ASMMMO Başkanı Koç, 2010'dan bu yana düzenlenen konserlere değinerek, "Kutlamalarda 'bağımsız meslek, demokratik Türkiye' anlayışını sar edindik. Kutlamalardaki söylem ve seçtiğimiz sanatçılarla birlikte ülkemizdeki, ayrımcılıklara, haksızlıklara, adaletsizliklere, öteleştirmelere karşı ortak ses olduk, demokrasi, kardeşlik ve barış mesajları verdik" diye konuştu. Gecede TÜRMOB Genel Başkanı Sanlı da bir konuşma yaparak odanın 23. kuruluş yıldönümünü kutladı. Konuşmaların ardından sahne alan Şevval Sam, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden yöresel şarkılar seslendirdi. Katılımcılar da Sam'ın şarkılarına hep bir ağızdan eşlik ederek eğlenceli saatler yaşadı. ■ ANKARA Milliyet

Anayurt

ANADOLU'NUN SESLİ KULAĞI VE SESİ

Başkent'te Şevval Sam rüzgarı

Şevval Sam rüzgarı

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) 23. kuruluş yıl dönümünü, Şevval Sam konseri ile kutladı.

ATO'da yangın çilesi

ATO'nun arşivindeki kayıtların yangında zarar görmesi nedeniyle tescil işlemi yaptırmak isteyen vatandaşlar uzun süre kuyrukta beklemek zorunda kalıyor

'MESLEKTAŞLARIMIZ YANDI'

24 Aralık 2012'de ATO'nun arşiv bölümünde çıkan yangın, yaklaşık 4 saatte söndürülebilmişti. ATO'nun çanlık işlemlere cevap vermemesini vatandaşlar zor durumda bırakıyor.

>>SEVKET YAMAN'ın haberi 6'da

BASINDA GÜVEN Milliyet ANKARA 17 OCAK 2013

ATO'DA YANGIN KUYRUĞU

Ticari sicil kayıtlarının bulunduğu arşivde çıkan yangında kayıtların büyük bölümünün zarar görmesi nedeniyle mükelleflerin günlerce sıra beklemek zorunda kalıyor

24 Aralık 2012'de ATO binasının arşiv bölümünde çıkan yangın, yaklaşık 4 saat süren çalışmalar sonucu söndürülebilmişti.

SEVKET YAMAN

'Mükellefe sıkıntı yarattı'

'Ciddi şekilde aksama var'

ANKARA Hürriyet

Türkiye Türklerindir

18 Ocak 2013 Cuma

MERSİS kuyruğu

■ Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, ATO'daki yangının ardından yaşanan problemlerin devam ettiğini söyledi. Koç, yangının verdiği zararın yanısıra MERSİS'in de iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu belirterek, ATO Başkanı Salih Bezci, "Vatandaşlarımızın internet üzerinden işlem yapmaya alışkın olmaması nedeniyle veznelerde işlemler uzuyor" dedi. » 5'te

Yangın sonrası MERSİS kuyruğu

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) arşiv bölümünde çıkan yangın ile Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin (MERSİS) iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi. Özellikle MERSİS'te kendilerini mağdur ettiğine dikkat çeken Koç, şöyle devam etti:

TESCİLDE SIKINTI

"Gerek yangından dolayı, gerek Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin iyi işlememesinden dolayı tescil işlemlerinde çok ciddi anlamda sıkıntı çekiyoruz. Meslektaşlarımız ATO Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne gece saat 04.00'te giderek sıra almalarına rağmen, akşama kadar işlemlerini yaptıramıyorlar. Böyle bir kargaşa devam ediyor.

MADDİ KAYIP VAR

Bir şirket kurulurken sermayenin yüzde 25'i bankaya bloke ediliyor. Şirketin kuruluş tescilini bir an önce yaptırmasından bloke parayı yatırıma dönüştüremiyoruz. 10-15 gün şirket kuruluşlarında sıkıntı yaşanıyor. Esnaf, sanatkarlar bu yüzden maddi kayıplara uğruyor. Bir an evvel bu sıkıntıların son bulmasını istiyoruz."

ONLİNE YAPABİLİR

ATO Başkanı Salih Bezci ise konuyla ilgili, "MERSİS sistemi yılbaşı itibariyle devreye girdi. Yeni şirket kuracak üyelerimiz önce buradan işlem yaptıp ardından ATO'ya gelmesi gerekiyor. Vatandaşlarımızın internet üzerinden işlem yapmaya alışkın olmaması ve internet üzerinden yapması gereken işlemleri yapmadan ATO'ya gelmesi nedeniyle vezneler yoğun. Bu durum, şirketlerin bilgi güncellemelerinin yapılmasıyla da birleşince normal dönemde üç dakika sürede tamamlanacak işlemler 10-15 dakika zaman alabiliyor" dedi.

POSTA

19 OCAK 2013 CUMARTESİ

POSTA'NIN OKURLARINA ARMAĞANIDIR

ANKARA

ATO'da MERSİS kuyruğu

Ankara Ticaret Odası'ndaki yangının ardından oluşan uzun kuyruklar meslek odalarının tepkisini çekti. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi.

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) arşiv bölümünde çıkan yangın ile Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin (MERSİS) iyi işlememesinin kendilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi. Özellikle MERSİS'in kendilerini mağdur ettiğine dikkat çeken Koç, şöyle devam etti: "Gerek yangından dolayı, gerek Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'nin iyi işlememesinden dolayı tescil işlemlerinde çok ciddi anlamda sıkıntı çekiyoruz. Meslektaşlarımız ATO Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne gece saat 04.00'te giderek sıra almalarına rağmen, akşama kadar işlemlerini yaptıramıyorlar. Böyle bir kargaşa devam ediyor.

Bir şirket kurulurken sermayenin yüzde 25'i bankaya bloke ediliyor. Şirketin kuruluş tescilini bir an önce yaptırmasından bloke parayı yatırıma dönüştüremiyoruz. 10-15 gün şirket kuruluşlarında sıkıntı yaşanıyor. Esnaf, sanatkarlar bu yüzden maddi kayıplara uğruyor. Bir an evvel bu sıkıntıların son bulmasını istiyoruz."

ONLİNE YAPIN

ATO Başkanı Salih Bezci ise konuyla ilgili, "Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı uyarınca ticaret sicilindeki tüm işlemlerin online yapılabilmesine imkan sağlayacak veri tabanını oluşturacak MERSİS sistemi yılbaşı itibariyle devreye girdi. Yeni şirket kuracak üyelerimiz önce buradan işlemlerini yapıp ardından ATO'ya gelmesi gerekiyor. Vatandaşlarımızın internet üzerinden işlem yapmaya alışkın olmaması ve internet üzerinden yapması gereken işlemleri yapmadan ATO'ya gelmesi nedeniyle veznelerde işlemler uzuyor. Bu durum, şirketlerin bilgi güncellemelerinin yapılmasıyla da birleşince normal dönemde üç dakika sürede tamamlanacak işlemler 10-15 dakika zaman alabiliyor. ATO'ya gelen hiçbir mükellef, sıra beklememek için gitmediyse işlemleri yapılmadan gönderilmiyor" dedi.

GÜNLÜK evrensel

emek evrenseldir

www.evrensel.net

28 Şubat 2013 Perşembe • Yıl: 12 • Sayı: 4201 • Fiyatı: 1 TL

SMMMO Ankara yolcusu!

SAYILARI 100 bini bulan muhasebeciler alanlara çıkma hazırlığında. Demokratik bir meslek yasası, angaryaların kaldırılması, "meslek odalarının etkisizleştirilme çabalarına" karşı 1 Mart'ta Ankara'da yine seslerini yükseltecekler. Ankara Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) temsilcilerinden yapılan açıklamada, AKP hükümetinin haksız, antidemokratik uygulamaları ile meslek odalarını ayak bağı olarak gördüğü kaydedildi. (Ankara/EVRENSEL)

İL gazetesi

Türkiye'nin Yerel Gazetesi

13 ŞUBAT 2013 ÇARŞAMBA

İşverenlere, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi

POLATLI'DA işverenlere 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun getirdiği yükümlülükler hakkında bilgi verildi. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) tarafından 13 Eylül Kültür Merkezi'ndeki düzenlenen seminere, Polatlı Belediye Başkan Yardımcısı Şaban Yılmaz, Polatlı Vergi Dairesi Müdürü İlhami Yüzer, Ankara Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, Ankara Mali Müşavirler Odası Polatlı Temsilcisi Sinan Yılmaz, AK Parti Polatlı İlçe Başkanı Faruk Bilici, oda ve dernek başkanları ile serbest muhasebeciler katıldı.

Ankara Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun yeni sorumluluklar getirdiğini, sorumlulukları altında oluşmama rağmen müşterilerinin risk değerlendirmesini kendilerinin gerçekleştirmesini istediğini, işverenleri ilgilendiren konuyan kendilerini de ilgilendirdiğini söyledi.

Koç, "Meslektaşlarımız aşamda bulunmak istiyorsa, gerçekten bu bizim görevimiz değil. İş güvenliğini tamamen işverenin sorumluluğundadır. Bu noktada değişiklerek sikintılardan, cezalardan dolayı üzerimize sorumluluk almamak noktasında sadece bilgilendirmeyle yetinmemiz gerekir diye düşünüyorum. Bizim sorumluluğumuzda değil, bu konuda yetişmiş yetkilendirmiş, iş güvenliği uzmanları ve firmaları var. Bu hizmetin bu kesimler tarafından verilmesi, zaten kişiler tarafından verilmesinin doğru olacağını düşünüyoruz." dedi.

Konferansta verdiği eğitimleri bazı üniversitelerde yüksek lisans verdiğini altını çizen Koç, şöyle devam etti: "Matbaa eğitimi veren okul, dental hastalıklar anasınlı verdirk organizasyon ile yer almaya gerekiyor. Bu noktadan Cumhurbaşkanı ve Ali Babacan'la görüşme yapıldı. Konuyu olağanüstü çalışıyoruz. Bu konuyla karşılı değilim, elimek ve aş konuşmuyoruz."

ASMMMO Polatlı Temsilcisi Sinan Yılmaz ise 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun, 30 Aralık 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girdiğini hatırlattı. Yılmaz, kanunun küçük ve büyük işyeri ayrımı yapmadan bütün işyerlerini kapsayacak şekilde işverenlere bir dizi yeni yükümlülükler ve çok ağır cezalar getirdiğini söyledi.

Yılmaz, "Bir işyeri; dahil çalıştığı apartmanlar, fuaflerler, bankalar ve medeniyl işyerleri de dahil olmak üzere tüm işyerleri için iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirmek ve risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmak, gerekmektedir. Konusu kalburun kanun hakkında bilgi sahibi olarak gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmeleri için bu toplantıyı düzenledik." dedi. Konuşmalarının ardından emekli iş hayatındaki Doğan Keskin, İş Güvenliği Yasası hakkında katılımcılara bilgilendirdi. • CHA

HT Ankara

28 Şubat 2013 PERŞEMBE

28 Şubat 2013 Perşembe

Muhasebecilerden yürüyüş

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) 1-7 Mart Muhasebe Haftası nedeniyle yarın saat 11:00'da ASMMMO önünden 3 bin kişilik üyesiyle birlikte Sakarya Caddesi'ne yürüyerek basın açıklaması yapacak. ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, "Türkiye genelinde sayıları 100 bin, aileleri, çalışma arkadaşlarıyla ise 500 bine ulaşan muhasebe meslek camiası, çok zor şartlarda yaşam mücadelesi veriyor" dedi.

BİRGün

28 ŞUBAT 2013 PERŞEMBE

Binlerce muhasabeci sokağa çıkıyor!

TÜRKİYE genelinde sayıları 100 bini aşan muhasebeciler 1 Mart'ta başlayacak "Muhasebe Haftası'nı eylemlerle karşılıyor. Ankara Serbest Mali Müşavirler Muhasebeciler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Koç, "ülke ekonomisinin kaydının tutan meslektaşlarımız, ağır iş yükü altında, zorlu şartlarda yaşam mücadelesi veriyor" dedi. Serbest Mali Müşavirler Muhasebeciler Odası(SMMMO), Muhasebeciler Haftası'nda "angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi, oldu-bittilerin yaşanmaması ve mesleki geleceğin karartılmaması talepleri ile yarın sokağa iniyor.

ODALAR AYAK BAĞI GÖRÜLÜYOR

Başkan Koç, muhasebe meslek alanında ciddi sorunlar yaşandığını söyleyerek, bunlardan en önemlilerinden birinin de mali denetimin firmalara teslim edilmesi olduğunu söyledi. Koç, "Bugün sayıları 100 bine yaklaşan meslek mensuplarının denetim tecrübesinden yararlanılmalıdır. İki elin parmaklarını geçmeyecek denetim firmaları aracılığıyla "bağımsız denetim yapabilmek", bağımsız denetimden beklenen faydayı sağlamak ya da "ekonomiyi kayıt altına almak" dedi.

BASINDA GÜVEN Milliyet ANKARA

CUMA 1 MART 2013

Muhasebe Haftası protestoyla başlıyor

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO), 1-7 Mart Muhasebe Haftası kutlamaları kapsamında bugün Kumrular Caddesi'nden Sakarya Caddesi'ne yürüyecek. Yürüyüşte, bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamaları protesto edilecek.

Her yıl 1-7 Mart tarihleri arasında kutlanan Muhasebe Haftası etkinlikleri bu yıl protesto gösterisiyle başlıyor. Muhasebeci ve mali müşavirler bugün, Kumrular Caddesi'ndeki ASMMMO binası önünde toplanacak. Sayılarının 3 bine ulaşması beklenen grup buradan Sakarya Caddesi meydanına kadar yürüyecek. ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, buradaki kalabalığa seslenerek KGK uygulamalarını eleştirecek. Koç, KGK'ya çağrı yaparak, Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'nde, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) görüşlerine yer vermesini isteyecek. ■ ANKARA Milliyet

HT 3 Mart 2013 PAZAR Ankara

Muhasebeciler zor durumda

ANKARA Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Muhasebe Haftası nedeniyle ASMMMO önünden bine yakın serbest muhasebeci mali müşavirle Sakarya Caddesi'ne yürüdü. Dövizlerle ve sloganlarla yürüyüş yapan grup Sakarya Caddesi'nde basın açıklaması yaptı. Halkın katılımıyla gerçekleşen yürüyüşte Başkan Mehmet Koç,"Türkiye genelinde sayıları yaklaşık 100 bin, aileleri, çalışma arkadaşlarıyla ise 500 bine ulaşan muhasebe meslek camiasının çalışanlarının ağır iş yükü altında çok zorlu şartlar altında yaşam mücadelesi verdiklerini" belirterek "Angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi ve mesleki geleceğimiz karartılmamalıdır. Oldu bittilerin yaşanmaması için, sorunlarımızı anlatmak için yürüdük" dedi.

ANADOLU'NUN GÖZÜ, KULAĞI VE SESİ

Anayurt

2 MART 2013 CUMARTESİ FİYATI: 25 Kr

Denetimli ekonomi güvenli gelecek

Denetimli ekonomi güvenli gelecek

ANKARA (ANAYURT) – ASMMMO Başkanı Mehmet Koç, bağımsız denetim uygulamalarındaki hatalı uygulamalar nedeniyle muhasebecilerin, hatalı kazalığına uğradığını vurgulad. ● 14'te

Aydınlık

KURULUŞ 1921 2 MART 2013 CUMARTESİ - 50 KURUŞ VATAN - EMEK - NAMUS

Muhasebeciler eylemde

Muhasebe Haftası nedeniyle İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşafirler Odası dün saat 11:00'de Taksim Cumhuriyet Anıtı önünde sorunlarını dile getirmek amacıyla bir basın açıklaması yaptı. Açıklamasında Türkiye ekonomisinin kayıt dışılığa mahkum edildiğini belirten İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşafirler Odası Başkanı Yahya Arıkan, Kamu Gözetimi Kurumu'nun Türkiye ekonomisini ipotek altına aldığını belirtti. İşletmelerin bağımsız denetiminde işlemeleri zorlaştırarak kendilerini devre dışı bırakmaya çalıştığını kaydeden Arıkan, Türkiye genelinde 100 bine yakın meslektaşların sıkıntı günler geçirdiğini anlattı. İstiklal Caddesi'nde yürüyüşe geçen muhasebeciler, "Vur Vur inlesin kapıdakiler dinlesin", Eğitim bizim işimiz" sloganları attı.

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası da Muhasebeciler Günü dolayısıyla Sakarya Caddesi'nde yürüyüş düzenledi. "Ülkemize, mesleğimize, örgütümüze, onurumuza sahip çıkacağız" yazılı dövizler taşıyan muhasebeciler, angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi, oldu-bittilerin yaşanmaması ve mesleki geleceğin karartılmaması talepleri ile eylem yaptı. **ARSLAN ŞAHAN**

BAŞINDA GÜVEN Milliyet PAZAR 3 MART 2013

ANKARA

Muhasebecilerden KGK protestosu

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO), Muhasebe Haftası kutlamalarına protestoyla başladı.

Muhasebeci ve mali müşavirlerden oluşan grup, önceki gün Kızılırmak Caddesi'nden Sakarya Caddesi'ne yürüyerek, bağımsız denetim alanını düzenlemek amacıyla kurulan Kamu Gözetim Kurulu'nun (KGK) uygulamalarını protesto etti.

Yaklaşık 1000 muhasebeci ve mali müşavirden oluşan grup, Kızılırmak Caddesi'ndeki ASMMO binası önünde toplandı. Grup, buradan sloganlar eşliğinde Sakarya Caddesi'ne kadar yürüdü. ASMMMO Başkan Mehmet Koç basına yaptığı açıklamada, KGK uygulamalarını eleştirdi. Koç, KGK'ya çağrı yaparak, Bağımsız Denetçi Yetkilendirme Yönetmeliği'nde, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) girişimlerine yer verilmesini talep etti. Koç, "Şimdi meslekin ve odaların parçalanmasına karşı her zamankinden daha fazla 'tek meslek tek oda' ilkesine sarılma zamanıdır. Şimdi aidatları bir temsil sistemi için 'demokratik meslek yasası'nın çıkarılmasını istemе zamanıdır" dedi. ANKARA Milliyet

POSTA ANKARA 3 MART 2013 PAZAR

POSTA'NIN OKURLARINA ARMAĞANIDIR

Mali müşavirlerden İSYAN BİLDİRİSİ

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 1-7 Mart tarihleri arasında kutlanan Muhasebe Haftası nedeniyle bir bildiri yayınladı. Bildiride Türkiye genelinde sayıları yaklaşık 100 bin, aileleri, çalışma arkadaşlarıyla ise 500 bine ulaşan muhasebe meslek camiası çalışanlarının zor şartlarda yaşam mücadelesi verdiği belirtildi. Bildiride, özetle şunlar söylendi: "Meslektaşlarımızın bugün, mesleki demokratik kitle örgütleri ve onların temsilcileri olan bizlerle büyük bir dayanışma içinde verdiği bu mücadelede, angaryaların bitmesi, vesayete son verilmesi, oldu-bittilerin yaşanmaması ve mesleki geleceğin karartılmaması talepleri, temel kaygılar olarak öne çıkıyor. Ülkemizin ticari yaşamını ve sayıları yarım milyonu aşan işletmelerini; rekabet, şeffaflık, denetlenebilirlik anlamında doğrudan ilgilendiren, şirketlerde demokrasi, kurumsal yönetim, uluslararası toplumun parçası olma ideallerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak bağımsız denetimde gelinen aşama çok dramatiktir. KGK nezdinde yaptığımız pek çok girişime rağmen, iletilen mesleki taleplerimiz hiçbir şekilde dikkate alınmamıştır. Mesleğimiz ve meslek örgütümüz sistemli bir şekilde dışlanma, yok sayılma girişimiyle karşı karşıyadır."

BARIŞ GAZETESİ

19 Nisan 2013

Muhasebecilerden "Sokağın Rengi"

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası - ASMMMO Fotoğraf Topluluğu bünyesinde Doğanay Sevindik eğitmenliğindeki Sokak Fotoğrafçılığı Atölyesi'nin "Sokağın Rengi" fotoğraf sergisi 26 Nisan Cuma günü CEPA Alışveriş Merkezinde açılacak. Sergi, 5 Mayıs- Pazar gününe kadar izlenebilecek.

Alpaslan Koçak'ın asistan olarak görev yaptığı atölye sergisinde, Nesrin Ateş, Yusuf Bal, Mine Çakır, Kemal Çankaya, Cem Demir, Sevda Demir, Alpaslan Koçak, Gülcan Özbek, Şükrü Özçetin, Mustafa Özol, Doğanay Sevindik, M. Fatih Şaba, Kemal Tezcan, Nuray Ural, M.Metin Yiğit ve Kadriye Uysal'ın fotoğrafları yer alıyor.

Doğanay Sevindik fotoğraf atölyelerinin sergi kataloğunun yayınlanması ve kataloğun satışından elde edilen gelir ile her sene farklı okula kitap bağışı yapılması geleneği bu yılda devam ediyor.

Bu yıl kataloğun satışından elde edilecek gelir ile Altındağ ilçesi Selver Sabuncuoğlu Mahallesinde bulunan Tandoğan İlkokulu ve Tandoğan Ortaokulu' na kitap bağışı yapılacak.

Sergi ve kataloğun yayınlanmasında, MESA inşaat ve Tüm Bel-Sen Sendikası katkıda bulundu. **(Barış)**

GÜÇLÜ Anadolu

ASMMMO Başkanı Mehmet Koç:

Vergi anlayışı değişmeli

Mehmet Koç: Vergi anlayışı değişmeli

BASINDA GÜVEN **Milliyet**

ANKARA

'Mesleğimize ve örgütümüze daha fazla sahip çıkıyoruz'

Ankara Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Koç, 8-9 Haziran'da yapılacak oda seçimleri öncesinde birlik çarsı yaptı. Koç, "Oda seçimlerimizin her zamankinden daha fazla önemi sahip olduğunu biliyoruz. Bu yüzden, her zamankinden daha fazla mesleğimize ve örgütümüze sahip çıkıyoruz" dedi.

Mehmet Koç

Koç, yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) hakkındaki görüşlerini paylaşırken, 8-9 Haziran'da yapılacak oda seçimleri öncesinde de muhasebeci ve mali müşavirlere çağrı yaptı. Koç şunları kaydetti:

"2012'de yürürlüğe giren TTK, muhasebe mesleğine ciddi açıdan sağladı. Bu açılımların en önemlisi bağımsız denetim alanında yaşandı. Böyle önemli bir görev ifa edilerek muhasebe mesleğine, mesleğin dışından girme girişimleri oldu. Mesleği delme girişimleri bazen yasa koyucu marifetli, bazen de kamu kurumlarının yayınlarını olduğu düzenlemelerle yasandı. Meslegin konusu olan işler meslek dışı kişilere yaptırılmak istendi. Bugün Türkiye'de 90 binleri bulan muhasebe camiası, bu girişimlere karşı her zaman ayakta durarak püskürtmeyi bilmiştir. TÜRMOB ve odalarımız bu mesleğin tek temsilcisi konumunda olup, her defasında bu mesleği delme girişimlerine dur demiştir. 90 bin meslek üyesi mesleğe sahip çıkarak aynı zamanda ülkesine de sahip çıkmış olacaktır.

'Seçiminizi yapın'

Bu nedenle, oda seçimlerimizin her zamankinden daha fazla öneme sahip olduğunu biliyoruz. Bu yüzden, meslektaşlarımız meslek örgütüne sahip çıkmalıdır. Mesleki onurumuzun korunabilmesi için oda seçimlerinde tüm meslektaşlarımız, mesleğe karşı saldırıları püskürtebilmek için mutlaka sandık başına gelerek, seçimlerini meslekten yana yapmalı. Sonuç olarak diyoruz ki; her zamankinden daha fazla mesleğimize ve örgütümüze sahip çıkıyoruz."

ŞEVKET YAMAN

Cumhuriyet

10 MAYIS 2013 CUMA

'Mesleğe saldırı var'

MUSTAFA ÇAKIR

ANKARA - Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMO) Başkanı **Mehmet Koç**, siyasi iktidarın Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'ni (TÜRMOB) bölüp-parçalayarak etkisiz hale getirmek istediğini söyledi. Koç, yasası değiştirilmek istenen Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) gibi kendilerinin de mücadele etmeleri gerektiğini belirtti.

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Koç, AKP'nin TÜRMOB'u parçalamak istediğini söyledi.

Ekimde yeni yönetimini seçecek olan TÜRMOB'a bağlı odalarda seçim heyecanı yaşanıyor. TÜRMOB'un İstanbul'un ardından 11 bin üye ile ikinci büyük odası olan ASMMO 8-9 Haziran'da seçimli genel kurula gidiyor. ASMMO Başkanı Mehmet Koç seçimlere Çağdaş Demokrat Muhasebeciler Grubu'nun başkan adayı olarak katılacak. Koç bu yılki seçimlerin çok önemli olduğunu belirterek, **"Mesleğe saldırı var. Siyasi iktidar mesleği bu meslek dışından insanlara yaptırmak istiyor. TÜRMOB'u etkisizleştirmek için Muhasebeciler Odası ve Denetçiler Odası olarak ikiye bölmek istiyorlar. 90 bin kişilik TÜRMOB örgütlenmesini etkisiz hale getirmek istiyorlar. O yüzden bu seçimler hem mesleğe hem de meslek örgütüne sahip çıkma seçimleri olacak. Meslek mensupları tercihlerini yapacak. Ya mesleği seçecekler ya da iktidarın her dediğine okey diyen anlayışı destekleyerek biat kültürünü yaygınlaştıracaklar"** dedi.

2008'de meslek yasasında yapılan değişiklik ile seçim sisteminin de değiştirildiğine işaret eden Koç, nispi temsil sistemi getirildiğini kaydetti. **"Yönetimi alamıyorsak, yönetime adam sokarak etkisiz hale getirelim"** amacıyla nispi temsil sisteminin getirildiğini savunan Koç, 2010 seçimlerinin de bu yöntemle yapıldığını söyledi.

Koç, Kamu Gözetimi Kurumu ile TÜRMOB'un yetkilerinin elinden alınmaya çalışıldığını, denetleme, disiplin, kovuşturma, ücretlerin belirlenmesi gibi meslek örgütlerinin görevi olan alanlara müdahale edildiğini kaydetti.

ASMMMO Başkanı Mehmet Koç:

Tek düşüncemiz mesleğin geleceği

GÜÇLÜ **Anadolu**

'Tek düşüncemiz mesleğin geleceği'

BASINDA GÜVEN **Milliyet**

ANKARA

SALI
11 HAZİRAN 2013

ASMMMO'nun yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasının (ASMMMO) yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu.

Namık Kemal İlköğretim Okulundaki seçimlerde 5 bin 983 üye oy kullandı. Çeşitli gruplar adına 5 ve 2 bağımsız adayın yarıştığı seçimlerde Okkalı 2 bin 423 oy alırken, eski Başkan Mehmet Koç 2 bin 101 oyda kaldı. Diğer adaylar Hıdır Köse 468, Tamer Dağkıran 299, Haydar Afşin 270, Kemal Kayaoğlu 225, iki bağımsız adaydan biri 17 diğeri de 120 olmak üzere toplam 137 oy aldı. 60 oy ise geçersiz sayıldı.

ANKARA Milliyet

ANKARA Hürriyet

Türkiye Türklerindir

11 Haziran 2013 Salı

Muhasebecilerde yeni başkan Okkalı

ANKARA Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasının (ASMMMO) yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu. Namık Kemal İlköğretim Okulu'ndaki seçimlerde 5 bin 983 üye oy kullandı. Çeşitli gruplar adına 5 ve 2 bağımsız adayın yarıştığı seçimlerde Okkalı 2 bin 423 oy alırken, eski Başkan Mehmet Koç 2 bin 101 oyda kaldı. Diğer adaylar Hıdır Köse 468, Tamer Dağkıran 299, Haydar Afşin 270, Kemal Kayaoğlu 225, iki bağımsız adaydan biri 17 diğeri de 120 olmak üzere toplam 137 oy aldı. 60 oy ise geçersiz sayıldı.

İL gazetesi

13 HAZİRAN 2013 PERŞEMBE

Ankara SMMMO yeni başkanını seçti

ANKARA HABER MERKEZİ

ANKARA Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasının (Ankara SMMMO) yeni başkanı Mehmet Okkalı oldu. Namık Kemal İlköğretim Okulunda 9 Haziran'da yapılan seçimlerde odaya kayıtlı yaklaşık 11 bin üyeden 5 bin 983'ü oy kullandı. Çeşitli gruplar adına

5 adayın ve 2 bağımsız adayın yarıştığı seçimlerde Mehmet Okkalı 2 bin 423 oy aldı. Eski Başkan Mehmet Koç 2 bin 101 oyda kalırken diğer adaylardan Hıdır Köse 468, Tamer Dağkıran 299, Haydar Afşin 270, Kemal Kayaoğlu 225, iki bağımsız adaydan biri 17 diğeri de 120 olmak üzere toplam 137 oy aldılar. 60 oy ise geçersiz sayıldı.

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET ANKARA
03.08.2013

Muhasebecilere 'maliye' ziyareti

Türk Büro-Sen Ankara Maliye Çalışanları 2 No'lu Şube Başkanı Ramazan Nacak, Ankara Serbest Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Odası'nın yeni yönetimine hayırlı olsun ziyaretinde bulundu.

Güney, devletin en önemli gelir kaynağı olan verginin toplanmasında maliye çalışanlarının ve muhasebecilerin emeğinin büyük olduğunu, ancak her iki kesiminde bu hakkının teslim edilmediğini ifade etti. Güney ayrıca, maliye çalışanlarının sadece yaptıkları işe, aldıkları eğitime, görev, yetki ve sorumluluklarının karşılığı olan özlük haklarını talep ettiğini ifade ederek, sendika olarak maliye çalışanlarının yanında olduklarını sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ZAMAN

27 TEMMUZ 2013 CUMARTESİ

Gölbaşı Akalın Restorantta verilen iftar yemeği oda tarihinde bir ilk oldu. Yemeğe yaklaşık 2 bin kişi katıldı. FOTOĞRAF: CİHAN

Ankaralı muhasebeciler ilk defa birlikte iftar yaptı

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası kuruluşunun 23. yılında ilk defa iftar programı düzenledi. Geçtiğimiz aylarda yapılan seçimlerde Oda Başkanı olan Mehmet Okkalı'nın ev sahipliğinde yapılan iftar Gölbaşı Akalın restorantta gerçekleşti. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin yoğun ilgi gösterdiği iftar programına , Maliye Bakan Yardımcısı Abdullah Erdem Cantimur, Bakan Müsteşarı Naci Abal, Gelir İdaresi Başkanı Mehmet Kilci, Denetleme Kurulu Başkanı Adnan Ertürk, TURMOB Genel Başkanı Nail Sanlı, Kamu Gözetim Kurulu Başkanı Seyit Ahmet Baş, Gümrük Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürü Dursun Coşkun Çelebi ve bürokratlar , vergi dairesi müdürleri, sosyal güvenlik kurumu müdürleri ile 2 bin civarında mali müşavir ve muhasebei katıldı.

Maliye Bakan Yardımcısı Abdullah Erdem Cantimur konuşmasında Ankara Odasının taleplerini dikkate alacağını ve çalışmaları bizzat takip edeceğini söyledi. Oda Başkanı Mehmet Okkalı, yaptığı konuşmasında iftar programının 23 yılık oda yönetimi tarafından ilk defa verildiğinin altını çizerek "İnşallah ilk iftarımız geleneksel hale gelecek. Biz Ankara Odası olarak yeni dönemde mesleğimizin üzerindeki sıkıntı, sorun ve angaryaların çözülmesi için siyaseler ve bürokratlarla birlikte yapılacak çalışmaları destekleyeceğiz. " dedi. **ANKARA** ZAMAN

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

BUSINESS ANKARA
15.08.2013

Elektronik Fatura ve Elektronik Ortamda Tutulacak Defterler Semineri Ankara'da

Ankara Serbest Mali Müşavirler Odası tarafından düzenlenen seminer, 20 Ağustos tarihinde saat 15:00'te Gazi Üniversitesi İİBF 100. Yıl Konferans Salonunda gerçekleştirilecek.

Açılış konuşmasını ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalı'nın yapacağı etkinliğin konuşmacıları, GİB Elektronik Defter ve Belge Yönetim Müdürü Yalçın Tercan ve GİB Elektronik Ticaretin İzlenmesi ve Ödeme Sistemleri Müdürü Veli Doğanay.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

DÜNYA

EKONOMİ/POLİTİKA 19 Ağustos 2013 Kurucusu Nezih DEMİRKENT

E-faturada 'altyapı' sıkıntısı

1 EYLÜL'DE BAŞLAYACAK
Alkollü içkiler, tütün,ban alkolsüz gazlı içecekler, madeni yağ ürünleri ve ithalatçıdan ile bunlarla alışveriş yapan bazı firmaların 1 Eylül'e kadar elektronik fatura sistemine kayıtlarını yaptırmasıyla ilgili zorunluluğa yönelik erteleme talepleri yoğunlaştı. TÜRMOB Başkanı Nail Kamil, "Sektör mensuplarından çok muhasebe-mali çevreler daha çok ilgiliymiş gibi görünüyor ancak uygulamada da altyapıda da bazı sıkıntılar var. Bu nedenle başvurular yıl başına kadar ertelenmeli" görüşünü savundu.

1 TL'LİK İŞLEM DE KAPSAMDA
ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalı, Vergi Usul Kanunu 58 sayılı sirküler ile sayılan şirketlerle "1 TL'lik bir fatura'nı ülkesi" olan sirketlerin de kapsamda bulunmasının önemli bir unsur olduğunu belirterek, "2011 yılı kayıtlarına göre bu şart onaya çıkıyor. Şimdi bürün birimlerin, şirketlerin o yıllın faturalarını tamamen lazımı. Bunda biz endise var. Bütün faturaları incelemek kolay değil. Uygulamanın sağlıklı biçimde başlaması için birsa daha zamana ihtiyaç var" diye konuştu. Mehmet KAYA >> Sayfa 15

Şimşek: Kolaylık için her türlü tedbir alındı

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, başvuru tarihinin en geç 1 Eylül, uygulamaya başlama tarihinin ise 1 Ocak 2014 olduğuna işaret ederek "Mükelleflerimizin bu uygulamaya geçişlerini kolaylaştıracak her türlü idari tedbir Gelir İdaresi Başkanlığımız (GİB) tarafından alınmış bulunmaktadır. GİB, e-fatura başvurularını elektronik olarak almakta olup mükellefler 5 dakika gibi kısa bir süre içerisinde tüm başvuru işlemlerini gerçekleştirebilmektedir" dedi.

E-faturada erteleme talepleri arttı Maliye alternatifi değerlendiriyor

E-faturada geçmiş tarihli faturaları incelemenin uzun sürebileceği, bu nedenle bir erteleme yönelik alternatifin hazırlandığı belirtiliyor.

Mehmet KAYA
ANKARA

Alkollü içkiler, tütün, banı alkolsüz gazlı içecekler, madeni yağ ürünler ve ithalatçıdan ile bunlarla alışveriş yapan bazı firmaların 1 Eylül'e kadar elektronik fatura sistemine kayıtlarını yaptırmasıyla ilgili zorunluluğa yönelik erteleme talepleri yoğunlaştı. TÜRMOB Başkanı Nail Kamil, "Sektör mensuplarından çok muhasebe-mali çevreler daha çok ilgiliymiş gibi görünüyor ancak uygulamada da altyapıda da bazı sıkıntılar var. Bu nedenle başvurular yıl başına kadar ertelenmeli" görüşünü savundu.

Maliye Bakanlığı'nın erteleme taleplerine yönelik yaptığı iki toplantıda, 1 Eylül'e kadar sadece başvuru sonuçlanabilse, yıl sonuna kadar da uyum sorunlulugu başkadığından hareketle uygulamada çok sıkıntı yaşanmayacağı görüşünden hareketle bir erteleme yapılmadığı belirtildi.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek yaptığı açıklamada, uygulamanın 1 Ocak 2014'te başlayacağını belirterek kapsama giren işletmelerin başvurularının internet ortamından sorunsuz bir şekilde yapılmasını yönelik ilgili tedbirler alınmış bulunduğunu ifade etti.

terrist atmanın kullanımda olduğunu hatırlattı. Başvuru işleminin 1 Eylül'e kadar yapılması gerektiğini ve bu kapsamda gerçekleştirilecek işlemlerin, şimşek, Türkiye'nin elektronik faturada iki dakika geri kalmayacağını belirtti.

"e-fatura sirketlerin iş verimliliğini artıracak"
Altyapının hazır olduğunu belirten Şimşek, elektronik fatura uygulamasında da bir sıkıntı olmayacağını, elektronik faturaları gönderiyecek 10 bilgisayarın olduğunu ve bu konuda bilgilendirme yapıldığını söyledi. Şimşek, uygulamanın sirketlerin maliyetlerini ve iş verimliliğini artıracağını belirterek, "Bu amaçla işletmelerin uygulamadan sorunsuz bir şekilde yararlanabilmesi için Gelir İdaresi Başkanlığı personeli tarafından ilgilenen kanallara vatandaşlara rehberlik ve yasal destek sağlanmaktadır. Dünya örnekleri göz önüne alındığında gelecek bu uygulamanın yoğun ilgi görmesi ve büyük ölçüde artacağı öngörülmektedir. Mükelleflerimizin bu konudaki başvurularını geciktirmeden yapmaları gerekmektedir" dedi.

"Başvurularda 3 ay erteleme iyi olur"
TÜRMOB Başkanı Nail Kamil ise DÜNYA'ya yaptığı açıklamada, yeni bir sıkıntı önerdi. Bazılı, başvuruların 31 Aralık 2013'e kadar ertelenmesini talep ederek, "Bazı önemli olan sirketlerin sağlıklı bir şekilde bu süreci dahil olması. Uygulamaya geçiş için 3 ay süresi da olsa. Eğer başvurular ve sirketlerin hazırlıkları tam olursa, başvuru süresinin bitmesinden bir süre sonra dahi başlama süresi olmalı" dedi.

Sektör mensuplarının aşa mühlenge olduğu düzenlemeye yönelik endişelerini kendilerine ifade getirdiğini sözcü konuyuna fazlaca yaşanmadıklarını belirten Nail Kamil, "Bu ölmüş dünyada muhabbet ama konuyla ilgili odalar, meslek birlikleri fazlaca konuşmuyor. Sunu söylemeler fayda var, toplantılara iletsin. Erteleme olmalı. Yapılan düzenleme konusunda da bu gerek bilgi verilmeli, altyapı eksikliklerine dair endüstri var. Hangi sirketlerin kapsama girdiği konusunda hala tereddütler var. Ancak e-fatura olması gereken bir süreçtir, burda hiçbirsinin şüphesi yok. Esas önemli olması bir an evvel en iyi başlamasıdır" dedi.

ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalı ise Vergi Usul Kanunu 58 sayılı sirküler ile sayılan şirketlerle "1 TL'lik bir faturalı işlemi" olan şirketlerin de kapsamda olmasının önemli bir unsur olduğunu belirtirken, "2011 yılı kayıtlarına göre bu şart onaya çıkıyor. Şimdi bürün birimlerin, şirketlerin o yıllın faturalarını tamamen lazımı. Burada biz endise var. Bazı şirketler açısından kolay ve değil bütün faturaları incelemek. Uygulamanın sağlıklı biçimde başlaması için birsa daha zamana ihtiyaç var" diye konuştu.

Hangi şirketlerin elektronik faturaya geçmeleri gerekiyor?

Maliye Bakanlığı, madeni yağ ruhsatı bunların üretici ve ithalatçılarla, alkollü içkiler, bazı gazlı alkolsüz içecekler, tütün ve tütün ürünlerinin toptancıdır GTV 3 sayılı listedeki ürünlerin üreticisi ve ithalatçılarının elektronik fatura kullanmasını zorunlu hale getirdi. Bu kapsama giren şirketler 1 Eylül 2013 gününe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine kendilerini kaydettirecek. 1 Ocak 2014 tarihine kadar da altyapılarını uygun hale getirerek fatura işlemlerini elektronik ortamda yapmakla yükümlü. Ücretli yayınlarını bu şirketlerle alışveriş yapan şirketler de ana faaliyet alanları başka olsa ve cirolarını başka işlerden sağlıyorlar da, yıllık cirolari belli bir miktarı aşmışsa elektronik fatura'ya geçmek zorunda. Bu şirketlere yönelik modern yağ şirketleriyle alışveriş yaparlar 25 milyon, alkollü içkilerin üreticileriyle alışveriş yaparlar ise 10 milyon TL'lik katma değer vergisi ve tütün elektronik faturaya geçmek zorunda.

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER 3
23.08.2013

Okkalı 'Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek'

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura **uygulamaya** geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na **başvuru** yapmaları gerekiyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERİN YERİ.NET
23.08.2013

'Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek'

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.
Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor' dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

'Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve nayion faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden ibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık cirolan 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

OBJEKTİF HABER
23.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek.

Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

TÜRK TİME
23.08.2013

E-Fatura 1 Eylül'de: Vermeyenlerden %10 Kesinti!

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Uygulamayanların hasılatının yüzde 10'u kesilecek.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER AJANS
23.08.2013

e-fatura dönemi başlıyor!

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı,na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL,nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı,na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."
İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

DHA

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

TURİZM GAZETESİ
23.08.2013

İş hayatında yeni dönem 1 Eylül'de başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı,na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL,nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı,na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."
İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

DOĞAN HABER AJANSI
23.08.2013

Ciklete e-fatura

Hüseyin ÖZBALI/DHA

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini duyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor. Bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorunda olacak" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

ŞANLIURFA.COM
23.08.2013

'Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek'

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, '1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor' dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

'Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YAREN TÜRK HABER
23.08.2013

İş Hayatında Yeni Dönem Başlıyor... !

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.
Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı,na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL,nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı,na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.
1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:
"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."
İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

OLAY GAZETESİ
23.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor!

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET
24.08.2013

Ciklete e-fatura

Huseyin ÖZBALI/DHA

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini duyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçerek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor. Bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorunda olacak" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

BURSA HAKİMİYET
24.08.2013

e-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi. KİMLER GEÇECEK 1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi: "Kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir çiklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır.'

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

TARAF
24.08.2013

E-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor

E-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceği hatırlatmasında bulundu. Okkalı, e-fatura uygulamasıyla kayıtdışının önüne geçileceğini belirterek, ilk etapta 25 milyon cirosu olan firmaların e-fatura düzenleyeceğini, 2014 sonrasında ise bir çiklet satan işletmenin bile e-fatura düzenlemek zorunda olacağını söyledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET
25.08.2013

E-FATURALI HAYATA GEÇİŞTE SÜRE DOLUYOR

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceği uyarısında bulunan Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül'e kadar başkanlığa başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

POSTA ANKARA
25.08.2013

Ciklete e-fatura

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini duyuran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MERCEK TV
25.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek.

Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YENİGÜN
25.08.2013

E-fatura dönemi başlıyor

Gelir İdaresi Başkanlı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesilecek.

Gelir İdaresi Başkanlı'nın oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığına başvurmayanlar hakkında toplam hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkam Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasüatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi. 1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyle- di: "Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren efatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir çiklet satan işletme bile efatura düzenlemek zorundadır." İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İSTANBUL GAZETESİ
25.08.2013

Okkalı: Bir ciklet dahi satan e-fatura düzenleyecek

(DHA)- GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında topları hasılatları üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. Bu nedenle e-fatura uygulamaya geçmesi zorunlu olan firmaların 1 Eylül 2013 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlı'na başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

1 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

BİZİM ANADOLU GAZETESİ
26.08.2013

E-Fatura 1 Eylül'de

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Uygulamayanların hasılatının yüzde 10'u kesilecek

Bu tarihe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılattan üzerinden yüzde 10 ceza kesileceğini uyaran Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül 2013 tarihinde yıllık brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçecek. ● Haberi 5. sayfada

E-Fatura 1 Eylül'de

[illegible]

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HT Ankara

E-faturalı hayata geçişte süre doluyor

GELİR İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 1 Eylül'de doluyor. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı, "1 Eylül'de brüt hasılatı 25 milyon TL'nin üzerinde olan şirketler e-faturalı hayata geçmezse yüzde 10 ceza ödeyecek. Bu nedenle firmaların 1 Eylül'e kadar başkanlığa başvuru yapmaları gerekiyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YENİ ŞAFAK
27.08.2013

E-fatura firmalara cazip gelmedi

Maliye Bakanlığı'nın 1 Eylül tarihinden itibaren uygulamaya geçirmeye başlayacağı e-fatura firmalara çok cazip gelmedi. 2011 yılında 10 ve 25 milyon TL ciro yapan işletmelerin, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) yayımladığı listedeki firmalardan almış oldukları alışveriş fişinin miktarına bakılmaksızın e-faturaya geçmesi gerekecek. Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası da (ASMMMO) söz konusu listedeki firmalardan bazısının e-faturaya geçme şartı bulunmazken, alışveriş yapan firmaların e-faturaya geçirilmesi şartını, mükellefler arasında eşitsizlik oluşturacağı şeklinde değerlendirdi.

Maliye Bakanlığı'nın Tebliği, 1 Eylül 2013 tarihinden itibaren mükelleflerin büyük bir kısmını, veri format ve standardı GİB tarafından belirlenen ve normal faturadaki bilgilerin yer aldığı, satıcı ve alıcı arasındaki iletimin merkez tarafından izleneceği elektronik fatura kullanmak zorunda bırakacak. Ancak firmaların ise en azından bu yıl sıyrılmak için yöntem arayışına girdikleri dile getiriliyor. Bu kapsamda birçok firmanın 'Sadece küçük tutarlı alış veriş yaptık. Yine de bu yıl e-faturaya geçmemiz şart mı' şeklinde Maliye Bakanlığı'nı e-mail tuttuğu öğrenildi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER ÜLKESİ
30.08.2013

e-fatura'da son gün 2 Eylül!

Gelir İdaresi Başkanlı'nın (GİB) oluşturduğu e-faturalı hayata geçiş süresi 2 Eylül'de doluyor.

Bu tarihe kadar Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı,gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmayanlar hakkında toplam hasılatlan üzerinden yüzde 10 ceza kesileceği uyarısında bulundu.

2 Eylül 2013 tarihinde sona erecek olmasına rağmen işletmelerin büyük bir çoğunluğunun başvurmadıkları yönünde bilgiler edindiklerini belirten Okkalı, şunları söyledi:

"Ekonomi hayatımızda teknolojik devrim olarak düşünülen e-fatura uygulaması ile kayıt dışı ve naylon faturanın önüne geçilecek sisteme geçişe sayılı günler kaldı. Bu nedenle kademeli olarak ilk etap da 25 milyon ciro elde eden işletmeler 1 Eylül tarihinden itibaren e-fatura düzenlemeye başlayacaklar. 2014 tarihinde ise yıllık ciroları 5 milyon lira olan işletmeler e-faturaya geçecekler. Daha sonra tüm işletmeler sisteme dahil edilecekler ve bir ciklet satan işletme bile e-fatura düzenlemek zorundadır."

İlk aşamada da akaryakıt işletmeleri, kolalı içecekler, alkollü içecekler ve sigara üreticilerinin e-faturalı hayata hayata geçeceğini belirten Okkalı, bu konuda binin üzerinde üyeye seminer verdiklerini sözlerine ekledi.

E-GÜVEN Genel Müdürü Can Orhun, e-fatura uygulamasına elektronik ortamda e-imza veya mobil imza ile başvuruda bulunmak isteyen şirketlerin www.efatura.gov.tr adresi üzerinden işlem yapabileceklerini belirtti.

E-Fatura (elektronik fatura), Vergi Usül Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre, tutulması zorunlu olan faturaların elektronik ortamda oluşturulmasını, kaydedilmesini, saklanmasını ve ibraz edilmesini sağlayan Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yönetilen bir platformdur. E-imza ve mali mühür uygulamalarını içeren ve kağıt fatura ile aynı hukuki niteliklere sahip olan e-fatura, içeriğin bütünlüğünü ve değişmezliğini garanti altına alarak,satıcı ve alıcı arasındaki iletiminin merkezi bir platform (GİB) üzerinden yapılmasını ve özellikle vergi kaçaklarının ve kayıplarının önüne geçmeyi amaçlıyor.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

AKİT
20.09.2013

DESTİCİ, MALİ MÜŞAVİRLERİ KABUL ETTİ

BBP Genel Başkanı Mustafa Destici, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı ve beraberindekileri kabul etti.

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

KIRMIZI BEYAZ
30.09.2013

DSP Başkanı Türker'den 'mali müşavir' vurgusu

DSP Genel Başkanı Masum Türker, mali müşavirlerin Türkiye'deki en etkin kamu görevi yapan meslek örgütü olduğunu söyledi. Türker, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı ve beraberindeki heyeti kabul etti.

Görüşmede, partisinin Türkiye'de mali müşavirlik mesleğinin ekonomideki önemini benimsemiş ve sahiplenmiş bir parti olduğunu belirtti.

Türker, ekonomik denetim düzeninin kurulabilmesi için mali müşavirlik mesleğinin ve meslek mensuplarının sistemin içinde yetkilendirilmesi, özendirilmesi ve güçlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Mali müşavirlerin çok sorunları olduğunu ileri süren Türker, en önemli sorunun sürekli mesleki eğitim olduğunu savundu.

Kamu yararı açısından arzuan sürekli mesleki eğitimi Maliye Bakanlığının engellediğini iddia eden Türker, "Türkiye'de mali müşavirler en etkin kamu görevi yapan meslek örgütüdür" dedi.

Türker, şirketleri denetleme hakkına sahip mali müşavirlerin bu hakkının da düzenlenmesi gerektiğini belirtti.

Oda Başkanı Okkalı da siyasi partileri ziyaret ettiklerini bildirerek, "Amacımız mesleğe hizmet etmek, bu mesleği olması gereken yerlere taşımak" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İKTİSADİ DAYANIŞMA
İktisadi Kalkınma Vakfı

04.11.2013

Kıdem tazminatı fonu, İşçi ve İşveren tarafının yararına bir düzenlemedir!!!!!!

Kıdem tazminatı müessesesi, ilk iş kanunundan itibaren çalışma hayatımızda hep var olmuştur. Kendine özgü bir müessese olarak gündeme gelmiş olmasına karşılık, zaman içinde iş güvencesine ilişkin düzenlemeler bulunmadığından iş güvencesi enstrümanı olarak algılanmaya başlamıştır. Ancak, iş güvencesi olarak değerlendirilemez. Çünkü ödendiğinde fesih gerçekleşmektedir.

Kıdem tazminatı, işveren tarafından (bildirimli fesihlerde ve ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışlar nedeniyle fesihler hariç, sağlık ve zorlayıcı nedenlerle yapılacak bildirimsiz fesihlerde; işçi tarafından bildirimli fesihler hariç,) bildirimsiz fesihlerde ve askerlik, evlenme(bir yıl içinde), yaşlılık, malullük, toptan ödeme ile ölüm gibi özel hallerde işçilere ödenen tazminattır. Tazminatın miktarı 1975 yılından bu yana çalışılarak geçen her yıl karşılığında 30 günlük son brüt ücret üzerinden ödenmektedir.

Gelmiş olduğu son şekliyle, iş güvencesi bağlamındaki düzenlemelere 2003 yılına kadar İş Kanunlarında yer verilmediğinden, artan tazminat miktarları caydırıcı nitelik de kazanarak fiili olarak iş güvencesi niteliği kazanmıştır. Üstelik bugün uygulanmakta olan iş güvencesi kapsamı otuz ve üstünde işçi çalıştıran büyük işyerleri için geçerli olduğundan, kıdem tazminatı müessesesi ile ilgili her yeni tasarruf, orta ve küçük işletmelere ait işyerlerindeki işçiler için hak kısıtlaması olarak algılandığından tepki ile karşılanmaktadır.

Yararlanabilme olanağı çok sınırlı

Halbuki, kıdem tazminatı uygulaması ile ilgili fiili duruma bakıldığında, kıdem tazminatından yararlanabilme olanağının daha çok sendikalı işyerleri ile kamu kurumlarında olduğu, orta ve küçük işletmelerde genel olarak uygulanamaz boyut kazandığı görülmektedir. Nitekim, iş mahkemelerine gideni iş uyuşmazlıklarının önemli bir bölümünü kıdem tazminatı konusu belirlemektedir. Başka bir söyleyişle, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde işçilerin kıdem tazminatlarını alabilme olasılıkları son derece zorlaşmaktadır. Ekonomik krizler, sermaye azlığından dolayı karşılık ayırama v.b sebeplerden dolayı işletme için önemli bir yük oluşturduğundan ödenmek istense bile, ödenememekte yasada karşılığı olmayan şekilde uzun taksitlendirmelere tabi tutulabilmekte hatta işletmeyi iflasa kadar götürebilmektedir.

Bilanço hesabı tutarı (büyük) işletmelerde ihtiyari olmakla birlikte, esas olarak kıdem tazminatı için işletme içi fon ayırma zorunluluğu bulunmadığından, işletmelerin de bu yönde bir yaklaşım içinde olmadıkları bilindiğinden, birikmiş kıdem tazminatları işletmeler için ağır yük oluşturabilir hale gelebilmektedir.

Kaldı ki kıdem tazminatının mevcut uygulanma biçimi, işçiler için de sorunlar yaratabilmektedir. Örneğin, daha iyi koşullarla yeni bir iş bulduğunda, birikmiş kıdem tazminatı nedeniyle "tazminatı yakmamak" için işçinin yeni işe geçebilme şansı ortadan kalkabilmektedir. Yüksek tazminatları kurtulmak adına işçi, "mobbing" uygulamasıyla karşı karşıya kalabilmekte, istifa etmek zorunda kalarak kıdem tazminatı hakkını kaybedebilmektedir. Açılan davalar yıllar sürebilmektedir. Belirli süreli iş sözleşmesiyle çalışan işçiler, sürenin tamamlanması nedeniyle iş ilişkisi sona erdiğinde kıdem tazminatı alamamaktadırlar.

Çözüm olarak kıdem tazminatı fonu

Her iki taraf için sorunların aşılabilmesi amacıyla, "kıdem tazminatı fonu' önerisi ilk defa mülga 1475 sayılı İş Kanununda 1975 yılında 1927 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle gündeme gelmiştir. Buna göre, "İşveren sorumluluğu altında ve sadece yaşlılık, emeklilik, malullük, ölüm ve toptan ödeme hallerine mahsus olmak kaydıyla Devlet veya kanunla kurulu kurumlarda veya %50 hisseden fazlası Devlete ait bir bankada veya bir kurumda işveren tarafından kıdem tazminatı ile ilgili bir fon" kurulacaktır.

Sosyal tarafların anlaşamaması nedeniyle kıdem tazminatı fonu yasa tasarısı ilk defa 2002 yılında gündeme getirilmiş, ancak işçi tarafın israrla karşı çıkmaları nedeniyle bugüne kadar bir uzlaşma sağlanamadığından yasalaşamamıştır.

Bugün tekrar gündeme gelen kıdem tazminatı fonu için kamuya yansıyan bilgilerde, fon uygulamasının yürürlüğe girmesinden sonra işçi statüsünde çalışmaya başlayacaklara uygulanacağı, eski işçilerin haklarının mevcut hükümlere göre devam edeceği, işverenler tarafından işçinin kendi adına açılmış hesabına belirli miktarda primin yatırılacağı, birikimin faiz ve nemalarla destekleneceği anlaşılmaktadır. Yaşlılık, ölüm, malullük aylığı veya toptan ödeme halleri ve 15 inci yılda isteğe bağlı olarak yapılabilecek ödemeler dışında kıdem tazminatına hak kazandıran diğer nedenler kaldırılarak uygulama bir çeşit "kıramiye" niteliğine dönüştürülmektedir.

Kıdem Tazminatı Fonu ile işverenin üstündeki parasal yük zamana yayılarak azalmış, anı ve yüksek meblağlı ödemelerle karşılaşma riski ortadan kalkmış olacağı gibi, işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları nedeniyle işten çıkartılmaları dahil, kendisinin iş sözleşmesini feshetmesi hali kıdem tazminatı kaybına yol açmayacak, hak kazanıldığı gün kıdem tazminatını hemen alabilme olanağı bulunmuş olacak, konunun mahkemelerde uzayıp gitmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

Ancak, anı ve defaten kıdem tazminatı ödeme yükümlülüğünün işverenden alınmasıyla birlikte, iş sözleşmelerinin keyfi olarak feshi gündeme gelebilecektir. Buna karşın, 4857 sayılı Kanunda yer alan iş güvencesi uygulamasının yaygınlaştırılması (30 işçi koşulunun daha aşağı çekilmesi) bu riski azaltacaktır. Keza, işverenler tarafından kıdem tazminatı fonuna yatırılacak prim miktarını belirleyen oran ile faiz ve nema karşılıklarının, uygulanmakta olan kıdeme esas 30 günlük ücretin altında kalmayacak şekilde belirlenmesine özen gösterilmelidir.

Sonuç:

Bu nedenlerle, hak kaybına meydan vermemek için yukarıda belirtilen hususlara özen gösterilerek gündeme getirilecek "kıdem tazminatı fonu' uygulaması, hem sosyal taraflar arasında bir uzlaşma sağlayacağı hem de, işçilerin mahkemelere gitmesine gerek kalmadan hatta, sözleşme türü nedeniyle (belirli süreli) halen kıdem tazminatına hak kazanamayan işçilerin de kıdem tazminatı alabilmesine olanak sağlayacağı, işverenlerin de ani ve yüklü ödeme yükümlülükleriyle karşı karşıya kalarak zora düşmelerinin önüne geçerek çalışma hayatına düzen getireceği düşünülerek kıdem tazminatı fonu uygulaması bir an önce hayata geçirilmelidir.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MİLLİYET ANKARA
05.11.2013

İSAG'DAN DAYANIŞMA

İŞ Sağlığı ve Güvenliği Derneği (İSAG) Başkanı Levent Kavlak, heyetiyle birlikte makamında ziyaret elliği Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'ya meslekte birliktelik çağrısında bulundu. İş kazalarma ve meslek hastalıklarına karşı dayanışma içinde birlikte çalışma kararı alınırken, Ankara'da bulunan 11 bin 500 serbest muhasebeci ve mali müşavir, düzenlenecek seminerle iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirilecek. İSAG Başkanı Levent Kavlak, ülkemizin en büyük sosyal yarasının iş kazaları ve meslek hastalıkları olduğunu söyledi. Kavlak, "6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, tüm çalışanları sağlık ve güven altına alacaktır. Son 10 yılda 12 bin çalışan insanımız iş kazası sonucunda hayatını kaybetmiş, 20 bine yakın insanımız da engelli olarak yaşam mücadelesi vermektedir" dedi. Yasanın üç aşamalı olduğunu kaydeden Kavlak, "1 Ocak 2013 tarihinden itibaren 50 ve üzerinde işçi çalıştıran tüm işletmeler iş güvenliği uzmanı ve hekimi bulundurmaya başlamışlardır. 1 Ocak 2014 tarihinden sonra çalışanı 50'den az olan ve çok tehlikeli sınıfta sayılan yaklaşık 600 bin işletme kapsam altına alınacaktır. 2016 yılından itibaren kamu da dahil yasa 1 çalışanı dahi olsa iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi hizmeti almaya başlayacaktır" diye konuştu.

Destek sözü

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'dan mali müşavirlere yönelik yasanın teknik ayrıntıları konusunda verecekleri seminerler için destek isteyen Kavlak, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçmek için tüm ülke genelinde meslek odaları ile dayanışma içinde olacaklarını, bu amaçla ziyaretlerin devam edeceğini belirtti. Okkalı ise oda olarak her türlü desteği vermeye hazır olduklarını belirtirken, "İş kazalarının ve meslek hastalıklarının en aza indirilmesi, insana verilen değeri ortaya çıkarıyor. İSAG çalışmalarına destek vermeye özen göstereceğiz" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERTÜRK ANKARA
13.11.2013

Muhasebeciler Yüksel'i ziyaret etti

ANKARA Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı ve Yönetim Kurulu üyelerinden oluşan heyet, Vali Alâaddin Yüksel'i ziyaret ederek Oda faaliyetleri hakkında bilgi verdi. Yüksel, 9 Haziran 2013 tarihinde ASMMMO Başkanlığı görevine seçilen Mehmet Okkalı ve çalışma arkadaşlarına başarılar diledi. Yüksel, Türkiye'de ilk kurulan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ünvanını, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının taşıdığını ifade ederek, "Ülkemizde serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin ortak akılda buluşmasının ilk adresi Ankara'da Oda'nız olmuştur. Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, yürüttüğü faaliyetlerle tam bir kanaat önderi meslek kuruluşu haline gelmiştir" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MİLLİYET ANKARA
13.11.2013

ASMMMO, Vali Yüksel'i bilgilendirdi

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı ve Yönetim Kurulu Üyelerinden oluşan heyet, Ankara Valisi Alâaddin Yüksel'i makamında ziyaret ederek Oda faaliyetleri hakkında bilgi verdiler. Vali Yüksel, 9 Haziran 2013 tarihinde gerçekleşen 22. Olağan Kurul sonrası yapılan seçimle ASMMMO Başkanlığı görevine seçilen Mehmet Okkalı ve çalışma arkadaşlarına hayırlı olsun dileklerini ileterek yeni yönetime başarılar diledi.

Vali Yüksel, "Türkiye'de ilk kurulan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası unvanını, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının taşıdığını ifade ederek ülkemizde serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin ortak akılda buluşmasının ilk adresi Ankara'da odanız sayesinde olmuştur. Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, yürüttüğü faaliyetlerle tam bir kanaat önderi meslek kuruluşu haline gelmiştir" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YOZGAT İLERİ
20.11.2013

Ankara SMMMO'dan, Başer'e ziyaret

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkan ve yönetim kurulu üyeleri, Belediye Başkanı Yusuf Başer'i ziyaret etti.

Yeminli Mali Müşavir Selahattin Şenliler ile birlikte ziyaretlerini gerçekleştiren Ankara SMMO Başkanı Mehmet Okkalı "Oda yönetimine seçildikten sonra Ankara ve çevresindeki illerimizi gezerek buradaki meslektaşlarımızı ziyaret ediyor görüş alışverişinde bulunuyoruz Sayın meslektaşımız Selahattin Şenliler'i ziyaret ettikten sonra kendisi Belediye Başkanımızında meslektaşımız olduğunu beyan edince kendisine de bir ziyaret gerçekleştirip tanışma fırsatı bulduk kabulü için teşekkürlerimizi sunuyoruz" dedi.
Belediye Başkanı Yusuf Başer ise meslektaşlarının ziyaretinden duyduğu memnuniyeti dile getirerek "Biliyorsunuz benim asıl mesleğim muhasebeciliktir meslektaşlarımın Belediye Başkanlığım dışında bunu öğrenip bizleri ziyaret etmesi şahsımı onurlandırmıştır bunun için ben kendilerine teşekkür ediyor çalışmalarında başarılar diliyorum" şeklinde konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MARAŞ GÜNDEM
19.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar dilediİşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

MALATYA GERÇEK
19.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

YENİ UFUK GAZETESİ
20.11.2013

ASMMMO yönetimi Yozgat'ta

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER TÜRK
ANKARA
20.12.2013

Muhasebecilere ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı ziyaret etti.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERDENHABER.COM
19.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERLER .COM
19.12.2013

YENİ MAHALLE BELEDİYE BAŞKANI YAŞAR'DAN ASMMMO'NUN YENİ BAŞKANI'NA ZİYARET

ANKARA (İHA) - Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.
İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"
Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER 3
19.12.2013

YENİ MAHALLE BELEDİYE BAŞKANI YAŞAR'DAN ASMMMO'NUN YENİ BAŞKANI'NA ZİYARET

ANKARA (İHA) - Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.
İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"
Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABER X
19.12.2013

YENİ MAHALLE BELEDİYE BAŞKANI YAŞAR'DAN ASMMMO'NUN YENİ BAŞKANI'NA ZİYARET

ANKARA (İHA) - Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.
İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"
Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İL GAZETESİ
20.12.2013

Yaşar'dan Mehmet Okkalı'ya ziyaret

• İNCİ YILDIZ

YENİMAHALLE Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi. Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

SİZDEN HERKES MEMNUN

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar, özellikle de esnaf sizden çok mem nun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

İLKE GAZETESİ
20.12.2013

Yaşar'dan Mehmet Okkalı'ya ziyare

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

»» HABERİ 4'TE

Yaşar Okkalı'yı tebrik etti

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

"Herkese eşit mesafede yaklaşmalıyız"

Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

'Sizden herkes memnun'

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını bildiren Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar, özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu. »» Haber: Ferhat YILDIRIM

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

DOĞU GÜNDEMİ
20.12.2013

Yeni Mahalle Belediye Başkanı Yaşar'dan Asmmmo'nun Yeni Başkanı'na Ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen...

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO) Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkanın başarılı olacağını belirten Yaşar, "Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

"SİZDEN HERKES MEMNUN"

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını kaydeden Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HABERİNYERİ
22.12.2013

Yaşar'dan Okkalı'ya ziyaret

Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi.

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

'Sizden herkes memnun'

Ziyareti sebebiyle Yaşar'a teşekkür eden Okkalı, Yenimahalleli olarak kendisinden çok memnun olduklarını belirtti. Yaşar'ın ayrım yapmaksızın özveriyle çalıştığını bildiren Okkalı, "Yenimahalle, sizin sayenizde gelişme imkanı buldu. Çevre köylere de çok hizmet verdiğinizi biliyoruz. Vatandaşlar, özellikle de esnaf sizden çok memnun. Ziyaretleriniz esnafı mutlu ediyor" diye konuştu.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

HÜRRİYET
24.12.2013

Mali Müşavirleri ziyaret etti

YENİMAHALLE Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkam Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret etti. Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekieştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi.

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ANKARA
SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
(Chamber of Certified Public Accountants Of Ankara)

ANAYURT
24.12.2013

Yaşar'dan, Okkalı'ya ziyaret

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, yeni seçilen Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Mehmet Okkalı'yı makamında ziyaret ederek, yeni görevinde başarılar diledi. Yaşar, "İşini dürüstlükle yapan, ekibine güvenen ve inandığı işlere sonuna kadar sahip çıkan başarılı olur. Başarı istiyorsanız insanları ayırmadan, ötekileştirmeden görevinizi yerine getirmelisiniz. Bulunduğunuz konumda herkesi kucaklamalısınız. Burası, seçimlerde size oy vermeyen mali müşavirlerin, muhasebecilerin de odası. Hizmette hem vatandaşın hem de üyelerinizin memnuniyeti önem taşıyor" dedi. ● ***Haber merkezi***

MEHMET OKKALI
ASMMMO
Başkanı

Kumrular Caddesi No:26 06440 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 33 77 Faks: 231 71 17
http://www.asmmmo.org.tr e-posta: asmmmo @ asmmmo.org.tr

ÜYE VE STAYJER İSTATİSTİKLERİ

ASMMMO ÜYE VE EVRAK İSTATİSTİKLERİ

ÜYE İSTATİSTİKLERİ	
YENİ BELGE ALAN ÜYE SAYISI	418
YENİ KAYIT YAPILAN SM ÜYE SAYISI	27
YENİ KAYIT YAPILAN SMMM ÜYE SAYISI	391
SM'DEN SMMM'YE GEÇİŞ YAPAN ÜYE SAYISI	61
YMM OLMASI NEDENİYLE ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	4
İSTİFA ETMESİ NEDENİYLE ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	63
VEFAT ETMESİ NEDENİYLE ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	6
NAKİL GELEREK ÜYE KAYDI YAPILAN ÜYE SAYISI	19
NAKİL GİDEREK ÜYELİK İPTALİ YAPILAN ÜYE SAYISI	31
KALICI MADDEDEN DOSYA BAŞVURUSUNDA BULUNAN KİŞİ SAYISI	36
ÇALIŞANLAR KÜTÜĞÜNE KAYDI YAPILAN ÜYE SAYISI	221
31/12/2013 TARİHİNDE AKTİF ÜYE SAYISI	11.082

EVRAK İSTATİSTİKLERİ

TOPLAM GENEL GELEN EVRAK	7843
TOPLAM GENEL GİDEN EVRAK	3535
TOPLAM GELEN BÜRO TESCİL BELGESİ BAŞVURUSU	317
TOPLAM GELEN KAŞE BAŞVURUSU	279

01.01.2013-31.12.2013 TARİHLERİ ARASI EVRAK İSTATİSTİKLERİ

GELEN EVRAK	**7395 ADET**
GİDEN EVRAK	**877 ADET**

01.01.2013-31.12.2013 TARİHLERİ ARASI TOPLANTI İSTATİSTİKLERİ

STAJ KOMİSYONU TOPLANTI SAYISI	**49**
TESMER ANKARA ŞB. YÖNETİM KURULU TOPLANTI SAYISI	**48**

STAJA GİRİŞ SINAVINDA BAŞARILI OLUP, STAJININ BAŞLATILMASINA İLİŞKİN EVRAK GETİREN ADAYLARIN DOSYA İNCELEME SAYISI	**839**
STAJ SÜRESİNİ TAMAMLAYAN SM VE SMMM ADAYLARIN EKSİKLERİNİN TAMALATILARAK SINAVA BAŞVURULARI SAĞLANAN ADAY SAYISI	**587**

01.01.2013-31.12.2013 TARİHLERİ ARASI STAJ BAŞVURULARI

DÖNEMİ	3568 SAYILI YASANIN 6.MADDESİ (STAJ YAPACAK ADAYLAR)
NİSAN-2013	**330**
AĞUSTOS-2013	**595**
ARALIK-2013	**364**
TOPLAM	**1289**

STAJA GİRİŞ SINAVINA KATILAN ADAYLARIN SINAV BAŞARILARINA AİT İSTATİSTİKLER

SINAV DÖNEMİ	KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLANLAR SAYISI	GENEL BAŞARI ORANI %
2013/1.DÖNEM (9 MART 2013)	1836	368	20
2013/2.DÖNEM (29 HAZİRAN 2013)	1548	285	18
2013/3.DÖNEM (2 KASIM 2013)	1771	250	14

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ YETERLİLİK SINAVINA KATILAN ADAYLARIN SINAV BAŞARILARINA AİT İSTATİSTİKLER

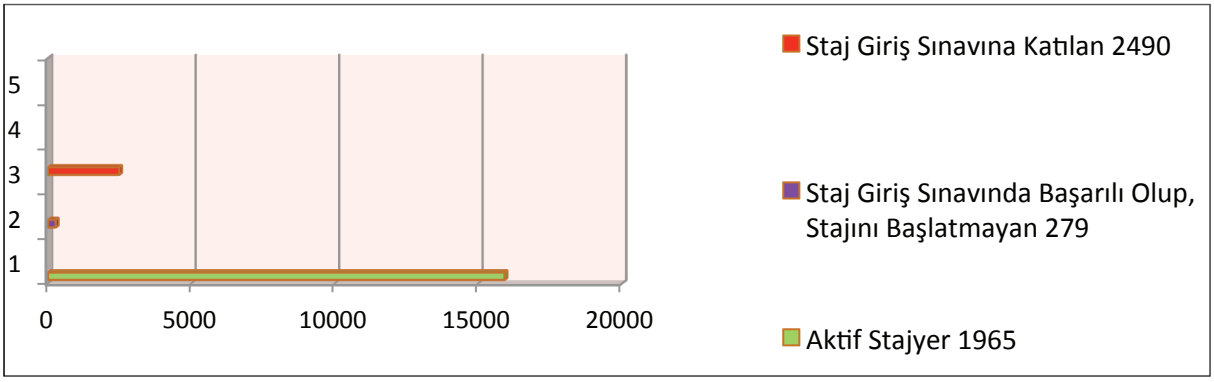
SINAV DÖNEMİ	KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLANLAR	BAŞARI ORANI %
2013/1. DÖNEM (16-17 MART 2013)	450	137	30
2013/2. DÖNEM (29-30 HAZİRAN 2013)	501	140	28
2013/3. DÖNEM (30 KASIM-01 ARALIK 2013)	574	160	28

A – B GRUBU STAJ ARA DÖNEM VE C GRUBU STAJ BİTİRME DEĞERLENDİRMESİ SINAVLARINA KATILAN ADAYLARIN SINAV BAŞARILARINA AİT İSTATİSTİKLER

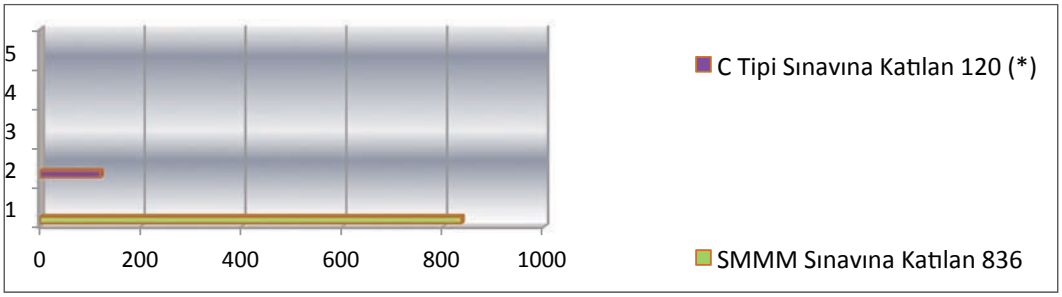
SINAV DÖNEMİ	SINAV TİPİ	KATILIM SAYISI	BAŞARILI OLANLAR	BAŞARI ORANI %
2013/1. DÖNEM (17 MART 2013)	A GRUBU	1	0	0
	B GRUBU	6	4	67
	C GRUBU	9	7	78
	TOPLAM	**16**	**11**	**69**
2013/2. DÖNEM (30 HAZİRAN 2013)	A GRUBU	1	1	100
	B GRUBU	4	4	100
	C GRUBU	17	11	65
	TOPLAM	**22**	**16**	**73**
2013/3. DÖNEM (01 ARALIK 2013)	A GRUBU	0	0	0
	B GRUBU	2	2	100
	C GRUBU	15	10	67
	TOPLAM	**17**	**12**	**71**

STAJYER İSTATİSTİKLERİ
(16.01.2014 TARİHİ İTİBARİYLE)

a) **Stajyer adaylarının dağılımı**

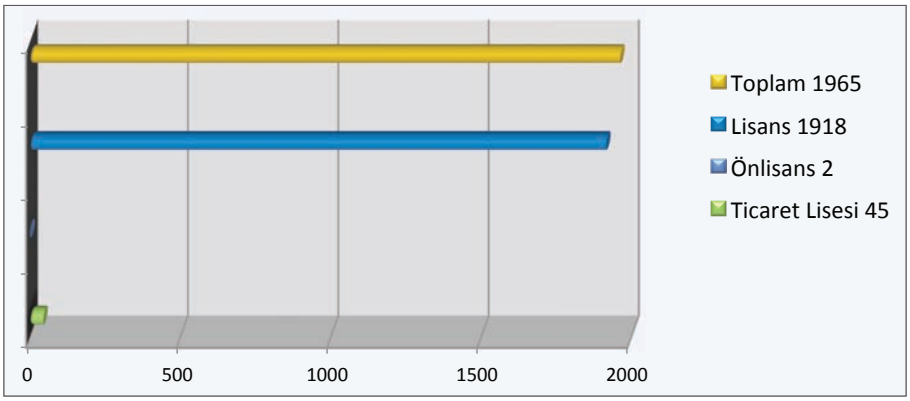

b) **Stajını tamamlamış aday meslek mensuplarının dağılımı**

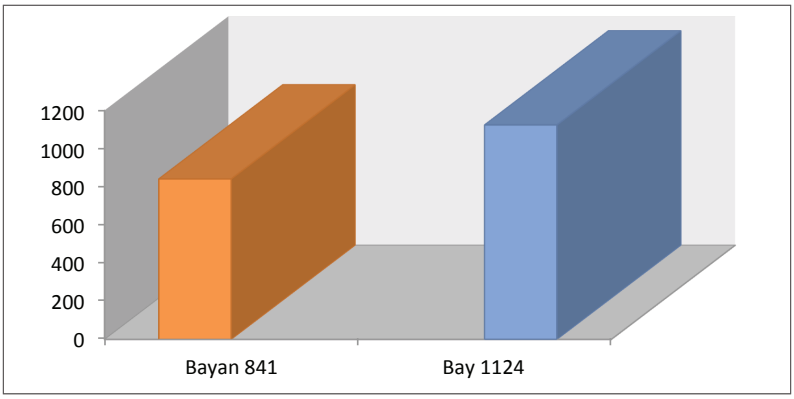

(*) 3568 sayılı Yasadaki değişiklik öncesi staja başlamış olanlar)

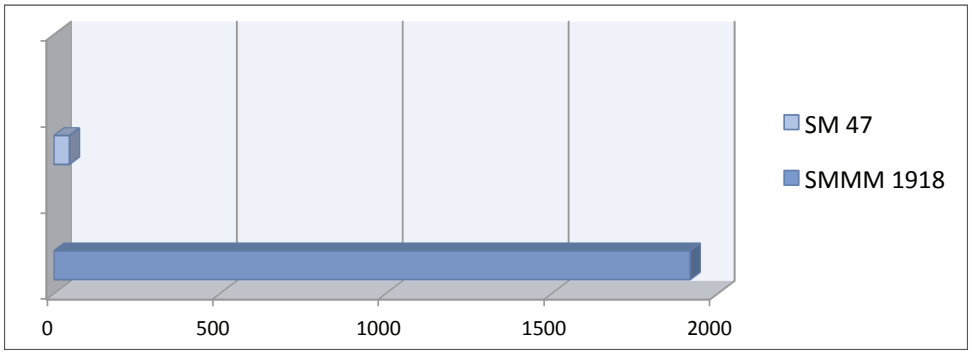
Aktif Stajyerler (eğitim durumlarına göre)

Aktif Stajyerler (Cinsiyetine Göre)

Aktif Stajyerler (Unvanlarına Göre SM ve SMMM)

DENETLEME KURULU RAPORU

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

01/01/2013- 31/12/2013 DÖNEMİ DENETLEME KURULU RAPORU

I - GİRİŞ

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile TESMER Ankara Şubesi ve ASMMMO İktisadi İşletmesinin 01/01/2013-31/12/2013 dönemi işlemleri, kurulumuzca ayda ortalama üç kez yapılan toplantılarla denetlenmiş, Yönetim Kurulu toplantılarına Başkanlık olarak katılınmış ve alınan kararlar değerlendirilerek aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

II - ASMMMO, TESMER ANKARA ŞUBESİ VE ASMMMO İKTİSADİ İŞLETMESİNİN DENETİMİ

Oda Yönetim Kurulunun 01/01/2013-31/12/2013 döneminde yapmış olduğu toplantılarda alınan kararlar ile işlemler Kurulumuzca incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda;

1- Kanuni defterlerin yasal süresi içinde notere tasdik ettirildiği, kayıt ve işlemlerin tek düzen muhasebe sistemine uygun olarak yapıldığı,

2- Yapılan kasa sayımları sonucunda, herhangi bir olumsuz sonuca rastlanmadığı ve kasa sayımında elde bulunan değerlerin tam olduğu, yapılan işlemlerle kayıtların birbirini doğruladığı;

3- Demirbaş mevcutlarının muhasebe kayıtlarına uygun olduğu ve listelerdeki demirbaşların yerinde bulunduğu;

4- Hazır değerler, fon hesapları, alacaklar ve stokların defter kayıt ve belgelere uygun olduğu,

5- Yönetim kurulu karar defterine kararların yazıldığı ve imzalandığı, üye kayıt defteri, serbest çalışanlar kütüğü defteri kayıtlarının düzenli tutulduğu ve ilgili kayıtların defter ve belgelere uygun olduğu, odaya verilen dilekçelerin görüşüldüğü,

6- Önem arz eden alışların teklif alma suretiyle yapıldığı, en uygun teklif verene işin verildiği, sözleşme yapıldığı,

7- Kurulumuza herhangi bir şikayet ve ihbarın yapılmadığı,

8- 2013 yılında üyeler ile ilgili genel bilgiler aşağıdaki şekildedir.

Odamıza nakil gelen üye sayısı : 19

Odamızdan nakil giden üye sayısı : 31 kişi

İstifa eden üye sayısı : 63 kişi

Vefat eden üye sayısı : 6 kişi

YMM olan üye sayısı : 4 kişi

2013 yılı içinde kayıt yaptıran üye sayısı : 418 kişi

2013 yılı sonu itibariyle faal üye sayısının : 11.082 kişi

olduğu,

9- 2013 yılı içinde TTK, KOBİ TFRS ve Denetim eğitimleri için oda bütçesinden 150.520,72 TL harcandığı ;

10- ASMMM Odasının 01/01/2013 - 31/12/2013 dönemi gelirlerinin gelir tablosunun incelenmesi ve kayıtlarla teyit edilmesi sonucunda TÜRMOB Temel Eğitim Staj Merkezinden alınan gelir ile birlikte toplam gelirinin 5.301.393,66 TL. olduğu giderinin 4.652.578,02 TL. olduğu, dönem sonu olumlu farkın 648.815,64 TL. olduğu;

11- ASMMM Odasının iktisadi işletmesinin 01/01/2013 - 31/12/2013 dönemi kayıtlarının ve gelir tablosunun incelenmesi sonucunda toplam gelirinin 724.828,14 TL. olduğu toplam giderinin ise 770.695,36 TL. olduğu, dönemi 45.867,22 TL. zararla kapattığı,

12- TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Ankara Şubesinin 01/01/2013 - 31/12/2013 dönemi kayıtlarının ve gelir tablosunun incelenmesi sonucunda toplam gelirinin 774.338,61 TL. olduğu toplam giderinin de 364.422,26 TL. olduğu ve dönemi 409.916,35 TL. olumlu farkla kapattığı sonucuna varılmıştır.

III - SONUÇ

Kurulumuzca denetlenen ve odamız internet sayfasında yayımlanan mali tabloların; oda ve bağlı kuruluşların gerçek durumunu yansıttığı, işlemlerin muhasebe standartlarına, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine, yasalara, TÜRMOB Odalar arası uygulama birlikteliği esaslarına, defter ve belgelere uygun olarak düzenlendiği, harcama belgelerinin usulüne uygun olarak alındığı ve muhafaza edildiği, yapılan harcamaların yasada belirtilen amaçlara uygun olarak yapıldığı görülmüştür.

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve bağlı kuruluşların yönetim kuruluna, çalışanlarına teşekkür eder, denetleme kurulu raporumuzu üyelerimize saygıyla arz ederiz. 27/01/2014

Halit YILDIZ	**Bülent KAPLAN**	**Kadir TONBUL**
Denetleme Kurulu Başkanı	**Üye**	**Üye**

DİSİPLİN KURULU RAPORU

14.06.2013-31.12.2013 DÖNEMİ DİSİPLİN KURULU FAALİYET RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın 22.Olağan Genel Kurulunda Disiplin Kuruluna seçilerek;14.06.2013 tarihinden bu yana kurul olarak,3568 sayılı Yasanın Disiplin Yönetmeliğinin verdiği yetkiler çerçevesinde,sağduyulu ve objektif bir şekilde çalışmalarımıza devam ettik ve etmeye devam etmekteyiz.

Her hafta periyodik bir şekilde toplantılarımızı yaparak,ayrıca gerekli görülen hallerde ilave toplantılar yaparak,tarafımıza gönderilen disiplin dosyaları üzerinde titizlikle çalışarak ilgili disiplin yönetmeliğimizin hükümleri çerçevesinde adil karar verebilmek için azami gayret göstermekteyiz.

Meslek mensuplarının ve kanunun menfaatlerini korumanın temel amaç olduğu,disiplin uygulamalarında;meslek ahlak ve disiplini bozacak davranışların cezasız kalmaması ve meslek yasasına aykırı davranışlarda hak edilen cezaları tereddütsüz uygulamak,Disiplin

Kurulu çalışmalarının esasını oluşturmaktadır.

Disiplin Kurulumuz 14.06.2013-31.12.2013 çalışma dönemine; bir önceki dönemden devreden 142 dosya ile çalışmalarına başlamıştır.

Bu dosyalardan 23 adedi, bağlantılı konularda açılmış olan dava sonucunu beklemekte olup, diğer 119 dosya ile ilgili kovuşturma sürdürülmüştür.

Bu dönemde ise, 31.12.2013 tarihine kadar kurulumuza toplam 14 adet dosya sevk edilmiştir. Toplamı 156 olmuştur.

Disiplin Kurulu olarak görevimizin sadece ceza vermek olmadığı; bunun yanında cezayı gerektiren durumların oluşmadan ortadan kaldırılması olduğu bilinci ile görev yaptığımız dönem içinde ifadesini vermek üzere davet ettiğimiz meslek mensuplarımıza eğitici bilgiler de vermeye çalıştık. Disiplin Kurulu'nda yapılan duruşmalarda getirilmesini istediğimiz, meslek mensubuna ait belgelerde gördüğümüz eksikliklerden en önemlileri şunlardır:

1. Meslek mensuplarınca düzenlenen serbest meslek makbuzlarında işin mahiyeti bölümü ya boş bırakılmakta ya da "muhasebe ücreti" ibaresi yer almakta; hangi dönemin muhasebe ücreti olduğu belirtilmemektedir.

2. Defterlerin bir meslek mensubundan diğer meslek mensubuna geçişi sırasında devir teslim tutanağı düzenlenmemekte, önceki meslek mensubu ile bağ kurulmamaktadır.

3. Meslek mensuplarının bir kısmının adres değişikliklerini Odamıza bildirmedikleri tespit edilmiştir.

Bu aksaklıkların ötesinde Kurulumuza intikal eden dosyalardan çıkan sonuçlara göre disiplin cezası gerektiren eylemler şu ana başlıklar altında toplanabilir.

1- Müşteri bildirim listelerinin Odaya verilmemesi,

2- Meslek mensuplarınca, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte öngörülen yazılı hizmet sözleşmesi yapmadan, ya da eksik sözleşme ile iş kabul edilmesi,

3- Meslek mensuplarınca, kasıt olmaksızın gerekli önem ve titizlik yeterince gösterilmeden; yasal düzenlemelere ve ilan olunmuş norm ve standartlara aykırı olarak beyanname, bildirimlerin

imzalanması, denetlenmesi ve tasdik edilmesi.

4- Meslek mensuplarınca mesleği yapmaları yasaklanmış kişilerle işbirliği yapılması,

5- Ticari faaliyet yasağına uyulmaması,

6- Meslek mensuplarınca, beyanname ve bildirimlerin imzalanması ve denetimi ile ilgili yasal düzenlemelerdeki ilke ve kurallarla, ilan olunmuş norm ve standartlara kasten aykırı davranılması veya beyanname imzalama yetkisinin kasten gerçeğe aykırı olarak kullanılması, bu uygulama sonucunda da Maliye Bakanlığı denetim görevlileri tarafından yazılan sorumluluk raporları ile karşı karşıya kalınması,

7- İş sahipleri tarafından işe başlatılması istenilen yeni personelin işlemlerini yaparken, iş sahiplerinden yazılı istem alınmamış olması nedeniyle olası sahte sigortalılık durumlarının ortaya çıkması ve bu eylem nedeniyle SGK Müfettişlerince sorumluluk raporlarına muhatap olunması,

Bu görev anlayışı ile toplam 156 dosya üzerinde yaptığımız değerlendirmeler ve verdiğimiz kararlar aşağıda bir tablo halinde sunulmuştur.

2013 YILI FAALİYET RAPORU	
VERİLEN CEZA	**DOSYA SAYISI**
Uyarma Cezası	7
Kınama Cezası	18
6 Ay Geçici Olarak Mesleki Faaliyetten Alıkoyma Cezası	4
1 Yıl Geçici Olarak Mesleki Faaliyetten Alıkoyma Cezası	16
Meslekten Çıkarma Cezası	1
Kovuşturma Başlatılmasına Yer Olmadığı Kararı	13
Karar taslağı yazılmış dosya sayısı	19
Dava-Bilgi Beklenen	23
Kovuşturması devam eden	58
TOPLAM	**156**

Saygılarımızla bilgilerinize sunarız. 20.01.2014

BAŞKAN
MUSTAFA ÖNDER

BAŞKAN YRD.
NEVİN ÇİMEN

ÜYE
KEZBAN KELEŞ

ÜYE
HAYRETTİN ÇELİK

ÜYE
MÜCAHİT ALTUNOK

TESMER ANKARA ŞUBESİ RAPORLARI

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

TEMEL EĞİTİM VE STAJ MERKEZİ (TESMER ANKARA ŞUBESİ)

01.01.2013-31.12.2013 DÖNEMİ ÇALIŞMA RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Temel Eğitim ve Staj Merkezi Yönetim Kurulu 01.01.2013-31.12.2013 tarihleri arasında 48 toplantı yapmıştır.

Bu toplantılarda;

Staja Giriş Sınavında başarılı olan 839 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj yeri ile ilgili şubemiz tarafından istenilen evrakları tamamlatılmış olup, staj başlama yazıları adaylara tebliğ edilmiştir.

Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik staj süresini tamamlayan 587 adayın staj dosyalarındaki eksik evrakları tamamlatılmış olup, sınav müracaatında bulunan adayların staj özlük dosyaları TESMER'e gönderilmiştir.

• 22 Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun askerlik nedeniyle staj haklarının saklı tutulmasına karar alınmıştır.

• Askerden dönen ve diğer odalardan staj dosyası nakil gelen 8 aday meslek mensubunun stajlarının devam etmesi kararlaştırılmıştır.

• Raporlu olup, mücbir sebep olarak kabul edilen 42 Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun raporlu olduğu sürelerin staj bitim tarihinin sonuna eklenmesine karar verilmiştir.

• Staj şartlarına uygun çalışmayan ve staj süresi içerisinde ara veren 25 adayımızın staj dosyaları değerlendirilmiş ve bu süreler staj bitim tarihi sonuna eklenmiştir.

• 76 adayımız iş yeri değişikliği için iş arama süresi talebinde bulunmuş olup, uygun olanlara iş arama süresi verilmiştir.

• Stajyer olarak görünmesine rağmen şubemize hiçbir belge ve bilgi vermeyen, adresleri belli olmayan, 3568 sayılı Yasa ve Staj Yönetmeliği hükümlerine aykırı stajyerlik niteliğini kaybetmiş veya adayların kendi talepleri doğrultusunda iptal edilen stajyer dosya sayısı 7'dir.

• Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebecilik Staj Yönetmeliği ve 25.04.2003 tarihli Staja İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Uygulama Yönergesi gereği; 6 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik meslek mensubu adayı staja giriş sınavında başarılı olduğu halde, 2 yıl içerisinde stajlarını başlatmadıklarından dolayı staj dosyaları iptal edilmiştir.

• Staja Giriş Sınavı, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Yeterlilik Sınavı ve İngilizce kursuna katılan 508 adayın kurs katılım belgeleri değerlendirilmiş olup, Tesmer'in 09.11.2006 tarih ve 02629 sayılı yazısı gereği 3 aylık staj süresinden sayılmasına karar verilmiştir.

• Lisans ve Lisansüstü diplomaları Yasanın 5/A-a maddesindeki öğrenim koşullarına uygun olan 38 Adayın stajının 1 yıl kısaltılmasına karar verilmiştir.

• Yasanın 6/ı maddesi gereği; 5 adaya ilişkin karar alınmıştır.

• Staj dosyasını takipsiz bırakan 9 adaya uyarı yazısı gönderilmesine ilişkin karar alınmıştır.

• 85 adayın staj dosyası diğer Odalara nakil gönderilmesine karar alınmıştır.

• Büro denetiminin yapılmasına ilişkin 1 meslek mensubu ASMMMO Yönetim Kuruluna havale edilmiştir.

• 6 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj yerlerinde fiilen staj yapıp yapmadıklarının denetimlerinin yapılması için dosyası Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Odası Stajyerleri İzleme ve Değerlendirme Komisyonuna gönderilmiştir.

• Stajyer Denetimleri yapılan toplam 98 adaya ait staj dosyası değerlendirilmiş olup; Stajyer Denetim Tutanakları gereği; 38 adayın staj yerlerinde tekrar denetim yapılmasına, 60 adayın stajlarının uygunluna karar verilmiştir.

Bu dönem içinde diğer Odalardan Odamıza 91 dosya nakil gelmiş, Odamız'dan diğer Odalara 88 stajyer dosyası nakil gitmiştir.

Şubemize 01.01.2013 - 31.12.2013 tarihleri arasında 7395 adet gelen evrak, 877 adet giden evrak kaydı yapılmıştır.

Mehmet OKKALI	Fatih ÇALIK	Kaan DEMİROĞLU
Başkan	Başkan Yrd.	Sekreter

Erol ÖZTÜRK	Talip ŞAHİNER	Ebubekir KİPEL	Ayhan KARAYAĞLI
Sayman	Üye	Üye	Üye

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

STAJ KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Temel Eğitim ve Staj Merkezi Staj Komisyonu 01.01.2013 – 31.12.2013 tarihleri arasında 49 toplantı yapmıştır.

Bu toplantılarda;

• Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik staj süresini tamamlayan 587 aday meslek mensubuna ait staj dosyası incelenmiş olup, konu gereği dosyaları değerlendirilmek üzere TESMER Ankara Şubesi Yönetim Kuruluna sunulmuştur.

• Staja Giriş Sınavında başarılı olan 839 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj dosyaları değerlendirilmiş, stajlarının başlatılmasının uygunluğuna karar verilmiştir.

• Staja Giriş Sınavına girmekte iken askere giden 5 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun sınav hakları saklı tutulmuştur.

• 1Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik aday meslek mensubunun staj yerlerinde fiilen staj yapıp yapmadıklarının denetimlerinin yapılması için dosyaları incelenmiş olup, Tesmer Ankara Şubesi Yönetimine sunulmuştur.

• Stajyer Denetimleri yapılan toplam 98 adaya ait Stajyer Denetim Tutanakları incelenmiş olup, 38 adayın staj yerlerinde tekrar denetim yapılması istenmiş, 60 adayın stajlarının uygun olduğuna ilişkin değerlendirilmenin yapılması için Tesmer Ankara Şubesi Yönetimine sunulmuştur.

Sıddık MERMERCİ	**Salih YAYLA**	**Ahmet ÇITAK**
Başkan	**Başkan Yrd.**	**Üye**

Sacit BAYKARA	**Mürsel KESKİN**
Üye	**Üye**

HAKSIZ REKABETLE MÜCADELE KURULU RAPORU

HAKSIZ REKABETLE MÜCADELE KURULU'NUN SUNUŞU

Meslektaşlar arasında yapılan sorunların belirlenmesi toplantılarında1. Sırada Haksız Rekabetin yarattığı sıkıntılar yer almaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar 21/11/2007 tarih ve 26707 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliği mesleğin en önemli kazançlarından biri olmuştur.

Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu esas olarak meslek mensuplarının mesleki faaliyetleri kapsamında işin kabulü, reddi, yürütülmesi ve sona ermesi ile reklam yasağı kapsamında her türlü faaliyetlerde eylem ve davranışların önlenmesini sağlayacak faaliyetlerde bulunmaktadır.

Odalar bünyesinde kurulan Haksız Rekabetle Mücadele Kurulları;

1) Meslek mensupları arasında ve iş sahipleriyle haksız rekabet hallerine,
2) Ücret ve diğer mali nitelikteki uygulamalarda ortaya çıkan haksız rekabet hallerini,
3) Reklam yoluyla yapılan haksız rekabet hallerini,

Engellemek görev yetkileri içindedir.

Odalar, meslek mensuplarının iktisadi menfaatlerini korumak amacıyla, haksız rekabetin varlığı halinde kanunun 14. Maddesiyle;

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespiti
b) Haksız rekabetin men'i
c) Haksız rekabetin neticesi olan maddi durumun ortadan kaldırılması ile haksız rekabet haksız veya yanıltıcı beyanlarda yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi,

Davalarını açmaya yetkilidir. Haksız rekabet nedeniyle müşterileri, güvenirliği, mesleki itibarı, mesleki faaliyetler veya diğer iktisadi menfaatleri zarar görme tehlikesi olan meslek mensubu; ilgili odalara şikayette bulunabilir ve Türk Ticaret Kanununda düzenlenen dava haklarını kullanabilir.

Mevlüt SARITAŞ	**Kadir Şahin**	**Necati TEKİN**
Başkan	Başkan Yardımcısı	Sekreter

Hüseyin KARAGÖZ	**Şükrü ÖZEK**
Üye	Üye

I. **KAPSAM**

Bu raporda; ASMMMO Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'nun 2013 dönemine ilişkin "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği" çerçevesinde yürüttüğü haksız rekabetin önlenmesine dair faaliyetleri yer almaktadır.

II. **YASAL DAYANAK**

Bu raporun yasal dayanağı 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanununun 29,33,45 ve 50'nci maddelerine dayanılarak çıkartılan 21/11/2007 tarih 26707 Resmi Gazete sayılı "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği"'nin 29. Maddesi b bendidir.

YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

- **Meslek Mensupları Arasında Ve İş Sahipleri İle İlişkilerde Haksız Rekabet**

Meslek mensuplarının yeni iş elde etmek amacıyla yaptıkları girişimler yönetmelik hükümleri çerçevesinde kurullara bağlanmış olup, aksine davranışlar titiz bir şekilde izlenmektedir. Özellikle yıl sonlarında meslektaşlar arasında mükellef kaymaları yoğunlaşmakta olduğu gözlenmekte, haksız rekabete neden olacak şekilde gerçekleşir müşteri kayıpları için odaya yapılan şikayetler izlenerek, haksız rekabetle mücadele kurulu tarafından tabi tutulmaktadır.

İş sahipleri genellikle ücreti bahane ederek sözleşmeyi feshetmeye yönelmekte, uzunca bir süre de ücretini ödemeyi geciktirirken avantaj elde etmeye çalışmaktadır. Meslek ahlak kurallarını tam olarak benimseyen ve uygulayan bir meslek duruş iş sahipleri tarafından da aynı duyarlılıkla kabul göreceğini söyleyebiliriz.

- Ücret ve Diğer Mali Nitelikteki Uygulamalar ile **Haksız Rekabet**

Haksız rekabete en yoğun bir şekilde olan davranışların başında ücret gelmektedir. Müşteri elde etmenin en kolay yolu olarak asgari ücretin altında bir ücretle iş kabul eden bir meslek mensubu, müşteri kaybeden meslektaşlarının haklarını açıkça çiğnediğini de bilmelidir. Sözleşmeleri düzenleyen ve düşük ücretle hizmet veren meslek mensupları hakkında haksız rekabete neden olduklarından dolayı soruşturma yapılacağı bilinmelidir.

- **Reklam Yoluyla Haksız Rekabet**

3568 sayılı meslek yasasının 44. Maddesi ifade edilen reklam yasağı hükmü (iş elde edebilmek amacı ile reklam sayılabilecek faaliyetlerin) her türlüsünü kapsamaktadır. Reklam yasağına aykırı davranışlar tabela, nasılı evrak, sirküler, kitapçık ve tanıtım broşürleri, personel istihdamı ile ilgili duyurular ve internet uygulamaları konularında görülmektedir. Özellikler internet sitesi kuran meslek mensuplarının uyacakları kurullar yönetmelikte ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Meslektaşlar arasında son yıllarda hızla artış gösteren bu uygulamalarda reklam sayılabilecek ifadelere yer vermemeye özen göstermeleri gerekmektedir.

A) HRMK'NIN Toplantı Sayısı Ve İnceleme Ve Soruşturma Konusu Dosya Sayısı:

Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu Toplantı Sayısı	19
2012 Yılında devrolunan toplam dosya sayısı	0
Yönetim Kurulu Kararı ile 2013 yılı içinde Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'na sevk edilen toplam dosya sayısı	3

B) HRMK'NA Sevk Edilen Dosyalarla İlgili HRMK Tarafından Yapılan İnceleme Ve Soruşturmanın Genel İstatistiki Sonuçları

YIL	ÖNCEKİ YILDAN DEVİR DOSYA SAYISI	YIL İÇİNDE GELEN DOSYA SAYISI	DİSİPLİN KOVUŞTURMASI AÇILMASI ÖNERİSİYLE YÖNETİM KURULUNA SUNULAN DOSYA SAYISI	DİSİPLİN KOVUŞTURMASINA GEREK OLMADIĞI ÖNERİSİYLE YÖNETİM KURULUNA SUNULAN DOSYA SAYISI	İŞLEM YAPILMASINA GEREK OLMADIĞI GEREKÇESİYLE YÖNETİM KURULUNA İADE EDİLEN DOSYA SAYISI	GELECEK YILA DEVREDEN DOSYA SAYISI
2013	0	3	0	1	-	2

C) HRMK'NA sevk edilen ve işlem gören dosyaların Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliğinde sayılan eylemlere göre ayrıntılı tasnifi:

AA) Meslek mensupları arasında ve iş sahipleri işle ilişkilerde haksız rekabet konusuna giren toplam dosya sayısı ile yapılan işlemlere ilişkin ayrıntılı tablo					
KONUSU		Toplam Dosya Sayısı (1) Disiplin Kovuşturması Açılması Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (2)	Yapılan İşlem		
			Disiplin Kovuşturmasına Gerek Olmadığı Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (3)	İşlem Yapılmasına Gerek Olmadığı Gerekçesiyle Yönetim Kuruluna İade Edilen Dosya Sayısı (4)	Gelecek Yıla Devreden Dosya Sayısı 1=(2+3+4) (5)
a)	Muhasebe ve Denetim standartlarına uymamak, mesleki faaliyetlerin yürütülmesinde gereken mesleki özeni göstermemek	0			
b)	Bir diğer meslek mensubu ile sözleşmesi bulunan iş sahiplerini sözleşme yapmak amacıyla mevcut sözleşmelere aykırı davranmaya veya bu sözleşmeleri feshetmeye yöneltmek	0			
c)	İzinsiz olarak faaliyette bulunmak, yetki belgeleri ve ruhsatları iptal olduğu halde doğrudan veya dolaylı olarak mesleki faaliyete devam etmek veya faaliyetleri geçici olarak durdurulduğu halde mesleki faaliyetlere doğrudan devam etmek	0			
ç)	Yetki belgeleri ve ruhsatları iptal olduğu veya faaliyetleri geçici olarak durdurulduğu halde, unvanlarında, ilan ve reklamlarında, mesleki faaliyette bulundukları intibaını yaratacak kelime veya ibareler kullanmak	0			
d)	Meslek ruhsatının kiralanması veya çeşitli menfaatler sağlayarak meslek mensubu olmayan kişilere faaliyette bulunma imkanı sağlamak	0			
e)	Mesleği yapmaları yasaklananları çalıştırmak veya bu kişilerle her ne şekilde olursa olsun doğrudan veya dolaylı olarak mesleki iş birliği yapmak	0			
f)	Üçüncü şahısları yanıltacak şekilde gerçeğe aykırı belge düzenleme ve onaylamak	0			

g)	Bir diğer meslek mensubunun çalışanlarına ve diğer yardımcı kişilere işlerini yerine getirirken yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek şekilde doğrudan veya dolaylı menfaat sağlamak veya önermek	0			
h)	Bir diğer meslek mensubunun çalışanlarını ve diğer yardımcı kişileri her türlü vasıtayla meslek mensuplarının veya iş sahiplerinin iş sırlarını ele geçirmeye veya açıklamaya yöneltmek	0			
ı)	Bağımlı çalışan meslek mensupları bakımından aynı anda birden çok işletmede mesleki sorumluluk üstlenmek	0			
i)	Mevzuat hükümlerinin emredici kurallarına aykırı davranmak suretiyle meslek mensupları karşısında haksız şekilde avantaj elde etmek	0			

BB) Ücret ve diğer mali nitelikteki uygulamalara ilişkin haksız rekabet konusuna giren toplam dosya sayısı ile yapılan işlemlere ilişkin **ayrıntılı tablo**

KONUSU		Toplam Dosya Sayısı (1) Disiplin Kovuşturması Açılması Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (2)	Yapılan İşlem		
			Disiplin Kovuşturmasına Gerek Olmadığı Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (3)	İşlem Yapılmasına Gerek Olmadığı Gerekçesiyle Yönetim Kuruluna İade Edilen Dosya Sayısı (4)	Gelecek Yıla Devreden Dosya Sayısı 1=(2+3+4) (5)
a)	Asgari ücret tarifesinin altında ücret talep etmek veya ücretsiz hizmet vermek	0			
b)	Ücret tarifesindeki düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, yapılacak hizmet veya iş sonucu elde edilen menfaat üzerinden iş sahibi ile ortaklık pay anlaşmaları yapmak	0			
c)	Bir meslek mensubuna olan ücret borcunu ödememiş iş sahibine hizmet vermek	0			
ç)	İş sahiplerinden emanet para toplamak, alınan ücrete karşılık olmak üzere gerçeğe aykırı serbest meslek makbuzu veya fatura düzenlemek	0			
d)	Sözleşme değerinin altında serbest meslek makbuzu veya fatura düzenlemek veya hiç düzenlememek; mali yükümlülüklerini yerine getirmemek	0			
e)	Üçüncü kişilere ücret ya da herhangi bir menfaat sağlamak veya vaat etmek suretiyle iş almak	0			
f)	İş sahiplerine menfaat sağlamayı vaat etmek veya menfaat sağlamak ve bu suretle iş almak	0			
g)	İş sahiplerine ait veya iş sahiplerinden elde edilen bilgileri kullanmak suretiyle ekonomik çıkar sağlamak	0			
ğ)	Çalışanlara iş mevzuatında ön görülen ücret ve sosyal hakları vermemek veya maliyetleri düşürmek için yasal zorunlulukları yerine getirmemek	0			

CC) Reklam yoluyla haksız rekabet konusuna giren toplam dosya sayısı ile yapılan işlemlere ilişkin ayrıntılı tablo					
KONUSU		Toplam Dosya Sayısı (1) Disiplin Kovuşturması Açılması Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (2)	Yapılan İşlem		
			Disiplin Kovuşturmasına Gerek Olmadığı Önerisiyle Yönetim Kuruluna Sunulan Dosya Sayısı (3)	İşlem Yapılmasına Gerek Olmadığı Gerekçesiyle Yönetim Kuruluna İade Edilen Dosya Sayısı (4)	Gelecek Yıla Devreden Dosya Sayısı 1=(2+3+4) (5)
a)	Meslek mensuplarının dürüstlüğü, güvenirliği ve tarafsızlığı hakkında yanlış ve asılsız beyanlarda bulunmak	0			
b)	Meslek mensuplarının hizmetlerini ve faaliyetlerini yanlış ve yanıltıcı veya yersiz açıklamalarla kötülemek	0			
c)	Meslek mensupları hakkında asılsız ihbar ve şikayette bulunmak	0			
ç)	Kendisi, hizmetleri ve faaliyetleri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak	0			
d)	Sahip olmadığı meslek unvanını kullanmak	0			
e)	Bu yönetmelik ile belirtilen reklam ilke ve kurallarına aykırı davranmak	1			
f)	Mesleki ve akademik unvan dışında sahip olunan başka unvanları kullanmak	0			

MİSYON-VİZYON

Misyonumuz; Muhasebe mesleğinde haksız rekabetin önlenmesi amacıyla; mesleki standartları ve küresel uygulamaları dikkate alan, meslek mensuplarına değer yaratan, mesleki hizmetlerin kalitesini ve etkinliğini artıran önleyici, düzeltici ve düzenleyici faaliyetleri kamu yararına yönelik uygulamaya geçirmektir.

Vizyonumuz; Üyelerimizin ekonomik ve teknolojik gelişmelere uyumlu olarak; yenilikçi, ihtisas sahibi, sürekli eğitime ve gelişime açık, mesleki ilke ve kuralları özümsemiş meslek mensupları olmaları amacıyla saygınlığın, güvenirliğin, hizmet kalitesinin kamu yararının dikkatine alınarak artırılmasıdır.

ÖNERİLER

Şikayete bağlı olarak tespit edilen haksız rekabete neden olan davranışların azaltılması ya da çok aza indirilmesi için meslektaşlar arasında zorunlu eğitim kapsamında bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

E-sözleşme uygulamasının hayata geçmesi de haksız rekabetin yoğun olarak yaşandığı ücret nedeniyle müşteri kaybetme sorununa kalıcı bir çözüm olacaktır.

Kendi çıkarları uğruna mesleğe zarar verenleri, mesleki dayanışma bilinci ile tespit edilip, ilgili yönetmelikler çerçevesinde verilecek cezalar ile bu kişilerin yarattıkları sıkıntılardan o kadar kısa kurtulabiliriz.

KOMİSYON RAPORLARI

AR-GE KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ar-Ge komisyonumuz 2013 yılı içerisinde, Ar-Ge mevzuatına ilişkin komisyonun oluşturulması ile komisyon üyeleri ile görevlerinin belirlenmesi olmak üzere iki adet toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantılar neticedisned yeni çıkması beklenen 4691 sayılı Kanun yönetmeliğinin yayımlanmasından sonra, bu yönetmelik ve 5746 sayılı kanun olmak üzere her iki kanunu da içeren Ar-Ge konulu seminer verilmesine oda yönetimi ile birlikte karar verilmiştir.

Adnan DİNLER

Ar-Ge Komisyon Başkanı

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Avrupa Birliği Komisyonu olarak 2013 yılında yapılan ilk toplantıda başkan, başkan yardımcısı, raportör seçimi yapıldı. Sonraki toplantıda Avrupa Birliği Komisyonunun faaliyet süreci ortaya taslak olarak hazırlanılıp üyeler sunulmuştur. Toplantılarımızda Avrupa Birliği Üye Ülkelerin Vergi Mevzuatları, Ticaret Hukukları ve Uygulanan Muhasebe Uygulamaları sunumlar şeklinde üyelerimize anlatılmaktadır. Üyeler arasında koordinasyonu sağlamak maksadıyla, bir mail grubu kuruldu ve toplantı gündemi, toplantıdan önce üyeler ile paylaşılarak, toplantılarımızın daha verimli geçmesi hedeflenmektedir. Avrupa Birliği ile ilgili araştırmalar ve sunumlarımızın yanında, Avrupa Birliği Hibe Programları veya Kalkınma Ajansları Hibe Programları kapsamında bir proje hazırlanması ve bu proje kapsamında alınacak hibe ile Avrupa Birliği Üye ülkelerinde yerinde gözetim, eğitim ile ülkeler arasındaki muhasebe sistemi farklılıklarının daha anlaşılır hale getirilmesi komisyonun hedeflerin içindedir. Projeyi baştan sona hazırlayacak ve yönetecek bir kurul komisyon içerisinden seçilecektir. Projeyi hazırlama esnasında teknik olarak dışarıdan destek alınacak ve proje bu şekilde yürütülecektir. Bu bağlamda görüşmelere başlanılmıştır. Özet olarak bir taraftan Avrupa Birliği Üye ülkeleri mevzuatları taranıp üyelere anlatılırken, diğer taraftan hibe programları kapsamında proje hazırlanıp, bu projenin yürütülmesi esnasında komisyon üyelerininde içinde bulunması hedeflenmektedir.

Saygılarımla,

SMMM Ümran KALINSAZLIOĞLU

BAĞIMSIZ DENETİM KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Oda İç Yönetmeliği'nin 17'nci maddesine göre oluşturulan Bağımsız Denetim Komisyonu'nun 2013 yılında yaptığı faaliyetler aşağıda sunulmuştur.

a) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nca yapılan Bağımsız Denetçi Sınavı ile ilgili meslek mensuplarının sorunları, görüş ve önerileri değerlendirilmiştir.

b) Bilindiği üzere, 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile şirketlerin tümünün bağımsız denetime tabi olması hususunda düzenleme yapılmıştır. Ancak, kanun yürürlüğe girmeden 26.06.2012 tarihinde TTK'nunda değişiklik yapılmıştır. Daha sonra, 01.01.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397'nci maddesi kapsamında denetime tabi olacak şirketlere ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Böylece, bağımsız denetime tabi olacak şirketlerin sayısı önemli ölçüde azalmıştır. Yeni Türk Ticaret Kanununda şirketlerin bağımsız denetime tabi tutulması denetimden beklenen faydanın sağlanması açısından önemli bir düzenlemedir. Bağımsız Denetim Komisyonu Üyeleri de yapılan toplantılarda bağımsız denetim konusunda kendi düşüncelerini ve meslek mensuplarından gelen görüş ve önerileri gündeme getirmişlerdir.

Komisyon toplantısında; Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren "Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar" çerçevesinde denetime tabi tutulan şirketlerin kapsamının genişletilmesi hususunda Komisyon Üyeleri görüş ve önerilerini açıklamışlardır.

c) Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile Kamu Gözetim Kurumu'nca, 'Bağımsız Denetim' konusunda ilgili tarafların da iştirak edeceği bir Panelin yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

d) Bağımsız Denetime tabi şirketlere ilave olarak bağımsız denetim kapsamı dışında kalan Kooperatifler ile Esnaf ve Sanatkarlar Odaları, Oda ve Borsalar, Dernekler, Sendikalar vb. kuruluşların da Bağımsız Denetime tabi olması hususunda gerekli çalışmaların yapılması kararlaştırılmıştır.

e) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca, 6455 sayılı Kanunun 80'nci maddesi ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun 397'nci maddesinde yapılan değişiklik kapsamında Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelik hakkında değerlendirme yapılmıştır.

f) Komisyonumuz bir taraftan gündeme alınan konular hakkında kararlar almış, diğer taraftan da Komisyon toplantısına katılan Üyelerin eğitilmesi konusunda çalışmalar yapmıştır.

Bu çerçevede, Komisyon Başkan Yardımcısı Emir Taşar tarafından Bağımsız Denetim konusunda seminer verilmiştir. Eğitim ise;

Bağımsız denetim'in tanımı,

Bağımsız denetim'in amacı,

Bağımsız denetim teknikleri,

Yıllık bağımsız denetime tabi işletmeler,

Özel bağımsız denetime tabi işletmeler,

Bağımsız denetim kuruluşlarının ve denetçilerin uyacakları etik ilkeler,

Bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar,

Bağımsız denetim çalışmalarının belgelendirilmesi,

Bağımsız denetim kanıtları,

Bağımsız denetim görüş çeşitleri,

konularında yapılmıştır.

2014 yılında yapılacak Komisyon toplantılarında da Vergi Usul Kanunu ile Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) arasındaki temel farklar, iç kontrol ve kurumsal risk yönetimi konuları başta olmak üzere Bağımsız Denetim ile ilgili mevzuat kapsamında Komisyon Üyelerine eğitim verilmesi planlanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Ferhat GÜL

Bağımsız Denetim Komisyonu Başkanı

BASINLA İLİŞKİLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz 01/12/2013 tarihinde görev dağılımıyla başlamış olup ASMMMO'nun basınla ilişkiler faaliyetlerinin planlanmasından, yürütülmesine, geliştirilmesinden, revizyonuna kadar her sahada Yönetim Kurulu'na teklifler hazırlamaya başlamıştır.

ASMMMO tarafından gerçekleştirilen her türlü faaliyetin medyada yer alması ve kamuoyunun bu faaliyetler ile ilgili aydınlatılması yönünde çalışmalar yapmak için aşağıdaki kararlar alınmıştır.

Buna Göre;

• ASMMMO'nun basınla ilişkiler faaliyetlerinin yürütülmesi ve takip edilmesi,

• ASMMMO tarafından düzenlenecek tüm etkinliklerin tanıtımının yapılması,

• ASMMMO'nu faaliyetlerinin haber değeri olan konular ile haber oluşturmak, oluşturulan haberlerin yazılı ve görsel medyaya servisinin sağlanılması,

• ASMMMO'nun faaliyetleri hakkında yazılı ve görsel basın mensuplarına açıklama yapılması, bilgi verilmesi,

• Yenilenen WEB Sitesinde yer alan faaliyetlerin, haberlerin, duyuru güncellemelerinin takibinin yapılması.

• Yenilenen WEB Sitesinde ASMMMO'nun faaliyetlerini, konusuna göre gerekli bilgi belge ve fotoğraf eklenmesinin sağlanması,

• ASMMMO tarafından hazırlanan yazılı ve görsel malzemenin (afiş, broşür, konuşma metni, dergi, kitap, v.s.) redaksiyonu

• ASMMMO'nun faaliyetlerinin e-posta yoluyla üyelere önceden haber verilmesinin sağlanması,

Saygılarımla,

Özlem Ergezer/ Başkan Yrd.

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Bilgi ve iletişim teknolojileri, özellikle son yıllarda olağanüstü gelişmeler göstermiş ve bununla beraber başka alanlardaki tüm bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de vazgeçilmez altyapısı ve desteği konumuna yükselmiştir. İnsanların bireysel iletişim gereksinimleri sürekli artarken iletişim teknolojileri altyapıları, toplumların temel altyapıları haline gelmiştir. Bu kapsamda mesleğimizin temel konusu olan verileri bilgiye çevirmek, raporlamak ve bilgiye her an ulaşabilecek teknolojik altyapıya sahip olma zorunluluğumuz tartışılmazdır. Ayrıca mesleğimizin, yüklenmiş olduğu sorumluluk gereği, bilgilerin ve raporların firma ve üçüncü kişilere doğru, akıcı ve anlaşılır bir şekilde iletilmesi gerekmektedir. Bu ise meslek mensuplarının, bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda gerekli donanıma sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2013 FAALİYETLERİ

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Komisyonu olarak 2013 yılında meslektaşlarımızın Bilgi ve İletişim teknolojilerini daha etkin kullanabilmeleri ve bu teknolojilerden daha iyi faydalanabileceği noktasında, gerek Kayıtlı Elektronik Posta ve gerekse Elektronik İmza gibi sektörün öncü firmalarıyla görüşmeler yaptık. Görüşmelerimizde meslektaşlarımızın ve mesleğimizin yararına olacak avantajlar konusunda firmalara beklentilerimizi ve gerekli taleplerimizi ilettik.

Bununla birlikte Odamıza ait web sayfamızın daha etkin kullanılabilmesi ve gerekirse web sitemizde bir anket ara yüzü açılarak, meslektaşlarımızdan Bilgi ve İletişim konusunda gelecek olan makul talepleri değerlendirebileceğimiz konusunda Odamız Bilgi İşlem Birimi yetkililerine önerilerimizi sunduk.

2013 yılında yapmış olduğumuz son toplantımızda, değerli Komisyon Üyelerimizin gündeme getirmiş olduğu, meslektaşlarımızın Bilgi, İletişim ve Bilgisayar Yazılımlarını kullanırken karşılaşmakta olduğu sıkıntıları not alıp, Odamızın Bilgi İşlem Birimi ile paylaşılması kararı aldık.

2014 YILI PLANLANAN FAALİYETLER

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Komisyonu olarak, 2014 yılında yapacağımız çalışmalarda, gerek Kayıtlı Elektronik Posta ve gerekse Elektronik İmza konusunda, firmalarla yapmış olduğumuz görüşmelerimiz ve meslektaşlarımızın ve mesleğimizin yararına olacak konularla ilgili raporumuzu, odamız yönetimine sunacağımızı karara bağladık.

Komisyon olarak gerçekleştirilecek çalışmalar kapsamındaki toplantı, usul ve yöntem gibi konularda temel teşkil etmesi amacıyla bir Komisyon Yönergesi hazırlamayı planlamaktayız.

Özellikle Odamız dergisi başta olmak üzere mesleki süreli yayınlarında, Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanında Komisyon Üyelerimizin yazacağı makalelerin yayınlanması desteklenecektir. Bu sayede Meslek Mensuplarımızın Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanındaki farkındalığının artırılması amaçlanmaktadır.

Çalışmalarımızın, mesleğimiz ve Odamız için hayırlı olması dileğiyle. Saygılarımızla,

MEHMET TAŞKIN
KOMİSYON BAŞKANI

GÖKHAN KAYA
BAŞKAN YARDIMCISI

BATURALP AKGÜL
BAŞKAN YARDIMCISI

METİN OYMACI
ÜYE

İRFAN ÜNVER
ÜYE

MEHMET KESKİNOĞLU
ÜYE

FATMA YAN
ÜYE

DEMOKRATİK KİTLE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuzun 2013 takvim yılına ait çalışmaları hakkında bilgi istenmektedir.

Komisyonumuzda 12 meslek mensubu bulunmaktadır.

İlk toplantısında görev bölümü yapılmış ve

Başkanlığa : İbrahim ULUSOY

Başkan Yardımcılığına : Şeniz EŞKİN

Raportörlüğe : Aslı SEREN

getirilmiştir.

1) Ayda 1. Ve 3. Çarşamba günleri saat 17.00 de toplantı yapılmasına,

2) Basit usulün mesleğimize zarar verdiğine ve bu konuda GİB nezdinde çalışma yapılmasına,

3) Mesleki teşekküllerin mesleğimize ve meslektaşlarımıza karşı daha pozitif bir şekilde yaklaşım göstermeleri hususunda çalışma yayınlanmasına,

4) Basit usulün her yıl haddinin artırılmaması konusunda Maliye Bakanlığı nezdinde çalışma yapılmasına

Karar verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Demokratik Kitle Kuruluşları İle İlişkiler Komisyonu

Başkan

İbrahim ULUSOY

DEMOKRATİK KİTLE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuzun 2013 takvim yılına ait çalışmaları hakkında bilgi istenmektedir.

Komisyonumuzda 12 meslek mensubu bulunmaktadır.

İlk toplantısında görev bölümü yapılmış ve

Başkanlığa : İbrahim ULUSOY

Başkan Yardımcılığına : Şeniz EŞKİN

Raportörlüğe : Aslı SEREN

getirilmiştir.

1) Ayda 1. Ve 3. Çarşamba günleri saat 17.00 de toplantı yapılmasına,

2) Basit usulün mesleğimize zarar verdiğine ve bu konuda GİB nezdinde çalışma yapılmasına,

3) Mesleki teşekküllerin mesleğimize ve meslektaşlarımıza karşı daha pozitif bir şekilde yaklaşım göstermeleri hususunda çalışma yayınlanmasına,

4) Basit usulün her yıl haddinin artırılmaması konusunda Maliye Bakanlığı nezdinde çalışma yapılmasına

Karar verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Demokratik Kitle Kuruluşları İle İlişkiler Komisyonu

Başkan

İbrahim ULUSOY

DENETİM STANDARTLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Konu: Denetim Standartları Komisyonunun 2013 yılı Çalışma Raporu hk.

İlgi : Oda Başkanlığının 17.01.2014 tarihli (e-posta) yazısı.

Başkanlığını yürütmekte olduğum « Denetim Standartları Komisyonu»nun 2013 yılı faaliyetlerine aşağıda ana başlıklar halinde özetle yer verilmiştir.

Bilgilerinize ve görüşlerinize sunarım.

Saygılarımla,

DOÇ. DR. t AMER AKSOY

CPA, SMMM, BJ), CFE, CR(UA, CAE

DENETİM STANDARTLARI KOMİSYONU BAŞKANI

EK: 1-2013 yılı faaliyetleri raporu (tarihsel bazda sondan öne doğru).

EK-1

1. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanan Denetim Standartlarının üyelerce incelenmesi, içeriğine farkındalığının sağlanması ve görevlendirilen ilgili üyeler tarafından incelenen denetim standartının komisyona povverpoint sunumunun yapılması.

KGK tarafından yayınlanan denetim standartlarının, gönüllülük esasına göre, her üyeye ve/veya birlikte oluşturulan ekibe denetim standartlarının sırayla incelemesi yapılacak şekilde dağıtılmasına başlanmıştır. Bu doğrultuda ilk etapta kalite Güvence ve kalite kontrol standardının hazırlanması görevi çeşitli üyelere dağıtılmıştır. Bu suretle ve bilahare ilgili standart bazında ilgili noktalarda katkıda bulunabilmenin mümkün kılınabilmesi açısından sırası gelen komisyon üyeleri tarafından görev

üstlenilmiştir. İlgili üyelerce incelenen denetim standartının komisyon üyelerine powerpoint ortamında sunum yapılma faaliyetleri devam etmektedir.

2. Yeni TTK'nın denetimle ilgili 397.maddesine fıkra ekleyen "Gümrük kanunu ve diğer kanunlarda değişiklik yapan kanun" hükümlerinin incelenmesi.

Yeni TTK'ya eklenen madde ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek bağımsız denetime tabi anonim şirketler dışında kalan tüm anonim şirketler, kooperatifler ve bunların oluşturduğu birlikler SMMM ve YMM'lerce gerçekleştirilecek denetim kapsamına alınmıştır.

Bu gelişmenin TTK kapsamına alınmış olmasının, meslek mensuplarımız açısından stratejik bir kazanım olduğu düşünülmektedir.

Bu konuda, yapılacak denetim uygulamasına ilişkin ulus ve esasların Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yayınlanması beklenmektedir. Bu yönetmeliğin de taslak, çıkarılma ve kesinleştirilmesi aşamalarında, meslek mensuplarının stratejik ve hayati kazanımlarını pekiştirici ve artırıcı yönde konunun yakından takibinde büyük yarar olduğu değerlendirilmektedir.

Yeni TTK'da hem bağımsız denetim hem de diğer anonim şirket denetimlerinin meslek mensuplarınca yapılacağının hüküm altına alınmasının meslek mensuplarımız açısından stratejik önemi iyi değerlendirilmeli, bunun kıymeti bilinmeli ve en kısa süreçte bu sorumluluğu yerine getirebilecek tarzda mesleki gelişimlerini ve donanımlarını geliştirici adımları atmalıdırlar.

Meslek odalarımızın da bu mesleki gelişim ve profilin geliştirilmesinde sağlayacağı farkındalık, katkı, destek vb.açısından önemli rolleri bulunmaktadır

3. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan "Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik» ışığında 4 büyük denetim firmasınca hazırlanan örnek faaliyet raporu taslaklarının incelenmesi.

Bu kapsamda ilgili yönetmeliğin 16.maddesi doğrultusunda şirketlere yönelik olarak 4 büyük denetim firmalarınca hazırlanan örnek faaliyet raporu taslakları incelenmiş ve mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

4. Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumunca Hazırlanan "Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararına İlişkin Usul Ve Esaslar" Başlıklı Kararının İncelenmesi.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2012/4213 sayılı "Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 4.maddesinin 6.fıkrasına dayanılarak hazırlanan bahse konu usul ve esaslar ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

5. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Resmi Sicil Tebliği'nin incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Resmi Sicil Tebliği' incelenmiş, tebliğin temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

6. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Meslek Mensupları İçin Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı'nın incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Meslek Mensupları İçin Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı' ile bu eğitime ilişkin uygulama esas ve kuralları incelenmiştir.

7. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetçilik Uygulamalı Mesleki Eğitim Tebliği'nin incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetçilik Uygulamalı Mesleki Eğitim Tebliği' incelenmiş, tebliğin temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

8. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yetkilendirme Tebliği'nin incelenmesi.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yetkilendirme Tebliği' incelenmiş, tebliğin temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

9. "Bağımsız denetime tabi olacak şirketlerin belirlenmesine dair 2012/4213 no.lu Bakanlar Kurulu Kararı" ve ekli listelerin incelenmesi.

23.01.2013 tarihli ve 28537 no'lu Resmî Gazete'de yayımlanan 2012/4213 no.lu "Bağımsız

denetime tabi olacak şirketlerin belirlenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı" ve ekli listeler incelenmiş, bakanlar Kurulu kararının hükümleri, temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket, muhasebe ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

10. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yönetmeliği Taslağı'nın incelenmesi ve görüş oluşturulması.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca hazırlanan "Bağımsız Denetim Yönetmeliği Taslağı' incelenmiş, Yönetmelik taslağının temel esasları ile mesleğe, meslek mensuplarına, ticaret, şirket ve denetim uygulamalarına muhtemel etkileri değerlendirilmiş, oluşturulan görüş bilgi notu olarak Oda Başkanlığına sunulmuştur.

Bilgilerinize ve görüşlerinize sunarım.

Saygılarımla,

DOĞAL AFETLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Doğal Afetler Komisyonumuz ilk toplantısını 28.11.2013 tarihinde ASMMMO Başkanı Mehmet Okkalının katılımı ile gerçekleştirmiştir.

Geçen bu kısa süre içinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetler aşağıdaki gibidir,

- Komisyonumuzda görev dağılımı belirlenmiştir.
- Komisyon amacımız ve hedefimiz belirlenmiştir.
- Yeni dönem çalışmalarımız hakkında genel bir değerlendirmede bulunulmuştur.
- "Doğal Afetler" karşısında birey, komisyon ve oda olarak bizim katkımız ve yapabileceklerimiz nedir ? soruları irdelenmiştir.
- T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile iletişime geçilmiş, oda olarak eğitim ve profesyonel yardım konularında katkıları istenmiştir.
- "Doğal Afetler" konusunda yazılı bir arşiv oluşturma çalışması başlamıştır.

2014 yılının verimli, başarılı, eğitimli bir dönem olması dileğiyle.

Muhsin Ersungur	Ahmet Nuri Başhelvacı
Başkan Yardımcısı	Başkan

İNSAN KAYNAKLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz yapmış olduğu toplantılarda ele aldığı ve tartıştığı konular aşağıya maddeler halinde çıkartılmış olup Odamızdan taleplerimiz olarak Oda yönetimine iletilmesi konusunda karar almış ve bu taleplerimizin karşılanması Mesleğimiz ve Meslektaşımız adına bir katma değer yaratabilmemiz açısından faydalı olacağına inandığımız için değerli oda yöneticilerimizden sorunlarımızın çözümü noktasında gereken desteği vereceklerine gönülden inanmaktayız.

Komisyonumuzun Yapmış olduğu toplantılarda görüşüp tartıştığı konular.

1-) Meslek Mensuplarına Defter Sayısına göre Çalışma Standartları getirilsin defter sayısına göre meslek mensubu çalıştırma veya bakabileceği kadar defter tutma, bunun bir kontrolü, bir denetimi olmalıdır tek meslek mensubu yanına almış olduğu 3-4 personelle 300-400 deftere bakma durumları gibi ortaya çıkan çarpık durumların ortadan kalkması için odamızın devreye girerek müdahale etmesi gerekmektedir.

2-) Kaçak çalışan meslek mensuplarının olduğunu biliyoruz bunlar gerek ruhsatlarını kiraya verme gerekse de kendisi hiç alakası olmayan bir işle iştigal edip yaptığı işin yanında mesleği de icra ediyormuş gibi göstermek suretiyle haksız rekabete yol açmaktadır, odamızın bu konuları gözden geçirerek büro denetimlerini artırmasını ve bunlara fırsat vermemesi gerekmektedir.

3-)Meslek mensuplarımızın yanlarında çalıştırdıkları stajerlerin hiç değilse sigorta primlerinin devlet tarafından yatırılmasına yönelik girişimlerde bulunarak meslektaşlarımıza ufak da olsa bir katkı sağlanması için odamızın ilgili kurum ve kuruluşlarda bu konuyu gündeme taşıyarak, olumlu bir sonuç almasını beklemekteyiz.

4-)Mesleğimize girmeye hak kazanan stajerlerimizin sınavlarını verip Ruhsatlarını aldıktan sonra stajerlik döneminde geçen 3 yıllık staj süresinin de kıdem tazminatını alabilme konusunda hak kazanması için yasal düzenlmelerin yapılması hususunda çalışma bakanlığı ile görüşme başlatıp bu mağduriyetin giderilmesi konusunda katkıda bulunulmasını talep etmekteyiz.

5-)Günümüzde Ticarete atılan, işyeri açan, üretim yapan bir sürü iş alanında devlet teşvikleri vardır bizim mesleğimizi icra eden yeni büro kuran meslektaşlarımıza da en azından bürosunun döşenmesi bilgisayar, büro malzemesi, büro mobilyalarının alınmasına yönelik bir devlet katkısının sağlanmasına yönelik çalışmaların başlatılmasını talep etmekteyiz.

6-)Malumunuz olduğu üzere Mart ayı içerisinde Kira Geliri elde eden vatandaşlarımızın Vermek zorunda olduğu Beyannamelerinin Vergi dairelerindeki Devletin memurları tarafından veya önceden hazırlanıp adrese postalama şeklinde değil de meslek mensupları tarafından verilmesi için Maliye bakanlığı ile odamızın görüşerek bu uygulamadan acilen vaz geçilmesini beyannamelerin kesinlikle meslek mensupları tarafından verilmesinin yollarının açılmasını talep ediyoruz.

7-) Taksiciler Odası, Berberler Odası vb. odaların mensupları adına basit usul de olsa toplu olarak beyanname verememeleri bu beyannamelerin de meslek mensupları tarafından verilmesi yönünde odamızın çalışma başlatmasını talep ediyoruz.

8-) Meslek Risk sigortasının meslektaşlar adına odamız tarafından toplu olarak yaptırılmasını ücretinin ise aidatlara ilave edilerek meslek mensuplarından tahsil edilmesini talep ediyoruz.

9-) Meslek mensuplarımızın A.Ş ve Koperatiflerin Denetim kurulu üyesi olarak görev alabilmesi için çalışma başlatılmasını talep ediyoruz.

Saygılarımla,

Ahmet AKIN

İnsan Kaynakları Komisyonu Başkanı

KADIN MESLEKTAŞ SORUNLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz geride bıraktığımız 2013 yılında ASMMMO Yönetim Kurulu tarafından kadın meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek, güncel mesleki sorunları takip etmek amacıyla ataması gerçekleştirilerek kurulmuştur. Kadın Meslektaş Sorunları Komisyonu kuruluşla beraber bir yol haritası çizilmiştir. Komisyonun başkanı ve üyeleri olarak zor bir görev aldık ve bu görevi layığı ile yerine getirmeyi bir borç biliyoruz. Genel Merkezimizce tevdii edilen ve kendi sorumluluğundaki görevleri yerine getirme gayreti içinde olan komisyonumuz iki haftada bir üyelerle bir araya gelerek toplantılarını düzenli olarak yapmakta ve buna paralel olarak meslekle ve kadın meslektaşlarla ilgili fikir paylaşımlarında bulunmaktadır. Çalışmalar ve toplantılar Oda yönetimi ile işbirliği içinde yürütülmüştür.

2013 yılı itibariyle kadın meslektaşlarımızın sayısı üçbinin üzerine çıkmıştır ve bu hiç azımsanmıyacak bir sayıdır. Komisyonumuz bu bağlamda kadın meslaktaşlarımızla sorunlarını paylaşmış ve şu bilgilere ulaşmıştır ;

A) Genel Mesleki Sorunlar

1- Mükellefle ilgili sorunlar (tahsilat ,evrakların geç teslimi,sözleşme yenileme, ücret artışı sorunları.)

2- Meslektaşlarla ilgili sorunlar (Düşük Ücret ve Haksız Rekabet)

3- Kamu ile ilgili sorunlar (Güncel vergi, Ticaret kanunundaki mevzuat değişikliklerinin meslek mensubuna yeni iş yükleri getirmesi)

B) Kadın Meslektaş Sorunları

1- Bayan meslektaşların doğum ve doğum sonrası süreçte meslekten uzak durmaları nedeniyle yaşadıkları sorunlar

2- Çocuklu meslektaşların geç saatlere kadar çalışmaları nedeniyle kreş ve etüt merkezi bulmakta yaşadıklarıı sorunlar

3- Yoğun çalışan meslek mensubu bayanların bu yoğun tempoda sosyal etkinliklere vakit ayıramamaları

Vizyonumuz ;

1- Kadın meslektaşlarımızla ve tüm meslektaşlarımızla beraber mesleki sorunların bilinciyle beraberce çözümler üretmek için fikir alışverişlerinde bulunmak

2- Kadın meslektaşların iş yerlerini bölge bölge tespit ederek yerinde ziyaretler gerçekleştirerek onların odadan ve meslekten beklentilerini öğrenip çözüm arayışlarında bulunmak,

3- İş arayan ve mesleki destek almak isteyen bayan meslektaşlarfımızın odayla iletişimlerinde köprü olmak,

4- Kadın Meslek mensuplarının müşterilerle olan sosyal ve iş ilişkilerinin kurumsal düzeyde oluşması için gerekli eğitimin verilmesi ve beklentilerin karşılanmasını sağlamak,

5- Meslek mensuplarının birbirleriyle ilişki kurma düzeyinin iyileştirilerek daha sosyal ve mutlu meslektaş grubunun oluşturulmasında katkıda bulunmak,

6- Ankara'da bulunan diğer mesleki kitle örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla çeşitli

toplantılarda biraya gelerek bölgesel ve merkezi olarak kadın meslektaşların odanın temsilinde ve toplumun temsilinde ön planda alarak mesleği daha yüksek seviyelere taşımalarında köprü olmak,

7- 8 Mart Dünya Kadınlar Gün ve Anneler günü gibi kadınlar için özellikli günlerde kadın meslektaşlarımızla bir araya gelerek tanışmayı ve bilgi paylaşımını sağlamak.

Faliyetlerin Değerlendirlmesi ;

Komisyonumuzun 2013 Yılı amaç ve hedeflerimiz doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmüş ve başarılı bir dönem geçirmiştir.

Kurulumuzun mesleğimize yararlı olması dileğiyle tüm meslektaşlarımıza komisyonumuz adına saygılar sunuyoruz.

Zeynep Yağmur COŞKUNDENİZ

Kadın Meslektaş Sorunları Komisyonu Başkanı

KAMU VE ÖZEL KESİMDE ÇALIŞANLAR KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Sayı: 2014/1 Tarih:21.01.2014

Konu: 2013 Yılı Komisyon faaliyet Raporu

İlgi: 16.01.2014 tarih ve 2014/182 sayılı yazınız.

Oda İç yönetmeliğinin 17 inci maddesine göre kurulan «Kamuda ve Özel Kesimde Çalışanlar Komisyonu» ilk toplantısını 27.11.2013 tarihinde yaparak çalışmasına başlamıştır. İlk toplantıda komisyon başkanlığına Mehmet Naci Harmancı, raportörlüğe Reşat Emre Dündar , başkan yardımcılıklarına ise Canan Can ve Cumhur Mandaloğlu seçilmişlerdir.

Komisyonumuz kamu ve özel kesimde çalışan meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların çözülmesi, hak ettiği mali ve özlük haklara kavuşmasını sağlamak amacıyla aşağıdaki konu başlıklarını belirleyerek, bu konularla ilgili olarak "kanun taslaklarım" gerekçeleri ile birlikte hazırlamaya başlamıştır. Taslaklara en kısa zamanda son şekli verildikten sonra; bir rapor halinde gereği yapılmak üzere Oda Başkanlığına sunulacaktır.

Kanun taslakları hazırlanmakta olan konu başlıkları aşağıdadır:

KONU BAŞLIĞI	İLGİLİ MEVZUAT
3568 sayılı Kanunun adında bulunan "Serbest" kelimesinin ve "serbest muhasebeci mali müşavir " unvanındaki "serbest" kelimesinin çıkarılması, "muhasebeci mali müşavir " yada sadece "mali müşavir" olarak değiştirilmesi,	3568 s.kanunt
3568 sayılı Kanuna göre unvan sahibi olan meslek mensuplarının kamu kuruluşlarının norm kadro unvanları arasında yer alması, diğer kariyer unvanlar ile aynı ücret hakkına sahip olması, özelde geçen kıdemin intibakta sayılması,	657 s.kanun, 190 s.khk, 233 s.khk, BKK
Bağımlı çalışan meslek mensupları içinde Mali Müşavir Odaları ile SGK 'nın birlikte asgari ücret tarifesi belirlemesi (kıdeme ve bölgelere göre),	3568 s.kanun, SGK mevzuatı
Bağımlı çalışan meslek mensuplarının Oda üye aidatlarının kamuda çalışan ve mesleğini icra etmeyenlerde olduğu gibi yarım aidat ödemesi, kamuda ve bağımlı çalışanların aidatlarını çalıştığı kuruluşların ödemesi,	3568 s.kanun, TOBB mevzuatı
Kamu kurum ve kuruluşlarında ve muhasebe ve mali işler ile ilgili müdür, daire başkanı, koordinatör gibi ünvanlı kadrolara, kurum personeli içerisinden 3568 sayılı kanunda sayılan unvanlara hak kazanan meslek mensupları arasından atama yapılması, bu unvanlara ait atama şartlarının belirtilen şekilde değiştirilmesi,	657 s. kanun, 190 sayılı khk, 233 sayılı khk, BKK

Özel sektör kuruluşlarında muhasebe ve mali işleri yürüten müdür, başkan, koordinatör gibi unvanlara meslek mensuplarının atanmasının zorunlu kılınması yapılması,	3568 s.kanun, 213 sayılı VUK. TOBB mevzuatı	
Kamu ve özel sektörde çalışan meslek mensuplarının Oda komisyonlarında görev almaları ve Oda'nın koordinasyonunda yapılan mesleki konferans veya seminerlere katılmaları halinde katıldıkları süre boyunca	3568 s.kanun, 657 s.kanun, 233sayılı k.h.k., TOBB mevzuatı	
ücretli izinli sayılması (mesai saatine tekabül etmesi halinde), mesleki seminer ve kurs ücretlerinin ücretli olması halinde ise ücretinin çalıştığı kuruluş tarafından karşılanması,		
Meslek mensuplarına düzenlediği Maliye, TUİK, SGK gibi kurum ve kuruluşların talep ettiği periyodik istatistiki form ve cetveller karşılığı (v.b. angaryalar) maktu ücret almasının sağlanması,	3568 saylı kanun,	
Oda Başkanlığının, odalar ve borsalar birliği ve diğer özel sektör kuruluşları ile işbirliği yaparak meslek mensuplarına iş imkânı sağlaması, meslek mensuplarına iş güvencesi sağlayacak yasal düzenlemeler yapılması, meslek sigortasının oda veya çalıştığı kuruluş tarafından karşılanması,	3568 sayılı kanun	

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Naci Harmancı

Kamuda ve Özel Kesimde Çalışanlar Komisyonu Başkanı

MESLEK İÇİ EĞİTİM KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Komisyonumuz 18/11/2013 tarihinde görevlendirilmiş olup, ilk toplantımızda 20/11/2013 tarihinde oda merkezinde yapılmıştır. İlk toplantıda yapılan görevlendirme neticesinde komisyon yönetimi oluşturulmuştur. Alınan karar gereği;

Zübeyir ÜLGER.....Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkanlığına,

Aslıhan ERSAN.....Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

Aykut EKİYOR..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

Selçuk GÜLTEN..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

Tayfun KARACAN..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına,

V.Murat YİĞİTTOP..... Meslek İçi Eğitim Komisyonu Başkan Yardımcılığına

Fatih EROĞLU..... .Meslek İçi Eğitim Komisyonu Raportörlüğüne seçilmişlerdir.

Komisyon üyeleri 2013 ve 2014 yılında ,komisyonun organize edeceği eğitim çalışmaları ve diğer faaliyetler hakkında görüşlerini beyan etmişler ve komisyonun 2013 yılında haftada bir gün, 2014 yılında ise en geç iki haftada bir toplanması kararlaştırılmıştır.

Komisyonumuzun 2013 yılı çalışmaları kısaca şöyledir:

1- 2014 Yılında düzenlenecek seminer takvimi ve konuları hakkında çalışma yapılması ve oda yönetimine sunulması:

Komisyonumuz 2014 yılında düzenlenecek seminer takvimini hazırlayarak oda yönetimine sunmuştur. Bundan sonra meslek mensubumuz önümüzdeki ay yapılacak semineri değil, bir yıl içerisinde yapılacak seminerin tarihini, saatini, konusunu bilecek, seminer öncesi sorması gereken soruların veya tereddüt ettiği konuların seminerde cevap bulması için odaya mesaj atacak, çalışma ve tatil planlamasını rahatça yapabilecektir. Komisyonumuzun almış olduğu ilke karar gereği, her seminerde en az bir meslek mensubunun , talep olması halinde birden fazla meslek mensubunun sunum yapmasına fırsat vererek, SMMM'lerin de bilgi paylaşımına katılmaları, topluluk önünde sunum yapma tecrübesini kazanmaları ve mesleki paylaşımda bulunmaları sağlanmış olacaktır.

2- Türkiye'de ilk defa bir Mali Müşavir Odası kişisel gelişim ve güç oyunları eğitimi veriyor:

Tamamen zamanla yarışan, iş stresini evine ,ailesine taşıyan meslek mensubunun zaman planlaması yapması, vücut dilini kullanarak kendini ifade edebilme yeteneğini kazanması, stresle mücadele edebilmesi, mesleğini pazarlama yeteneğine kavuşarak alnının terini bedava pazarlamaması, giyiminden büro dizaynına kadar bir çok konuyu içeren eğitimler oda merkezinde sınıf düzeyinde katılmak isteyen meslek mensuplarının hizmetine girmesi için gerekli çalışma yapılmış, ilk tanıtım sunumu ise 10 Şubat 2014 tarihinde yapılacaktır.

3- Meslek mensuplarının ihtisaslaşması, branş eğitimi alarak konusunda profesyonel hizmet vermesi için akademik eğitim programları hazırlanmıştır:

Mesleğimizin daha profesyonel icrası için oda bünyesinde talep toplanarak sınıf ihtisas eğitimleri planlanmıştır. Başlıca konular şunlar olmak üzere talep gelmesi halinde diğer konularda da sınıf açılacaktır.

KDV tevkifatı ve iade işlemleri, Kurumlar vergisinde istisnalar ile beyannameye ve mali

tablolara yansımaları, İnşaat onarım işlerinde muhasebe ve vergi uygulamaları, Yurtdışı inşaat onarım montaj işleri ve uygulamaları , mali tablo okuma ve mali tablo analizleri, Muhasebe ve Mali Müşavirlik mesleğinde mesleki pazarlama , KDV iade işlemleri, Turizm sektöründe muhasebe ve vergi uygulamaları, Finans sektörü muhasebe ve vergi uygulamaları vb.

4- Ankara SMMM Odası kendi eğitmenlerini yetiştirecek:

Ankara Odası üyeleri içerisinden , oda tarafından düzenlenen seminerlerde görevlendirilmek, Anadolu odalarının ihtiyacı halinde görevlendirilmek üzere eğitmen kadrosu oluşturulması planlanmış, eğitmen olacak meslek mensuplarının kriterleri belirlenmiş ve 2014 yılının ilk aylarında oda web sayfasında duyurulmak üzere oda yönetimine teslim edilmiştir. Eğitmen yetiştirilecek konular ise:

*Türk Ticaret Kanunu

*Uygulamalı Dönem Sonu İşlemleri

*Uygulamalı Gelir Vergisi

*Uygulamalı Kurumlar Vergisi

*Uygulamalı KDV ve İade İşlemleri

*e-Fatura,e-Defter

*İnşaat Muhasebesi ve vergi uygulamaları

*Yurtdışı inşaat onarım montaj işleri ve muhasebe uygulamaları

*Bağımsız denetim ve muhasebe standartları , olarak gruplandırılmıştır.

5- Eğitmenler ile mesleki dayanışma ve paylaşımla kalıcı ve faydalı eğitim modeli:

Odamız bünyesinde düzenlenecek eğitimlerde görev almak isteyen eğitmenler ile eğitim komisyonu olarak paylaşımlarda bulunularak, eğitim içeriğinin meslektaşa faydalı olması noktasında dizayn edilmesinin sağlanması , hazırlık kurslarında ilk defa eğitim verecek hocaların eğitim komisyonuna demo sunum yapmaları, oda bülteninde yayınlanacak makalelerin eğitim komisyonu okumasından geçerek yayınlanması, meslekte kaliteyi eğitimde faydayı artıracaktır. Hatır için makale ve tanıdık için eğitmen anlayışından uzaklaşılarak **kaliteli eğitim ,faydalı makale** ile meslektaşa her şeyin en iyisini sunacak bu karar, eğitim komisyonu **ilke kararı** olarak oda yönetimine bildirilmiştir.

Komisyonumuz tüm üyeleri ile beraber iki aydan daha kısa bir süre içerisinde bir çok eğitim planlaması ve bu eğitimlerin alt yapısını oluşturmuştur. İlk eğitim Ocak ayında Dönem Sonu İşlemleri olarak verilmiş olup, **mesleki rekabetin ücret indirimleri ile değil, eğitim ve bilgi ile olacağı** inancıyla meslek mensuplarına hizmet için yoğun bir çalışma yapılmış olup, kısaca özetlediğimiz 2013 yılı iki aylık faaliyet dönem raporumuzu bilgilerinize arz eder, saygılarımızı sunarız.

ZÜBEYİR ÜLGER

Eğitim Komisyonu Başkanı

MESLEKİ AR-GE KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Odamız tarafından 2013-2014 yılı çalışma döneminde görev talep eden oda üyelerimiz arasından Mesleki Ar-ge Komisyonuna oda yönetim kurulu tarafından atamalar yapılmıştır. Komisyon ilk toplantılarını gerçekleştirmişler ve aşağı şekilde görev dağılımlarını karar altına almışlardır.

Görevi	Adı Soyadı
Başkan	Selahattin ACAROĞLU
Başkan Yrd.	Mehtap AÇIKGÖZ
Raportör	Sinan GÜNDEMİR
Üye	Ali OKKALI
Üye	Selman DURSUN
Üye	Ümran KALINSAZLIOĞLU
Üye	Turgut ORDU

MESLEKİ AR-GE KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORUDUR

Komisyonumuz 7 üyeden oluşmakta ve odamızın yönetim kurulu üyelerinden komisyon sorumlusu üyesininde katılımı ile ayda bir toplanmaktadır.

Komisyonumuz Mali Müşavirlik Mesleğimizin geleceğine ilişkin çalışmalara başlayarak Meslekte Avrupa birliğine yönelik Uluslar arası alanda aynı standartlarda uygulanabilir bir seviyeye taşıyıp, 10 yıllık hedeflerimizi belirleyip hızla gerçekleştirmeyi planlamaktadır.Ayrıca var olan sistemin araştırılıp geliştirilerek müşterilere ve diğer 3.kişilere daha pratik daha sistemli daha kolay daha güvenilir daha çağdaş hizmet vermek amaçlanmaktadır.

Bu hedefler içerisinde ;

Meslekte eski düze gelen demoda olmuş sistemden ayrılıp,

Globalleşen dünyada yenilikçi ekonomik ve yasal düzenlemeler ile Dünya daki tüm Mali Müşavirler ile aynı dili konuşmak için Ana gövde üzerinde 3 ayrı kol olan

Kayıt sistemleri – Danışmanlık – Denetim olarak ayrılarak her müşavirin isteğine,yapısına ve kabiliyetine göre uzmanlaşması ve Hayat standartını ve müşterilerine daha iyi bir hizmet verebilme kapasitesini artırması düşünülmektedir.

Diğer yandan Mesleki Ar-ge olarak müşavirin kendisine yönelik sürekli kişisel gelişim ve kariyer yönünde kendisini bürosunu ve çalışanlarını geliştirme çalışmalarına hız vermek istemekteyiz. Diksiyon,Müşteri kazandıran iletişim,müşteri ilişkileri yönetimi,İkna teknikleri,,Mesleki İngilizce ve diğer yabancı diller,Tek bir muhasebe programı kullanmak ve Üniversite Hocalarımızla görüşülerek bilimsel araştırma yapıp doğru olanı uygulanabilir hale getirmek ana hedeflerimiz arasındadır.

Bu hedeflerimizde Ülkemize ve tüm meslektaşlarımıza faydalı olur kaanatlerini taşıyarak; oda yönetimimiz, türmob yönetimi ve maliye bakanlığınının komisyonumuza yapılacak desteklerini beklemekteyiz.

Asmmmo yönetim kuruluna ve sayın Başkanına arz ederiz 28,01,2014

Mesleki Ar-ge Komisyonu

Ocak 2014

MESLEKİ DENETİM KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Mesleki Denetim Komisyonu çalışmaları aşağıdaki şekildedir.

- ilk toplantı 26,11,2013 tarihinde yapıldı Oda başkanımız Sn. Mehmet OKKALI açılış konuşmasını yaptı, daha sonra komiteden sorumlu, Oda Sekreteri Sn. Nevzat AKKAYA' nın başkanlığında toplantı devam etti. Komisyon başkanlığına NİHAT GÜNER seçildi.

- ikinci toplantı 09,12,2013 tarihinde yapıldı. araştırmalar yapmak için komisyonlar oluşturuldu, komisyonların daha sonra toplantıya çağrılacağı açıklandı.

- Denetimin daha sıhhatli yapılabilmesi için denetim raporuna ilaveler yapıldı. ayrıca denetime gidecek oda üyelerine kimlik kartları bastırıldı.

- Odamız yönetimine gelen, şikayet ve ihbarlarla ilgili olarak komisyon başkanı Nihat GÜNER'e teslim edilen 11 adet dosya ile ilgili olarak, odamız üyesi 10 kişiye görev verildi.

MESLEKİ DENETİM KOM. BŞK.

NİHAT GÜNER

MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI BAŞKANLIĞI'NA

SUNULMAK ÜZERE

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYONUNUN 2013 YILINA AİT ÇALIŞMA RAPORUDUR

1. Oda Başkanı Mehmet Okkalı geçici başkanlığında 29.11.2013 tarihinde Cuma günü tolplanan komisyon üyeleri içinden yönetim kurulu seçimi yapılmıştır. Başkanlığa: ABDURRAHİM KURUCU

Başkan yardımcılıklarına : NAME YILMAZ ve SEHER ÇELİK Raportörlüğe : KADİR AYBOĞA

İttifakla seçilmişlerdir.

2. İkinci toplantı 10.12.2013 Salı günü saat 18.30 da yapılmış olup, bu tolantıda: Mesleğin daha ciddi, doğru ve haksız rekabetten uzak yapılabilmesi hususnda, meslek mensuplarımızın müşteri portföyleri ile çalıştırdıkları elemanlar arasında bir orantının olması gerekliliği, bu orantının tespiti için çalışmaların başlatılması ve

Çalışan elemanların mesleğe uygun yetişmiş olmaları hususunda bağımsız çalışan SMMM meslektaşlardan bilgi istenmesinde bu konuda alınacak uygulamanın mesleğimize yarar ve yükseliş sağlıyacağı, buna uymyan meslek mensuplarımıza gerekli müeyyidelerin getirilmesine ilişkin kararlar alınmıştır.

3. Üçüncü toplantı 26.12.2013 tarihinde Perşembe günü saat 18.30 yapılmıştır.

Bu toplantıda yukarıdaki 2 nci fıkrada belirtilen hususlar hakkıda alınacak ve oluşturulması gereken konular gündeme alınamadan; önceliği aşağıda belirtilen mesleki mevzuat oturum konusu olmuştur.

3568 sayılı Serbest Muhasebeci, Sesbest Muhasebeci Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavir yasasının 42 tebliğini birleştiren tek bir tebliğde tolanacak tebliğ taslağı Maliya Bakanlığı Gelir İdaresince Türmob› a göndermiştir. Türmob söz konusu tebliğ taslağını Odamıza görüş bildirmek üzere cevabının 30.12.2013 tarihine kadar cevabının 7 günlük mühlet içinde istemek üzere göndermiştir. Odamız başkanlığınca, konunun Mesleki Mevzuat komisyonumuza, mevzuatın incelenmesi üzerine havale etmesiştir. Komisyonumuz acele ederek derinliğine ve ciddi bir çalışma yapmıştır.

Ne yazık ki : 113 sahifeden ibarat tebliğ taslağı içinde Serbest Muhasebeci - Serbest muhasebeci Mali müşavir ler için , 13 - 14 - 15 - 16 ncı sahifelerinde yapacakları işler ve Sorumluluklarımız ile

77 - 78 - 79 - 80 nci sahifelerde müşteriler ile yapılacak sözleşme metni yer almıştır. Tebliğin geri kalan 95 sahifesi YMM lere ait yetki ve iş alanlarına geniş imkânlar tanımıştır. Mesleğimize ait başkaca gelir kaynağı olabilecek vergi iadeleri, KDV iadeleri, vakıflara ait vergisiz işlemleri oluşturacak, serbbest bölgelerle ilgili, petrol ve aireşol üretimlerine ait ve yeniden değerlendirmelerde raporlar düzenlemize yol açan hiçbir sahada yerimizin olmadığı tespitimiz olmuştur.

Taslağın SMMM lere haksızlık getirdiğini , taslağın 17 yerine müdale ederek raporlar düzenlememizi

Vergi ve KDV iadelerinde, vakıflara ait vergisisz işlemleri oluşturacak, serbest bölgelerle

ilgili, petrol ve aireşol ürünlerine ait ve yeniden değerlendirmelerde akçeli işlerde 100.000.- ve 250.000 Türk Lirasına kadar raporlar verebileceğimize, Akçesiz işlere ait raporlar vermemizi kapsayan görüş ve talebimiz olmuştur.

26.12.2013 tarihindeki toplantımızda yukarıdaki hususlar yeni tebliğ taslağına girmesi hususu komisyonumuzca ittifakla kabul edilmiştir.

3568 sayılı yasaya ait tebliğleri birlerleştiren yeni tebliğ taslağına ait istek ve düzeltmelerimiz ODAMIZ BAŞLKANLIĞINIZA 27.12.2013 tarihide bir üs yazı ekinde gönderilmiştir.

İki sahifeden ibaret olan komisyonumuz 2013/ 1 nolu çalışma raporumuzun kabulünü arz ederiz.

MESLEKİ MEVZUAT KOMİSYON BAŞKANI

ABDURRAHİM KURUCU

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

1- GENEL BİLGİLER

Raporun Ait Olduğu Dönem 29/11/2013- 31/12/2013

Komisyonu adı Mesleki sorunlar komisyonu

Komisyon Başkanı Ercan Akın

Komisyon Başkan Yar. Özlem Ergezer

Komisyon raportör Satılmış Arısoy

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU ÜYE		
ABDULLAH	KAYA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ALİ	AFŞAR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
AYDIN	SEVİMLİ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
AYHAN	ŞENGÜN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
AYTEKİN	ŞAHİN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
BAKİ	DEMİR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
BÜNYAMİN	ARSLAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
CENGİZ	GİRGİN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ÇAĞRI	KORKMAZ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
EMRE	YOLDAŞ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ERCAN	AKIN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
FATİH	TÜRKOĞLU	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
GÖKHAN	AKIN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HAKKI	KARAHAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HAKKI	GÜMÜŞ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HARUN	KAHRAMAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HARUN	ARSLAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
HULUSİ	TAŞCI	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
İBRAHİM ARMAĞAN	CÖNGER	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
KASIM	SAKARYA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
KEMAL	BIYIKLI	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
MEHTAP	BOLAT	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
MELTEM	OTLU	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
MEVLÜT	DİLAVER	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
NURAY	URAL	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ORHAN	SALMAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU

OSMAN	BAHAR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ÖZKAN	UZEL	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ÖZLEM	ERGEZER	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SALİH	YAYLA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SALİH	TEKİNTAŞ	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SATILMIŞ	ARISOY	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SEBAHATTİN	TUTAR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SELAHATTİN	ACAROĞLU	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SERKAN	KABAÇAM	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
SİNAN	ARSLAN	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
UĞUR	YURT	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
YAKUP	KARA	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
YÜKSEL	DEMİR	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU
ZİYA	YAZICI	MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU

3568 Sayılı yasanın Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Kanunun 50.maddesi hükümlerince Serbest muhasebeci mali müşavirler odası oda iç yönetmeliğinin 17.maddesine istinaden oluşturulan Komisyonumuz 29/11/2013 tarihinde Ankara serbest muhasebeciler mali müşavirler odasında toplanmıştır.

1-Toplantıda görev dağılımı oda iç yönetmeliğinin 18. Maddesi gereğince yapılan oylama neticesinde aşağıdaki görev dağılımı yapılmıştır.

1-Komisyon Başkanlığına Ercan Akın

2-Komisyon başkan yardımcılığına Özlem Ergezer

3-Komisyon raportörlüğüne Satılmış Arısoy

2-Toplantıya katılan komisyon üyelerimiz hızlı bir şekilde görev dağılımını tamamladıktan sonra gündemlerine mali müşavirlerin sorun ve çözümleri konusunda çalışmaya başlamışlardır. Komisyonumuz 2013 yılında iki adet toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantılarda Muhasebeci ve mali müşavirlerin sorunları ve beklentilerinin hakkında yapılan müzakerelerde sorunlar iki ana grup altında toplanmasına karar verilmiştir. Bu gruplar meslek sorunları ve meslektaş sorunları olarak belirlenmiştir. Aşağıda komisyonumuz tarafından belirlenen ve kabul edilen sorunlar listelenmıştır

1-Tahsilat sorununa çözüm 2-Haksız rekabet ile mücadele 3-Mesleki eğitim ve uzmanlaşma 4-Mesleki saygınlık 5-Bağımlı ve kamu çalışanları 6- Mesleki yasal sorunlar 7-Sosyal faaliyetler

3-Ankara serbest muhasebeci mali müşavirler odasının tüm üyelerini sorunlarının çözümü noktasından hareket öden komisyonumuz tüm üyelerimizin mesleki faaliyetleri esnasında karşılaşacakları cezai sorumlulukları en aza indirebilmek adına mesleki sorumluluk sigortası konusunda iki arkadaşımı görevlendirmiştir.

MESLEKİ SORUNLAR KOMİSYONU

ERCAN AKIN

MESLEKTAŞLARARASI HAKSIZ REKABETİ ÖNLEME VE ETİK KURALLAR KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odamızın Meslektaşlar arası Haksız Rekabeti Önleme ve Etik Kurallar Komisyonu 29/11/2013 tarihinde ilk toplantısını yapmış ve komisyon üyeleri arasında seçim yapılmıştır. Bu seçim aşağıda belirtildiği gibi sonuçlanmıştır;

Komisyon Başkanı	**: Selma Güçlü Çetin**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Mustafa Develioğlu**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Saffet Uzun**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Sadık Şimşek**
Komisyon Başkan yardımcısı	**: Bedrettin Altun**
Komisyon Başkan Yardımcısı	**: Sebahattin Gül**
Raportör	**: Haluk Erdoğan**

Toplumların kalkınmaları bireylerin bilgilenmesiyle gerçekleşeceğine ve bilginin, gücü ortaya çıkaracağına olan inancımızla, ilk önce komisyon üyelerini 21/11/2007 tarih ve 26707 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine ilişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği ile 19/10/2007 tarih ve 26675 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelikler hakkında bilgilendirerek çalışmalarımıza başlamış bulunmaktayız.

Haksız rekabet: İktisadi rekabetin iyi niyet kurallarına aykırı olan aldatıcı davranış veya başkaca surette her türlü kötüye kullanılmasıdır.

SMMM ve YMM Mesleğinde haksız rekabet:

Meslek Mensuplarının birbirleriyle ve iş sahibi ile olan ilişkilerini etkileyen aldatıcı veya diğer şekillerdeki dürüstlük kurallarına aykırı davranışları veya mesleki uygulamalarıdır.

Komisyonumuz çalışmalarına İlk toplantıdan itibaren dinamik ve özverili olarak başlamıştır. Öncelikle haksız rekabetin ve etik kuralların neler olduğunun meslek mensupları tarafından ne ölçüde bilindiğini tespit etmek amacı ile anket oluşturulmasına karar verilmiş ve çalışmalara başlanılmıştır. Belirlenmiş olan tarihlerde birden fazla yapılan toplantılar sonucunda Oda Yönetimi'ne sunulmak üzere Haksız rekabet ve etik kurallarla ilgili taslak anket çalışması hazırlamıştır. (Taslak anket rapor ekindedir.) Bu taslak anket çalışması tarafınızdan da geliştirilebilecektir. Amaç meslek mensubunun haksız rekabete bakışı, bilgisi, etik ilke ve kurallara uyumda zorlanmanın nedenleri, sonucunda yapılması gerekenlerin ortaya çıkarılması, bu konuda bir kamu oyu oluşturularak meslek mensuplarını dikkatini çekmektir.

Haksız rekabet sorununun çözümünde hiç şüphesiz en büyük sorumluluk sonunda en büyük zarar gören biz meslek mensuplarına düşmektedir. Ancak haksız rekabet sonucunda stajyerler, halihazırda üniversite de okuyan öğrenciler, akademisyenler, meslek örgütleri, vs. bir çok kesim de kendi payına düşen zararı çekmek zorunda kalacaktır. Bu konuda sözü edilen kesimlerin inisiyatif ve sorumluluk almalarında büyük önem vardır .

Haksız rekabet sorununun çözümüne ilişkin yöntemlerde yalnızca birinin çok kısa sürede faydalı olmasını beklemek aşırı iyimserlik olacaktır. Bununla birlikte çözüm bir süreç olarak değer-

lendirilmeli ve her koldan yapılacak etkili yöntemler le istikrarlı bir şekilde uygulamalar devam edilmelidir. Bunun sonucunda görülecektir ki haksız rekabet uygulamaları en aza indirilebilecek ve yönetilebilir hala gelebilecektir.

Meslek etiği kuralları, meslek mensupları tarafından benimsenmiş ve genel kabul görmüş kurallardır. Meslek etiği kurallarına uygun davranış gösteren meslek mensupları verdiği hizmetin doğruluğunu ve haklılığı karşısında mesleki çevresinde yer alan tarafların güvenini saygısını kazanır, kendi içinde vicdanen rahat olur, kendi bilgi ve yeteneklerine daha çok güvenir.

Güvenin sağlanmaması halinde; ilgili iktisadi, ticari ve sosyal ilişkilerde var olan grupların dışında kalabilir. Başkalarını kandırmak, kaynakların boşa kullanılması ve zaman kaybına neden olabilir.

Sonuç olarak; etik kurallara uyumun sağlanabilmesi ve haksız rekabetle mücadele edilmesi için gerekli tüm çalışmalar bir bütün halinde yürütülmeli ve tüm kesimlerin bu konularda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Sayın Oda Yönetimi'ne saygılarımızla arz olunur.

BAŞKAN YARDIMCISI	RAPORTÖR	KOMİSYON BAŞKANI
SEBAHATTİN GÜL	HALUK ERDOĞAN	SELMA GÜÇLÜ ÇETİN

ANKET ÇALIŞMASI

(Taslak)

1- Meslek Unvanınız ?

- ☐ SM
- ☐ SMMM
- ☐ YMM

2- Yaşınız ?

- ☐ 26-30 arası
- ☐ 31-35 arası
- ☐ 36-40 arası
- ☐ 41-45 arası
- ☐ 46-50 arası
- ☐ 51-56 arası
- ☐ 56 ve üzere

3- Cinsiyetiniz ?

- ☐ Erkek
- ☐ kadın

4- Geliriniz ?

- ☐ 500-1000 arası
- ☐ 1001-1500 arası
- ☐ 1501-2000 arası
- ☐ 2001-1500 arası
- ☐ 2500 yukarısı

5- Odaya üyelik durumunuz ?

- ☐ Bağımlı çalışan kütüğüne kayıtlı
- ☐ Bağımsız çalışan kütüğüne kayıtlı

6- Eğitim durumunuz ?

- ☐ Ön lisans
- ☐ Lisans
- ☐ Lisansüstü
- ☐ Diğer

7- Mesleki tecrübeniz ?

- ☐ 0-5 yıl arası
- ☐ 5-10 yıl arası
- ☐ 10 yıl ve üzeri

8- Meslekte haksız rekabet yaşanıyor mu?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

9- Sizce haksız rekabete yol açan ortam hangisidir ?

- ☐ Fiyat
- ☐ Kalite
- ☐ Tekelleşme

10- Sizce haksız rekabete yol açan hangisidir?

- ☐ Kaçak bürolar
- ☐ Ruhsat kiralayanlar
- ☐ Şubeler
- ☐ Bağımlı çalışanlar
- ☐ Tüm işleri üstlenen denetim şirketleri

11- Ücret tarifelerine uymak haksız rekabeti engeller mi ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Fikrim yok

12- Meslek odaları haksız rekabette etkilimidir.?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

13-Mevzuat esasınca Denetim & Cezalandırma çözüm için yeterlimidir ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

14- Meslek mensubu nasıl rekabet etmeli ?

- ☐ Ücretle
- ☐ Hizmet ile
- ☐ Dostlukla
- ☐ Mesleki bilgi ile

15- Yürürlükte bulunan etik ilkeler hakkında yönetmelik ile haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliği uygulanabilir mi ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

16-Sizce meslek mensubunu haksız rekabete iten ana sebep nedir ?

- ☐ Ücret
- ☐ Meslek mensubunun fazla olması
- ☐ Mevzuat
- ☐ Müşteriler

17- Sizce hangisi mesleki etik kuralı olamaz ?

- ☐ Dürüstlük
- ☐ Tarafsızlık
- ☐ Gizlilik
- ☐ Tecrübe

18- Dönem içerisinde müşterinizden ücret indirimi talebi ile karşılaştınız mı ?

- ☐ Evet
- ☐ hayır

19- Sizce rekabet nedir?

- ☐ Mesleki yarış
- ☐ Kötüleme
- ☐ Özgür davranış
- ☐ Ücret indirimi

20- Ör. 2013 yılında Asgari ücret tarifesinin 500 TL olduğu ve müşterinin 1000 TL ödediği bir durumda ;siz müşterinin defterini tutmak için en az kaç TL önerirsiniz ?

- ☐ 500
- ☐ 600
- ☐ 700
- ☐ 1000

21- Müşterinizin defterini meslektaşınıza teslim ederken veya devir alırken DEVİR TESLİM TUTANAĞI düzenliyor musunuz ?

- ☐ Her zaman
- ☐ Çoğunlukla
- ☐ Bazen
- ☐ Hiçbir zaman

22- YMM & SMMM odalarının aynı üst birliğe sahip olması haksız rekabet nedenimidir ?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

23- Meslek etiği ilkelerinden hangisi önemlidir ?

- ☐ Meslek unvanı ve yeterlilik ilkesi
- ☐ Meslek eğitimi ve bilgi
- ☐ Dürüstlük güvenilirlik ve tarafsızlık
- ☐ Sır saklama , sorumluluk , bağımsızlık ve haksız rekabet

24- Mesleki unvan ve yeterlilik

a) Meslek mensupları , işletme kararları için gerekli bilgilerin hazırlanmasında yeterli bilgiye sahiplerdir

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Mükellefler , ayrıntılı bilgiler sağladıklarında , kayıtlar doğruyu yansıtır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

25- Mesleki eğitim ve bilgi

a) Meslek mensupları , mevcut mevzuat hakkında her türlü soru/sorulara cevap verebilirler

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

26- Dürüstlük Güvenilirlik ve tarafsızlık

a) Meslek mensupları ,işletme faaliyetlerinin sonuçlarını mükellefin taleplerine göre ayarlamaktadırlar .

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Meslek mensupları ücret dışında müşterilerinden değerli hediyeler kabul etmektedirler .

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

c) Meslek mensuplarının müşterileri ile ortaklık ve borç alacak ilişkisine girmeleri normaldir.

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

d) Ülkemizdeki meslek örgütleri tarafsız çalışmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

e) Meslek mensupları ,ilgili taraflara doğru ve yeterli bilgi vermektedir

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

f)Meslek mensupları, kamu kurumları ile mükellefler arasındaki anlaşmazlıklarda objektif davranırlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

27- Sorumluluk

a) Meslek mensupları, mükelleflerine, devlete ve meslektaşlarına karşı sorumluluklarının farkındadırlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Meslek mensupları ,sorumlu oldukları taraflar arasındaki ilişkileri dengelemelidirler

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

c) Meslek mensupları , yasa ile belirlenmiş bütün sorumluluklarını yerine getirirler

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

28- Sır saklama

a) Meslek mensupları , sır saklama ve gizlilik ilkelerine uygun davranmaktadırlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Mali tablolarda kuruma /işletmeye ait her türlü bilgi bulunmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ katılmıyorum

c) Meslek mensupları , birbirlerinden mükelleflerine ait bilgileri kesinlikle saklarlar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

29- Haksız rekabet

a) Meslek mensupları , müşterilerinin baskısı nedeniyle , ücret tarifesinin dışına çıkmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Meslek mensupları , rekabet edebilmek için ücret tarifesinin dışına çıkmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

30- Bağımsızlık

a) Meslek mensupları , kamu ve mükellef baskısı olmadan karar almaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

b) Ülkemizdeki meslek örgütü bağımsız çalışmaktadır

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

c) Meslek mensupları , yasal yetkisi dahilinde işlem yapar

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

d) Meslek mensupları , yasal ve ahlaki değerlere çok bağlıdır .

☐ Katılıyorum

☐ Katılmıyorum

MUHASEBE STANDARTLARI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Muhasebe Standartları Komisyonu, ilk toplantısını 26 Kasım 2013 Tarihinde Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın toplantı salonunda tüm komisyon üyelerin katılımı ile yaparak; Komisyon Başkanlığına Gazi Üniversitesi İİBF öğretim üyelerinden Prof.Dr. Aydın KARAPINAR, Başkan Yardımcılıklarına SMMM Kenan KATAR, SMMM Saliha GÖKKAYA ve Raportörlüğe de SMMM Mehtap BOLAT seçilerek görev dağılımı yapılmıştır.

Komisyonumuz, ikinci toplantısını da 16 ARALIK 2013 Tarihinde, Odamızın Genel Sekreteri Nevzat AKKAYA'nın odasında sayın oda başkanımız Mehmet OKKALI, yönetim kurulu üyesi Naci ALKAN, Oda İdare Müdürü Ahmet BABUŞÇU ve komisyon üyelerimizle birlikte yapmış bulunmaktayız. Yapılan toplantıda; standartlar bazında alt komisyonlar kurulmasına, Uluslar arası standartlar kurulu tarafından yayımlanan mikro işletmeler uygulama rehberi konusunda çalışmaların yapılması, ASMMMO'da Muhasebe Standartları Akademisi (MSA), kurulmasının önerilmesi ve bu hususlarla ilgili olarak 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulan Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) ile de randevu alınıp görüşülmeye gidilmesi hususunda mutabakata varılmıştır. Ayrıca komisyonumuz, odamıza kayıtlı bulunan meslek mensuplarına Türkiye Muhasebe Standartlarının (TFRS), uygulanması ve bu konu ile ilgili gelişmelerin aktarılması için öncelikle komisyon üyelerimizin bilgilenmesi ve standartların öğrenilmesi konusunda önümüzdeki yılda çalışmalar yapılmasını da kararlaştırmıştır.

SAYGILARIMLA

Prof.Dr.Aydın KARAPINAR

Komisyon Bşk.

SOSYAL DAYANIŞMA VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Mesleğimizin yoğun iş temposunu ve bu iş temposunun meslek mensuplarımızın sırtına yüklediği sorunları göz önünde bulunduran komisyonumuz , meslektaşlarımızı bu içinde bulundukları iş temposundan biraz da olsa uzaklaştırabilmek ve sosyal hayatın içine dahil edebilmek için çalışmayı önüne bir hedef olarak koymuş ve 27.11.2013 tarihli ilk toplantısından sonra üç mutad toplantı daha yaparak hedefine ulaşmaya çalışmıştır.

Komisyonumuz bu hedef dahilinde Türk halk müziği korosu , tiyatro topluluğu ve fotoğrafçılık kursu için çalışmalarına başlamıştır.

Komisyonumuz ilerleyen zaman dilimlerinde bu konudaki çalışmalarının tüm meslek mensuplarının katılımları ve oda yönetim kurulunun da destekleriyle dahada ileriye taşıyacaktır.

Komisyon başkanı

METİN PİLE

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MMÜŞAVİRLER ODASI BAŞKANLIĞI'NA

ANKARA

İlgi: 16.01.2014 tarih ve 2014/190 sayılı yazınız.

Sosyal Güvenlik Mevzuatı Komisyonuna aşağıda isimleri yazılı toplam 38 üye müracaat etmiştir. 27.11.2013 tarihinde yapılan ilk komisyon toplantımız 18 üyenin katılımıyla gerçekleşmiş ve komisyon başkanlığı ve yardımcılığı için yapılan oylamada, başkanlığa Sn. Ahmet Uçar, başkan yardımcılıklarına Sn. Hayati Körpe, Sn. Ali Özen, Raportörlüğe Sn. Mustafa Meral seçilmişlerdir.

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI KOMİSYONU ÜYELERİ

1- AHMET UÇAR
2- ALİ ÖZEN
3- ALİ HAYDAR KİTİŞ
4- AYKIN SOYGÜR
5- BARIŞ ILGAZ
6- BASET DEMİRBUĞA
7- BEKİR ÇİĞNİTAŞ
8- BİRSEL YEŞİL
9- BURCU EROL
10- DURSUN LÜTFİ DİNÇ
11- EMİN KÜÇÜK
12- FATMA SARI
13- HATİCE AĞA
14- HAYATİ KÖRPE
15- İSA BOZKURT
16- KAMİLE YALÇIN
17- MEHMET KIZILARSLAN
18- MEHMET ALİ TAŞDEMİR
19- MEHMET İSMET ALPSOYLU
20- MELİH HÜSEYİN HARMAN
21- MERAL IŞIK

22- MUHAMMET BİLİCİ
23- MUSTAFA POLAT
24- MUSTAFA MERAL
25- MUSTAFA KEMAL COŞKUN
26- MÜFİT ÖZDEMİR
27- OSMAN MANAV
28- ÖZKAN UZEL
29- ÖZLEM POLAT
30- SELMA EROL
31- SERAP ÇITAK CİMBAR
32- SONGÜL ÇEMREK
33- SULTAN BEKLEVİÇ ARSLAN
34- ŞERİFE DOĞAN
35- VELİ KAPLAN
36- YAKUP ASLAN
37- YUSUF UCARI
38- ZEYNEP KANDEMİROĞLU

04.12.2013 – 13.12.2013 toplantılarda bu sorunlar ve çözüm önerileri komisyonumuzca değerlendirilerek, 10 Ocak 2014 tarihinde yapılan toplantıda son haline getirilmiştir.

Son haline getirilen sorun ve öneriler, Oda Yönetim Kurulu'nun bilgilerine 20.01.2014 tarihinde sunulmuştur.

Odamız Yönetim Kuruluna, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumu Genel Müdürü ile görüşmek ve sorunlarımızı iletmek üzere randevu ayarlanması konusunda 20.01.2014 tarihinde talepte bulunulmuştur.

Komisyonumuzca, SGK'da yaşanan sorun ve önerilerle ilgili çalışmamız Yıllık faaliyet raporuna konulmak üzere ekte sunulmuştur. 23.01.2014

Saygılarımızla,

ÜYELERİMİZİN SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NDA VE E-BİLDİRGE SİSTEMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR İLE İLGİLİ TALEP VE ÖNERİLERİ

I- E-SGK'da YAŞANAN SORUN VE İSTEKLER

A- <u>GİRİŞ VE ÇIKIŞ BİLDİRGESİ İLE İLGİLİ SORUN VE İSTEKLER</u>

1- SGK online işlemlerinin (işe giriş çıkış, e-bildirge vs) akıllı telefonlarda da sistemlerinin kullanılabilir olması ve sadece explorer işletim sistemi değil, diğer işletim sistemleri üzerinden de çalışabilir olmasının sağlanması,

2- İşe Giriş ve İşten Çıkış Bildirge sistemine girdiğimizde en son yapılan giriş ve çıkış işlemlerini görebilelim. O ayda çalışanların tamamının gösterilmesinin sağlanması,

3- Emekli personel işe giriş bildirgelerinde manuel olarak SGDP seçmek yerine bunu sistemin otomatik olarak getirmesinin sağlanması,

4- İşe giriş ve işten çıkış bildirimlerinde ikametgah adreslerinin nüfus kayıt sisteminden otomatik olarak alınarak bildirime işlenmesi,

5- İşten çıkış bildirgesi verilmesinde ayrılan personelin tüm bilgilerinin otomatik olarak gelmesi ve sadeleştirilmesi,

6- İşe giren personelin sorgulamasında işe giriş bildirgesinin görülmesinin sağlanması,

7- Kendi adına bağımsız çalışan (4/b) vergi mükelleflerinin bir işverene bağlı olarak çalışmaya (4/a) başlamaları durumunda sistem, işe giriş bildirgesi verilirken 4/b sigortalılığınız sona erdirildi şeklinde uyarı vermesine rağmen, SSK'lı olarak çalışmaya başlayan bu durumdaki kişiler için sosyal güvenlik merkezlerine ayrıca bir bildirim yapılmazsa bağkur primi tahakkuk etmeye devam ediyor. Sistemin verdiği bu uyarı ile kişinin (4/b)sigortalılığının durdurulması ve prim tahakkuk ettirilmemesi,

8- Limited şirket ortaklarına ait hisse devirlerinde devir alan ortak için 15 gün, devir eden ortak için ise 10 günlük bir bildirim süresi söz konusu. Bu sürelerde bildirim yapılmaz ise söz konusu şirkete idari para cezası uygulanıyor. Bu bildirimlerin verilmemesinin yükümlülüğünü kanundaki gibi ticaret sicil müdürlüklerine verilmesi, ayrıca gerçek ve tüzel kişilikten de istenmemesi,

9- Meslek kodlarının sadeleştirilmesi ve sık sık değiştirilmemesi,

B- <u>HİZMET BİLDİRGESİ İLE İLGİLİ SORUN VE ÖNERİLER</u>

1- E-bildirge sisteminde emekliler için ayrı normal çalışanlar için ayrı bildirgeler vermek yerine bunu tek bildirgeyle bildirilmesi,

2- E-SGK geriye dönük olarak sistem üzerinden ek bildirge verme ve düzeltme imkanının sağlanması,

3- SGK aylık prim ve hizmet bildirgelerinin süresinden sonra yapılan düzeltmeler ve geç bildirimlerin de manuel olarak değil, e-bildirge sisteminden yapılabilmesi,

4- E-bildirge ve internet üzerinden yapılan işlemlerde bir sorun ile karşılaştığımızda ulaşabileceğimiz bir çözüm hattının olmaması veya ulaşılamaması, GİB'in e-beyanname sisteminde olduğu gibi sadece interaktif bildirimler ile ilgili etkin bir çağrı merkezi oluşturulması,

C- <u>EKSİK GÜN BİLDİRİMİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER</u>

1- Eksik gün, İş Kur'a verilen iş gücü çizelgesi, gibi verilen bildirgelere son verilmesinin sağlanması,

D- <u>İŞ GÖREMEZLİK RAPORLARI VE İŞ KAZASI İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER</u>

1- E- iş göremezlik ödeneği ile elektronik rapor maillerinde, biz muhasebe ofisleri için mailin içeriğine sigortalı çalışanın hangi firmada çalıştığını belirtir bir ibarenin konulmasının sağlanması,

2- Rapor alan personellerin bildirimlerinin zamanında yapılmaması nedeniyle SGK tarafından idari para cezası uygulanmaktadır. Önceden yazı ile bildirimi istenen ve buna rağmen bildirilmeyen raporlar için ceza uygulanırken Nisan 2013 döneminden itibaren çalışmadığına dair bildirim girişlerinin zamanında yapılmamasından hareketle bildirimsiz bir şekilde idari para cezası uygulanıyor. Çalışılmadığına dair bildirim girişlerinin verilmemesi halinde önceden olduğu gibi

kurum tarafından istenmesi, yazı ile istenmesine rağmen verilmemesi halinde idari para cezasının uygulanması,

E- BORCU YOKTUR YAZISI İLE İLGİLİ SORUN VE ÖNERİLER

1- SGK'ya verilen işyeri bildirgesiyle birlikte e-borcu yoktur aktivasyonunun da aktive edilmesi, (Aktivasyon işlemleri çok geç oluyor bazen de diğer merkezlerden güncelleme yapılmadığı için uzun süre beklenmekte hatta yapılamamaktadır.) E-borcu yoktur aktivasyon işlemlerinin hızlandırılması,

2- E-SGK Borcu yoktur belgesini E-Bildirgenin içinde bölüm oluşturarak, oradan alabilme imkanının sağlanması,

F- ŞİFRE İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- E-bildirge şifre alımları çok uzun sürmektedir. İşyeri bildirgesi verildiğinde işyeri numarasının ve şifrenin de aynı anda verilmesi,

G- SGK TEŞVİKLERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- 6111 sayılı Kanunla 4447 sayılı Kanuna eklenen geçici 10'uncu madde ile getirilen teşvikten yararlanan personel ile ilgili prim ve hizmet belgesinin gönderilmesi sırasında e-bildirge sisteminde ortalamayı kontrol ederek eğer problem varsa (mesela ortalamanın altında kalınmış yada yersiz yere teşvikten faydalanma var ise) kabul etmemesinin sağlanması,

II- SOSYAL GÜVENLİK MERKEZLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

A- İDARİ PARA CEZALARI İLE İLGİLİ YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- Sigortalılara ait TC kimlik numaraları aynı zamanda sosyal güvenlik numarası yerine geçmektedir" denmesine rağmen; bordrolarda ayrıca işçiye ait sigorta sicil numarası yazılmaması dolayısıyla bordroda bulunması gereken unsurların eksikliği nedeniyle kurum tarafından idari para cezası kesilmektedir. Eğer TC kimlik numarası sosyal güvenlik numarası yerine geçiyorsa uygulanan bu ceza neden? Sosyal güvenlik kurumu hukuk müşavirliği, "kanun bordroda bulunması gerekenleri yazmış, biz yaptığımız incelemelerde eğer bordroda işçiye ait sigorta sicil numarası yoksa ceza yazmak zorundayız" demekteler. Aksi takdirde yazılı olan bir şeyi uygulamadıkları için teftiş geçirebileceklerini söylemekteler. İdari para cezasının uygulanmaması için TC kimlik numaralarının sigorta sicil numarası olarak kullanılmasının sağlanması,

2- İdari para cezalarının makul bir seviyeye çekilmesi ve pişmanlık müessesesinin getirilmesi,

B- İŞYERİ SİCİL NUMARASI ALINMASINDA YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- SGK dan işyeri numarası almakta problemler yaşıyoruz. Nedeni ise müşterimizin hangi sosyal güvenlik merkezine bağlı olduğunu bilemiyoruz. Örneğin ; Çayyolu'nda açılacak bir işyerine numara almak istediğimizde Çankaya Sosyal Güvenlik Merkezi'nemi , Ulucanlar Sosyal Güvenlik Merkezi'nemi gideceğiz bilemiyoruz. Sosyal güvenlik merkezlerinin kapsadığı faaliyet alanlarının belirlenmesi ve sürekli güncel olmasının sağlanması,

2- SGK'da iş yeri adres değişikliğinde (farklı bir SGK Merkezine taşındığında) o merkezden yeni iş yeri numarası verildiğinde personelin giriş ve çıkışları yapılmadan bu personellerin otomatik olarak yeni iş yerine aktarılabilmesinin sağlanması,

C- SGK'DA YAŞANAN DİĞER SORUNLAR VE ÖNERİLER

1- SGK sisteminde kayıtlı olan ve ekranlarından rahat bir şekilde ulaşabilecekleri bilgileri bizden tekrar istememelerinin sağlanması, (Örnek; İnşaat işinin bitiminde ilişiksizlik yazısı

talebinde bulunulması halinde kurum tarafından işe girişler ve hizmet bildirgeleri tekrar istenmesi gibi)

2- Bankalardan ödediğimiz bir borcun SGK'nın sistemine otomatik aktarılması ve SGK sisteminde olmayan bankalarla da anlaşma yapılarak sisteme alınmasının sağlanması,

3- Alo 170 hattından doğru ve güvenilir bilgi alamıyoruz. Şikayetlerimizi iletemiyoruz. Şikayetlerimizi bildirebileceğimiz bir yer yok. Daha etkin bir yardım hattının hizmet vermesinin sağlanması,

4- Firma ile yaptığımız Muhasebe Meslek sözleşmesinin SGK'da yapacağımız iş ve işlemlerde vekaletname yerine geçmesinin sağlanması,

5- Genel sağlık sigortası kapsamında vatandaşlarımız ve sigortalılar mağdur olmaktadır. Sigortalının çocuklarının sağlıktan faydalanması için MERNİS sisteminden gerekli bilgiler alınarak aktive edilmesinin sağlanması,

D- İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIK (4/b)

5510 sayılı Kanun ile isteğe bağlı sigortalılıkta (4/b) geçerli olması sebebiyle (4/a) ya göre emekli olacak kişiler işveren ve meslektaşlarımızı zorlamaktadır. Bu sebeple Kanun dışı olaylara sebebiyet verilmemesi için isteğe bağlı sigortalılığın, kişilerin tercihine göre (4/a) ve (4/b)'li olmasının sağlanması,

Ahmet UÇAR

Sosyal Güvenlik Mevzuatı Komisyon Başkanı

SPOR ETKİNLİKLERİ KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

29/01/2014

ANKARA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

YÖNETİM KURULUNA

Yönetim kurulumuzun 15/11/2013 tarihinde yapılan toplantısı sonucunda 18 kişi spor etkinlikleri komisyonuna seçilerek bu komisyonumuz oluşmuştur. Komisyonumuz 22/11/2013 tarihinden 27/01/2014 tarihine kadar ---- toplantı yapmıştır. 22/11/2013 tarihindeki ilk toplantısında Nebil Koçak Başkanlığa, Sebahattin Gül Başkan Yardımcılığına, Başak Güllü Başkan Yardımcılığına, Erdem Soydemir başkan yardımcılığına seçilerek görev dağılımı tamamlanmıştır.

Komisyonumuz Futbol, Veleybol, Masa Tenisi, Satranç, Bowling , branşlarında spor etkinlikleri düzenlemek üzere karar almış ve bu kararın ilanı oda üyelerine sms yoluyla ve odamızın web sitesinde yaklaşık 2 ay askıda kalması suretiyle duyuru yapılarak katılım başvuruları toplanmıştır.

Başvurular sonucunda26 kişi veleybol,33 kişi masa tenisi,16 kişi satranç, 41 kişi bowling, 3 kişi hentbol 20 takım halinde 25 kişi de bireysel futbol branşlarında spor etkinlikleri yapmak üzere müracaat etmiştir. Futbol branşına yazılı olarak müracaat etmemiş fakat sözlü olarak etkinliklere katılacak yüzlerce meslek mensubu bulunmaktadır.

Futbol branşına katılımın fazla olması ve turnuva düzenlenmesi konusunda çok büyük beklentinin olması nedeni ile öncelikli olarak 01/02/2014 tarihinde başlamak üzere Futbol turnuvası düzenlenmesine karar vermiş bulunmaktayız. Bu doğrultuda;

Bu turnuva için gerek bireysel gerekse takım olarak başvurular alınmıştır. Başvurular sonucunda 20 takım sorumlusu takımlarıyla beraber,25 kişi de bireysel başvuru yaparak turnuvaya katılacağını beyan etmiş. Bireysel başvuruların,mevcut takımlara dahil olmasına veya yeni bir takım oluşturmalarına olanak sağlamak için kendi imkanlarımız ile 18/01/2014 tarihinde tanışmak ve bir arada toplanmak üzere 2 saat halı saha ayarlanmış ve bu bireysel müracaatların takım oluşturulması sağlanmıştır.

Turnuvanın yapılması için birçok tesis araştırılmış, fiyat teklifleri alınmıştır. Tesislerde bulunması gereken kriterler (duş , wc, kafeterya, kapalı alan, ulaşım, temizlik , en az iki saha koşulu, zemin,uygun zaman vs) en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş ve sonuçta daha önce de turnuvaların düzenlendiği sporland tesisleri ile maç başı 80 TL ile oynanabileceği konusunda ön görüşme yapılmıştır.

Odamızın yapmış olduğu geleneksel halı saha futbol turnuvası 21 takım ve toplam yaklaşık 260 sporcu (meslek mensubu ve stajyer) ile yapılacaktır. Bu sayı oda tarihimizde spor organizasyonları içerisinde katılımcı sayısı olarak rekor kırmıştır.

Katılımcı sayısının fazla olmasından dolayı kapsamlı bir organizasyon olacağı için öncelikle bu turnuvaya önem verilmiştir. Bu turnuva devam ederken diğer spor branşlarına da ağırlık verilerek katılım müracaat sayılarına saha, tesis olanaklarına göre spor organizasyonları için çalışmalar yapılmaktadır ve yapılmaya devam edecektir. Diğer branşlar da yapılacak etkinlikler için Oda yönetiminin kapalı spor salonları ile görüşmelerinden sonra kararlaştırılacaktır.

Futbol turnuvası ilk kez bu yıl rekor düzeyde takımla yapılacaktır. Şimdiye kadar en fazla 15 takımla yapılmışken şu an 21 takım hazır bulunmaktadır. Buda daha fazla meslek mensubu ve adayının kaynaşmasını sağlayacaktır. Bu anlamda takım sorumluları ile yapılan görüşmelerde lig usulü düzenlenmesi planlanmış ve daha uzun süreli bir organizasyon olması planlanmıştır. Planlamanın yaklaşık maliyeti aşağıda ki gibidir.

- Saha kirası : 18.000 TL
- Hakem ücreti : 3.500 TL
- Sağlıkçı : 2.000 TL
- Sair giderler : 5.000 TL

Yaklaşık maliyet 28.000 ila 30.000 arasında olacağı düşünülmektedir.

Spor Komisyonu yönetimi olarak birlik ve beraberliğimizi sağlayan bu tür spor organizasyonların yapılmasına ön ayak olan, odamızın bütün maddi ve manevi imkanlarını biz üyeler için kullanan odamızın yönetim kuruluna teşekkür ederiz.

Spor komisyonu adına

Başkan

Nebil KOÇAK

STAJERLERİ İZLEME KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

2013 yılında oluşturulan komisyon tarafından yapılan toplantı ve faaliyetler neticesinde, staj denetimi ve stajyerlerle ilgili sorunlar tartışılmış ve komisyon üyeleri ile istişarelerde bulunulmuştur. Staj denetimi ile ilgili hedeflenen standartlara ulaşmada önemli bir yol alındığı tespit edilmiş, denetimle ilgili aksaklıkların ve denetim esnasında dikkat edilmesi gereken konulara değinilmiş ve bu konularla ilgili bütün bilgiler tartışılmış ve komisyon üyeleri ile görüş alışverişinde bulunulmuştur. Komisyonun daha verimli hale gelebilmesi ve stajyerlere faydalı olabilmesi için, üyeler arasında,

- ANKET KOMİSYONU,
- İŞ BULMA KOMİSYONU,
- RAPORLAR KOMİSYONU,
- KİŞİSEL EĞİTİM VE DİKSİYON KOMİSYONU,
- STAJYERLER EL KİTABI KOMİSYONU,
- STAJYERLER KURULTAYI KOMİSYONLARI,

oluşturulmuştur.

2014 yılında stajyerlerinde katılacağı geniş ve kapsamlı bir toplantı yapılmasının, stajyerleri izleme komisyonunun ve mevcut oluşturulan alt komisyon çalışmalarının daha etkin ve verimli bir hale getireceği görüşü benimsenmiştir.

2013 yılında komisyonumuza ait mevcut staj denetim dosyaları ile ilgili denetimlere gidilmiş ve ilgili dosyalar kısa süre içerisinde sonuçlandırılarak odamızın ilgili birimlerine teslim edilmiştir.

Mevcut stajyer denetim tutanağında gerekli düzeltme ve ilaveler yapılarak, 2014 yılı itibariyle kullanılmaya hazır hale getirilmiştir.

Saygılarımla,

STAJYERLERİ İZLEME KOMİSYON BAŞKANI

Adem KİSECİK

TÜRK TİCARET KANUNU ÇALIŞMA KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Aralık/2013 ve Ocak/2014 aylarında görevim dolayısıyla Ankara dışında bulunduğumdan düzenli komisyon çalışmalarımız olmamıştır. Bu sebeple 2013 yılına ilişkin Komisyonumuzun Çalışma Faaliyet Raporu düzenlenmemiştir.

Bilgilerinize arz ederim. 29.01.2014

Ali AYAR
Türk Ticaret Kanunu Çalışma
Komisyonu Başkanı

ÜCRET TESPİT KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

1- 2013 Aralık ayı içerisinde 2014 takvim yılında uygulanacak Asgari ücret Komisyonumuz toplanarak ilgili ücret tarifesi hazırlanarak TÜRMOB'a gönderilmiştir.

2- 2014 takvim yılında yayınlanan Asgari ücret tarifesindeki bilirkişilerin ücretlerin son üç yılda hiçbir artış olmadığından komisyon gerekli toplantıyı yaparak oluşturulan listenin bir üst kurula sunulması önerilmiştir.

KOMİSYON BAŞKANI

ENVER AKÖZ

VERGİ MEVZUATI KOMİSYONU 2013 YILI FAALİYET RAPORU

Ankara, Ocak 2014

1. GİRİŞ

Komisyonumuz yeni oluşturulmasına rağmen üç ay gibi kısa bir zamanda pek çok faaliyet gerçekleştirmiştir. Vergi mevzuatı meslek mensuplarımızın en çok yararlandığı, mevzuatlardan birisi olup, bu alandaki değişikliklerle ilgili olarak aktif katılım sağlanmasının önemi büyüktür. Esasen meslek mensuplarımız vergi idaresi ile mükellef arasında vergi mevzuatına uygun bir şekilde bağlantıyı sağlamakta mükellefin yapması gereken işleri sözleşme çerçevesinde gerçekleştirmektedir.

Vergi mevzuatı komisyonu olarak gönüllü üyelerden teşekkül edilmiş bulunmaktayız. Doğal olarak üyelerin vergi konularında bilgi birikim ve deneyimleri aynı seviyede bulunmamaktadır. Bu sebeple yapılacak çalışmalarda tartışmalı konuların çözümü için Gazi Üniversitesi Maliye Bölümü öğretim görevlisi olan Doç Dr Hilmi ÜNSAL bey danışman sıfatıyla komisyon faaliyetlerine katılmaktadır. Komisyon üyelerimiz ise;

ALİ	ILGAZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
ADEM	ÖZTÜRK	VERGİ MEVZUATI KOM.
BARIŞ	ÖZCENGİZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
BELMA	GÜNEY	VERGİ MEVZUATI KOM.
BURAKHAN	GÜL	VERGİ MEVZUATI KOM.
BÜLENT	NAMLI	VERGİ MEVZUATI KOM.
CEMİLE EBRU	EKEN	VERGİ MEVZUATI KOM.
DEMET	EMSAL	VERGİ MEVZUATI KOM.
ELİF	MUSLUOĞLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
EMİNE	YAĞMUR	VERGİ MEVZUATI KOM.
YILDIRIM	ERTUĞAY	VERGİ MEVZUATI KOM.
ERDEM	ÇELİK	VERGİ MEVZUATI KOM.
ETHEM	GÜRBÜYÜK	VERGİ MEVZUATI KOM.
FERİT	KARACA	VERGİ MEVZUATI KOM.
FERUDUN	TİRYAKİ	VERGİ MEVZUATI KOM.
GÜLAY	GÜNGÖRMEZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
HAMZA	USLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
HATİCE	AĞA	VERGİ MEVZUATI KOM.
HATİCE YELİZ	TUNCER	VERGİ MEVZUATI KOM.
KADİR	DODİ	VERGİ MEVZUATI KOM.
KADİR	ŞAHİN	VERGİ MEVZUATI KOM.
MEHMET	KIZILARSLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
MELİH HÜSEYİN	HARMAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
MUSTAFA KEMAL	COŞKUN	VERGİ MEVZUATI KOM.

OĞUZ	TURHAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
ÖZLEM	ÖZTÜRK YILDIZ	VERGİ MEVZUATI KOM.
RAFET	GÜRASLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SADIK	ŞAHİN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SELİM	TORUN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SERTAÇ	GÜLAPOĞLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
SEVDA	ÇAKMAKKAYA	VERGİ MEVZUATI KOM.
SONGÜL	ÇEMREK	VERGİ MEVZUATI KOM.
SULTAN	BEKLEVİÇ ARSLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
SUNA	BAYDOĞAN TÜRE	VERGİ MEVZUATI KOM.
UĞUR	YURT	VERGİ MEVZUATI KOM.
UĞUR	ÖZGEN	VERGİ MEVZUATI KOM.
ÜMİT	ÜNVER	VERGİ MEVZUATI KOM.
VELİ	KAPLAN	VERGİ MEVZUATI KOM.
YAKUP	DEMİR	VERGİ MEVZUATI KOM.
ZEYNEP	KANDEMİROĞLU	VERGİ MEVZUATI KOM.
SELÇUK	GÜLTEN	VERGİ MEVZUATI KOM.

2. FAALİYETLERİMİZ

Komisyon toplantıları tanışma ve görevlendirme toplantısı ile başlamış olup, Sayın ALİ ILGAZ bey başkan olarak seçilmiştir. Komisyon Başkanı olarak Sayın Ali Ilgaz beyin, Başkan yardımcısı olarak Veli Kaplan ve Yakup Demir Beylerin, Raportör Üye Olarak Selçuk GÜLTEN'in seçilmesine, Akademik Çalışmaları Doç. Dr. Hilmi ÜNSAL Beyin koordine etmesine, karar verilmiştir. Ayrıca, 213 sayılı V.U.K. yeniden yazılması çalışmaları ile ilgili olarak komisyon hızlıca çalışmalara başlamıştır. 213 sayılı V.U.K'un yeniden yazılması sürecinde görüş ve öneriler iletebilmek ve üyeler arasında işbirliğini arttırmak için alt komisyonlar oluşturulmasına karar verilmiştir.

Oluşturulan Alt Komisyonlar ve üyeleri şunlardır:

1. Alt Komisyon

Birinci Kitap Vergilendirme Maddeler 4-152

1-Sultan Bekleviç Aslan (Koordinatör)	m.s.beklevic@hotmail.com
2-Halime Büyükkaya (Stajer)	
3-Uğur Özgen	ugurozgen@mynet.com
4-Ferit Karaca	feritkaraca@msn.com
5-Uğur Yurt	yurt_sigorta@hotmail.com
6-Veli Kaplan	muhasebe@velikaplan.com.tr
7-Gülşah Zengin (Stajer)	gulsahzengin77@gmail.com

2.Alt Komisyon

İkinci Kitap-Mükellefin Ödevleri, Maddeler:153-257

1-Mustafa Kemal Coşkun (Koordinatör)	mustafa.coskun@mirap.com.tr
2-Ebru Eken	ebrueken@tuyap.com.tr

3-Emsile C. Karagöz (Satajer)	emsilekaragoz@hotmail.com
4-İbrahim Güney (Stajer)	ibrahimguney0202@hotmail.com

3.Alt Komisyon

Üçüncü Kitap, Değerleme, Maddeler:258-330

1-Selçuk Gülten (Koordinatör)	selcukgulten2@hotmail.com
2-Ümit Ünver	unumit@hotmail.com
3-Hamza Uslu	hamza.uslu@hotmail.com
4-Hülya Sakarya (Stajer)	hulyasakaryaa@gmail.com
5-Zeynep Kandemiroğlu	zeynep-kdm@hotmail.com

4.Alt Komisyon

Dördüncü Kitap, Ceza Hükümleri, Maddeler:331-376

1-Mehmet Kızılaraslan (Koordinatör)	muhasebe006@hotmail.com
2-Sertaç Gülapoğlu	sertacgulapoglu@hotmail.com
3-Elif Musluoğlu	elff52@gmail.com
4-Serhat Yoğurtçu (Stajer)	serhat_0661@hotmail.com

5.Alt Komisyon

Vergi Davaları, Maddeler: 377-414

1-Erdem Çelik (Koordinatör)	erdem_celik3000@hotmail.com
2-Yağmur Yıldırım Ertugay	y.ertugay@gmail.com
3-Kadir Dodi	kadirdodi@gmail.com
4-Barış Özcengiz	barisozcengiz@gmail.com
5-Zübeyir Ülger	

Bu alt komisyonların çalışmalarına yardımcı olması için EK-1 de yer alan 91 sayfalık metin oluşturulmuş ve alt komisyon üyelerine bağlayıcı olmamak kaydı ile dağıtılmıştır. Böylece üyeler için VUK maddelerinin ve görüşlerin belirlenmesine yönelik bir standart geliştirilmiştir.

26.11.2013 Tarihinde Ankara S.M.M.M. Odasında yapılan Komisyon Başkanımız Ali Bey yönetiminde yapılan toplantıda aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1-) Maddelerle ilgili eleştirilerin yazım işlemi için raportörün selcukgulten2@hotmail.com adresine elektronik ortamda gönderilmesine, bir sonraki toplantıda yazım işlemlerinin tamamlanarak VUK ile ilgili değişiklik önerilerinin Sayın Oda Başkanımıza iletilmesine,

2-) Vergi Usul Kanunu ile ilgili Eleştiri ve Öneriler, Doç. Dr. Hilmi Ünsal Hocamız tarafından değerlendirilerek şu şekilde özetlenmiştir.

a) Meslek Mensuplarının da Mücbir sebeplerinin mükellefin vergilendirme ödevleri için geçerli olmasına,

b) Takdir komisyonlarının Takdir Yetkisinin Kullanmasıyla ilgili sorunlar (Meslek Mensuplarının sürece dahil olması)

c) Tebliğle ilgili sorunlar “çakma usulü”

d) Karşıt incelemelerle ilgili sorunlar

e) Vergi davalarında avukatla beraber meslek mensubunun da bulundurulması hususu,

f) Tekerrür müessesinde tekrar süresinin cezanın çekildikten sonra başlaması gerektiğine,

g) Uzlaşma müessesi ile ilgili Sayın Maliye Bakanı'nın kaldırılması önerisi çerçevesinde değerlendirilmesi,

ğ) Değerleme ölçülerine "gerçeğe uygun değerin" eklenmesi,

h) Gayrı menkullerin değerlenmesinde finansman giderleri, vade farkı, kur farkı gibi giderlerin maliyete eklenmesi,

ı) Kıst amortismanla ilgili sorunlar,

Ayrıca yapılan çalışmaların herkes tarafından belirli bir format dahilinde iletilebilmesi için Ek-2'de yer alan formun kullanılması istenilmiştir.

Komisyon çalışmaları neticesinde Vergi Usul Kanunu'nun yeniden yazılması çerçevesinde şu önerilerde anlaşılmıştır.

YENİ VERGİ USUL KANUNU OLUŞTURULMASI YÖNÜNDE ÖNERİLERİMİZ

Öncelikle vergi kanunlarının günümüzün gereklerine uygun olarak yeniden yazılması, uygulamadaki güçlüklerin giderilmesi, sadeleştirilerek, günümüz Türkçe'sine uygun kelimelerle yazılması olumlu bir aşamayı ifade etmektedir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi gibi yasaların yeniden yazılmasından önce 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun yeniden yazılması gerekmektedir. Usul kanunlarının yazılması tamamlandıktan sonra diğer vergi kanunları yazılmaya başlanılmalıdır. ASMMMO olarak mükellef ile vergi idaresi arasında verginin toplanmasında aracılık rolü üstlenen meslek mensuplarından gelen taleplere uygun görüş ve önerilerimiz şunlardır.

1-ÖZELGELERE CEVAP VERME SÜRESİ

Özelgeler mükellef ile idare arasında iletişim sağlamakta karmaşık vergi mevzuatının bir sonucu olarak uyuşmazlıkları daha oluşmadan vergi idaresinin görüşlerine göre çözmeye yardımcı olmaktadır. Bu kadar önemli bir misyonu içeren özelge sisteminde özelgelere cevap verme süresi getirilmediği için çeşitli mağduriyetler olmakta ve geciken cevaplar bazen hiçbir anlam taşımaz hale gelmektedir. Bu yüzden ileride yargıya intikal etmesi uyuşmazlıkların çözümü için özelgelere makul bir cevap verme süresi konulmalıdır. Aksi takdirde mükellefin ciddi mağduriyeti söz konusudur. Özelgelerin internet ortamında yayınlanması uygulamasına da devam edilmelidir.

2-KANUNLARIN GERİYE YÜRÜMEZLİĞİ İLKESİ

Vergi kanunlarının ve buna bağlı mevzuatın zaman zaman geriye yürütüldüğü görülmektedir. Bu olgu hukuka aykırıdır. Yapılacak düzenlemede dikkate alınması gerekmektedir. Oyun başladıktan sonra oyunun kurallarının değiştirilemeyeceği temel bir ilkedir. Mükellef planlamasını yaptıktan sonra çok fazla mevzuat değişikliği ile karşı karşıya gelmektedir. Bu durumda sık değişen mevzuatta bir iki maddenin geriye dönük uygulanması mükellefleri sıkıntıya sokabilmektedir. Vergilendirme ile ilgili mevzuatta mükellefe külfet getiren uygulamaların izleyen vergilendirme döneminde uygulamaya konulması olumlu bir gelişme olacaktır.

3-VERGİLENDİRMEDE İSPAT

İspat konusunda tanık ifadesinin yanında, 3568 sayılı yasaya göre sözleşme imzalamış meslek mensuplarının ifadelerinin de ispatlama vasıtası olarak kabul edilmelidir. Mükellefin her türlü işlemini bilen ve vergi idaresi ile aynı dili konuşan meslek mensuplarının görüş ve ifadelerinin ispatlama vasıtası olarak kullanılması vergi uyuşmazlıklarının mükellefi mağdur etmeden çözülmesi noktasında yararlı olacaktır.

4-VERGİ USUL KANUNU KAPSAMI

Vergi Usul Kanunu'nun daha birinci maddesinde teknik bir sorun bulunmaktadır. Söz konusu madde şöyledir.

Kanunun Şümulü

Madde 1 – Bu kanun hükümleri ikinci maddede yazılı olanlar dışında, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır.

Yukarıda yazılı vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar da bu kanuna tabidir. Bu kanunun hükümleri kaldırılan vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır. Kanun'un şümulüne "vergi cezaları" da ifadesi de eklenmelidir. Yukarıdaki madde okununca lafzen "vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar" sayılmış ancak vergi cezaları unutulmuştur.

5-MÜKELLEF TANIMI

Mükellef ve sorumlu tanımında eksiklikler mevcuttur. Bu adi ortaklıklarla iş ortaklıklarını vb. kapsayacak şekilde genişletilmelidir. İdare ile vergi mükellefleri karşı karşıya gelmekte çoğu zaman uygulamada mükellef ve vergi sorumlusu mağdur olabilmektedir. Adi şirketler, iş ortaklıkları, konsorsiyum gibi yeni yapılanmaları mükellef tanımına eklemek gerekmektedir. Tanım mümkün olduğunca geniş tutulmalı, ticari hayatta meydana gelen yeniliklere de açık olmalıdır.

6-MÜŞTEREK VE MÜTESELSİL SORUMLULUK

Vergi Usul Kanunu'nda müşterek ve müteselsil sorumluluk ayrı ayrı ve açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Müşterek ve müteselsil sorumluluk sınırları dikkatli olarak belirlenmelidir. Aksi halde bu zincirleme sorumluluklar ekonomik hayatta ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Ayrıca meslek mensupları çoğu zaman hiçbir bilgileri olmadan mükellefle beraber sorumlu tutulabilmektedir. Eskilerin ifadesi ile "ak koyun kara koyun ayırımı" sağlıklı bir şekilde yapılmalı herkesi zan altında bırakmaktan kaçınılmalıdır. Ekonomik ve mali olayların iç içe geçtiği hallerde bile bu ayrım teknik olarak gerçekleştirilebilir.

7-RE'SEN TAKDİR YETKİSİ

VUK 30.maddede yer alan re'sen takdir yetkisi için sınırlama getirilmelidir. Harici karineler veri olarak alınırken, piyasa şartları ve gerçek durum dikkate alacak hüküm konulmalıdır. Vergi usul kanunu re'sen takdir için çok geniş şartlar öngörmüş olduğundan uygulamada mükellef ile vergi idaresi gereksiz yere karşı karşıya gelebilmektedir. Bu uyuşmazlıklar yargının iş yükünü de arttırmaktadır. Vergi inceleme elemanı yasadaki geniş tanımlamalar nedeniyle mükellefi takdir komisyonuna göndermek veya ceza kesmek zorunda kalabilmektedir.

8-TAKDİR KOMİSYONLARI

Takdir komisyonlarında matrah takdiri yapılırken emsal işletme ölçüleri, takdir yapılacak mükellef için uygulanmalıdır. Bunun için yasaya özel hüküm konulmalıdır. Takdir komisyonları kararlarının dayanağı ekonomik ölçütleri, hesaplamaları piyasa şartlarına ve gerçek duruma çok uygun olmadığında vergi yargısından geri dönmektedir. Böylece gereksiz zaman kaybı hem idare hem de mükellef için külfetler meydana gelmektedir. Ticaret odaları, meslek örgütleri gerçek değerin bulunması ve sağlıklı bir matrah takdiri için takdir komisyonlarında etkili olabilirler. Takdir komisyonu oluşturulurken 3568 sayılı Kanun'a göre yetki almış meslek mensuplarının da bulundurulması sağlanmalıdır.

9-TEBLİĞ SORUNLARI

Fiili tebligat yapılmadan kapıya not bırakılması, muhtara tebligat yapılması tebligat sayılmamalıdır. Mükellefin kendisine tebligat yapılması her zaman esas olmalıdır. Bunun aksine hükümler genelde yargı organlarından geri dönmektedir. Üstelik mükellefler bu tebligatları alamadıkları için itiraz ve dava sürelerini kaçırabilmekte ve çeşitli mağduriyetlerle yüz yüze gelmektedirler.

İlanen tebliğlerde mutlaka mükellefin bağlı bulunduğu meslek odalarına tebliğin bir örneği gönderilmelidir. İlanen tebliğlerde gazetelere yapılan ilanlar çoğu zaman mükelleflere hiç ulaşmamaktadır. Meslek odalarına bildirim yapılması gibi yöntemlerle geniş kitlelere bu ilanlar ulaştırılabilir. Tebligata elverişli adresler arasında MERNİS sisteminde kayıtlı adreslerin de yer alması sağlanmalıdır. Bazen mükellefler adreslerini değiştirdiklerinde vergi idaresine haber vermemekte ancak MERNİS sistemine yeni adreslerini kayıt ettirmektedirler. Bu tip durumlarda mükellefin ille de eski adresine gitmek yerine MERNİS adresleri de kullanılabilmelidir. E-Devlet şifresi olanlara bu adreslere mail gönderilmesi, cep telefonu mesajları gibi modern yöntemler de kullanılabilir.

10-TEBLİĞİN MODERN ARAÇLARLA YAPILMASI

Tebliğ evrakı sadece posta vasıtasıyla değil, gelişen şartlara uyularak kargo hizmeti sunan özel kuruluşlar tarafından da yapılabilmelidir. Günümüzde artık kargo kuruluşları da ülkenin her noktasına hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Çoğu zaman kargo hem daha ucuz hem de daha hızlı teslimat yapabilmektedir. Kanunda sadece posta vasıtasının yer alması günümüz koşullarında yeniden düşünülmesi gereken konular arasında bulunmaktadır.

11-ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

Ödeme Emri tebliğinin de Vergi Usul Kanunu kapsamına alınmalı ve dava açma süresi en az 30 gün olmalıdır. Ödeme emirlerine itiraz süresinin çok kısa tutulması çoğu zaman mükellefin itiraz ve dava hakkının kullanamamasına yol açmaktadır. Zaten borcunu zamanında ödemeyen mükelleften paranın zaman değerini korumak amacıyla gecikme zammı, gecikme faizi gibi bir fark alındığına göre sürenin çok kısa tutulmaması gerekmektedir. Bu hüküm değişirse mükellef ile vergi idaresi gereksiz yere karşı karşıya gelmeyecektir.

12-SÜRELERİN BELİRLENMESİ

Kanunda 1 ay olarak geçen süreler, 30 gün olarak kabul edilmelidir. Kanunda sürelerin belirlenmesi ve hesaplanması sırasında bazen bir ay bazen 30 gün ifadesi kullanılmaktadır. Bu tip çelişkili veya birbirinden farklı sürelerin tespiti uygulamada bazı karışıklıklara ve sorunlara yol açabilmektedir. Böyle gereksiz farklılaşmalar yerine kanunda bir uyum sağlanarak 30 gün ibaresinin kullanılması çok yerinde olacaktır.

13-DEFTER TASDİK MAKAMI

Defterleri sadece işyerinin bulunduğu yerdeki noter değil, herhangi bir noter tasdik edebilmelidir. Mükellefin ticari hayatta her zaman işyerinin bulunduğu yerde bulunması artan iletişim ve ulaşım olanakları karşısında beklenmemelidir. Ticaret ve sermaye hareketlerinin artması ile ülke içerisinde ciddi hareketlilikler olabilmektedir. Defter tasdiki gibi formalite sayılabilecek bir uygulamanın ille de belirli bir noter tarafından yapılmasını istemek ticari hayatın realitesi ile uyuşmamaktadır.

14-VERGİ DAVASI AÇMA YERİ

Kanuni ve iş merkezinin bulunduğu yer dışındaki şubelerle ilgili vergi ihtilaflarında şubenin bunduğu yer mahkemelerinde dava açılabilmelidir. Mükellefler yukarıda belirttiğimiz gibi artan iletişim ve ulaşım olanakları neticesinde çeşitli mekanlarda olabilmektedirler. Şubesini ilgilendiren bir olayda mükellefe ille de merkezinin bulunduğu yerde dava aç demek yerine şubenin bulunduğu yerde de dava açabilirsin demek daha uygun gözükmektedir.

15-DEFTER TASDİK ZAMANI

Defter tasdiki, kullanmaya başlanmadan önceki son ay değil, son 2 ay içinde yapılmalıdır. Yıl sonlarında defter tasdiklerinin bir ay içerisinde yapılması zorunluluğunun getirilmesi ticaret sicillerinde ve noterlerde gereksiz yığılmalara neden olmakta mükellef gereksiz yere vakit kaybetmektedir. Sadece tek bir ay belirlenmesi yerine 2 aylık bir sürenin öngörülmesi çok daha uygun olacaktır.

16-DEFTER TASDİK ETMEME CEZALARI

Defter tasdikleriyle ilgili VUK'a, TTK'ya ve Sosyal güvenlik mevzuatına göre ayrı ayrı cezalar kesilmemeli, cezalar tek bir kanunda(özellikle VUK'ta) yer almalıdır. Tek bir fiil olan defter tasdik etmeme suçuna her kanunda farklı cezalar belirlenerek ayrı ayrı ceza kesilmesi yerine tek bir kanun esas alınmalıdır.

17-DEFTER KAYIT DETAYLARI

Deftere yapılacak kayıtlar, 19.12.2012 tarihinde yayımlanan ticari defterlere ilişkin tebliğde yer alan ayrıntılara göre değil, VUK hükümlerine göre yapılmalıdır. Defter kayıtlarında belge türü gibi gereksiz detayların istenilmesi vergisel anlamda da iş yükünün artmasına, defterlerin

sayfalarının gereksiz yere çoğalmasına, muhasebe yazılımlarının değişmesine yol açacaktır. Vergi kanunları açısından defter kayıtlarında yer alması gereken unsurlar belirlidir ve yıllardır başarıyla uygulanmaktadır. Bu yerleşik uygulamanın gereksiz bilgiler için değiştirilmemesi gerekir.

18-SÜRELER ARASI UYUM

Fatura düzenlemesi, faturaya itiraz süreleri uyumlaştırılarak hem TTK hem de VUK'ta 10 gün olmalıdır. Ticari örf ve adetlerin hemen değişmesini beklememek gerekir. Ticari yaşamda faturaların düzenlenmesi veya incelenerek itiraz edilmesi belirli bir zaman almaktadır. Bu tip hususlarda sürelerin düşük tutulması yarardan çok zarar getirmekte ve mükellefi mağdur etmektedir.

19-FATURA DÜZENLEME TUTARI

Fatura düzenleme tutarı KDV 17 numaralı tebliğde yer alan KDV hariç, 1.000 TL'lik tutara göre yeniden düzenlenmelidir. Uygulamada yazarkasa fişleri çok sık kullanılmakta ancak belirli bir rakamı aşan işlemlerde ise fatura alınıp verilmektedir. Fatura düzenleme tutarının çok düşük tutulmaması mükellefin lehine bir uygulamadır. Faturaların düzenlenmesi sırasında düzenleme saati gibi hangi bilgilerin istendiği de net olarak belirlenmelidir.

20-GİDER PUSULASI

Gider Pusulası, düzenlenecek durumlar günün şartlarına göre yeniden ve açıkça belirlenmelidir. Bu durumlar detaylı olarak sayılmayınca mükellef ile idare arasında sorunlar yaşanmaktadır. Gider pusulası üzerinden tevkifat yapılacak haller açık açık belirtilmelidir. Aksi halde yine uyuşmazlıklar çıkmakta ve vergi yargısının iş yükü artmaktadır. Gider pusulası için azami sınır belirlenmelidir. Gider pusulalarının ekinde yer alması gereken kimlik belgesi gibi unsurlarda açıkca belirlenmelidir. Aksi halde gider pusulası belge düzeni içerisinde yer alan en sıkıntılı belge olmaya devam edecektir.

21-KASIT UNSURU

VUK mük. 227.maddede yer alan müşterek ve müteselsil sorumluluk halini belirlemede kasıt unsuru mutlaka aranmalıdır. Kasıt olmayan haller vergi inceleme elemanının değerlendirmesine bırakılmamalı detaylı olarak düzenlenmelidir.

Kasıt unsurunun aranması sürecinde meslek mensubunun ifade ve bilgisine de başvurulması gerekir. Sadece vergi inceleme elemanının subjektif değerlendirmelerine göre vergi inceleme raporunda mükellefe ceza verilmemelidir.

Müşterek-Müteselsil sorumluluk hallerinde, tarhiyat mükellefin veya vergi sorumlusunun yanı sıra meslek mensubuna da yapılmalıdır. Ayrıca yapılan tarhiyata dava açma hakkı meslek mensubuna da sağlanmalıdır.

22-DEFTER TUTMADA AMAÇ

VUK 171'de vurgulanan "defter tutmadaki maksat", sadece vergi eksenli olmamalı SPK, TTK ve borçlar kanundaki amaçları da içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Vergi için muhasebe tutulduğu eleştirileri dikkate alınarak modern dünya uygulamalarında olduğu gibi bilgi için muhasebe tutulması sağlanmalı ve bu bilgi sisteminin vergisel işlevleri yerine getirmesi de mümkün kılınmalıdır.

23-MUHTEVİYATI İTİBARIYLA YANILTICI BELGE

VUK 359.maddedeki "muhteviyatı itibariyle yanıltıcı" ifadesinde önemli mağduriyetler yaşanmaktadır. Şöyle ki gerçekleşmiş bir alım satım işleminde 100 TL'lik bedel 97 TL yazıldığı zaman 18 adan 3 yıla kadar hapis cezası gerekmektedir. Aynı zamanda üç kat vergi ziyaı söz konusu olmaktadır.

Oysa burada sadece üç liralık bir matrah farkına isabet eden bir vergi kaybına bu kadar ağır müeyyideler uygulanmakta iken, bu işleme hiç belge düzenlenmemesi halinde sadece özel usulsüzlük kesilmektedir. Bu çelişki düzeltilmelidir.

Geçici vergi uygulamalarında yer alan yüzde 10'luk hata payı gibi bir oran belirlenerek çok

düşük, sehven yapıldığı belli olan işlemler için bile hemen mükellefe ceza kesilmemelidir.

24-DEFTER BELGELERİ GİZLEME

Defter ve belgeleri gizleme fiili yeniden tanımlanmalıdır. Örneğin bir fatura ibraz edilmediği zaman hemen 359.madde işletilmemeli, hatta muhatabın kayıtlarında yer aldığı tespit edilebilmesi halinde bu madde hükümleri hiç uygulanmamalıdır. Bir fatura bizde olmayabilir ama faturayı düzenleyen veya alan firmadan bu belge kolayca tedarik edilebiliyorsa veya mükellef defterinin bulamamasına karşın tüm belgelerini ve defter kayıtlarını bilgisayar ortamında veya tasdiksiz deftere yazılı olarak sunabiliyorsa hemen ceza kesmek gerekmemelidir.

25-SAHTE BELGE

VUK 359.maddedeki hükümlere (özellikle sahte belge kullanımı fiili) ilişkin tespitler, nedenleriyle birlikte açıklanmadığı sürece bu maddeye göre mükellefe ceza kesilmemelidir. Mükellefin sahte belge kullandığına ilişkin somut ve yerindelik tespiti yapılmadan, bu mükellefle mal ve hizmet alım satımı ilişkisinde bulunan diğer mükellefler de otomatik olarak sahte belge kullanmış kabul edilmemelidir. Burada zincirleme şekilde pek çok mağdur meydana getirilmektedir. Oysa ki her bir işlem kendi içerisinde değerlendirilmeli, her işlem için ayrı yerindelik tespitleri yapılmalıdır. Mükellefler bu tip konularda çok düşük tutarlar için mağdur edilmemelidir.

26-BA/BS FORM CEZALARI

Ba-Bs formları, bildirim olarak nitelenerek ceza kesilmemelidir. KDV beyannamesi ekinde ek liste olarak verilmelidir. Bu tip bildirimler vergi ziyaı meydana getirmediğinden hata ve düzeltmelerde kolaylıklar gösterilmelidir. Aksi halde mükellef ceza yememek için bildirimini düzeltmemekte ve tespit edileceği günü bekleyebilmektedir. Amaç sağlıklı bilgi edinmek ise düzeltmelerde, bildirimin gecikmesinde makul süreler de ceza uygulanmamalıdır.

27-AYNI FİİLE BİRDEN ÇOK CEZA

Vergi zıyaı cezasının kesildiği durumlarda aynı fiilden dolayı özel usulsüzlük cezası kesilmemelidir. Cezalarda ağır olan uygulanır ilkesi gereği bir fiilden dolayı birden çok ceza kesmek yerine tek bir ceza kesilmesi vergi idaresinin de iş yükünü hafifletecektir. Ayrıca bir mükellefe hem vergi ziyaı hem özel usulsüzlük kesmek mükellefi iki kere islah etmek anlamına gelmeyeceğinden cezanın asli fonksiyonunu da anlamsızlaştırmaktadır.

28-UZLAŞMANIN KAPSAMI

Usulsüzlük cezalarının tamamı her aşamada uzlaşma kapsamına alınmalıdır. Uzlaşma vergi yargısına gitmeden mükellef ile idarenin soruna kendi aralarında modern bir şekilde çözüm bulmalarını sağlamaktadır. Bu uzlaşma müessesesinin kapsamı mümkün olduğunca geniş tutulmalıdır. Uzlaşma vergi idaresi ile mükellef arasında olumlu bir hava da meydana getirmektedir.

29-GÖNÜLLÜ UYUM

Vergi uyuşmazlıklarının idari aşamada çözümü için gönüllü uyum müessesi getirilmelidir. Gönüllü uyum müessesesinde arabuluculuk, ombusmanlık gibi konular doğrudan yargıya intikal etmeden önce idare ile mükellefin ve 3568 sayılı yasaya göre yetki almış meslek mensubunun arasındaki diyalog ile çözümlenebilmelidir. Gönüllü uyum hem mükellef hem de idare için pek çok külfeti ve zaman kaybını daha baştan engellemek adına çok olumludur.

30-ŞİKAYET YOLU İLE MALİYE BAKANLIĞINA GİTMEK

Şikâyet yoluyla düzeltme kaldırılmalıdır. Mükellefin hatalı uygulamalarda sadece vergi dairesine başvurması sağlanmalıdır. Eğer vergi dairesi hata düzeltme talebini kabul etmemiş veya yanıtlamamış ise mükellef bir daha gereksiz yere Maliye Bakanlığına gitmeden doğrudan dava açabilmelidir.

31-YENİDEN DEĞERLEME

Enflasyon düzeltmesi kaldırılarak yerine yeniden değerleme müessesesi getirilmelidir. Günümüzde bir yıl içerisinde yüksek enflasyon görünmemesine rağmen birkaç yıllık süreler geçtiğinde

varlıkların değeri mali tablolarda çok düşük kalabilmektedir. Bu sebeple tekrar yeniden değerleme uygulamasına geçilmesi mükellefler için olumlu olacaktır.

32-DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

Değerleme ölçüleri günün şartlarına göre yeniden düzenlenmeli ve "gerçeğe uygun değer esası" sisteme konulmalıdır. Değerleme ölçülerinin detayları tekrar gözden geçirilmesi, uluslar arası uygulamalar baz alınarak güncelleştirmeler yapılması gerekmektedir.

33-VERGİ SUÇLARI

Vergi suçlarında kasıt unsurunun yanı sıra ağır ihmal veya ağır kusur yeniden tanımlanmalıdır. Bazen mükellefler kasten olmasa bile vergi suçlarının oluşmasına sebebiyet verebilmektedirler. Herkes her zaman vergisel düzenlemeleri çok iyi bilemeyebilir veya hareketlerinin vergisel sonuçlarını öngöremeyebilir. Bu sebeple mükellefin subjektif halleri de değerlendirilmelidir.

Komisyon yukarıda belirttiğimiz çalışmalar neticesinde, KDV, gelir vergisi kanunu tasarısı gibi yeni konularda da çalışmalar yapmak üzere şubat 2014'te toplanmak üzere karar almıştır.

Saygılarımızla

Komisyon Başkanı

Ali ILGAZ

EK-1

ASMMMO	**GÖRÜŞ/ÖNERİ BİLDİRME FORMU**	**213 SAYILI V.U.K.**

Görüş Öneri Sahibi :

Değiştirilmesi İstenen Madde :

Değişiklik Önerisi:

Değişikliğin Gerekçesi

Bu kısım Komisyon Başkanı tarafından doldurulacaktır.

Öneri Üzerinde Görüşler:

GÖRÜŞÜLME TARİHİ

Ali ILGAZ

Vergi Mevzuatı Komisyonu Başkanı

